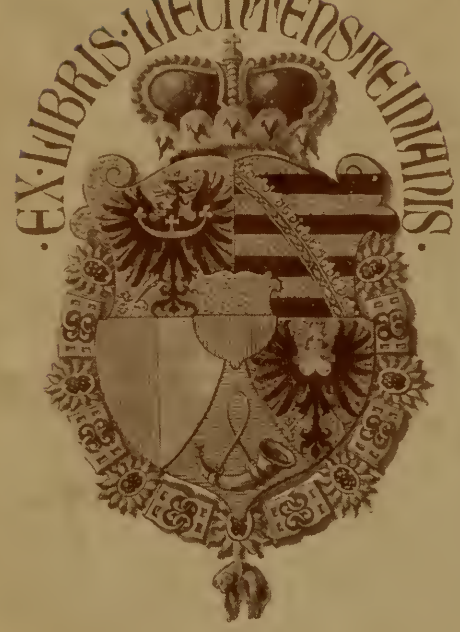
30

Fm. II. pl. 9
36. 5. 1.

DE MEDICA HISTORIA MIRABILI

Libri Sex.

MARCELLO DONATO
SERENISSIMI MANTVÆ
ET MONTISFERRATI PRINCIPIS
A Secretis, & Conſiliario; Comite Ponzani, & Equite
Commendatario S. Stephani, Auctore.

Opus varia lectione refertum Medicis non ſolum vtile, ſed & cæteris bonarum artium ſtudioſis pergratum futurum.

Nunc denuo editum, & ab ipſomet Auctore emendatum, & multis in locis auctum, ac locupletatum.

CVM DVPLICI INDICE.
Altero Capitum, altero rerum memorabilium.

[redacted] [redacted]

Ex libris Physici Antonij Rinli

B A

VENETIIS, Apud Iuntas, M. D. XCVII.

SERENISSIMO VINCENTIO GONZAGHAE

MANTVAE, ET MONTISFERRATI Principi, & Domino meo colendiſsimo.

QVVM hiſtorias mirabiles paſſim diſperſas, à Medicis nõnunquam deſcriptas, vel obſeruatas in ſtudioſorum gratiam colligere, ac dilucidare decreuiſſem, hac in re multùm ſtudij, & laboris coutuli, multa excogitaui, inueſtigauiq́;, ac nihil eorum deniq; prætermiſi, quæ huius negotij eſſe arbitratus ſum, omnia in certam tractationem redigens, quam quum multis ſæpè efflagitantibus, atq; rogantibus edere ſtatuiſſem, inſtructiorem fortaſsè proditurã, ſi diutius il-

li inuigilare licuiſſet, qualem iam agitur vndecimus annus e manibus veriùs mihi excidit, quam conſcripta eſt, Cel. tuæ auſpicio in lucem dedi, vt ſi fortè genius, quem in victuro libro requirit Martialis per me illi ingenitus non ſit, tui tamen nominis auctoritate etiam ad poſteros perueniat, cuiusq́; dignitate, atque ope & commendari, & ab ijs defendi poſſit, qui aut errore aliquo inſcitiæ, aut malignitatis vitio ducti, has fortaſsè lucubrationes noſtras maledictis laceſſent; Tu enim ſummo loco, & ampliſſimo genere natus bonas litteras non ſolum amas, & promoues, ſed & eas probè intelligis, & colis, quorum alterum te prudentia, & humanitate præcellere, alterum verum Principem agere facit, vtrumq́; tuæ laudis quamplurimos admiratores, ac amatores conciliat, eosq́; præſertim qui bonis diſciplinis conſultum volunt. Qua in re Sereniſſimi Ducis Patris tui ſingularis eſt prouidentia ſuſpiciēda, qui te non modò fortunarum, ac Ditionum amplitudine ornatum, ſed & ſtatim à puero cum regio genere, ſcientiarum, atq́; virtutis laudem copulare uoluit, Platonis præcepto, quod ipſe ſemper conſtantiſſimè in regnando coluit, haud immemor, ſcilicet, Rectores Vrbium eſſe philoſophos oportere, aut earum Reges philoſophari. Quæ autem Cel. tuæ in me fuerint

rint

rint quotidieq́; ſint merita, longum nimis eſſet commemorare, quorum quidem quum conſcius mihi ipſi ſatis ſim, & quantoperè tibi debeam non ignorem parem verò menſuram re ipſa ne dum cumulatiorem reddere minimè poſſe (quæ mea eſt tenuitas) intelligam, præter obſeruantiam, qua te proſequar toto corde ad cineres vſque, hos meos qualeſcunq́; ſint labores, nomini, ac patrocinio tuo dicatos grati animi mei pignus, & monumentum, qua me ſemper humanitate complexus es excipe, atq́; ita excipe, vt maiora ſi quando licuerit à me in poſterum expectes, Interim faciat Deus Optimus Maximus, vt quam diutiſſimè vnà cùm optimis Sereniſſimisq́; Parentibus, et Coniuge, incolumis ſerueris, Vobisq́; liberos, nobis verò Dominos, veſtrum, maioribusq́; veſtris conſimiles concedat. Datæ Mantuæ. Cal. Ianuarij. M. D. LXXXVI.

Celſitudinis tuæ Deditiſſimus ſeruus.

Marcellus Donatus.

AMICO LECTORI MARCELLVS DONATVS.

QVVM præteritis annis libros noſtros de medica hiſtoria mirabili Mantuano Typographo cudendos dediſſem, atque medico cuidam iam uita functo tutelam (ipſe publicis curis diſtinctus) cõmendaſſem, factum eſt (neſcio an illius inſcitia, an huius incuria,) ut codex prodierit innumeris propemodũ erroribus ſcatens, & quibuſdam etiam in locis mutilatus, ita ut non modò editionis puduerit, ſed & ferè ſuſcepti laboris pœnituerit. Hinc de nõua impreſſione cogitandum fuit. Verùm curiæ muneribus diſtractus, id hactenus perficere nequiui. Nunc modò quum Sereniſſimi Principis Noſtri benignitate, negotioſo literarum otio perfrui liceat, non amplius cunctandum duxi. Accipe itaque candide lector, librum non ſolum mendis expurgatum, ſed & quamplurimis additionibus inſtructiorem redditum. Interim uerô noſtras in primarios ferè omnes hiſtoriæ Romanæ latinos ſcriptores Dilucidationes expectato, opus ni me forte φιλαυτία fallit, ſtudioſis uniuerſis pergratum, & ualdè utile futurum, ac propè diem, ſi ætas iam ſenio ingraueſcens, permiſerit, egreſſurum. Vale, & lucubrationes noſtas, liuore expers, perlegito.

LIBRI PRIMI CAPITA.

DE repentina Canitie ex timore vel mœrore. Caput I. p.1.
De ſudore ſanguineo. Cap. II. p.7.
De vniuerſali furfuracea corporis affectione. Cap. III. p.12.
De mira ſanguinis à leproſo per venæ ſectionem extracti congelatione. Cap. IIII. p.14.
De pediculari totius corporis affectione ac aliorum animalium ab eodem erumpētiū. Cap. V. p.19.
De flatu furioſo in ambitu corporis. Cap. VI. p.23.
De inſueta & admiranda rubedine faciei. Cap. VII. p.24.
Mira quædam de Podagra. Cap. VIII. p.25.
De Auriginoſa cutis affectione admiranda. Cap. VIIII. p.26.

Secundi libri Capita.

IMaginatricis facultatis affectiones miræ. Cap. I. p.30.
Facultatis memoratricis admirandæ affectiones. Cap. II. p.44.
Conuulſiones infrequentes. Cap. III. p.50.
Epilepſię admirādę. Cap. IIII. p.52.
Paralyſes notatū dignæ. Cap. V. pag. 57
Apoplexiæ admirādæ. Cap. VI. p.59
Congelationes miræ. Cap. VII. p.65
Geminatæ viſiones. Cap. VIII. p.67
Splendores oculorum. Cap. IX. pag. 71
Varia quædam mira circa viſionem. Cap. X. p.75
Cœcitas ex vulnere in occipitio repentina. Cap. XI. p.77
Rerum externarum ad intra corpus ingreſſus, retentiones, & exitus non vulgares. Cap. XII. p.78.

Libri tertij Capita.

MIræ Tracheæ exulcerationes. Cap. I. p.82.
Vocis admirandæ interceptiones. Cap. II. p.84.
Gurgulionis miræ inflammationes. Cap. III. p.86.
Linguæ miri tumores. Cap. IIII. p.86.
Verrucæ in Gutture. Cap. V. p.87.
Anginæ mirabiles. Cap. VI. p.89.
Miræ ſuffocationes. Cap. VII. p.91.
Oeſophagi obturationes mirę. Cap. VIII. p.92
Suſpiciēdæ Thoracis collectiones. Cap. IX. p.94.
Phthiſes admirandæ. Cap. X. p.97.
Hydrops pulmonū. Cap. XI. p. 100.
Aſthmatis admirandæ ſpecies. Cap. XII. p.100.
Animi paſſionū miri effectus. Cap. XIII. p.100.

Febres admirandæ . Cap. XIIII. p.104.

Libri quarti Capita.

PIcæ modi infrequentes. Cap. I. p.106.
Eſuritiones miræ.Cap.II. p.109.
Vomitus admirãdi.Cap.III.p.110.
Ventriculi affectio raró eueniens. Cap.IIII. p.113.
Singultus infrequentes. Cap. V. p.114.
Ex frigido potu extincti. Cap. VI. p.115.
Meſenterij Miræ affectiones. Cap. VII. p.117.
Myrachialis affectionis dilucidatio. Cap.VIII. p.119.
Sanguinis miri fluxus in lienoſis. Cap.IX. p.123.
Inteſtinorum obturatio mira. Cap. X. p.126.
Præfocatarum mulierum miræ hiſtoriæ.Cap.XI. p.127.
Diutius ſine cibo viuentes.Cap.XII. p.129.
Serotinus & tempeſtiuus partus ad mirabilis.Cap.XIII. p.133.
Sera & cita generatio admiranda. Cap.XIIII. p.137.
Defloratio ſine ſanguine. Cap.XV. p.139.
Superfœtatio ſuſpiciẽda.Cap.XVI. p.140.
In coitu extincti.Cap.XVII.p.142.
Coitus ſymptomata admiranda. Cap.XVIII. p.143.
Purgationis ſuppreſſæ accidẽtia notatu digna.Cap.XIX. p.148.
Alui fluxus admirandi. Cap.XX. p.150.
Hydropes miræ.Cap.XXI. p.151.
Fœtus in vtero mortui hiſtoriæ rariſſimæ.Cap.XXII. p.157.
Proles ſine menſtruis. Cap. XXIII. p.159.
Numeroſi partꝰ.Ca.XXIIII.p.160
Molæ admirabiles.Ca.XXV.p.163
Vermiũ hiſtoriæ miræ.Cap.XXVI. p.167.
Lotij miræ excretiones.Ca.XXVII. p.177.
Lotij mirabiles retentiones. Cap. XXVIII. p.179.
Mira exeũtia per vrinã.Cap.XXIX. p.180.
Lapides in vniuerſi corporis ſingula parte.Cap.XXX. p.182.

Libri Quinti Capita.

OSſium mirę affectiones.Cap.I. p.189.
Corporis mõſtruoſa craſſities. Cap. II. p.192.
Mirabiles carneæ excreſcẽtiæ. Cap. III. p.193.
Vulnerũ mirabiles ſanationes. Cap. IIII. p.194.

Libri Sexti Capita.

HYdrophobia mira affectio. Cap.I. p.209
Monſtra admiranda.Cap.II.p.215.
Specificæ proprietates miræ. C.III. pag. 223
Morbi noui. Cap.IIII. p.227
Caſu curati. Cap.V. p.229

FINIS.

INDEX
COPIOSISSIMVS
VERBORVM,
AC RERVM MEMORABILIVM,
quæ in hoc opere continetur iuxta ordinem alfabeticum conſcriptus.

AEr an poſſit nutrire. p.132.B.
Aegrotantes quãdoque futura prædicunt. p.42.B.
Alceus Mytileneus damnatus. p.92.B.
Aluus multis diebus nonnullis aliquando innoxiè ſupprimitur. p.17.A.
Alui fluxus admirandi. p.150.B.
Amatus Luſitanus reprehenditur. p.66.A.
Amoris animi pathematis miri effectus. p.101.B.
Andernacus caſtigatur. p.87.B.
Anginæ mirabiles. p.89.A.
Anginoſis deſperatis ſecandum guttur. p.89.B.
Angina laborantibus medicamenta in bolo non exhibenda. p.93.B.
Animi paſſionũ miri effectus p.100.B
Animalia quædam hyeme latentia ſine reſpiratione viuunt. p.131.B.
Animalia generari in niue & igne. pag. 168.B.
Animalia an poſſint generari in Elementis. p.169.B.
Aneuriſma tumor ſuſpiciendus. pag. 290.A.
Apoplexiæ admirandæ. p.59.B.
Apoplexiæ nõ ſemper fiunt obſtructis ventriculis cerebri. p.66.A.
Aqua quo pacto concreſcat. p.15.A.
Aqua quo pacto bileſcere dicatur. pag. 151.A.
Aqua an nutrire poſſit. p.151.B.
Ariſtotelis de viſione ſentẽtia. p.67.B.
Ariſtoteles perperam Platonem redarguit. p.72.B.
Ariſtoteles reprehenſus de rabie hominis. p.209.B. De lapide. 189.A.
Argenterij opinio de neruis opticis cõfutata. p.78.B.
Aſthmatis admirandę ſpeties. p.186.
Auriginoſus morbus ex veneno. pag. 26.B.
Auriginoſi morbi à veneno cauſa. pag. 27.A.
Auerois reprehenſus. pag. 69.B. & pag. 75.A.
Auiccna redarguitur. pag. 69.B. & pag. 70.A.
Aues ex putredine miro mõ. p.168.B.
Aurium miræ conſtructiones. 222.B.

C

CAni qui repentè facti. pag. 1.A. & B.
Canities cauſa ab Aſtrologis reddita. p.1.B.

pag. 1.B.
Canitiei cauſa ob Argenterio aſſignata & reprobata. p.1.B.
Canitiei cauſa ex Montano. p.2.B.
Canitiei cauſa ex Raſi. p.2.B.
Canitiē ex ſiccitate prouenire. p.3.A. & B.
Canities ex pituitoſo ſucco. p. 1. B. & 2. A.
Canities ex putredine. p.3.A.
Canities ex ablutione aquæ fontis cuiuſdam. p.5.B.
Catochi, Cataphorę, & Catalepſis deſcriptio. p.65. A. & ſeq.
Carnem humanam multos aliquando eſitaſſe. p.108.A.
Carnis fruſtula per uarias corporis partes excreta. p.150.B.
Carneæ excreſcentiæ mirabiles. pag. 193.A.
Capitis vulnera leuiſſima cur aliquando læthalia. p.198.B.
Capitis vulnera tranſacto die 46. an poſſint interficere. p.201.A.
Canum commoda & laus. p.209.A.
Canum tẽperamentũ quale. p.209.B.
Canum imagines in Vrina illorum qui fuerunt demorſi a cane rabido an conſpiciantur. p.213.A.
Cane rabido demorſi aquam appetunt & expaueſcunt. p.213.B.
Caninus ſanguis epotus quomodo curet demorſos à Cane rabido. p.214.B.
Canis rabidi veneno ſimiles humores in corpore noſtro generari poſſe. p.214.B.
Caſu curati. p.229.B.
Cęcitas ex vulnere. p.7/.B.
Cerebri vulnera ſanata. p.195.A.
Conuulſiones miræ. p.50.A.
Conuulſio multiplex. p.50.A. & B. & 51.A.
Congelatio mira affectio. p.65.A.
Cordis calculi & abſceſſus. p.96.B.
Corparuum & magnum an timiditatis et audaciæ ſint inditiũ. p.103.B.
Cordis ſoluta vnitas cũ vita. p.203.B.
Cordis miræ conſtructiones. p.221.A.
Coeuntes extincti. p.142.A.
Coeundo mas an fęmina magis oblectetur. p.143.A.
Coitus ſymptomata admiranda. pag. 143.B.
Coitui facientia. p.144.B.
Coitus ex vulnere ablatus. p.147.A.
Colon inteſtini mira dilatatio ex flatu. pag. 144.B.
Corporis monſtruoſa craſſities. pag. 192.A.

D

DAemones aliquando habere concubitus cum mulieribus. pag. 167.A.
Dæmones an morborum ſint cauſa. pag. 38.B.
Defloratio ſine ſanguine. p.139.B.
Dẽtes inter oſſa enumerãdos. p.191.B.
Dẽtes ſeneſcentibus etiã naſci. p.191.a & pag. 218.b
Dentes ante ſtatum tempus ortos. pag. 218.b
Dentium miræ cõſtructiones. p.220.a
Diabetica paſſio quæ. p.177.a
Diabeticæ paſſioni affectio ſimilis. pag. 178.a
Dormientes quidam vigilantium munia obire quandoque. p.33.b

E

ELephantiaſis natura & eſſentia. pag. 15.b

Elemen-

Elemēta an poſſint putreſcere. p.169.b
Emplaſtro frigido Ventriculo admoto mors ſubſequuta. p.115.b
Epilepſiæ miræ. p.52.b
Epileptici non ſemper cadunt. p.53.a. & 56.a & b
Epilepſiæ cauſa ſemper mala qualitas ſimplex vel humori aßociata. pag. 54.a
Epilepticis non ſemper ſpuma circa os. pag. 52.b.56.a.& b
Eſuritiones miræ. p.109.a
Exulcerationes miræ ab humoribus facta. p.111.b
Exeuntia mira per Vrinam. p.180.a

F

FErnelius carpitur. p.155.a. & 164.a.& 182.b
Flatus furioſus. p.23.a
Fętus in vtero mortui hiſtoriæ miræ. pag. 156.b
Fętus ī vtero mortui oſſicula per aluū excreta. p.159.a
Fętus mortui extrahendi modus. pag. 159.a
Fęces ad intra Peritonęum. p.180.a
Fęces per Vrinam excretæ. p.181.a
Frigidæ nimis potiones improbandæ. pag. 116.a
Furfuracea corporis vniuerſi affectio. pag. 12.b
Furfuraceæ vniuerſalis affectionis cauſæ. p.13.b
Functio vna cerebri lædi poteſt cęteris illæſis. p.49.a
Fumo carbonum extincti. p.61.b

G

GAleni locus interpretatus de Catocho. p.66.b
Galeni de viſione ſententia. p.67.b
Galenum ab Aueroe tutatur. p.68.a
Gaudio extincti. p.100.b
Generatio ſera & cita admiranda. pag. 135.b
Guaiaci decoctum tutò febrientibus propinari. p 98.b
Gurgulionis miræ inflammationes. pag. 86.a

H

HAemorrhoides non tutò ſupprimi poſſe. p.149.a
Hepatis vulnera ſanata. p.205.b
Hippocrates defenſus. p.92.b
Hieronymus Mercurialis redarguitur. pag. 5.a.51.a. & 9.b. & 14.b.& 171.a.& 184.a
Homines arte gigni poße impium affirmare. p.168.a
Homines vſque ad ſeptuageſimum annum generare poſſe. p.137.a
Hydrops pulmonum. p.100.a
Hydropes miræ. p.156.b
Hydropici cur ſitiant aqua pleni. pag. 156.a
Hypochondriacis cur pulſatio in abdomine. p.120.b
Hydrophobia mira affectio. p.109.a

I

ICteritia ex lapide. p.187.b
Ictericia ante ſeptimum in febribus non ſemper mala. p.28.a
Ictericia an à Pituita. p.29.b
Ictericia alternis diebus. p.30.a
Ictericia lege in l.A. vbi Auriginoſus morbus.
Iecoris miræ conſtitutiones. p.221.a
Ignis non poteſt putreſcere. p.169.b

Ima-

Imaginationis vis mira. p.31.a
Imaginatio in externis non operatur. pag. 37.a
Inſanientes mira prædicunt. p.42.b
Incubus in vigilia obſeruatus. p.55.b
Indignationis miri effectus. p.102.a
Inteſtinorum mira obturatio. p.126.a
Inteſtinorum vulnera ſanata. p.206.a
Inteſtinorum miræ conſtitutiones. pag.221.a.& b
Ioannes Langius reprehenditur. p.66.a
Ioannes Argenterius redargutus. p.67.b. & p.73.b
Ioannes Buridanus redargutus. p.73.a
Ira quoſdam extinctos. p.103.a
Iſchuria non vulgaris. p.179.b

L

Lac quomodo coaguletur. p.14.b
Lapides in vniuerſi corporis ſingula parte. p.182.a
Lapidis efficiens cauſa & materialis. p.182.a.& b
Lapides Veſicæ non ſemper initium ſumere à lapide renum. p.182.b
Lapides ortum nõ trahere à frigiditate efficiente. p.184.a
Lapides in Veſica circumueſtiti decipientes medicos. p.184.a.& b
Lapides Veſicæ adhærentes. p.184.b
Lapides plures in Veſica generari poſſe. p.184.b
Lapis morbus hæreditarius. p.185.b
Lapidem generari in nullo animali præter hominem falſum aſſertum ab Ariſt. p.189.a
Lapis Bezar quomodo, & in quo animali naſcatur. p.182.b
Lepræ natura & eſſentia. p.15.b
Leproſi relegandi à comertio aliorum. p.17.a
Lepra in Italia minus contagioſa. p.17.b
Linguæ miri tumores. p.86.b
Lingua cum pilis. p.221.a
Lienes miri. p.221.a
Lienem expurgari poſſe per vrinas. p.123.b
Lotij miræ excretiones. p.177.a
Lotij mirabiles retentiones. p.179.a
Lotiũ per vniuerſum corpus. p.179.b
Lumbricos ex quocunque humore fieri poſſe. p.172 a
Lumbricorum quot ſpecies. p.172.a

M

Matricem plures cellulas non habere. p.162.a
Mares quandoq; lac habent. p.219.b
Memoratricis facultatis miræ affectiones. p.44.a
Meſenterium callo occupatũ. p.113.a & 118.b
Meſenterij miræ affectiones. p.117.b
Meſenterium non ſentire. p.118.a
Menſes in grauidis an ſint computandi Lunares vel Solares. p.135.a
Menſtruæ purgationes ſuppreſſæ per vomitum reiectæ. p.148.a.& ſeq.
Myrachialis affectionis delucidatio. p.119.b
Morbos inuicem permutari. p.149.b. & ſeq.
Morbi noui. p.227.a
Molæ admirandæ. p.163.a
Mola an poſſit generari in muliere ſiue concubitu viri. p.164.a
Molæ an fiant à calida vel frigida in-

tem-

temperie. p.164.b
Molæ vnà cum fœtu legitimo generantur. p.164.b
Molam aliquando per tres annos geſtatam in vtero. p.168.a
Molarum ſpeties multæ. p.165.b
Monſtra admiranda. p.215.b
Mulieres caluefcere. p.6.b
Mulieres vſque ad quinquageſimum annum generare poſſe. p.137.a
Mulieribus quibuſdam prægnantibus fluunt menſes. p.141.a.& b
Mulieres an magis maſculis in coitu delectentur. p.143.a
Mulieres habentes in vtero fœliciter diſectas. p.157.a
Mulier quæ patiebatur uteri procidentiam concepit ſed ex ab ortu obijt. p.160.b
Mulieres antiquitus caſtrari ſolitas. p.208.a
Mulieres nec prægnantes nec puerperæ lac quandoque habent. 315.a
Mulier ſine matrice. p.221.b
Mulieres clauſæ. p.222.a
Mulieres in uiros quando euaſiſſe. p.216.a

N

NEruis quibus foramen, & quibus non. p.78.a
Neruis quomodo facultas animalis permeet. p.78.a
Numeroſi partus. p.160.b

O

OBeſi ualdè multis malis expoſiti. p.192.b
Oculorum uulnera admirãda. p.203.a
Oculorum miræ conſtructiones. p.222.b
Odores nutrire. p.133.a
Oeſophagi obturationes miræ. p.92.b
Omenti miræ conſtitutiones. p.222.b
Optici nerui cur uniantur. p.69.b
Optici nerui an perforati. p.78.a
Opium Turcarum Amphionem eſſe. p.145.b
Opium à nonnullis innoxiè deuorari. p.146.b
Opium ſuppoſitum multos interfecit. p.146.a
Oribaſius reprehenſus. p.88.a
Oſſium miræ affectiones. p.189.b
Oſſa apoſtemari poſſe. p.190.a
Oſſa aucta & de nouo genita miro modo. p.191.a
Oſſium miræ depreſſiones. p.190.b
Oſſis Coccygis miræ affectiones. p.192.a

P

PAralyſis mira. p.57.a
Paralyſis non à pituita neruos irrigante. p.58.a
Paralyſi detentis quomodo ſenſus aliquando nonnunquam motus ſeruetur. p.58.a
Partus ſerotini & tẽpeſtiui. p.133.b
Partus ſex menſium quomodo uitalis ſit dicendus. p.134.b
Pauli locus emendatus. p.191.a
Pedicularis uniuerſi corporis affectio. p.19.a
Pediculorum cauſæ. p.19.b
Pediculari interempti. p.21.b
Penis cum duplici foramine. p.222.b
Phthiſes admirandæ. p.97.b
Phthiſi correptos ſanatos. p.98.a

Phthiſis an ſine febre. p.99.b
Pili cur ſponte natura uarijs coloribus inficiantur. p.2.a
Pili cur in pube & pedibus haud citò caneſcant. p.2.b
Pili àn defunctis creſcant. p.4.b
Pilorum defluuium ex timore. p.6.b
Pilorum à ſupercilijs caſus non ſemper morbi Gallici iudicium. p.7.a
Pili in vrina. p.180.b
Piſces reſpirant. p.64.a
Picæ modi infrequentes. p.106.b
Pingues ſine ſenſu. p.292.b
Platonis de viſione ſententia. p.67.b
Pleuritides per vrinas iudicatas. pag. 95.b. & 97.a
Podagræ mira. p.25.b
Podagram Epidemialem & contagioſam. p.26.b
Potentiæ principes in uarijs cerebri partibus operantur. p.46.a
Potatione frigida qdã extĩcti. p.115.a
Præfocatarum mulierum miræ hiſtoriæ. p.127.b
Præfocatæ quomodo ſine ſenſu & reſpiratione uiuant. p.128.a
Proles ſine menſtruis. p.159.b
Putredinis multi modi. p.4.b. p.169.a
Pudore extincti. p.102.b
Purgationis ſuppreſſæ accidentia notatu digna ſubſequuta. p.148.a
Pueri nephritico dolore tentantur. p.172.b
Puerorum miri ortus. p.222.b
Pulmonũ miræ cõſtructiones. p.221.b

R

REerum externarum ad intra corpus ingreſſus. p.78.b
Renum miræ conſtructiones p.220.a
Rubedo in facie inſueta. p.24.b

S

SAnguinis uarij fluxus admirandi. p.11.b. & 12.a
Sanguinis à leproſo extracti mira congelatio. p.13. *alia hiſtoria.* p.18.a
Sanguinis miſſio frequentiſſ. p.110.b
Sanguinis in lienoſis fluxus miri. p. 123.a
Sanguis & ſemen in corpore corrupti venenoſi euadunt. p.128.a
Sanguinis fluxus quibuſdam hominibus menſtruus quemadmodum & mulieribus. p.148.b
Sanguis per vrinam criticè excretus. p.181.b
Sagittæ quomodo verbis extrahantur. p.367.b
Scorpionis Venenũ frigidum. p.27.a
Scabie & puſtulis ſanatis in non expurgato corpore multa mala ſubſequuntur. p.149.b
Septi trãſuerſi uulnera ſanata. p.205.a
Semen corruptum luteum & malè olens. p.129.a
Singultus infrequens. p.114.b
Splendores oculorum. p.71.b
Spiritus aere poſſe nutriri. p.132.a
Sphacellum mirum. p.208.b
Specificæ proprietates miræ. p. 223.a
Sudoris ſanguinei hiſtoriæ. p.7.a
Sudoris natura & cauſæ. p.8.a. & b.
Sudores cur non in pueris. p.9.a & b
Sudor cur non quotidianus hominibus. p.9.a & b
Sudores præternaturales qui. p. 10.a
Sudor an dicendus præter naturam an naturalis. p.10.a

T

THomas à Veiga confutatus. p. 76.b

Thadæus

Thadæus florentinus reprehenſus. p. 88.a
Tracheæ arteriæ vlcera an ſanatu facilia, vel difficilia. p.83.a
Tracheam arteriam qui vulneratam habent an doleant. 83.b.& 8.a
Thoracis miræ collectiones. p.94.a
Thoracis ſectiones quando in Vulneribus faciendæ. p.94.a
Tumores miri à flatu. p.23.b
Timor mortem quandoque induxit. p. 102.a

V

VAſa vrinaria Nephriticis valde dilatari. p. 144.a
Variolis quandoque in vtero laborare embriones. p.223.a
Venarum & arteriarum interceptio vel diſſectio vtilis ad morbos contumaces. p.34.b
Venæ ſine pari proceſsus. p.96.a
Venas aliquando regeneratas. p.208.a
Verrucę in gutture. p.87.a
Verrucarum ſpecies quot & quæ. pag. 85.a
Verrucæ in ventriculo. p.88.b
Verruca in ſpiritualibus. p.88.b
Verrucæ contagioſæ. p.89.a
Ventriculus clauſus. p.113.a
Ventriculi affectio rarò eueniens. pag. 113.b
Ventriculi vulnera ſanata. 205.b
Veſsalius noluit dari uas vllum aliene ad ventriculum ſuccum melancholicum ferens. p.124.b
Vermium hiſtoriæ miræ. p.167.b
Vermis latus quis p.172.a
Vermes generari poſse in ventriculo p. 175.b
Vermes magna excitant ſymptomata. p.176.b
Veſicæ ueluti piſcium per urinam excretæ. p.181.a
Veſica ſupra dentem. p.194.a
Veſicæ ſoluta vnitas ſanata. p.207.a
Veſica fellis lapidea. p.221.b
Venena ad tempus certum necãtia præparari poſse. p.210.b
Vertebrarum miræ conſtructiones. p. 220.a
Viſio geminata. p.67.b
Viſionis uaria problemata explicata. p.75.a
Viuentes diutius ſine cibo. p.129.b
Vis medicamentorum an peruenire poſſit ad partes Thoracis per diſtributionem. p.84.a
Vlcera uerrucoſa. p.89.a
Vlcera pulmonis an inſanabilia. pag. 194.b
Vngues cur in mortuis creſcant. p.4.b
Vocis admirãdę interceptiones. p.84.b
Vocales nerui ſeu recurrentes ſi abſciſi uel inſignè læſi fuerint uox amittitur, uel oblæditur. p.85.a
Vomitus admirandi. p.110.a
Vrina intra peritòneũ collecta p.180.a
Vrina ſanguinea ob potum uel iniũctionem cantharidarum. p.181.b
Vterinus furor. p.129.a
Vteri uulnera ſanata. p.207.b
Vterum integrum multoties extractũ innoxiè. p.207.b
Vteri clauſi q dicũtur & ſint p.222.a
Vulnerũ mirabiles ſanationes. p.194.b

FINIS.

IO. BAPTISTAE TORNIELLI SERENISSIMI GVLIELMI MANTVÆ, & Montisferrati Ducis Medici.

Artis Apollineæ campos, & amæna vireta
Dum peragrat cultor, geſta canens Medica;
Pierides roſeo contexunt flore corollas,
Oeneadiſq; ornant tempora cana viri.
Sedulus accedas lector, penetralia pandit
*M*ARCELLVS, *reſerat Clio rogata fores.*
Hæc te dona manent, quæstus, faciliſq; voluptas,
Et, quæ Letheas, gloria, temnit aquas.

Eiuſdem Exaſticon.

*Arte noua miranda Canit M*ARCELLVS, *adeſto*
Auribus arrectis dogmata cuncta notans.
En tibi quàm facili naturæ arcana retexit
Ordine? quàm vera Comprobat Historia?
Ergo alacris grauibus, quas ſeruat mente repostas,
Ereptum curis perlege lector opus.

MARCELLI DONATI COMITIS PONZANI, ET EQVITIS

COMMENDATARII Sancti Stephani.

DE MEDICA HISTORIA MIRABILI.

LIBER PRIMVS.

DE REPENTINA CANITIE ex Timore uel Mœrore. Caput I.

SICVTI progrediente ætate homines caneſcere vulgatiſſimum eſt, ita de repente ex timore, vel mœrore aliquos canos effectos non admiratione caret, quod Petrus Meſſias Hiſpanus in ſua varię lectionis ſilua teſtatur; ſcribit nanque D. Diegum Oſorium à Rege Catholico carcerari iuſſum vnica nocte propter timorem totum canum euaſiſſe, cum tamen iuuenis, vel potius adoleſcens eſſet. Iulius Cæſar Scaliger aduerſus Cardanum de ſubtilitate exercitatione. 312. ſuæ tempeſtatis talem narrat hiſtoriam. Franciſcum Gonzagam Mantuæ Principem affinem ſuum ſuſpectum coniurationis in turri portæ Cæſareæ (hodie Trieſiæ vocant) ad quæſtionem, aut ſupplicium ſeruari iuſſiſſe, nuntiatum eſt mane totum repente canum factum, quod quaſi pro-

 digium

digium flexit animum Principis,qui ei propterea,& veniæ,& vitæ fecit gratiam.Nicolaus Flor.ſe.7.tract.6.ſum.3.c.24. ſcribit ſe vidiſſe puerũ Matthæi Lippi de Scarparia,& Chechium Sutorem in Burgo Sancti Laurentij ex magno,& ſubito timore repente canos effectos.Speronus Speronius in dialogo de partu inſcripto ſcribit Nobilem Patauinum,cum illi ueſpere nunciatum fuiſſet indictum eſſe vt capitis amputatione plecteretur,nocte totum canitie correptum,& talem vſque in nouiſſimum vitæ diem permanſiſſe, cum multo temporis tractu ſuperuixiſſet.ſcribit Albertus Krantzius in ſuæ Metropolis lib.9.c.47.Vuipertum deſignatum Epiſcopum Raceburgenſem Romam profectum,vt à Pontifice ſummo confirmationem obtineret,ob adoleſcentiã neglectum à Pontifice proxima nocte totum incanuiſſe.Suetonius Tranquillus in Sergij Galbæ vita tradit ſacrificante Imperatore accidiſſe puero è miniſtris acerrã tenenti vt capillus repẽte toto capite caneſceret quod prodigiosũ cenſuit antiquitas,nos potius ex horrore victimarũ paſſim matatarum expauefacto puero eueniſſe exiſtimamus.Cuius euẽtus cauſa à nobis eſt indaganda,quod vt facilius aſſequi valeamus,quę à ſcriptoribus naturalis canitiei cauſę exiſtimatę fuere,in memoriam reuocandę ſunt , omiſſa Aſtrologorum opinione, qui illos citò caneſcere,& in prima etiam adoleſcentia tradidere,quibus in ortu,Saturnus inter Solem,ac Lunã, perinde vt circunuentus ab hoſtibus intercipitur,quemadmodum docet Pontanus de rebus cęleſtibus l. 11.c.vlt.Hip.li.de natura pueri tradidit capillorum canitiem fieri, ratione nutrimenti humidi ipſorum,& albiſſimi, cuius gratia & ipſa cuticula , in qua implantantur albidior quoque euadit; Hanc Hip.ſententiam manifeſtè ſequutus eſt Macrobius 7.Saturnalium, & Alex.prima proble.ſec.3. 5 . & 6. probl. quibus etiam inter recentiores Ioannes Argenterius perſpicaciſſimi ingenij acie Illuſtris in ſuis in artem medicam Gal. commentarijs aſſentitur , duplicem enim pilorum materiam ſtatuit , vnam quæ ex terreno , & ſordido excremento genita. in 3. coctione deſumitur, alteram vero ex pituita naturaliter ſubiecta,& cuti adhęrente . Si itaque contigerit excrementum pituitam ſuperare,pilus refert excrementi illius colorem,at ſi contra pituita excrementum exuberauerit, pili pituitæ colorem præſeferent,quæ cum in ſenibus abundet,hinc fit quòd cani homines ſeneſcentes præcipuè euadant , quod pariter Auer. in com.1.cap.5. lib.de generatione animalium innuere videtur , dum ſcribit canitiem , & cæcitatem duas affectiones eſſe conſequentes cruditatem humoris,& eius paucam concoctionem,quæ ſententia

cx

ex Ariſtotelis dictis ibidem manifeſtè colligitur, quamuis idem Auer.in commentarijs in V.de gen.animal.Ariſt. lib. hoc placitum oppugnet ea ratione innixus quòd capilli nutriantur nutrimento vltimo, Phlegma autem primum ſit nutrimentum,quo capilli nutriri debeant,ni prius magna illius præceſſerit tranſmutatio,quę tamen argumentatio(parcant Præclariſſimi Philoſophi manes)vtroque(vt aiunt) claudicat pede;quàmuis enim alimẽtum in nutritione tranſmutetur,nihilominus cum orta ſuis principijs atteſtari rationi ſit conſonum, non omni ex parte proprijs qualitatibus deſtituitur,præterea cum genitum excrementum in cutis, ſubiectæque illi carnis alitione capillorum ſit materia,putiorque ſanguinis pars in cutis,& carnis nutritione abſumatur, cumque in ſenibus exempli gratia,quorum canities eſt propria, ſanguis plus iuſto pituitoſior ex diminuta, debilique coctione proueniat,fit vt & excrementa in ea nutritione facta pituitæ naturam ſapiant, qua ratione, & pili ſubiecti excrementi pituitoſi albedine non deſtituti canitiem contrahere poſſint,quod exemplo comprobari libet. Nobilis Vrbis noſtræ Patritius Antonius Maria Catabenus ætate iam inclinante canus effectus,plurima bile ſanguini permixta in corpore redundante,non ſolum cutis auriginoſum colorem incurrit, ſed & ipſius cani luteo colore ad viridem inclinante effecti ſunt,ita vt illud Homeri in mentem reuocent. Factus Equo ſimilis concubuit ceruleos habens crines; Et Ioſepho Fontanæ cognominato il Pelato in Vico Montanariæ 4.lapide Mantua diſtante pluries defluuio capillorum capitis,& barbæ eodem anno correpto pili modo albi,modo nigri renaſcebantur,& quo loco primi albi enati fuerant, ſecunda vice nigri reuertebantur,& e contra,cuius rei fidem facere poſſunt quàmplurimi, & inter cæteros Dominus Nereus à Strata Ducalis Senator; iure itàque meritò Hip. loco allegato ſtatutum reliquit, quòd qualemcunque humiditatem caro attraxerit, ſiue albam, ſiue rufam,ſiue nigrã,tali colore & pilum infici,cui & Alexander Trallianus lib.1.cap.1. ſubſcribit per hæc verba; Cauſa vitij efficiẽs ex pilorum colore internoſcitur,etenim flaui bilioſam humorũ vitioſitatẽ ſuperare indicant,nigri humorẽ melancholicũ,albi pituitã, ſic & Alexãder prob.3.(ſiue Tralianus fuerit,ſiue Aphrodiſeus, quod nonnulli contendunt)ſcribit pilos canos aliquãdo propemodũ aureolos effici cum vitellina bilis pituitæ ſit immixta;quod pariter ex Ari.dictis c.4.5.li.de gen.ani.colligi poteſt, ſi enim in Vitiligine, quę prętenaturalis eſt affectio,eo,ꝙ cutis alba ſit,pilos quoq; albos fieri cõcedit,q̃d obſtat quominus in ſenio plurima pituita afluente,

præſertim excrementitia, & excrementum quoque vltimæ coctionis pituitoſum euadat; pituitæque naturam ſapiat, quod in capillos abſumptum canitiei occaſionem præbeat; nec quod nonnulli obijciunt, multi faciendum, quod Ariſt. ſcilicet mens fuerit ex alba cute non prouenire naturalem capillorum canitiem, ſed morboſam, fatemur nanque Ariſtotelem non ſolum in homine, ſed & in alijs animalibus ſtatuiſſe nullum colorem ex cutis naturaliter conſtitutæ colore pilis aduenire, non tamen hinc concludere debemus ipſum inficiari ex nutrimenti excrementitij colore, quod eſt pilorum materia, ex qua augeri, & nutriri (vt ita dicamus) compertum eſt, illius hunc, vel illum colorem accidere poſſe, quod Gal. lib. 2. de temper. clariſſimè docuit c. 5. quam ſententiam inter recentiores ſectatur Montanus in ſuis com. in artem medicam Gal. cuius opinio minimè nobis irridenda videtur, & ſi id Argenterius arbitratus ſit, eo quod ex fuliginoſo vapore, vel pituita ſolum nutriri capillos exiſtimet, fuliginoſus verò vapor ſemper atri coloris ſit, quod tamen pace eius dixerim falſum eſt, nam ſolum vapor ille niger eſt, qui ab aſſatis humoribus à calore excedente fit, & propriè fuligo appellatur, ex qua nigri cà pilli euadunt, at ſi calor mitior fit, agatque in alijs humoribus, eleuabuntur ab eiſdem vapores eorundem colorem ſeruantes, ſecumque deferentes, teſte Gal. loco citato, vaporem enim nil aliud eſſe quàm humorem extenuatum. 4. de ſympt. cauſis docet Gal. ex quo nutriti capilli colorem illius ſuſcipiunt, libet Gal. verba ſubſcribere, vt res apertior euadat, habet itaque Gal. 5. c. 2. lib. de temper. hæc verba. Fit autem niger pilus cum deuſto coloris vapore, excrementum in exactam fulginem mutatur, flauus verò cum minus uapor torretur, quippè quòd tum eſt impactum, flauæ bilis non nigræ fæculentum excrementum eſt, albus uerò pilus ex pituita naſcitur, rufus ſicuti coloris flaui, albique eſt medius, ſic eius generatio ex pituitoſæ, bilioſæque fæcis, media quadam natura prouenit; Hoc pariter Raſis. 25. cont. c. 22. de mente Mabat confirmat, ait enim colorem capillorum fieri ſemper ad modum ſanguinis, qui ſi fuerit tenuis, ideſt bilioſus, uel aqueus, erit illorum color citrinus, uel albus, ſi fuerint niger, & calidus manifeſtè erit niger. Quærit Alex. probl. 148. cur pili in pedibus haud citò caneſcant, & inquit pedes frequenti, intenſaque ambulatione, quòd in ſe decurrerit pituitoſitatis excrementum reſoluere, id autem canos gignit. Pubes autem & ipſa ſero caneſcit, quia calida natura eſt, atque in coitu pituitam reſoluit, ex quibus manifeſtè dignoſcitur illum uoluiſſe canitiem ex pituita prouenire. Atheneus lib. 15. Diponos. Ariſtoteli aſcribit, quòd dixerit

perfuſos

perfuſos unguentis citius caneſcere, eo quòd aromata exſiccant, ſiccitate autem canities gignitur. Hunc iure optimo doctiſſimus Mercurialis lib. 1. uariæ lec. c. 21. reprehendit nullibi enim Ariſtoteles canitiem à ſiccitate fieri ſcriptum reliquiſse, quinimmo ex profeſso aduerſus eos, qui à ſiccitate canitiem ortum ducere putabant 5. lib. de gen. animal. c. 5. diſputaſse çonſtat, ex hocque conuinci erroris Athenæum tradit Mercurialis. Addimus nos uerum eſse Ariſtotelem eodem loco ſcripſiſse hydrelæo perunctos crines citius caneſcere, ſed id non eo quòd exſiccentur fieri uoluiſse, ſed potius eo quòd aqua refrigeret, oleum uerò quominus exſiccetur aqua prohibet, ex quibus uerbis in frigiditatem canitiei cauſam referre uidetur, non in ſiccitatem, quam eodem capite illius minimè cauſam eſse binis rationibus contendit, quarum prima hæc eſt. Qui cooperto capite incedunt citius caneſcunt, quàm qui diſcoopertos capillos geſtant, flatus enim putredinem prohibet, operimentum autem perflatum prohibet, undè qui pileo, uel alio tegumine operiuntur humidiores capillos habent, qui uerò caput detectum, & apertum gerunt illis magis capilli exſiccantur, ſecunda ratio Ariſt. eſt quòd pili nonnulli illico, & in primo ortu cani naſcuntur, at nullum oritur aridum, ergo canities ab ariditate non prouenit, ſic enim argumentatur Ariſ. & non eo modo, quo tradit doctiſſimus Mercurialis lib. de Cutaneis morbis cap. 6. ſecundam nanque rationem Ariſt. explicat eſse, quòd multi homines à ſui primo ortu incipiant caneſcere, quo tempore corpora noſtra ſunt humidiſſima, referente Cteſia, eſse quandam Indiæ gentem, ubi mulieres ſemel tantum pariunt, & illi partus ſtatim, ac in lucem ſunt editi, incipiunt caneſcere, ſed dupliciter, quantum ipſe conijcio, huiuſmodi explicatio peccat. Primum quia Ariſt. non ſtatim à primo ortu homines caneſcere dicit, ſed loco citato inquit nonnullos canos illico oriri, & c. 11. lib. 2. de hiſt. animal. ita ſcribit; Plurimus tamen canorum numerus candicans illico exiſtit; qua ex re manifeſtum fit canitiem non ex ariditate committi, ut quidam uolunt, nihil enim aridum illico gigni ſolet, ex quibus patet Ariſtotelem de ijs meminiſſe, qui pilis albis orti ſunt, minimè verò de illis, qui poſt ortum cani effecti fuere; diſtant autem inter ſe pilis albis oriri, & poſt ortum caneſcere, canities nanque alium colorem priorem in pilis exiſtentem ſupponit; ſecundò peccat clariſſimi viri explicatio, quod exemplum aut. Cteſiæ nullibi (quod meminerim) ab Ariſt. adducitur, nec exiſtimandum eſt ſummum Philoſophum Cteſiæ autoritate ſententiam ſuam comprobaturum, cuius cum ter dũtaxat in li. de Gen. & Hiſto. animal. meminerit, parũ vel nihil illius dictis fidem adhibuit. Nan-

que lib. 2. de Hiſt.animal.c.1.de Belua Mantichora verba faciens an Cteſiæ credendum ſit,dubitat.In 8.lib.eiuſdem c.28.nullam fidem Cteſiæ adhibendam ſtatuit, in India ſuem, nec ferum, nec manſuetum eſſe dicenti;Et lib.2.de gen.animal.c.1.tradit Cteſiam Cnidium planè mentiri ea quæ de Elephantis ſemine ſcribit,At quæ de Cteſia adducit Doctiſſimus vir à Plinio lib. 7.Hiſt.natural.c.2.commemorantur, quo loco etiam tradidit in Albania gigni quoſdam glauca oculorum acie à pueritia ſtatim canos, & Pandoras gentes in iuuenta candidum capillum habere,qui in ſenectute nigreſcat.Non minus quoque rectè Thomas à Vega inter Neotericos uir omnium calculis laudatiſſimus in ſuis com.in artem Medicam Galen. Ariſt. imponit, quòd hac tertia ratione dicentium canitiem à ſiccitate prouenire, ſententiam reprobarit,à cuſpide prius caneſcunt,capilli,quàm à radice, non itaque ex ſiccitate alimenti, caneſcunt nam alimentum radici apponitur,parcat mihi doctiſſimus vir, hæc ratio non eſt Ariſt. nec Ariſt.digna,quàmuis enim ſcribat lib.3.de hiſt.animal.c.11. candeſcere pilos à parte ſui poſtrema, non tamen ex hoc argumentatur canitiem à ſiccitate non fieri,quin potius ex hoc dicto oppoſitum eſſet inferendum,nam cum alimentum primum radici apponatur, ſi prius capilli extrema pars caneſcit,ſequitur id ex ſiccitate, & defectu alimenti prouenire; cum prius extrema pars,quàm radix alimento deſtituatur,& per conſequens areſcat,& candeſcat. Non itaque veriſimile eſt Ariſtotelem 3.loco tàm inſulſam rationem adduxiſſe. Priores autem binæ ab ipſo allatæ,nec ipſæ reſponſione carent, nam primæ ſatisfacientes negari poſſet exemplum, quum potius quotidiana experientia oppoſitum fieri cernamus,qui enim aperto, & detectiore capite incedunt,vt ruſtici,paſtores,Nautæ, alijque huiuſmodi ex ſolis calore,& ambientis æſtus,illis capilli exſiccantur, & albeſcunt, ſic albeſcere ſegetes,& arborum folia etiam rura norunt, non ſolum ex defectu caloris naturalis, quod voluit Au.in com. 5. lib. de gen. animal. ſed & ex defectu humoris quoque, exſiccantur enim tunc arborum folia ut ſenſuum fide cognoſcitur,ſic ſulphure exſiccari capillos & lanam albeſcere, & mulierculæ, & infectores pannorum norunt; quod verò ad ſecundam rationem pertinet, reſponderi poſſet,quòd qui albi capilli oriuntur, non propriè cani ſunt appellandi, ſed albi,cani enim illi propriè dicuntur,qui cùm orti eſſent nigri,vel alterius coloris,albi euadunt, quamobrem concludendum canitiem nonnunquàm à ſiccitate ortum ducere poſſe,quod teſtatus eſt Auer. in com. 5.lib.de gene.animal. c. 4. licèt id per accidens, & ſecundariò fieri dicat,quo pacto autem id eueniat,declarat Excellentiſſimus

Mer-

Mercurialis loco ſuperius citato inquiens id fieri, quia pili in ægritudine, vel aliqua alia de cauſa patiuntur & humidum eorum vitioſum rareſcit, ita vt ſubſtantia pilorum rarefacta lucida euadat, & etiam aliqua tranſparentia afficiatur, conſimilem cauſam, vel certè parum admodum differentem aſſignat Iacobus Forliuienſis in ſuis in artem medicam com. quod ſcilicet humida ſubſtantia opaca capillorum exſugatur, & areſcat, quę faciebat nigredinem in illis, ſicque ea abeunte nigredo quoque abſcedit, & albedo introducitur. Hanc cauſam omnium primus Auic. Fen. 2. 4. tract. 2. c. 100. aſſignauit per hæc verba, dum ageret de conualeſcentibus. Et accidit eis vt albificentur eorum capilli, propterea quòd capilli priuantur nutrimento, & propterea quòd reſoluitur humiditas innata, cum qua ſtat nigredo, ſicut accidit ſegetibus, quòd quando ſiccantur albeſcunt, poſtea quando eorum diſpoſitiones bonæ fiunt, redit nigredo capillorum, ſicut accidit ſegetibus quando potantur aqua, quoniam tunc redit ipſarum uiriditas; Iam itaque conſtat tùm ex pituitoſo nutrimento, tùm etiam ex ſiccitate, licèt diuerſimodè capillos canos effici poſſe. Tertia ſuccedit opinio, quæ Ariſt. eſt 5. de gen. animal. 4. c. quo loco tradit canitiem fieri ex putredine alimenti capillorum, cum enim imbecillo reddito calore, vel refrigerato capite alimentum huiuſmodi à calore naturali deſtituitur, tentatur à calore externo, cumque humidum ſit, facilè putreſcit, vndè cani euadunt capilli, quia dum putreſcit humor, magna pars in aerem, ſeu vaporem aereum conuertitur, qui pilos inficit calore albo, nanque calor albus, vt ibi in com. docet Auer. & Ariſt. ſeu potius Theophraſtus in li. de coloribus fit ex permixtione portionis aereæ cum terrena, aut aquoſa, & ideò butyrum, camphora, & ſpuma ſunt alba, ſic videmus ex terræ putredine mucorem, ſeu putrilaginem albam in eius ſuperficie generari, quam Galen. & Ariſt. εὐρῶτα appellant, ideſt cariem, ſeu putrilaginem dixeris, exponunt translatores latini ſitum, quod à Valla lib. 6. interpretatur propriè ſordes, & illuuies illa qualis, naſcitur inter opaca domus, quæ diu non repurgatur. hanc Ariſt. ſententiam recentiores nonnulli duabus potiſſimum rationibus refellere contendunt, quarum prima eſt, quòd ſi capilli cani ex putredine fierent, certè defunctorum capilli caneſcere deberent, cum in eis maximè putredo uigeat. Secunda ratio eſt Argenterij loco citato talis, ſi ex putredine cani efficerentur capilli fœterent vtique canorum corpora, primam rationem ſoluit Thomas à Vega inquiens in defunctis concreſcere humiditatem alimentoſam, & pilos denſari, nullamque amplius materiam nouam pro alimento attrahi, quare durat priſtinus color quicunque

fuerit,ſed non leuem patitur hæc reſponſio inſtantiam ex ipſius Ariſto. dictis lib. 2. de gener. animal. c. 4. quo loco defunctis creſcere pilos tradit, & ſi naſci nequeant, ſi itaque creſcunt, ergo falſum erit quòd nullum nutrimentum nouum attrahatur, vel expellatur, & quòd ſolum concreſcat alimentoſa humiditas, ſicque pili denſentur, vt nouam ſubſtantiam aduenientem non admittant, tollitur facilè hæc inſtantia ex ijs, quæ à Doctiſſimo Mercuriali lib. de cut. morb. c. 3. traduntur, ne illum merita laude defraudemus, Quod ſcilicèt Ariſt. dictum fortè minimè fide dignum arbitrandum, hocque ex eo colligitur, quòd nec Au. nec Io. Gramaticus in com. in librum illum ne verbum quidem de re hac fecerunt, ita vt haud Ariſt. ſententiam probauerint, nec eius dictum veritati conſentaneum exiſtimarint, at demus verum eſſe quòd Ariſt. ſcribit mortuis ſcilicèt capillos creſcere, eam non eſſe veram excreſcentiam dicemus, quemadmodum libr. 2. de dubijs animæ imaginatur Plotinus c. 19. vbi tradidit defunctis pilos, & vngues augeri, propterea quòd & ſi anima recedat, tamen remanet in corpore mortuo per aliquod tempus, veſtigium veluti quoddam vitæ: perinde ac remoto igne à laribus, lares excalefactos per aliquod tempus remanere conſpicimus, cuius veſtigij caloris ope, in corporibus vita deſtitutis augeri pilos, & vngues contingit, quæ tamen ſententia falſa eſt, nam nihil vitæ in cadauere remanet, & ſicuti recedente ſole, lumen & radij omnes quoque recedunt, ita abeunte anima, omnes quoque eius facultates extinguuntur. Quare cum Alex. probl. 140. dicendum, in mortuis non verè pilos augeri, ita quòd illis additamentum aliquod fiat, ſed marceſcente carne, & cute, omnes pilorum partes, uſque ad vltimam radicem palàm fieri, ſeſeque oſtendere, vndè longiores videntur. Secunda inſtantia tollitur eo, quòd multiplices ſint putredinis modi, ut docet Gal. lib. de dif. feb. c. 6. cuius tamen duo præcipuè modi ab ipſo enumerantur in com. Aphor. 17. 2. lib. quorum alter eſt, cum parua in humore putreſcente à calore præternaturali alteratione effecta, humor nondum tamen habet effatu dignam euerſionem ad ſuæ naturæ contrarium. aliud verò putredinis genus eſt, in quo humor adeò magnam ad contrariam ſui naturam tranſmutationem obtinet, vt non poſſit amplius ex naturæ coctione ad primam eius redire perfectionem, nec amplius ad habitum naturalem redire, & hæc propriè corruptio appellatur, his ſtantibus dicimus, cum Ariſto. ex putredine canitiem oriri ſcribit, intelligendum eſſe de priori putredinis modo, in quo fętor nullus, vel ſaltem exiguus eſſe poteſt, & non de totali corruptela, in qua, quod putrefit, male olere conſueuit, cuius rei id manifeſtum

eſt

eſt indicium, ꝙ ſi de altero putredinis genere interpretarētur Ariſt. verba, non ſolum ad eam putredinem conſequeretur canities, ſed & pilorum defluuium, nam corrupto penitus & maxima putredine cor repto pilorum nutrimento vel ipſi non nutrirentur, uel uitioſum ſu ſciperent alimentum, ſicq; neceſſario ſequeretur eorum caſus, ut in ijs, qui Gallica lue infecti ſunt, vel morbo contabeſcentibus euenire quotidie obſeruamus. Hactenus itaque tertias canitiei cauſas recen ſuimus, quas omnes Gal. probaſſe uidetur ex ijs, quæ in calce 1. c. 2. lib. de temper. ſcribit, quo loco cum ex ſumma ſiccitate caluitium fie ri dixiſſet, talia ſubdit. Quibus autem ad ſummam ſiccitatem cutis non peruenerit imbecilli his omnino, albique pili fiunt, quos vulgò canos appellant, imbecilli quidem conuenientis alimenti penuria, albi verò propterea quod alimentum, quo aluntur, veluti ſitus eſt pi tuitæ. quæ ſpatio computruit &c. Ex quibus iniuria medius fidius ab Excel. Mercuriali Auic. redargui colligimus, ꝙ dixerit ſententiam fuiſſe Ariſt. canitiem eſſe cōuerſionem ad colorem pituitæ, in hocq; conuenire cum Gal. ipſo, quorum neutrum id ſenſiſſe cōtendit Mercurialis, falſo tamen quoad Gal. ſaltem vt ex ſuperius allatis clariſſimè dignoſcitur, quibus locis Gal. manifeſtiſſimum eſt loqui de canitie, cui nec Ariſtotelem refragari dicemus, ſi ipſius dicta diligenter perpenderimus, cum enim tradit ex caloris naturalis inopia, & imbecillitate, in humore excitari putredinem, ſicque fieri ex vapore ab eo putreſcente canitiem, quæſo quis nam humor ad hoc efficiēdum pituita aptior imaginari poteſt, cum humida ſit, & calori naturali imbecillo maximè conueniat, vndè putredini occaſio miniſtratur, eaque putreſcente eleuari vapores contingat, quibus medijs canities pilis concilietur, quemadmodum & ſitum terræ ſuperuenire videmus, quæ & ſi fuſca, nigraque ſit, tamen à putrido vapore à ſe ipſa eleuato albedine infici poteſt, quod eo magis pilis accidere poſſe, à vapore proueniente ab alba pituita putreſcente exiſtimandum eſt; quòd verò putreſcens humor, à quo eleuantur vapores canos ca pillos efficientes, potius pituitoſus ſit intelligendus, quàm alius de mente Ariſtot. eius verba ibidem teſtantur, ait namque per ægritudinem fieri canos capillos, quia cum totum corpus inopia caloris na turalis laboret, ſic partes eius etiam minimæ eadem participant labe, multum autem excrementi conſiſtit in partibus corporis, quamobrem in pilis etiam cruditas eſt, quæ canitiem faciat. quæſo quale excrementum hoc crudum in corporis partibus, & pilis, ex caloris naturalis imbecillitate genitum aptius ad canitiem inducendam pituitoſo excogitari poteſt? nullum certè, quare Auicenna mi-

nimè

nimè damnandus, ſi conſimiles, & propinquas Ariſtotel. & Gal. dictiones eſſe dixit. Nam & amplius quoque coniicimus ex eius verbis aliquando Ariſt. Gal. placitum non improbaſſe, cum canitiem à ſiccitate nonnunquam prouenire dixerit. Habet enim 2. de hiſt. anim. c. 11. ægrotantibus nonnullis pilos incanuiſſe, quibus in integram ſanitatem reſtitutis defluxis canis nigri enati ſunt, ecce itaque quandoque pilos canos effici, & decidere; quod non niſi ex ſiccitate prouenire poteſt, nam putreſcens alimentum, quod eos canos efficit, adaucto calore præternaturali validius agente conſumitur, vndè defluere coguntur, ob idque poſt morbos ſæpe hominibus defluere capillos tradidit Gal. 1. de comp. med. ſec. loc. c. 2. quos reficiente victu curare ibidem docet, ob eandem cauſam in phthiſicis, & tabidis, cum malum inualuerit, defluere capillos notarunt. Gal. & Hip. 5. Aphor. 11. & 7. Aphor. 16. vnde (& iure optimo) Ariſt. eodem capite toties citato morbum eſſe aduentitiam ſenectam, & ſenectutem eſſe morbum naturalem tradidit, eo quòd æquè in morbo ac in ſenectute exſiccentur corpora, caneſcant, & defluant pili, multaque alia vtrique communia, & conſueta accidentia conſequantur, quod ſi Ariſt. non ſemel expreſſe eorum placitum confutauit, qui à ſiccitate canitiem oriri contendebant, id intelligendum ab ipſo prolatum de canitie naturali, ſeu ætatis, alioquin non negaturum, ex morbo, aliquauè alia conſimili cauſa ſiccitatis medio præter naturæ modum canitiem accidere poſſe, vndè c. 6. eiuſdem 5. lib. tradidit pilos inter ſe differre, qui morbo, aut ætate, quiq; natura albuerint, ex eo ſcilicèt quòd cauſam diuerſam obtineant, ſicuti omnibus albedinem aer rarefactus incluſus præbet. Abrahamus Ortelius in Theatro orbis Terrarum in Hiberniæ tabula tradit in illius parte Momonia appellata fontem eſſe, cuius aquis ſi quis abluitur, ſtatim canus efficitur, & ſubdit, uidi hominem, cuius pars barbæ limphis iſtis lota canis incanduerat, altera parte in ſui natura tota fuſca remanente, quod ſui potentiali ſiccitate forte efficere aquas illas dicendum, niſi ad potentiam ſeu proprietatem occultam id reduxerimus. Sed iam tempus eſt vt vela colligamus, & cuius gratia ſermonem inſtituimus ad illius cauſam enucleandam accedamus. Ex repentino timore canos euaſiſſe nonnullos in ſiccitatem referunt aliqui præ timore namque confugiente calore cum ſanguine, & ſpiritibus ad vitæ fontem, extrema illis deſtitui contingit vndè refrigerentur, & conſueto pabulo depauperentur, ſicque exſiccentur pili, & cani euadant deficiente proprio alimento, quemadmodum & folia, & ſegetes dum exſiccantur albeſcere conſpiciuntur. Cuius rei indicium eſt, quod ingenti timore detentis, &

moeren-

mœrentibus concauantur oculi,& facies tornatilis fit,collabunturq; malæ, quæ omnia totius capitis refrigerationem, & exſiccationem demonſtrant, & quod capilli albidi ſi extirpentur longè minorem humoris lentacei portionem radici hærentem habere deprehendemus quàm nigri,exſiccationis non contemnendum indicium. Alij tradunt deſtitutis calore naturali partibus extremis in timore, inter quas cutis enumeratur,pituitoſos humores ſub cute exiſtentes, quibus ea pars redundare conſueuit,putredine corripi, & ab illis eleuari vapores,qui capillos albedine inficiant calore præternaturam agente laxante,& rarefaciente pituitoſum humorem; quæ duæ problematis ſolutiones & ſi nobis haud reprobandæ videantur, tertiam tamẽ & cui magis intellectus noſter acquieſcit in medium afferimus, quæ talis eſt; frigidi proprium eſſe indurare, & cogendo exſiccare docet Ariſt.lib. 5.de gen. animal.3. ab illo namque humor euaporatur per accidens, vnà enim cum calore & humor abſtrahitur, cũ itaque in timore magno,& paueſcente homine refrigeretur capitis cutis,ſimul quoque & cogitur,induratur,& exſiccatur, vndè & meatus illius arctiores redduntur, hincque timeſcentibus arriguntur capilli,totique horreſcunt,cum enim,vt dicebat Gal.in Platonis Timæũ, cutis pilorum complectatur radices, ut gingiuæ dentes; fit vt illius meatibus coarctatis,arctius, & capillorum radices comprimantur, verùm quia pili ex fuliginoſa humorũ eluuie ortum ducunt,quæ per anguſta cutis ſpiracula tanquàm foras propulſa,impacta hæret in trãſitu,cui & alia rurſum è profundo ſublata quoque hæret,eamque ferit & impellit,hancque rurſus alia,ſicque ſucceſſiuè hunc in modum quaſi ſuccreſcẽdo ſemper augeſcunt capilli, fit vt tunc tẽporis coarctatis cutis meatibus,fuligo illa ſubiecta ſeu excrementum, ſiue pituitoſum, & album, ſeu putredinali calore rarefaciente albeſcens, vt de ſitu terræ ſuperius accidere diximus, fit inquam vt exprimatur ex coarctatione,& compreſſione,atque in capilli ſubſtantiam diſpergatur,illiſque eam albedinem breui temporis interuallo impartiatur,quam paulatine introducere conſueuit,frigus nãque, ſeu horror timentes inuadit expreſſione concitato motu humorum, ſe ipſa colligente natura tanquã noxium propulſura, qui per ſenſibiles partes peruenientes frigus, vel horrorem efficiunt. Quod ſi excrementũ fuligo, ſeu vapor in cutis poris contentum nigrum fuerit, vel alterius coloris, non ex timore quamuis ingenti, & repentino canitiem ſuccedere uidemus; Verùm quia nonnulli taliter affecti ſunt vt in iuuentute caneſcere cogantur,his ſi timor repentinus,& ingens acceſſerit facile canos euadere continget. Hanc verò noſtrã ſententiam ex

eo con-

eo confirmare poſſumus, quod aliquando obſeruatum fuerit ex ſu-bitaneo, vehementique timore, defluuiũ pilorum accidiſſe. Mulier quædam ruris incola cum in meridie ſub vmbra nucis arboris dormitaſſet in ſomnijs à Dęmone opprimi,& verberari ſibi ipſæ viſum eſt,& præ timore expergefacta,cum ſub nucis vmbra ſe cubaſſe videret, ſemidormiens perterrita à malo ſpiritu ſe correptam prædicans domum reuertitur, & febri ſuperueniente ferè capilli omnes decidere,qui tamen ſanitati reſtitutæ renati ſunt. Adoleſcẽtula alia patri vnica mane parentis thalamum ingreſſa, vt de more illi e lectulo ſurgenti miniſtraret,adapertis feneſtris,patrem vocat, illum verò altiori ſomno detineri rata ad cubile accedit eum expergefactura,verum rigidum, immobilemque repertum cum tetigiſſet frigidũ adinuenit,nocte intempeſtiua ſubitanea morte correptum, quo caſu inopinato perterrefacta horreſcẽs arrectis capillis ſemianimis vicinos aduocat,ſoli enim pater, & filia vitam ducebant, qui patrem mortuum ſepulturę dederunt,ſemiuiuentẽ filiam in lecto collocantes, vt vires reciperet,cui quarta die cæperunt defluere capilli,ita vt omnes ferè deciderint,paucique fuerint reuerſi, & in poſterum caluitio laborauerit, hoc autem fieri dicendum iudicio noſtro, quod ob repentinum,validumque timorem,vniuerſus calor confertim ad vitæ penetralia confugiat, hinc cutis riget, & capilli arriguntur,vndè Maximus Poetarum cecinit,obſtupui,ſteteruntque comæ. Cuius rei cauſam Ariſt.ſec.8.probl.8.11.& 18.probl.refert, quod ſcilicet calore ad interiora ſe colligente exteriora frigore corripiantur, vndè cutis meatus,qui ad latera laxabantur, concreta per frigiditatem cute coguntur,& arctiores fiunt,hincque & pili arriguntur,coarctatis itaque cutis capitis meatibus fit, vt exprimatur, & diſſipetur humoris portiuncula illa,quæ capillorum radicibus hæret, cuius meminit Ariſt.3.lib.de hiſt.animal c.11.per hæc verba. Habet autem genus quodq; pilorum ad ſuam radicem lentum quendam humorem, quo protinus, vbi euulſum eſt,ſi qua leuiuſcula tangat, adhæret, vt & trahere poſſit tenacius. Hoc itaque conſumpto, & diſſipato ſequitur pilorum caſus. ꝙ ſi quis id ad ſiccitatem, putredinemvè, vnde vitium alimenti capillis accidat,referre voluerit, non reclamabimus, cum utraque de cauſa capillos defluere compertum ſit. quam tamen primo loco rationem adduximus,magis arridet,quia ex coarctatione aliquando ita meatus obduci videmus, vt caluitiũ ſuccedere obſeruauerimus, quod in præmemorata adoleſcentula eueniſſe diximus,vndè cum Hipp.& Gal.6.Aph.par.Aph.28.& Ariſt.5.de gen. animal.c.3.& 3.de hiſt. animal. c.11. mulieres non calueſcere tradiderut,

diderut,

diderunt, intelligendum eſt ſponte natura, ſecus eorum dictum falſum eſſet, ſic enim morboſo caluitio, & impropriè appellato, nos mulieres præſertim circa tempora, anterioremque capitis ſummitatem caleſcentes pluries vidimus; & Albertus Mag. lib. 19. de animal. c.6. binas mulieres caluas ſe vidiſſe ſcribit. Palpebrarum pilos nonnunquam ex ampliori Veneris vſu defluere author eſt Ariſt. 3. lib. de hiſt. animal. c. 11. quare ex horum defluuio non ſemper Gallica affectio arguenda. Sed & illud obiter addamus quod de Domitiano Imperatore ſcribit ſextus Aurelius eum ſcilicet cum uidiſſet cuidam caput uarietate capilli ſubrutilum & in canum perfuſam niuē mulſo dixiſſe. nec etiam prætermittendum duximus cur homo ſolus caneſcent, & equus quæque ex Plinio, cauſam aſſignaſſe & doctè quidem Cœlium Rhodiginum lib.13. Antiq. lec. c.27.

De ſudore ſanguineo. Cap. II.

GVlielmus Rondeletius libro de dignoſcendis morbis c. 11. ſcribit; Per poros cutis etiam ſudor quidam ſeroſus ſanguineus reiectus fluit, aliquando viſus à nobis in ſtudioſo quodam; Is ab omnibus corporis partibus ſanguinem ſeroſum reſudabat, ob venarum raritatem, & oſculorum illarum laxitatem, & ſanguinis tenuitatem. Hoc pariter ab ipſo repetitum legimus cap. 18. quo loco id anno 1547. eueniſſe tradit. Fernelius lib.6.c.4. ſcriptum reliquit, ſe vidiſſe ex iecoris imbecillitate præſertim virtutis retentricis ſanguinem ab extremis venis, quæ in cutem deſinunt multis è locis effundi. Ariſtoteles 3. de partibus animalium c. 5. & 3. de hiſt. animaliū c. 19. ſcribit, aliquos interdum ſudaſſe ſanguineum ſudorem, quod pariter confirmatur à Theophraſto lib. de ſudoribus ex ſententia Monæ Medici, Idem & in lib. de vtilitate reſpirationis Gal. attributo adnotatum reperitur. Quo pacto autem id fieri poſſit, indagandum altius exordio deſumpto. Cum è corpore noſtro aliquid perpetuò effluat, diſſoluaturque aſſiduè ſubſtantia noſtra, idcirco bibere, comeſſeq; nobis neceſſe eſt, vt quod è corpore diſſolutum eſt, reparetur, quod naturalis facultatis actione potiſſimum perficitur, ingeſtum namque per os in ventriculum primò conficit, mox in hepate in ſanguinem conuertit, veniſque miniſtrantibus uniuerſo corpori alimoniam præbet, huic facultati, vires illæ quatuor, attractrix, retentrix, concoctrix, & expultrix in opere famulantur, vt enim alimentum ſuſcipiat corpus neceſſum eſt, illud prius attrahi, ſecundo retineri, tertio elaborari, poſtremo

mo quòd in concoquendo excrementum fit extra pelli, tale autem concoctum alimentum venarum medio per vniuerſum corpus deriuatum, ab illis excidit, in nutriendamque particulam primum diſpergitur, mox adiungitur, deinde agglutinatur, demū aſſimilatur, Verùm cum ſuccus ille, qui animalis particulas nutriturus eſt, per vaſa illius veluti per canales fluere hinc indè neceſſario debeat, vt id commodius fieret natura ſagax aquoſum, ſeu ſeroſum humorem ei permiſcere voluit, ni enim eſſet ſanguinis ſerum non poſſet tranſire ad ipſa membra nutrienda, vt dicebat 4. de vſu par. lib. c. 5. Gal. ſerum itaque iſtud & ſi corpori vtile, & neceſſarium ſit, attamen cum iam deductum eſt alimentum ad nutriendas corporis partes, tanquam excrementum extra pellitur, idque potiſſimum per vrinas fieri ſolet, deinceps (minus tamen) per ſudores, quemadmodum. 1. de pot. natural. Gal. & 2. probl. par. probl. 4. Ariſt. docuere, eandem enim ſudoris, & vrinæ materiam, & generationis modum ſtatuere, quàmquàm ſudor à calore naturali ſit magis elaboratus quàm vrina, eo quòd ſicuti vrina primarum coctionum excrementum eſt, ita ſudor tertiæ, quæ in membris fit, vndè vti vrina ſuccorum, qui in vaſis ſunt conſtitutionem indicat, ita ſudor eorum, qui in vniuerſo corporis habitu inſunt, eſt nota. Quæ itaq; ſudoris materialis ſit cauſa iam ſatis abundè demonſtratum. Quod verò efficiens eiuſdem ſit cauſa calor naturalis, fortis, & rectè operans qui & cæterarum omnium corporis noſtri operationum opifex eſt, non eſt ambigendum, at quo pacto id perficiat non omnibus eadem eſt ſententia, quare id à nobis perſcrutandum ſupereſt. Calor naturalis à quo virtutes quatuor miniſtrantes prodeunt ſecernit bonum à malo, vtile ab inutili, medijs virtutibus expultrice quæ malum expellit, & retentrice, quæ bonū retinet, ſic enim fit ſegregatio excrementi à nutrimento in corpore, ſicque ſegregans, ſeu ſecernens facultas in corpore noſtro operatur, quam ſicuti. 2. coll. c. 16. Auerrois cæteris appoſitiſſimè adiunxit, ſic meherele minus aptè, Gal. reprehendit quòd illam ignorarit, cum. c. vlt. lib. de ſymptomatum diffe. illius apertiſſimè verba fecerit, paſſim verò tacitè, ac veluti ſub nube eiuſdem meminerit, cum nil aliud ſit ſecretio (vt diximus) quàm operatio, quæ ex rectè operantibus expultrice, & retentrice virtutibus ortum trahit. Quum itaque natura, ſeu calor naturalis huiuſmodi facultatibus mediantibus ſeroſum excremētum, quod ſudoris materia exiſtit, è corpore trudit, id duplici modo operatur, vel enim per poros cutis hūc elaboratum, attenuatumque ſerum facta ſeparatione ab vtili nutrimento expultrix facultas expellit, vel in vapores reſolutum à calore ſerum attenuante, quum

ad

ad cutim peruenerint vapores,cutis frigiditate deſati,& in ſeroſum humorem rurſus conuerſi per meatus cutis exeuntes ſudorem, cauſant. Hinc.3.de partibus animal.c.5. Ariſt. dixit ſudorem eſſe excrementum vaporis humidi, & Raſes ſudores ex uaporibus condenſatis fieri tradidit,quod pariter & 1.lib.de ſud. Theophraſtus uoluit,licet in hoc aberrauerit exiſtimãs omnes ſudores hoc pacto fieri. Nec eſt quòd quis obijciat,quod Mercurialis doctiſſimus in tract. de ſudore fecit,nullam in corpore noſtro viuo frigiditatẽ reperiri poſſe, quæ calidos, & feruidos uapores condenſare ualeat, quia & ſi cutis uiuente animali calore nunquàm ſit deſtituta, tamen ſi feruido uapori comparetur,frigida iuremeritò poterit appellari, ſicuti enim cerebri temperamentum frigidum eſſe,communi Medicorum conſenſu ſtatutum eſt,& nihilominus.c.2.lib.8.de vſu partium quo uis nos ambiente aere calidiorem eſſe Gal.voluit, à pari,& nos cutim comparatiuè frigidam dicere poterimus, cumque cerebrum non ſolum aduentitia,ſed & ſui naturali frigiditate,uapores illum petentes,uirtuteque caloris ſurſum latos refrigerare, & denſare poſſit, ex 1. de ſymp.ca.c.8.Gal.ſententia & 2.de part.anim.& in lib.de ſom.Ariſt. ait.quibus & experimentum ſuffragatur,vt in catarrhis quotidie obſeruamus,cur pariter idem pręſtare poſſe cutis externæ frigiditatem negabimus? quæ tamen frigiditas non abſolutè, ſed comparatiuè eſt intelligenda,nàm ſi abſolutè frigida cutis eſſet, non ſolum uapores denſaret,ſed & ita refrigeraret, quod ſudores non tepentes exirent, ſed frigidi,quod aliquãdo euenire accidit in morbis, uel lethalibus, uel longis,tùm ratione frigiditatis cutis,tùm humorum peccantium, ut com.47.Hip.& Gal.4.Aphor.lib.tradidere; Quinimmo ſudores frigidos in morbo ſalubri, & breui nonnunquàm obſeruatos, reſtatur Cardanus in com.ſuperius citati Aphor. quo loco ſcribit ſe nobilem Hiſpanum in magiſtratu poſitum uidiſſe in tertiana febri ſudaſſe frigidiſſimo corpore,qui tamen intra quatuor dies curatus fuit, licèt parum abfuerit,quin gloriam, quam multis laboribus, magnaq; diligentia cum Hiſpana gente conſequutus fuerat,non ſauciaret futuram mortem præſagiendo,prædicti Aph. authoritate motus; Nec minus certè aberraſſe exiſtimo nunquàm ſatis laudatum Eccel.Franciſcum Valeriolam in ſuis com.in lib.de ſymp.diff. cauſam reddens cur æſtate ab ingeſto frigidiore potu ſudor oriatur, ait namque id fieri,quod per id tempus plurimus ſecundum externas partes ſubſit vapor, multaque introrſum ſiccitas vndè cum frigidus aduenit potus, ceu præſentaneum quoddam humectandis membris,atque refrigerandis auxilium quàm celerrimè in uaſa feratur,ſicque qui in exter-

Sudor frigidus cū morbo salubri, et breui obseruat.

nis

nis iam cutis meatibus ſubſederat vapor à recenti potionis frigidita te coactus in ſudorem conuertatur. Sed hæc pace doctiſſimi uiri dixerim, non ſolùm à veritate, ſed & à veriſimili aliena ſunt, quo pacto enim fieri poſſit non uideo, quod potus quantùmuis frigidiſſimus in uētriculo calido ingeſtus, ibiq; alteratus poſtea ad hepar deductus, poſtmodum verò per varias venarum calidas propagines, ab intimis uſque ad externas corporis partes delatus frigiditatem ſuam ſeruare poſſit, nec ab innato membrorum calore prius calefiat, addamus tunc temporis ſi etiam eſculenta, & poculenta calida ingerantur, ſudores pariter excitari, quinimo Nobili, & Reuerendo viro Vrbis noſtræ quoties comedit, quouis anni tempore ſiniſtra capitis pars ſemper ſudore copioſo madet, ſiuè frigida, ſiuè calida ingurgiter, quod illius partis naturalem debilitatem, ac laxitatē indicat: aſſumpto verò cibo, & potu corpus totum refocillari, caloremque foueri per partem poſt partem non eſt ambigendum, undè cum æſtate corporis pori, & meatus magis pateant, corporaque plurimo ſeroſo excremento redundent, ſiquidem tunc homines magis quàm cæteris anni temporibus potationi indulgent, facilè aſſumpto cibo, & potu ſudores eliciuntur. Iam itaque quæ materia qui efficiens ſudoris naturalis ſpectandus ſit ſatis apertū feciſſe arbitramur, finalis uerò cauſa ſudoris à natura intenta, certa, nulla alia eſt quàm ſeroſi tertiæ coctionis excrementi euacuatio, & cum forma nil aliud ſit, quàm actio agentis, & illud quod exiſtit in recipiente, quæ forma, & ſubſtantia ſudoris ſit ex dictis manifeſtum eſse cenſeo; Quod ſi aliæ ſudoris cauſæ aſſignantur quandoque veluti corporis motus, balnei, calor moderatus, ambientis nos aeris caliditas, aliæque id generis, potius concauſæ accidentales, quàm eſſentiales erunt dicendæ. Hactenus quomodo fiat ſudor naturalis proprièq; acceptus, & qui corpus iuuet vidimus, quo pacto verò fiant præternaturales, & qui corpori officiūt perſcrutabimur, ſi prius binas dubitationes diluerimus, quæ aduerſus dicta noſtra adduci poſſent, quarū prima talis eſt, ſi ſudor nil aliud eſt quàm ſeroſi excrementi naturalis excretio, undè eſt ꝙ quotidie ſeroſum iſtud excremētum è corpore non excernitur, quēadmodum cætera excremēta in corpore ſano, in quo calor actiones ſuas rectè obijt, quotidie excerni conſpiciuntur. Altera eſt cur pueri, in quibus corpus non ſolū nutritur, ſed & augetur, & per conſequēs maior huiuſmodi excrementi portio generatur, non ſolum cæteris in alijs ætatibus conſtitutis plus ſudant, ſed nihil, vel certè parum, & tamen plurimo etiam naturali calore abundant, qui ſudoris præcipuus opifex ab omnibus cenſetur. Ad Primum Reſponſio ex 1. de

potent.

potent.nat. c.fin. Gal. dictis elicitur talis. Id quod potatur nutritioni ineptum per vrinam excernitur præter exiguum quoddam, quod per ſudorem; & inſenſibilem tranſpirationem emittitur, namque partim in ſpeciem halitus à calore naturali ſolutum per exiguos omnes corporeæ molis meatus expellitur, partim verò per ipſa mollia corpora, quæ fluentis eius violentiæ cedunt, potiſſimum cum à ſpiritu maiore impetu irruente impellitur, vel à facultate expultrice truditur extra, confertim erumpens per ſudorem emanat, quod ſi acciderit aliqua de cauſa (quæ plures eſſe poſſunt) prohiberi, quominus portiuncula hæc exigua tertię coctionis excrementi per inſenſibilem rranſpirationem, uel per ſudorem, emanare poſſit, per venas retrocedit eaſdem, per quas uehiculum nutrituri ſucci exiſtens permeauit, & tanquàm onerosum, naturæque infectum per urinæ canales euacuatur, quod nemini mirum eſſe debet, cum 3. de pot.nat.cap.13.Gal. à ſumma cutis ſuperficie uſque ad uentriculum, & inteſtina tranſumptum quippiam peruenire poſſe ſcriptum reliquerit, qua de re ſi cutis meatus aliquando, vel ex naturali conſtitutione, vel ex ambientis frigiditate, vel ex ſordium, alteriusuè corporis extrinſeci uiſciditate, uel craſſorum humorum adhærentia arctiores, & obſtructi reddentur, ſudores minimè extra corpus erumpent, paucaque uel nulla fiet iuſenſibilis tranſpiratio, vndè excrementum, illud, quod ſudoris materia eſſe conſueuit per lotij vias non imprudens natura excernet, ex quibus palàm factum exiſtimo cur ſudores quotidie non conſpiciantur, quemadmodum cætera excrementa extra corpora trudi, cum ſcilicet uel per halitum ſeroſum excrementum excernatur, uel per urinam. Ad ſecundam quæſtionem propoſitam dicimus, pueros quidem ratione nutritionis, quæ reſpectu augumenti corporis in ipſis fit, plurimum ſeroſæ humiditatis aggregare in tertia coctione, verùmtamen quod Theophraſtus lib. ſupracitato adnotauit hunc natura, vnà cum alijs humiditatibus quàm plurimis, quibus eorum corpora ſcatent, per urinam, & per aluum deponit, cum per cutem nequeat, quæ in illis meatibus deſtituitur, dicente 2. de temp. cap. 5. Gal. pueros paruos nudos eſſe pilis, quia meatus adhuc nullus illis in cute reperitur, ex quibus clariſſimè patet, quanto in errore verſentur qui aquoſum humorem, in tunica embrionis ἄμνιον ſeu ἀμνειὸς vocata exiſtentem infantis ſudorem eſſe affirmant; dilutis itaque dubitationibus reliquum eſt, vt de ſudoribus præternaturalibus uerba faciamus, quod enim detur præternaturam ſudor omnibus eſt in confeſſo, quinimo Gal. ex ſententia Dioclis in commen. Aphor. 15. primi lib. toto genere ſudorem præternaturam eſſe dicit, cumque Dioclis ratione ad Hippoc. dicta comprobanda utatur, eam

B appro-

approbare videtur, nihilominus lib. de ſymp. diff. c. vlt. ſcripſit, non ab re dubitari poſſe an ſudoris expulſio ſit naturalis, in qua quæſtione Dioclem multum laboraſſe ait, & quàmuis eius opinio quoadusque fieri poteſt, maximè probabilibus fulciatur argumentis, tamen dogma eius durum, & inefficax appellat, atq; de re hac pollicetur ſe aliquádo ſcripturum, quod tamen nunquàm præſtitiſſe legimus. viderunt hanc difficultatem inter cæteros recentiores, in com. vlt. c. lib. de diff. ſympt. Valeriola, ep. 1. 15. libri Manardus, & Mercurialis in lib. de exer. ſed vel obſcurè, vel certè ſicco pede, & minus apertè quàm par erat difficultatem hanc explicarunt, pace dixerim tantorum virorum, quorum doctrinam facilius admirari, quàm æmulari poſſe fateor, qua de re difficultatem hanc nos animo voluentes quam mox de re hac ſententiam ſubijciemus a Medicorũ ſchola amplexandam credimus, quã etiam & doctioribus ſatisfacturam confidimus. Medicam artem totã in tres veluti ordines eſſe digeſtam nemo eſt qui ignoret, nempè in rerum naturalium tractationem, non naturalium, & præter naturã, omittimus quartum membrum à Fernelio excogitatum rerum ſcilicet cõtra naturam, cùm eius ſententia doctiſſimè à Valeriola in locis cõmunibus, & ab Argenterio in cõm. ar. medic. redarguatur, res naturales diuidunt Medici in elementa, temperamenta, humores, membra, facultates, actiones, & ſpiritus, præternaturales ſunt morbus, cauſa, & ſymptoma, non naturales vero, aer, cibus, & potus, ſomnus, & vigilia, excreta, & retenta, motus & quies, & animi accidentia, has vocat Gal. cauſas ſalubres, eo ꝙ ſi circa corpus rectè adhibeantur ſanitatẽ tueri poſſint, at Medicorum vulgus cauſas non naturales vocat, eo ꝙ & ſi in rerum naturalium albo ſint poſitæ, non tamen corporis noſtri conſtitutionẽ, & eſſentiam compleant, quemadmodum res naturales faciunt, ſed ſi rectè circa corpus, & in corpore adminiſtrentur ſanitati accõmodent, ſin minus opportunè, illam peruertant, cum itaq; in arte med. Gal. inter has res non naturales excreta, & retenta reponit, utique non de ijs, quæ vacuant, vel replent corpus ſiuè de inanitione, & repletione ſimpliciter intelligit, nam ſic de cibo & potu rurſus ageret, qui & ipſi corpus replẽt, & de motu, & animi affectibus, qui pariter corpus euacuãt, ſed intelligit de ipſis excrementis, quæ gignuntur in nobis, & cum retinentur, aut excernuntur, mutationes quoq; in nobis efficiunt, ſi enim rectè & ſecundùm ordinem naturæ è corpore excernantur, corpus in ſanitate conſeruant, ſin contra morboſum reddunt, & vt ſuperius diximus ex rebus naturalibus, præter naturam fiunt. Cum itaq; ſudor inter corporis noſtri excrementa reponatur, vereq; excrementum ſit, utiq; ſi ſecundum naturã è corpore trudetur, naturalis dicetur & erit, & cor-

pus

pus iuuabit, ſini verò alio modo præter naturã erit, & corpori officiet, ita quòd ſudor quilibet vel naturalis, vel præter naturam erit dicendus, & non (quòd Cardanus commen. vlt.4.par. Aphor. ſomniauit) tota ſubſtantia medius inter naturalia excrementa, diximus autem ſudorem fieri ſecundum naturam, & non à natura, quia ex Themiſt.2. Phy.in expo.5.tex.in plus eſt à natura eſſe, quàm ſecundum naturam, nam monſtra, & priuationes à natura ſunt, licèt non ſint ſecundũ naturam, ita quoque ſudores præternaturales, licèt a natura ſint, non tamen ſunt ſecùndum naturæ ordinem. Quo pacto autẽ ſudores naturales fiant in nobis ſuperius docuimus, ex quibus facilè quoq; præternaturalium ſudorum eſſentiam dignoſcere poterimus, cum ex 2.de gen. tex.com.56.& 4.mete. tex. com.40.ex Ariſt. ſententia contrariorum contrariæ ſint cauſæ; ſi itaq; agens alius erit, alia materia, & finis alius a ſuperius dictis, tunc ſudor præternaturalis, & nocuus erit, & talis appellandus, quod vt facilius innoteſcat, ſudorum præternaturaliũ ſpecies aliquot, exẽpli gratia, & clarioris doctrinæ in medium afferre volumus. ſudores hecticorum, & illorum qui ſyncopi detinentur præternaturales ſunt & nocui, eo ꝙ efficiens illorum non eſt calor naturalis fortis, & rectè operans, ſed caloris imbecillitas, ex qua fit vt virtus contentrix ſeroſum humorem cõtinere nequeat, ſic ſudores in febribus ardentibus craſſi emanantes præternaturales ſunt, & lędentes, tùm ratione materiæ excretæ, tùm ratione agẽtis, eo quòd illorum efficiens non eſt calor naturalis humidus, ſed calor febrilis igneus & ſiccus, & materiæ ex colliquatione carnium illæ craſſæ vnà cũ ſero excernuntur. Sic quoque ſudores frigidi qui fiunt in febribus peſtilentibus doloribus ſyncopticis, & inflammationibus internis præternaturales ſunt, tùm ratione materiæ, tùm efficientis, quia illorum materia ſunt ſucci frigidi & crudi, efficiens verò calor, qui extinguitur, ut com.37. 4.Aph.Gal.& 2.fen.4.tract.1.c.27.Auic. Præternaturales fuere ſudores illi epidemici, qui multa hominum millia in Anglia, & Germania annis 1528.& 1529. necarunt, de quibus inferius abundè diſputabimus. Contrarius verò in omnibus pręnarratis ſudoribus finis eſt, fini ſudorum naturalium, nanq; in illis animalis conſeruatio intenditur, in illis verò eiuſdem internecio. At quis ſtatim aduerſus hanc noſtrã ſententiam inſurget, obijciẽs ſudores criticos, in quibus cum materia alia ſit, & finis alius, à naturalis ſudoris materia, & fine intẽto in illius expulſione à natura, vtiq; præternaturales eſſent dicendi, quod tamẽ à veritate alienum eſt, cum corpus iuuent, & minimè lędant, humores nanque facientes morbos, quos calor naturalis ſuperans per cutis poros excernit, ſudorum criticorum ſunt materia, finis verò à natura intentus

tentus non quemadmodũ in ſudore naturali eſt excretio ſeroſi excrementi tertiæ coctionis,ſed morbi profligatio. Huic dubitationi ſatisfactum putamus,dicentes,quòd quatenus in criticis ſudoribus portio ſeroſi excrementi excernitur,ſudoris nomen merentur,at quatenus humoralis materia biliofa, vel pituitoſa, vel alterius generis extruditur, nõ ſudores amplius verè ſunt, ſed potius peccantiũ humorũ excretiones à natura per eam regionẽ patratæ, ſiquidem natura ſingulo excremento corporis noſtri,quod concoqui, & in nutrimẽtum verti nequit proprium receptaculum,& viam, per quã illud euacuet in corpore aſſignauit,nẽpè bili ueſicam fellis,fœcibus inteſtina,humori atro liẽnẽ, ſeroſæ humiditati priorum coctionum veſicam, tertiæ verò coctionis cutaneos meatus,muccis à capite manãtibus palatum, & nares, licètq; per has vias unicuiq; horum proprias,natura hæc excrementa excernere ſoleat,aliquando tamen una, uel altera alterius loco utitur, præſertim ſi ab illis grauatur,& irritatur;ſi itaq; natura aliquando humores, vel ſuccos alios à ſeroſo excremẽto tertiæ coctionis; vel ſaltẽ illi permixtos per cutis meatus extruſerit, non propriè ſudores erunt appellandi,ſed huius, vel illius humoris per poros cutaneos excretiones, & euacuationes. Sic lib.2.c.de ſudore Auicenna ſcribens, ſudorem nil aliud eſſe,niſi ſanguinis ſeroſitatem,cui verò pus cholericum ſit cõmixtum,non ſudorem naturalem, & propriè acceptum definiuit, ſed potius euacuationes,quas natura per ſudoris vias moliri cõſueuit; quod uel ex eo patere etiam poteſt,quod ſudorũ flauorum, & uiridium meminit,qui tales aliquãdo cõnſpiciuntur ratione humoris bilioſi, flaui, uel uiridis per ſudoris uias excreti;ſic & ſudoris ad rubedinem uergẽtis meminit lib.prac.ſec.2.trac.31.c.19. Alsharauius; atrũ ſudorem nũquam ipſe obſeruaui,nec ab alio obſeruatum legi, ob id fortè quod atrabilaris ſuccus ſua craſſitie, ſiccitateque terreſtri minimè attenuari poſſit,ita ut per ſudoris uias excerni queat, licèt Auic.in Cantica ſcripſerit nigrũ ſudorem melancholiam ſignificare;ſudorem itaq; ſanguineum,cuius nos ſuperius uerba fecimus,toto genere præternaturalem dicendũ eſſe ex iam dictis clariſſimè patet, atq; ex eiuſdẽ cauſis mox aſſignãdis clarius patere poterit. in lib. de utilitate reſpirationis Gal. attributo (dico Gal. attributo ad differentiam illius,qui Gal.genuinus eſt) talis ſanguinei ſudoris cauſa legitur; quod ſcilicèt fit,cum ſpiritus in venis adeò vehementer mouentur, vt venarum ora valdè aperiant;quibus apertis ſanguis cũ ſudore ſponte fluit; quæ ſentẽtia adeò falſa eſt,vt ex hoc vno dicto librum illum inter Gal.libros minimè cõnumerandũ eſſe facile conuinci poſſit;nanq; cũ in corporis motu, præſertim uiolento,ſpiritus per venas vehemẽtiſſimè ac fieri põt,moueantur,

tur, quod pariter ex alijs quàm pluribus cauſis prouenire poteſt, vtiq; cũ vehementer mouemur ſanguineo ſudore madere deberemus, cuius tamen oppoſitum quotidie experimur, Veriorem, magiſq; amplectẽdã cauſam Ariſtoteles aſſignat 3. de par. animal. lib. c. 5. cum inquit. Iam nõnullis accidit vt cruentum quoddam excremẽtum ſudarẽt propter vitiatum corporis habitum, ſcilicet cum corpus laxum, fluxumq; eſſet; ſanguiſq; prę cruditate humeſceret ob imbecillitatem caloris, qui exiguus venulis incluſus concoquere non poſſet; ex quibus Ariſt. verbis duæ ſudoris ſanguinei cauſæ potiſſimũ eliciuntur, vt Auerrois in cõ. teſtatur, quarum vna eſt ſanguinis tenuitas, & aquoſitas, cum ſcilicet ex defectu caloris natiui ſanguis, qui in corpore gignitur tenuis, & aquoſus euadit, quod inferius lib. 4. c. 9. probabimus, hiſtoriam annectentes à Io. Matheo de Grado extractam, quam ibi lector perquirere non grauabitur, cum maximè ad præſens negocium faciat. Altera verò raritas, atq; laxitas cutis, & pororum apertio, quod ſi cauſis iſtis, & tertiã addiderimus, vitium ſcilicet facultatum nutritioni inſeruientiũ appoſitiſſimè certè rem declarabimus; ſi inquam expultrix validius quàm par ſit expellat, retentrix debiliter contineat, vndè & ſecretionis erratum ſubſequitur. Quas omnes cauſas in ſtudioſo illo, qui ſanguine exudauit facillimè in vnum coiuiſſe minimè mirãdum, cũ Celſi teſtimonio lib. 1. c. 2. literarũ cupidi omnes ſtomacho ſint imbecilles, quod experimento comprobatur: & lib. 2. c. 6. Aretæus per hæc verba teſtatum reliquit de ſtomachi imbecillitate, & labore ſcribẽs. Familiare eſt etiã id vitiũ illis, qui tenui victu, & duriori coacti ſunt vti, quin etiam illis, qui vt erudiantur laborant, & eius cauſa multa perferunt, quibus ineſt diuinæ ſcientiæ cupiditas, qui cibi parſimonia, & vigilijs macerantur, qui doctos ſermones, & res graues meditantur, qui uictum pleniorem & variũ cõtemnunt, ſed famem pro alimentis habẽt, pro potu aquam, & in ſomnis vigilant, hęc vtiq; ipſis eruditionis amore bona cõparantur, à quo enim diſciplinæ amor non auocet? à patria à parentibus, à fratribus, à ſe ipſis vſq. ad mortem. His igitur corporis macies adeſt, decolor facies, & in iuuenta ſeneſcunt. Quamobrem nemini mirum eſſe debet, ſi in ſtudioſo præmemorato coctione primaria, quæ in ventriculo fit, oblæſa, tractu quoq. tẽporis, & cæteræ detrimentum perpeſſæ fuerint, ſicq. ſanguis aquoſus, & tenuis genitus, ſpiritus in corpore pauciores effecti, naturalis calor imminutus, laxatuſque vniuerſi corporis habitus, quę ſudoris cruẽti cauſæ à nobis ſupra numeratæ fuere: Addamus quoq. fortè illi venarũ, & arteriarũ oſcula ad cutim pertingentia naturali conſtitutione patentiora fuiſſe, ſanguinei q. ſudoris emanationem fouiſſe, & adiuuaſſe, Quod vero ad cutim

ipſam arteriarum oſcula perueniant, illiq; implantentur, per quæ ſanguis fluere poſſit vnà, & à venis, cũ quibus nexum, atq; oſculorum cõmunitatem habent, de vſu pul. c. 5. & de vſu partium. 1. Gal. docet, huiuſmodi autem oſcula patentiora naturali conſtitutione in aliquibus interdum reperiri poſſe nõ eſt ambigendum, quibus plus æquo reſeratis, vel inciſione, morſuvè adapertis fluxus ſanguinis maximos aliquãdo obſeruatos legimus, c. 4. Beniuenius lib. de abditis morborum, & ſanationum cauſis talem deſcribit hiſtoriam. Noui hominem robuſtũ admodum, qui trigeſimumſextum agens annum, ſæpè mecum cõqueſtus eſt de certo ſanguinis fluxu, quo ſingulo quoq; menſe grauiter afflictaretur, interrogãti mihi qua parte corporis flueret, id ſe neſcire reſpõdit, admiratus hominis uerbum detege inquam, locum vndè fluat, depoſito pallio ilia dextra oſtentat, vbi ſubiacet iecoris pars ima, diligenter locum oculis luſtro, ſi foramen, aut cicatrix in parte ſit, omnia æquabiliter poſita lenem, & mollem carnem, nullam aſperitudinem, cicatricisuè notam inſpicio, quod ille aduertens paucis inquit diebus, hunc tibi ſcrupulum demam. Inſtat enim tẽpus, quo ſanguis fluere cõſueuit, reuerſus perendie uno ſuperpoſito digito locum fluxus contegebat, quo amoto, non ſecus emanauit ſanguis, ac ſi ex inciſa vena profflueret, nec prius fluor ille ceſſabat, quàm ſanguinis libra emitteretur, quo euacuato nullus diſcernere poterat undè euacuatio facta eſſet, exiſtimaui uenulam foraminibus cutis ſua ceruice inhęreſcere, indèq; ſtato tempore ſanguinem euacuari, curaui igitur hominẽ ſola ſanguinis miſſione ex uena iecoris ſingulo quoq; mẽſe, curioſoq; uictu iniũcto, protracta cura eſt ad ſextum uſq; menſem, & tandẽ conualuit. Cognouimus & nos mulierem Mãtuanam quinquagenariam nomine Laurã de Cizzolis, quæ multoties cum interulam exueret, eam iuxta thoracis partem cõmaculatam adinueniebat, nec tamen vndè hoc fieret dignoſcere poterat, tandem monitis noſtris re diligentius animaduerſa ex papilla mãmæ ſiniſtræ exire cognouit, cũq; ſanguis in pauca quãtitate exiret, nec ipſi nocumentum, quod perſentiret, afferret, rem neglexit; At quod inciſa cute ex vaſorum oſculis quandoq; ad illam pertingentibus maximus ſanguinis fluxus ſuboriatur, ex hiſtoria quã Io. Langius epiſtola quadrageſima deſcribit, manifeſtè deprehẽdi poteſt, Vxori nobilis Viri Bertoldi à Flerſcheim de nobili Helmſtetterorum ſtẽmate natę grauiter ęgrotanti, cũ in ſcapulis cutem adhibitis cucurbitulis inciderent ſcalpello, nemo ſanguinis fluxum ulla arte ſiſtere potuit, altero die mortua etiam cruentauit, donec ad ſepulcrum efferretur, cuius rei cauſam ſe ignorare fatetur, dubitat tamen chirurgum uſum fuiſse arte ea, quam balneatorem quẽdam in Monacho Ducum

Sanguis per cutim emanãs usq. ad mortẽ.

Bauariæ

Bauariæ Metropoli noſſe ferebant, qui cucurbitulis tantum ſanguinis quantum uolebat ad ſyncopim uſq; eliciebat, uerum & hæmorrhagiã adlibitum ſiſtere poterat, hunc autem ſuum ſcarificationis ſcalprũ pul uere quodam, quibuſdam ſpeciebus ſale commixtis expolire ſolitũ tradunt. Nos tamen id ex ſuperius allata cauſa eueniſſe ſuſpicamur, ſicuti & eidem adſcribendum putamus, quod aliquando ſe obſeruaſſe ſcribit Aloyſius Mundella in calce epiſtolæ, 28. nempè applicitis cutis hyrudinibus tam magnam interdum ſanguinis quantitatem emanaſſe, vt patiens uſq; ad animi defectionem peruenerit. Petrus de Oſma in quadam epiſtola, quam ex Perù anno. M. D. L X V I I I. ad Doctorem Monardes appellatum ſcripſit, uariarũ rerum ad Medicum negociũ pertinentium eum certiorem reddens inter cętera hãc recenſet. Se in loco Paſto dicto Indum quendã vidiſſe, Indos & Hiſpanos quouis morbo laborantes curantem; tale autem erat curationis genus, iuncturas, dolenteſq; partes omnes ſucco cuiuſdã herbæ liniebat, panniſq; multis inunctas partes cooperiebat, quo facto per eaſdẽ partes ſanguis purus exſudabat, quem Indus detergebat, rẽq, toties repetebat, quoties opus eſſe cẽſebat, quo pacto multos curatos à maximis morbis penèq; incurabilibus teſtatur, quinimmo multos ætate prouectiore ingraueſcẽtes, ex tali curatione veluti repubeſcere viſos, robuſtiori corporis habitu recuperato, multoties verò ipſum Indũ precio, minis quoq; adhibitis adhortaſse ut ſibi herbã, ex qua ſuccũ illũ extrahebat palã faceret, verũ tamen id nunquã impetrare potuiſſe, hæc in memoriã reuocant, quæ Gal. lib. de purg. medic. c. 4. literis mandauit, de illo qui fortè fortuna herbam ſanguinem purgantem adinuenit, quem ad ſuppliciũ oculis vinctis deductum ſcribit, ne inter eundum eã alicui oſtẽderet; ſubditq; conſtare reperiri medicamenta nonnulla vim habentia, ut ſtatim à principio ſanguinem eliciant. Nec hoc loco prætereundũ ducimus, humanũ corium ſi exſiccetur latis ſpiramentis, & foraminibus amplis donatũ præ cæteris animalibus eſſe, ut ad tectoria omnino inutilis ſit, quod Oribaſius in Aph. commentarijs teſtatur, & Amatus Luſitanus cent. 4. cur. vlt. experimento ſe cõprobaſse tradit, quod veritati cõſentaneum eſse cenſendum, cum 3. de natur. fa. lib. c. 14. Gal. teſtimonio artèriarum propagines tenuiſſimæ in cutis meatus deſinant, & aerem attrahere valeant, ex quibus pariter concludendum eſt non eſse a ratione alienum, ſi quan do non ſolum ſeroſi humoris, ſed & aliorũ, ſanguiniſq; ipſius per cutim effatu dignæ euacuationes cõſpiciuntur. Lacrimas ſanguineas ſe aliquãdo obſeruaſse teſtis eſt Rembertus Dodonæus c. 15. obſeruationũ medicinaliũ in virgine quadã ſexdecim annorũ, cui cum menſes non ſuccederent, natura per oculos ſuperfluen- Lacrymæ ſanguineę.

tem ſanguinem expellere conata fuit, ſanguineis guttis lacrimarum inſtar frequenter ex oculis profluentibus, meminit pariter & c.14 alterius Ectimatis laborantis, a quibus curatus euaſit moliente natura ſanguinis copioſam eruptionem a gingiuis.

De Vniuerſali furfuracea corporis affectione. Cap. III.

LVdouicus Volia Nobilis Mantuanus, iam inde ab incunabulis fœda potius quàm moleſta corporis affectione detinetur, uniuerſa namque ferè corporis cutis ſquamoſo, ſeu potius furfuraceo quodam tegumento aſpero ad liuiditatem inclinante circumueſtitur, idque magis hyberno, quàm æſtiuo tempore; quo minus, præſertim cum ſudores eliciuntur, illiſque madet corpus, deturpatur, quinimmo multis in corporis partibus exactè mundatur, & indè cadentibus ſquamulis quibuſdam veluti furfuraceis, ſubiecta cutis detecta, naturali colore prædita intuentibus ſeſe offert. minus uerò circunueſtiuntur huiuſmodi cutanea fœditate Prominentes partes, puta nates, cubiti & aliæ eius generis, at manus, & facies nihil, uel ſaltem parum, raroque admodum tali tegmine obduci conſpiciuntur. Huic infinita propemodum præſidia a Medicis præſcripta fuere, quibus tamen nunquam perfectè curari potuit, & ſi pluries eadem, diuerſaque auxilia ex Medicorum conſilio in vſum traxerit. Nullum tamen remedij genus proficuum magis expertus fuit balneo tùm aquæ potabilis, in qua detergentia decocta fuerant, tum etiam Thermalium Calderienſium, quibus non ſolum corpus immerſit, ſed & eas corpore prius repurgato ebibit, his præſidijs & ſi mirificè iuuaretur, magnaque ex parte mundaretur, nihilominus rurſus, præſertim hyeme aduentante eadem turpis cutis affectione conſpurcabatur, & cum iam ad perfectam adoleſcentiam peruenerit, in eodem ferè ſtatu permanet, quamuis complures Excellentiſſimos Medicos conſuluerit, in cuius curatione & nos ſedulam operam impendimus, Lienoſus hic iuuenis eſt, coloreque fuſco præditus, ex patre Lienoſo, melancholicique temperamenti oriundus, qui nec luis gallicæ dum eum genuit ſuſpitione vacauit. Hæc affectio à Græcis πιτυρίασις vocata latinis porrigo dicitur, & Barbari furfurationem appellarunt, cuius Doctores omnes ferè verba facientes, eam duntaxat capitis affectionem ſtatuunt, lib.6. cap.2. Cornelius Celſus, non ſolum capiti, ſed & ſupercilijs, barbæque communem facit, lib. 6. cap. 3. Paulus tamen vniuerſo corpori euenire ſcribit, cuius dicta

lib.1.

lib.1.c.8.de morb.cut. Hieronymus Mercurialis vir mehercle clariſſimæ doctrinæ, multæque lectionis perperam interpretatus eſt, dum enim eum cum Celſo concordem reddere ſtudet, illius verborum genuinum ſenſum peruertit, omitto nullam inter Celſi, Pauliq; contradictionem adeſſe, quod enim Paulus, non ſolum a capite, ſed & a reliquis corporis partibus furfuraceas ſquamulas decidere, & reſolui ſcribit, id Celſus non inficiatur, licèt capitis barbæ, & ſuperciliorum ſolummodo meminerit, at demus contrarietatem ineſſe, non tamē rectè Mercurialis eam conciliat, non enim Pauli dicta, quod ipſe interpretatur, ſonant, affectionem ſcilicet iſtam reliquo corpori accedere poſſe, id eſt, ratione totius corporis, & ex illius conſenſu capiti impartiri, quod & ſi veriſſimum ſit, quemadmodum ex fe.7.4.tr.1.c.24. Auicennæ dictis colligitur, caput inquā ex totius conſenſu porrigine tentari poſſe, non tamen id verba Pauli perſonant. cuius ſententia clariſſima eſt, vniuerſi corporis partibus Pityriaſim communem eſſe, & ne quis id noſtrum inuentum putet, hoc loco illius formalia verba tranſcribere libet. Furfures capitis, ſeu porrigo, quæ *πιτυρίασις* Græcè dicitur, eſt cùm tenues, & furfuraceæ ſquamulæ ex capitis, vel etiam reliqui corporis ſuperficie reſoluūtur nullo vlcere relicto, & paulo poſt de medicamentis eiuſdem verba faciens, ſubdit, Vino dilutis caput abſtergitur, ſi autem reliquum corpus pruritu vexetur ſiccis. Addamus & nos rationi conſentaneum eſſe, non ſolum caput, ſed & vniuerſum corpus tali vitio corripi poſſe, quod lib.1.cap.4. Alexander Tralianus per hæc verba confirmat. Porrigo eſt (vt compendioſè dicam) vbi tenuia, & furfuracea corpuſcula ex capitis ſuperficie, aut etiam ex reliquo corpore citra exulcerationem plurimum reſoluuntur, ſic enim traduxit Andernacus, in hoc & ipſe reprehendendus, quod uocem (ſecundum plurimum) cum voce reſoluuntur coniunxit, quam etiam perperam interpretatus eſt Albanus Torinus vertens (*κατὰ τὸ πλεῖστον,*) (confertim) quam rectè (ſecundum plurimum) vertit Andernacus, licèt errauerit eam non conſtruendo cum dictione (ſine vlcere) & ut rei veritas palàm fiat Alexandrum Græcè loquentem audiamus. *ἡ πιτυρίασις ἐστὶ (συντόμως εἰπεῖν) λεπτῶν πιτυροειδῶν σωμάτων ἔκ τε τῆς ἐπιφανείας τῆς κεφαλῆς ἢ καὶ ἐκ τοῦ σώματος ἀπόστηξις χωρὶς ἑλκώσεως κατὰ τὸ πλεῖστον.* quod eſt Græcis latina verba reddendo. Furfuratio eſt (vt compendioſè dicam) tenuium furfuraceorum corporum ex ſuperficie tùm capitis, tùm reliqui corporis reſolutio, abſque ulcere ſecundum plurimum; in qua quidē dicendi ſerie, dictionē (ſecundum plurimum) non alteri dictioni accommodari poſſe perſpicuum fit, quàm ultimæ, & ſtatim ante hæc dictæ ſcilicet (ſine ulcere) nam & ali

quando

quando furfurationem exulceratam obſeruamus; quod fieri poſſe, ſi Mercuriali in facienda medicina experimēto cognoſcere haud licuit, licebat tamen ex Traliani, & Aeginetæ ſcriptis perdiſcere. Statuamus itaq; affectionem prænarratam vniuerſi corporis cutem afficere. hanc autem ex materia pituitoſa ſalſa, biliosa, vel melācholica ortum ducere, Paulus, Alexander, Auicena, & Abynzoar tradidere, vel potius ex eorū ichoribus corruptis, vt 1. de comp. med. 5. loc. c. 6. Gal. ſtatuere videtur. Verùm ſi nos diligentius rem ipſam conſideramus, ex halitu huiuſmodi humorum, qui per inſenſibilem tranſpirationem per cutis poros excerni conſueuit, & craſſæ, fumidæ euaporationes ſunt, generari dicemus, quemadmodum enim corporis noſtri ſordes ex craſſo illo, & terreſtri, quod reliquum eſt eorum, quæ per latentem tranſpirationem euacuantur, fiunt, ſic & ex humorum attenuatorum caloris naturalis ope, halituoſa quæcunque per cutim foras effluere ſunt apta, & quodcunq; ex illis tenuius eſt, ipſa inuiſibilis eſt perſpiratio, quod verò craſſius in ſummo corpore noſtro collectum, magis etiam ex cutis, ambientiſq; frigiditate craſſeſcit, atq; per poros elapſum cuti adhęret & furfuraceas iam dictas ſquammas procreare poteſt, quæ lentoris, atque craſſitiei ſui ortus participes, tenaciſſimè corporis cuti agglutinatæ, turpiter eandem circumambiunt, & veſtiunt; at quia per attritionem prominentes partes ſenſim, & ſenſim quotidie tali excrementitia ſorde abſterguntur, manuſque & facies quotidie abluūtur, nec aliquo tegmine cooperiuntur, cui halitus obuiam facti retrocedentes cuti inſideant, ſed liberiori aeri expoſiti facilius difflantur, & reſoluuntur, hinc fit, quòd hæ partes tali fæditate nihil, vel certè parum admodum conſpurcentur. Si nanque furfuraceum hoc deturpamentum ex huiuſmodi craſſis, & viſcidis euaporationibus non proueniret, ſed potius ab humoribus ipſis nempè bile craſſa, pituita ſalſa, vel melācholico ſucco putreſcentibus, vel eorūdem ichoribus, cæterum in proprio naturali ſtatu permanentibus gigneretur, cutim ipſam illorum acredine exulcerari vtique contingeret, quemadmodum in Pſora, Lychene, Impertigine, alijſque conſimilibus affectibus euenire omnium ſcriptorū vnanimi conſenſu ſtatutum eſt. Hac de cauſſa fortaſſe, tex. 13. com. 3. Hip. 6. de morbis vulg. furfuraceos flatuoſos eſſe tradit, vt ſcilicet nos interpretamur, qui furfuribus abundant, iidem multa halituoſa ſubſtantia redundant, quæ inquam per cutaneos meatus exinaniri ſolet, flatus enim, & halitus in eodem ſignificatu non ſemel vſurpari, & aſſumi legimus, ſicuti & uapor, & ſpiritus. Huius itaque affectionis cauſa, craſſior, lentaq; pituita, vel melācholicus humor, eſſe poteſt, vel ex ambobus, vel eorum ichores, non humorali quidem pręſentia, ſed vaporo-

ſa,

ſa,quatenus ſcilicet in halitus conuerſi huiuſmodi humores ad corpo tis ſuperficiem aſcendunt.Quas porro cauſas conſideraſſe viſus eſt Ar chigenes referente Galeno.1.de comp.med.ſec.locos c. 8. dùm victũ flatuoſum,& craſſi ſucci quidpiam admixtum habẽtes cibos hac præ ternaturali diſpoſitione affectis interdicit.diminutis enim craſſis ſuc cis (quales eſſe pituitam,& melãcholicum humorem conſtat) Archigi nes diminuere, vel auferre porriginem volebat. Impropriè profectò porriginis ſpeciem appellant nonnulli,quam non eadem ratione, vide licet ex ipſis reſudantibus vaporibus exſicatis extra cutim, furfurique ſimilem quandam figuram adeptis,ſed ex ipſius met cuticulæ, quam Græci (ἐπιδέρμιδα) vocant corruptione gigni decernunt:contabeſce re enim aiunt,deſquamari,& reſolui fruſtulatim cuticulam, vſque adeò perſiccatam,vt quaſi in piſcium ſquammulas reſoluatur,cum ſub tiliſſima cuticula hæc ſit nec furfuracea corpora exſiccata contabeſcẽs repræſentet,talem ex inſolatione ſola atque nonnunquam ſiccitate cu ticulæ excorticationem videre licet,quæ porriginis nomine vocari mi nimè iudicio noſtro meretur.

De mira Sanguinis a Leproſo per venæ ſectionem extracti congelatione. Cap. IIII.

INter morbos,qui corporis extimas partes inuadunt,lepra connumeratur,de qua hoc capite tractaturi ſumus,occa ſione ab hiſtoria mox ſubijcienda mirabili quidẽ deſum pta,nec non eò quòd vera lepra rariſſimè apud nos pro uenire conſpiciatur. Annibal Pedemontanus Phrygio cum per biẽniũ incurabili illa Arabum lepra vexaretur,calido aeris ſtatu exiſtẽte pleu ritide mala correptus fuit,cui ſecta ſecundum rectitudinem tali vena ab inſigni Phlebotomatore Ioanne Pederocca hoc admirandum ac cidit. Aqua calida vrnæ menſuram excedens,in qua ſanguis ad ſex un ciarum pondus Abrahamo de Summis medico hebræo mandante flu xit,cum deferbuiſſet haud ſecus ab ipſo denſata eſt,quam ſi aqua lac, ſanguis verò coagulum eſset, ita quod conſiſtentia lacti recenter coa gulato per ſimilis colore verò Pyropum pręſeferens redderetur,cuius ne gutta quidem inconcreta ſeorſum ab alia reperiri poterat, ægroto dolore laterali,& febri ſęquientibus,decimaſeptima die accedente peremptо.Huius euentus cauſam indagaturi,cum ſanguis, & lac maximam inſimul ſimilitudinem obtineant,quo pacto lac coagulari cõtingat,breuiter perquirendum, pariter & quomodo concreſcat aqua de clarandum,cum indè ad propoſitæ hiſtoriæ rationem reddendã facilius

lius deuenire ſit ſperandum: Coaguli lac concreſcere caliditate, & ſic citate.c.20. Ariſtoteles author eſt lib.3.de hiſtoria animalium, & 2. de gener.animal.2.c.2.cui pariter & Gal.10.de ſimp.med.fa.lib. con ſentire videtur, à frigido verò minimè cogi poſſe, ibidem Ari.per hęc verba declarat. Nullum lac coit frigore, ſed ſerum potius trahit, igne nimirum omne ſpiſſatur, & craſſeſcit, quod & lib.4.c.6.Methe.confir mare videtur. Hyeronimus tamē Mercurialis multæ doctrinæ vir ſuo de varia lectione lib.2.c.26.lac tùm à calido, tùm à frigido cogi poſſe tradidit, quod tamen Ariſtotelis, & Gal.dictis locis allatis cōtrariari videtur, nanq; quòd arguit lac à frigido cōdenſari, frigore terrenum condēſante atq; ab aqueis partibus ſegregante, ſicq; Cynaram, Gallinæ guttur, Cuicumque Alexandri in problematibus authoritate lac coagulari conſpici abſonum eſt, nam in lactis coagulatione partes ipſas aqueas minimè ſeparari, ſed & vna cum alijs cogi manifeſtum eſt, quia poſtmodum ſerum lactis à lacte coacto ſecerni cōſpicimus; præterea cogere partes aliquas, aliquas vero ſegregare non opus eſt frigiditatis, quę cogit homogenea, & heterogenea, ſed potius calidita tis, quæ homogenea congregat, & heterogenea diſgregat, vt ab Ariſt. 4. meteor. didicimus, quod & experimento probamus: coagulū nāq; lacti impoſitum ipſum cogit, cū ignem intra ſe habeat, teſt. Ariſt.ibidē c.21.& quia longiori tempore illi permixtus permanet, tandem partes caſeoſas à partibus ſeroſis ſeparare obſeruamus, ſic & igni impoſito lacti euenire cernimus, ſic & longiori motione pinguioribus lactis partibus (caput lactis vocant) agitatis, fit butyrum à calore ex motu proueniēte, partes butyroſas vniēte, & ſeroſas ſegregante. Carduum pręterea, quem Cynaram vocat lib.de alim.fa.2.Gal. calidum eſſe in fine ſecūdi gradus, vel principio tertij, idem lib.8. de ſimp. mod. fac. Gal. teſtatur, & 7.lib.de ſimpl.med. facul. de Cnico verba faciens, in tertio ordine excalefacientium ponit, eiuſdem quoque facultatis eſſe Gallinarum guttura, vel ex eo colligi poteſt, quòd uētriculi uires illorū tunicas internas lib.2.c.41. Dioſcorides, & 2.col.c.9. Auer.iuuare ſcriptum reliquerint, quibus in fen. 13. 3.tr. 2. c. 3. & tr. 1. c.35. Auic. adſtipulatur, in hoc tamē reprehendendus, quòd id quoq; Galenum teſtificari ſcripſerit, cum tamen id falſum potius lib.11. de ſimpl.med. fa.ſe experimento comprobaſſe ingenuè fateatur, ſic quoque Gallium herbam excalefacere, eandemq. lac cogere lib.4.c.98. Dioſcorides, & 6. lib. de ſimpl. med. fa. Gal. ſunt authores, ſic & ficulneum ſuccum in excalefacientium ordinem reponendum omnibus receptū eſt, & ex perimento facile comprobatur, quo pariter lac cogi c.20. Ariſtoteles 3.de hiſtoria animalium ſtatuit, Quod ſi 4.lib. de morbis Hipp.eundē

ficulneum ſuccũ, ſiquis in lac immittat frigiditatem in ipſum obortã lac inſpiſſare,& conglobare ſcriptum reliquit,non ob id tamen dicendum lac à frigido condẽſari,ideſt quòd ſua potentiali frigiditate ſuccus ficulneus illud condenſet,cum non ſolũ calidum, ſed & excellẽti caliditate præditũ eſse manifeſtum ſit,quare Hip. verba rectè intellecta nullam difficultatem faciẽt,ſiue enim græca vox, ὀπὸν,abſolutè ſuccum vertamus(ſicuti vulgata verſio habet) ſiue ſuccum ficulneum,vt Mercuriali placet,ſua frigiditate actuali nõ per ſe & primo,ſed per accidens,& ſecundariò lac cogere intelligendum eſt,huius nanq. actualis frigiditas lac calidum afficiẽs, efficit vt lactis actualis caliditas per antipariſtaſim concentrata, vnitaq. fortior euadat,atq. lac denſet,& cogat,verum ne quis hoc noſtrum cõmentum figmentumvè putet, audiamus,Gal. e cuius verbis interpretationem Hip.dictorũ hauſimus. habet ipſe tum c. 16. 3. de alim.fac. tùm tex.7.4.de ratione victus in acutis,lac non ſolum cogi cum calefit,aut coagulum permiſcetur, ſed & cum lacti abundè calido,oxymel frigidum inſtillamus,interdũ etiã citra vllam liquoris inſtillationem vaſe frigidiſſimam aquam continẽte in lac demiſso ipſum coagulare,ex quibus colligimus lacte abũdè calido,ſuccos actu frigidos permiſcere conſueuiſse,antiquos,vt facilius coagularetur,quod opus frigiditatem per ſe præſtare nõ poſſe, ſed dũtaxat per accidens apertum eſt;ſiquidem niſi lac abundè calidum eſſet vas frigidæ plenũ lacti immerſum haud quaquam illud coagulare poſſet.ſtatutum itaq; ſit lac calido propriè, minimè frigido per ſe coagulari.Nec obſtat quòd trac.1.c.3.Auic.lib.2. conſcriptum reliquerit; quòd condenſatio,& coagulatio non ſignificant argumentum in caliditate, neq. in frigiditate, id enim ſano modo intelligendum, ſenſus nanq. verborum Auicenæ eſt,quòd ex coagulatione non licet arguere de calido,vel frigido temperamento alicuius rei,& nõ quòd ipſa neq; à calido,neq. à frigido fiat. Cõcludamus itaque lac coagulari à coaguli calida qualitate,nec non etiam (quòd nos arbitramur) id operis coagulum explere ſui quadam ſubſtãtiæ ſimilitudine,quã cum lacte obtinet,ſiquidem coagulum nil aliud eſt quàm lactis ſubſtantia, cũ reperiatur in ventriculo adhuc lactantium animaliũ ignem habẽs intra ſe, quod cum animalis tepore coqueretur, caſeum traxerit.c.21.Ariſtotelis teſtimonio lib.2.de hiſt.animalium,addamus etiam eundem partes quaſdam viſciditate donatas obtinere, quæ ſua craſſitie, & lẽtore coagulationi opitulari queũt.Sed hactenus de lactis coitione dicta ſint ſatis.Aquam verò frigido,& ſicco concreſcere teſtis eſt Ariſtoteles 4. Meteororũ,qđ quomodo fiat lõga oratione expoſitores eo loco diſputãt,ad quorum lectionem lectorem dimittimus, breuitati ſtudentes,

præ-

præſertim cum glacies nobis exemplum comprobet. Reliquum modò eſt, vt de lepræ natura, & eſſentia perquiramus, vt inde ſi fieri poterit, prænarrati caſus rationem venari contendamus. Orta eſt lis inter neotericos quoſdam, an morbus à Græcis Elephātiaſis vocatus eadem affectio ſit cum Elephantiaſi, cuius meminit Auic. fen. 22. 3. trac. 1. c. 26. & an nullum diſcrimen inter Arabum leprā, & Elephantiam græcorū verè ſit ponendum. Fuchſius paradoxorum lib. 2. c. 16. & Manardus l. 7. Epiſt. epiſt. 2. Elephantiaſim Græcorum eſſe affectionem illam, quā Arabes lepram vocant ſuis monumentis apertiſſimum omnibus efficere tentarunt, cuius meminit Ariſtoteles lib. 4. de partibus animaliū c. 10. eam Satyriaſim vocat, eo quòd ob fluxionis, & crudi flatus copiā vultus partes ingredientem ſatyri facies appareat. Hanc autem eſſe ab Elephātiaſi illa Auicēnæ longè diuerſam patere ex ipſius verbis facilè poteſt. ſic enim ſuam Auic. deſcribit Elephātiam, quod eſt additio in pedibus, ſecundū modum qui accidit in venis varicum, quare incraſſat pedem cum æqualitate ſua, & plerunq; fit propter melancholicū humorē, & aliquando ob phlegma craſſum, cui Raſis lib. 9. ad Alm. c. 93. ſubſcribere videtur, Elephantiam deſcribēs eſſe crurum cum varicibus intumeſcentiā cum totius corporis habitu atro colore perfuſo. At Græci omnes in Elephantiaſi vniuerſum corpus intumeſcere, maximeq. fædari tradidere, ita vt Paulus lib. 4. c. 1. vniuerſi corporis cancrum appellarit, & Gal. lib. 2. de morb. ca. c. 7. Elephanticis totam formā immutari tradiderit, etenim naſus ſimus, labra craſſa, aures acuminatæ videntur. Præterea ſi quæ Aetius ſer. 13. c. 120. Octauius Oratianus lib. 1. c. 32. Theodorus Priſcianus lib. 1. c. 37. & Gariopontus vetuſtiſſimus author, cæteriq; plures de hoc morbo ſcripſere perpendētur, Elephantē Auic. & Græcorū diuerſum eſſe clariſſimè innoteſcet, quod pariter exemplis manifeſtare volumus, Exemplū Elephantiaſis Auic. deſumimus ab Amato Luſitano, qui tale cent. 2. cur. 34. recenſet. Vnus Monachus Auguſtinus nomine facie tumida, corpore procero, præpoſtero gradu, pluſquam teſtudineo ad me peruenit, qui quum affectiones ſuas inueteratas, ac diuturnas enarrare cæpiſſet, pedes verè Elephāticos hoc eſt ad genu vſq. tumentes, vt ſaccos quis diceret plenos nobis indicat, ſuper quos cruſtæ eminebant quædam rubigine affectæ, quas interpolatis diebus ex decocto emolliente madefactas deponebat, nā aliter pruritu, & ingenti vellicatione perdurare nequibat, quos quum intuerer hunc Elephantiam apud Auicenam deſctiptam pati deprehendi: Græcorum Elephantiaſis exemplum ex Beniuenio lib. de abd. morb. cau. c. 98. tale exſcripſimus. Longis morbis annumeratur is quem ἐλεφαντίαν Græci vocant, qui in Italiam nunquam pœnè viſus

à Me-

à Medicis vix dignoſcitur, Peregrinum quendam vidimus in grabatu lo iacentem, cuius ſumma corporis parte maculis quibuſdam ad atrū colorem vergentibus inficiebatur, & cutis inæqualiter aſpera, craſſaq; & veluti ſquammis fæda, ac liuens diuerſis etiam locis mollis, ac dura oſtendebatur, quin & oſſibus ipſis vt videbatur iam vitiatis, ac vniuer ſo corpore macie, ac tabe confecto, ita ſuræ ipſius os, pedes, & manus intumuerant, vt vtriuſq; partis digiti ſub tumore ipſo conderentur, quare cum ad hęc mala febricula quædam etiam adderetur quæ homi nem abſumeret, vnius tantum menſis ſpacio migrauit ad Dominum. Hoc morbi genus à nullo alio fuſius deſcriptum quàm ab Aretæo vidi mus, quare illius verba lib. 2. c. 13. ſubnectere æquum fore rati ſumus. Tumores alij iuxta alios exurgunt, nondum quidem continui, ſed craſ ſi, & aſperi, & interſtitium tumorū diſciſſum eſt, vt Elephantis coriū; venæ latæ ſunt, non ſanguinis redundantia, ſed cutis craſſitudine. Non multò poſt autem & ſedes declarat, vniuerſo corpore in æqualē tumo rem diſtento. Pili in omni corpore præmoriuntur, in manibus, femori bus, tibijs, item in pube, in mento rari ſunt, rara quoque in capite cęſa ries, quod verò maius eſt intempeſtiui cani, & caluitium affatim, ſubi tiq; ingruunt, non multò poſt autem pubes, & mentum glabreſcunt, quod ſi qui pauci pili remaneant, hi magis dedecēt, quàm qui defluxe runt, capitis cutis altius reſciſa eſt, rimæ autem frequentes, profundæ, aſperæ ſunt, tumores in facie duri, acuti, non nunquam faſtigio albi do, baſi viridiore; pulſus puſilli, graues, tardi, tanquam per cęnum vix ſe mouentes: venæ temporum diſtentæ ſunt, & ſub lingua: ventres bi lioſi, lingua grandinoſis varis exaſperatur, neque inopinabile eſt & om ne corpus talibus ſcatere tuberculis, quandoquidem & in victimis prauos humores habentibus carnes grandine plenæ ſunt, ſin antem val dè ab intimis partibus erumpet morbus, & in extremitatibus appare bit, impetigines ſummos digitos infeſtabunt: genua prurient: pru rituque cum voluptate ſcalpetur: ambit verò impetigo, & mentum nonnunquam in orbem: rubent malæ cum tumore haud ita magno: oculi caliginoſi, ænei coloris ſunt: ſupercilia prominentia craſſa, gla bra, deorſum verſus pondere vergentia; contractis glabellis eminens tumor inſurgit, color liuidus, aut ater eſt: epiſcenium valdè contrahi tur, vt oculos contigat quemadmodum iraſcentibus, aut Leonibus ac cidit, vndè & Leonina hęc ęgritudo vocatur: igitur neq; Leoni neq; Elephanti ſolùm, verùm etiā nocti tenebroſæ æquales ſunt. Hypopia ideſt ſub oculis inſurgentia oſſa, & nares cum atris tumoribus ſale broſę, extanteſq. ſunt: labiorum prominentia craſſa eſt: pars autem in ferior liueſcit, naſus tumet: dentes non albi ſunt, ſed nigricare viden-

tur;

tur;aures rubent admixta nigritie,obſtructæ, Elephanticæ,vt grandio res conſueto eſſe videantur,vlcera in baſi aurium ſunt: ſanies defluit, pruriunt, totum corpus rugis aſperis exaratur,nec non & altè deſcen dũt ſciſſuræ veluti nigri in corio ſulci,propterea & Elephas huic mor bo nomen eſt,plantarum,& calcaneorum vſq. ad medios digitos fiſſuræ ſunt: quod ſi plus augeſcat malum,tumores malarum,mẽti,digitorum,genuumq. vlceroſi fiunt: vlcera fœtida ſunt,& inſanabilia,alia enim ſuper alia exurgunt,ſuper alia,alia niteſcunt,ſiquidem membra hominem diu morte præueniunt,quoad de corpore excedant naſus, digiti pedes,genitalia;atq. manus totæ, hactenus Aretæus Elephãtiaſim deſcribens; qui paulò ſuperius ipſius incipientis notas deſcribit. Hunc morbum noſtris temporibus raro obſeruari norunt omnes,quinimmò & antiquitus ignotum penè in Italia fuiſſe teſtentur Celſus l. 3. c. 25. & Plinius lib.26.Naturalis hiſtoriæ c.1. antè Pompei Magni ætatẽ nõ accidiſſe in Italia tradidit,ſic & Plutarchus ſympos.probl. 9. morbum fuiſſe nouum Aſclepiadis tempore,qui ſub Pompeio Magno Romæ in arte medica claruit ex ſententia Athenodori Medici teſtatũ fecit.Peculiarem autem Aegypto morbum fuiſſe ibidem Plinius,& vt bi Alexandriæ Gal. 2.artis cur. c. 10. voluere,raro antè viſum in Germania,Scythia,& Miſya frigidis regionibus tradit Gal.At temporibus noſtris in Germania, præſertim inferiori,Belgica dicta, & Gallia frequentem morbum etiam teſtantur Amatus loco citato, & Valeriola l. 6.Enarr.enarr.5.quod & qui regiones illas peragrarunt; confirmant; quàmobrem cum nobis ferè nunquàm,vel ſaltem raro admodũ viſus ſit morbus hic,in illius enarratione longiuſculè immorari libuit,quod verò ad rem noſtram magis,proximiuſq. ſpectat ſciendũ,ex omnium ſcribentium vnanimi conſenſu ab atra bili & pituita craſſa,vt plurimũ pendere conſueuiſſe morbum hunc. receptui itaq. canentes dicimus, quod ſi rationem,cur ſanguis leproſi hominis iam dicti aquã dẽſarit, in proprietatem occultam referre vellemus,facilè nos ab hac difficultate extricaremus,quod certè Auic. exemplo 5.col.c.43.facere poſſemus,quærens enim quomodo coagulum cum ſit calidum & ſiccũ ventrem conſtipet, ſi bibatur, inquit, quod hoc facit à proprietate,cuius cauſæ ſunt ignotæ,vel quia humorem coagulat,& indurat,ſic & Dioſcorides lib. 2. c.67.coagulum cum vino,vel aceto epotum lac in ventriculo concretum diſſoluere,cum interim ſi lacti extra corpus noſtrũ immiſcetur,illud ſtatim coagulare conſpiciamus,quod & Gal. lib. 10. de ſimpl. med.facul.affirmat, ſed nos proprietate occulta nũc omiſſa, quod experimento docti fuimus afferremus,ſi prius dixerimus nõ frigiditate, nec caliditate leproſi hominis ſanguinẽ aquã coagulare potuiſſe,

fuiſſe, non frigiditate actuali, quia actu calidus, non potentiali, quia nulla talis in ſanguine frigiditas imaginari poteſt, non caliditate, quia aqua non calido, ſed frigido concreſcere conſueuit; poſſet tamen aliquis ex Ariſt. 2. de gen. animal. c. 2. dictis arbitrari aquam caliditate ſanguinis coagulari potuiſse, habet enim Ariſt. eo in loco, quòd partes aqueæ ſpiritui permixtæ craſseſcunt, exemplo ſpumæ, quæ aqua eſt craſſior reddita ex ſpiritus permixtione, ſic & ſemen quoque exit, quidem intrinſecus craſsum, & album, calore interiore multum ſpiritus continens, ſed egreſsum vbi calor euanuit, & aere refrigeratur, humidum euadit, & remanet aqua, ſic & à pari dicere poſsemus, multo ſpiritu vnà cum ſanguine aquę permixto coiuiſse aquam, ſed verè hoc fieri non poſse quotidianum experimentum comprobat, nam ex nulla ſanguinis permixtione, quæ tamen in dies in mittendo ſanguine accidit frequens, & ſanguinis ſpirituoſiſſimi id euenire obſeruatũ fuit, præterea licèt id per initia contingere potuiſſe dederimus, tamen refrigerata aqua rurſus liquari debuiſſet, quod in ſpuma, & ſemine euenire tradit Ariſt. & experientia docet, quare magis arridet cauſa, quàm nunc nunc ſubijcimus. Vidimus nos aliquando quod, ſi reſciſſæ pelliũ partes in aqua bullierint (quod pictores ad gluten parandum facere conſueuere) cum deferbuerit aqua refrigerata ſtatim cogitur, atque dempto calore lac coagulatum referre, quod utiq; ex ſucci lentacei vi ſcidi, & craſſi ui ignis à pellium reſciſſionibns extracti permixtione euenire manifeſtum eſt, quod pariter obſeruare licèt in edulij genere illo, quod coqui ex animalium extremitatibus, neruoſiſq; partibus iure excoctis parant, Gelatinam vocant, quod quidem cum per colum traiiciunt, calidum liquidiſſimum conſpicitur, at ſtatim cum refrigeratùm fuerit coit in lactis coagulati conſiſtentiæ ſimlitudinem. A pari cum Annibal prædictus craſſo lentaceo, pituitoſoq; ſanguine redundaret, hic aquæ permixtus vtriuſq; actuali caliditate diſtributioni in miſcella opitulante, cum deferbuiſſet coitioni, & cogulationi occaſionem prębuit, ad quod credendum me quoq; magis impellit, quod nõ ſemel in quibuſdam malo colore, & habitn corporis pręditis obſeruaui; his enim ſanguis extractus, pyxideq; collectus, poſtmodum, præcipuè circa ſuperiora ita concretus maiori ex parte craſsam pituitam vndequaq; repræſentans conſpectus eſt, vt vix ſexta illius pars ſanguinis colore donata in matulæ fundo reſideret, ita vt reliquum gluten viſcidiſſimum videretur, vixque cultro ſcindi, & lacerari poſſet. Nec nullum cui ſanguis huiuſmodi ſecta vena extractus fuit morbo liberatũ recordor, fauent huic noſtræ ſententiæ, quod ab Ariſt. 2. de gener. animal. c. 2. ſcribitur oleum ſcilicet non congelari, ſed ſolum frigore cõ-

C cre-

creſcere, eo quòd multum calidi obtineat, qui ſi in partibus quoque tenuioribus fundetur: nec etiam craſſeſcet oleum: quod éxperimento comprobatum habemus, nàm oleum amygdalarum torcularis expreſſione extractum in officinis aſſeruatum, nec etiam per ingentiſſima frigora craſſeſcit, nedùm congelaſcit, ſecus verò accidit alijs oleis ex oliuarum oleo paratis, quæ omnia craſſeſcunt, & coeunt; nàm olei oliuarum calidum in craſſioribus partibus fundatum, olei verò amygdalini in tenuioribus, ſic & ob id acetum ex puro vino, & meraci paratum, nec congelari, nec craſſeſcere ob eandem cauſam obſeruamus. Quod ſi quis id occultæ cuidam proprietati aſcribere maluerit, nõ renuemus Cum à Cteſia ſcriptis mãdatum ſit radicem quandam apud Indos haberi, quæ aquæ, aut vino exigua portione impoſita illos ita condenſet, vt manu teneri, ac ceu cera tractari poſſint, Et Plinius lib. 24. c. 13. & 17. tradit ex mẽte Pythagoræ Aquifolij arboris florem, & Coriaceſiã, caliciamq. herbas aquæ immiſſas illam cõgelare ſua proprietate. Quicquid ſit, hoc vnum ſcimus aquam à frigido ambiẽte permixto ſanguine minimè concreuiſſe, cum tunc calidus eſſet aer, nec minus à ſanguinis excedente caliditate, quod de coagulo ſuperius attulimus coagulari potuiſſe, cum à frigido tantum coeat, vt ſuperius cum Ariſt. cui experimentum ſuffragatur, demonſtrauimus. ſed antequàm capiti vltimam manum imponamus, minimè reticẽdum putamus, Leproſos olim à cæterorum hominum cætu ſegregari ſolitos, ne contagioſo inquinamẽto labem populis inferrent, quod in ſacris paginis legimus. Numerorum quinto iſtud eſt. Præcipe filijs Iſrael, vt eijciant de caſtris omnẽ leproſum, & illud item leuitici decimotertio. Omni tempore, quo leproſus eſt, & immundus, ſolus habitabit extra caſtra. Sic Paulus lib. 4. eos procul ab hominum ſocietate ablegandos his ſanè verbis cenſuit. Quoniã cõtagioſus hic morbus non ſanè minus quàm vel ipſiſſima peſtis, ſeorſum à ſanis hominibus, atq. procul ab Vrbibus à mortalium cæterorũ frequentia tabe illa affecti ablegandi ſunt, Aetius lib. 13. c. 120. conſulit, vt neceſſarij, & domeſtici horum conſuetudinem, & congreſſum auerſentur, contagioſumq. malum eſſe, & in calce capitis. 125. ait, qui curationem non recipiunt procul ab Vrbibus, & mari ſegregãdos. Sic & temporibus noſtris in Germania, Galliaq. quibus prouincijs frequẽtius, quàm apud nos, leproſi conſpiciuntur, & vigent, in locũ ipſis deputatum eos relegant, ſicq. alicubi per Vrbes, & caſtra pertranſeũtes verſantur ſigno quopiã, vel tintinnabulo, alio vè ſimili appoſito à cæteris diſcriminantur. In Italia verò ſicuti rarò admodum Elephantiaſis, ſeu lepra obſeruatur, ita me hercle minus quoq; contagioſam etiam ſi quando occurrit deprehendimus, Præmemoratus enim Annibal, multos

tos menſes cum ſuis domeſticis verſatus, nulli vnquàm morbum communicauit; qui tamen veri leproſi notas omnes obtinebat. Non enim omnes Elephantici æquè contagioſi ſunt, quinimmo Aetius lib. citato c. 25. de illis verba faciens inquit. Non tamen abſurdum fuerit puerorum gignendorum gratia per rariora interualla coire, neq; enim in totum contagioſę ſucceſſiones ipſius affectionibus in omnibus fiũt. Qua de re mitiori increpatione reprehẽdendus ab Excellen. Mecruriali li. 3. de varia lec. c. 20. admittit nanq. illorum cum mulieribus congreſſum, quorum ſuceſſiones minimè futuras contagioſas exiſtimat, quiq. curationem admittere poſſunt, confirmatos enim, & incurabiles ſtatim procul à mari, & vrbibus ſegregãdos ſtatuit, mulieres autem difficile corripi hoc morbo paulo antea dixerat. Ita quoq; me hercle, & in altero, in quo arguitur, minimè obiurgandus, non enim quod illi apponit doctiſſimus Mercurialis ipſius verba ſonant, falſum enim eſt, quod ſenſerit in caſtratis largam fieri ſeminis generationem, & quod hac ratione ab Elephantiaſi facilè euadant, nõ enim ita ignarus eſt exiſtimandus Aetius, quòd ignorauerit teſtes efficere, & perficere ſemen Venæ enim, & arteriæ paucum, & multo temporis ſpacio ſemen, teſtes verò nõ ſolum multum, & citò, ſed exquiſitè etiam confectũ generãt, quod Gal. libro de ſemin. cap. 16. clariſſimè docet, qua de re ſpadones cum teſtibus careant & ſæpè ſæpius etiam in caſtratione lacerentur vaſa ſeminaria, quis eos multo ſemine abundare dicet. Quod ſi etiam Ariſtotelis ſententiam ſequamur nullum teſtibus generandi ſemẽ vsũ attribuentes, ſed tantum pendere adiectos èo modo, quo põdera Textrices telis annectunt, tamen eo quòd meatus ſeminarij intro ſe retrahant, non rectam fieri, nec multam ſeminis generationẽ erit dicendũ, quod Ariſt. ipſemet problemate. 39. ſect. 10. affirmat exectos inquiẽs dùm caſtrantur naturam ſuam in genus ſeminis infæcundum cõmutare, quales ſunt & pueri, & mulieres. Eunuchos enim, & paucũ, & aquoſum, inconcoctumq. ſemen, ſicut & pueros emittere experimentũ docet, falſum quoq. eſt Aetiũ ſenſiſſe, quòd Clar. Mercurialis affirmat, non caſtratos ita vtilem, & bonũ humorem in ſeminis generatione abſumere, vt facile Elephantiaſi corripiãtur, ſed ſenſus genuinus litteræ Aetij talis eſt, quod ſpadones non facilè apprehendantur ab Elephantiaſi, quia nõ abſumant multum humoris vtilis in ſeminis generatione, quare cum eorum corpora bonis humoribus redundent, nõ facilè corripiuntur ab Elephantiaſi, ſecus verò accidit in Elephanticis ipſis, in quibus cum pauci boni humores reperiãtur. & incoctorum, & craſſorũ copia eorum corpora redundent, fit, vt ſemen craſsũ quoq. multum generetur, tantum enim craſſius ſemen effici tradit Ariſt. 2. lib.

de gen.animal.c.2.quantum in corpore materiæ terrenæ,& craſsæ habeatur, hinc, fit vt multum in Venerem ſtimulentur, prçſertim flatibus craſſioribus, materiaq. craſſiori repletis vaſis. Quæ interpretatio an verbis Aetij conſentiat facilius dignoſcet lector, ſi ipſa ſubſcribemus, habet itaque Aetius, Etenim non reperias vllum aliquem temere, qui exectus ab Elephanthiaſi apprehendatur, neque etiam facilè mulierē, Fortè ob id, quòd ab vtili, ac bono humore ſeminis emiſſio prodeat, aut quòd largior generatio ipſius in ſeminarijs locis ob materiæ ſpiſſitudinem contingat, multo itaque ſemine Elephantiaſi correpti abundant, Vides ne Aetium aſserentem clarè ſpadones idcirco non facile corripi Elephantiaſi, quia humoribus bonis abundent, qui in ſeminis generatione non abſumantur, neque etiam mulieres, quia eorum corpora ab excrementis per mēſtruas purgationes repurgātur, quæ Aetij ſententia Hippocraticæ 6.lib.Aphor.28.& 29.vniformis eſt, ſic quoque Elephanticos, eo quòd multo humore craſſo redundent, ex quo ſemen craſſum quoq. generatur, ad Venerem eſſe procliues, quemadmodum & Podagricos quotidie obſeruamus ob eandem cauſam Veneri quàm maximè deditos. Dum, hçc typis ſubijcimus Io.Bap.Caballaria Leonati Medicus ad nos traſmiſit hiſtoriam, quā hoc loco ſubnectere operæprecium duximus & talis eſt. Nonis Iunij anni huius. 1584. cum Leonati municeps quædam non vltimi ordinis ſpontanea laſſitudine premeretur, alui lenitione præmiſsa, Iecorariam dextram ſecui; Et mox collecti, ac concreti ſanguinis ſeroſitas vniuerſa (quæ illi copioſa ſupernatabat) in lac abijt; illa inquam verum lac colore, ac conſiſtentia, (ſubliuidum tamen,) planè referebat. ſanguinis globus in ſummo floridus, in imò nigrior extitit, nulla pituitoſa concretione ſuperextenſa. Poſt triduum experimenti gratia ſiniſtram itidem internam aperiri iuſſi: Ac ſanguinis quidem, & humoris lactis ſpecie omnino priori reſpondit, nonnullos ad ſpectaculum admiſi. Miniſtro placuit intincto digito guttulam deguſtare; qui dulcedinis quippiam ineſse teſtatus eſt. Fœmina hæc trigenaria eſt, bibacula eſt, Viri appetens eſt; quem habet ignauiſſimum. Anno coniugij primo effecta eſt mater; ex illo eſt infœcunda. Et iam nonus agitur infœcunditatis annus. Statis temporibus per vterum purgatur, & quandoq. albo madet profluuio. Cæterùm inculpatè degit. ex iam dictis & ex ijs, quæ inferius dicenda ſunt præſertim lactis eiuſque ſeri natura, haud multò difficile erat præſentis hiſtoriæ propinquas cauſas indagari, quod lectoris perſpicaciæ diſcutiendum relinquimus.

De Pediculari totius corporis affectione ac aliorum animalium ab eodem erumpentium. Cap. V.

INfeſtari capita hominum à pediculis familiariſſimũ, omnibuſq. notum eſt, at quod vniuerſum corpus ab eiſdem deuaſtetur, & abſumatur inter ea, quę rarò accidunt, enumerari meretur, vndè minimè mirandum ſi Galen. Aetius, & Paulus nullibi de re hac ex intento meminere, ſed duntaxat de capitis, & palpebrarum pediculis fuſius verba fecere, & ſi ex Galle. dictis lib. 11. de ſimpl. med. facul. elici poſſit hac affectione totũm corpus corripi poſſe, dum ait. Quibus ergo affatim ſunt mali ſucci in corpore, ijs ingens prouenit pediculorum numerus, & quæ ſequuntur, Et Aetius ſer. 3. c. 158. inſcripſit. Quæ euacuant, & corrumpunt pediculos omnis generis circa corporis ſuperficiem; ita vt ieiunè admodũ materiam hanc pertractarint Græci, Clarius tùm Arabes, tùm Latini de hoc morbo ſcripſere, vti Auic. fen. 7. 4. trac. 3. c. 26. Alſcharauius trac. 1. ſec. 1. c. 16. ſuæ practiçæ Serapio trac. 1. c. 5. Raſis 25. cont. c. 17. Hali Abbas 8. Theoricæ c. 17. & Abenzoar. 1. Theyſir. trac. 8. c. 8. inter Latinos verò Cælius Aurelianus lib. 4. c. 2. Quintus Serenus c. 5. & Marcellus lib. 1. c. 4. Poſtremo loco Ariſt. authorem adducimus, qui lib. 5. de hiſtoria animalium c. 31. de re hac eadem meminit, ex quorum omnium doctrina, quæ mox à nobis ſcribentur decerpſimus, quatuor enim perſcrutanda proponimus, primum an pediculi huiuſmodi ſint vnius ſobolis tantum, an plurium. Secundo qua in parte generentur. Tertio ex qua materia. Quarto quòd eorum ſit efficiens, quòd itaque ad primum ſpectat varios eſſe pediculos in palpebris genitos à capitis pediculis clariſſimè patet, ex Aetij dictis, qui lib. 7. c. 65. tradit pediculos in palpebris generatos latos, paruos, & multos eſſe, ſic & in lib. Galen. aſcripto, cui titulus introductio, ſeu Medicus hæc legimus. Phthiriaſim vocamus, cum palpebrarum pilos multi lati, exiguique pediculi infeſtant. Alterum pediculorum genus eſt partibus omnibus, quę pilis veſtiuntur, commune, nam qui in ſupercilijs ex illis, & inguine, & barba prouenìunt, hos pediculos, vulgo vocant Piattole, Abenzoar loco ſupracitato vocat Platulas, Arabes, Alcarad, Alguardan, & Alfecd appellant teſte antiquiore Arabicorum nominum Auicennæ interprete, qui etiam vocat Pediculos Pharaonis, Cælius Aurelianus loco citato eos pediculos ferales vocauit, cuius hæc ſunt verba de pediculis loquentis. Plurimi enim creantur nunc per totum corpus, nunc per eas partes, quæ capillatura contectæ ſunt, & nunc ſunt conſue-

ti, atque ſimplicis formæ, nunc ignoti, hoc eſt latiores, & duri magis, ac ſæuientes morſibus vehementer, quos quidam ferales appellāt. Ariſtotelis verba ſunt. 5. de hiſt. animal. c. 31. genus pediculi ferum vocatum eſt durius, eo quòd magna ex parte prouenit, & corpori detrahitur difficilius, eſt & alterum pediculi genus malignum valdè, cuius morſus venenoſus eſt, cuius meminit Auic. fen. 6. 4. trac. 5. c. 12. & illum appellat pediculum Vulturis. Hos Plinius ſerpentes vocaſſe credimus: cum lib. 7. c. 51. ait Pherecydem Syrum copia ſerpentium ex corpore eius erumpente expiraſse, quod enim per ſerpentes pediculi ſint intelligendi, vel ex eo cōſtat, quòd Ariſtoteles loco citato Alcmenē Poetam, Pherecydemq. Syrum pediculorum fæditate obijſse teſtatum reliquit. Verùm quia Græci ἑρπετὰ ſimpliciter, & ἑρπετὰ ἐν τῇ κεφαλῇ ſolent appellare pediculos, idem verò eſt ἑρπετὸν quod ſerpens à verbo ἕρπω quod eſt repo, ſeu ſerpo, hinc Plinius Græcorum imitatione, ſerpentes vocauit pediculos. Tertia pediculorum ſpecies eſt ſub cuticula oboriens ibiq. affixa permanens, præcipueq. in manibus, & pedibus hos vocat Abenzoar. 2. Theyſir trac. 7. c. 19. Aſſoab, à noſtris vulgò pedicelli, ſeu pedoſcelli dicuntur; mirum herclè dictu, quod perbelle idem Author deſcripſit, cum excoriatur cutis (vbi ſcilicet minimus ille ionthus varulus vè cuiuſdā ſudaminis inſtar apparet (exeūt animalia viua tàm paruuncula, quòd vix poſſunt videri. Pediculorum generationis locum docuit Gal. lib. 1. de compoſitione phar. ſec. loc. c. 7. per hæc verba. Quare manifeſtum eſt in profundo cutis pedicularis morbi affectionem fieri, vbi etiam hæc animalia generari poſſibile eſt, non in ſuperficie cutis, in qua furfures conſiſtere diximus. Quod pariter Auic. loco ſuperius allato teſtatum reliquit. Quibus etiam Ariſtoteles conſentit, ſi illius dicta rectè intelligantur, minimeq. falſò interpretentur, quod fecit celeberrimus Mercurialis (abſit maledicentia) lib. de morbis cutaneis, apponit enim Ariſt. quòd dixerit pediculos fieri ex carne corrupta, & in hoc illum impugnat, quod tamen à veritate alienum eſt. Scribit certè Ariſt. Pediculos ex carne fieri, ſed abſolutè ſcribit, & ſine additione particulæ (corrupta) & ſi rem diligenter perpendamus non materiam Philoſophus, ſed generationis locum per hæc uerba nobis oſtendit. Nàm cùm dixiſſet pulices obtinere ſedem ſui ortus in ſordibus aridis, cimices verò in humore, qui per ſumma animalium corporis conſiſtit, ſtatim ſubdit, pediculos fieri ex carne, ideſt non extrinſecus, queadmodum cimices, & pulices, ſed ſub cuti inter illam, & carnem, generationis locū, non materiam tradens, nàm paulò poſt illorum materialē cauſam recenſet, inquiens accidere prę nimio corporis humore, erat itaq. Ariſtotelis dictum potius amplexā

dum

dum à doctiſſimo Mercuriali,quàm irridarguendum,quod aliàs ipſe fecit lib. uariæ lectionis 2.c.7.præſertim cùm rationes,quas aduerſus illum adducit,futiles admodùm ſint;ſtatuamus itaq. locum,& generationis ſedem pediculorum inter cutem,& carnem eſse, quod Alsharauius pariter confirmat,tradens pediculos fieri ex putrido humore,quē natura expellit inter cutim,& carnem,irridendus ſanè Plinius ille,qui libros de re medica conſcripſit,quum lib.4.c.1.tradit, quòd Aegyptij reges, quibus erat ſtudium ſerutari corpora mortuorum, & cauſas valetudinum oculata fide recognoſcere in corde ipſo naſci eiuſmodi vitium,ſcilicèt Phtiriaſim prodiderunt. Hactènus de loco, de materia uero huius affectionis perquirendum. Theopraſtus lib. 2. de cauſis plantarum c.12.ſcribit ex ſanguine corrupto,& putrefacto phtiriaſim prouenire,Auic. in 4.parte canticorum enumerat pediculos inter ea, quæ fiũt ex humore phlegmatico,Cælius Aurelianus ex bile rubea gigni tradidit,Haliabbas ex groſſa humiditate, Mercurialis Theophraſtum reprehendit hoc argumēto,quod ſi pediculi fierent ex ſanguine, eſsent utiq. colore rubei,quæ ratio iudicio meo ſatis infirma eſt, non enim ex colore animalis ex putredine geniti humorem,à quo ortũ duxerit diiudicandum docuit,Auic.lib.3. fen.16.trac.5.c.1.quo loco aſſerit nõ ob id dicendum uermes ex ſanguine eſſe genitos,eo quòd rubei coloris conſpiciantur,non enim ſemper verum eſt orta ſuis principijs atteſtari, vt inferius demonſtrabimus,præterea Theophraſtus nõ ex ſanguine abſolutè, ſed ex ſanguine corrupto pediculos fieri tradidit,ſanguis uerò cum corrumpitur,in bilem euadit, ut millies docuit Gal.uel nigricare,docet experimentum, addamus Theophraſtum ſub nomine ſanguinis humores omnes cõprehendiſse,ſi quidem in maſsa ſanguinea omnes humores contineri luce meridiana clarius eſt. ſic Gal.1.de comp.med. 3. locos c.7.ex multis humoribus calidis phthiriaſim fieri, ex malis ſuccis lib. 11. de ſimp.med. facul. aſseruit Auic. fen.7.4.materiam pediculorum eſse humidam,& fen.3.3.eſse humiditatem putridam Alsharauius,putridum humorem,Serapio Humiditatem calefactã affirmarunt, undè colligimus ex quolibet humore ortũ ducere poſse,præſertim verò ex humoribus magis humidis,quales ſunt ſanguis,& pituita,qui actu,& potentia humidi ſunt, ex quibus facile materialis cauſa dignoſci poteſt. Quæ verò efficiens cauſa ſit dicenda,non æquè facile deprehenditur, vndè non immeritò Auerois 12. Metaph. com. 18. animalium ex putri materia generatorum verba faciēs inquit,quòd & ſi huiuſmodi animalia vilia ſint, nihilominus difficilē habent inueſtigationem.Omnes à calore putredinali prouenire conſentiunt, addunt alij caloris naturalis opem,tertij verò, &

cęleſtis caloris interuentum adiungunt. Nos omnes calores prędictos horum animalium & per cōſequens pediculorum opifices ſtatuimus. Cum enim putredo fiat in ijs,quæ humida cum ſint,à calore prępternaturali,corripiuntur, calorem hunc in pediculorum, qui ex putri materia fiunt,generatione requiri ab omnibus receptum eſt,Ariſt. verò docens 4.Mete.in calce cap.1.tex.com.13. in rebus putreſcentibus quomodo generetur animalia,ait. Putridis etiam in rebus animalia innaſcuntur,propterea quòd qui naturalis eſt calor ſecretus,ea,quæ excreta ſunt, cogat, quorum verborum ſenſum eſſe volunt Expoſitores, ꝙ animalia in putreſcentibus generentur, eo quòd caloris naturalis, qui in rebus illis putridis inerat,ſecreti facultate,& efficientia,ea, quæ excreta ſunt idest partes humidæ cogantur, putreſcunt ſiquidem res propter naturalis caloris ſecretionem, quæ ab externo calore eſt facta, ꝙ autem cum naturali calore humor ſimul exeat, efficiatur, vt eductus per eũ cogatur,atq. in animal cōcreſcat. Quòd aũt Gal. ad huiuſmodi animalium procreationem, non ſolum putredinalem calorem, ſed & naturalem requiri mens fuerit,clariſſimè ex com.26.aff.3.lib.elicimus quod & Auicēnam confirmaſſe palàm fiet,ſi literam legerimus,qualē exprimit Iacobus de partibus, & non qualem Gentilis admittit, fieri autem pediculos putreſcente quidem humiditate in re, quæ putrefit, ſed nō ex putrefacta,ſed potius concocta,quod ex Ariſt.fieri diximus, colligimus quoq. ex Gal.& Auic.ex Gal. quidē dũ inquit phthiriaſim fieri ex multis humoribus calidis quidem, ſed non ad tantā caliditatē progreſſis,ad quãtam humores acres,& ſeroſi,& Auic.ait fieri ex materia,in qua non feſtinat ad eam putrefactio feſtinatione vltima, & eſt conueniens,vt ſit materia recipiens vitam,& Auenzoar dicit generari ex humoribus, quibus putredinalis calor aduenerit nō multus, nec in facto eſſe,ſed in fieri quouſq; ſcilicet animatũ quid fieri poteſt,& ſerapio quòd fiunt ex humiditate calefacta, verum calefactio eius nō peruenit ad terminum,quod faciat materias virulentas acutas,hanc veritatē Olfecit Rhōdelitius in ſuo de curād. morbis meth. dùm inquit pediculos fieri ex humore calido,& humido,ſed cocto,putredinis enim ſpecies dari, quæ in ſe habeant aliquid coctionis teſtatur Galenus libro primo de differ. febrium cap. ſexto, Quomodo autem in eadem parte formali,in qua ſunt partes materiales,non ſolum ſint ſimul digeſtio,& putrefactio, ita quòd putredo fiat in aliquibus partibus materialibus,& digeſtio in quibuſdam alijs partibus materialibus, quodq. etiam in eadem parte præcisè poſſint eſſe ſimul digeſtio, & putrefactio lōgiori ſermone, docet Gentilis in pulchra illa quæſtione de morbi temporibus, Ariſtoteles quoq. in meteororum lib.4.& 3.lib. de ge-

neratione

neratione animalium c. 11. quomodo fiant animalia ex putredine tradens habet hæc verba. Cum enim dulce in principium conſtituendum ſecernitur, quod ſupereſt, talem accipit formam, nil autẽ gignitur putreſcens, ſed concoctum, putredo vero, & putridum excrementum rei concoctæ eſt, nihil enim ex toto efficitur, quemadmodum neq. in ijs, quę ab arte conduntur, nàm niſi ita eſſet, facere non requireretur, ſed quantum inutile eſt, id aut à natura, aut ab arte detrahitur, generantur autem in terra, humoreq. animalia, & plãtę, quoniam humor in terra, ſpiritus in humore, calor animalis in vniuerſo ineſt, ita ut quodammodo plena ſint animæ omnia. Ex quibus Ariſtotelis verbis, non ſolũ calorem naturalem pediculorum opificẽ colligere poſſumus, ſed & tertium calorem ſcilicèt cęleſtem, qui in vniuerſo eſt, quem Auic. calcodeum. Auer. vero formarum datorem appellãt. Quod & clarius idem met Ariſt. 5. de hiſtoria animalium lib. c. 19. affirmat, dùm ait vermibus omnibus commune eſſe, vt primordium generationis illis aut à ſole, aut à ſpiritu præſtetur. Et Auer. in diſputatione 9. in ſolu. 3. dubij. 12. Meta. com. 13. & 18. ſcribit quòd animalia genita ex putrefactione generantur à corporibus orbium. Quinimo Themiſtius ijs duntaxat, qui ex putrida eluuie proueniunt, animalibus exiſtimauit communem mundi animam conferri, ijſq. ſolis principium uitale accedere ex ſuperioribus. Clariſſimè autem Auic. in pediculis generandis hunc calorem recipi docet, cum ait, quod ſuper eorũ materiam influitur vita ex creatore ſuo. Vndè iure merito Virgilius 4. Georg. Iouis omnia plena. & 6. Æne. Principio cœlum, & terram, campoſq. liquentes, & quæ ſequuntur diuino afflatus numine cecinit, quod etiã Lucanus lib. 9. Macrobius lib. 1. de ſomno Scipionis, & Plato in Timæo teſtatũ reliquere, & Aratus ſcriptis mandauit μεσαὶ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυιαὶ Huius tertij caloris Gal. nõ meminiſſe minimè mirandũ, cùm 7. & 12. Meth. de virtute formatrice verba faciens, fateatur ſe neſcire, quid ſit. Hinc conciliator 101. diff. & in com. 17. probl. 20. ſec. Gal. ne verbũ quidẽ feciſſe caloris Ætherei in generatione animaliũ ex putredine ortũ trahentium videns non ſemper verum eſſe, calorem hunc ad eorum generationem concurrere ineptè certè tradidit, cum opp. Ariſt. Platonem, Auerroem, Alexandrũ, Themiſtium ſenſiſſe manifeſtum ſit, erroris autem Conciliatoris hoc fuit in cauſa, quod calorẽ huiuſmodi nõ per cõtactum, ſed virtualiter vbiq; operari, non immediatè, ſed mediatè minimè cognouit, ideòq. bene cõceſſit Ranas in æſtate ex pluuiali humore, & terra ipſa generari ope caloris cęleſtis, at minimè concurrere ad generationem lũbricorum ad intra corpus noſtrum. de efficienti itaq. pediculorum cauſa ſatis ſit nunc dictum, plura nanq; lõgiori oratione

de

de huiuſmodi animalium ex putredine originis initium trahentiũ cauſa infra dicemus, cum vermium hiſtoriã inſtituemus. Quod ſiquis pediculorum cauſam finalẽ quoq; ſcire optarit, Nos enim ſecus, ac Montanus fecerit ſentimus, qui rerum malarum ac morborum in corpore humano nullum cenſuit finem, dicere poterit cum Auerroe 12. Meta. com. 18. fieri ne natura otietur, quod & in eiuſdem generis cæteris animalibus dicendũ. Quod ſi magis particularem optamus, hanc aſſignat Quintus ſerenus c. 5. inquiens.

Noxia corporibus quædam de corpore noſtro
Progenuit natura volens abrumpere ſomnos,
Senſibus & monitis vigiles intendere curas,
Sed quis non paueat Pherecydis fata tragœdi;

& quæ ſequuntur, Plures interemptos pediculari morbo teſtantur hiſtoriæ præter Pherecidem, cuius meminere Ariſtoteles, Plinius & Quintus ſerenus, vt diximus, Ad eum (vt Rhodiginus lib. 14. lec. antiq. c. 13. teſtatur) grauiter affectum cum viſendi gratia Pythagoras diſcipulus aduenißet, ac quo nàm pacto haberet, ſciſcitatus eſſet, immitens is digitum per ianuam inquit (χροὶ δῆλα) ideſt ex corpore palàm eſt, id malum per Apollinis iram ei immiſſum refert Aelianus, & confirmat Diogenes Laertius in ipſius vita 1. lib. deſcripta. Speuſipum Eurymedontis filium Philoſophum Athenienſium, & Scyllã tyrannum, Acaſtum Peliæ filium, Calyſthenem Olynthyum, Mumium iuriſcõſultum, Eunum belli ſeruilis in Cilicia authorem, Platonem Philoſophũ eodem morbo peremptos obijſſe teſtatur Plutarchus. Alcman vnus ex clariſſimis Græcię Poetis hac etiam fęditate perijt ex Plinio lib. 11. c. 33. & Plut. in Sylla;

Sylla quoque infælix tali languore pereſus
Corruit, & fœdo ſe uidit ab agmine vinci,

vt cecinit Quintus Serenus, Volateranus Honorificum alij Honorium Vandalorum Regem, quum octo annis Chriſtianam religionem inſectatus eſſet pediculari morbo perijſſe teſtatur, ſicuti Arnulphum Imperatorem poſt Carolum Craſſum, cum ad templorum ſpoliationes animum conuertiſſet pediculis conſumptum interijſſe authores ſunt Baptiſta Egnatius, Platina, & Paulus Æmylius, Napus Turianus in arce Comenſi Bardelli dicta ab Othone vicecomite Mediolanenſi Antiſtite, & Simone Locarno victoria potitis coniectus mortuus ex fœda illuuie, & enatis ſubinde pediculis conſumptus, Corio Merula, Triſtano, Calco, & Iouio Hiſtoricis id affirmantibus, Quod & Antiocho contigiſſe ex hiſtoria ſacra docemur, ſic anno Domini 1486. Honoriclum uermibus eroſum hiſtoriæ traditum eſt, teſtis eſt

Paulus

Paulus Æmylius in hiſtoria Francorum lib. 1. Doclum Dodo a Sigeberto in Cron. appellatur Alpaidis Pipini Pellicis fratrē cum Lambertum Traiectenſium Epiſcopum, eo q̄ Pipinum erroris culpare auſus fuiſſet, interemiſſet, repente tineis toto corpore ſcaturientibus cruciatū vexatum in Moſam rabie percitum præcipitem ſe dediſſe. Quòd ſi quis recentiores amet hiſtorias à Medicis deſcriptas, eas pro libito legere poterit apud Amatum Luſitanum cent. 3. cur. 58. quo loco meminit Veneti cuiuſdam Anconæ morantis, & alterius nomine Taboræ qui Vlijſſiponæ morabatur, quorum primus per vniuerſum corpus pediculari morbo vexatus conualuit, ſecundus verò interijt ita per vniuerſum corpus ſcatentibus pediculis, vt duo eius ſerui Aethiopes nil aliud curæ haberent, quam ex eius corpore pediculorum cophinos plenos ad mare quod prædictam ciuitatem preterlabitur portare. Admirandum ſanè quod ſcriptum reliquit Diodorus Siculus rerum antiquarum lib. 4. de Acridophagis gentibus, quorum finis non ſolum admirabilis, ſed incredibilis potius videtur. Nàm propinquante ſenecta pediculi alati non ſolum viſu varij, ſed ſpecie horridi, ac turpes in corporibus nati, ventrem primò, tùm pectus, deinde totum corpus paruo tempore exeduat, qui morbum patitur primum, veluti ſcabiei cuiuſdam pruritu allectus, corpus ſcalpit, voluptate ſimul, & dolore perceptis, deindè exeuntibus pediculis ſimul effluente ſanie, morbi acerbitate, ac dolore percitus vnguibus corpus magno cum gemitu lacerat, tanta verò vermium copia effluit alijs ſuper alios tanquā ex perforato vaſe ſcaturientibus, vt deleri nequeant, hoc pacto ſiuè cibi, ſiuè aeris cauſa miſerum ſortiuntur vitæ finem. Non ſolùm autem pediculos, ſed & vermiculos, quorum generatio eundem quoque modum ſortitur aliquādo corpus ad internecionem vſque deuaſtaſse ob ſeruatum eſt. Illuſtriſſimus quidam, cuius nomen conſultò reticere lubet, ita obæſo corporis habitu præditus fuit, vt in ingentem molem excreſcente pinguedine, carnis, pinguedinìſque plexuræ circa collum & in abdomine quàm maximæ conſpicerentur, in quorum medio cū æſtatis tempore dolere cæpiſset, conuocatis miniſtris, quid nàm mali ſubtus latitaret aſpicerent mandauit, quo facto primum exeſam cutim inuenere, poſtmodum procedente tempore erumpentes vermiculos conſpiciunt per ſimiles illis, quos in antiquiori corrupto caſeo occultari aliquandò videmus, quod malum cum nullis prĕſidijs profligari potuiſset, tandem ſtrenuum Heroem neci tradidit, ſic & Galerium Maximilianum alij Maximinum Imperatorem uermibus ab inguinibus erumpentibus obijſse traditum eſt à Pomponio Læto in Rom. hiſt. compendio, ſic & Herodi poſt trucidatos innocentes ex pudendis

A' Vermibus exesus.

vermes

vermes exiere, quibus vnà cum alijs compluribus morbis conflictatus immaniſſimus Tyrãnus perijt, vt videre eſt apud Ioannem Tonaram Annalium tomo 1. Herodotus in Melpomene ſcribit Pheretrinam ſeu Pheretinam Barcęorum Reginam immani crudelitate fœminam Deorum vltione totam vermibus putruiſſe, eoq. morbo miſeram euomuiſſe animam. Nõ ſolum itaq. pediculis, ſed & vermibus per ambitum corporis errumpentibus nonnullos perijſſe palàm fecimus, quinimmo & à muribus quoſdam exeſos, & extinctos legimus, ſic Hattom Archiepiſcopum Maguntinum in Rheno fluuio deuoratũ apud Ioannem textorem Munſterum, & Cornelium Gẽmam legimus, quod & Patricio viro cuidam eueniſſe tradunt, & Martinus Cromerius de rebus Polonicis lib. 2. tradit Popieium tyrannum Polonorum vnà cum vxore, & liberis à muribus abſumptos in arce Cruſuicia perijſſe. Et Leuinius Lẽnius de occultis naturæ miraculis lib. 2. c. 40. ſic ſcribit. Obſeruatum eſt noſtra memoria diſſecto mulieris cuiuſdam corpore, beſtiolas exemptas ſoricibus, muribuſq. nõ abſimiles. Reliquum tantum eſt, vt curioſiori cuiquam ſatisfaciamus, qui iure perquirere poſſet, cur nonnunquam pediculi potius, nonnunquam potius vermiculi iam dicti in corporis partibus externis naſcantur, cui ſic reſpõſum volumus, quod ex putredine genita animalia diuerſarum figurarum, colorum, & magnitudinis conſpiciuntur fieri, quia humidum quod putreſcente euaneſcit cum calore, ab illo cogitur diuiſum in plures partes, plurium magnitudinum, & in partes tenuiores, craſſiores, calidiores, & minus calidas, ideò generantur animalia diuerſarum figurarum, diuerſorum colorum, & magnitudinum diuerſarum, Et Auic. c. de vermibus ſcriptum reliquit. Cum aderit materia, & veſtitur complexione aliqua, tribuitur ei magis conueniens, quod ipſa poteſt tolerare, ex figuris, & formis, & non prohibetur eius præparatio, à perfectione naturali, quam meretur, vel conuenit ei ex artifice potente, quod ferè idẽ à Serapione trac. 3. c. 30. traditum legimus. Hocq. experimento comprobari ex obſeruatione teſtatum reliquit Cornelius Gemma de admirandis lib. 1. c. 6. per hæc verba. Vermes excreti pluribus non tãtum tænię ſimilitudine qualem & nos ſtudioſis oſtendimus ad duodecim, aut treſdecim pedum longitudinem, ſed & peregrina forma ſtupẽdi, nunc ranæ, nunc lacertæ, aut ſalamandræ, aut alterius animalis, cimices, pediculos ex aliqua parte, vel totius corporis habitu ſcaturire ipſa nimirum carne, vel adipe in tabum, & fædam ſaniem reſoluta, mirabile quodam, & in frequens. Quemadmodum ex diuerſitate materiæ, & agentis caloris, & in magno mundo diuerſæ animalium ſpecies forma inter ſe maximè differentes ſine coitu gigni quotidie videmus, vti

ſextus

ſextus Empiricus lib.& ca.1. Pyrrhoniarum Hyppotypoſeon per hæc verba docet. Eorum quæ abſque coitu naſcuntur animalium, alia ex igne eduntur, vt Zoophyta quæ in caminis videmus, alia ex aqua corrupta, vt culices, alia ex vino vappa facto vt ſenipes, alia ex limo vt ranæ, alia ex luto vt vermes, alia ex Aſinis vt ſcarabęi, alia ex oleribus, vt erucæ, alia ex fructibus vt qui in caprifico naſcuntur uermiculi Pſenes appellati, alia ex aīalibus putrefactis, ut apes ex tauris, & veſpę ex eqs.

De flatu furioſo in ambitu corporis. Cap. VI.

LEgimus apud Albucaſim trac.2. c.95. Quædam ægritudo nominatur in terra noſtra Nakir, & eſt dolor, qui accidit in quibuſdam membris, deindè permutatur de membro ad mẽbrũ, & ego iã quidẽ vidi ipſam ſecũdũ qđ narro tibi, vocatus ſum ad mulierem infirmam in quibuſdã villis, & detexit brachium ſuum, & vidi inflationẽ paruam in vena funis brachij, & poſtquam remanſi hora vna vidi vnam inflationem incedere cum focili, ſicut incedit vermis, aſcendendo ad humerũ eius velocius, quàm eſſe poteſt, vt ſit ſicut argentum viuum, quando currit de loco ad locum, receſſit ergo dolor ex illo loco, & fixus eſt in humero, deindè ſedi hora vna, & cucurrit in reliquum corpus, donec peruenit in brachium aliud, deinde narrauit mihi, quare reuoluebatur in toto corpore ſuo ſecundũ quod vidi, miratus ſum ergo de velocitate permutationis eius de mẽbro ad membrum; & ego quidem ante illud nõ videram hanc ægritudinem oculis meis taliter, ſm hunc modum, verumtamen vidi multos, qui inueniunt dolorem permutari de membro ad membrũ, & nõ vidi ipſum oculis, ſicut vidi eum in muliere, & Ego non cogito illud eſſe, niſi quod eſt, propterea quod mulier fuit ex illis qui ſunt ex villis ſicci corporis detectarum venarum, huic ergo apparuit ſenſui illa vẽtoſitas permutata, & eſt neceſſe, vt non appareat ſecũdum hanc rationem in illis, qui ſunt delitioſi, & corporibus humidis occultarum venarum. Cum ergo vis curationem eius, & ſenſit patiens illum dolorem, tunc ſi eſt apparens tibi oculo, ſicut diximus, tunc ſtringe ſupra ipſum, & ſub ipſo velociter, & ſeca ſupra ipſum, donec egrediatur illa ventoſitas coarctata, & cauteriza locum, ſi autem non videtur oculis tuis, tunc cura ipſam cum excuſſione corporis, & cum eo, quod expellit ventoſitates, & carminat eas, cum pilulis fętidis, & pilulis de ſerapino, & ſimilibus. Flatus præſertim craſſos in qualibet fermè corporis noſtri parte colligi poſſe, extendendoq. dolorẽ excitare Gal. 2. de arte cur. ad Glauco. c. 6. & 14. Meth. c. 70. fe. 3. 4. trac. 2. cap. 19.

Auic.

Auic. Raſis cont.tra.3.c.9.Serapio trac.5.cap.24. clariſſimè docuere; quod enim in corporis cauitatibus à debili calore ex materia potiſſimum craſſa, & pituitoſa flatus multi gigni poſſint, adeò manifeſtum eſt,vt nulla prorſus indigeat probatione, in carnibus ipſis, & muſculis oriri,clara eſt Gal.ſententia loco citato,quo habet; quæ quidē in carnoſis fit partibus ſpiritus flatuoſi aggregatio, nonnunquam omnino vacat dolore, ac longiori tempore durat, ac tùm præcipuè cum fuerit articulationi vicina; hic enim ſunt muſculi magis neruoſi, & denſi, atq. media ſui parte carnoſiores, hoc autem in palpitatione fieri compertum eſt,nam flatulentam materiam craſſam intra carnoſum,muſculoſumq. genus introcluſam palpitationem efficere millies docuit Gal. ex huiuſmodi autem flatuoſis collectionibus tumores præternaturam fieri teſtatur lib.13.meth. c.4.vnde lib. de oculis c.2. apoſtemata ventoſa diſſolutiuis curare docet,quorum etiam meminit Auic.loco addu cto. Ventoſitates autem ab vno membro ad aliud permutari,præcipuè vero aſcendere clariſſimum eſt dicente de comp.me.ſec. locos Gal.do lores capitis à flatu ventoſo in ventriculo genito, & caput petente fieri,ſed quod medijs venis flatus incluſi hinc indè per corpus velociſſimè moueantur,nullibi, quod meminerim, præterquam loco Albucaſis ſuperius ſcripto vnquam legi,ſcio humores hoc pacto non ſolum paulatine,ſed & confertim ſurgentes de loco ad locum permutari per venarum canales, quinimmo & ſeroſitatem pituitoſam extra venas, per ſumma corporis ſub cute deorſum decurrere, & arthritidem cauſare voluit lib.5.de morb.part.c.8. Fernelius, cuius tamen ſententiam doctiſſimus lib.12.cur.part. aff.c.1. Trincauellius confutat, & rectè, At certè per venas feri flatus ventoſos non ita manifeſtè ab Authoribus literis eſt mandatum,legimus tamen in libro, qui inſcribitur præſagiū experientia confirmatum Gal.attributum, flatuum oblationes per venas fieri,quod & loco dicto Albucaſis clarè fatetur.Poſſet tamen quis ſuſpicari Albucaſim ventoſam materiam, non per venarum cauitatē, ſed per partes venis contiguas deferri voluiſſe,eo quòd dolorē in parte affecta,& quam occupabat,excitatum tradit, & nec venæ,nec arteriæ ſentiunt,nec dolent,ſi ſecentur,vt dicit Gal.13.de vſu partium,& confirmat lib.3.tract.3.c.2.Abynzoar, tantò minus ſi extendantur, ſi tamen Albucaſis verba rectè perpendantur, non erit ambigendum illius mentem fuiſſe vētoſam materiam per venas hinc inde deferri. Allatæ autem dubitationi ſatisfacientes dicimus, dolorem profectò,de quo meminit Albucaſis non fuiſse excitatum in venis ipſis,ſed in partibus eas contingentibus tranſmiſsa aliqua flatuum portione à venis ad extra,quemadmodum in febribus intermittentibus horrores, rigoreſque

que fieri conſpicimus,tranſmiſſa materia, quæ per venas fertur ad extra,ſic & in tumoribus præternaturam accidere compertum eſt, addamus præterea tumentibus venis a materia flatuoſa contenta, extendi quoq. circumiacentes partes ſenſibiles,præſertim in cōcitato illo motu celeri,& furioſo,furioſam flatuoſam materiā hanc mihi iure meritò dicendam eſse videtur,cum inordinato,& impetuoſo motu per vniuerſum corpus transferatur, quod & in turgenti materia furentibus humoribus euenire luce meridiana clarius eſt. multoties quidem dolores per corpora vagātes ab huiuſmodi flatuoſa materia excitari crediderim,rationiq. conſentaneū eſt,nihilominus,quia illius motus minimè conſpicuus ſub oculis ſe offert,ſed introcluſus incedens occultatur, hinc nos haud in admirationem trahit, quod facit hiſtoria ex Albucaſi ſuperius deſcripta. De hac furioſa flatulenta materia Nicolus ſer.7.trac.3.ſum.2. c.45. pertractauit, ſed cum nihil aliud præter Albucaſis verba in mediū afferat,parum illi in re hac debemus,libet exēplum ex Antonio Beniuenio de ab.mor.ca.c.81. deſumptum ſubſcribere. Ludouicum Nicolinum generoſi equitis Othonis filiū vidimus, qui cum ſolo vēto viſcera,& ſtomachū impetente adeò in monoculo afflictaretur, ut dum pars parte premitur exitu hinc inde negato, non ſolum viſcera,& pectus, ſed ſcapulæ etiam incredibili extenderentur dolore,& ſpiritus magna,& miſerabilis fieret anguſtia, tertio deniq. die nihil conferentibus auxilijs è uita migrauit. Nec minus mehercle admiratione dignum eſt exemplum aliud ab eodē c. 40. relatū huiuſcemodi. Annū ſextumdecimum agēti Petri Guicciardini filio,ita ceruix ventriculi ſine vllo doloris ſenſu eleuabatur,ut magnitudinē pomi cydonei æquaret,nec manifeſta cauſa oſtendebatur, cum omni nocumento careret,quare rem admodum diligenter ueſtigare cępi,admiratus quæ nam huius abditi mali cauſæ eſſe poſſent. ſed cum nullā prorſus præter ventum inuenirem,à quo ventriculi capite paulatim eleuato,ita eiuſcemodi fieret tumor,ut & oſſa etiā talem ſitum adepta, nec vltra ad priſtinum ſtatum reuerſa,figuram in illis impreſſam tanquam naturalem cuſtodirent,ferrea demum lamina,quæ ex cingulo quoque ſurgebat ferreo,ſtomachum comprimi iubeo,quo paulatim ad ſedem ſuam retrocedere cogererur, quod factum eſt, nàm haud multo poſt hoc vno tantum præſidio ita repreſsus eſt tumor ille,ut ad priſtinā, & naturalem formam ipſius ventriculi ceruix penitus reuerſa ſit. Hactenus Beniuenius,qui cū cauſam minimè afferat, cur indolens tumor ille reperiretur, qui tamen ſenſibiliſſimam partem occupabat nos hoc inde factum putamus, quod paulatine, ſenſimq. tumor excreuerit,ob idq. dolorem nullum,vel ſaltem contemnendū intulerit,ſic enim ali-

quando

quando ſpiritus flatuoſi aggregationes in carnoſis partibus fieri etiam articulis, & neruoſis partibus propinquis eas in tumorem ſine dolore attollentes ſuperius ex Gal.ſententia diximus. Sic nos in Mapheo quodam Tragnolo pãnorum textore ſene, tumorem indolentem ad tactũ ſupra penem in pube ſponte elatum vidimus, panis craſſitiem ęquantem, nullo alio malo patientem afficientem, quã quod per initia ægrè vrinã reddebat, quę progrediente morbo, & augeſcente tumore quoque ſuppreſſa eſt, ſed diſcutiẽtibus medicamentis ventoſo tumore reſoluto vrinam liberè excreuit, & ſanitati momentaneo auxilio ſtatim redditus, qui proximè animam emiſſurus crederetur. Aretæus lib. 2. cap. 8. colici doloris à flatu ſermonem habens ait. Renes, & veſica in partẽ huius doloris adducuntur, & vrina cohibetur, iſtis alia pro alijs accedunt, miraculum autem his maius eſt, quod in teſtes, & cremaſteras ideſt ſuſpenſores inopinatus dolor inuadit. Non paucis Medicorum hæc morbi communicatio in occulto eſt, ſiquidem nõnunquam, & ſuſpenſores execuerunt, propriam cauſam eos continere opinati, quo circa & his pro alijs alia fiunt, mirabiles craſſi venti in utero concluſi effectus inferius legere capite 25.4.lib. ne pigeat lector, eò enim hiſtoriam relegauimus tanquam aptiorem locum nactam, id quoque & de Aretæi verbis iam iam allatis facturi, ſi commodiorẽ ſedem aliò ipſis futuram arbitrati eſſemus.

De inſueta & admiranda rubedine faciei. Cap. VII.

PEtrus Bayrus lib. 7. prac. c. 3. ſcriptis mandauit. Quod aliquando accidit rubor in facie ex multitudine ſanguinis qui defertur per venam magnam quæ eſt in medio frontis, & ſubitò per interualla ſpargitur per totam faciem, & illinc paulatim recedit ſtatim tamen redit. Hoc contingit Illuſtriſſimæ Comitiſſæ Chialant, quæ erat in curia Illuſtriſs. Dominæ Blanchæ Duciſſæ Sabaudię. Ergo propter hanc cauſam me vocauit, & dùm mecum loqueretur, ſtatim effuſus eſt ſanguis ex illa vena in totã faciem, aſpiciens venam illam magnam in fronte ſanguine plenam, dixi ei, ſi vultis aliquantulum pati citò liberabimini ab hac paſſione, reſpondit ſe omnia toleraturam modò ſanari poſset, feci ei radere capillos ſuper commiſsura coronali per latitudinem vnius ſcuti ſuper ipſa vena, dimittendo de capillis in parte ſuprema frontis, & ſub loco raſo ne facies deformaretur, & in loco raſo ſuper prædicta vena feci applicare ruptorium ſcriptum ſupra, in capite de polypo, & hæmorrhoidi-

bus narium, & dixi chirurgo vt ſolum per horã ſuper dimitteret, qui (ea ſic volente) per duas horas dimiſit, & cũ amouiſſet dictum ruptorium, facta eſt tanta ſanguinis effuſio, vt totam chirurgi faciẽ fędauerit, qui debebat comprimere venã à naſo ad vulnus, vt ſanguis, qui erat in ea parte euacuaretur, & ſuper eum locũ defenſiuũ apponere, ipſe verò exterritus propter ſanguinis effuſionẽ ſtatim vulnus ligauit, & ſanguis, excreuit multũ cum quadam luciditate deformi, ſuper quẽ feci applicare emplaſtrum infraſcriptum, & in craſtinũ fuit pulchritudini priſtinæ reſtitutus. ℞. caricarum pinguium nu. 6. ſeminis fęnugręci ℥. aquæ lib. 1. coquantur ad conſumptionem duarum partium, poſtea coletur cum bona expreſſione, cui addatur farinæ hordei, florum chamę mili, & meliloti pulueriżatorum ana. ℥. myrrhæ, œſypi ana. ℥. ſ. radicum Ireos ſiccæ pulueratæ ℥. iterum ponantur ad ignem lentum, vt debitè miſceãtur, & de eo decenter calido applicetur ſupra naſum totũ, dimittendo duo foramina in directo narium, curato itaq. vulnere, ſtãte tota vena abſciſſa, ipſa remanſit libera, neq. vnquam ruborẽ aliquẽ deformem paſſa eſt, cum rubor ille eſſet inueteratus pluſquam viginti annorum, & multi Medici circa hãc curam laboraſſent. Hoc exemplũ omittere noluimus, tùm quia raro contingit, & raro memoriæ literis mandatum ſcimus, tùm etiam vt curationis modũ ex Antiquorũ quidẽ monumẽtis excerptũ, vtiliſſimũ ſanè in re medica auxilij genus, ſed iã penè hominũ incuria omiſſum maximo cũ curandorum corporũ incõmodo, in vſum reuocaremus, hoc autem eſt venarum, & arteriarũ interceptio, quæ tranſuerſali omnimoda ſectione, vel deligatione efficitur, præſidium profecto celeberrimum etiã à Veterinarijs MuloMedicisq. in curandis beſtiis aſſiduò vſu comprobatum, cuius meminit millies Gal. præſertim verò in calce lib. 13. meth. med. quo loco hoc præſidij genus ſaluberrimum appellat, eiuſq. vſum docet. Nec eſt, quòd ea incommoda timeamus, quæ in hac patranda ſectione ſuccedere ſolent, nempè nimium fluxũ ſanguinis, qui nequeat, vel ſaltem ægrè cõpeſci, vel gangrenam, aneuriſma, aliaq. id generis pericula, quæ a Gal. in calce lib. de cur. ratione per ſanguinis miſſionem enumerantur, ſi enim vaſa magna, quantũ fieri poterit, omittemus, ſiq. miniſtrum optimè inſtructum operantem elegerimus, ſi opus cautè, & diligẽter, adhibitis quæ ſunt adhibẽda, executioni mãdauerimus, iam memorata inconuenientia effugiemus, præterea nõ leui quauis de cauſa ad venarũ, arteriarumuè ſectionem, & deligationem deueniendum cenſeo, ſed in morbis tantum rebellibus, & contumacibus qui placidioribus remedijs profligari nequeunt, ſic enim oculorum præter naturam affectus, ſic antiquatum per quatuor annos coxę dolorẽ, ſic dolorem in illa par

te fixum, qua iecur ſepto tranſuerſo committitur, vt interim cætera omittam, ſanauit Galenus, vt locis ipſe paulo antè adductis memoriæ mandauit.

Mira quædam de Podagra. Cap. VIII.

INueterata iam apud homines recepta eſt opinio Podagrã nũquam ſanari poſſe, ita vt poſt primam inuaſionem rurſus non reuertatur, ſed ad mortem vſq. patientes concomitetur. qua de re ſi vllus vnquam ſanatus fuit tanquam inconſuetum euentum admirantur mortales, hinc nos cum aliquos interdum ſanatos legerimus, eorum exempla in mediũ afferre, rationiq. id conſentaneum eſſe demonſtrare decreuimus. Refert Victorius Trincauellius lib. 12. de cur. par. morb. c. 2. hiſtoriam hanc; Noui Medicum ſenem Venetijs, qui cum non parũ infeſtaretur à Podagris ad ſenium vſq; ſaltem primum, & per quinquenniũ ipſe ſibi vinum interdixiſſet, liber ab huiuſcemodi moleſtia ita euaſit, vt amplius ad vltimum vſq; ſenium, immo ad mortem horũ dolorũ expers fuerit. Marcus Gatinaria cap. de dolore iuncturarum à cauſa calida, de podagra verba faciens inquit. conueniunt & omnes authores, quòd patiens hanc ægritudinem habeat ſe abſtinere à vino, vt dicit Raſis in litera, dicit etiam in alio loco; dimittãt vinũ toto tempore vitæ ſuæ, & curabuntur, & Auic. 22. 3. prohibet exhibitionem vini, idem aſſerit Cornelius Celſus, & ita hoc in me met feci, cum incepiſſem pati podagrã, vſus enim fui tali regimine, ſcilicet dimiſi vinum per duos annos, ita quod nihil vel parum bibebam, faciebãq; ſingulis mẽſibus euacuationes, & accipiebã aliquam pilulam diuerſiuam, & minoratiuã bis in hebdomada, vt natura diuerteretur in tranſmittendo materias ad iuncturas, & potius trãſmitteret per viam ſeceſſus, quare in principio facile eſt materiã diuertere, ſed quando eſt cõſueta nullo modo, vel cura magna difficile poſſumus illã conſuetudinẽ remouere, ſimiliter quãdo facta eſt nodoſa, vt Ouidius, tollere nodoſam neſcit medicina podagram, & cum tali regimine curatus fui, & pro certo nunquam paſſus ſum tales dolores. Ex huiuſcemodi exemplis podagram nõ confirmatam ſanari poſſe, & cum nõdum nodi pedes occuparint manifeſtũ eſt, quod Galen. com. aff. 28. & 47. 6. lib. clariſſimè docuit, & libris de Theriaca ad Piſonem, & quos & quãdo purgare 27. cõfirmauit, & antè ipſum Hip. 2. lib. prædictionum manifeſtiſſimè aſſeruit, quod ſi temporibus noſtris rarò, vel nunquam curari contingat, id non in Medicorum inſcitiam (quod nonnulli faciunt) medicæuè facultatis impotentiam

tentiam reijciendum eſt,ſed in noſtri temporis hominum intemperantiam,ex qua etiam factum vt ſuis temporibus Eunuchi qui Hip. ſeculo podagra non moleſtabantur, ſæpius affligerentur Gal.in com. aff. 28. 5.lib.conquerente, podagricoſq. multos tunc fuiſſe ſcribente per hæc verba; Aetate igitur Hip.pauci podagra laborabant propter vitæ moderantiam,noſtris verò temporibus vſq. adeò auctis edulijs, vt nihil eis addi poſſe videatur,infinita eſt podagrarum multitudo,cũ nonnulli ſint qui ne exerceantur quidem,ſed cruditatibus, atq. ebrietatibus incumbant,& ante cibum bibant vina potentia, ac venereis vtantur immoderatè,nonnulli verò & ſi non in his omnibus,in vno ſaltem aut duobus delinquant, atqui peccatum magnũ cum fuerit, ſępè uno eorum quæ diximus deliquiſſe ſat eſt.ob hanc igitur cauſam, etiã Eunuchi podagra corripiuntur quamuis nullum habeant venereorũ vsũ. Verũ ſi quando hæ noſtræ lucubrationes ad alicuius podagrici manus peruenerint,ſalutem ſe conſequuturum aliquando poſse intelligat, audiat Gal. locis citatis talia ſcribentem. Podagram,& morbum articularem incipientem, & nondum poros circa articulos faciẽtem euacuatione multis iam annis fieri prohibuimus.quod ſi fecerint, rectáq. viuendi rationem à Medico perito præſcriptam inſtituerint,ſe podagrã profligaturos non diſperabunt.ſic Aretæus lib.2.c.12. ſcribit. Haud facilè quidem continua podagra gignitur, ſed nonnunquam longo interuallo temporis intermittit,tenuis enim eſt,& in ludis olympicis podagricus morbo ſedato curſu victoriam adeptus eſt.Nec minus admiratione caret,quod nonnunquam obſeruatum compertũq; eſt,pueros nonnullos antè vſum uenereorum podagra laboraſse,quod Hip.dicto aduerſatur 30.aff.6.lib.in cuius com.ſcribit Braſauolus, Nos uidimus Magnificum Alphonſum Taſsonum quindecim annorum ætate podagra laborantem,qua etiam ætate laborare cępit Illuſtris Claudius Rãgonus,an uerò prius Venerem exercuerint ignoramus. Taſsonus negauit ſe illam exercuiſse, à nobis quandoq. interrogatus, admirandum præterea ſenes illos, de quibus per initia cap. meminimus liberatos fuiſse à podagra,cum Hip.2.lib.Pronoſt. ſcripſerit. Quicunq; ſenes ſunt,aut circa articulos callos tofaceos concretos habent,hi omnes ſani fieri non poſsunt humana arte,quantum ego noui. poſsumus tamẽ nos ita Hip.dicta interpretari,quod per ſenes in ultimo ſenio conſtitutos intellexerit iuxta illud 2.aff.40.Raucedines, & grauedines in ualdè ſenibus non concoquuntur. Vltimo loco adnotandum quibuſdam locis olim frequentes fuiſse podagras ut in Carię,& Alexandrię Aegipti uicinia Cælio Aureliano authore,& Scithiæ Hi. teſtimonio lib. de aere,aquis,& locis c.3.Noſtra uerò ætate Romæ, & Mediolani innu-

meri propemodum podagrici reperiuntur. At aliquando tanquã morbum epidimialẽ locum aliquem inuaſiſſe Podagram, paſſimq. graſsatam fuiſse non caret admiratione. legimus enim ab Hegeſandro ex Pythermo traditum apud Athenæum. illius temporibus per viginti annos tantam podagræ contagionem omnes inuaſiſſe, vt non homines ſolum, ſed pueri, puellæ, Eunuchique, & mulieres eo morbo tentarentur, quæ item caprarum greges ita grauis ſolicitauit; vt vix tertia earum pars libera extaret.

De Auriginoſa cutis infectione miranda. *Cap. IX.*

IMperialium ſeruorum quidam, qui viperarum venationi deputatus erat, cum à vipera morſus eſſet, aliquanto tempore medicamenta quibus vti conſueuerat, potabat, cumque vniuerſi corporis color mutaretur, adeò vt porri colorem referret, accedens ſingula nobis enarrauit, cui epota theriaca quàm celerimè color ſecundum naturam reſtitutus eſt. Hoc à Galen. libr. 5. locorum affec. cap. 6. ſcriptum legimus. Quæ res certè animaduerſione digna tanquam extra vulgatas Ictericiæ cauſas poſita, nobis eſt viſa. Non ſolum autem ex morſu animalis venenati, ſed & ex veneno intro ſumpto Icteritiam ipſam prouenire poſſe conſtat ex hiſtoria, quam Abynzoar libr. 1. tract. 13. cap. 6. deſcribit per hæc verba. Et fit etiam Icteritia ex potu alicuius rei malitioſæ, ſicut accidit Azir filio Hali, qui erat Conteſtabilis Regis, qui miſit pro me, vt ad eum Sibiliæ ire deberem, & inueni eum glaucum in corpore toto, ſicut eſt cortex citri, & amiſerat appetitum comedendi ex toto, Et conſiderando cum omni ſolicitudine ſuper negocio, graue mihi valde videbatur inueſtigare, & certificare me de cauſa huius ægritudinis, & hac de cauſa non audebam ei curam adhibere, & conſiderando pręcedentia infirmantis non videbam quòd ex ipſis iſtud accidens habere debuiſset, eo quòd in eodem inſtanti in quo habuit Icteritiam, habuit ſimiliter & caſum appetitus, cogitaui quòd bibit, & comedit rem venenoſam, de natura cuius erat conuertere complexionem corporis totius in choleram, & dixi quòd hæc conuerſio erat ex proprietate rei dictæ, & non ex ſua complexione, quare conuerſus ad Deum confidens totaliter in eum, rogaui vt ei minimè plus nocumenti inferre poſsem, quam illud quod habere videbatur; dedi ergò ei ad potandum pondus trium granorum hordei de Bezehard cum vn. 5. aquę cucurbitę, & poſui aquam cucurbitæ ad reprimendum furioſitatem illius caliditatis acquiſitę, & Bezehard ad expellendum uenenũ,

& ſic

& ſic poſui complexionem Cucurbitæ frigidam contra complexionē calidā patientis, & proprietatem Bezehard contra proprietatem veneni,& ſic indè perfectè fuit liberatus. Vndè ex hac cura fui mirabiliter commēdatus,& qui viderunt, & audierunt venena pro nihilo reputabant faciendo illud.auriginoſos itaq. nonnullos euaſiſſe ex morſu animalis venenati,& ex potu veneni quoq. ex prænarratis hiſtorijs manifeſtū eſt,quod his verbis etiam Paulus li. 3.c. 50.teſtatus eſt.Iam verò noxij medicamenti potus tum virus extrinſecus à venenato animali illatum morbum regium parit, cuius rei cauſam reddidit Gal. quod ab extranea quadam veneni corruptione ſanguis in bilē vertatur, quod pariter Aetius lib.10.c.17.confirmat. Alij volunt malam qualitatem calidam hepati imprimi,ita vt bilem plurimā generet, quę poſtea per vniuerſum corpus diſpergatur,& arquatum morbum excitet,quod indè colligunt,quia ſeruo illi Imperatoris non ſtatim, ſed per temporis interuallum aliquod à morſu viperæ color cutis immutatus eſt, prætere a id quoq. ex eo conijciunt quod ſcriptores Arabes frigida iniūgūt auxilia;ſic Abynzoar aquā cucurbitæ,ſic Raſis aquā granatorū,aquam Altaraſcō,& pomorū acetoſorū,ſic Alsharauius poma acria,eadē Haly Abbas,q addit & ſpumā,vel mucillaginē Pſillij,& trochiſcos cāphorę. Verū quia rarò homines veneno deuorato,vel virulento ictu vulnerati Icterici fiunt,nos aliam excogitauimus huius euentus cauſam. credimuſq.illos venenatę rei occaſione auriginoſos euadere,qui plurima bile redundant,inſurgente expultrice vi ad nocui veneni extramisſionē ſanguinis maſſam iam occupantem bilē,qua corpus affluit,& venę redūdant,extrapellere ſatagente,quæ ſi flaua fuerit flauo,ſi nigra nigro ſi porracea porraceo quoq. colore corporis ſuperficiem inſici contingit, biliosſum autem ſuccum nonnunquam in aliquibus ita redundare obſeruatum eſt,vt omnia colore conſimili in ipſis colorentur. meminit Braſauolus in com.aff. 62.4.lib.Sulpitij Tombeſij morbo regio,& febre laborantis, cui iecorariam venam incidi iusſit, & totus ſanguis erat luteus, excrementa lutea,lutea ſputa, vrinæ luteæ, cuius totum corpus bile plenum erat,qui tamen à febre liber effectus eſt, & cū ſuo morbo regio ſuperuixit,& eiſdem vrinis,& excrementis,adeò vt eius anima in bile viueret,vel potius humore corrupto.ſic nos meminimus quendam Campegium Bononiēſem ſcorpionis ictu maculis nigris totum conſperſum expellente natura vnà cum mala veneni qualitate nigram bilem, qua illius corpus affluebat,quod in multis alijs à ſcorpionibus ictis nunquam obſeruauimus,& nihilominus ſcorpionis venenum frigidum eſſe Gale.4.Meth.fatetur,& 3.de locis aff. illius meminit, qui à ſcorpione ictus ſe grandine percuti dicebat, & Beniuenius

de abd. morb. cauſis c. 56. ſcribit ſe habuiſſe famulum, qui ſcorpione ictus tanto ſubito, ac tam frigido ſudore toto corpore perfuſus eſt, vt algentiſſima niue, atq. glacie ſe ſe opprimi quereretur; Cum itaq. frigidum ſit animal, ſcorpio, tantum abeſt, vt ſui caliditate Icteritiam gignere poſſit, vt & Gal. ipſe libro de theriaca ad Piſonem c. 9. Illos morbo regio mederi deuoratos ſcripſerit, qua de re crediderim ego rationem à me adductam veritati maximè conſentaneam eſſe. Addamus & quod Braſauolus in com. aff. 62. li. 4. recenſet. Vidimus quendam ab Echidna, ideſt Maraſſio ictum, qui trium horarum ſpatio vitam cum morte commutauit, & totus maculis affectus eſt, luteis, violaceis, & nigris: quod certè non contemnendum indicium eſt non tales reddi homines eo quòd hoc vel illo colore humores inficiat venenum, ſed quia potius natura veneni expulſionem aggreſſa vnà ſimul etiam humores, quibus corpus exuberat extrudit, qui ſi homogenei fuerint, & ſimilari colore inficitur ſuperficies, ſin heterogenei, ſic & diſſimilari colore cutis, externæque partes maculantur, quod & in peſte correptis euenire multoties vidimus, qui modò luteis, modò nigris, & cæruleis, ac fuſcis maculis conſperguntur eadem de cauſa. Quinimmo & Hip. 7. de mor. vulgaribus hiſtoriam deſcribens illius, qui Neapolis in ſupernum ventrem violenter, ac grauiter ſagittæ ictu petitus eſt, inquit color per corpus diffuſus eſt, tenuis, pallidus, & niger; quod quis dicet accidiſſe ex nocumento aliquo, ſeu vitio hepati, vel humoribus ex vulnere impartito, nemo ſanè, quin potius id naturæ aſcribendum in extrema pugna colluctanti, & noxam illatam propellere ſatagenti, vndè plurima bile pallida, & nigra redundante in corpore, colore nigro, & pallido luteo illis extrapulſis, ſuperficiem tingi contigiſſe cenſendum, ibi enim Hip. Icteritiæ vulnerato homini ſuperuenientis meminiſſe credimus, & nos inferius adnotauimus, ex vulneribus capitis lethalibus ſuperueniſſe Icteritiam. Quare cum & per ſępè in oculi ictu, quod Cardanus in com. præcitati aff. tradit, icti à ſerpentibus talem contrahant colorem, adeò celeriter ſanguinem immutari minimè exiſtimādum, ſed potius id accidere ea ratione, quam ſuperius memorauimus. Verum ſi cui & aliter ſentiendum videbitur non refragabimur. Sed nec admiratione caret, quod nonnunquam obſeruatum eſt, nonnullos ſcilicet fęlici cum ſucceſſu, vel ſaltem nulla effatu digna noxa percepta, aduerſus Hip. & Gal. decretum 4. aff. 62. in febribus ante ſeptimum diem Ictericos euaſiſſe. Habet enim Hip. eo in loco. Quibus in febribus morbus regius ante ſeptimum diem accidit malum; quam ſententiam & experimento comprobatam legimus ex ipſo Hip. in hiſtoria Hermocratis ægrotantis 2. cuius meminit 3. morb. vulg. huic febre laboranti die ſexta

morbus

morbus regius ſuperuenit,& licèt circa.11.omnia viſa ſunt alleuata eſ ſe in 27. tamen mortuus eſt; Perſimiles nonnullas legimus hiſtorias ab Hollerio obſeruatas lib.1.de morbis internis in ſcholio c.35.Anno 1545.quidam ſexto factus icterus commota aluo bilioſa deiecit, vrinis nigris & multo felle tinctis, febris expers iam ambulabat quaſi omnino liberatus.14.recidiua.17.obijt.Quidam admodum robuſtus antè 7.icterus factus ægerrimè, & cum recidiua euaſit. Cuidam nobili 1549.anno,primis diebus morbo regio correpto detractus ſanguis ter ad octo ferè vaſcula iteratis vicibus,ſanguis totus & ſpuma, & conſiſtentia flauus,viſus eſt conualuiſſe,17.recidiua,alui profluuium,bilis craſſa & meracior,ſingultus leuis 21.obijt, hanc tamen Hippocraticã ab Auic.fen.2.4.tra.1.c.59.& ab Aalj Abbate lib.10.c.10.& Raſi 10. li.de ſignis prognoſticis confirmatam ſentẽtiam,à multis minimè receptam ſcimus.Aue.4.coll.c.43.inquit,Quod dicit Hi. icteritia veniens antè 7. diem in acutis febribus malum, reprobatum eſt experientia in noſtris terris, & ſi veniat in 5.die laudabile multum eſt viua ratione, & maximè in temporibus calidis,& corporibus calidis;Et hæc eſt ſententia Collegiorum Medicorum omnium Perſarum,& Indię maioris, & pro maiori parte illorũ de Entalis, & poſſibile eſt quòd illud quod dixit locum in Græcia habuit, quia terra illa hac frigidior exiſtit. Et iſtud quod dixit Hip. quod erat ſignum malum eſt ideo, quia hæc eſt vna ex rebus,ex qua prouenit criſis,& omnis criſis veniens antè digeſtionem eſt malum,& poſſibile eſt, quod viderit in terris ſuis criſes venientes per Icteritiam antè ſeptimum eſſe malas, & ſine digeſtione. Hæc Auic.cui ſubſcribit Abynzoar lib.1.tract.13.c.6.his verbis. Et iã ſciuiſti quòd antiqui Medici dixerunt quod Icteritia, quæ fit in principio ægritudinis eſt mala valdè,eo quòd fit antè digeſtionem materiei. ſed ego dico quòd eo quia Icteritia fit ex humore acuto,eſſe debet velocis motus in omnibus ſuis actionibus,& paſſionibus, vndè non videtur eſſe longinquum,nec extraneum,ſi recipit digeſtionem in ſecunda die,& magis in quarta,& maximè in iuuentute,& in regione calida,& in tempore calido,& quando flant venti orientales,vel meridiani.Plinius lib.26.c.12.naturalis hiſtoriæ, & ipſe Hippocratem carpit, habet enim. Morbum regium in oculis prędpuè mirari eſt,tenuitatem illam, denſitatemq. tunicarum felle ſubeunte, Hippocrates à ſeptimo die in febri mortiferum ſignum eſſe docuit. Nos ſcimus vixiſſe aliquos etiã ab hac deſperatione. ſed non ſolum Hippocraticum placitum ab ijs improbari compertum eſt,ſed & ipſum ex ipſo Hip.haud perſiſtere fit manifeſtũ nanq. in Epidemiarũ libris ſcriptum legimus plures in febribus in primis diebus felle ſuffuſos,& bene iudicatos.Eſt locus li.4. vt

interim cæteros omittã, vbi hæc tradit Hip. Circa Solſtitium hybernũ Aquilonares venti erant, Morbo regio corripiebantur abundè colorati partim horridi & partim non, linguæ combuſtæ tertia die, & turbationes circa ſextam ac ſeptimam, atq. hæ diu durantes, decimaquarta ventres reſiſtentes, & in medicationibus non obedientes, pro ratione febriũ etiam nulli ſudores, ſplenes quibuſdã parui ad præcordia dextra extenti, & ad manum ſubmurmurantes, ſanguinis fluxiones, ex vrinis purgatio, ac iudicatio. Habemus præterea ab Hip. ipſo quoq. prolatũ 4. de ra. vic. in morb. acut. ſec. 8 1. In biliosa febre morbus regius cũ rigore antè ſeptimum diem enatus morbum ſoluit, ſi verò abſq. rigore præter occaſionem ſuperuenerit peſtiferũ. Ex quibus patere exiſtimo Regiũ morbum aliquando ante ſeptimum in febribus non eſſe malũ. Multi ut Hip. à contradictione vindicarent, illiuſq. ſententiã tutarentur, multa dixere, Braſauolus in com. illius aff. inquit, Nos quoq. multos vidimus ante ſeptimum morbum regium incidiſſe, & ſanatos eſſe, ſed re vera nõ erat exquiſitus morbus regius. Hieremias Triuerius inquit Hipp. dictũ intelligendum eſſe non in omnibus, ſed tm̃ magna ex parte fore verum. Vtraq. reſponſio collecta ex Nicoli dictis ſe. 1. trac. 6. c. 4. Cardanus inquit Hip. in Aph. loqui de Icteritia tanquã de ſigno, in lib. 4. de rat. vic. acut. tanquam de effectu. Benedictus Victorius Philotei exẽplo de hac re ne verbum quidem in ſuis com. in Aph. Alij dicunt Hip. dictum intelligendũ eſſe de febre, & Icteritia cauſatis à bile craſſa, quæ nullo pacto criticè põt expelli ante ſeptimũ, & hæc eſt ſolutio Thadei Florẽtini, ſed hę reſpõſiones omnes non ſunt legitimæ, parcant mihi Doctiſſimi viri. Et miror certè cur ex Gal. potiorem non deſumpſerint, ſi enim rectè, quę ab ipſo ſunt dicta in com. illius Aphoriſmi, & in com. loci allegati 4. lib. de ra. vic. acut. perpenderimus genuinum Hipp. ſenſum eliciemus. qui talis eſt. Quod in febribus, in quibus ſuperuenit morbus regius ſi in hepate fuerit tumor durus, inflãmatio, vel obſtructio eſt malum, ſi fiat morbus regius ante ſeptimũ, nõ quod etiam non ſit malum, ſi poſt ſeptimũ ſuperuenerit, ſed quia proueniẽs antè ſeptimum natura aggrauata antè tempus irritata bilem ad cutim profundit, quod ab Auic. ſtatutum quoq. legimus in 3. parte 1. partis Canticorum per hæc verba, ex ſignis mortalibus eſt Icteritia, ſi antè ſeptimam diem appareat cum macie hypochondriorũ ſic pariter & in febribus, in quibus nullum ex præmemoratis vitiũ in hepate fuerit, ſed maxima in corpore bilis copia redundarit, accidit quòd natura ante coctionem irritata bilem per cutim excernere contendant, ſed nequeat, ob idq. malum portendat morbus regius, qui antè ſeptimum tanquam ante tempus digeſtioni accommodatũ ſuperueniat ſymptomaticè po-

tius

tius quam criticè,quod verò hæc fuerit Hip.mẽs colligitur ex ipſius di-ctis, quæ ſic concilianda arbitramur, quod ſcilicet bilis ad cutim trudi poteſt à natura, critice, & ſymptomatice, cũ natura humori pauco, vel expulſioni parato dominatur, & ſicuti febris tertiana etiam impura, ſæpè per ſudorem tertio circuitu terminatur, cur non & ardens febris poterit tertio die, vel ſaltem quinto per morbum regium expurgari? tranſmittente natura peccantem bilem deuictam, & obediẽtem ad cutim ipſam: Et hoc eſt quod Hip.ſenſit per illa verba. In linioſa febri morbus regius cum rigore ante ſeptimũ diem enatus morbum ſoluit, cuius dicti hæc eſt ratio, quia ſuperuenire regium morbum cum rigore indicium eſt naturam humori peccanti dominari. Et ſi enim in omni morbo regio rigorem ſuccedere debere prima facie videatur, cũ multa bilis humor acris per ſenſibilia membra feratur, id tamen fieri non ſemper obſeruamus ea de cauſa, ꝙ cum natura ab humoris copia grauatur, eã quidem ad cutim paulatine, & paulatine lento motu detrudit, ſicque rigores non efficit, at ſi è contra natura humori prçualuerit, concitato motu, & impetus celeritate illum extra pellit, ſicq. rigorem cauſat, quod ex Gal.dictis 10.lib.meth.med.& 2.de diff.feb.& 2. de criſibus facilè colligere poſſumus, quare ſtatim ſubdit Hip. ſi morbus regius abſque rigore ſuperuenerit præter occaſionem peſtiferum eſſe, ait autem peſtiferum, ideſt valdè malum, & malum in Aph.dixit, & non lethale, vt illi falsò imponit Plinius, quia licèt ſit malum, tamẽ & quandoque quamuis difficilius, ſanat, ſicuti ſi cum rigore ſuperuenerit morbum ſoluit, dummodo in hepate nullum fuerit vitium ex ijs, quæ à Gal.in com.enumerantur, vincente natura, & bilem febrem facientem extra mittente, lethale verò ab ipſo vocatum legimus in lib. de Iudicijs per hæc verba, In febribus ardentibus ſi accedat morbus regius, & ſingultus quinto die lethale: ſic autem vocauit & non malum, nec peſtiferum, quia ſemper interficere bilis copia furente ad cutim, & ventriculum ſymptomaticè profuſa indicat, & portendit, & ſi Gal. in com.oppoſitum ſenſerit, & in com. Aph. prædicti antè ſeptimũ bilem iudicatoriè efferri impoſſibile eſſe tradiderit, falsò tamen ſi id abſolutè prolatum intellexerimus, in contrarium ratione ipſa, & experimento atteſtantibus. Sic itaq. Hipp.dicta intellecta nullam difficultatem faciẽt, quod profectò ex interpretationibus ſuperius allatis haud ita appoſitè fieri exiſtimamus. Auerrois certè modeſtia in Hipp. laudanda; ſed quod Cordubam ipſius patriam Coo Hipp. patria calidiorem dixerit, reprehenſione mehercle non vacat. Statutũ ſic itaq. morbum regium non ſemper ante ſeptimum in febribus ortum malũ eſſe. Sic Hollerius anno 1549. Lutetiç menſe Aprili, & Maio febres tertia-

nas

nas multos corripuiſſe, quibus primis diebus vrinæ aureæ, & morbus regius concomites fuere citra vitæ diſcrimen, ob idque ex ictero in morbis acutis ſuperueniente fallax præſagium eſſe tradidit, fallacem certè ni res diligenter ponderetur, at ſi diligentiſſimè, quæ ab Hippoc. dicta ſunt conſiderentur, haud difficile erit, ne dicam impoſſibile malum, vel bonum futurum prꝗſagire, ſicuti quam cel. Dioclis authoritate ſententiam affert, flocifaciendam ſtatuimus, quæ hæc eſt. Quod ſi morbus regius poſt febrem oriatur, ex toto proderit, ſi poſt hunc febris, occidet, ſed & hoc loco minimè ſilentio prætereundũ, quod nõnulli dubitant, an ſcilicèt detur morbus regius à pituita proueniens, quod Hippoc. fateri videtur lib. de internis affectionibus, quo loco meminit quatuor generum morbi regij, primum, quod fit ex pura bile maximè æſtate, ſecundum à melancholia plerunq. in hyeme, tertium populare eſt, quod fit à repletione, quartum à pituita planè hocq. omniũ mitiſſimum eſſe tradit. Cui Hippoc. ſententiæ hærere quoq. videtur. Gal. lib. 6. de ſimpl. med. facul. c. de. Atriplice, quo loco habet Atriplicem ad auriginem ex pituitæ infarctu prognatam vtilem eſſe, viderũt hanc difficultatem nonnulli, inter quos Amat. Lus. cent. 1. cur. 83. in ſcholio, & vt ſe ab illa extricaret legendum cenſet loco pituitæ, Iecoris quod & in margine in vltimis verſionibus adnotatum videmus. Verùm tex. Græcus huic interpretationi aduerſatur, habet enim, ὅθεν καὶ πρὸς ἰκτέρους τοὺς ἐπὶ φλέγματος ἐμφράξει χρησίμως ὑπάρχει. Quare vt difficultatem tollamus, dicere poſſumus Hipp. & Gal. dicta cum de Ictero pituitoſo verba faciunt intelligẽda eſſe de illa Icteritiæ ſpecie, quæ ortũ ducit ab obſtructione hepatis cauſata ab infarctu pituitoſi, phlegmaticiq. humoris, Ita vt ſenſus, ſit. Auriginem fieri non albam, ſed luteam, cauſatam tamen ab obſtructione in Iocinere craſſæ pituitꝗ infarctu exiſtente. cui expoſitioni fauent Gal. dicta loco citato, quæ ſunt talia. Itaque ad auriginem ex pituitæ infarctu prognatam vtilis eſt, Quod ſi huiuſmodi expoſitio non arriſerit, alteram propinamus, quæ & magis fortè ſatisfaciet, Per pituitoſam Icteritiã, ſcilicet Gal. & Hip. effectum illum expreſſiſſe, quem vocant Alphi, & eſt ſpecies Vitiliginis, Vitiligo enim genericè à Celſo lib. 5. c. vlt. & à Plinio pluries accipitur, prout nigram ſcilicet & albam comprehendunt, Verum & alba vitiligo ſubdiſtinguitur, quoniam ſcilicet, vel ad ſubiectam vſq. carnem vitium pertingit, & leuce appellatur, vt ex Gal. 3. de ſymp. ca. c. 2. colligimus, vel ſuperficiatenus cutim duntaxat inficit, tuncque candidus Alphos, nedum à Græcis, ſed & ab ipſo Celſo vocatur. quod vitiũ eſt cũ colore albo cutis inficitur, & maculis albis inſpergitur, ſic enim intelligendum Gal. dictum, cũ ait in hac affectione cutim, veluti ſquã-

mas,

mas,albas infectiones occupare. ſiuè itaque Gal.& Hippoc. Alphi,ſeu potius leuce,ſub appellatione pituitoſæ Ictericię comprehenſos fuiſſe dixerimus,rectius faciemus Amato,qui ad Cachexiam, & illis,qui ad leucophlegmatiam hydropis ſpeciem recurrunt, Concluſum itaque ſit non ſolum ex quauis bilis ſpecie diſiunctim,ſed & ex illarum permixtione,quod Gal.6.de locis aff.adnotauit.c.1. icteritiam generari, quinimmo & ex pituita ipſa, cuius non ita frequenter meminere ſcriptores,cum pauci momenti exiſtimarint, vt Hipp. loco citato ſcripſit. Quis enim quæſo negabit ex pituita ipſa carnem,& cutim infici poſſe, ſi id in Vitiligine videmus eo pacto fieri,quo etiam ex vitio tertiæ coctionis,vel propter ſolidarum partium calorem immodicũ; vel ratione alimenti,quod ipſis diſtribuitur Icteritiam prouenire obſeruamus. Ita ut ob id nonnullis Ictericis ita in corpore bilis redundarit,vt in balneo in ſtrigili bilem reliquerint teſt.Gal.in calce lib.5.de locis aff. ſed vt capiti huic vltimam manum imponamus, Iſtud poſtremo adiungã. Nos hoc loco de hac affectione pertractaſſe, & ſi communiter, vbi de Hepatis morbis ſcribitur,Icteritiæ quoque mentio fiat, quia morbum regium,de quo à nobis ſermo eſt inſtitutus, non à Iocinoris vitio pendere arbitrati ſumus. libet etiam & hoc loco memorari, quæ Cornelius Gẽma de naturæ diuinæ Characteriſmis lib.1.c.7. ſcribit, & ſunt hæc. In vna Icterica ſemel quadruplicem coloris viciſſitudinem obſeruaui,ſic tandem flaueſcente habitu corporis, vt vno temporis puncto,& vngues,& labia, & crines cum vniuerſo habitu coloris extremè fului,& aurei ſpectarentur,hæc autem illi ab obſtructis menſibus contigerunt. tradit idem Author lib. 2. vbi de Hæmitriteis Epidemicis verba facit,ſe obſeruaſſe aliquibus alternis diebus Icteritiam factam, alternis colore natiuo refloreſcente.

FINIS LIBRI PRIMI.

MARCELLI DONATI COMITIS PONZANI, ET EQVITIS

COMMENDATARII Sancti Stephani.

DE MEDICA HISTORIA MIRABILI.

LIBER SECVNDVS.

IMAGINATRICIS FACVLTATIS affectiones miræ. Caput I.

LIBRO de hiſtoria philoſophica, ſiuè is à Gal. ſiuè à Plutarcho conſcriptus fuerit, legimus imaginatiuam animæ potẽtiam ſolis hominibus, beſtijs haud quaquã ineſſe, Eã tamen nobis cum animalibus brutis communem facit Ariſt. 2. de anima, com. 157. licet tex. comm. 156. non in omnibus animalibus reperiri ſcripſerit, & ab apibus, & formicis illam ademerit, quem locum tamẽ gloſſat Commentator inquiens, Apes autem, & formicæ neceſſariò imaginãtur, apes propter artificium, formicæ autem propter depoſitionem, ſaluat autem Ariſt. dictum ex hoc, quod non curauerit de exemplo. Rectius tamen exponere videtur Themiſtius 3. de anima c. 68. ſcribens duplicem eſſe imaginationem, alteram perfectam, quæ in perfectis animalibus, exiſtit, alteram

teram imperfectam, & inexplanatam, quæ in imperfectis animalibus quales ſunt muſcæ, & vermes, reperitur. quo modo pariter interpretari poteſt Alexandri dictum in Paraphraſi de anima cap. de phantaſia, vbi habet, quod Oſtreacea, & vermes carent imaginatione, ideſt perfecta. Hæc autem imaginatio in animalibus perfectis fit ex quinq. ſenſibus teſte Ariſt. 3. de anima, tex. com. 37. & eſt in confinio ſenſus, & intellectus, vt notat Themiſtius 2. de anima tex. 151. ſemperq. tàm in vigilia, quàm in ſomno eſt in motu vt ab Auer. in com. lib. de diuinatione per ſomnia adnotatum fuit, ab eademque mirabiles effectus prouenire obſeruatum eſt. Intelligo autem hoc loco per imaginatiuã poteſtatem, eiuſdem functionem, ſicuti enim in ſenſu tria ſunt, ſenſibile, virtus ſenſibilis, & virtutis eiuſdem functio, ita & in intellectu, & in imaginatione tria ſunt, intelligibile, intellectus, & intellectio, Imaginabile, virtus imaginatiua, & eiuſdem virtutis functio circa imaginabile, vt docet Alex. loco citato. hæc itaque imaginatio circa phantaſma aliquod verſans multiplices effectus efficere valet, proinde in vulgari ſermone ab omnibus receptum eſt. Imaginatio facit caſum, hoc autem quo pacto fiat non omnibus eadem eſt ſententia. Opinantur quidam ſpecies, ſeu imagines, & ſimulacra rerum externarum, etiam in anima citra materiam receptas, non ita exuere ſtatum proprium externum, & corporeum, quo tanquam obiecta corpora noſtra immutant, quin ſeruent veſtigium, & vmbram quandam externorum vndè prodierunt, hinc pariter facultatem obtinent, alterãdi, & imprimẽdi, quemadmodum & externa faciũt, hanc ſententiam eliciunt ex Ariſt. verbis lib. de communi animalium motione, quæ talia ſunt. Viſio, & imaginatio rerum agendarum vim obtinent; etenim ſpecies, vel caloris, vel frigoris, & rei iucundæ, vel formidabilis mente percepta quodamodo talis agnoſcitur, qualis quæq. res eſt, idcirco motione ſolum affecti, tùm horrore, tùm metu perculſi videmur. Alij verò aliter ſentiũt, voluntq. imaginatricem facultatem verſantem circa phantaſmata mouere ad libitum inferiores ſibi facultates omnes corporis noſtri, quemadmodum enim inter vegetantium facultates naturales aliæ ſeruiunt, & miniſtrant ſicuti attractrix, retentrix, cõcoctrix & expultrix, aliæ imperant, & miniſtrantur, ſicuti nutrix, & genitrix, ita quoq. par, & maior etiam eſt obſequẽtia naturalium, & ſenſitiuarum ad animales facultates, hinc fit vt imaginationi nobiliori facultati naturales obtemperantes pareant, quod & experimento cõprobant, videntes enim alium oſcitantem & nos oſcitamus, quia ſenſus mouet imaginationẽ, imaginatio verò imaginatur illum oſcitantem, & ſic mouet inſtrumẽta, quæ tendunt ad ipſius os, & oſcitationem gignit, ſic quoque intuẽ-

tibus

tibus comedentem res acerbas, mouetur imaginatio, & naturalium facultatum ope imprimit ſaporem in lingua, & in dentibus ita ꝙ illos ſibi re acerba perfundi videantur, ſic cum alium mingentem conſpicimus, mictioni & nos inſurgimus, quod non ſolum hominibus, ſed & iumentis contingere teſtatur Alex. 1. probl. par. 34. probl. ſic abominabilium ciborum, ſeu excremẽtorum aſpectu ad vomitum excitamur, ſic ganeones conſpecto ſuaui edulio maſticant, ac ſapore cupito ſibi infici palatum, & linguam exiſtimant. Hinc Auic. de med. cordialibus c. 8. ſcribit homines mel abhorrere, quando apud eos aſſimilatur euomitæ choleræ, ſic & cibos ſapidos auerſari, quando eorum colores aſſimilantur coloribus corporum abhominabilium, mouet enim imaginatio ſecundum repręſentata, & non ſecundum exigentiam rerum. ſic inſpecto vulnere animo delinquunt, & nonnulli plerunq. cum homines laqueo, ſuſpendi, vel aliter ſtrangulari viderent, ipſi defecerunt, quod Ariſt. 7. probl. par. 5. probl. tradit, ſic alterius dolore dolemus, & dolore afficimur; ſic Venus concepta in vigilia colem extendit, ſic in ſomnio ſemen excutit, ſic quidam ad coitum impotentes fiunt, dum ſe faſcinatos intenſe imaginãtur, ſi quid fœmina inter concipiendum, vel vtero dũm gerit vehementius imaginatione conceperit, huius notam fœtum referre doctum, expertumq. mulierum genus teſtatur, Plinij ſententiam de re hac lib. 7. c. 12. Hiſt. natural. confirmantes, tanta vi in pleriſq. pollet ea facultas animi, quæ cogitatione fingit; ſcribit Marcus Damaſcenus in confinijs Piſæ in loco quodam Petraſancta vocato, mulierem peperiſſe puellam ſilueſtrem pilis camelorum ſimilibus undiq. circunſeptam, idq. ea de cauſa eueniſſe tradit, ꝙ mater in conceptu ſancti Ioannis Baptiſtę imaginem, quam in thalamo pictam habebat contemplata fuit. Hanc eſſe exiſtimo puellam ſeptem agentem annos, quam Petræ ſanctæ commorãti Caroli Imperatoris coniugi dono datam ſcribit Matthæus Villanus hiſt. lib. 5. c. 52. totamq. circumueſtitã pecudis inſtar villoſa lana rubeo diluto colorata fuiſſe teſtatur. Iulius Cæſar ſcaliger in lib. de ſubtilitate aduerſus Cardanum exercitat. 14. n. 2. hiſtoriam deſcribit pueri Hiſpani, quẽ ex India aduectum alij, ex parentibus Indicis in Hiſpania natum alij dicebãt, qui totus pilis candidis tectus erat, & à Gallis iccirco Barbet dictus fuit, quo nomine uilloſum nominant canem, quem eadem de cauſa, quod ſcilicet mater in conceptu piloſum quoddam imaginata fuerit, progenitum fuiſſe exiſtimandum. Idem Author eod. lib. exerc. 59. tradit in niuoſis locis, uti Nouergia, Iuturia, Scythia, Vaſconia, & Allobrogum alpibus, vultures Aquilas, Accipitres, Miluos, Vulpes, Coruos, Vrſos, Lepores, Mures, Perdices, Paſſares, Turtures, Pauones albos reperiri

multos,

multos,cuius rei cauſam refert non ſolum in nutrimentum,ſed etiam quòd ſolus nimium aſpectus in conceptu afferat matri phantaſiæ ſpeciem coloris huius; Cornelius Gemma lib.1. de admirandis ſpectaculis c.6. ſic ſcribit. Mulier pergrandi vtero tumens cum partus tempora non procul ab Epiphaniæ feſto, ſeu trium Regum vulgari calculo coniecißet, aliis illudentibus ac ſi tres Reges utero ferret, quod fœlix, fauſtumq. ſit, illa reſpondit, neq. fefellit euentus rei, nàm Regum die profectò enixa eſt proles maſculas tres, quarum vna colore bituminis Regem Æthiopem præſeferebat, & ſi eadem nō ſupraui xerit diu. Hęc quia coſpecta Louanij, patris, ac aliorum plurium teſtimonio confirmata protulimus. Alteri in eadem hac ciuitate, cum partus nō procul abeſſet, hoſtili vultu, & ſupramodū terribili maritus imminens cum præ iracundia ſtrinxiſset gladium velut in cranium impacturus, hoc effecit, vt quàmquam fuga ſalutē mulier reperiſset, infanti tamen eadem Caluariæ parte, cui acies minitabatur, magnum continuitatis diuortium appareret, ſtatim ab enixu, ſic effluente ſanguine, vt nullo conatu vel arte tempeſtiuè reprimi poſſet, atq. infans protinus expiraret, quo ſanè exemplo nihil vnquam mirabilius viſum eſt, cum iam grandior fœtus vix vllam impreſſionem à ſpiritu tàm potētem potuiſse recipere putaretur. Non minus admirādam recenſet hiſtoriam Leuinus Lemnius lib.1. de occultis naturæ miraculis c.4. talem. Nuper nebulo quidam in oppidum ſpectandum obtulit infantem inuſitatæ magnitudinis capite reliquis membris non correſpondentibus vlla proportione, quod vitium vbi ex morbo contrahitur, hydrocephalen Medici vocant, capite ſcilicet aqueo humore turgido: Huius cum picturam ſpectaſſet grauida quædam tàm inſolito ſpectaculo attonita, exacto geſtationis tempore non ſine vitæ diſcrimine infantem edidit fungoſo ſtupendæq. magnitudinis capite, cui hoc etiam acceſſit, quòd inter nutricis amplexus magis magiſq. extumeſceret, atque ad molem inſignem protuberaret, quod mihi queſta eſt mulier oblato puero, cuius quum caput hincindè prementibus digitis leniter contrectarem, puluini more ſubſidebat modo cutis, modò aſſurgebat. Huiuſmodi itaq. ſpectacula prægnantibus ſunt euitanda. Thomas Eraſtus de occultis pharmacorum proprietatibus c.34. hæc tradidit. Noui Principem fœminam omni virtutum genere ornatiſſimam Heroinam, quæ maximè à Catis, ſeu felibus terretur quantumuis cordata mulier alias ſit, cauſam iſtius terroris referebat ipſa aliquando in matris caſum hunc, quē narrare hic volo. Matrem aiebat dum, ab ea in vtero geſtaretur, ab hoc animali quodam die fuiſſe exterritam, vt animo linqui cępiſſet, ac ab eo metu, ſeu pauore ægre admodum, nec niſi poſt multos dies recolli-

gere ſe potuiſſet, tametſi enim non expaueſceret aliàs ad conſpectum feſium; ſed ferre eos potuiſſet, nihilominus cum repente quidam de alto loco propè ipſam decidiſſet, ita vt dixi, perterritam fuiſſe dicebat. Hinc eueniſſe ratiocinabať, ꝙ ferre eas ipſa nũquã potuiſſet, profectò non minus probabile eſt, ab huiuſmodi pauida cogitatione ſpiritus, ac temperamentum fœtus certo modo immutari poſſe, quàm poteſt appetibilis, ſeu plurimum expetitæ rei imaginatio ſpeciem rei vehementer deſideratæ tenello adhuc infantis corpori imprimere, at hoc frequenter fieri cernimus. Quòd verò monſtruoſi aliquando videantur homines aliqua parte bruti ſpeciem referentes, puta cum pedibus, vel capite Bouino, Arietino, & ſimilibus, id in imaginationem mulieris dũm congreditur cum mare, & concipit referendum mente nempè cogitante, & complectente animalis formam, quæ fętui cõciliatur, quod teſtatus eſt Hip. qui, vt Diuus Hieronymus in quæſtionibus ſuper Geneſin refert, mulierem adulterij ſuſpicione laborantem, eo quòd infantem enixa eſſet, qui nullo pacto eius virum facie referret, hac liberauit ratione, quia pictura infanti non abſimilis eius cubiculo ineſſet, Quo argumento Quintilianus, quod & ab Alciato obſeruatum vidimus, matronam defendit, quæ Aethyopẽ pepererat, cum eius coloris iuuenculam haberet in thalamo. Meminitque D. Auguſtinus rei non diſſimilis lib. 10. de ciuitate Dei, vbi rem à Iacob excogitatam approbat, qui quemadmodum Geneſeos c. 30. ſcriptum legimus, vt in grege vni colore fætus verſicolores ederentur, varij coloris virgas in canalibus, ad quos potus gratia oues, arieteſq. accedebãt, ponebat, vt in ipſo calore coitus, & admiſſura oues ex earum intuitu fœtibus, quos conciperent, diuerſos colores conciliarent. Nec obſtat, quòd alij ſimilium monſtrorum cauſam ex promiſcuo hominum cum brutis coitu procreationis prouenire exiſtimarint, vti Plutarchus in lib. cui titulus an brutis ratio inſit, Quod & exemplis comprobari poteſt, ſcribit enim Volateranus in com. Vrbanis ſub Pio huius nominis III. Põtifice Max. in Hetruria puellam quandam, quòd cum cane adamato ſtupri conſuetudinem habuiſſet, grauidam eſſe factam, ac ſemicanem fętum edidiſſe, hoc eſt pedibus, manibus, ac auribus caninis, cætera verò hominem, remque expiationis gratia ad Pontificem delatam fuiſſe. Memoriæ quoq. proditum eſt Auenione anno ſalutis 1543. ex ſimili concubitu editum eſſe monſtrum humano quidẽ capite præditũ, ſed auriculis, collo, brachijs, manibus, veretro, partibuſq. aliis quibuſdam caninis, puerperam verò faſſam eſse ſe à cane initam, ideoq. mox pridie Kal. Auguſti iuſſu Frãciſci Gallorum regis vnà cum cane amaſio vindicibus flammis facinus expiaſſe. Quod profectò dicendum ex Dei voluntate miraculo eueniſ-

ſe tantum

ſe tantùm facinus impunè patrari abhorrente, potiuſquam ſecundum naturæ leges, quod ex Ariſt. dictis 8. lib. de hiſt. animal.c. 28. cognoſci facile poteſt, ait enim ea animalia, quæ diuerſi generis ſint, ſi coiuerint tunc generare, cũ eadem ferendi vteri tempora habuerint, & corporum magnitudinibus non multum diſcrepauerint, idem quoq. teſtatur lib. 2. de gener. animal. c. 5. prolificam fieri admiſuram, ſi animalia non multum diſtant, & lib. 4. euiſdem c. 3. ſcribit ouem ex homine, vel canem, & è conuerſo nequaquam pro gigni poſſe, quod vteri geſtationis tempora non conueniant, quare ſi exempla propoſita ad miraculum referre minime libuerit, id accidiſſe dicendum, quòd mulier, quæ antea à cane cognita fuerat in congreſſu, poſtmodum cũ homine mente canem concipiens fœtum caninam naturã ſapientem pepererit, quod minime impoſſibile dicendum, cũ ex imaginatione propter motum in ſpiritu naturali, ac vitali, & humoribus conſequi multifariam mutationem in corpore humano manifeſtũ ex iam dictis ſit, & ex proximè dicendis magis etiam innoteſcet. Si enim Auicen. lib. 6. natural. par. 4. & Alguzeli credimus humana anima nobilior, & ſemota à corporis paſſionibus, maximopere cogitationibus affixa, cũ principiorum ſuperiorum, quibus materiæ obtemperant, oleat naturam, quippe quę ab illis ortum ducat, eo excellentiæ proceſſit, vt ad eius nutum, imperiumq. exterior etiam materia permutetur, Hoc loco in mentẽ venit, quæ à Ioanne magno Epiſcopo Vpſalenſi lib. 18. traduntur. Reges Danorum ſcilicet originem ſui ſtemmatis à cõgreſſu Vrſi cum puella deriuare, ex quo cõcubitu natus Pater, cui fuit filius Trugillus Sprachaleg, qui genuit Vlfonem, à quo Rex Sueno, & cæteri Danorũ Regũ lõgo ſucceſſionis ordine, (teſte Saxone) profluxerunt. D. Auguſtinus lib. 4. de ciuitate Dei teſtatur ſe nouiſſe hominem, qui quotieſcunq; volebat, copioſiſſimè ſudabat mouente imaginatione virtutẽ expultricem, ibi quoq. alterius meminit, qui quotieſcunq. audiebat ſonũ, vel cantũ flebilẽ, vel quempiam plorãtem, operante imaginatione ita animo delinquebat, vt ſine vllo ſenſu penitus permaneret ita vt & ſi pũgeretur, vel vreretur nihil ſentiret, at in ſe ipſum poſtmodum reuertebatur canentium vocibus tanquam à longè exauditis, vndè non immerito ſcripſerunt Antiqui muſicam Doricã mœſtos, grauiq. animo homines efficere poſse, Ionicam verò lætitiam, & iucunditatem parere. Idem ferè Plinius de altero, cui nomen erat Hermotinus; Litteris mandatum ſcimus de quodã Cipo Rege, qui cum maxima attentione interdiu binos tauros inuicẽ pugnantes conſpexiſſet, cũ ea imaginatione ſomno correptus, poſtea expergefactus ſibi in capite exorta tauri cornua deprehendit, quod ſi verum fuit, nàm fabuloſum potius exiſtimãdum, cũ fi-

de dignum Authorem nō habeat, ſed Poetam Ouidium dūtaxat in eā cauſam reijciemus, quod virtus vegetatrix imaginatione mota humores ad cornua gignenda aptos eduxit, & cornua produxit. Io. Math. de Grado in ſuis com. 9. Raſis c. 14. hiſtoriam ſcribit Domini Alexandri Vicecomitis, qui quoties ſomniabat ſe comedere, ſemper die ſequenti dolore renali corripiebatur, & quanto res, quam in ſomnis ſe comedere arbitrabatur, durior erat, tanto ſæuiore dolore uexabatur, quippè, cū ſomniabat ſe comedere paſticinia, vel piſces paluſtres ſæuius indè affligebatur, & cum ſemel ſomniaſſet ſe comedere ſtamnū dolores renales grauiſſimos paſſus eſt, cuius euētus cauſam ad imaginationem reducere minimè abſonū eſt, pari modo id eueniſſe, quod ſcribit Pariſinus exiſtimādum, tradit ſe hominem cognouiſſe, qui ex ſolo medicamenti aſpectu abſq; eiuſdē deguſtatione, vel olfactu ex imaginatione ita purgabatur, ac ſi medicamentum aſsumpſiſset, quod pariter ſe pluries obſeruaſse in Titio de Adimaribus teſtatur Nicolaus Florentinus ſer. 3. trac 1. ſum. 1. c. 15. Eadem de cauſa obſeruatum eſt nonnullos altum dormiētes vigilātium opera exercere, nàm licèt dùm profundè dormitant, facultatis ſenſificæ nihil, aut exiguū ſaltē mittatur, loquuntur tamen, lecto ſurgentes progrediuntur, & arma capiunt, quod & ſi minimè fieri poſse aliquando Gal. eſt opinatus, tamen cū illi ſemel per totam noctem longum eſset emetiendum iter, ſomnoq. oppreſsus ſtadium fermè integrū ſe dormiendo confeciſse agnouiſset, experiētia verum eſse quod fieri nōn poſse cenſuerat, credere eſt coactus, vt li. 2. de motu muſculorum ipſe teſtatur, ſi quidem temerariam eorum eſse ſententiam, qui dormiētium animam ab operatione omnino ceſsare aſseuerant, ex eo colligimus, quòd dormiētes ſe ſe in varios poſitus iactāt ex quo manifeſtum fit etiam per ſomnos facultatem animalē nō nihil operari, & per conſequens haud impoſſibile quod ſæpè ſæpius obſeruatum fuit nonnullos ſcilicet clauſis oculis in tenebris ambulare, ac ſtrepitu, tumultuq. omnia complere, arma capere, dimicare, & nonnunquam ſilentes ſurſum, deorſumq; progredi, ac nullo fulti adminiculo ſumma tectorum faſtigia aſcendere imaginatricis facultatis ope, cum enim per ſomnū facultates cæteræ omnes animales quieſcāt, ſola imaginatiua ſemper operatur, tantumq; valet, vt vniuerſum corpus, motricemq. in eo potentiam, ceu mancipia quædam, in actum vehemēti quodam impulſu ciere poſſit, quod cum fit, ſpiritus ipſi animales motui ſeruientes, ad ſua ipſorum organa dictæ facultatis imperio ire coguntur, ſic vt inceſsum præſtare, ſi ad crura, & loquelā, ſi ad linguā moueantur, facilè poſſint, excitantur autem in nobis præfatæ motiones ex rerum ad id cogentium intrò ſeruatis ſpeciebus, quas cum ipſa facultas

in actum reuocat, vehementi oportet nos impulſu moueri, ſicq. vigilã tium munia obire, cum interim nullo ſenſuum externorũ munere fun gamur, quod animalis ſpiritus ad ſenſuum inſtrumenta tunc tẽporis non feratur, multo humidoq. vapore anteriorem cerebri partem obſtruente, à qua ſenſibus facultas influit, cui affectioni maximè obnoxij ſunt qui ſanguine multo turgido, ſpumante & ęſtuoſo, feruidoq. ſpiritu redundant, ſunt autẽ huiuſmodi conditionis homines raro, laxoq. corporis contextu, ac molis exiguæ, ſed magna ſpiritus agilitate, animoq. feruido: ſcribit Sextus Empiricus in Pyrrhonis vita. Theõ Tithoreus Stoicus dormiens in ſomnis ambulabat, Pericliſq. ſeruus in ſummo tecto; & Valeriola lib. 2. obſer. 4. obſer. ſcribit Ludouicum Sorranum Medicũ nocte quadam alto ſomno oppreſsũ ſe vidiſse de repente ſeſe attollentem, arma capientem, multa obmurmurãtem, proſilire quaſi furioſum, & die anteacto forte fortuna conflictus ingens Monſpeſſuli inter ſcholares inciderat, cui ipſe interfuerat, vndè factũ eſt, vt ſeruatis pugnæ illius imaginibus imaginatio nec in ſomno quieſcẽs ad voluntarios motus impellere potuerit. Tanta imaginatricis facultatis vis eſt, vt multi ex ęgritudine cũ ſe ſanos factos firmiter imagnarẽtur, conualuerint. Proindè Auic. 4. naturalium 6. iure ſcripſit, quòd confidentia Aegri de Medico plus valet, quàm omnia Medici inſtrumẽta ad ſalutem inducẽdam, quod pariter Gal. 1. progn. 1. confirmare videtur, Thomas à Vega in ſuis com. in artem medicam Gal. refert quendã cauſone detentum frequenter delirio correptũ enixè poſtulaſſe ſibi cõcedi natationem in ſtagno illo (monſtrabat autẽ pauimentum) aiebat enim ſe certè ſcire ex ea natatione conualiturum, ac liberatum iri, tandem conſulente Medico permiſſus eſt; cumq. poſt aliquantulũ ſpatiũ ſæpè ſumma cum iucũditate ſupra pauimẽtum domus volueretur, aiebat iam aquam ſibi accedere ad genua, optare ſe tamen, vt ſurſum conſcenderet, paulo poſt lætior iam inquit, attingit inguina, ita aſcendente iuxta imaginationis cõcepta paulatim vſq. ad guttur aqua hilari facie geſtiebat, pronuntiabatq. iam ſe ſanum factum; febreq. liberatus fuit. Cardan. lib. 19. de ſub. cuiuſdam nobiliſſimæ mulieris meminit, quæ, cum ſæuiſſimo vrinæ ardore, alijſq. ſymptomatis crudeliſſimis laboraret, nec quicq. ope medica iuuaretur, & iã in extremis laboraret; techna quadam à Ioſepho Nigro patrata adiutam; hic enim filio eiuſdem ægrotãtis iuſſit, vt ſe in chryſtallo, in quo proſpiceret, affirmaret, tres dęmones videre, ac maiorem ſuperuenientem, illos fugare, quo facto ſanata fuit, cum dęmones mali ſui cauſam diſiectos firmiter, & cõſtãtiſſimè exiſtimaret. Sic nos nobiliſſimam Vrbis noſtrę Comitiſſam, quæ præſtigijs, & incantationibus ægrotam factam à maleuola quadã

tenaciſſimè aſſeuerabat; cum interim myrachiali, hypochondriacavè melancholia laboraret, prudẽtis Medici conſilio liberatam à nõnullis ſymptomatis, quibus affligebatur meminimus, hic enim, cuius anima requieſcat in pace, purganti exhibito medicamento, iuſſit Dominæ Po diſſequę, vt clàm in vaſe egeſtionis clauos, plumas, & acus proijceret, quæ omnia, cum herę poſt ventris deiectionẽ hilari fronte oſtendiſſet acclamauit ſtatim ſe minimè deceptam, cũ morbi cauſam in pręſtigia referebat, & poſthac in dies melius ac melius ſe habuit. Eodem pacto mulier teſte Alexandro Traliano, quæ ſe ſerpentẽ deuoraſſe arbitrabatur, exhibito medicamẽto vomitorio, clàmq. in reiectione ſerpẽte mortuo impoſito ſanata fuit. Perſimilem hiſtoriam recitat Alsharauius li. prac. c. de melanc. ſic & Philotimus, vt Aetius inquit, ſeu Philodotus, vt Tralianus quendam curauit, qui caput ſe habere haud arbitrabatur plumbeo pileo impoſito, à quo grauatus ſe caput habere intellexit, ſic alter, qui ſe cornua geſtare putabat, capiti ceruinis cornibus alligatis, ſerraq; ſecatis, & oſtenſis ea inſania liberatus fuit, ſic quoq; & ille, qui ſe in capite ſeptẽ paſſerculos habere prædicabat, Medico p nares eos extrahere ſimulante, interim laboranti, quem in veſtis manica paſſerculum abſconderat præmonſtrante ſanatus fuit. Quidam qui ſe mortuũ putabat, & cibum áſpernabatur, ſocij comitate qui cum eo ſe in ſepulchro mortuum eſſe aſſerebat, & quod ipſe mortuus cibum caperet, ad eſcam capeſcendam perſuaſus fuit referente Holerio lib. 1. de morb. int. c. 15. libet hoc loco non nulla deprauatarum imaginationũ exempla afferre; Abynzoar lib. 1. trac. & cap. 9. ſcribit de fratre Domini Sybili, qui ſe mortuũ exiſtimabat, nec loquebatur, nec mouebatur, & Aretæus lib. 1. diutur. affec. c. 6. ſcribit quidam non bibebat exiſtimans ſe laterem eſſe, ne humore diſſolueretur pertimeſcens. Alius nares ſe ingentis magnitudinis habere affirmabat, accerſito chyrurgo ægrotũ parentes, & ſerui validè comprehendunt, chyrurgus nouacula naribus arreptis eas minuere fingit, carniſq. fruſtra oſtendit, quo pluries repetito æger ab inſania liberatur, Quod nobis retulit Antonius Fracantianus præterire nolumus: Vicentinus quidam ſe corpus prægrande habere opinabatur, ita vt nullo pacto per cubiculi oſtium exire poſſet, Medicus deprehendi mandat, ac inuitum hominem extraportari, quo perfecto ipſe ſe totum confractum conqueritur, occiſoreſq. increpat Miniſtros, & paulo poſt moritur, ſcribit Gatinaria in ſua prac. c. de melanch. quod magiſter Ioannes Marlianus Mediolani Melancholico cuidã qui exiſtimabat ſe ranas in corpore habere, & cum alij Medici dicerent non eſſe verum, ipſe nolebat curari, vndè Marlianus vocatus ad illius curam interrogauit eum, quid haberet, reſpondit ranas, & Marlianus

nus inquit, verum dicis, & ſcio te multas ranas habere in corpore, quas extraham, ſi mihi obediens fueris; ille multum gauiſus aſſenſit curari, Marlianus cum purgare eum vellet, præcepit aſtantibus, vt cum oſtenderēt egeſtiones imponerēt ranas viuas in vaſe, vt videret & ipſe quod factum fuit, & ſic cum bono regimine fuit liberatus; ſcribit Aggregator ſe binos Aegrotantes vidiſſe melancholia hypocondriaca laborantes, qui dùm rugitus illius affectionis familiares audirent, ſe in ventre ranas habere, quarum ille ſonus eſſet, affirmabant, cumq; proceſſiſſet, cum rebus flatus reſoluentibus ceſſauit deprauata illa imaginatio, hac quoq. oblæſa imag. facultate miræ certè deprauatæ obſeruantur imaginationes, deprauatur autem male affecto cerebro, vel per eſſentiam, vel per conſenſum totius corporis humore melancholico redundāte, vel partis alicuius vti Meſenterij in myrachialibus, de quibus inferius ſic ex vitio lienis putreſcente humore melancholico teſt. Auer. 3. coll. c. 40. Gal. 5. de locis aff. 6. Auic. fen. 1. 3. tract. 4. c. 19. vbi etiam ab vtero aliquando corrūpi, ſeu deprauari imaginatricē docet, & Chriſtoforus Vega de arte med. lib. 3. c. 14. teſtatur ſe vidiſſe melancholiam ortam à ſang. putredine in vaſis ſeminarijs, ſcimus nos olitorem ex ſola corrupta imaginatione cibum reſpuentem peremptum. Meminit Suidas Coræbi cuiuſdam mente capti, qui fluctus metiebatur. Scribit Ioānes Gerſon lib. de paſſionibus animæ, quendam arbitratū ſe murileū eſſe, & ſub lectis mures quęrebat, & alterius meminit, qui vitreos ſe pedes habere imaginabatur, & ideò ambulare non audebat. Alius ſe dolium eſſe exiſtimabat, & in cella vinaria vnà cū alijs dolijs ſuper lignis diſpoſitis in ordinem ſe redigebat, nouimus & mulierem, quæ ſe Venerem eſſe iactabat, quotieſq; ei à cuſtodibus ſe ſubtrahere licebat, ſtatim pannos omnes exuebat; atq. nuda incedens aiebat ſe pulchritudinem Veneream omnibus oſtētare velle, quæ fortè ſanata eſſet, ſi illi cōtigiſſet, quod alteri eueniſſe teſtatur Alex. Benedictus loco citato, quę inſaniens per Vrbem Italiæ quandam peragrans cum in officinā meritoriā incidiſſet, nocte tota à quindecim viris Venere defatigata, menſium largo profluuio, qui pluribus annis antea ſubſtiterant nō ſine magno pudore mane menti reſtituta diſceſſit. Ferrarienſis piſtor, ſe ex butyro compaginatum iure iurando affirmabat, nulloq. pacto igni, vel clibano appropinquare volebat, expaueſcens futuram corporis liquationem. Alius ſe tympanum ex corio cōfectū firmiter aſſeuerabat, ac manibus ventrem percutiens tympani ſonum imitabatur. Senenſis nullo modo perſuaderi poterat, vt vrinā redderet, aiebat enim ſi minxiſſet, totam vrbem diluuio perituram, quem ad lotium excernēdum elegāti commento aſtantes perduxerunt, nanq. pulſantibus campanis ad in-

ſanientem accurrunt, magnum incendium Vrbem conflagrare nuntiãtes, enixèq. rogantes, vt reddita vrina ciuitati ſemiconcrematæ opem ferret flãmis cuncta vaſtãtibus lotij copia extinctis. Conciliator diffe. 179. ſcribit ſibi ipſi ex corrupta imaginatione accidiſſe, vt omnia viſa auiam nuper defunctam repręſentarent, ſunt qui ſe lupos effectos exiſtimant, noctuque domo egreſſi, lupos in omnibus imitantur, & donec dies illuceſcat circa defunctorũ monumẽta vagantur, de qua melancholiæ ſpecie λυκανθρωποία vocata à Græcis, Paulus lib. 7. c. 16. & Aetius ſe. 6. c. 11. Auic. verò fen. prima 3. trac. 4. c. 21. ſub nomine Alcatrab, ſeu Catrab, vel Cucubut pertractarũt, de qua intellexiſſe Plinium credimus 8. lib. naturalis hiſtoriæ c. 22. dùm homines in lupos euadere tradidit, hoc morbo correptũ Anglari ſe vidiſſe teſtatur. Hieronymus Magius lib. 4. Miſcel. c. 12. Antonium Donchium, qui ſæpè in ſepulchris dormire eſt inuentus, quique mortuorum oſſibus domũ ſuam compleuerat, vigilant autem hi ferè ſemper ita, vt de quodã ſic mente capto meminerit Fernelius, qui noctes, & dies quatuordecim menſium inſomnes duxerit. Gentilis Fulginas, quæſt. 55. commemorat quendã amicũ ſuũ interdiu cũ famulo è villa reuertentẽ, ſemper cõſpexiſſe militẽ nigrũ præeũtẽ, nullũq. p̃ceſſiſſe vt famulus dixit, moxq. illũ in melãcholicã incidiſſe vertiginẽ. Multis nãq. terror, aut mẽtis cõſternatio, aut vis morbi fecit apparere ſpectrũ, vel ſimulachũ tale cuiuſmodi depictũ intus in humore craſſo melancholico ipſimet circũferebãt, vt ſcitè in Hercule furẽte pingit Seneca, ĩ Aiace flagellifero Sophocles, ſic Ariſt. lib. de memoria, & reminiſcentia Antipherontẽ in aerem propriũ imaginẽ continuò verſari putaſse ex deprauata imaginatione confiteri videtur, & ſi aliam lib. 3. Meteor. naturalem cauſam tradat, in imbecillitatem viſus huius effectus cauſam reijciens; At loco citato c. 2. ſcribit Antipheronti phantaſmata omnia, ſeu viſa, quæ phantaſia cõcipiebat, tanq̃ facta fuiſsent cogitaſse, vt non ſolum aſpectu, verum etiam phantaſia, & cogitatione ægrotaret, ait enim, quòd patiebatur ἔκστασιν, ideſt quòd extra ſe erat, nàm ἔκστασις apud Græcos ſignificat mentis emotionem, vel alienationem ἀπὸ τοῦ ἐξίστασθαι, dicta nanque ἔκστασις quòd qui hãc patitur, extra ſe ipſum ſtet, vndè ἐκστατικός qui mente facilè commouetur, dicitur. Plinius lib. 23. mente cõmotos appellat, & fanaticos. Nõ negamus tamẽ Antipheronti ex cauſa ab Ariſt. in Meteor. tradita propria imaginem in aere obuerſantem viſam fuiſſe, ſicuti ab Alex. in com. cauſam adductam improbamus, dùm ait nubeculam aliquam, aut velum ex oculorum ſuffuſione futura ipſi Antipheronti ante pupillã coactam eſse, quæ ex conſuetudine extra oculos videretur: nàm & ſi huiuſmodi nubecula, ſeu materia coacta in oculo

muſca-

muſcarũ,culicum,& ſimilium ſpectra in aere repręſentare valeant vti in incipientem ſuffuſionem patientibus quotidie obſeruamus, non tamen rationi cõſonum,ex tàm exigua materia, qualis in oculis cogi poteſt,hominis figuram integram extra repræſentari.Niſi itaq. Antipherontem deprauata imaginatione laborantem dixerimus ab Ari.adducta ratio magis arridebit;præſertim cum Vitellio lib. 10.perſpectiuæ ſcriptum reliquerit, cuidam noto ſuo cum antea per multas noctes in ſomnis fuiſset,nocte equitantem imaginem ſuam,hoc eſt virum ſecũ equitantem vidiſse,qui ſanè vir omnia ageret eadem, quæ ille agebat, & flumine traiecto illũ quoq. vidiſse,mox vbi ad aerem ſerenũ,& per ſpicuum deueniſset,imaginem illam euanuiſse,cuius rei cauſis perſimilem illi,quam Ariſt.in Meteor.tradit ex ipſo met Vitellione ibi colligi poteſt.Gal.3.de locis aff. 7. meminit cuiuſdam, qui teſtam ſe factum putauit,atq. idcirco obuiantibus cedebat,ne collideretur. Alter Gallos cantare audiens, vt hi alarum ante cantum,ſic ille brachiorũ plauſu latera quatiens animantium ſonum imitatus eſt: Fuit & alter timẽs, ne Atlas, qui mũdum ſuſtinere dicitur,grauatus ſub tanto onere illud à ſe excuteret,vndè ipſe collideretur,atq. nos vnà periremus.Alexander Tralianus lib. 1.ſcribit ſe cognouiſse mulierem,quæ medium ſuæ manus digitum conſtringeret,tanquam in ipſo totum geſtaret orbem, plorabat autem illa,quoq. verita,ne quando digitum inflecteret,& omnia ſtatim corruerent,& interirent.Alij ſunt teſte Aetio, qui putant à maiori quadam vi defendi,ornarique, & futura vaticinari profitẽtur. non aliter, quàm vates, & diuinaculi, quos Græci ἐνθεαστικους propriè nominant, talem nos Hebræum cognouimus,qui ſe recutitorum Meſſiam eſse prædicebat,pluraq. ſpondebat,& minabatur futura. Benedictus Victorius in conſilio. 15.ſcribit cuiuſdam nobilis Equitis Honorij nomine,qui credebat ſe loqui cum Deo,& Angelis, & omnia præſcire ſeq. eſse Deum,Imperatorem,& Regem affirmabat;Valaſcus de Taranta ſcribit ſe habuiſse præ manibus,& curaſse mulierẽ, quæ imaginabatur ſingula nocte ſe à Dęmone comprimi,atq.cum illo coire,ſic nõnullos ſe Reges factos dicere adnotat Auic.ſcimus nos Vrbis noſtrę mulierculam Eleonoram Meliorinam,quę ſe Regi deſponſatam cõſtãtiſſimè deierebat,cum illoq. quem præſentem dicebat, genibus flexis colloquebatur,eumq. innumero militum, & magnatũ cætu cõſtipatũ affirmabat,& ſi fortè in vitrea, alij vè lucidi corporis fragmenta incidebat,gemmas ſibi à coniuge tranſmiſsas dicebat,colligebat,atq. tanquam cariſſimas in arca magna,quam totam fermè oppleuerat, aſſeruabat.Non deſunt,qui ſe Dęmones eſse falsò imaginẽtur, & varijs linguis ſe loqui profiteantur.Nonnulli,teſte Aetio,dęmones ab inimico-

rum præſtigijs ſibi immiſſos putant; viuit in Vrbe noſtra; qui ligna, & marmora deaurat, in cæteris mentis compos hoc vno dumtaxat mẽte captus, ꝙ ſe ab inimicis præſtigijs tentari indubiè exiſtimat. Quidã, vt notat Alſaharauius, imaginantur ſibi aſſiſtere viros ſonantes cum cornibus, tubis, & tympanis, & pſallentes coram ipſis, alij eodem authore, ſe in carceribus detrudi, flagellari, ac demum liberari arbitrantur. Scimus nos Baiulum Mantuæ commorantẽ ad Iuſtitiæ Miniſtros properaſſe, enixèq. illos rogaſſe, vt ſe ipſum in carcerem trudi mandarent; quod cum impetrare nequiſſet, ad caſtrum Sermiti profectus Prętorem ſupplex exorat, vt vinculis detentum in carcerem conijciat, ſe enim facinora execranda patraſſe fateri velle; & ſatellitibus, ſi eum captiuum facere vellent, pecunias ſpopondit, quod cum minimè obtinuiſſet, loci mænia aſcendens ſe in foſſam luto potius, quàm aqua affluentem præcipitem dedit, & ſuffocatus perijt, innumera propemodum ſunt exempla illorum, qui corrupta imaginatione acti in puteos, & flumina ſe ſe proiecere vel laqueo, vel ferro necem ſibi ipſis intulere. Scribit Alexander Benedictus religioſi cuiuſdam hiſtoriam, qui in vadoſo littore Veneto ſine cauſa ſe obruit. Narrat Abynzoar, ꝙ quidã cogitabat facere placentulam in puteo vno, & fecit emi ſalmam vnam farinę, & iuſſit ſeruis ſuis, vt illam in puteo proijcerent, & pedibus ipſam optimè malaxarent, quod facere noluerunt, ſed cum ille fortis eſſet, accepit arma ſua, & illi territi proiecerũt farinam in puteo, ſed intus ingredi noluerunt, quod cum vidiſſet infirmus ingreſſus eſt ipſe nudus, & cępit miſcere farinam pedibus ſuis, deindè exiuit, & conuocatis propinquis ſuis iuſſit, vt de illa comederent, Nec ſanè omittenda, neſcio an ſtultam oſtentationem, corruptamuè imaginationem appellem Senectionis cuiuſdam diuitis, qui vt recẽſet Seneca quęcunq. illi opus erãt, quàm maxima expetebat, mulieres paruas, & homines abhominabatur, prægrandes equos perquirebat, ampliſſimis poculis vtebatur, & calciamenta pedibus longè maiora geſtabat, latiſſimiſque veſtibus veſtiebatur, oliuas, & fructus, aueſq. paruas abhominabatur; meminit Ariſt. lib. de mirabil. cuiuſdam qui in Abydo Aſiæ ad Amphyteatrum iens exultabat, & manus percutiebat lætabundus, ac ſi ludus ille placuiſſet, cum tamen ibi nemo luderet, qui poſtea reſipiſcens iurauit ſe nunquam iucundiorem fuiſſe, quàm cum mente captus eſſet, conſimilem hiſtoriam deſcribit Horatius lib. 2. Epiſt. 2. Epiſt. ſed quid pluribus lectorem inoror, varias deprauatarum imaginationum hiſtorias recenſendo, cum tot eſſe poſſint omnium Medicorum vnanimi conſenſu, quot phantaſmata ſunt? prænarratas autem retuliſſe ſat ſit ad faciendam fidem non ſolum in ſanis hominibus præſertim haben-

tibus

tibus fortem, & vehementem imaginationem κατάληψιν vocatam ab Alexãdro Afrod.ſed & in ijs, qui facultatem imaginatricem oblæſam obtinent, huiuſmodi mirabilia obſeruari, ita vt non immerito ſcripſerit Auer. in com. lib. de diuinatione per ſomnia, imaginatiuam virtutẽ habere maximum dominium in melancholicis, ita quòd in vigilia cõprehendunt illud, quod alij comprehendunt, in ſomno. hac de cauſa fortaſſe Plato in Phœdone tradidit imaginationem aſsociatam, implexamq. animæ actiones eius turbidare, neque puras, & dilucidas reddi pati. Sic enim Melancholici quidpiam imaginantur, vt illud non ſolum oculis videre exiſtiment, ſed & animo firmiter concipiant, hinc iure merito Auic. de medicinis cordialibus trac. 1. c. 5. ſcriptum reliquit, in Melãcholico fortitudo imaginationis facit apparere quod iam ſit in actu res, cuius ſimilitudo animæ repræſentatur; quod quo pacto fiat docet Auer. 3. col. c. 38. cuius eſt ſentẽtia imaginationes corruptas fieri, quia in vapore melancholico aſcendente imprimitur forma rei excogitatæ, & aſcendendo ſuperius mouet ſpiritum animalem, & reducitur iſte motus vſq. ad virtutem imaginatiuam, quæ & ipſa ſpiritu mediante mouet ſenſum cõmunem, & ille mouet particulares, & ſentitur res; ſicut eſſet extra. Verùm ſicut probabile maximè exiſtit imaginationem fortem in nobis mirabilia operari, ita medius fidius minus rationi conſonum eſt, quod Auic. & Algazel commenti ſunt, vim ſcilicèt imaginatricem, non ſolum in imaginante, ſed & in externis mirãda plurima efficere poſse, cui opinioni ex recentioribus Petrus Pomponatius, qui mihi ex matre affinis fuit, & Ioã. Bapt. Montanus fauentes ſubſcribere videntur, hi tamen à nobis haud audiendi ſunt. Auic. itaq. 4. Naturalium 6. tantum imaginationi tribuit, ꝙ ſiquis illam fixam habuerit, & pluuias, & tonitrua, terręmotuſque ad libitum excitare, & ægritudines inducere, ac ſanare poterit; ait Montanus in comm. in 2. fen. 1. Auic. ſe hominẽ quendam vidiſſe, qui ex ſola forti imaginatione quoties volebat, in facto circulo pluſquã centum ſerpentes conuocabat, quòd & ſi verba quædam ſuſurraret, non in virtute verborũ, ſed fortis imaginationis id præſtaſſe contendit, ſic & nonnullos ex forti imaginatione, non ex verborum virtute extrahere ſagittas, & vulnera curare tradunt. Narrat Beniuenius lib. de abditis morb. ca. c. 36. quòd in milite quodam, cui telum dextra parte pectoris illatum ſiniſtræ ſcapulæ oſſi vſq. adeò inhæſerat, vt multi mucronem euellere fruſtra conati fuerint, nàm redire tã longo ſpatio minimè poterat, abſq. carnis, & venarum, neruorumque laniatione, propterea quod vtrinque ſpicula ipſum cingerent, non etiam cõtra inciſa carne euelli telum poterat, cum os ſcapulę, cui inſederat magnum, amplumq. obſtaret, quare Medicæ

dicæ artis præſidio deſtitutus,cum id citra mortis periculum fieri non poſſet,aduocat Ariolum,qui duobus digitis plagæ ſuperpoſitis, & carminibus,neſcio quibus inſuſurratis telum exire iubet; quo & ſi abſq. ægri corporis noxa,non tamen ſine utriuſq. animæ diſpendio obtemperante, miles ille paucis poſt diebus ritè curatus conualuit, hactenus Beniuenius; quod nos retulimus, ne fabuloſum quis exiſtimaret ſagittas hoc pacto extrahi à nonnullis quod verborum virtuti author, alij vt dixi forti imaginationi aſcribunt,& ad ſuam poſitionem magis cõprobandum addunt præterea,quod interfector,ſi præſens fuerit cadaueri interfecti ex vehementi imaginatione ex illato vulnere profluat ſanguis,& ſi iam refrixerit,& ſic detegi homicidij authorem; ſic quoque vetulas ex forti,& potenti imaginatione faſcinare pueros contendunt,ijſq. exempli rationem adiungũt, aſtruentes humanam animã, quoniam ſit forma non neceſſario corpori hærens,proximaque ſupernis intelligentijs imaginationis robore,naturaliter operari poſſe in corpore alieno,ſicuti & in proprio eo,quòd materia mũdi ita ei obediat, vt ſui potentia poſſit producere formas nonnullas, non ſecus atq. intelligentiæ ſuperiores formas metallorũ,plantarum,& animalium producunt,& gignunt,falſiſſimum ſanè dogma, homineq. Chriſtiano, & Piloſopho indignum, licèt Auic. hoc placitũ negantes in philoſophia, & naturalibus inexpertos vocitet, cum ipſe potius talia pronuncians philoſophiæ maximè ignarus ſit appellandus,quod pro virili demonſtrare conabimur. Intelligentiæ licèt ſuperiores ſint humana anima,naturaliter tamen operationes non niſi agentium naturalium medio, & interuentu,puta pluuias,terræmotus,ac tempeſtates efficere nequeũt, Ergò tantò minus id animam noſtram præſtare poſſe erit dicendum. Imaginatio nanq. motus eſt à ſenſu factus,qui à rebus,quæ foris ſunt, proficiſcitur,ſimulacris rerum in ſenſibus receptis,rerum autem ſimulacra,vel parem,vel imbecilliorem facultatem rebus, à quibus ſeparantur,habebunt;effectus enim cauſis potiores eſſe, non poſſunt, nec pars toto; quò fit,vt anima imaginatione rerum affecta rebus ipſis potentior eſse non poſsit in quantum taliter affecta, res autem quarum formis affectæ ſunt, nullum ex ſuperius adductis effectibus mirabilibus cauſari poſsunt, ergò nec anima quatenus illa affecta eſt ſimulacris & imaginibus, Ad hæc, vel ex imaginatione forti agens anima contactu id perficit,vel non, non contactu quia in maximè diſtantia agit, ergo ſine contactu,at quæ ſine contactu agunt, in infinitum agere poſſunt, nàm interualli natura in naturali actione ſolũ ratione tactus requiritur,ergò anima noſtra in infinitum agere poterit,& per conſequẽs erit infiniti vigoris,quod eſt abſurdum. Ad exempla verò quæ pro ſua opi-

nione

nione fulcienda adducunt, ſic ſatisfaciendum puto, quod qui ſerpentes congregant, ſpicula extrahunt, ſanguinem ſiſtunt, & alia id genus moliuntur, vel malefici, vel probi ſunt viri, maleficis Diabolus ſuppetias fert, ita vt incantationibus id perficere poſſint, probi verò oratione Deo adminiculante idem conſequuntur; quod non ſolum catholica eccleſia ſancta Romana noſtra ſtatuit, & decreuit, ſed & Ioſephus Iudaicarum antiquitatum ſcriptor lib. 8. confirmat. ſic quoq. ad exēplū faſcinationis dicimus, id nō ex forti imaginatione fieri, ſed vt docet B. Thomas po.9.117. eo ꝙ ex vehementi commotione animæ ad malitiam, quæ fit cum aliquo inordinato motu cordis, ſpiritus vitales præſertim ſubtiliores, ad oculos perueniunt, oculi autem talium ſpirituum exhalatione aerem inficiunt continuum vſq. ad determinatum ſpatium, ſicq. per aſpectū inficitur aliquod corpus præſertim molle, & facilè impreſſionis ſuſceptiuū, quale eſt corpus pueri, & hoc modo etiam ſpecula ſi fuerint nitida, & munda ex aſpectu mulieris patientis menſtrua quandam contrahunt impuritatem ex lib. de ſomno, & vigilia, ſic Baſiliſcum viſu hominem interimere exiſtimandū. Quod ad tertium exemplum propoſitum attinet, ſcilicet de fluxu ſanguinis ex vulneribus cadauerum, poſſemus exempli veritatem negare, Poeticèq. tantū à nonnullis propoſitū vti à Lucretio lib. 4. & ab Homero lib. 17. Iliados, attamen cum videam nonnullos iuriſperitos id ſe experimento cōprobaſse, affirmantes aliam excogitandam reſponſionē dicimus. Paris de Puteo in trac. de ſindicatu, in verbo tortura, tradit id Romæ obſeruatum fuiſse eo tempore, quo occiſus fuit Cardinalis ſancti Marci, quod pariter confirmat Hippolytus Marſilius, qui in ſua praxi §. diligenter. nu. 81. ex hoc ſe aliquando deprehendiſſe homicidiū ſcribit, quod tamē minimè in imaginationis vim referendū exiſtimamus, præſertim cū alij alias ab hac lōgè diuerſas huius effectus cauſas aſſignēt, quas omnes recenſere nimis eſset longum, qui tamen huius rei cauſas varias ſcire cupiet, adeat Thadeum Florētinum in explanationibus in Iſago: Ioannitij, Thomam Garbum lib. 2. ſummæ medicæ ſciētia trac. 4. quæſt. 11. & lib. 1. tract. 5. quæſt. 31. Petrum Aponenſem in cōm. 6. probl. 7. par. Ariſt. Ioannem Langium epiſt. 40. Aloyſium Mundellam dialogo. 1. Henricum Gandauenſem in ſuis Quodlibetis, Ægidiū Romanum quæſt. 25. 5. Quodlibeti. Ioannem Maioris in lib. 4. ſententiarum diſtin. 15. quæſt. 14. Marſilium Ficinum lib. 16. de immortalitate animorum. cap. 5. Petrum Pomponatiū in lib. de mortal. animæ ad mētem Ariſt. Leuinium Lemnium lib. 2. de occultis naturæ miraculis c. 7. Authorem lib. peregrinarum quæſtio. decad. 3. quæſt. 6. Martiū in lib. de doc. promiſcua, Gaudentiū Merulam rerum memorab. lib. 4. c. 18.

vt interim maximum legum ſcriptorum numerum omittam, qui omnes de re hac fuſius ſcripſere. Abeant interim in rem malam huius exe crabilis opinionis Authores, cuius non erubeſcunt aſſertores quoque facere Albertum Magnum, & D. Thomam, qui tamen D. Thomas hãc ſententiam ex profeſso lib. 3. contra gentes, & po. 9. 6. art. 3. reprobat, ſtatutum itaq. ſit imaginatricem facultatem in ſubiecto proprio maximam vim obtinere, ſecus autem in externis. Hoc loco pariter minimè omittendum Melancholiam annuam conſuetam, cuius cauſam, & exemplum apud Gal. in com. 47. aff. 6. lib. legere eſt, ſic & menſtruam, ſcribit Luſit. cent. 2. cur. 52. Carcinatoris vxor venuſta, qui ad forum agit, cum optimè ſemper valeret, poſt partum illico melancholia morbo afficitur, & per menſem inſana permanet, ſed poſtea paucis adhibitis præſidijs ad priſtinam ſanitatem reuertitur, cuius affectionis cauſa humor melancholicus commotus parturitionis tempore eſſe videtur; ſed longè mehercle in maiorem nos trahit admirationem, quod in inſanientibus aliquando obſeruatum legimus. futura ſcilicet prędicere, & diuinare. Raſis primo conti. ſic ſcribit. Et ego quidem vidi Germanū meum in quadam ſua ægritudine phreneticum factum prædicere plura futura, ſicut euenerunt in breui. Petrus Apponenſis in com. 1. probl. ſec. 30. ſcribit. Ego audiui à fideli Medico, ꝙ mulier, quæ illitterata erat, dùm eſset melancholica, latinum loquebatur congruum, qua ſanata euanuit. Cuius rei cauſam varij variam aſſignant. Quidam enim facilè ſe ab hoc negocio extricantes, ad Dæmones recurrunt, quibus inſanientes acti mirabilia operari affirmãt, Alsharauius c. de Epilepſia. huius opinionis fuit author per hæc veba; ſigna ex cauſa Dæmonum, inquit Author, ſemper dubitãs eram ſuper hoc, donec mihi nuper demonſtratiuè patuit, vidi enim hanc ægritudinem multis modis; quod eſt, quia ſunt aliqui inuitè corruentes, & quorum forma trãſmutatur, & loquuntur aliena lingua, quam prius ignorabant loqui, & legunt Aluari, & alios libros, quos minimè ſciebant, & ſcribunt, & loquuntur multa de tractatibus ſcientiarum, quarum nihil viderant, nec intellexerant, & vltimò ſanantur, & paulo poſt ſubdit, cauſam ignoraui huius accidentis, donec ſtudens in quibuſdam libris, quos interpretatus eſt Hanen filius Iſaac nomine. G. inueni enim in ipſis, ꝙ dicitur, quod ægritudines inuadunt homines quatuor modis, ſcilicèt ex aliqua cauſarum, ex malitia regiminis, cibi, & potus, ex peccatis, & præuaricationibus, & ex maledictis Dæmonibus, qui dicuntur Allahin Ablis, In quarum curatione ſi noſtra ingeniatio defecerit, & ipſarum cauſæ à nobis deciſæ ſint, relinquite opus creatori eorum, non eſt operum miſerator magis, quàm ipſorum creator, & quia occulta eſt Medicis cauſa huius

Inſanientes an futura prędicant, et q° modo.

ægritudinis, & eorum cognitio circa eam deficit, recuſarunt eius curationem tractare, ſed non eſt dubium penes me, quod hoc eſt de antiquis ſcientijs, quæ hodie occultatæ ſunt hominibus. Huius opinionis quoque fuiſse Serapionem colligimus ex ipſius verbis, dùm de taliter affectis loquitur, & inquit. Cauſa verò harum diſpoſitionum, & accidentium cum virtute eſt incomprehenſibilis, & de Epilepſia loquutus inquit eam vocatam fuiſse Alchaheni, aut quia proueniat ex operatione Dæmonum, aut quoniam accidat capiti Alchahen dicto, huiuſce quoq. veritatis tèſtes ſunt Hiſtorici plures, inter quos Procopius lib. 2. de bello Perſico tradit ſub Iuſtiniano Imperatore Triſantij graſſatam peſtilentiam, quæ incipiebat hoc modo. Phantaſmata Dæmonum multis humana ſpecie viſa ſunt, quot enim in ipſa inciderent, percuti ſe ab aliquo viro putabant, morbuſque ſubitò irruebat, quod pariter refert Lodouicus Cælius Rhodiginus lec. antiq. lib. 2. cap. 6. meminit Olaus Magnus lib. 3. ſuę hiſtoriæ Bethnicos homines ſeptẽtrionis magicis incantationibus inimicos etiam abſentes ita petere, vt triduo oborto carcinomate pereant, hanc ſententiam minimè comprobaſse uidetur, Auicen. qui c. de melancholia ſic ſcribit. Et quibuſdam Medicorum viſum eſt, quòd melancholia contingat à Dæmonio, ſed nos non curamus, cum phyſicam doceamus, ſi illud contingat à Dæmonio, aut non contingat, poſtquàm dicimus, quòd ſi contingat à Dęmonio, tunc contingit, ita vt conuertat complexionem ad choleram nigrã, & ſit cauſa eius propinqua cholera nigra, deinde fiat cauſa illius Dæmonium, aut non Dæmonium; Hip. fuiſſe ſententiã, quod permittente Deo à Dæmone morbi gignantur, colligunt nõnulli ex ipſius verbis 1. prog. 4. cum inquit, oportet igitur, agnoſcere talium naturã affectionum, quãtum ſupra vires corporis ſit, & ſi quid Diuinũ in morbis habetur, illius quoq. ediſcere prouidentiam, Gal. tamen in comm. hoc negat, & ait. Nonnulli putant ob iram quandam Deorum hominibus accidere morbum, dicuntq. teſtimonium huius opinionis, eos qui vocatas ſcripſerunt hiſtorias citra rationis adminiculum, nequaquã indicantes vtrum fuerit Hipp. huius opinionis, quod inquam erat officiũ boni Expoſitoris, Nõ enim ſimpliciter dicendum eſt per enarrationes quicquid nobis videatur verum, ſed quod ſit ſecundum ſententiam ſcriptoris quamquam fuerit falſum. Conſtat enim vt Hip. nullo ſuo libro cauſam ægrotationis in Deos refundat, & qui βλητοὺς. ideſt percuſſos, vndè nãm ducti veteres ita vocarint, volumine de victu acutorũ morborum oſtendit. Hic igitur liber con feſsè verus, germanuſq. eſt. At libro qui eſt de ſacro morbo multa quoq. ſcripta ſunt ad obſtirpã dam ſuſpitionem eorum, qui Deũ mittere ægrotationes contendunt.

Et

Et paulo poſt. Ex his ergò ſunt, qui ob amorem triſtātur haud quaquā diuinam perpeſſi, ſed humanā affectionem, niſi quis credat Poetis, qui fabulantur Dæmonem quendam puſillum, recens natum, gerentem faces ardentes homines quoſdam in hanc agere affectionem: Dæmones autem nullibi ab ipſo Gal. admitti ſcimus, Nam & ſi lib. de hiſt. illorū meminerit, id ex opinione Pythagoræ, Platonis, & aliorum fuiſse conſtat, præterquam quod liber ille inter ſpurios connumeratur, Vnicus tātum locus eſt in lib. de remediis paratu facilibus, quo Dæmones admiſiſſe videtur, cum ſcribit Caridion, & latum Cuminum, & Zochij radicem ad tertiam partem decoque, & ex vino veteri potui da geſtet, & Glanei oſſa, hæc enim ſuffita Dæmones abigunt. Verùm cum Epicureos in multis ſectatus ſit Gal. cum illis Dæmones negaſſe ſuſpicamur, ſic enim ſenſiſſe Epicureum lib. de hiſt. philoſophica præcitato legimus; cuius Epicurei rationibus innixus olim Caſſius, vt Plutarchus in Mar. Bruto ſcriptum reliquit, in hāc ſententiam alloquutus eſt Brutum, qui monſtruoſam corporis feri imaginem noctu ad ſe ingreſſam conſpexerat, & voce etiam ſe infenſam fore prænunciantē audiuerat. Tibi ò Brute corpus natura triſte eleuat intellectum, atq. diuertit. Dæmones nullo pacto eſſe credibile, neq; Dæmones, ſi ſunt, hominū habēt formam, aut vocem, ſiuè potentiam, quæ ad nos pertranſeat. Ariſtotelem eiuſdem fuiſſe opinionis nonnulli affirmant, ſed falsò mehercle, nàm in 5. Metaphyſices Dæmoniorū claram fecit mentionē, & ſi Auerrois ibi pro Dæmonibus habet Idola, neq; interpretatione dignauit locum, & Alex. communi fuga vſus fuerit, inquiens ex aliorum ſententia loquutum, aut intellexiſſe diuina corpora & aſtra, peiore, vt mihi quidē videtur errore, quàm ſi aſſenſus eſſet, ibi nanq. ſic ait Philoſophus, ſubſtantia dicitur terra, ignis, aqua, deniq. corpora, & quæ ex ijs conſtant, vt animalia, Dæmonia, & eorum partes, ex quo data Alexandri interpretatione ſequeretur Ariſtotelem aſtra ex elementis conſtituta feciſſe, Et lib. 1. c. 1. Moralium Eudemiorum habet Ariſt. ὥσπερ οἱ νυμφόληπτοι καὶ θεόληπτοι ἐπιπνοίᾳ τινὶ δαιμονίᾳ ἐνθουσιάζοντες. quemadmodū fanatici, aut numine afflati Dæmoniaca inſpiratione inſanientes, textum Græcum appoſuimus, quia latinus aliter ſonat, nec verbum verbo reddit. conſtat itaq. Dæmones ab Ariſt. conceſſos, quos & morborum aliquando authores minimè negandum: cum ſacris litteris doceamur, Dæmones eſſe, qui in hominum corpora illabantur, Chriſtuſq. & Apoſtoli taliter affectos plures ſanauerint, Sanctiq. patres, & Orthodoxæ fidei Theologi hanc veritatem affirment, quod & exemplis à fide dignis ſcriptoribus medicis literis mandatum confirmare poſſumus. vt interim omittamus Ioſephi auth. lib. 8. Antiquit. qui Salomonem di-

uinis carminibus hos curare morbos, & fugare Dæmones ſcripſit id quod & Eleazarus Iudaicæ factionis ſacerdos vidente Veſpaſiano, & eius filijs, & tribunis palàm feciſſe in exercitu tradit. Habemus apud Antonium Beniuenium de abditis morborum cauſis c. 8. Accidit his temporibus nouum, & admirandum morbi genus, quod & ſi viderim, curauerimque, ſcribere tamen vix auſim. Mulier ſextumdecimũ agẽs annum ab ima vẽtris parte dolore exorto conuellere manibus nitebatur, cumq. in horrendum clamorem erũperet, intumeſcebat illico totus venter, adeò vt vterum geſtare crederes octimẽſem, & voce exhauſta vbi toto cubili hinc inde reiectans ſeſe, & plãtas pedum interdum ceruici connectens reſiliebat in pedes, iterum procidens, ac reſiliens; iſthuc ipſum identidem factitabat, quoad paulatim ad ſe reuerſa quo quomodo recrearetur, iterrogata quid egiſſet, penitus ignorabat. Nos verò eiuſmodi morbi cauſas diſquirentes, arbitrati ſumus hoc malum ex vuluæ aſcenſu, & vaporibus malis ſurſum elatis, ac ſubindè cor, & cerebrum impetentibus prouenire. Quare idoneis medicamentis adhibitis, cùm nihil omnino profeciſſent non parum mirati ſumus, A recta tamen via minimè deſiſtendum putauimus, donec ferocior facta, ac toruis oculis circunſpiciens tandem prorupit in vomitum, quo longiores, & recuruos clauos, æneaſq. acus unà cum cera, & capillis in globum mixtis euomuit, & nouiſſimè ientaculi fruſtum tantæ magnitudinis vt deuorare integrũ nullus potuiſſet, cumq. id ipſum ſæpius etiã vidente me factitaſſet, teneri eam arbitratus ſum ſpiritu malo, qui, dũ hæc ageret, ſpectantium oculos perſtringeret, quare ſpiritualibus medicis commendata manifeſtioribus dein ſignis rem comprobauit, Nã & nos ſæpe eam vaticinantem audiuimus, & ea præterea agentem vidimus, quæ omnem vim morbi ſupergreſsa humanum etiam captũ excederent. Ioannes Langius ita epiſtola 38. ſcribit, ſed illud, quod à Chriſto ex Deipara virgine nato anno 1539. in quodam Eiſtettenſis Epiſcopatus ditionis pago Fugenſtal accidit, omnem ſuperat fidem niſi ocu-lati ſpectatæ fidei teſtes adhuc ſupereſsent, in quo pago Vlricus Heuſeſſer agricola cum crudelibus dolorum tormentis in altero hypochõdriorum latere conficeretur, ſubito clauum ferreũ ſub illæſa cute manu apprehendit, quem chirurgus illic balneator nouacula exciderat, nec tamen dolores ceſſarunt, ſed in dies magis incrudeſcebant, quare quum nec aliud doloris fore remedium miſer, quàm mortem ſuſpicaretur, arrepto cultello ſibi guttur abſcidit. Itaq. dũ tertio die ad ſepulchrũ efferretur, aderant tùm Eucharius Roſenbader ex Vueiſsemburg Horicorum oppido, ac Ioannes ab Ettenſter balneator, qui àſtante magna hominum frequentia demortui agricolæ ventriculum inciderũt,
in quo

in quo lignũ, teres, & oblongum, quatuor ex Chalybe Cultros, partim acutos, partim inſtar ſerræ dentatos, ac duo ferramenta aſpera reperta fuerunt, quorum ſingula ſpithami longitudinem excedebãt, aderat & capillorum inſtar globi inuolucrum. Sed quod potiſſimũ hic admiraberis? an quomodo tot, & tanta ferramenta in ventriculi cauitate contineri potuerint, an qua arte ſint ingeſta? certè non alia, quàm Dæmonis actu, & dolo. Cornelius Gemma Louanienſis lib. 2. de naturæ diuinis characteriſmis c. 4. longa oratione huius generis hiſtoriã proſequutus eſt, quàm nos multis omiſſis, quæ non ita ad propoſitum facere videntur, conciſam afferre voluimus tanquam admirabiliſſimã, & hæc eſt. Puella nobis vicina filia Doliarij fabri annum agens ætatis quintumdecimum habitu corporis mediocriter ſucculento formæ venuſtate, atq. ingenio non vulgari, cui tamen in vultu ſubtriſtis quædã alacritas miſturam æquabilẽ humoris ſanguinei, & melancholici præſeferret, nomen huic inditum Catharina Gualteri cæpit languere varijs ſymptomatibus circa Ianuarium anni 1571. menſes bis, terve pro ceſſerant, ſed à morbi initio ſtatim ſuppreſſi inſignem totius corporis laſſitudinem pepererunt, eius generis, quàm φλεγμονώδην Gal. appellat, magna fuit veneni ſuſpicio, quod à gentili, & Coetanea quadam, quã ſibi offenſam ſemel, & minitatam grauiter antè meminerat, obtruſum libamẽti fruſtulum accepiſset, in quo mandendo ſe ſenſiſse dicebat ſaporem nõ prorſus extraneum, ſed aſperitatem deglutitioni reſiſtẽtẽ, at qui ab eo tẽpore cępit primum cingi circa præcordia, extenuari plurimum, vomere per interualla, aorexiam, & vertiginẽ pati, aliiſq. propè, quæ grauidis ſolent accidere infandis ſymptomatibus conflictari: potiſſimum tamẽ quarto menſe, & ſeptimo, nàm circa medium Iunij febres occultę ſenſim in manifeſtas abierunt cum ſiti, & quadã conuulſionis ſpecie, animiq. deliquio, interdum vero ſic auctus eſt dolor, vt inſtar furibundæ de loco in locum continuè fluctuaret, ſæpè inflatis præcordijs multò vehementius, quàm in hyſtericis ſoleat, eò anguſtiæ venit vt nigricante facie fauces velut ab iniecto laqueo premerentur, nec leue illud ſpectaculum fuit, tres, quatuorvè Miniſtri quantumuis robuſtiſſimi vix retinendæ ſufficiebant, quia repentè exiliens lecto in omnem conuulſionis ſpeciem torquebatur, hæc mala cum ſe per vices intenderent, atq. remitterent menſe Auguſto, qui nonus ab initio fuit exacerbata ſunt ſupra modum, Medicos conſulere decreuere, Vẽtum eſt ad me primò quod cæteris vicinior forem, ſed cum abeſsem, Accitus eſt D. Doctor Beauſardus, qui vt aſpexit afflictam miſere, non malè à vermibus ferociam eſt ſuſpicatus. Euenit interea, vt poſt terribiles cruciatus ſpontè concita vis naturæ Anguillam viuam per poſteriora

detru-

detruderet, quam ad me protinus detulerunt, Erat illi legitima forma cum tota ſpecie, craſſitudo pollice maior longitudo pedis vnius, & dimidij, aderant illi & ſquammæ, & oculi, & ſpina, & cauda vniuerſim, vt in anguillis ſolet, quia quod magis mirere, triduo antequam foras eruperit, auditum narrant bis, ter vè in vtero ſonum nō ipſi puellæ modo, ſed & aſtantibus circumquaque velut argutum, & tenuem, ab angue productum, & cum egereret, manifeſtè puella retulit ſe ſenſiſſe, quòd primum exerto capite, ſe retraheret per poſticum, indè cum impetu exiliret. Iacebat anguilla diu inter feces veluti exanimis, ſed coniecta in vrnam aqua plenam reuixit denuo; ceſſarunt ab huius excretione dolores illi extremè feroces. Anguilla, quam mortuam exenteratáque ſuſpenderant loco ſublimi ab animalibus tuto, repentè euanuit, puella interim cępit euomere ingentem aquoſi humoris copiam, quã ego tunc quoq. vocatus vidi humano lotio non abſimilem ſaporis, vt ipſa narrabat abſurdi, durauit ea vomitio plus quatuordecim dies, ſingulis profectò exonerans ſupra libras viginti quatuor, teſtor hæc omnia nobis non relatione deſcribi, vidi inter alios his oculis meis, atque his manibus contrectaui, nec magis obſtupui, quàm vbi vidiſſem, tanta humiditate per os excreta nihilominus urinam interdiu bis, ter uè reddere copioſam, quòd nullus in ventre tumor, nulla in toto corpore inflatio exterius appareret, quòd ipſa puella potus, ac cibi pauciſſimi vix vnum cyathum vini, aut ceruiſiæ, aut liquoris alterius potitaret. Quæſiui nùm in hypochondriorum altero quicquam perſentiſceret, aiębat multum ſibi dolere ſiniſtrum latus ab eo tempore, quo anguillam excreuerit, immo & dudum ante, ſed prius fuiſſe alicuius ponderis ſenſum, nunc etiam morſum, & acrimoniam accepiſſe, quin cum validius premerem offendi ſe grauiter dixit. Vbi per quatuordecim dies ingens illius aquoſi humoris copia profluxiſſet, cœperunt & pili confertim exire per uomitum copioſiſſimi numero, digiti longitudine, ſed longiores alij, alij breuiores eiuſmodi ſanè quales annoſis canibus euelluntur, auctaque eſt in dies ea pilorum quantitas, ut facilè pilas quàmplurimas iuſtæ magnitudinis implere potuerint, eiecit hos omnes magno faſtidio, ac vomitus difficultate, ac iam circa ueſperum deliquia quædam animi admiranda contingebant, & cum veſperi in ipſo defectu puellam velut exanimem offendiſſem, diligenter obſeruans ſingula vidi ſupinam ſubitò ſeſe ex vno latere in aliud iactantem tanto impetu, ut niſi coercita caput promptiſſimè in aduerſum parietem, vel ſpondæ vertices impegiſſet, manus contractæ erant tàm ualidè, ut nulla vis poſſet effringere, interdum manu ſubito reducta pectus percutiebat tanto ſonitu, ac vehementia, vt ma-

gno in periculo fuerit,ne nullũ præcipuorum viſcerum lethali vulnere violaret,durabat iſtud per horas interdùm duas, à ſeptima ferè vſque ad nonam veſpertinam in paroxyſmo neminem agnoſcebat, ſæpè velut ab utero ſuffocata rubebat inſigniter,cum laſſitudine quadam,ac ſenſim oborientis febriculæ rudimento, ſemel atq. iterum ſpumeum quiddam circa os apparuit. Contigit ſemel ſub paroxyſmum repentè ex riſu in fletus,ex fletu in riſus maximos ſolui, & cum ad ſe reuerſa paululum in longam extaſim laberetur,ſubito ſilentium rumpens, nõ ſecum atq. cum Deo loquuta eſt velut attonita extenſis ad cęlum digitis ferè his verbis. Ita ne ò ſumme Deus tua illa tàm incredibilis pulchritudo eſt; quouſque nobis hic permanendum? aut quando me rapias vt te fruar? tàm quaſi à ſomno expergefacta ſic coram aſſiſtentibus inquit.Ecquis veſtrum ita mihi eſt odioſus, qui me ſummæ quieti traditam,atq. iam hortis floridis longè pulcherrimis luſitantem, in hunc miſeriæ campum,ac tenebroſum carcerem reuocarit? Quæ ſanè dicta grauiſſimè quo pacto à puella rudiore prępertim huius ætatis efferri niſi per extaſim poſſint minimè video. Interea nonnulli vomitus, qui floccos ingentes pilorum eijcerent cum materia purulenta inſtar ſaniei,interdum ſimili ſtercori colũbino,aut anſerino,in qua colluuie, & fruſta lignorum, & membranarum tenuia rudimenta, ſed lignorum partes adeò viuæ, vt ex caudicibus obſoletis diffractis in æqualiter cõminutæ portiones viderentur, vnguis amplitudine, aliæ craſſitudine, intus fungoſæ,foris obductæ vetuſtiore cortice nigro. Paulo poſt cępit alius vomitus ater,vt carbo,dixiſſes atramentum verum, vel ſæpiæ ſuccum,immo carbones veros minutiſſimè tritos,atque permiſtos ſingulis diebus prodeuntes ad quantitatem librarum duarum, aut trium ſæpiſſimè cum pilis tàm copioſis,vt nuci iuglandi includi non poſſent, omnibus albis,prolixis,& duriuſculis,quę cum per triduum ita duraſſent,eiecit ſemel & puri ſanguinis tanquam à vena diſſecta libras duas nulli rei alterius generis permixtas, à vomitu ſanguinis rurſus ſequutus eſt ater,ac ſi antimonio tinctus fuiſſet humor omnino liquidus in dies ſingulos ferè ad libras quinque,aut ſex; atque hoc portentum ſeptimanam integram conſtanti horarum lege, & ſpacio perdurauit, ac tùm relinquere penitus cœperunt Epileptici paroxyſmi, qui primum diebus ſingulis affligentes,poſtea non niſi per tertium diem,ac poſtremò per ſeptimum repetierant. At virgo interea pilos adhuc, ſed pauciores,gradatimque atriores excernebat,immo& breuiores in dies,& cum prius ex flauo ruffeſcerent,paulatim liuidi nigri, tandem aterrimi,ac veluti diſſecti in fruſta minutiſſima redderentur.quandoque & cum his virulentus humor, & craſſus, quandoque ſimillimus limo;

Circa

Circa ſeptembris medium membranæ fruſta maiora tanquam ventriculi partes euomuit; habebant hæc ſpeciem tunicæ craſſioris, carnoſæ, lentæ, fractuque contumacis, quibus profecto, (vt fœtus inuolucro choroidi,) etiam venarum ductus inarati ramoſa propagine ſpectabantur, interdum medij palmi longitudine. Has aliæ ſunt è veſtigio ſubſequutæ tenuiores multò, ſed penitus nigræ, venarum duntaxat veſtigia referentes, alioqui membranæ Allantoidi non abſimiles. Poſtremò venerunt & tertij generis tunicæ vaſorum prorſus expertes aliarum omnium tenuiſſimæ, vt locum Amnij retinerent. ſed erat his alia multò ſubſtantiæ, atque figuræ ratio, quàm in agninis fætuum inuolucris, nam huic tenuitati aderat mira ſoliditas, figurarũ ratio quouis miraculo maior, fragmenta illius varia, ſed tria præcæteris rara duorum palmorum amplitudinem ſuperabãt intertexta ſtirijs profundis ſiue Epigraphis, quæ ſe ſe à vertice ad baſim ſecantes mutuo, cancellos in rhombi ſpeciem efformabant, non habeo cui melius, conferã, quàm cum ſenecta viperæ, quàmquam nihil, à me hactenus conſpectũ fuit, cui poſſet meritò comparari, ſed hoc in eo præcipuè admirandũ, quòd ſecundum longitudinis ductum velut canalis quidam profundior appareret inſculptus fibris tranſuerſis & raris, prorſus, vt in aſpera pulmonis arteria, erat hæc regio prorſus caua, & circularis in vnius membranę faſtigio paulatim anguſtior, anguini capitis veſtigium repręſentans cum apophyſi maſtoidi, ſeu proceſſu mamillari in alterius ſinu ſenſim lateſcens neſcio quid, ventricoſum, & inæquale etiam bifurcato vertici non abſimile præſeferens. Vniuerſæ partes inuicem coaptatæ totius anguillæ longitudinem, atque craſſitiem ſatis luculenter expreſſerant. Poſtquam haſce membranas eiecit, ſequuti ſunt lapides ferè innumeri, quos veſperi ſemper, hac ſtata horarũ periodò magnis cum tempeſtatibus, animiq. deliquijs eructabat. forma fuit eiuſmodi, quæ paſſim in vetuſtis ædificiorum ruinis ſolet occurrere, lapides ſolidi anguloſi, inæquales tùm ſpecie, tùm magnitudine, quæ ſubinde ad nucis iuglandis quantitatem acceſſit non abſq. ſuffocationis diſcrimine manifeſto, videbantur quandoq. obtecti calce, & coagmentati variè, vt ab illis, qui parietibus detrahũtur, diſtingui nõ poſſent, ſemel me præſente quendam eiecit lapidẽ anguloſum vix cũ duplicis caſtaneæ mole librandum, hæſit is per horæ quadrãtem, aut plus eo in œſophago, ſic ut & tumor inſignis ipſum oſtẽderet in interna gutturis regione, eodem temporis ſpatio omni pariter & pulſu, & reſpiratione deſtituta permanſit, vt ne pluma quidem ori oppoſita moueretur, manus, pedeſq. frigidi, corpus rigidum inſtar ſtatuæ, vt ego nil amplius ad vitæ ſpem reliquum arbitrarer, quin cõmiſeratione perculſus abitũ prope-

rabam actum eſſe proclamans, cum ſubitò me reuocans mater moueri filiam rurſus, atq. oculos aperire conſtanter aſſereret, ſtatim vt reuerſus fui, ſaxum illud magna ſpiritus cõtentione proiecit, vt & vomientem uiderim manifeſtè, & in lebetem ſonitum cadentis audierim magno horrore, tùm animi mei, tùm turbæ circunfuſæ. E veſtigio magnã quoque ligni portionem pollicis longitudine pariter, & craſſitie, ſed minori difficultate ſecreuit, erat hoc ſatis poroſum, ſtaminibus rectis inſigne, cui & commiſſura quædam inſignior velut per medium totius longitudinis excurrebat; interea tamen, & pili per vices, ſed minores ordine pauciores, ac nigriores. Acceſſit aliud, quod omnẽ excederet fidem, quoq. puella in ſummum ſtrangulationis periculum venit, os enim triangulare ſolidum foris, intus cauũ, ac ſpõgioſum reddidit, nec mora ſequenti die articuli oſſei, tali, digitorum acies, rotulæ variæ ſpeciei & magitudinis prodierunt. Interdum tamen & pili, & lapides intermixti, atq. omnium poſtremo vitri, & æris portiuncula. Hanc luſtrandam ſacris omnino, & ſacerdotum precibus aſſerebam. Atqui diuinis miſſarum officijs ritè peractis, collatiſq. eleemoſynis ſtatim illæ portentoſę excretiones, & tempeſtates conquieuerunt. Virgo quidem aſſiduis ęrumnis valdè concuſſa, ac decolor manſit ventre ſubtumido, cum aorexia tanquam ad hydropiſim valetudo vniuerſa ſpectaret, ſed ſolo decocto rad. eryngij, aſparagi, iridis Illyricæ, ac Zarzæ reſtituta conualuit, aiebat tumorem ſibi relictum in inguinibus, quem vbi tẽtaui digitis, ac cedere vidi, herniã flatuoſam ſubnaſci ex vomitus violentia iudicaui. Hactenus Gẽma. Quod ſiquis hiſtoriã exactius enarratã, & pluribus verbis ab ipſo in fonte legere nõ grauabitur, remedia, quæ exhibita fuere puellæ, & quæ ægrotationis cauſæ ab ipſo authore naturales putatæ fuerint, cognoſcet, Hoc vnum certè ſcio minimè veriſimile eſſe Regium medicinæ profeſſorem in ampliſſimę totius Flãdriæ, & Brabantię ſtudiorum ciuitatis conſpectu recenter occurſam hiſtoriam à veritate alienam enarraſſe, & ita perfrictæ frõtis, vt falſa pro veris typis exarata publicaret. Quare iam ſatis his exemplis probatum puto, Dæmones aliquando malorum cauſam eſſe poſſe. Scio ab Aetio c. 9. lib. 5. quod & in lib. de Melancholia ex Gal. Rufo, & Poſſidonio legitur, humori melancholico aſcribi, quod vomãtur abominabilia, & mõſtruoſa, qualia ſuperius allata, quod ſicuti aliquando vſu venire poſſe fatemur, ita & in nõnullis præter naturæ curſum Dæmonũ ope accidere non ambigimus; ſed ad rẽ, cuius gratia digreſſi fuimus, reuerſi dicimus à nõnullis Dæmoni aſcribi, quod inſanientes aliquãdo futura prędicant. Aretæus lib. 1. diuturnorum aff. c. 5. furoris ſpecies (inquit) vtique infinitæ ſunt. Ingenioſi nanq. ac dociles aſtronomiam callent ſine

Doctore,

Doctore, Philoſophiamque poſſident à nemine traditam, Poeticam quoq. veluti à Muſis infuſam norunt. Aliquid enim & in morbis emolumenti præbet docilitas. Rudes autem, atque indocti homines hoc malo circunuenti grauia pōdera ferunt, figulinam exercent, aut fabrilem, aut lapides cęlant, præterea & monſtroſa quædam cogitant. huius rei cauſam & ſi ipſe hoc loco minimè tradat, tamen nos elicimus ex illius dictis lib. 2. acutorum morb. c. 4. vbi de illis, qui à febre vſtoria conſumpti ſunt, uerba faciens ait. Animus conſtans, & ſtabilis eſt, ſenſus omnis purus, & integer, ſubtile ingenium, mēs vaticinando idonea, primum quidem ſe ipſos de uita migraturos præſentiunt, deindè præſentibus futura denunciant. Nonnulli uerò interdùm eorum dictis fidem non habendam putant, ſed dictorum euētus homines in eorum admirationem concitat. Aliqui præterea ex his cum quibuſdam vita defunctis ſermonem habent, fortaſſe quidem ipſi ſoli præ ſenſus acumine, & puritate eos adeſſe cernentes, aut fortè ipſorum animo viros, cum quibus verſaturi ſunt, prænoſcente, atque enarrante, quippe antea in lutulentis humoribus, & caligine demerſus erat, quos vbi morbus exhauſit, & ab oculis tenebras deterſit, quæ in aere fiunt, prędicāt, exutoque ſordibus animo, veraciſſimi uates efficiuntur, ſed quorum ſucci, & ingenium adeò extenuati ſunt, hi non diu admodum ſolent eſſe ſuperſtites, cum eorum vitalis potentia iam in aerem ceſſerit, atque abierit. hactenus Aretæus, ſic moribundum Hectorem Achilli, Patroclum Hectori antiquitus, & noſtris temporibus Regi Philippo Imperatorem Carolum certo præſagio, plura, quæ euentus comprobauit, admonuiſſe commemorant, anima ſcilicèt iam ſuo diuortio, & libertati propior diuinitatis ipſius puriorem radium perſentiente, Ex quibus & nos elicere poſsumus in melancholicis intellectum aſſiduis cogitationibus minimè præpeditum in ſe ipſum colligi, futuraq. præuidere. Sic Andreas Cattanius Imolenſis in trac. de cauſis mirabilium effectuum mirabilia, quæ in atra bile laborantibus conſpiciuntur, reijcit in intellectum agentem abſtractorem infimum, in Intelligentias, abſtractasq. mentes cęleſtes, quæ homini iungantur, & ſuccum corporis cęleſti diſpoſitioni, ac ſtellis quibuſdam reſpōdentem Ariſt. probl. ſec. 30. probl. 1. hæc habet, In quibus multa, & frigida bilis eſt atra, hi ſtolidi ſunt, & ignaui, In quibus per multa, & calida, ij perciti, & ingenioſi, amaſij, propenſi ad omnem excandeſcentiam, & cupiditatem; nonnulli etiam loquaciores. Multi etiam, propterea quod ille calor ſedi mentis in vicino eſt, morbis veſaniæ implicantur, aut inſtinctu lymphatico inferueſcunt, ex quo Sibyllæ efficiuntur, & Bacchæ, & omnes, qui diuino ſpiraculo inſtigari creduntur, cum ſcilicèt id non mor-

bo, ſed naturali tēperie accidit. Maracus ciuis ſyracuſanus Poeta etiā præſtantior erat, dùm mēte alienaretur, Ex quibus verbis licet haurire Ariſt. ſententiam fuiſſe mirabiles inſanientium operationes in melancholicum ſuccum referre. Et ſi nonnulli hoc loco Ariſt. non de furentibus verba facere, ſed de ijs duntaxat, qui habitu ſunt melancholico cō tēdāt, illis verbis moti. ὅταν μὴ νοσήματι γένονται ἀλλὰ φυσικῇ κράσει, ideſt id non morbo, ſed naturali temperie accidit, quæ tamen verba, ſi rectè intelligantur nullam difficultatem faciunt, ſenſus enim eſt, qui inſania corripiuntur ex ſucco melancholico ex naturali temperie nō aſcititia, & morboſa proueniente, mirabilia iam dicta edere. Nàm quod de alienantibus, & furētibus Ariſt. ſit ſermo ex tex. ipſo clariſſimè innoteſcit, ſed parcāt mihi Diuini Piloſophi manes, nō video quomodo ex humore melancholico talia prouenire poſſint, quod ſi in Dęmonē id referre noluerimus, ſatius certè erit id intellectiuæ animæ in ſe ipſam retractæ adſcribere. Cuius ſententiæ fuiſſe Macrobiū opinamur in com. in ſomnium Scipionis, quo loco ex Platonis doctrina animam à cœlo in corpus influentem, dùm in cęlo moratur diuinarū rerū omnium cōſciam eſſe, ſed obliuionem quidem deſcēdendo, cum ad corpus rapitur, haurire, quod ſi quando accidat minus in corporeis munijs detineri, & in ſe ipſam inflecti, ea recognoſcere, & memorari, quæ nouerat antequā materialis influxio in corpus venientē illam ebriaret, vndè refert Platonis fabulam talem. Et quidam nomine fuit natione Pamphilus miles officio, qui cum vulneribus in prælio accepit vitā effudiſſe viſus: duodecimo demum die inter cæteros vnà peremptos vltimo eſſet honorādus igne, ſubito ſeu recepta anima, ſeu retenta quicquid emenſis inter vtranq. vitam egerat, viderat vè, tanquam publicum profeſſus indiciū humano generi nunciauit. Aſtronomi propoſiti problematis rationem reddere conati ad vniuerſaliores cauſas reducunt, vt in Centiloquio, & Quatripartiti 3. videre eſt, Nos & ſi Philoſophorum, Ethnicorumq. placita recenſuimus, illorum tamen ablegatis nugis rectæ fidei inhęremus, & quæ ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſcitis cōſona prodita ſunt, ſequimur Quod Chriſti Ieſù Domini noſtri doctrinę expedire, chriſtianoq. nomine dignum firmiter credimus. Sed antequā poſtremā manū huic capiti imponamus, libet in Medicorum gratiam, quorum cauſa potiſſimum labores hoſce noſtros ſuſcepimus. Mirabilem hiſtoriā furentis hominis ab Aretæo relatam lib. 1. Diut. aff. cap. 6. ſubſcribere. Id etiam fama diuulgat. Carpentarius quidam olim fuit, cum domi eſſet prudēs operator, ligna bene metiebatur, ſcindebat, complanabat, clauos iungebat, aptabatq. in domo extruēda, ſobrius cum exactoribus operum verſabatur, paciſcebatur, pro laboribus iuſtam mercędem poſcebat;

porrò

porrò iſto in loco,vbi arte ſua fungebatur, mente conſtabat,at ſi in forum quandoq. diſcederet,ad balneum,aut ad aliud quippiam neceſſarium,inſtrumenta deponens primo ſuſpirabat,deindè egrediens humeros conſtringebat,poſtea cum è ſeruorum fabricæ,lociq. illius conſpectu abijſſet, tùm penitus inſaniebat, & furore rapiebatur, quod ſi ad eundem locum celeriter recurriſſet,iterum ad ſe redibat. Hæc erat inter locum illum,& viri mentem cognatio,hæc Aretæus, cuius ſententiam de ſympathia loci & mentis carpentarij non approbamus. ſed potius ad deprauatam viri imaginationem confugiendum arbitramur,vt ſcilicèt imaginaretur ſibi inſaniendum eſſe,cũ extra locum illum mutari contingeret,ſicque egreſſus furentis actiones ederet. Nec illud inſaniæ genus reticendum,cuius meminit Albertus Krantzius lib. 5.Daniæ Ericum ſcilicèt Daniæ Regem à Muſico quodam vnà cum alijs cõſocijs in furorem cytharæ ſono actum,cum hic homines lętari, triſtari, ac in furorem adigi concentu cytharæ cogeret, ac omnes affectus quando vellet moueret, qui tamen ſono ceſſante reſipuit vna cũ alijs, quod habemus ab Alex.lib.3.c.5.in Æthiopia Elephantina Ophiuſam herbam bibentes inſani redduntur; hanc eſſe exiſtimo illam de qua Plutarchus.

Facultatis memoratricis admirandæ affectiones. Cap. II.

ADmirandum profectò, quod aliquando eueniſſe legimus, obſeruatum aliquibus ſcilicèt ita memorandi facultatem abolitam, vt omnium præteritorum obliuiſcerentur Cæteris Principibus facultatibus integris permanẽtibus, ſcribit Plinius lib.7. Naturalis hiſtoriæ, quòd ex præalto tecto lapſus, matris, affinium,& propinquorum cæpit obliuionem,alius verò ægrotus ſeruorũ etiam,ſui verò nominis oblitus eſt Meſſala Coruinus orator, etiam ex Solino 6. Polyh. ſed & illud nos magis etiam in ſui admirationem trahit,quod ibidem Plinius retulit, Ictum quendam lapide literarum tantummodo oblitum fuiſſe.Valerius Maximus lib. 1.memorabilium c.vltimo meminit, & ipſe hominis cuiuſdã Athenienſis, qui cum ictum lapidis in capite recepiſſet, cæterarum omniũ rerum meminerat,litteris exceptis, quarum omnium omnino oblitus fuit,qui an idem fuerit cum illo,cuius verba fecit Plinius, an potius alter,haud ſatis certè affirmare poſſumus. Orbilius Puppillus Beneuentanus Grammaticus Illuſtris ætate Ciceronis in ſenectute memoriam amiſit,Vnde Bibaculi verſus; Orbilius vbi nam eſt literarum obliuio,

ex Suetonio de Illuſt.Gram.& Georgius Trapezuntius vir doctiſſimus omnium literarum Græcarum, Latinarumq. in ſenio eſt oblitus tradente Volaterrano lib. 21. Anthrop. vbi etiã & Franciſcum Barbarum Venetum patricium ex Schola Chryſoloræ vtraque in lingua eruditiſſimũ, vti Hermolaus ait, literarum græcarum, quas probè tenebat omnino oblitum eſſe ſcriptum reliquit. Horum euentum cauſam indagantes nos operæpretium facturos arbitramur. Sciendum itaq, Memoriæ læſionem ſemper fieri à frigida intemperie, cui vt plurimum humida, nonnunquam & ſicca aſſociatur, quemadmodum docuit Gal. 3. de locis aff. c. 5. exemplo adducto cuiuſdam, qui ob laborem in ſtudijs, atq; vigilias memoriam penè amiſerat; Et Agricolæ qui ob labores quos vites colendo ſubierat, ac tenuẽ victum, eodem modo affectus eſt; quod ſi Paulus Alsharauius, & Auic. hoc vitium ad ſolam intemperiem humidam, vel ſiccam referunt, & non perpetuè ad frigidam, non tamen reijciendi tanquam Gal. contrariantes, nam vt læue hoc vitium paſſiuis duntaxat ita graue ſoli frigiditati aſcribendum. Quamobrem in ſoporiferis affectionibus cunctis iure videtur, Aetium lib. 6. memoriam perdi decretum reliquiſſe, in quibus frigiditas, & humiditas vigent, quod tamen haud quaquam ſemper verum eſſe patere poteſt ex hiſtoria condiſcipuli Gal. catocho deprehenſi, cuius meminit Gal. in 2. com. in 1. Pror. comm. 56. cuius nos infra verba faciemus, & ex altera hiſtoria tradita à Fernelio 5. de par. morb. & ſympto. cap. 2. quo loco de Caro verba faciens habet. Quidam quum per acceſſionem ita ſopiretur, vt nec pilorum auulſionem, nec punctionem ſentiret, excitatus tandem omnia furore quodam memorauit, quibus acerbè excruciatus fuerat in ſopore, quæ Fernelij uerba rectè ſunt intelligenda cum inquit, Caro detentum non perſenſiſſe punctionem, & pilorum auulſionem, ideſt ab illis, non fuiſſe excitatum, nam ſi ſecus interpretentur haud à nota aberit Fernelius, cum Pauli teſtimonio Caro affecti, ab Apoplecticis ex hoc vno diſtinguntur, quòd illi puncti ſentiant, licèt non loquantur, & excitentur, iſti nequaquam. nàm qui ex ſola reſpiratione non læſa Carum ab Apoplexia diſcriminantur, parum certam notam afferunt. Cum in Caro forti, & ipſam oblædi conſpiciamus & in Apoplexia debili pauxillã admodum læſionem obſeruemus, niſi itaque Aegrotus à Fernelio memoratus perſenſiſſet punctiones, utique nec excitatus eas commemorare valuiſſet, cum nihil in memoria eſſe poſſit, quod prius non fuerit in ſenſu. Sed ad prioris hiſtoriæ dilucidationem accedentes memoriam unã oblæſam ratione illęſa mirati ſumus; Cum Gal. 3. de loc. affect. cap. 5. ſcriptum reliquerit læſam memoriam nobis occurrere uitiata ſimul quodamodo ratione, quemadmodum ſi

ratio

ratio lædatur memoriam quoque lædi contingit, præterea & Aetius ſcribit, quòd uitiata operatione memoratiuæ facultatis, neceſſe eſt itē imaginationem, & cogitationem lædi, & earum operationes corrumpi, Ad hæc maxime veritati conſentaneum videtur male affecta ratione potentia nobiliori minorem quoque memoriam ſcilicèt offendi, ſicuti dempto animali demitur & homo. Inſuper cum Principes facultates omnes ſuas edant operationes in cerebri corpore, & in illo conſiſtant ex Gal. ſententia 3. de locis affect. 5. & illis vitiatis vitietur & cerebri temperamentum, quod tunc afficitur tanquam pars ſimilaris, & non tanquam inſtrumentalis, nulla ratio perſuadet, quòd vitiata memoria reliquæ integræ permaneant; ſiquidem cum functionum animalium Principium noxæ, nec earum generatio ſubito fiat, nec ſubitanea ſit earundem ſolutio ex Gal. doctrina, dicendum cerebrum tunc ſecundum ipſius corpus, minimè verò ſecundum ventres affici, quod pariter Gal. lib. artis Medicæ c. 12. manifeſtè demonſtrat, dùm inquit promptitudinem intellectus ſubtilem cerebri ſubſtantiam indicare, tarditatem uerò intellectus craſſam, & diſcēdi facilitatem formarum facilè ſuſceptiuam, memoriam autem ſtabilem, & firmam, ſicuti diſcendi difficultatem formarum non facilè ſuſceptiuam, & obliuionē fluuidam; quod etiam Ariſt. lib. de memoria, & reminiſcentia cap. vltimo confirmat. Cum itaque Principes operationes, earumq. virtutes, & vitia tantummodò indicent cerebri ſubſtantiam ſubtilem, vel craſſam, mollem, vel duram, in ipſo quoque, & ipſius corpore eaſdem exerceri neceſſariò ſtatuendum, & per conſequens una earum uitiata, & alias quoq. oblædi; nec obſtat, quòd in Caro, Apoplexia, & huiuſmodi affectionibus cerebri, in quibus ipſum affici ſecundum ventres cōtingit, non ſolum lędantur Principes operationes, ſed & aboleantur, Indiciū, ꝙ ipſæ in illius uentriculis, & non in corpore fiant. Nanq. in huiuſmodi præter naturam affectionibus non per ſe læduntur hæ potentiæ, ſed per conſenſum prohibita ſcilicèt ex ventriculorum obſtructione delatione ſpirituum per cerebri corpus, quibus ſpiritibus tanquam inſtrumento medio principum facultatum operationes eduntur, de qua conſenſus ſpecie meminit. Gal. 1. & 3. de locis affect. exemplo deſumpto à voce vitiata, cum afflatio, quæ eſt materia uocis, deperditur, ex quibus adhuc inſtantia in ſuo robore permanere videtur, nempè quòd vna harum potentiarum uitiata & aliæ quoque vitio carere nequeant, cuius tamen oppoſitum quotidiana experientia docet, & Gal. confirmat 3. libro de ſymp. diff. c. 3. adductis exemplis, & primo imaginationis tantummodo læſæ hiſtoria Theophili Medici ægrotantis, qui cum alioqui prudenter diſſereret, atq. eos, qui tum præſentes erant exactè

noſceret,

noſceret, Tibicines tamen quoſdam arbitrabatur eſſe in angulo cubiculi,in quo decumbebat,eoſq. tibia canere,atq. pulſare,& ſe illos videre putabat,alios quidem ſtantes,alios autem illic ſedentes,atq. ita continenter canentes,vt neq. noctu,neq. interdiu quicquam remitterēt, aut quieſcerent,ne minimo quidem temporis momento,proindè aſſiduè clamans iuſſit eos à cubiculo expelli, atq. hanc habuit ille delirij ſpeciem,is,vbi conualuit,abeunte morbo,quicquid ſinguli eorum,qui ipſum viſitabant,vel dixiſſent,vel egiſſent,narrabat, deniq. viſa,Græci phantaſmata vocant,quæ de Cantoribus apparuerant, memoriter recitabat.Sunt verò & alij,quibus nulla apparent viſa, ſed non rectè ratiocinantur cogitandi facultate in ipſis affecta,vt Phrenitico illi contigit, qui obſeratis intus ianuis protulit per feneſtras ſingula vaſa interrogās prætereuntes,iuberent ne ea proiicere, hic ſingula vaſa ſuis nomenclaturis probè nominauit, vndè intelligere licebat, neq. imaginandi functionem circa illa fuiſſe læſam, neq. nominum memoriam deletā, at quamobrem ipſe decreuiſſet ea ab alto deijcere,& ita frangere, id cōiectura aſſequi nemo poterat, ex ipſo tamen opere illum inſanire, nec probè diſcurrere conſtabat.Iam memorandi animæ facultati poſſe accidere vitium cæteris illæſis potētijs Principibus, vel Thucydidis teſtimonio,in hiſtoria belli Poloponneſiaci lib.2. diſcere licet præter exēpla ſuperius allata, qui nonnullos in peſtilētia ſeruatos adeò omnium quæ antea nouerant,fuiſſe oblitos cōmemorat,vt non ſolum ſuos familiares non agnoſcerent, ſed ne ſe ipſos quidem;ex quibus conſtat vnā duntaxat Principum functionum lædi poſſe reliquis nō vitiatis, quod pariter Gal.4 de locis aff.c.2. confirmat exemplo à ſemetipſo deſumto,dùm feſtucas, & floccos colligeret,quos putabat eſſe in veſtibus,& altero exemplo adducto de puero lanifico vitrea vaſa, & puerū è feneſtris proijciente.Id quoq. ab Aetio ſer. 2. c. 2.confirmatum legimus, dum deſcribit tres principaliſſimas phrenitidis differentias,aut enim ſola imaginatiua facultas læſa eſt,ſeruatur autē raciocinatiua, & memoria,aut ratiocinatiua,& imaginatiua læſæ ſunt,ſeruatur autem memoria. Reliquū itaq. eſt,vt pro hac veritate tutanda authoritatibus, & rationibus in aduerſum allatis ſatisfaciamus,& primo ad Gal.dictū reſpondendum textum illum perperam in latinum à Græco translatū deficit enim vox,quæ in Græco codice reperitur πολλάκις ideſt ſæpè, qua dictione addita,propoſitio illa, quòd læſa ratione lædatur memoria,& è contra non abſolutè prolata erit,ſed conditionaliter,ita quòd id ſæpè,ſed non ſemper fiat,nanq. vt tradit Paulus lib.3.c.11. id non ſemper,ſed nonnunquam fit,incipit enim quādoq. rationis læſio,qua aucta aſciſcitur & memoriæ læſio,nonnūquā initium eſt à læſa memo

ria,

tia,cui deindè iungitur, & rationis defectus. Ad auth. Aetij dicimus ipſum loquutũ non ex propria ſententia,ſed Poſſidonij,vt in textu clariſſimè legitur,rationi verò adductæ ſic occurrẽdum cenſemus, quod & ſi principes facultates animalis cerebri fiant in corpore, & in illo cõſiſtant,tamen non omnes in eadem parte, & loco corporis cerebri fieri,quare vna duntaxat parte exempli gratia intemperata reliquis illæſis,vnam duntaxat earum oblædi contingit,puta anteriori imaginationem,media cogitationem,poſteriori memoriã,vel ſi binæ cerebri partes,binas quoq. facultates, ſi omnes,omnes quoq. potentiæ, vitientur vel deperdantur,vel minuantur, prout morbus maior, vel minor fuerit,Nec obſtat quòd Gal.li. de oculis 2. c. ſcriptum reliquerit has operationes fieri in cerebri ventriculis,per hæc verba.Spiritus autem animatus de vitali fit,vitalis in corde generatur,& naſcitur,à corde enim duæ venæ ad cerebrũ aſcendunt, quæ ſubtus cerebrum venientes multis diuiduntur modis,& protelatæ faciunt quaſi rete per quas ſpiritus vitalis à corde ad cerebrũ deductus in illo rete moratur,quouſq. mũdificetur,& ſubtilietur,purificatus deindè ad medium ventriculum cerebri tendit,ibiq. aliquantulum permanens ſubtiliatur,poſtea ad puppis vadit ventriculum,ſed via, quæ eſt à medio ad puppim nõ eſt aperta,habet enim portam,in qua quoddã obſtaculum eſt, cuius forma eſt ſicuti pinea,quam Anatomici vermem vocãt, ſed fermè ſemper claudi tur, vndè cum ſpiritus,qui eſt in puppi fuerit motus fit memoria,cum is,qui eſt in medio,fit intellectus,& ratio,cum ille,qui eſt in prioribus fit ſenſus communis,& phantaſia.Hunc librum inter Gal.ſpurios connumerari manifeſtiſſimum eſt,ſed demus Gal.legitimum eſſe,illius dicta ſic erunt interpretanda, quòd ſcilicèt ſicuti ſpiritus animalis in diuerſis ventriculis exiſtens, & diuerſimodè motus ad diuerſas cerebri ſubſtantiæ partes efficit animales operationes principum facultatum, ita quoq. exiſtimandũ,ſi ventriculis vitium accidat,cõmunicari quoq. partibus corporeis vicinioribus nocumẽtum, ſicq. & vitiari principũ facultatum operationes. Sicq. anteriori corporis cerebri parte laborante lædi imaginatiuam,quæ à ſpiritu in priori ventriculo contento tãquam inſtrumento fieri ſolet,ſic media cogitationẽ, & poſtrema memoriam,non enim intelligas,velim ſpiritum animalem moueri dũtaxat in ventriculis,dùm principum facultatũ operationes efficit, ſed & ab illis & moueri,& impartiri vniuerſę ſubſtãtię, & corpori cerebri, ibiq. inſeruire dictis operationibus,ſicuti dùm continentur in ventriculis magis ſenſui,& motui accõmodant. Hoc autem elicitur ex Gal. dictis.8.de vſu partium c.13.vbi in toto cerebri corpore, non in ſolis eius finibus, ſeu ventribus ſpiritum animalem multum contineri fatetur,

tur, quo certè tanquam inſtrumento vtuntur principes animæ noſtræ facultates ad propria munia patranda, quare ſi ſic Gal. dicta lib. illo intelligantur, ipſum ſibi minimè pugnare patebit, ſecus ſi alio modo intellexeris. Ita quoq. & Auicennæ dicta fen. 1. 3. trac. 4. c. 11. & Auer. 2. collec. c. 20. & lib. de memoria, & reminiſcentia c. 3. ſunt accipienda, dùm docent in varijs, & diſtinctis cerebri partibus operationes, fieri harum principum functionum, nempè non ſolum in varijs ventriculis cerebri varias haſce operationes effici à ſpiritu in illis contento, ſed & eodem per cerebri ſubſtantiam diſperſo, & diſſeminato. vndè principes animæ facultates eſſe ſedibus diſtinctas neceſſariò ſtatuendū eſt. Nec obſtant Fernelij argumenta, quæ lib. de func. & humo. c. 15. adducūtur ad probandum ex ſola læſione vnius potentiæ reliquis illęſis nō eſſe concludendum varias in cerebro ſedes obtinere. ait nanq. effici, ꝙ vna magis lædatur altera, nō quòd loco ſint diſtinctæ, ſed quod vna ſit altera vegetior, vel imbecillior, vndè ſi cauſa delirij fuerit leuior, potentiæ validiores, & firmæ, magis reſiſtent illi, & non lædētur, infirmæ autē minus cauſæ irruenti obſiſtent, & lædentur, at ſi cauſa delirij vehemens fuerit, omnes malè afficientur, aliàs pari iactura aliàs diſpari, quæ tamen Fernelij ſententia iudicio meo parū ſubſiſtit, quinimmo ipſe proprijs fundamentis facile conuincitur, peterem enim ab ipſo, ſi (vt ipſe fatetur) non ex animæ eſſentia, ſed & conſtitutione inſtrumenti corporei animæ facultates omnes validiores, vel imbecilliores fiūt, cum in eodem ſubiecto eſſentia principum functionum omniū ſit eadem, qnomodo fieri poterit, vt vna altera ſit vegetior, & validior, ſi indiſtinctè per totum cerebri corpus operationes ſuas perficiunt, quod vbiq. eodem temperamento, eademq. conſtitutione prędítum ſit, certè ego hoc non video, niſi ſedibus diſtinctas haſce ſtatuamus, quarum vna cæteris illæſis vexari, & offendi cōtingat. Ad id verò, quod poſtremo loco obijciebatur, reſpondendum, quod fatemur, cogitatiuam facultatem cæteris nobiliorē eſſe, ſed minimè tamen reliquas ſub illa ordinari, quemadmodum homo ſub animali, dempto enim animali demitur & homo, ſecus verò cōtingit ī hiſce functionibus, nā oblęſa cogitatiua potentia nobiliori quidē, ſed non à cuius eſſe cęteræ neceſſario pendeant, reliquæ integræ ſubſiſtere poſſunt, quia ſede ſunt ab illa diſtinctæ, & ſuū eſſe ab illa ſeiunctum obtinent, ſed quis rurſus obijciet Gal. locum lib. 2. de motu muſculorum c. 6. quo loco ſic ſcriptum legimus. Pars animæ imaginatiua, quæcunq. ea ſit, hæc eadē & recordari videtur, ex quibus patet Gal. ſententiā fuiſſe, ſiuè potentiam, ſiue inſtrumentum, & ſedem ſpectes, eandem eſſe imaginatiuam, & memoriā ſatisfacimus dicentes, Gal. minimè loquutum fuiſſe affirmatiuè, & aſ-

ſertiuè,ſed per verbum videtur,quòd,ſi hæc reſponſio haud arriſerit, dicamus per partem non potentiam,non inſtrumentum,nec ſedem intellexiſſe,ſed partem animæ,hæc enim eadem eſt,quæ imaginatur, & memoratur, nanq. principes facultates licèt quo ad operationes ſint diſtinctæ,vnica tamen vis eſt,à qua hæ actiones proficiſcuntur, quod ſi ſecus Gal.dicta interpretemur, erit à contradictione apertiſſima extricandus, cum alibi pluries haſce facultates inuicē diſtinctas ex profeſsò,& accuratè fecerit,vt potè 4.de loc.aff.2.inquiens.Cum anterior cerebri pars affecta in conſenſum traxerit ſupremum ipſius ventrem, cogitandi actiones vitiari, ex quibus facilè colligimus cogitandi vim fieri in media cerebri parte, quàmuis enim ventriculum nominet totam tamen cerebri partem intelligendam eſſe ex ijs,quæ ſuperius diximus,exploratum habemus,ſpiritus enim, qui in ventriculis generantur,per ſubſtantiam cerebri diſperſi operationum Principum efficientes ſunt.Non enim audiendus Gentilis qui 1.tertij dub.13.& 14.poſt multas ambages cōcludit generatiōnē ſpiritus animalis nō fieri in cerebri vētribus,ſed in plexu illo mirabili antè vētres locato, arteriæ nāq. ex quibus plexus ille conſtituitur naturæ ſuæ conditione nulla à cæteris corporis arterijs diſtant, gignunt autem,& continent reliquæ vitalem,non animalem ſpiritum,quem ad cerebri ventres delatum in animalem verti teſtantur doctiores omnes, qui à vētribus per ſubſtātiā cerebri diſperſi, & diſtributi operationum Principum facultatū ſunt inſtrumentum,quod & ipſe Gal.paulò inferius oſtendit,dum in ſopore,& morbo comitiali ventres magis,cerebri corpus minus, in apoplexia verò corpus magis affici ſolere tradit,ſubditq. quòd in Caro anterior pars magis,in Apoplexia, & morbo comitiali vtraq. afficitur, in catalepſi verò,& Catocho poſteriora cerebri potius affici, vt intelligamus in anteriori parte fieri imaginationē,ſiquidē vt Gal.ſcribit lib. de diff.ſymp.Carus,ſeu ſopor eſt quædā veluti reſolutio principis facultatis pſertim imaginatricis,ſicuti in Apoplexia,& Epilepſia magis ratio ī Cathocho verò & Catalepſi magis memoria; Verùm vt Ga.mētē fuiſſe clarius oſtēdamus,potētias principes ſede & loco diſtinctas eſſe, Illius dicta in com.1.in 1.Prorrheticorū tex.27. adducimus.cū.n.ibi docuiſſet ex varia fluxione ad varias et diuerſas partes cerebri,varias quoque prẹter naturā affectiones oriri exēplificat in ſenſibilibus operationibus,& inquit,Vt floccos euellere, & feſtucas colligere ſēſus vidēdi eſt offendiculū,ita & hoc audiēdi,ſcilicèt iubere tibicinas, tibicineſq. expelli,quàmquā ex his adſit nemo; fit quoq. in olfactu ſymptoma nō diſſimile,cū.ſ.graueolētes quoſdā odores,q nō adsūt,inculpāt,sūt, q incūbēs quippiā ſuſtolli iubēt,tanquā graue admodū,vel calefaciens,

vel

vel mordés, vel refrigerás, ſenſu tactus huiuſmodi ĩ ſymptomatis oblę ſo; ſubdit autẽ paulò poſt. Quo autẽ modo in ſenſitiuis percurrit, ita & ratione, mente, memoria, & cogitatione permutationes phreniticis fieri videmus; & parùm infra addit. Imaginare itaq. mihi ægrum aliquẽ dictas permutationes omnes habuiſſe, & circa vrinas, & circa alia, quibus memoria in nonnullis offenditur, imaginare itẽ, & in ſenſibilibus repræſentationibus viciſſim offenſas fieri, pari modo & in intellectualibus, in tali cauſa quidẽ in cerebro exiſtit, ſed aliàs alium ipſius locum infeſtat, quod transfluit. Dij boni quid clarius dici poteſt ad demonſtrandum principum functionum operationes in diuerſis cerebri partibus fieri, quod clarius etiam innoteſcet totum integrum caput illud legẽti, cuius ſentẽtiæ & Auerroem fuiſſe 2.coll.c.20.& c.2.de memoria, & reminiſcẽtia exploratum eſt. Hoc tamen Placitum impugnatur à Donato ab Altomari viro inter recentiores doctiſſimo in quæſtione de Principibus functionibus, opinioniſq. ſuæ fundamentũ à Fernelio mutuatur, cui abundè ſupra ſatisfactũ putamus. Duobus autem exemplis probare contendit Principes animales potentias in cerebro loco diſiunctas minimè eſſe, quorũ primum deſumit à facultatibus naturalibus, quæ in membris noſtris reperiuntur attractrice nempè, retentrice, cõcoctrice, & expultrice, quę & ſi æquè in omni membri parte reperiuntur, nihilominus accidit vnam, vel alteram oblædi, cæteris integris permanentibus, quod tamen exemplum (bona venia clariſſimi viri ſit dictum) propoſitæ rei minimè conuenit, nam non eſt par ratio; conſtat enim naturales facultates Gal. teſt. paſſim, præcipuè verò 3. de facul. natural. ſua munia in membris obire caloris naturalis opere varijs villorum generibus medio, quod in inteſtinis, in ventriculo, veſica & in venis, quibus medijs hepar lien, & renes attrahunt, retinẽt, & expellunt, conſpicere licet. At quis ſanæ mentis, & doctrinæ facultatum principum operationes in cerebri ſubſtantia alio quàm ſpirituum medio, & inſtrumento perfici contendet? Ita quoq. & alterum exemplũ à febribus deſumptum parum, vel nihil certè ad propoſitũ facit, hęc enim vel illa febris potius excitatur diaria, ſcilicèt putrida, vel hectica ſeparatim ab alijs, quia ſubiectum, in quo calor præternaturalis accenditur, diuerſum exiſtit; at cum vitiantur animales principes functiones id cerebro oblæſo tanquam parte ſimilari, uel inſtrumentali à quouis morbo contingere poteſt, ſed ſiuè cerebrl ſubſtantia, ſiuè ipſius naturalis humor, ſiuè vaſa malè afficiantur, non eſt maior ratio, cur potius imaginatio, quàm diſcurſus, vel memoria oblędatur, cum cerebrũ ex ijs omnibus conſtans illius nempè corpus earundem functionũ omnium ſit ſubiectum; quare potius ad partium, & locorum diuerſitatẽ

erit

erit recurrendum,quod feciſse ſuperius Gal.docuimus,Falſum præterea eſt,quod Altimarus tradit, ſcilicèt ex leui frigida intemperie ſolā memoriā,Ex forti frigiditate,& rationem ſimul neceſſario oblædi,ſic quoq; ex calida leui,imaginatiuam,ex forti & rationem ſimul vitiari. Nàm ex ſuperius adductis aliquando ratiocinium malè affici, cæteris potentijs illęſis,exemplo ex Gal.adducto demonſtrauimus.Non enim adeò facile lęditur memoratrix facultas,vt ipſe ſcribit,quinimmo nobilem eſse potentiam ex Gal.dictis,& facilè iniurijs renitentem colligimus,habet enim 3.de locis aff.ſec.3. Animam ſedem in corpore obtinere,atq. & in ipſo & rationis vim,& ſenſibilium imaginū memoriā reſidere,ac primum ipſius inſtrumentū tùm in ſenſibilibus actionibus omnibus,tùm in his, quę à conſilio,& voluntate prodeunt ſpiritū eſſe,qui in ipſius ventriculis,maximèq. in poſtremo cōtinetur,quàmuis non ſit contemnēdus medius uentriculus proindè quaſi non nobiliſſimus ſit,multis enim rationibus inducimur,ut hūc amplectamur,duos uerò anteriores deſeramus;ex hiſce Ga.dictis,cum memoratrix facultas circa poſteriora cerebri fiat & ſpiritus ibidem plurimus,& optimè elaboratus reperiatur, non eſt dicendum, facilius memoriam cæteris offenſas recipere,Quòd ſi Gal.idem 3.de Hip.placitis c. ultimo explicans mythologiam fabellæ, qui Mineruam pingit è Iouis uertice pro natā,inquit ideò è vertice fictioni additum eſse, quoniam ſubeſt uertici medius,iſq. principalis cerebri ventriculus ſapientiæ origo,quę ad Mineruam refertur,non tamen exiſtimandū ſibi ipſi,& ſuperius dicto loco contrariari, cum enim medium ventriculum principaliorē facit, reſpicit ratiocinium,& cogitationem,quæ circa medium ventriculum ſuas edunt operationes,cum verò nobiliorem, poſteriorem appellat, ſpectat perfectionem ſpirituum,qui elaboratiores in poſteriori ventriculo continentur.Statuamus itaque Auer.opinionem, quam plerique alij ſecuti ſunt,non eſse contemnendam, ſcilicèt imaginatricem circa anteriora, cogitatricem circa media, memoratricem circa poſteriora cerebri ſuas perficere operationes.Neſcio certè quid in mentem venorit Præclariſſimo conciui noſtro Iulio Delphino,cum in ſua quęſtione de facultatibus principibus animæ aſserit cogitatricem fieri in anteriori cerebri parte,Imaginatricem verò potentiam in medio. Sed quis ad uerſus poſitionem noſtram inſurget Gal.aut.eodem 3.de locis aff.vbi cum haſce facultates in cerebri corpore ſedem obtinere docuiſset, earum tamen ſedem non ſolum diſcriminare omiſit, ſed & inquit ſatis eſse ad probè curandum noſse ſedem affectam eſse cerebrum, licetq. illius ventres recenſens ſpiritui in poſteriori ventriculo genito primas deferat ad obeundas operationes,quę à cōſilio, & voluntate prodeūt,

ſubdit

ſubdit tamen hæc verba. Verùm exacta horum notitia ad curationis inuentionem nihil ferè conducit, quaſi dicat, ad curationem non refert, ſi hæ facultates ſede inter ſe ſint diſtinctæ nec ne, quod pariter videtur innuere lib. 13. Meth. c. 21. dùm ſiue ſyncipút, ſiue occiput laboret, ſiue phrenitis occupet, ſiuè lethargus, affecto capiti localia perpetuo ad verticem, qua parte ceſſat in coronalem, imponi mandat, quod vtiq. nõ faceret, ſi facultates hæ in cerebro eſſent diſiunctæ, anteriori enim parti ſi imaginatio; mediæ, ſi cogitatiò; & poſteriori, ſi memoria oblæderentur, topica præſidia adhibenda mãdaret. Cui dubitationi ſic nos ſatisfactum uolumus Gal. anteriori capitis parti in quocunque caſu localia medicamenta apponenda cenſuiſſe, non ꝙ medicam non eſſe difficultatem minimè ſit arbitratus, ſint ne facultates principes in cerebro locis diſtinctæ, an coniunctæ; Sed id potius præcepiſſe eo, ꝙ eo loco tùm propter ſuturam inſigniorem, coronalem ſcilicet, & etiam oſſis tenuitatem facilius localium qualitates, & vires ad cerebri ſubſtantiam promeare poſſe cognouerit, alioquin & mediæ, & poſtremæ parti auxilia medica appoſiturum, prout occaſio, & morbus exigeret, ſi ęque ad interna promeare poſſe animaduertiſset. Statuamus itaque memoriam ſolam aliquando vitiari poſſe, & aboleri cæteris facultatibus principibus illæſis hac de cauſa, ꝙ cerebri poſteriora tantummodo male afficiantur, non autem anteriora, & media. Reliquum modo eſt, vt ad alterius quæſiti dilucidationem ſtilum conuertamus, erat autem huiuſmodi. Cur nonnullis ex morbo prȩſertim ex caſu, vel percuſſione literarũ dumtaxat obliuio acciderit. quȩ res certè multa difficultate minimè vacat, Nos cauſam, quam putamus, afferemus, ꝙ ſi quis potiorem oſtendet, libẽtiſſimè acquieſcemus illi. Diſciplinam, Memoriam, obliuionem, & reminiſcentiã diuerſimodè fieri nõ eſt ambigendum, & quodamodo mutuo ſe conſequi, ſiquidem diſciplina Ariſt. teſtimonio lib. de mem. & reminiſc. ab antegreſſo quodã principio emanat, & vt ibidem Auer. docet, diſcimus, quod prorſus ignoramus; id autem fit medio ſenſibilium phãtaſmatum, quorũ ſi inſignes impreſſiones in imaginationibus ſuſcipiat anima, eas perpetuò conſeruat, & ſic dicitur memoria tenere, ſin obſcuras, & ſuperficiarias penitus, non conſeruat, dicitur obliuio, & obliuiſci, vt Gal. 2. de motu muſc. c. 6. docet; quod ſi aliquid prius cogniti memoria excidit, & aliquid permanet, & ex eo, quòd permanſit, deducimur iu notitiam eius, quod excidit, dicitur reminiſcentia, & reminiſci. Eſt igitur reminiſcentia non prior illa ſimulachrorũ facta, & impreſſa figuratio, ſenſus enim ĩ actu huiuſmodi eſt paſſio, neq. etiam illa, quæ iamdudũ idolorũ facta fuit cõformatio, quæ perdurat, & tota ęſt integra, iſtud enim eſt memoria,

ſed

ſed figuratio quidem,& cõformatio iamdudum facta, cuius pars ſanè quædam integra, & incorrupta perdurat,pars autem reliqua abijt iã, & euanuit,ab integra, & incorrupta excitus poſtea animus abolita , & deperdita inueſtigat ſimulacra . Et ideò iure Auer.loco citato docuit, quòd vna eſt virtus ſubiecto,quæ memoratur,& reminiſcitur,duæ verò ſecundum modum,& diuerſitatem operationis . Quibus ſic ſe habentibus dicimus,quòd bonarum literarum,& diſciplinarum , ſcientiarumq. longo tempore,& ex repetitis habitibus fit cognitio, & adeptio;rerum autem ignobiliorum facilior eſt acquiſitio, quamobrem ſi contigerit inſignem læſionem cerebro,& ſpiritibus inferri,quibus inſtrumentis animæ principum facultatum fiunt operationes,inter quas memoria & reminiſcẽtia,fit inquam,vt ad excitanda phantaſmata, & ſimulacra,quę iã aliqua ex parte exciderãt,in quibus diſciplina,& ſciẽtia, & bonæ literæ fundabãtur, multis, & vegetioribus ſpiritibus opus ſit,vt inſtrumentis & cerebri bona conſtitutione,ad hoc vt fiat reminiſcentia,& quæ iam ob præcedẽtem offenſam oblita quodamodo erãt , rememorentur.Secus verò fit in rerum ignobiliorum ſcientia, & memoria reparanda,cum enim illarum apprehenſio nullo propèmodum negocio,& facile fiat,fit quoque,vt facilè etiã excitetur illarũ reminiſcentia,& deturbata ſimulacra,in quibus earum conſtabat cognitio,in priſtinum ſtatum redigantur,pręſertim ſi lęſio minus fortis extiterit. Ponamus itaq. alicui ex præcedenti morbo , puta intemperie frigida etiam cum materia cerebrum ita malè affectum,& debilitatum,vt præteritorum omnium obliuio hominem capiat,ceſſante morbo , & ſenſim reparata ui cerebri , non ſolum ignobiliorũ rerum,ſed & nobiliorum ſuccedet reminiſcentia, voco autem nobilẽ cognitionẽ illam,quæ multo tempore,& labore adipiſcitur; ignobiliorẽ verò,quæ oppoſito modo. Quod ſi inſignẽ valdè offenſam cerebrum ſenſerit,ita vt præteritorum omniũ obliuiſcatur laborans ægrotus,puta ſolutionẽ continui talem,vt indè debilitatem inſignem cõtrahat,à qua reparari nullo pacto poſſit,tunc profectò,vel nulla ſequetur recordatio, vel ſi vlla potius rerum ignobilium,quam nobiliũ , & cauſa eſt, quod pauco negocio primum perfici poteſt, ſecundũ verò nonniſi valida vi exiſtẽte, ſicuti enim rerum quorundã facilis eſt apprehẽſio , ita ſi quando memoria exciderit(ita tamen vt reminiſcentiæ ſi locus)facilis quoq; earum erit rememoratio, & è contra ſi oppoſito modo res ſe ſe habebit. Exemplum prioris libet excipere ab Antonio Beniuenio lib.de cauſis abd.morb.c.47. quod tale eſt. Ex præterito morbo conualeſcens Antonius quidam ſenenſis,quæcunq; memoria fixa tenuerat,ita prorſus oblitus eſt,vt ne rerum quidẽ nomina reminiſceretur,Dumq; Floten

tiæ eſſet Senis ſe eſſe putabat, ſed ne amicos quidē ab inimicis diſcernebat, quos etiā immutatis nominibus vocitabat, Quare eo velut proſus amenti, atq. deliro naturæ dimiſso, cū vigeſimo iam die hoc malo angeretur, cæpit venter fluere, variaq. & diuerſa ſtrigmenta, ſanguinem, bilem viridem, mucoſaſq. deiectiones deponere, quo factum, vt mens & memoria ſimul redirent, licèt eorum, quæ interim ipſe geſſerat, non recordaretur, Exemplum ſecundi euentus propoſiti licèt ex Plinianis dictis, & Valerij Maximi ſuperius allatis deſumere. Nāq. ex caſu, vel percuſſione præſertim in occipitio facta adeò inſignem cerebro labem infigi contingit, vt nullo pacto ad priſtinum ſtatum retrouerti queat, ſed patientem in primis omnium rerū capiat obliuio, mox que ſenſim, & ſenſim ī dies, aliquid prioris roboris reſumēte cerebro, aliqualis fiat reminiſcentia, at non rerum illarum quidem, quibus longo temporis tractu, multaq. & diligēti diſciplina animus imbutus fuit, quemadmodum paulò ſupra retulimus, ſed quis ſtatim obijciet, quòd in literarum adeptione imaginum, & phantaſmatum fortis, & inſignis fiat impreſſio, in reliquis verò ignobiliori cognitionis longè minus fortes, & inſignes apprehenſiones Idolorum fiunt, ergò ſi contingat ex læſione aliqua deturbari, vel aboleri literarū impreſſiones ita, vt earum fiat obliuio longè facilius, & ex leuiori offenſa cæterarū ignobiliorum cognitionum phantaſmatum perturbatio, vel deletio fieri deberet, & per conſequens impoſsibile videtur, quòd literarum fiat ob quamuis offenſam obliuio, ignobiliorū cognitionum ſeruata memoria, vel reminiſcentia. Cui dubio ſic ſatisfactū volumus, Quod non ſolum phantaſmatū obiectuū. ſcilicèt læſio in huiuſmodi caſibus eſt, ſpectanda, ſed & potentiæ, quæ circa talia obiecta ſpirituū medio, & cerebri inſtrumento verſatur. quare cùm ad reminiſcentiam nobiliorū cognitionum faciendam, & excitandam vi, & potentia animi, valida, & ſpiritibus vegetibus & multis, probāq; cerebri conſtitutione opus ſit, accidit, vt quæ ignobiliorum cognitionum rememorationem excitare, & perficere valeat, nobilioris tamen vt potè ſcientiarum nobiliū recordationem in actum deducere nequeat, quæ ad propoſitorū problematum diſcuſſionem ex Ariſt. & Gal. in medium attulimus. Principis Aboali interim ſententia relegata, qui commentus fuit, & ſecum reputauit, Nullam eſſe memoriam, cuius argumenta omnia hac vna poſitione facilè diluuntur, quòd ſcilicèt ſpecies, quarum medio fit memoria, non ſunt in cerebro tanquam in materia, nec materiales, vt ipſe arbitratur, ſed ſpirituales, & in anima noſtra, cerebri tamen medio, quo animus noſter tanquam inſtrumento vtitur, adeptæ. Excellentis & admirandæ memoriæ plurima exempla apud Con-

radum

radum Lycoſthenem in Theatro vitæ humanæ. Ex dictis facile reddi poterit ratio hiſtorici euentus cuius meminit Fulgoſus lib. 1. c. 6. per tex. verba. Mirum proculdubio illud fuit quod Federici 2. tẽpore, cuidam Germano Clerico contigit, qui ex Petra Sancti Michaelis ortus erat, Is a uena hauſto ſanguine ſeruata aliarũ rerum memoria literas tantum oblitus fuit, nec amplius legere aut ſcribere norat, quàm ſi utrumq. nunquam didiciſſet, annumque in hac obliuione manſit, poſtea eodem tempore & ex eadem vena iterum hauſto ſanguine ad eandem ſcribendi legendique ſcientiam reſtitutus eſt.

Conuulſiones infrequentes. *Cap. III.*

Conuulſiui motus & ſi quotidie in curandis morbis à Medicis obſeruentur, nonnunquam tamen admirationem quandam ſecum adferentes, minimeq. vulgares viſi fuere. In æde Diui Vincentij Mantuæ Monialis quędam, cui nomẽ Monacha Grignana per plures annos concuſſiuas commotiones perpeſſa eſt, ita vt lecto cubare cogeretur, ſedendo diu, noctuq. capite, collo, ac ſpatulis commotis antrorſum, retrorſumque inceſſanter edendo, & bibendo quaſſare cogeretur, ita vt nec ipſa, nec adſtantes eã continere valerent, quominus id pateretur, quod ſi valida vi id aliquando prohibere tentaſſent in animi deliquiũ incidebat, maximeq; affligebatur, id autem perpeſſa eſt pluries trium annorum tempore, & dum hæc ſcribimus eodẽ ſymp. conflictatur aliquãdo per plures menſes continuos ſingulo quoq; die, nonnunquam de tertio in tertium, non ſemel etiam quartanario typo ſeruato, quin etiã per aliquot menſes immunis ab affectione hac per interualla degit præſertim ęſtiuo tempore, quominus hac præternaturali affectione vexari cõſueuit, quòd ſi aliquando leuem certè ſomnum capeſcit, acceſſionis tempore à motu illo concuſſiuo haud immunis obſeruatur mentis ſemper compos, læſionis initium à ſpina ea in regione, qua ventriculum incũbere ſcimus ortum ducere, aiebat. innumera propemodum præſidia ab Eccellenti viro Domino Paulo Magno mihi arctisſimò amicitiæ vinculo coniunctisſimo adminiſtrata fuere, quæ cũ haud contuliſſe videret libuit, vt moris eſt, amicos Medicos conuocare, accitus primo Eccellens Domin⁹ Raphaël Copinus Ducalis Medic⁹, mox & ego ſimilis ſpectaculi cognoſcendi auidisſimus, qui cunctis ritè obſeruatis potius affectionem miratus ſum, quàm quòd auxilij genus quodpiam certũ, quo perſanari poſſet mulier, excogitare valuerim, cæpi itaq. mecũ ſymp. naturam perpendere, atq. in eam deueni ſententiam, conuulſiuos mo-

tus illos concitatos eſſe à malo vapore craſſo ad neruorum originẽ ſpinæ nucam dicũt, delato, mala qualitate prædito, à parte illa dorſali eleuato, atq. per partem poſt partem à calore materiam eo in loco contẽtam agitante fomentũ recipiente. Lucilla Calandra nobilis mulier Vrbis noſtræ per multos annos per ſimile ſymp. perpeſſa eſt, nãq. pollicẽ pedis cõtinuo modo ſurſum attollendo, modo deorſum deprimendo agitare cogebatur, ita ut nec in ſomno à motu illo deſiſteret, ſicq. uſq. ad mortẽ multis incaſſum tẽtatis præſidijs perſeuerauit. ſcimus enim cõuulſionis, ſeu cõuulſiui motus non unicã eſſe ſpeciẽ, ſed plures, quæ tamẽ omnes ad duas illas communiſſimas Hip. reducũtur ad inanitionis ſcilicèt, & repletionis modum. Nam & ſi Gal. aliquando, veluti in calce lib. 12. Meth. med. quinq. ſpecies enumeraſſe videtur non tamẽ temerè reprehẽdendus, quemadmodum Cardanus in com. aph. 37. 6. lib. facit. Nanq. eo in loco Gal. præcipuus ſcopus non fuit conuulſionem in ſuas differentias dirimere, ſed potius docere quo pacto, ex inanitione & repletione, varijs modis conuulſio excitetur, ſiquidem humor ipſe replens neruos eos extendit, & humor hic ſi acris, & erodẽs fuerit, eos uellicat, & mordet, vndè ipſi contrahuntur, ſicq. non ſolum replendo, ſed & eroſionem excitando, conuulſionẽ efficit; quæ conuulſionis ſpecies, quoquomodo, & ex inanitione facta dici poterit, cũ humores acres uim habeãt exſiccandi vt Gal. in com. aph. 1. 5. lib. ſic pariter & ſiccitas immaterialis, ideſt qualitas ſicca agẽdo in corpus neruoſum, illudq. arefaciendo, & propriã ſubſtantiã diſperdendo minorem efficit, quod in corijs igni appoſitis fieri videmus, ex quo cõtractio, & conuulſio cõſequitur, quæ ex inanitione licèt ſit dicenda, tamẽ & alio quodam modo cõuulſionem ex ſiccitate oriri manifeſtum eſt, propria inquam neruoſi corporis ſubſtãtia diuerſimodè excreta. hinc factum, quòd Gal. conuulſionem à ſiccitate ſimpliciter ortã ab ea, quæ ex inanitione fit, diſtinguere uoluit, & non quòd conuulſionẽ à ſiccitate ortam ad conuulſionem ex inanitionem reduci poſse ignoraret, vt ex dictis ipſius in com. 1. aph. 5. parte clarè colligi poteſt; eadem de cauſa quoq. conuulſionis à frigore ortum ducẽtis meminit, nanq. ſi frigidũ ſpectemus, quatenus neruoſorum corporum ſubſtantiam cogens, ac conſtringens, quominus difflentur, efficit, vtq. repleantur, propterea eſt in cauſa, ad cõuulſionem ex repletione reduci poterit, vt Hip. aph. 17. 5. lib. & Gal. ipſe 12. meth. & in com. aph. 13. 6. lib. docent, Quàmuis ſi corpus ſiccum, ac ſuperfluitatibus carẽs fuerit ex frigore, conuulſio ex ſiccitate oriri poſſit, illo ad corporum neruoſorũ interiores partes penetrãte, eaſq. exſugẽte, ac inaniente vt Philotheo placuit in cõ. aph. 17. 5. lib. ſic quoq. cõuulſio, quę in vulneribus pręſertim neruoſarum

rum

tum partium ſuperuenire conſueuit conſiderata prout aduenięte infla matione,& phlegmone accedente excitatur,ad conuulſionẽ ex repletione erit reducenda,quemadmodũ Gal.in com.Aph.2.5. lib. & omnes interpretes eo loco docent, nihilominus ſi quoq. ſpectemus,quatenus ex inflãmatione, & ardore ex ea ꝓueniẽte ſubſtantia ꝓpria partis diſſipatur,vndè nerui cõtrahuntur,ad ſpaſmũ ex inanitione prouenientem iure reduci poterit,quod Fernelius lib.5.de morb.& ſymp. partiũ docet cap.de ſpaſmo. Concludendum itaq. ad communiſſimas illas cõuulſionis differentias ſpeciem quamlibet ſpaſmi reduci poſſe à quauis cauſa genitam,nanq. & à cauſis externis vti à vigilijs,à labore,à fame,à metu,& triſtitia,(addit Nicolaus & à lætitia)æſtuanteque febre, alijſq. quàm pluribus conuulſionem prouenire poſſe non eſt ambigendum,vt fuſius Auic.lib.3.fen.2.c.5.docet.ſpaſmus verò, qui per conſenſum fit & à Barbaris Medicis non proportionatus ad materiam vocatur, quamuis ex nonnullorum ſententia Gal. verbis innixa com. 5. Aph.5.lib.ad ſpaſmum ex ſiccitate,& inanitione reduci poſſit,alij verò ex repletione à vapore neruos,replente factum dixerint, nihilominus neutro cõuulſionis ſuperius dicto modo propriè aſſignari iure poteſt,ſed tertia cõuulſionis ſpecies verè erit ſtatuenda.fit enim huiuſmodi conuulſio,vel à qualitate quadam alteratis per continuationẽ partibus,& ad neruorum principium aſcendente,vt à ſpiritali, & vaporoſa quadam ſubſtantia,per iam dictas neruoſas partes tranſmiſſa fluida,ac veluti aura,quæ licèt mole minima ſit,facultate tamen quàm maxima ad neruorum initium delata,ac conuulſionem excitare valente,nõ tamen negandum quòd aliquãdo materia vaporoſa replẽte neruos,ſpaſmus ex repletione appellari poſſit, quemadmodum colligitur ex Aui. c.33.3.lib.ſicuti & ad ſpaſmũ ex ſiccitate ſi aliter rem ipſam conſideremus,impropriè tamen reduci poſſe paulò antea adnotauimus,quemadmodum ſi tantũ conuulſionem attẽdimus à mala qualitate nullo vapori aſſociata,ſed tantummodo per partem impartitam neruoſo generi,partibus ſcilicèt per continuationẽ alteratis, illiſq. triſti ſenſatione impartita,vndè virtus expultrix neruorum, vti rei lædenti reſiſtat, ſe colligat. Tertium conuulſionis modum propriè acceptum ſtatuendũ erit,tunc temporis enim contrahuntur nerui eo pacto, quo videmus animalia,quæ volunt ſe mouere ad curſũ,in primis ſe colligere, & cõtrahere omnia membra,demùm ipſorum voluntatem explere.Huiuſmodi autẽ conuulſio non ſolũ à cauſa externa puta phalangij,aut ſcorpionis ictu prouenire poteſt,alteriuſvè venenati animalis morſu,verũ etiam & à cauſa interna,ex qua eiuſdem ſobolis malam qualitatẽ prouenire poſſe ex Pelopis ſententia docet Gal.2.de locis aff. quod & pue

rulis vermibus laborantibus nõ ſemel accidiſſe obſeruauimus. Ita quoque & Moniali ſuperius dictę cõuulſiuas motiones illas ex vapore mala qualitate prædito eleuato à parte illa dorſali circa oris ventriculi ſitũ poſita (vel ab vtero qui neruis, medijs dorſo alligatur vterinas enim affectiones, eaſq. ſęuiſſimas facilè moniales incurrunt) & neruos capitis motioni inſeruientes pungente, & malè afficiente proueniſſe crediderim. ſic quoq. cerebro penitus illæſo, neruis tamen cæteri corporis motionem iuuantibus malè affectis, & malo vapore, & venenato in ſpinæ neruis impacto, eiuſdem conuulſionis ſpeciem Equeſtri Iuueni cuidam accidiſſe teſtatur Fernelius lib. 2. de abditis morborũ cauſis c. 16. Hinc corporis concuſſione, & conuulſione per interualla temporis corripiebatur, qua nunc ſolum ſiniſtrum brachium, nunc dextrum, interdùm & digitum vnicum, aliàs crus alterum, aliàs vtrunq. aliàs corporis truncum tanta celeritate agitabat, vt vix à Miniſtris quatuor decũbens cohiberetur, Caput autem inconcuſſum iacebat, lingua, & loquutio libera, mens ſana, omneſq. ſenſus integri; Non admiratione caret, quod in morientibus non ſemel obſeruatum fuiſſe compertum eſt, mẽtulã ſcilicèt ex conuulſione ita erigi, vt nullo pacto laxari queat. In vrbe noſtra quidam ex ijs, qui tegulis ad imbrium iniuriam arcendã teſtaceis domus contegunt ab altæ domus tecto in viam cadens, dorſum pauimento viæ validè impegit, vndè crurum, & femorum omnimodã reſolutionem incurrit, huic interim virili membro asſiduè erecto permanente donec animam efflauit, nonnullos enim dies ſuperuixit; Fernelius lib. 6. de par. morb. & ſymp. c. 13. Iugulatum quendam bis ab exceſſu è vita intentum, rigidumq. habuiſſe penem tradit, quidam vir Do. ſe vidiſſe quibuſdam, dùm ſuſpenderentur, membrum tẽdi, quod ex conuulſione illis accidiſſe fatetur, ſic & in epilepticis conuulſiones, patientibus tradit Aretæus lib. 1. cap. 5. penis erectionem ſequi, nonnulliſque etiam adſtrictis, compreſſiſque vaſculis genituram excerni, id verò & dolore irritante, & humiditate erumpente accidere poſſe docet. Nec etiam hoc loco omittendum cenſeo mirandum, minimèque vulgarũ à me in Michaele Pomponatio matris meę fratre viſum: huic cum fortè fortuna ex Paraplegia vniuerſi corporis pars ſiniſtra reſoluta eſſet, illiuſque curæ Excellens tunc Medicus Aurelius eius filius nunc à ſecretis Sereniſſ. Domini noſtri, alijq. præſtantiſſimi Vrbis noſtræ Medici, ipſeq. vnà cum illis incumberemus, & inter cætera præſidia per ſæpè enemata præſcriberentur, factum aliquando fuit, vt ita anus ex conuulſione conſtringeretur, vt clyſteris inſtrumenti canulam, haud admitteret, aliquando verò ita muſculi illius reſoluerentur, ut clyſteris materia vti iniiceretur, ita quoq. extra prodiret. Cuius rei

cauſam

cauſam nos aſſignabamus, quod humores modo neruorum meatus, modo ſubſtantiam tantum occuparent, ex hac enim tùm reſolutionem tum conuulſionem, licèt ambæ affectiones proueniant ab humoribus neruos occupantibus dùntaxat differre manifeſtum eſt, vt fuſius c. 5. huius lib. docebimus. ſcribit Aretæus lib. 1. c. 6. ſe vidiſſe in Tetanica conuulſione inferiorem maxillam ſuperiori ita annexam, vt neque vectibus, aut cuneis per Iouem facilè deduci poſſent, & paulò infra tradit in alio ſe obſeruaſſe, & miratum fuiſſe non ſolum manuum, & crurũ diſtenſionem, muſculorum palpitationem, & faciem diſtorqueri, buccam, & labia tremere, maxillas quati, dentes ſtridere, ſed & quod mirabilius eſt, aures moueri. Hæc veluti admiratione digna prætermittere nolui, ſicuti non ab re duco cauſam reddere naturalem, cur nonnunquam quidam cum prius neruorum, vel cerebri paſſionibus laboraſſent extincti, ac in feretro poſiti manus tractantium manibus ita firmiter conſtrinxerint, vt nullo pacto, vel ſaltem difficile admodũ diuelli potuerint. Monialis quædam in Cænobio D. Vincentio ſacro, cum per ſex menſes phthiſi laboraſſet, apoplexia repentè correpta, quæ in dextræ partis paraplegiã terminauit, triduo poſt exanimata feretro imponitur, Monacha altera affinis ingemiſcẽs, & lachrimabũda demortuæ manum deoſculatura accipiens, ter validè conſtringi perſentit, tanquã miraculo perculſa reliquas adſtantes Moniales aduocat, accurrunt manum à mortua, validè comprehendi intuitæ mirantur. Nos cauſam naturalem indagati cenſuimus, Mulierem Deo dicatam non prorſus animam exhalaſſe, ſed remanſiſſe vitæ fomites, & igniculos quoſdam, quales in præfocatis, & valida apoplexia detentis non ſemel obſeruatum ſcimus, licèt ſenſus, motus, pulſus, & reſpiratio ſint aboliti, vndè motus illos conſtrictionis conuulſiuos excitatos in extrema extinctione putauimus, quod veritati conſentaneum eſſe magis affirmare poſſumus ex hiſtoria à Mattheo Villano hiſt. ſui temporis lib. 3. c. 46. deſcripta, ait nanq. Florentiæ Gualterio Buſtaccij Vbertini filio diſſecto publicè à Carnifice capite, atq. cadauere arca impoſito, dũ ad eccleſiam Sãctæ Crucis humandum geſtaretur, adeò repentè concuſſione ualida ſponte exagitatum, vt arcæ tabulata inuicem diſiungerentur, ac penè ex geſtantium humeris decideret, quod ad iactum baliſtariæ ſagittæ dùm funus progrederetur perſeuerauit non ſinè omnium adſtantium ingenti admiratione.

Epilepſiæ Admirandæ. Cap. IIII.

CONUULSIONI finitima, cõgenerq. affectio eſt ea, quæ vulgo Epilepſia appellatur, quæ & ſi perfacilè, etiam à Medicæ facultatis ignaris, cum ſuperuenerit, dignoſcatur, attamẽ & nonnunquàm accidiſſe eſt uiſa talibus aſsociata conditionibus, ut & Medicis ipſis doctiſſimis effatu dignam admirationem incuſſerit. Ricinus quidam comœdiarum mimus & Hiſtrio, dùm Mantuæ vnà cum alijs conſocijs artem ſuam exerceret, ſæpius in dies tali ſymptomate corripiebatur, prę ſentiebat primo ſibi ipſi caput totum oppleri, ac deindè ſtatim contractiones manuum, ac pedum ipſum inuadebant, ita ut illos hinc indè eorũ inſtar, qui in monomachia ſe inuicem oppugnant, & defendunt, iactare cogeretur, ac in altum oculos contorquere, nunquam tamen ipſe cadebat, licèt ſuper pilas magnas uento repletas ambulare ſibi videretur, mentis nõ omnino tunc temporis compos erat, ſed imminens malum prę ſentiebat, eo tamẽ correptus manifeſtè principes functiones oblędi dignoſcebat, ſymptoma iſtud ſingula quaq. uice nõ longiori tempore illum afficiebat, quo oratio Dominicalis à quouis dici poſset, quo temporis interuallo præterito id malum ita ceſſabat, vt ipſe, ac ſi nihil illi contigiſset, derelinqueretur, quod cum eidem in proſcenio nõ ſemel accidiſset, me ipſum aduocauit, ut ſi fieri poſset, opem ferrem. Laborauerat autem hic homo calidæ, & ſiccæ tẽperaturæ aliàs ſæuiſſimo morbo gallico, ita vt & tunc temporis eiuſdem ſobolis vlcerum cicatrices in corpore viderentur, prę ſertim magni, quod diutius in fronte apertum detinuerat, ac ſponte paulò antea conſolidatum fuerat. Nos corpore expurgato, alijſq. præſidijs adhibitis, præſertim verò cauterio in occipitio adaperto illum priſtinæ ſanitati reſtitutum dimiſimus, ſed iure merito dubitauimus, an huius Hiſtrionis affectio, ſimplex conuulſio eſset dicenda, an potius epilepticus ſpaſmus, cum enim minimè corrueret, nec paſſum epilepſiam dicendum uidebatur, atteſtante Auic. fen. 1. 3. tract. 5. c. 8. Non eſſe poſſibile homini epilepſia detento remanere erectionẽ corporis, hinc vulgò eam morbum caducũ vocant, at æger hic nunquã cecidit, licèt millies ea affectione vexatus fuerit, ſed cum nec illi principes functiones eſſent integræ, quis ipſum duntaxat conuulſiuis motionibus ſuperius dictis laboraſse iure aſseuerare audebit? Cum Gal. decreto 3. de locis aff. & lib. 1. de cauſis ſimpt. in conuulſione nullum fiat principibus functionibus nocumentum, ex ijs licèt quodammodo animus anceps redderetur, nihilominus hominem epilepticum fuiſse

ſtatuen-

ſtatuendum decreuimus.at non cadebat,quia non per ſe cerebrum,ſed per conſenſum patiebatur, eratque paſſio, non fortis, ſed debilis,hinc nec ſpuma oris aderat ſignum alioquin epilepticis communiſſimum: leuiter itaq. per conſenſum affecto cerebro duntaxat motus cõuulſiui excitabantur, ita vt ueluti ſaliendo per interualla corpus contraheretur,& concuteretur;citòq. ob id pariter ſoluebatur affectio huiuſce modi,hinc quoq. factum, ut non inſignem in principibus facultatibus lęſionem obſeruaremus,nam paſſio leuis,& ipſa erat,quemadmodum & Gal.3.de locis aff.meminit de puero illo,qui veluti auram frigidam aſcendere ad cerebrum Epilepſię paroxyſmo aduentãte perſentiebat, & in ipſo paroxyſmo mentis ita cõpos erat,ut quæ fierent perciperet, & profligata acceſſione eadem narrare ſciret,ex quo in epilepſia quãdoq. eaq. debili, & parum oblędi primarias operationes ſtatuendum eſt. quod prænarrato ægrotãti accidiſse obſeruauimus,cui & ſi aliquã tum mens oblæderetur, quæ tamen fierent perſentiebat,ac licèt motus conuulſiui excitarentur,ita vt hinc indè caſum minaretur, non tamen cadebat eo,quòd affectio pręgrandis non eſset. Sciendum autem epilepſiam per conſenſum non ſolum ab una quaq. corporis parte,ſed & à toto prouenire poſse;Epilepſiæ à uentriculo, & à crure prouenietis meminit Gal.tùm 5.tùm 3.loc.aff.nec non etiam amplius à ſplene, & à uenis meſaraicis,à digito pedis, & manus, & ab utero ex retentis menſtruis, uel ſemine corrupto in vaſis ſeminarijs non ſolum in mulieribus,ſed & in maſculis, quod in quodam Iuuene Ianuẽſi ſe obſeruaſſe teſtatur Leonardus Iacchinus in ſuis com.in 9.cont. Raſ. & nos hiſtoriam aliam inferius lib.4.c.11.ex Alsharauio recẽſebimus; Scriptã reliquit Auic.loco ſuperius citato Epilepſiam incipientem à ſpondylibus,& à ſpatula;Teſtatur Fernelius lib.5.de partium morb.& ſymp.c.3.ſe obſeruaſſe iu quodam epilepſiam ortum trahentem ab occipitio, in quo pars minima dolebat,quæ ſi blãdiſſimè attingebatur,vapor excitatus,ſi per internas cerebri partes penetrabat Epilepſiã,ſi per externas uagabatur,uertiginẽ efficiębat. In Hollerij praxi c.de epilepſia in ſcholio legitur hiſtoria Monachi cuiuſdam Pariſienſis, qui ex vapore à liene aſcendente, & cerebrum impetente menſtruã patiebatur epilepſiã. Fuluia Mainolda ĩ Diuæ Heliſabet Cænobio Vrbis noſtræ Deo dicata propè mammæ papillam dolorem patitur,quo augeſcente indè uaporem eleuari,& cerebrum impetere percipit, vndè Epilepſia corripitur.Ea pars ulcere nonnunquam,& tumore duriori laborat, dumq. ex ulcere ſanioſus ichor emanat,bene ſe habet,quod ad epilepſiam ſpectat, ſic & ex tumore in femore Epilepſiam ortam aliquando teſtatur Marcus Gattinaria in ſua praxi c.de epilepſia,vbi meminit cuiuſdam, cui

cui ſæpè adueniebat paroxyſmus Epileſię, quem cum interrogaſſet, an ei aliquid accidiſſet, vtpotè caſus, vel percuſſio, ac reſpondiſſet, quòd non, fecit eum exuere, & inuenit vnã coxam tumidam, ſed nullũ percipiebat dolorem, & interrogauit, quod illorum prius ipſi accidiſſet, ſcilicèt tumor, vel epilepſia, ille neſciuit reſpondere, vndè exiſtimauit cauſam epilepſiæ eſſe illum tumorem, & fecit aperire locum cum cauterio, & inuenta eſt in illo loco humiditas multa putrefacta, & ita dimiſſo loco aperto ſanatus eſt. ex cordis conſenſu quoq. epilepſiã accidere poſſe multi contendunt, eo ꝙ epileptici plerique, anteaquã ipſis malè afficiatur cerebrum, inſignem in cordis regione læſionem percipiant. Quidam ex Canonicis regularibus in Æde Diui Bartholomæi extra Vrbem commorans antiquata epilepſia pluries vexabatur in anno, imminenteq. paroxyſmo cõquerebatur de corde, ſocioſq. aduocabat Canonicos, ſiqui fortè tunc aderãt, qui admoniti ei ſub mamma ſiniſtra validè fricabant manibus, quo facto leuius multo afficiebatur, & multo citius ſoluebatur paroxyſmus, Plures conſimiles hiſtorias in Hollerij praxi c. citato leguntur, ſed nõ ob id tamen dicendum (quod ego ſentio) perſimiles epilepſias, ex cordis conſenſu prouenire, ideſt principaliter, & primo affecto, & per ſe corde; nàm vires laberẽtur, & ferè penitus conciderent, ſi ita cor pateretur, vt poſſet in huiuſmodi conſenſum cerebrum trahere; quod ſi illius malum ante acceſſionem epilepſiæ perſentiunt laborantes, id aſcribendũ vapori malo, & venenato ab infernis partibus eleuato ſuperiora petente, qui in trãſitu, cor etiam malè afficit, vndè cordis palpitationẽ oriri obſeruamus, ſed ſtatim ad cerebrum perueniẽte vapore ſubſequitur Epilepſia; Verũ quia dùm cor pateretur, mens erat integra, fit, vt de cordis paſſione cõquerantur ægri, & non de capite, quia ſubindè ſtatim malè affecto cerebro mens oblæditur. Ex conſenſu quoq. totius corporis ab vniuerſo ambitu ſcilicèt eleuato malo vapore fieri poſſe epilepſiã fatetur Auic. loco ſuperius allato, talemq. fuiſſe epilepſiam prænarrati ægrotantis noſtri non ambigimus, cum enim nullam particularem partem obſeruaremus, à qua dici poſſet cerebro noxam impartiri, cũq. affectio perdebilis eſſet, non vtiq. ex cerebro primo, & per ſe malè affecto perueniſſe dicendum, in hanc verò ſententiam eò facilius trahebamur, ꝙ vir hic pri⁹ ſęuiſſimo morbo Gallico laborarat, atq. peſſima ratione victus in omnibus rebus, quas non naturales vocamus, vſus fuerat, præſertim verò multum in Venereis illecebris ſe ipſum excercuerat, ex quo ſtãto membrorum ferè omnium principum pręſertim verò nutritioni inſeruientium vitio mali humores, multi, prauiq., & vitiati per vniuerſum corporis habitum medijs venis permearint, à quibus mali vapores ele-

uati caput impetentes, & malè afficientes prænarratæ affectionis fuerint in cauſa, ſtatim atq. frontis vlcus magnum gallicanum ad craneū vſq. perueniens conſolidatum fuit, vndè vapores prædicti nullū ſpiraculum habentes intro retenti retrocedebant ad cerebrum, ſed ſtatim expurgato probè prius corpore, & adaperto cauterio tanquam aptiſſimum ſpiramentum ſanitati fuit reſtitutus lepidiſſimus Hiſtrio: Hoc autem auxilij genus cauterij ſcilicèt apertio in occipitio, vel etiam ſuper commiſſura coronali in profliganda epilepſia principem obtinere locum experimēto didicimus; Nouimus dum Patauij medicinę ſtudijs incumberemus nobilem Gallū, qui dùm epilepſia laboraret, nec à Gallicis Medicis curari poſſet, Italos cōſulere decreuit, dùmq. iter faceret in Pedemontana ditione propè alpes, ab Hiſpanis quibuſdā, qui tunc ibidem bellantes ſtipendia merebātur, aggreſſus, ſpoliatus, perempto ſeruo pluribus vulneribus confoſſus tanquam mortuus derelictus, à ſocio, qui aufugerat reuertente in proximum vicum tranſportatus, ac chirurgo curandus traditus, qui eum curauit, verùm quia magnum admodum in fronte vulnus ſuſceperat cū inſigni oſſis deperditione, non niſi multò poſt tempore integrè ſanata fuit ea pars, ita vt cum Patauiū perueniſſet ad huc ceratum ſuper geſtaret, conſueuerat ſingulo menſe corripi epilepſia, & iam tertius mēſis à vulnerū ſuſceptione agebatur, nec vnquam malum perſenſerat. quare conſulentibus primarijs Medicis Patauinis, ab omnis generis præſidijs tūc abſtinuit ob aeris hyemalis inclementiam in proximum ver curationē diſtrahēs; quo iam aduētante nullo amplius malo tentatus in patriam ſanus reuerſus eſt, ab ijs ſanitatem nactus, a quibus mortem ſuſcepturum ſe crediderat, & ſic ex vulneribus caſu in capite receptis melancholicos ſanatos ex hiſtorijs a Gordonio, & Rhondelitio allatis, de quibus nos inferius lib. 5. c. 4. verba faciemus, patere poterit, & hominē a cæcitate liberum euaſiſſe ex vulnere frontis legimus apud Alexandrum Benedictum, ſed ad rē noſtram reuerſi firmiter affirmamus cauteriorū adapertionem non ſolum in capite, ſed & in particulis capiti noxam impartientibus perutilem eſſe, & ratio eſt, quòd vapores mali perſpirātes nō ita malè afficiunt, patientes, Quòd verò Epilepſia vt plurimū ex vapore malo pro ueniat, rarò ab humore, eoq. ſemper neceſſariò mala qualitate putredinali, vel venenata affecto, nō autem ab humore ſuppliciter craſso, & lentaceo, quod Gal. placuit, multæ mihi ſuadent rationes, & primò in Caro affectione ſic appellata adeſt plenitudo humoris craſſi, & lēti in cerebri ventriculis, nec tamen indè ſequitur conuulſiuus motus vllus. Ergò dicendū conuulſiuos motus aliundè in epilepſia prouenire, quàm ab humorum craſſitie, & lentore in cerebri ventriculis exiſtentiū; Nec

eſt,

eſt,quòd quiſpiam dicat in caro totalem adeſſe ventriculorum obſtru ctionem, vndè cerebrum contrahi nequeat. quod in epilepiſia fit eò, quòd partialis tantummodo ſit obſtructio,vndè cõtractioni ſupereſt locus. Nam haud verum eſt in caro adeſſe obſtructionem totalem, cũ enim totalis ventriculorum cerebri fit obſtructio,ſubſequitur Apoplexia. Rem hanc clarè docuit Gal.4.de loc.aff.c.2.vbi tradit Epilepſiam eſse affectionem mediam inter Carum,& Apoplexiam,quod vtiq. intelligi nequit quò ad ſymptomata; quoniam in epilepſia nullo modo ſenſus,& motus deperditur. itaq. dicendum,eſse mediam quò ad cauſam, quia ſcilicèt in apoplexia totalis, & omnimoda fit obſtructio, & cerebrum non ſolum ſecundum ventres,ſed & ſecundum corpus afficitur,teſt.Gal.ibidem, at in epilepſia aliqua ex parte obſtruuntur ventriculi,maior verò in Caro,ſed non æquè ac in apoplexia, vndè ſequitur,quòd in Caro non ita lædatur reſpiratio, quẽadmodum in apoplexia; quo ſigno diſtingui inuicẽ docet Gal.5.de loc.aff.& Aetius diſtinguebat,quòd in Caro laborantes,ſi acu pungantur,ſentiunt. Apoplectici verò minimè,ex quo patet non omnimodam,& totalem obſtructionem ventriculorum cerebri fieri in Caro,ſed aliqualem tranſitum derelinqui ſpiritibus animalibus, ex quo concludendum etiã non impoſſibile eſſe aliquales motus conuulſiuos ſaltem leues ſubſequi poſse, quod ſi id non accidit, cauſa eſt, ꝙ humores mala qualitate ſunt deſtituti,quod in epilepſia ſemper neceſsariò requiri diximus, præterea ſi epilepſia ex humore craſso,& lẽto omni mala qualitate deſtituto proueniret,neceſſariò ſequeretur,vt ſoluto paroxyſmo,quod materia illa vel per palatum excerneretur,vel neruis tranſmitteretur, quemadmodum in apoplexia fieri conſueuit, vndè ſi materia illa in ſubſtãtia neruoſa impingeretur,ſequeretur cõuulſio; ſi verò magis obſtrueret meatus neruorum,ſubſequeretur paralyſis,at neutrum horum vt plurimũ in ſolutione paroxyſmi epilepſiæ conſequi videmus; ꝙ ſi aliquando epilepſiæ ſubſequutam paralyſim viſum eſt,vt adnotauit Auic.loco citato,id rariſſimè accidit, fitq. dumtaxat in eo epilepſiæ genere, quod prouenit à materia multa,& craſsa,ſed mala tamen qualitate prędita, in illa cerebri cũ venenata qualitate colluctatione vincente virtute expultrice cerebri tranſmittitur ad neruos,quos obſtruendo paralyſis eſt in cauſa. Ad hæc nõ poſſum ego certè imaginari,nedùm concipere,quo pacto,ſi humor eſt craſſus,& lentus,ita citò abigatur a cerebro in ſolutione paroxyſmi, demus enim citiſſimè, ac veluti in inſtanti poſse obſtruere uentriculos cerebri, quod tamen nõ vndequaq. ueriſimile eſt, cũ ſi humor huiuſmodi motui celeri minimè aptus, non tamen video, quo pacto poſſit adeò citò abigi,vt quotidie fieri obſeruamus, cum videam

Epilepsia in q° differat à Caro, et Apoplexia.

deá in Caro,& apoplexia, quæ affectiones ab huiuſmodi humore progignuntur,non niſi longo temporis interuallo,ſummaq. cum difficultate diſcuti,nec eſt, ꝙ quis dicat adeſſe humoris maioré copiam in hiſce malis,hoc demus, non tamen ob id adeò citò ſolui epilepſiá dicendum, licèt minor materiei portio craſſæ,& lentæ adſit in minori ſalté, quàm in apoplexia,vel Caro,ſed minimè adeò ocyſſime,vt fieri quotidie videmus. Argenterius lib.3. de cauſis morborum hunc nodum ſic ſoluere conatus eſt,ſubitam fieri huius morbi generationé, & ſolutionem inquiens ratione loci,qui cauitatibus præditus facilè ſuſcipit, & ratione roboris partis expellentis humores huiuſmodi irruétes, craſſos,& lentos extrudit, demus Argenterio id fieri poſſe ratione cauitatis,& roboris partis agentis,vt ipſe inquit, non tamen ratione patientis,& ſubiectæ materiæ craſſæ,& lentæ facilè fiet,quæ motui citò maximè eſt inepta,præterea ſi expellitur, vel id fit per partes conſpicuas, ut extra corpus prodeat manifeſtè, vel per occultas, & internas, primum non uideamus,& ſi ſecundum fieret, aliquam noxam parti, cui tranſmitteretur, ſubſequi obſeruaremus. at hoc non accidit,ergo nec difficultas deleta, Addamus ꝙ mirum,& rationi diſſonũ valdè videtur,ſi epilepſia quemadmodum & apoplexia fierét ab humore craſſo, & lento,nec alia adeſſet differentia,quàm quæ à Gal. aſſignatur,quòd ſcilicèt humores ij in apoplexia totalem faciunt obſtructionem, in Epilepſia verò,non exactá,ſed ſolummodo partialem,mirum eſſet inquá, cur epilepſia apoplexiam ferè ſemper nõ præcederet, contra quod fieri videmus, præterea obſeruamus nõnullos in die quinquies, & decies paroxyſmo epilepſiæ detineri,quod ſi fieret ab humore craſſo, & léto, non video,undè tanta copia huiuſmodi humoris ſcaturiret,& quo pacto ita facilè influeret, & abigeretur ſucceſſiuè nulla effatu digna in corpore ſubſequéte noxa,&nulla viſa inſigni excretione,ſi enim(quod Chiſtophorus à Vega lib.3.de arte medendi c.12.ſcribit Gal.tutari conatus) fieret, ut humores craſſi transferrentur ad palatum, & nares, uel per ſpinalem medulam inferius deſcenderent, vtiq; primum oculata fide probaretur,& ſecundo aliquod malum ſubſequeretur,vel ſalté perſentiretur in tranſitu,quorum neutrum fit.Pace itaq. Gal. dixerim non ſemper epilepſiá fieri ab humore craſſo,& lento,immo rarò & tũc etiam à mala qualitate putredinali, vel venenata non deſtituto, quæ ſi aliquãdo fit,ad illam apoplexiam,vel paralyſim ſubſequi obſeruatum eſt,& rationi conſentaneum exiſtit.Vt plurimum tamen fieri à vapore craſſo,ſed nunquam mala qualitate deſtituto,aliquãdo tamen ab omni genere humoris fieri non negamus, ſicuti & rationi cõſonum videtur ab humoribus etiam craſſis vaporé prædictũ eleuari, vndè huiuſ-

modi

modi euacuatis humoribus plurimum iuuari patiētes experimur quotidie. Hanc ſententiam inter antiquiores ſecutus eſt Auic. 3. coll. & inter recentiores Leonardus Iacchinus in ſuis com. in 9. Raſis, & Fernelius lib. 2. de abditis rerum cauſis, & lib. 5. de partium morb. & ſympt. c. 3. & Thomas à Vega in com. 3. lib. loc. aff. in calce ſec. 3. ſtatutum ſit itaq. vt plurimum fieri epilepſiam à vapore craſſo, qui obſtruens meatus cerebri, eiuſdem mēbranas mala qualitate vellicans, efficit, vt colluctantes cerebri virtute expultrice, contrapugnāte verò illa mala qualitate, & obſtruente vapore ſequatur in illa pugna Epilepſia, & motus conuulſiui, qui in illa conſpiciuntur, vndè non iniuria Ariſt. lib. de ſomno & vig. epilepſiæ cauſam, in ventum, ſeu vaporem craſſum obſtruentem ſpirituum meatus retulit, vt loco citato monet Auic. qui tamē malæ qualitatis particeps eſſe debet, nanq. ſi tali careret conditione non vtiq. epilepſiam generaret, hoc nāq. in incubo appellata affectione, in quo ventres cerebri opplentur, craſſo vapore nulla mala qualitate prædito obſeruamus, quæ affectio licèt ſit via ad epilepſiam, non eſt tamē illa met; ꝙ ſi vapori craſſo illam excitanti aſſocietur venenata qualitas, ſuccedit epilepſia, in vtraq. enim affectione redundat vapor craſſus, & multus obſtruens cerebri ventres. licet autem Incubus ſit paſſio ferè ſemper in ſomno proueniens, & in vigilia tamen prouenire poſſe teſtatur Gordonius, referente Nicolao ſer. 3. c. proprio, quod tamen à nullo alio decretum, aut obſeruatum nec audiui, nec legi. Nō ſolum autem in epilepſia per conſenſum, ſed & primario affecto cerebro, tetram hanc qualitatem, quam diximus, reperiri eſſe neceſſe, experimentum præter rationem docet, diſſecto nanq. capite quibuſdam in epilepſiæ paroxyſmo defunctis inuenti ſunt interdū cerebri abſceſſus, nonnunquam meningis corrupta portio, à quibus teter vapor eleuatus in cerebri ventriculos penetrans epilepſiam fecerat, quod pariter ex vapore malo à ſanie in vulneribus capitis in parte interna genita, vel eadē etiam ſanie ad vētres cerebri penetrante aliquando accidit. ſcribit Valaſcus de Taranta in ſuo Philonio c. de Epilepſia ꝙ homini cuidam in capite vulnerato penetrante vulnere vſq. ad piam matrem, ſanies ſeu fętidus vapor ab ea diffluēs ad cerebri vētres penetrauit ita, vt ſepties, uel octies in die acceſſionem epilepticā progigneret, donec extinctus eſt, ſcribit pariter ſe anatomizaſſe ſtruthionem ex epilepſia extinctum, & inueniſſe humiditatem ualde fętidam in cerebri vētriculo. Hip. lib. de morbo ſacro ſcribit ſe diſſecuiſſe multas oues epilepſia interceptas, & in earum cerebro inueniſſe humiditatem multam fætentem; quod pariter & Auic. loco citato, & Raſius primo cont. ſcriptū reliquere, Fernelius loco citato ſcribit ſe obſeruaſſe è ſummo capitis vertice, in quo

ſub

ſub pericranio uitiatus, uenenatuſq. humor coercebatur vaporem manifeſtè intrò ſubeuntem;&;Epilepſiam excitantem,quæ cauſtico medicaměto profligata fuit, Addit & aperto Epileptici philoſophi,qui deceſſerat,capite,quique vehementiſſimo, eóq. ferè perpetuo dolore uix per digitum latum circa ſinciput torquebatur,deprehěſum fuiſſe craſſiorem meningem ea ſede caluæ oſſe adhæreſcere, pauculo humore putrido interiecto,In altero uerò obſeruatum in cerebri ſubſtantia humorem fætidiſſimum,eumq. exiguum contineri.Nõnullos quoq. memorat,lue uenerea laborantes, ex hydrargyro vnguentis illinitos non nihil illius malæ qualitatis venenatæ ad cerebrum penetrãte epilepſiã excitaſſe. Concludendum itaq. ſiuè vapor, ſiuè humor fuerit,qui epilepſiam generet,neceſſariò mala qualitate aſſociari. Hoc autem ſigno infallibili dignoſcemus, an vapor, humorvè potius malus ſit in cauſa huius affectionis præternaturalis, Nãq. ſi fuerit acceſſio diuturna,erit humor cauſa, ſi breuis vapor; Hinc iure meritò obſeruatio Gerardi Cremonenſis,quam tradidit in ſua practica cap.de Epilepſia tanquam aurea recipienda; ſcribit enim ſe in curandis ægris collegiſſe,ꝙ quando laboranti plures paroxyſmi ſunt frequentes, qui tamen breui ſoluãtur, facilius curationem admittere, ſecus verò ſi tardius repetant, & multum durent,nàm longè multò difficilius curationem recipit, & ratio eſt,ꝙ prior à vapore,poſterior ab humore prouenit. His poſitis facilis erit ſolutio ad diffic.illas,quæ à Gentili, & Iacobo de partibus in com.primæ fen. 3. Auic. adducuntur, perperamq. non dicam ſoluuntur,ſed multis nugis confunduntur, obſcurioreſq. redduntur, quæ à nobis conſultò in præſentiarum omittuntur,cum præter intentum noſtrum ſint.Conſimilem ægrotantis noſtri hiſtoriam talem deſcribit Beniuenius c. 97. Puella Aretina cum epileptico morbo inuaderetur minimè (ut aſſolet) concidebat,minimèque ex eius ore ferebatur ſpuma, ſed ſtans caput tantum hinc,indè,ac ſiquid inſpicere vellet, tota cũ ceruice mouebat,nihil interim loquens,nihil audiens,nihil ſentiens,cũq. iterum ad ſe reuerteretur,interrogata quid egiſſet, penitus ignorabat, cauſam autem perquirentibus nobis cur puella, cum comitiali afficeretur morbo,non concideret,viſum eſt ex hoc contingere, ꝙ contractio, & tenſio ad cerebrum non ferretur, cum ſolùm uapor aſcenderet,ex quo nullo rigore cerebrum ipſum infectum ab inordinatis motibus reliqua membra præſeruare poterat. Quòd autẽ puella ipſa hoc morbo laboraſſet,& Medici omnes quicunq. eã viderãt, affirmabãt, & rei euentus facilè comprobauit, cum prorumpentibus mẽſtruis hoc malum euaſerit: Nàm vt quandoq. in pueris venus,ita in puellis menſtruorum initium huiuſmodi morbum tollere ſolet. Hæc Beniuenius,

qui ſicuti hiſtoriam diligenter recenſet, ita meherclè minus aptè cauſam indagauit nàm quæſo, quomodo fieri poteſt, quod Epilepſiã uocet, & malum ad cerebrum non proueniſſe dicat, ſi epilepſia cerebri morbus eſt. præterea ſi principes functiones valde læſas tradit, quo pacto illæſum cerebrum affirmat, quare dicamus nos illius euẽtus cauſam, fuiſſe, ꝙ cerebrum per conſenſum patiebatur, & vapor non forti, & valida mala qualitate præditus erat; vndè licèt replendo, & obſtruẽdo cerebri meatus oblæderet functiones, tamẽ non irritatum cerebrũ valenter, ſed parum à qualitate mala, non valide concutiebatur, & reluctabatur, vndè concuti tantum caput ſequebatur, quod concuſſio neruis illud mouentibus tanquam propinquioribus communicaretur, nõ autem longinquiores partes mouentibus, vndè etiam non cadebat. Dodonæus in ſcholio eiuſdem cap. ſubdit. Memini & ego virginem. xx. annorum me curare ſubinde cõuulſam, & manus clauſas habẽtem, quæ non concidebat, ſed toto acceſſionis tempore ſedẽs permanebat. Cum autem occaſio ex vtero eſſet adhibitis idoneis remedijs breui ſanitatem recepit. ſic Nos puerulum lactentem quater ſingulo die paroxyſmo epilepſię comprehendi vidimus, cum ſola capitis concuſſione, & oculorum eleuatione, qui ſtatim ſoluebatur, eò, ꝙ debilis eſſet affectio, quod etiam potiſſimũ ex eo dignoſci poteſt, ꝙ ijs, qui taliter affecti ſunt, nulla circa os ſuperuenit ſpuma, ſignum infallibile debilitatis cauſæ epilepſiæ. nanq. ſpuma fit ex ingenti læſione in reſpiratione; quæ in forti epilepſia cõſequitur, vt Auic. loco citato, & Gal. 5. aph. 43. retulerunt. Animaduertendum tamen; ne quis ex dictis noſtris decipiatur, vt ſcilicèt cõſpiciens alicui epilepſia detento ſolum caput concuti, ſtatim pronuntiet epilepſiæ cauſam debilem eſſe, nam ſecus aliquando accidere compertum eſt. Narrat Hollerius loco ſuperius citato ſe obſeruaſſe in ſacerdote xxx. annorum epilepſia detento caput ſolum concuti ſine vlla partium ſubiectarum concuſſione, qui tamen cadebat non ſine ſpuma oris, quod ipſi non ex cauſa debili accidiſſe dicendum, ſed potius ex ualidiſſima, uapore ſcilicèt & humore ita valenter obſtruente cerebri ventres, ut ſolum ſpiritus ad neruos proximos capitis motioni inſeruientibus perreperent, ſed ad neruos longinquiarum partium motui ſubminiſtrantibus non peruenirent, vndè reſolutæ quodammodo derelinquerẽtur, ſicq. concuti nequirent. ſed antequam huic capiti vltimam manum admoueamus, libet adnotare cerebri affectiones omnes inter ſe valdè affines eſſe, ita vt ſæpè ſæpius vnã alteri ſuccedere vſu quotidiano percipiamus, & quod admirabilius eſt pluribus eadem tempore eundem hominem affici, Valaſcus loco allato ſcribit, ſe habuiſſe hominem curandum annum ſexageſimum quin

tum

tum natum,qui eodem tempore apoplexiam debilem, paralyſim vniuerſalem,& frequentiſſimos epilepſiæ paroxyſmos pateretur, quibus omnibus medij menſis tractu perfectè à ſe curatum tradit, aliquo tantum paralyſis veſtigio in manu,& lingua derelicto,ex quo credendum cenſeo, ſeneſcentem hunc hominem non forti, & eſſentiali epilepſia detentum fuiſſe. Cum Gordonius licèt Barbarꝰ Medicus, in facienda tamen per longum tempus medicina non inelegans,nec contemnendi nominis tradiderit,ſe multos curandos epilepticos præ manibus ſuſcepiſſe diuites,& pauperes,iuuenes,& ſenes,maſculos,& fœminas; ſed illi,qui ſunt adulti,& epilepſia eſt per eſſentiam, non curantur: Fabuloſum eſt dubio procul, quod Plinius tradidit in hiſtoria naturali, & refert Blondus lib. 8. Triumphantis Romæ, Coturnices ſcilicèt ſolas animalium præter hominem comitialem morbũ ſentire,cum id quoque morbi genus in canibus non ſemel ipſe obſeruauerim.

Paralyſes notatu digna. Cap. V.

GAlenus 2.de ſympt.ca. c.2. neruum vel frigore denſatum, vel lentis & craſſis humoribus obſtructum, vel à quapiã extrinſecus cauſa preſſum in torporem, & paralyſim adduci,ſcripſit quod & pariter lib. I.eiuſdem cap.5.docuit & addidit à tumore, vel oſſe luxato ita aliquando cõprimi,& obſtrui neruum,vt animalẽ vim non admittat, interceptis ſpiritibus, quibus medijs ad neruoſum genus defertur,hoſce autem humores craſſos, & viſcidos vt plurimum frigidos eſſe tùm morbi diuturnitas demonſtrat, tùm communi omnium ferè ſententia receptum eſt, ob idque Gal.paralyſim morbum frigidum eſſe dixit 4.de cauſ.pul. & & lib. de introduc.ad pul. hincq. etiam paralyticorum pulſum paruũ, languidum,tardumq. eſſe.Admiranda itaq. hiſtoria, quam Alex. Tralianus lib.primo c.16.tradidit,quem quoq. Raſis I.cõt.eſt inſecutus, dùm paralyſim à ſola qualitate calida fieri poſſe contendunt. Hiſtoria autem talis eſt. Noui ego ſanè quendam reſolutionem ex mœrore, & multa ſolicitudine,& inedia expertum, deindè ſumpta hyera adeò læſum,vt totus ipſe immobilis fieret, & propemodũ interiret, niſi in cõtrarium mutatus fuiſſet, & humectantibus omnibus tùm potionibus, tùm cibis, & alijs, quæ temperatum ipſum reddidiſſent, vſus fuiſſet; maximè verò balneis compluribus, vnctione ex hydrelæo, mutatione aeris temperati, & omni hilaritate,etenim triſtis erat, ad iram procliuis à medicamento nimirum exſiccatus; & qui flauã bilem collegiſſet. Hac ſanè ratione ſi qualitas fuerit,præſertim intemperies calida vitari debent cibi acriores,adhuc autem magis quæ medicatam vim,purgan

temq. obtinent. Nàm prę̨ter id, quod nihil inueniant, quod ex corpore euacuent, magis adhuc aliam intemperiem regenerant. Hactenus Tralianus, cuius dicta meherclè non parum ſuſpicienda; Nanq. quo pacto neruorum obſtructio ex ſola intēperie calida, & ſicca talis prouenire poſſit, vt ſpirituum influxus intercipiatur, non video, quare cogitabā ego Alex. & Raſis dicta ſic intelligenda eſse, vt talis intēperies ſimplicium qualitatum eſſet cauſa paralyſis non coniuncta, ſed antecedens, humores ſcilicèt aſsando, & incraſsando, qui mox obſtructionē excitarent, præſertim cum paulò antè eodem capite legerem eundē Alexandrum dicentem reſolutionem ex qualitate calida, aut ſicca proficiſci, vbi calida intemperies ſanguinem, & humores nimiū torrefecerit, ſed cum videam ipſum proferentē illa verba in calce hiſtoriæ, medicamēta ſcilicèt damnanda eò, quòd præter id, ꝙ nihil inueniāt, quod ex corpore euacuent, magis adhuc aliam intemperiem regenerent, ſententiā mutare coactus fui, & propterea alia excogitanda ratio, qua hiſtoriæ veritatem ſaluemus, quod vt facilius fiat, ſciendum non ſolum ab humore pituitoſo, ſed & à melancholico, & à quolibet alio craſso neruos obſtruente paralyſim poſse excitari, vt Gal. lib. de atra bile meminit. Vndè ſane maximè admiratus ſum Gulielmum Rhōdeletium in c. 32. Meth. curand. morb. tàm acriter Fernelium reprehendere, quòd lib. 5. de part. mor. cap. 3. ſcriptum reliquerit flauam bilem ſub finem intermittentium febrium in ſpinam dorſi, ac in neruorum originem effuſam paralyſim aliquando generaſse; nàm rationes, quibus erroris Fernelium conuincere contendit, friuolæ admodum ſunt, primo enim cū ait èx bilis affluxu potius roborari neruos, quàm emolliri, decipitur, vt mox oſtendemus, & veram paralyſis cauſam ignorat. ſecundo inquit bilem in finientibus febribus concoctam, & euictam à natura non eſse credendum malum excitare poſſe aliud lōgè maius, at ſciret, optarem, morbo aliquo inclinante aliquandò ægrum mori, non ratione prioris morbi, ſed noui ſuboriētis ex humorum permutatione nouum malum excitāte, quod fuſius in libro noſtro de variolis, & morbillis docuimus c. 17. hæc autem bilis licet concocta, & euicta poteſt traſmiſsa ad neruos obſtruere illorum meatus, & paralyſim excitare, ſicut tranſmiſsa ad inteſtina febres diuturnas in colicos dolores euaſiſse teſtatur ipſe Fernelius ibidē lib. 6. c. 10. Quod verò tertio loco adducit bilem, quæ extra venas in febribus intermittentibus cōputruit non poſse ullo modo ad neruos, vel ad medullam ſpinalem pertranſire, erroneū eſt. Nàm humores febres huiuſmodi efficientes, & in venis ſubſiſtere, tempore verò acceſſionis extra putreſcentes mitti in Gal. doctrina manifeſtum eſt, præterea demus eſse extra venas, quis tamen ſanæ mentis retrocedere

dere

dere nequire affirmabit, cum id fieri poſſe nō ſolum ex antiquorū,ſed & recentiorum ſententia eodem noſtro lib. c.22. clarè oſtenderimus. Cui verò id impoſſibile videbitur,qui varios humorum miros motus, atq. delationes per corpora factas obſeruarit, quarū hoc noſtro libro meminimus, hæc percurrerit, & quod ad præſens negocium pertinet Paulum legerit lib.3.c.18. vbi habet hæc verba. Noſtra ætate colicus quidā dolor incruduit,ex quo præſertim ſuperſtites futuros, conſummata artuum motus priuatio comitabatur tactus ſenſu,vt videtur inco lumi,ceu critica quadam ex alto oborta tranſmutatione, vndè motus pleriſq. ſpatio temporis ſponte redijt; ꝙ verò Paulus de reſolutione verba faciat,rubrica,ſeu inſcriptio demonſtrat, quæ talis eſt de reſolu tione ob colicum dolorem contracta. Deſinat itaq. Rhondeletius Fer nelium accuſare, cum ipſe præſertim reprehenſione non vacet, quod paralyſim fieri ex pituitæ affluxu neruos irrigante, molliореſque efficiente tradit,qui emolliti longiores efficiuntur,ſicq. inepti redduntur ad motionem, & ſenſum præſtandum, quam opinionem quoq. inter recentiores ſectatus eſt Laurentius Ioubertus in ſuo tractatu de paralyſi contendens fieri ex hiuſmodi irrigatione, & emollitione, non verò ex obſtructione, & hac mouetur ratione, ꝙ cum nerui nutriātur ex humore craſſo, ſequeretur, ꝙ obſtructionem humores huiuſmodi ad ipſos pro nutritione delati gignerent, ſicq. continuò paralyſi aliquali teneremus,ſed parcat mihi vir Excellens vtiq. ignorat humorem craſſum paulatine demandari ad neruorum ſubſtantiam reparandam, & paulatine aſſimilari, & apponi ſubſtantiæ neruoſæ, cuius ſunt connaturales,at humores craſſi paralyſim excitantes ſunt copioſi, valdè diſſi miles,& non ſubſtantiam neruorum confluenter occupant,ſed meatū, & cauitatem,ob id falsò viri hi clariſſimi paralyſim, ſeu reſolutionem ex humoris pituitoſi ſubtilis perfuſione cauſati ſunt imaginati, fateor certè paralyſim quampiam fieri poſſe à tenui pituita, quæ tamen facilè ſoluitur, reſoluta tenui pituitæ portione neruorum meatus occupante,non eorum ſubſtantiam irrigante. niſi noua eiuſdem humoris fluxio de nouo ad neruos decumbat,ſic viſus eſt referente Fernelio lib.5. de part.morb.& ſymp.c.9.quidam,cui læui de cauſa biduum, triduūvè loquela adimeretur,moxq. repente,& inopinato redderetur,& qui ſæpius ex interuallis, & circuitibus modo loqueretur, modo obmuteſceret,integrè, quò ad reliqua ſano corpore,ſic & Laurentius Ioubertus quæſt.de paralyſi cuiuſdam meminit,qui ſtatis temporibus linguæ paralyſi afficiebatur,& in nouilunio linguæ motus tardior erat, quàm in plenilunio,paralyſis ſpecies, vt ego cenſeo à tenui pituita pauca linguæ neruos inuadente fiebat, qua reſoluta ceſſabat affectio, ſed noua

ſuborta fluxione reuertebatur, quæ inquam neruos prędictos obſtrue-bat, non irrigabat duntaxat, vt viris hiſce doctiſſimis viſum eſt. Nanq. conuulſio, & paralyſis ambæ fiunt ex materia neruos occupante, ſed differunt in hoc, quòd in paralyſi fit obſtructio meatuum neruorum, ita vt ſpiritus animales non poſſint ferri ad partes reſolutas; at in cõuulſione materia impingitur in ſubſtantia neruorum, & hoc eſt, quod dicebat Auic. quòd ſcilicèt in conuulſione materia magis impingitur, in reſolutione materia magis obſtruit. ſed hanc noſtrã, immò antiquorum omnium doctiſſimorum ſententiam quis oppugnabit, inquiẽs falſam eſſe ex eo deprehendi poſſe, ꝙ neruis nonnullis meatus minimè inſint, quinimmo ſolis corpulentioribus ineſſe ex Gal. ſententia 6. de Hip. & pla. placitis. Cui ſic ſatisfacimus, affirmantes neruis omnibus ineſſe meatus, ſed craſſioribus, ſunt manifeſtiores, tenuioribus verò & gracilioribus immanifeſti, & occulti. & ſic Gal. dictum eſt interpretandum, nec obſtat, quòd ibidem ipſe, & 1. de ſymp. cauſis c. 5. dubitarit, an vis animalis neruis à cerebro communicata, ſit corporea. ꝙ in craſſioribus neruis manifeſtum eſſe pronunciat, dubitat autem de vi traſmiſſa ad minores, videturq. velle hoſce illuſtrari ab animali vi eo pacto, quo aer, & aqua illuſtrantur à ſole. Profectò Gal. in re hac anceps videtur, tamen, ſi rectè illius dicta perpendantur, tolletur difficultas omnis. Non enim credendum eſt illius eſſe ſententiam neruos illuſtrari ab animali vi eo pacto, quo aqua illuſtratur à ſole, ideſt illuminari, nàm hoc abſonum vtiq. eſſet, cũ neruorum ſubſtantia diaphana non ſit, nec eo pacto, quo aqua, & aer lumen recipere valeat, ſed dicendũ potius intellexiſſe neruos ſuſcipere animalẽ vim vti aqua, & aer ſuſcipiunt radios ſolis, i. permeari, & penetrari à vi animali, ſicut radij ſolares permeant, & penetrãt aquæ, & aeris ſubſtantiam, niſi enim hoc pacto Gal. verba interpretati fuerimus, nullo pacto illius ſententia defendi poterit, dùm ait, ꝙ ex condenſatione, & compreſſione neruoſi corporis, prohibetur tranſitus virtutis animalis ad membra, quare concludendum etiam neruis minoribus ineſſe meatus, licèt ſenſu ſint imperceptibiles. Verum quia & de maioribus apud Anatomicos doctiſſimos dubitatur, nedũ de minoribus, an ſcilicèt meatibus præditi ſint, inferius cap. 11. rem hanc diſcutiemus clariſſimè oſtendentes neruis omnibus ineſſe meatus. ſi itaq. huiuſmodi meatus aliquando ita ab humore aliquo cuiuſuis generis obſtruantur, vt ſpirituum trãſitus intercipiatur, ſequetur paralyſis, & reſolutio partium, quibus nerui illi obſtructi ſenſum, & motum impartiuntur. Fieri quoque poſſe dicẽdum; quòd intemperies ſola ſicca exſiccando ita arefaciat, & cogat neruos, vt ſequatur obſtructio, ſicci enim eſt minora efficere corpora humidi-

tatem

tatem exſugendo, ſicuti & neruo frigore denſato ſequi reſolutionem paulò ſupra ex Gal. docuimus. Nec admiratione caret, cum nerui munus ſit ſenſum, & motum partibus corporis impartiri quomodo interdùm fiat, vt motus duntaxat, ſolusvè ſenſus deperdatur reliquo integro permanente, nonnunquam verò ambo aboleantur. Hunc nodum quidam ſoluere conati ſunt binas neruorum ſpecies in corpore ponentes, vnam ſcilicèt mollium, qui ſenſui inſeruiunt, alteram duriorum: qui motui accommodant, Quæ tamen diſtinctio ſcrupum minimè admit, nàm ſicuti hoc fieri poſſe in partibus, quæ varijs neruis participes ſunt, vti oculus, & lingua, non ambigimus, in crure tamen, vel brachio, vel manu, quæ vnico neruorum genere prædita ſunt, locum non habent; in ijs enim tùm ſentiendi, tùm voluntarij motus functio eodem neruo perficitur. Alij aliam ſolutionem excogitarunt, dicentes ſentire eſſe quoddam pati, mouere verò agere, & idcirco ad motionẽ excitandam valentiori vi opus eſſe, quare ſi læſio fuerit valida, continget quidem motum amitti quippè qui valida vi fiat, ſenſum verò minimè, qui etiam & aliqualiter præpedita vi effici poſſit. ſed hæc reſponſio, non vndique difficultatem tollit, ſiquidem nonnunquam obſeruamus adimi ſenſum ſeruato motu, quemadmodum Gal. primo & 3. de locis aff. tradidit eueniſſe Pauſaniæ Syro ſophiſtæ, cui duo digiti minores, & medij partem mediam ſenſum amiſerãt motu integro remanente, At omnis difficultas penitus euaneſcet, ſi ſtatuerimus omnes neruos per eoſdem ſpiritus partibus corporis ſenſum, & motum impartiri, quòd ſi aliquãdo videmus, quòd aliqui ſunt nerui, qui ſenſum alicui parti ſubminiſtrant, nec tamen motum, ſicuti qui ad ſummam cutim deueniunt, atque illi vim ſentiendi deferunt, non eam tamen mouent, quia pars illa non eſt apta, vt moueatur, nàm ſi eſſet apta, vt moueretur, vtique mouendi facultas illi impartiretur. Nulli itaque particulæ motũ ſubminiſtrat neruus, quin & illi etiam ſenſum, quàmuis quidam nugantes oppoſitum cenſeant ad hoc confugientes, quòd ad ſenſum, & motum diuerſa temperamenta ſint opportuna; & maiorem exigi ſiccitatem ad motum quam ad ſenſum, quod tamen à Gal. doctrina alienum eſt, proindè quotieſcunque in neruo vitio contracto aufertur motus, idem quoq. & ſenſui accidere non eſt ambigendum, quãtum ad illum neruum inquam ſpectat, quia alioquin nihil obſtat, quin per alium neruum, qui ad eandem particulam delatus eſt, integrè poſſit ſentire, vel moueri, vt ſophiſtæ accidiſſe dixit Galen. cuius nerui, qui in muſculos digitos mouentes inſerebantur, minimè oblæſi erant, ſed dùntaxat qui ad cutim digitos circunueſtientem peruenientes ſenſum impartiebantur. ſic teſtatur Fernelius lib. 5. de part. morb.

cap. 3. ſe aliquando vidiſſe vniuerſam corporis cutem quo ad ſenſum hebeſcentem,& torpentem ex crapula, & vinolentia affici illæſo motu. Huius quæſtionis meminit Gal. 3. de adminiſtrationibus Anatomicis, præter locos citatos 5. ſcilicèt,& 1. locorum aff. quo loco 1. notandum literam eſſe falſam ſecundum Copi traductionem, nàm prima quæſt. quæ proponitur hæc eſt. An fieri poſſit diſpoſitio aliqua neruorum, per quam contingat motum ſeruari pereunte ſenſu. Cum tamen potius dicendum eſſet. An ſit diſpoſitio aliqua neruorum, per quā ſenſus ſeruetur pereunte motu. Hæc enim quæſtio ſolutioni, quæ ſtatim connectitur, quadrat, & conſonat. Præbuit autem errandi occaſionem Copo Græcus codex mendoſus, qui ſic eſt corrigendus, vt in prima quæſtione loco vocis κίνησιν primo loco poſitæ, ponatur vox αἴσθησιν, quæ poſtremo loco legitur. Quod pariter faciendum,& in ſecūda quæſt. vt ſcilicèt loco dictionis in principio clauſulæ poſitæ αἰσθήσεως ponamus dictionem κινήσεως in calce poſitam, ſi enim aliter legerimus litera, ineptè à Gal. quæſtioni adderetur ratio, quæ cum quæſtione non conueniret, vt totam verborum ſeriem legenti facilè patere poterit, Paralyſim, præſertim fortem, difficillimè, raròq. curari obſeruamus. ſiquidem neruorum morbos difficilius curari, quàm venarum docet Hipp. lib. de locis in homine, quia humores ad neruos decumbentes ſua naturali grauitate facilem motum habent, ſed ſi quando illos occuparint, non niſi maximo negocio amoueri poterūt. Cum non adſint vaſa, per quæ recurrentes euacuari poſſint, ſed ſemel impacti non niſi reſolutione demi poſſint, torpeſcente neruorum vi, vel diſcuti valida quadam vi, ſic antiquatam paralyſim momēto curatam miro certe modo inferius lib. 6. cap. 5. deſcribemus. Quod ſi Raſius 1. Con. multos reſolutos ex diarrhœa ſuperueniente curatos ſe vidiſſe ſcriptum reliquit, id nō de valida,& antiquata; ſed de debili, & recenti Paralyſi intelligendum eſſe ex ipſius verbis clarè colligitur.

Apoplexiæ admirandæ. *Cap. VII.*

ET ſi communi omnium Medicorum conſenſu Apoplexia obſtructis cerebri ventriculis totali obturatione oriri decretū ſit, aliquando tamen non ſine admiratione, alio pacto, diuerſoq. loco affecto euenire poſſe veritati maximè conſentaneum eſt, quamuis Gal. & reliqui Antiquiores Medici de huiuſmodi Apoplexia minimè verba fecerint: fieri nāq. hoc morbi genus nonnunquam duntaxat obſtructo retiforme plexu mirabili, vel ſoporalibus arterijs, quas Græci καροτίδας vocant, Arabes, &

Barbarolatini Medici Guidez obſtructis,à recentioribus nō ſemel obſeruatum legimus.Fernelius lib.2.de abditis rerum cauſis c.15. ſic ſcribit. Quum aliquando vidiſſem virum viribus integrum ſiniſtri oculi ictu vehementiori repente attonitum corruiſſe, moxq. ſenſu, ac motu priuari,cum ſpiritu difficili, ac ſtertore, & cum alijs fortis apoplexiæ indicijs, cumque nec uenę ſectione, nec alia potuiſſet ratione ſeruari, quin horis duodecim interiret. mortis cauſam inueſtigatione dignam putaui,diſciſſo,apertoq. capite,neq. oſſis,neq. meningum,neq. ſubſtātiæ cerebri quicquam cōfractum diuulſumuè, ſed duntaxat interiores oculi venas contuſionis vi diruptas animaduertimus,è quibus ſanguis Cochlearium duorum menſura in cerebri baſim procubuerat,qui concretus arterias eas obſtringebat, quæ retiformem contextū conficiunt, & quę illinc in cerebri uentriculos propagatæ choroidem alterū conſtituunt,cerebri autem ventriculi prorſus illæſi , inaneſque cernebantur. Hinc edoctus alterum , qui citra cauſam externam apoplexia extinctus eſset,diſsecare volui,in quo humor craſsus, & viſcoſus ſimiliter ad contextum retiformem inuentus eſt,cerebri ventriculis nec oppletis nec obſtructis. Hinc ego ratiocinatus conſentaneum putaui ijs arterijs uel obſtructis,uel compreſſis apoplexiam gigni, quod tùm cerebrum nihil ſpiritus è corde ſubiectas arterias recipiat,ſitque neceſse illius motum ſenſumq. perire. Conſimilem hiſtoriam recenſet Beniuenius cap.110. per hæc uerba. Exorta inter duos iuuenes lite, cum alter alterum extento brachio alapa percuſſiſſet, in morbum ſtatim, quem ἀποπληξίαν Græci uocant, reſolutus uapulans; paucis etiam horis iugulatus interijt,quare conuocatis Medicis (in vinculis enim detinebatur Reus) quæſitum eſt de morte ipſius, uerùm alijs in ictum ipſum,quo materia commotam eſse putarent,alijs in humidiorem locū, quo diutius obdormierat,nonnullis etiam in lautiorem victum,& potum pleniorem,quo dùm vixit,eſt vſus, huiuſmodi mali cauſam referentibus indiſcuſsum apud Præſidem remanſit iudicium. Hæc Beniuenius,à quo prior adducta cauſa ſi non recipienda, perſimilem certè ſuperiori à Fernelio adductæ imaginari debemus, ſiquidem & hanc Fernelij ſententiam rationi conſonam,experimentoq. comprobatam confirmare poſsumus Iacobi Carpenſis dictis,qui in Iſag.in Anat. de venis loquendo ait, ſæpè tamen accidit ipſis coarctatoria oppilatio à plethora ſanguinis cauſata, quæ ſi fiat in ramis venarum Guidez ſemper ſequitur ſomni profunditas,apoplexia,& ſuffocatio extrema. Meminit Iulius Alexandrinus ſalubrium lib.24.cap.2.attoniti morbi qui interceptis venis,arterijsq. à multitudine fit, quas uſq. adeò quandoque infarctas obturat, vt expletas ad plenum, quum nec ſuperſit ua-

cuum, nec recipere extrinſecus, quod refocillando natiuo calori neceſſarium eſt, vlterius valeat, ſed ſuffocato repete calore animal illicò concidat. Leuinius Lemnius Medicus inter recẽtiores non obſcuri nominis lib. 1. de occultis miraculis naturæ, cap. 11. de anima in cerebro conſtituta verba faciens inquit. Huius tamen vis per ſingulas corporis partes diffuſa omnia membra calore fouet, ac viuificat, ſuisque viribus inſtruit. Cor verò tanquam vitæ fontem peculiari vi imbuit per arterias καρωτίδας ſeu ſoporarias iugulum perreptantes, quibus præciſis ſterileſcunt homines, vel oppletis apoplexia, feriuntur, neceſſe eſt enim vias eſſe quaſdam, atque arteriarum, venarumque decurſus, per quos humores, ſpirituſque cùm animales, tùm vitales vltrò citròque poſſint commeare, ac calorem naturalem ab anima concipere. Huius ſententiæ quoque fuiſſe inter antiquiores Raſim conſtat, quippè qui venas Guidez, ſeu iugulares in Apoplecticis ſecandas mandat, vt potè quibus oppletis affectio oriatur, inanitis verò ſoluatur. Ego multum Magnificæ Dominæ Mariæ Iuſtinianæ de Arriuabenis, diſpenſatorem forti apoplexia peremptum ſecari iuſſi, teſtes adduco D. Hyppolitum Geniſortum Mantuanum, & Ludouicum Cãgerlam Vicentinum, qui ſectioni interfuere ambo in Vrbe noſtra chirurgiam exercentes, & totam cerebri ſubſtantiam aquoſo humore perfuſam, & oppletã reperimus, quæ etiam & in cerebri ventriculis redundabat, & (quod mirum ſanè fuit) diſsectis arterijs temporalibus tanta copia ſanguinis atri, & craſſi effluxit, quantam vix in toto corpore reperiri crediđiſſem; Quare ſi corpus ſanguine plurimo redundante apoplexia deprehenſo, ſed non validiſſima nobis occurrerit audacter ad harũ arteriarum ſectionem deuenire operæprecium futurum maximè crediderim, licèt oppoſitum Marcus Gattinaria in ſua praxi cap. de apoplexia Raſis ſententiam confutans docuerit, veritus nimium ſanguinis fluxum; Hiſtoriam ſcholaris cuiuſdam tradens robuſtiſſimi, qui ludens cum ſocio cum enſe fuit vulneratus in vena Guidez, & emiſit pluſquam viginti libras ſanguinis in tantum, quòd nunquam potuit conſolidari, nec reperiri potuit ingenium aliquod in conſolidando, niſi vt vnus continuè teneret digitum comprimendo ne ſanguis egrederetur tantò tempore, quo fatigaretur, deindè alius adueniebat, quouſque facta fuit conſolidatio poſt magnos labores. ſed certè pace eius dixerim, non eſt, quod ipſe vereatur ſanguinis nimium fluxum in caſu ferè deplorato, & lethali, in quo ſatius eſt aliquid cum ſpe bona operari, quam ægrotum certè morti derelinquere, nec exemplum eius quicquam faciendum, nàm ſecus accidit in vulnere, quo arteriæ tunica multum hiat, ac in apertione longè minori à chirurgo phlebotomo fabrefacta. ad hæc

venæ

venæ temporales,quæ iugularium propagines ſunt minor cum periculo ſecari poterunt,præterea cur eſt,quod timeamus in morbo adeò graui arteriæ ſectionem,cum Gal.lib.5.meth.med.cap.7.& lib.de cur.per ſang.miſſ.c.17.vel ſecundum aliorum diuiſionem 22. in longè mitioribus præternaturam affectionibus in arterijs ſecandis audax non ſemel,ſed pluries fuerit,fœliciq. cum ſucceſſu, vt ipſe teſtatur,quod pariter faciendum confirmat Auic.4.fen.primi ca. c.20. Nouerunt ſanè viri iſti clariſſimi nocumenta, quæ ſubſequi poſſunt,eorumq. meminere,& præſertim ſanguinis copioſi, & ſpirituitoſi effluxionis, ſed & ad hæc mala euitãda ingenia,& præſidia tradidere,quorum tutiſſima, præſcisſio tranſuerſalis vaſis ita vt extremitates retrahantur,ſanguiſq. exitus ſiſtatur; Non itaque expaueſcenda in apoplexia, quæ nobis curationis ſpem penitus non ademerit temporalium arteriarum diſciſſio,cum maius indè iuuamen,quam damnum conſequuturum iure ſit cenſendum; ſiquidem Gal.lib.prædicto de cur.per ſang.miſſ.Apoplexiam fieri tradidit multo ſanguine incumbente in animantis principiũ, quàmobrem cum Gal.non ſolum locis citatis,ſed & 13.meth. & 3.locorum aff.in vertigine, oculorum affectibus coſtarum doloribus arterias ſecuerit,idq. Antiquiores ſe ipſo quoque feciſſe teſtetur, ipſeq. & Auic.temporales in ſpecie arterias diſsecandas docuerint, cum caput ſpirituoſa,calidaq. materia laborarit, quod & in apoplecticis fieri exẽpla, quæ mox ſubijciemus demonſtrabunt; cur eſt itaq. quod nos in apoplexia morbo grauiſſimo id experiri paueamus: ſed plura de re hac alias fortaſſe ſcribemus. interim qui ſcire voluerit varios ſecandarum arteriarum modos, legere poterit apud Braſauolum in com. 4. lib. de ratione victus acutorum ſec.9.& apud Nicolum ſer.2.ſum.2.tract.1.c.10.ſciendum autem obſtructis nõ ſolum cerebri cauitatibus,& cauſis à materia craſſa apoplexiam ſequi intercepto ſpiritus animalis tranſitu,ſed & id ex obſtructione à vapore craſso facta, præſertim ſi mala ſui qualitate cerebrum vellicet,vndè contractio ſubſequatur,totaliſq. fiat obturatio, euenire poſſe; quod exemplis nonnullis comprobare libet ab ijs deſumptis,qui fumo carbonum extincti ſunt.Quintus Luctacius Catulus orator collega Marij in cõſulatu ab ipſo Mario mori iuſſus,incluſus in cubiculo calce recenter oblinito carbonum vapore ſuffocatus ſibi necem dedit authore Valerio Max. lib.9. c.11. Plinio lib. 17. Eodem fermè pacto ciues Romanos à campana plebe deprehenſos balneis includi iuſsos fœtore, atque æſtu anima interclusa peremptos memoriæ mandauit, Liuius lib.23.hiſtoriarum ab Vrbe condita, Zoe Nicoſtratis Martyris vxor à Beato Stephano ad Catholicam inducta pietatem crinibus ſuſpenſa carbonum fumo ſubterſuffocãte perijt.

Vetro-

Vetrorium Turmam familiarem ſuum Alex. eo quod formā vt ipſe dicebat venderet fumo ſuffocari iuſſit ex Pontano lib. 5.c. vlt.de magnanimitate. Iouinianus Imperator cum Vrbem Romam peteret, Dadaſtanæ (qui locus inter Bithyniam atque Galatiam eſt) nimio prunarum calore, quæ in cubiculo ad ingens arcendum frigus poſitę fuerant, ſiue vapore cubiculi calce recens incruſtati ſuffocatus eſt ex Fulgoſio lib.9.c.12.& volat.lib.23. Auth. Anno 1556. 24. die Nouembris hora quinta noctis. Quatuor homines anguſto carcere in vrbe noſtra detenti, ferreos cancellos, ſeu tranſennam ignitis carbonibus ignire, & emollire tentarunt. fugam indè arripere procurātes, cumq. opus aggreſſi fuiſſent lignea feneſtra, quæ exterius tranſennam muniebat, atq. tunc temporis clauſa reperiebatur, vaporum, et fumi à carbonibus eleuatorum exitum prohiberet, vndè in carcere anguſto fumus totus cogebatur, hinc omnes tetrò illo vapore malè affecti concidere, quorum vnus penitus reſolutus mortuus eſt, alter verò, qui doloſi huius inuenti author extiterat, ſinè loquela ſtupidus, ac immobilis per horas viginti tres facie mortuo perſimilis permanſit, tandem apertis oculis, confuſus, & ſine ratione reſolutus ferè totus delirans loqui cępit, ſed poſtea febre indeficiente, laterisque dolore, & tuſſi moleſtiſſima ſubſequuta extinctus fuit, reliqui duo longo temporis tractu, multiſq. opportunis adhibitis remedijs, ope Excellentis viri D. Antonij Caprianæ Medici conualuerunt, Vndè ſi quæ ſecundo accidere, diligenter perpenderimus, in dubium vertetur, an potius in iſtis à carbonum fumo affectis cor, parteſque ſpirituales Thoracis oblædantur, an verò cerebrū, vndè Apoplectici ſint dicendi, quemadmodū nos ſuperius ſtatuimus. Nàm huic noſtræ ſententiæ manifeſtè refragari videtur Chriſtophorus à Vega lib.3.de arte medendi c.8.quo loco eorum curationem pertractans, qui ſtrangulationem effugerunt, Hæc habet, Vnus ſe collo ſuſpendit, cui amici laqueum ſubitò abſciderunt, & vixit bibito aceto mulſo cum pipere, per hæc enim extinctus calor reſtituitur, Duo alij ſentinas, & cænoſos puteos, purgantes præ fætore ſtrangulati ſpumam mittebant ab ore, quos ſocij, qui ei muneri miniſtrabant, extra puteos demortuos, & ferè extinctos eduxerunt, erat ſanè affectus hic Apoploxia, facta corruptione ſpiritus animalis impletis cerebri ventribus fætido vapore, ſpiritum corrumpente. Ego verò ambos ſanitati reſtitui, alterum bibito aceto, & pipere, alterum bibito aceto, & pulegij ſicci puluere, adhibitis quoq. naribus bonis odoribus ex ambra, & muſcho. Poſtmodum verò ibidem author cum de ſuffocatis in aqua verba feciſſet, ſtatim ſubiungit. Euenit quoq. ſtrangulationis alius modus non ventilato calore cordis, nec refecto animali ſpiritu. Vidi enim nō paucos,

cos,qui in cubiculo concluſi cum carbonibus nuper accenſis cœnam vomuerunt cum magna mentis turbatione, & ſyncopi,quorum quidã ſtatim obierunt antequam ipſi,aut Medici mali conſcij fierent,alios in ueni adhuc vomẽtes,qui apertis feneſtris,& ianuis,ſolo aeris libero in greſſu,& reſpiratione eius, fuerunt liberati,quibuſdam febris remãſit ceſſante ſymptomate,quibuſdam verò capitis dolor,qui ſpontè deindè ceſſauit,aut appoſito roſaceo. Ex hiſce Excellentiſſimi Medici dictis colligimus ipſius mentem fuiſſe in huiuſmodi affectis hominibus cor, parteſq. ſpirituales magis obledi cerebro ipſo,et animalibus partibus. Quod tamen certè aliter ſe habere experimento deprehendimus; fate mur quidem ex fumi carbonum ad intra corpus ingreſſu vitiari naturalia,ſpiritualia,& animalia membra,vt ita loquar,magis tamen cerebrum,vndè Apoplectici tandẽ motu, & ſenſu deſtituti concidunt,ſer uata interdum reſpiratione aliquali nunc maiori,nunc obſcuriori,prout validior, vel imbecillior fuerit affectio, ꝙ Nos bis obſeruauimus. Erat homo quidam ex ijs,qui laneos birretos ſuper ligneas formas ex tendunt Nicolaus Gerarducius appellatus, hic hyberno tempore cũ madentes multos,vt moris eſt,extendiſſet, exſiccãdos hypocauſto huius muneris gratia parato impoſuit, atq. ſuccẽſis carbonibus abijt.Pueri bini ei in arte miniſtrantes cum cænaſſent,vt calefierent, vaporariũ ingreſſi,ſomno correpti intus totam noctem tranſegere,ſummo mane ſurgit Magiſter,ambos ſinè ſenſu, & motu humi procumbentes reperit,faciem tamen non mortui referentes,ſed dormientis;hos ego,cum inuiſiſſem, non penitus pulſu deſtitutos inueni, tamen breui morituros penitus pronuntiaui, malum enim altius radices egerat, paulatinè verò viuido colore faciei deficiente veſperi exanimes omninò ſepulturæ traditi ſunt,Anno quoq. 1575.Fabriferrarij, cui Ioanneſmaria nomen bini filij in Gabianæ villa commorantes, cum per ſex horas in thalamo cubaſſent,quem pater calce dealbandum curauerat, carboneſq. accenſos indiderat,vt,citius exſiccarentur parietes,reſoluti ſinè ſenſu, & motu reperti ſunt,aliquali tamen vitæ reſiduo remanente,vt ex pulſu,& viuido faciei colore deprehendebatur, quo paulatinè extincto, non niſi per multas horas delituit, ita vt nulli dubium relinqueretur, ipſos apoplexia correptos concidiſſe. Quod poſtremò exemplo alio clariori confirmare libet,Alexius Ghiaponus Mantuanus,cum Bononiæ Iuris peritiæ operam nauaret,accenſis in thalamo carbonibus, vt frigidi aeris inclementiam arceret,feneſtris,ianuaq. optimè clauſis,ſtudere cæpit,paulò poſt conſocij ad cænam ipſum aduocant, cumq. remorantem,minimèq. reſpondentem animaduerterent, oſtio cubiculi reſerato, illum ſenſu,& motu deſtitutum in terra proſtratum ſpuma

ore

ore madente reperiunt, Medicos ſtatim aduocant, qui capiti multis adhibitis præſidijs tandem candenti ferro in occipitio inuſſere, ſicq. ſenſum, & motum recuperare cæpit, ac tandem ſanitati reſtitutus adhuc viuit, & ſtudijs eiſdem incumbit. Hipp. qué dictum in aph. 43. 2. lib. non ſemper veram ſententiam continere clariſſimè demonſtrauit, cũ inquit ſtrangulati, ac diſſoluti nondum mortui non referuntur, quibus ſpuma circa os fuerit, Mendacem vero Haly 6. prac. c. 4. ſcribentẽ, qui autem cum fumo fuerit ſuffocatus, & diſſolutus, ſi ab ore eius ſpuma exiuerit, nulla eſt ad eius ſalutem via, ex quo fumum ignitorum carbonum cerebrum præcipuè petere, maloq. ingenti afficere apertè docuit. Non, tamen negandum nonnullos, quibus ſenſus, & motus reſtitutus eſt condenſatis vaporibus craſſis, & in catarrhum verſis ad pleurã mẽbranam decumbentibus pleuritidem, vel ad fauces anginam excitare potuiſſe, ſicque tandèm patientes grauiter affectos neci tradere. Hinc fortaſſe Io. Mattheus de Gradis in ſuis com. in 9. Raſis de ijs, qui fumo carbonum ſuffocati ſunt, in c. de Angina meminit, hiſtoriam recenſens duorum famulorum cuiuſdam Apothecarij, qui Mediolani ex fumo carbonum thalamo incluſi extincti ſunt, ſententiam noſtram ſecutus eſt Clariſſimus in re Medica vir Hieronimus Mercurialis lib. 3. variæ lec. c. 2. quo loco carbones lædere nimio illorum calore caput exſiccãte, & condenſante tradit. Quam ſententiam à Quinto Caſſio probl. 12. mutuatus eſt, quærens enim Caſſius cur calor ex accenſis carbonibus κεφαλαλγίαν faciat lignorum verò caliditas non idem efficiat, cauſam reddit talem ὅτι ἡ μὲν ἀπὸ τῶν ἀνθράκων, ὑπερβάλλουσα θέρμη πυκνοῖ κατά τινα θερμότητα Adrianus Iunius ita uertit. Quoniam qui à prunis ſpargitur æſtus, ui calorifica coarctat, obturandoq; conſtringit. Nos ut ſincerior ſenſus elici poſsit; ſic uerbo uerbum reddimus, Quia caliditas à carbonibus eleuata condenſat ſecundum quandam caliditatem. Verùm quia Casſij uerba obſcura uidentur, ut illorum ſenſum genuinũ hauriamus, res ipſa altius, eſt indaganda. Quomodo ex carbonum fumo aliqui moriantur Ga. 7. de uſu partium c. 8. & lib. de vtilitate reſpirationis perquirens, Eraſiſtrati opinionem damnat. qui id in ſpirituũ tenuitatem referebat, eoſq. perire exiſtimabat, qui ex carbonum odore, vel qui in charonis ſunt Barathro, vel domos incolũt calce nuper illitas, & extinguuntur, propterea quòd ſpiritus præ tenuitate contineri corpore nequeant, Gal. verò ibidem huius cauſam in qualitatem alienam naturæ noſtræ reijcit, quod & à cantharidibus, leporeque marino fieri ſcimus. Verùm cum philoſopho turpe ſit ſemper ad occultas proprietates recurrere, præſertim cum aliundè alicuius effectus naturalẽ cauſam venari liceat. Iccirco communiſſimo hoc proprietatis occultæ

ſub-

ſubterfugio poſthabito, proximiorem eamq. manifeſtiorem cauſam perſcrutari conabimur. Carbones dùm conficiunt Miniſtri ligna plurima in molem quandam ordine diſponunt, ita vt veluti collem, & mõticulum effingant, quem terra cooperiunt, ſpiraculo quodam dùntaxat derelicto, in quo igne iniecto, paulatim ligna accenduntur, ita tamen vt liberè fumus minimè difflari queat, prohibente terreno tegumento, quo circumſepiuntur, ſicq. tandem ex ſe ipſo cum difflari nequeat ignis extinguitur, interim verò fit, vt vapores craſſi à lignis vi ignis eleuati reſolui nequeant, ſed in carbonibus ipſis fumidę illæ exhalationes commoriantur à calore, & ſiccitate ignis craſſiores redditæ, & caliditatis excedentis mordacis participes effectæ. fumus enim quilibet calidus, & ſiccus exiſtit, auth. Aue. 5. coll. c. 42. vndè & fumus lignorum, ex quibus conficiuntur carbones eiuſdem qualitatis exiſtit, at ob cauſam ſuperius adductam ſiccior euadit, & craſſior agente igne in humiditate lignorum, fitq. calidior ex ignis incluſi comburẽtis excedenti caliditate; hoc iacto fundamento, manifeſtum fit vapores, ſeu fumos huiuſmodi carbonibus incluſos, dùm aere patenti accẽduntur exhalare, aeriq. permiſceri, ſicque per nares, & os cerebrum petentes ſua craſſitie illius meatus opplere, malaq. qualitate in calido fundata etiam parietes ventriculorum cerebri vellicare, ita vt ex ſe ipſis contrahãtur, ſicq. facilius uapores craſſi præmemorati totalem cerebri meatuum obſtructionem pariant; ita vt occluſione perfecta concidat animal, fiatq. apoplexia ex ijs Caſſij ſententia dilucidata, non eſt difficile problematis cauſam inuenire, ſi enim carbonum accenſorum caliditatem denſare cerebrum communiſſimo ſignificato intelligeremus, falſum eſſet, cum rarum, & denſum ſint qualitates in ſequentes primas qualitates ex ſecundo de gener. & corr. calidiq. potius ſit rarefacere, quam denſare, at denſat caliditas carbonum eo pacto, quo ſuperius ex poſuimus, ſicq. Caſſij ſententia eſt explicanda. Quod uerò à Mercuriali ibidem ex Plinio lib. 33. c. 5. adducitur, à veritate maximè alienum eſt, maiorem ſcilicèt uim carboni exuſto, iterumq. flagranti ineſſe; huius erroris fidem faciunt artifices omnes, qui illo vtuntur, nanque ſi ignitos carbones, quibus uſi fuerint, extinguant, minorem deinceps vim illis iterum flagrantibus ineſſe experiuntur. Hinc fit, quod carcere detenti, quibus pedes torquendi gratia inurendi ſunt, Miniſtros fraude corrumpant, vt carbonibus ex lignis rarioribus confectis, ijſq. ſemel, uel pluries accenſis, moxq. extinctis vtantur. Vndè Caſſius eodẽ problemate ad noxam carbonum fumi tollendam, quam in excedenti caliditate fundari diximus, illos vino modico aſpergere, & extinguere præcipit; ſed re hac plura, quàm inſtitueramus, Eadem de cauſa ex

exceden-

excedenti caliditate fulminis, ſeu vaporum ab eo prouenientium non nullos apoplexia correptos; quemadmodum & ex fumo carbonum obſeruatum aliquando legimus, Beniuenius c. 23. talem deſcribit hiſtoriam; Attonitos fulmine patrem, & filium vidimus, quorum corpus, & mens ſtupore quodam tenebantur, adeò vt diſſolutione neruorum, quam Græci παράλυσιν vocant affici eos crederem, cumque ad ſeptimum vſq. diem ferè abſq. cibo, & potu, quinetiam muti & ſine ſenſu vitam miſeram traherent, ex vena demùm, quam Medici nigrã vocant ſanguis emittitur; aluus ducitur, corpus plurimis frictionibus diſtingitur, ac tenuiſſimis interim cibis vtcunq. alitur, donec paulatim refecti ad priſtinam ſanitatem tandem reuerſi ſunt. Veſſalius lib. 1. c. 5. humanæ fabricæ hiſtoriam deſcribit, quæ ab omnibus ferè receptã apoplexiæ cauſam in dubiũ vertere videtur, quę talis eſt. Auguſtæ Vindelicorum in bienni puella obſeruaui caput in menſibus plus minus ſeptem ita increuiſſe, vt nullum viri caput vnquam viderim, quod non mole illi cederet, fuitq. is affectus, quem veteres hydrocephalum vocarunt ab aqua, quæ in capite aſſeruatur, & colligitur, quæq. non inter caluariam, & exterius ipſam ſuccingentem membranam, aut cutẽ (vbi aliàs aquam reponi Medicorum libri docent) huic puellæ fuerit collecta, verùm in ipſius cerebri cauitate, adeòq. in dextro, ſiniſtroq. illius ventriculis, quorum cauitas, amplitudoq. ita increuerat, ipſumq. cerebrum ita extenſum fuerat, vt nouem ferè aquæ libras, aut tres Auguſtanas vini menſuras (ita me ament ſuperi) contraxerint, Ad hæc vt cerebrum in capitis vertice, membranæ quaſi modo erat tenue, & quodãmodo continuum cum tenui ſua membrana corpus, ita quoq. caluaria fuit prorſus membranea, tantaque duntaxat ſede oſſea, quanta Caluarię puellę erat amplitudo, priuſquam caput extra modum increſceret, ea ferè ratione, qua in nuper natis pueris frontis os, & verticis oſſa cõſtare cernimus, vbi illa alioquin mutuo ſint contermina, & in admodũ pueris, inſigni interuallo, amplitudineq. viſuntur membranea. Cerebellum interim, cerebriq. vniuerſa baſis ſecundum naturam habebant, vti & neruorum productiones, dein nullis prorſus ſedibus, quam in cerebri ventriculis, adeò atq. dixi adauctis aquam reperi, & puella ad mortem vſq. ſenſibus omnibus integrè eſt vſa. Hactenus Veſſalius, ex quibus ſanè non parum mirandum, quòd ſtante tanta aquæ copia cerebri ventres replente puellam nunquam, nec etiam leuis apoplexia inuaſerit. Huius rei cauſam poſſet quis aſſignare, quod aqua tantũ cauitates cerebri oppleuerat, nũ autem parietes, & ſubſtantiam ipſius; quod in Apoplexia requiri ſuperius docuimus, ſed hæc reſponſio futilis eſt, nam nec caro laborauit, quo ſaltem deprehendi debuiſſet, quare

re alia ratio magis conſentanea eſt perquirenda, eam autem eſſe nos arbitramur, quòd aqua illa tenuis eſſet, & non craſſa & glutinoſa ita vt ſpirituum animalium tranſitum admitteret, eam enim aquam ſeu potius humorem aquoſum, qui in apoplecticis, quorum capita ſecuimus, inuentus eſt, glutinoſum eſſe obſeruauimus. quod pariter Realdus Columbus inter anatomicos cla. lib. 15. de ijs, que in Anatomia raro contingunt, teſtatum reliquit, cuius hæc ſunt verba, Diſsecui nō ſemel, qui ob fortē apoplexiam obierant, in quorum cerebro magnam aquam reperi, perſpicuam quidem ſed glutinoſam. Cum itaq. prænarrata puella cerebri cauitates aqua ſimplici non viſciditatem, lentorem vè præſeferente vllum oppletas haberet, factum fuit, vt animalis facultas ſpirituum medio ad ſingulas partes, per neruos deſcenderet, ſimplex nanq. aqua non ita denſi corporis exiſtit, quin aeris ingreſſum, & permeationem non admittat nedum ſpirituum, qui aere longè ſubtiliores exiſtunt, quod ex eo palam fieri poteſt, quòd piſces ſub aqua degentes aerem inſpirent, quod quamuis Ariſt. lib. 3. de partibus animalium inficiari videatur, nihilhominus eius interpres Auerr. ibidem in com. affirmat, piſces quidem, qui ſub aqua moram trahunt non poſſe per pulmones reſpirare; verum naturam illi adhibuiſſe vice pulmonum nares, in eorum genis, in quibus naribus extant quædam parua foramina, per quæ defertur vapor ex aqua ad ipſos, non autem aqua, quem quidem vaporem aeream ſubſtantiam nemo ſanæ doctrinæ negare poterit. Hanc opinionem ſequutus eſt Gal. ſeu quiuis alter author lib. de anatomia arteriarum in calcē capitis, quod & per initia lib. de vtilitate reſpirationis clarius ſic ſcriptum reliquit; Conſtat autem maiores piſces ſpirare extra aquam, quos etiam pulmones habere manifeſtum eſt, minores vero piſces, qui loco pulmonum brachias habēt, ſpirant intra aquam, per poros brāchiarum, qui ſunt proportionales fiſtulis pulmonis, quemadmodum enim fiſtulæ pulmonis, ita ſimiliter & pori branchiarum vſq. adeò anguſtantur in ea parte, quæ terminatur ad cor, vt non capiat aquam ſed aerem ſolum, qui per poros excolatur, ab aqua tranſiens ad cor. quod autem aer ſit intra aquam probatur ex eò quòd quando congelatur aqua fit minor propter aeris expreſſionē; Quod & pariter 6. de vſu part. c. 9. de piſcibus loquens per hæc verba videtur confirmare. Non igitur quemadmodum volucribus ac greſſilibus anim. ita & illis è re fuit maximum vnum reſpirationis, ac vocis ortum eſſe meatum, ſed earum, quas branchias appellamus, coſtructio ipſis vicę pulmonis eſt, cum enim crebris, ac tenuibus foraminibus ſint brāchiæ hæ interceptæ, aeri quidem, & vapori peruijs, ſubtilioribus tamen, quam pro mole aquæ; hanc quidem extra repellunt, illos autem

prom-

promptè intromittunt. huc adde, quòd natura etiam frigidiores ſint piſces, quàm vt ipſorum cor magna indigeat refrigeratione: Huic opinioni manifeſtè Plinius lib. nono hiſtoriæ naturalis c. 7. adſtipulatur minimè ueritus ab Ariſt. opinione recedere tanquam veritati minimè cohærenti, inquiens pulmonum vice alia poſſunt ineſſe ſpirabilia viſcera, ita volente natura, in aquaſq. penetrare vitalem halitum, qui etiam ab eiſdem reddi cernatur, cum animalia, quæ ſemper defoſſa viuunt, ſicuti talpæ, aerem reſpirantia terra intermedia ſpiſſiore alioquin naturę parte ipſa aqua uideamus, accedit æſtiuo calore adnotata piſciũ quędam anhelatio, & alia tranquilla veluti oſcitatio, præterea Ariſt. ipſe lib. 4. de natura animaliũ c. 10. piſces dormire fatetur, at quæſo quis ſine reſpiratione ſomno locus? Ad hæc bullantium aquarũ ſufflatio piſces reſpirare indicat. Cumq. piſces ipſo Ariſt. docente eod. lib. c. 8. auditum & odoratum habent, odoratus autem, & auditus fiant medio ipſo aere ex Auic. 3. coll. c. 36. cur non dicemus aerem media aqua ad piſces penetrare, & per conſequens etiam reſpirationi inſeruire? quòd ſi quis Ariſtotelem objiciat dicentem 2. de anima tex. com. 76. piſces odorari ſine anhelitu, & eodẽ eſſe paſſionem communẽ aeri, & aquæ, & ideò argumentum ex Plinio deſumptum nihil concludere, Reſpondemus, dato & non conceſſo Ariſt. dicta veritatem habere, Auerroẽ tamen eius interpretem celeberrimũ in com. illius textus determinare, piſces nõ poſſe ſentire niſi medio aeris cadẽte in illo voce vel alio ſtrepitu ex percuſſione corporum in aere & non in aqua, ergò concludendum aerem per mediam aquam ad piſces peruenire, quem etiã illos inſpirare, ex eiuſdem Auer. ibidem auth. nõ eſt incõueniẽs, debebat autẽ & reliqua ratione probare Ariſt. quòd piſces odorarent ſine aliqua reſpiratione, non autem ita ſimpliciter dictum ſuum proferre, ſi illi fides adhibenda erat. Quòd verò piſces aerem inſpirent nos hyeme quodam præterito experimento quodã caſu didicimus. Cum enim ſtagni quidã ex diuturno frigore, ſummoque craſſiſſima glacie obducti diu permanſiſset, liquata glacies piſces oẽs præſertim maiores mortui deprehenſi ſunt. & ſi enim piſces vt potè, qui maximè frigidi, & exãgues ſint, per determinatum tempus pauca aeris inſpiratione indigẽtes ſub glacie dẽſiſſima in aqua præſertim fluente, degere poſſint, pręcipueq. minores, nihilominus, per longum tempus in aquaq; ſtagnãte haud viuere põſſunt, ſed ſuffocati intereunt. Nec obſtat, quòd quis objicere poſſet, piſces ſcilicèt illos potius ex frigore, quam prohibita reſpiratione exanimatos fuiſse, dicẽte Ari. lib. de hiſt. animal. 8. c. 19. locis frigidis piſces parum vigere, maximèq. infeſtari algore qui lapidẽ in capite habent, ut Chromis, Lupus, Phager, Vmbra, facit enim lapides ri-

gor,

gor, vt per algorem gelentur, & excidant affirmâteq. eodem Authore lib. 9. eiuſdem c. 37. De Euripo Pyræo piſces per hyemem omnes excepto gobione foras enatare propter frigus, locus enim hic frigidior eſt, ſed ineunte vere eodem redire. Quæ tamen Ariſt. dicta poſitionem noſtram minimè euertunt, fatemur enim piſcibus queadmodum & cęteris omnibus animantibus frigus excedens inimiciſſimum eſſe, nõ tamen ex eo duntaxat, ſed & ex prohibita aeris inſpiratione pręmemoratos piſces peremptos rei euentus indicauit. Cum enim Mãtuana tellus ob varias Padi inundationes pluribus ſtagnis diuerſis in locis abũdet, ex quorum nonnullis non modici piſciũ prouentus Domini percipiũt, Piſcatores quidam labori minimè parcentes primis diebus de frangenda glacie cogitarunt, atq. rem ſecuribus, ferreiſq. aliis inſtrumẽtis aggreſſi plura foramina diuerſis in locis aperuerunt. mirùm certè dictu, vidiſſes maximas piſcium turmas accurrentium maximo cum ſtrepitu eò ſtatim confluere, qui aeris deſiderio tracti ora extra aquam extollebant, illi ita inhiantes, vt nullo ferè cum negocio maximã eorum copiã piſcatores caperent, ſed quid multis morer, non ne piſces aqua extractos in aereq. poſitos manifeſtè reſpirare videmus; quod ſi diutius nõ viuunt, quod extra proprium locum ſint in ambiente illis minimè proportione reſpondente eſt in cauſa. Hæc itaq. longiore oratione ſint dicta ad probandum aerem aquam permeare poſſe, quod ſi verum eſt, quemadmodum demonſtrauimus, quis ambiget id quoq. ſpiritus facere poſſe. Cum ſubtiliores, leuioréſque ſint aere, quinimmo pars leuis, quæ ſimpliciter in ſpiritu reperitur, non fit grauis niſi ex permixtione aeris, vt habetur 4. cęli com. 39. & Gal. 3. de naturalibus facul. ſcriptũ reliquit, ſpiritum eſſe quid leuiſſimum, & tenuiſſimum omnium, quæ ſunt in corpore humano. Quibus ſtãtibus cur puella, cuius hiſtoriã recitat Veſalius Apoplexia minimè fuerit correpta, clarum eſſe exiſtimo.

Congelationes miræ. *Cap. VII.*

IN maximam ſui admirationem trahit affectio illa, quæ à Græcis κατοχὴ interdum κατάληψις dicitur, à latinis verò deprehenſio, Occupatio, ſeu Congelatio appellatur, vtpotè quæ rariſſimè contingat, homineſq. ita diſponat, vt hoc morbo detẽtos in Eſtaſim à Deo raptos vulgares aliquando exiſtiment teſtimonio Gordonij, & Gerardi, quemadmodũ refert Nicolus ſer. 3. tract. 2. ſum. 4. cap. 7. Huius affectionis morboſæ hiſtorias nonnullas in medium afferre decreuimus, cũ pleriq. Medici reperiãtur, qui toto vitę ſuæ curriculo medicinã faciẽtes tali malo de-

prehenſum neminem viderint, quarum binas literis mandauit Fernelius lib. 5. de part. morb. & ſymp. c. 2. Vnus dum literis, & chartis ſedulò inuigilat repente Catalepſi perculſus, ita quidem obriguit, vt ſedes, calamumq. digitis premens, oculis in libros defixis putaretur in eorũ ſtudia incumbere, donec vocatus, & impulſus deprehenſus eſt omni ſenſu, motuq. carere, Alterum mortui ritu iacentem inuiſi, qui neque cernebat, aut audiebat, neque compunctus ſentiebat quicquam, facilis tamen inerat inſpiratio, & quicquid in os inferebatur, prompte vorabat; è lectulo ſublatus ſolus conſiſtebat, impulſuſq. incedebat, & quocunq. vel brachium, vel crus, vel manus inflecteretur illic quaſi fixũ, & ſtabile permanebat expreſſum, quandam dixiſſes Laruam, aut arte progredientem ſtatuam. Beniuenius c. 3. talem & ipſe Cõgelati deſcribit Hiſtoriam, Poſt graues, diuturnoſq. labores, quibus per ingentia frigora, turbido, & pluuio cœlo, perq. flagrãtiſſimos æſtus diu, noctéque perequitans ſe ſe fatigarat Antonius Collenſis, difficiliorem tandẽ incidit ægritudinem, qua ſtatim vt corripiebatur (quòd ſæpè homini contingebat) amiſſa illico memoria ſenſuq. eodem, quo erat, dùm ab ea inuaderetur, habitu perſeuerabat, patentibus etiã & inconniuis oculis, ſi enim inter ambulandum hoc illi contingebat malũ, ambulabat, ſi inter quieſcendum, quieſcebat: ſin verò inter aliud quoduis agendũ, tantiſper illud agebat, nihil interim audiens, nihil loquẽs, nihil cognoſcens, donec cedente morbo ad ſe regrederetur, & tunc etiam nihil eorum, quæ egiſſet reminiſcebatur. Ex Medicis autem, qui hominem, viderunt alijs virtutem, quæ diſcernit, & vnit, coniungitq. læſam eſſe iudicantibus, eiuſq. noxam cæteris ventriculis iunctum iri volentibus adeò vt memoria ex hoc, & communis ſenſus intrinſecus paterentur, alijs aliter, & quidem argutius & morbum, & cauſam explicare conãtibus, nos hominem gelatum dicebamus. Ioannem Scotum, quo neminẽ ſubtilius diuinas tractaſſe literas aiunt, animo linqui ſolitum, ac veluti exanimum, eodem quo deprehenſus eſt loco per diem interdum & amplius immobilem ſediſſe mente & ſenſibus ſopitis tradit Sab. lib. 9. cap. 4. Amatus luſit. cent. 2. cur. 14. alteram talem deſcribit. Quaſi in ſomnum ſolutus decumbebat iuuenis, ad quem celeres inuiſendum acceſſimus, cuius oculi patebant, & eorum cilia immota, ac rigida permanebãt, nec ab aſſidentibus incitatus reſpondebat; aut mouebatur, immo immotus, & inconniuentibus oculis, vt dixit, manebat totus rigidus, ac congelatus ſtabat, vt meritò iuuenem hunc Catalepſi, hoc eſt congelatione premi conſentaneum eſſet; Reprehendit autem Amatus cur. 15. ſequenti in ſcholio. Fuchſium, quòd ſub eodem capite de Catocho, & Catalepſi verba fecerit, cum ipſe potius animaduerſione

ſit

ſit dignus; ait enim Catochum à Catalepſi differre, Catochumq; deſcribens, Comatis ſeu Cataphoræ vigilis indicia, & ſigna offert, falſoque Catochum à Catalepſi diſtinguit, cum vnum, & idem ſint, quemadmodum clariſſimè colligitur ex Galen. commen. 2. in 5. Prorrh. tex. comm. 56. & 60. quo loco congelationem, ſeu Catalepſim deſcribens Catochum vocat; quod non minus apertè etiam ex ipſius dictis 4. de cauſis pulſuum, & lib. de introduc. ad pul. patere poteſt, quam ſententiam quoq; omnes fere doctiores Neoterici Medici inſecuti ſunt. Nec Hippoc. loco ab ipſo Amato citato 4. de morbis popul. loquitur, (vt ipſe arbitratur) de Catocho; ſed de affectione illa media inter lethargum, & phrenitidem, quæ Coma Vigil, ſeu cataphora inſomnis & Typhomania quoq. appellatur, cuius meminit apertè Gal. lib. de pulſ. ad Tyrones, & 3. de morbis vulg. Verùm huic viro errandi occaſionem præbuiſſe Pauli verba exiſtimo, qui de vigili comate lib. 3. cap. 10. uerba faciens caput non ſolum de Comate uigili, ſed & de catocho inſcripſit, undè Amatus binis nominibus eandem duntaxat ſignificari ægritudinem exiſtimauit, præſertim cum eodem capit. Catochum appellatum fuiſſe coma uigile ab Antiquioribus affirmet. Verùm ſi ea, quæ in fine capitis ſcribuntur, animaduertiſſet Luſitanus, non ignoraſſet ibi ſub nomine Cathoci Paulum Catalepſim deſcripſiſſe; ſed nec minori reprehenſione uacat Ioannes Langius, qui epiſtola 25. Catochi, & Catalepſis eſſentiam tradens non ſolum nomine ſed & re differre ſcribit, quòd non modo falſum eſt, vt paulò anteà demonſtrauimus, ſed & ſibi ipſi contrarium, nàm paulò poſt Coma ſomnolentum Græci κῶμα ὑπνῶδες ad differentiam alterius quod κῶμα ἄγρυπνον ideſt Coma uigil dicitur, appellarunt Catochum, & Catalepſim Antiquiores nominaſſe affirmat, in quo dupliciter peccat, nàm falſum eſt Coma ſoporoſum ab antiquis nomine Catochi, uel catalepſis vocatum fuiſſe, ſibi uerò minimè conſentaneum, qui diuerſas non ſolum nomine, ſed & ratione affectiones eſſe Catochum, & Catalepſim ſuperius docuerat. Veruntamen excuſatione dignus Langius cum cæcutiendi anſam ipſe Aetius dederit, qui ſer. 6. cap. 4. de Comate uigili verba faciens, vt ex ipſius dictis colligitur, manifeſtè, caput de Catocho, & Catalepſi inſcripſit, & ſic uocari mediam affectionē inter phrenetidem, & Lethargum affirmat cōfundens haſce affectiones inſimul, nàm modo ſigna Comatis vigilis, modò Catalepſis tradit, quas tamen in doc. Gal. diſtingui ex locis citatis, & ex commen. 8. comm. 21. in 3. de mor bis vulg. clarè colligitur, ſed longè maiori meherclè indigent conſideratione, quæ à Gal. commen. 2. in primum prorrhet. commen. tex. 56. ſcribuntur. talem enim ibi Catocho deprehenſi hiſtoriā recenſet. Qui-

dam etiam ex noſtris condiſcipulis, cum aſſiduo diſciplinarum ſtudio ſe fatigaret malo hoc correptus eſt. iacebat enim ueluti lignum prorſus inflexus, rigiduſq. atq. extenſus, uidebaturq. oculis apertis nos ita intueri, ut ne conniueret quidem, nihil tamen loquebatur. Is quoq. tempore eodem, quæ loqueremur, audire ſe dixit, quædam non euidenter clarèque, nonnulla item & memoria tenens referebat, præſenteſq. omnes ſe ſe conſpicere dixit, ita ut quorūdam actiones recordatus exponeret, ſed neq. loqui poſſe, neq. membrum ullum mouere. In congelatione enim imaginationem offenſam recipere, & reſolui, Gal. lib. de diff. ſym. c. 3. docuit, ſenſus item uitiari, & tolli ex prænarratis hiſtorijs didicimus. Memoriā uerò aboleri quā maximè rationi conſonum eſt. cum in ipſa potiſſimum poſteriorem cerebri partem, & uentrem pati, Gal. 4. de locis aff. 2. docuerit ubi memoriæ functiones fieri nos ſuperius c. 2. docuimus. Hunc ſcrupum nos ſic diluere conamur, quod uitium hoc nō ſemper per ſe cerebro affecto contingat ex humore craſſo, & lento frigiditate, & ſiccitate officiente, ſed & aliquando fieri per conſenſum ab alia corporis parte, puta à uentriculo, quemadmodum teſtatur Gal. lib. 1. de ſym p. cau. c. 7. communicata noxa cerebro medijs neruis, quamobrem cum contingat aliquando malum hoc per cōſenſum communicatum remitti, & modo etiam intendi, fit, vt tēpore illo intermedio, quo offenſa non ita cerebro cōmunicatur, ſed magna ex parte ceſſat, ſenſitiuas & animales principes operationes leue nocumentum recipiant, ſicq; in opus ſuum exeant. Talem autē fuiſſe Catochum condiſcipuli Gal. exiſtimādum, unde factum, ut nonnulla aliquādo dum minori malo afficeretur cerebrum, ceſſante, vel ſaltem remittente conſenſu, eorum, quæ agerētur, audierit, & uiderit, prorſuſq; ſoluto morbo recordaretur, & recitatet, quæ certè noſtra interpretatio Gal. verba diligenter perpendenti illis maximè cōgruere cognoſcetur. Catochi ex conſenſu à vermibus effecti meminit Alex. Benedictus de cur. morb. lib. 2. c. 26. per hęc verba, Cum Cydone eſſemus in Cornelia domo puella, quæ nondum octauum compleuerat annum, in febri ardentiſſima ſomno, primū, dein intentis oculis Catocho correpta eſt diebus continuis ſeptem, nihil hauriendo pręter ius pulli, in quo portulaca decocta fuerat, iacuit pallida, muta, ſine ſenſu, & motu grauiter reſpirans, in ea ſuprema filiæ deſperatione mater ex melle glandē in anum ſubdidit, qua ſine ſordibus duos, & quadraginta uermes in globi modum extulit, & ſtatim ad uitam redijt, ex ijs uentris animalibus caliginoſi vapores cerebri ſenſus omnes cōprehenderāt. Hactenus Alex. Benedictus, qui & ipſe non ſimplicis Catalepſis, ſed comati permixtæ hiſtoriam recēſuit, quod Aetium feciſse etiam diximus, inuicem uerò

non-

non ſolum complicari cerebri affectione, ſed inuicē permutari ex una que alterā fieri, nos ſuperius ſæpe diximus, & quo ad Catalepſim ſpectat, colligi facilè pōt, ex Hip. lib. 5. morb. popul. quo loco talem literis hiſtoriam mandauit. Eumenus lariſſeus rigida habuit crura, & manus, & maxillas, & nō poterat neq; extēdere, neq; flectere, ſi nō alius flecteret & extēderet, & neq. maxillas diducere poterat, ſi non alius diduceret. Aliud uerò nihil neq. dolebat, neq. edebat niſi mazā, & aquā mulsā bibebat, Vigeſima die ſedit, cadit ſupin⁹, & caput ad lapidē uehemēter offendit, & uertigo ipſi caliginoſa offuſa eſt, & paulò poſt ſurgens ſanus, erat, & ſoluta erant omnia, præterquā poſt ſomnū, ubi excitaret, articuli modicè ligati erant. Catalepſis in comitialem morbum conuerſæ ſic meminit Beniuenius c. 46. Hieronymus Bencius cum è Diui Laurentij æde, ubi declamantis ad populum concionem audierat, domum ſe ſe recepiſſet, & reſerato hoſtio ad cubiculū uſq. in quo uxor ex partu languens iacebat, aſcēdiſſet, immotus ibidē, & in conniuis oculis ſtetit, quem, cum uxor diutius intuita rogaſſet tādem, quid ageret, & ille nihiloſecius expergiſceretur, accerſitis famulis in eodē, in quo ipſa iacebat cubili cōiugem locari, iubet, Qui ubi tandem ſenſum recepit, nihil eorū, quæ ipſe interim egerat, recordabatur. Quare conuocatis Medicis, quibus & ipſe interfui plurimo ſermone quæſitum eſt, an ille toto eo tempore obdormierit, ut accidit multis, qui ea perſæpe dormientes faciunt, quæ munia ſolum uidentur eſſe uigilantium, an alio quoppiam morbo laborauerit, ac tandē conuenimus, illum eo tempore non dormiſſe, ſed rigidum potius, uel attonitum, aut gelatum fuiſſe; quam quidem ſententiam etiam ſubſequens malum manifeſtiſſimè comprobauit, cū paulò poſt in comitialem inciderit morbum, quo nullis prorſus conferentibus auxilijs multos iam annos miſerabiliter cadit. Hanc preternaturalem affectionem, & ſi ab humore melancholico, craſſo, & refrigerato fieri. poſſe omnium ferè unanimi ſententia receptū ſit: Nō tamen ideò concludendum, quod Argenterius uoluit, ab humore melancholico fit Catalepſis, ergò melancholici omnes Catalepſi laborare deberent. Nàm melācholicus humor lædit aliquādo corpus, aliquādo animam, vt voluit Hip. & Gal. lib. 3. de locis aff. ut in Catalepſi vera non deprauatur princeps potentia imaginatiua, ſed aboletur, ut diximus, ex Gal. lib. de diff. ſym. ſecus autem in melancholia, in qua imaginatio duntaxat deprauatur, melācholiæ nanque uarias eſſe ſpecies pro ut in ipſis doloſæ imaginationes apparēt, Gal. uerba 2. de cauſis ſymp. liquido demonſtrant. Ad hæc non eſt paratio Catalepſis, & Melancholiæ quo ad cerebrum patiens, in illa enim afficitur tanquam pars inſtrumētalis cum ſubſequatur ad poſtremi uentris obſtructionem ex

humore melancholico, ut ſuperius ex Gal.ſententia docuimus,in Melancholia uerò patitur cerebrum tanquam pars ſimilaris, & ſecundũ eius corpus; quemadmodum Gal.3.de locis aff. docuit,& ante ipſum Hip.6. de morb.vulga.Quare Ioannis Argenterij ratiocinatio peccat, in hoc enim ſicuti & in alijs multis contradicendi ſtudio illectus perperam multoties priſcæ medicinæ fundamenta nonnulla funditus euertere conatus maximè decipitur, Vir alioquin perſpicaciſſimo ingenio donatus,plurimaq. literatura conſpicuus.

Geminatæ viſiones. Cap. VIII.

ET ſi binis oculis donatus homo fuerit, ſimplices tamen obiectas res conſpicere manifeſtiſſimum eſt, quod ſi aliquando alicui res geminas videri contigerit, id nõ ſine admiratione fieri experimur,quẽadmodum contigit annis elapſis Antonio Valerio annos ſeptuagintatres nato, optimæ tamen cõſtitutionis ſeni,qui repetè hoc ſymp. correptus fuit, vt quæcunq; aſpiceret, ea duplicata videret, quod ſi alterum oculum clauſiſſet,ſimplicis obiecti ſimplex viſio occurrebat. Huius euẽtus cauſam reddituri neceſſe eſt,vt viſionis modum explicemus,cũ in re hac varij varia ſenſerint,quod & poſterius mox explicandis problematib. circa viſum maximè conducet,Ariſt. eiuſq. ſectatores Peripatetici omnes viſionem fieri per ſpecierũ ab obiectis manantium ad oculos aduẽtum arbitrati ſunt. Cuius Opp. Gal. qui voluit viſionem fieri per delationem, & extramiſſorum radiorum ab oculis ad obiecta viſibilia; Vtriuſq; opinionis fundamenta,atq; rationes, quibus horum opinionum ſectatores oppoſitam ſententiam euertere tentãt,quæ propèmodum innumera ſunt, conſultò omittam,cum ab Antiquioribus non ſolum,ſed & à Neotericis pleriſq. ad ſatietatẽ vſq. hæc quæſtio pertractata fuerit,cumq; etiam nos neutram amplexandam arbitremur, ſed potius eam,quam Platonis fuiſſe cenſemus,& ſi eandem Gal.& Platonis de re hac ſententiam fuiſſe omnes,quos adhuc legere cõtigerit, ſẽſiſſe,literiſq; mãdaſſe obſeruarim;At nos media inter haſce binas Ga. & Ariſtotelis,Platonis inquam ſententiã facimus, vt ſcilicèt eius mẽs fuerit,radiorum ab oculis extramiſſorum, & ſpecierum viſibilium ab obiectis delatarũ in medio aere fieri concurſum & vnionẽ, & indè ad oculũ fluxum, radijs ipſis cõtinuis ab oculis defluentibus ſpecies obiectorum deferentibus,fieri autem huiuſmodi concurſum nõ ſemper in eodem loco,eademq; diſtantia,ſed modo proximius,modò remotius ab oculo, & ab obiecto,prout viſiua vis,ſpecieſuè obiecta uegetior ſe

ſe ob-

ſe obtulerint. Hoc autem ſenſiſſe Platonem ex illius verbis in Timęo elicimus, quo loco talia habet. Ex omnibus faciei partibus primi luciferi oculorum orbes coruſcant. Ignis certè illius, qui non vrit quidē, ſed illuminando ſuauiter diem inuehit mundo, participes oculorū orbes Dij fecerunt, intimum ſiquidem noſtri corporis ignem huius ignis germanum, ſincerumq. per oculos emanare voluerūt, in quibus leuis, congeſtuſq. vbiq. ignis huiuſmodi ſit, ſed per eorum dùntaxat ſolidiorem, auguſtamq. medietatem ignis purior euolet, craſſior verò cohibeatur, itaq. cum diurnum lumen applicat ſe viſus radio, tunc ea duo inter ſe ſimilia concurrentia, atq. commixta, quo oculorum acies diriguntur, ibi in vnius iam domeſtici corporis cohærent ſpeciem, vbicunque videlicèt tàm intimi, quàm externi luminis fit concurſus. Totum igitur hoc propter ſimilitudinē paſſionem eandem ſortitum, cū quid aliud tangit, vel ipſum ab alio tangitur motum huiuſmodi ad corpus omne, perq. id ad animam vſq. diffundens ſenſum efficit, qui viſus vocatur, at poſtquā in noctem diſceſſerit cognatus ignis, viſionis radius euaneſcit, nàm in aerem ſibi diſſimilem erumpens permutatur, atque extinguitur, cum nullam habeat çum proximo aere, vtpotè ignis ſplendore carente, naturæ communionem. Ex quibus Platonis verbis manifeſtè deprehenditur in vidēdi opere ab oculis lucidos quoſdam effluere radios in aerem actu lucidum, & perſpicuum, quem non viſibilibus ſpeciebus ſpiritalibus denudatum imaginari debemus, ſed in illum pari modo ab obiecto viſibili in idem mediū exire lucidos quoſdam radiorum nitores (luminis ſiquidem naturam omnes referunt colores) qui prioribus radijs complicati, & permixti, apta quadam proportionis harmonia illam luminum efficiunt commixtionem, & complicationem, quam συναυγείαν Græci nos corradiationem dicere poſſumus, à qua per ſympathiam quandam, naturæq. concordiam intrinſecus commotus ſpiritus, is ſcilicèt, qui ſenſus videndi eſt inſtrumentū, fit viſio, hoc ſi rectè animaduertiſſet Auer. non adeò acriter in Gal. inuectus fuiſſet. 2. de anima com. 26. inquiens intantum Gal. implicatum fuiſſe errorem, vt crederet aeri facultatem datam eſſe videndi, Nàm & ſi hoc videantur ſonare Gal. verba. 7. de Hippoc. & Platonis placitis dùm ait aerem vti fulgorem ſolarem eſſe videntem, & vt neruum tangentem, tamē ſi intimius verborum ſenſum perſcrutati fuerimus, Gal. ſententiam fuiſſe cognoſcemus aerem eſſe videntem, ideſt viſionis organum, quatenus in aere lucido fit concurſus iam dictus radiorū tàm ab oculis, quam à ſpecie viſibilis obiecti emanantium. Quod autē Plato fluxum ſpecierum à rebus ad oculos verſum fieri manifeſtè voluerit in Menone, & in Gorgia facilè legi poteſt, hanc quoq. Gal. ſectato-

res velint nolint fateri coguntur, cum hæc ille ſcripta reliquerit eodẽ 7.lib.de Hip.& Pla.pla. Iam verò viſus inſtrumentum, quia colorum erat cognitionem habiturum, lucidum effectum eſt. Natura enim comparatum eſt, ut ſola huiuſmodi corpora à coloribus alterentur; vt manifeſto eſt indicio etiam ambiens aër, qui cum maximè purus, nitiduſque eſt, tunc colorum alteratione præcipuè afficitur. Nàm videre eſt, ſi in huiuſmodi aere ſub arbore aliqua recubuerit quiſpiam, arboris colore eum totum perfundi, quin etiam ſæpenumero accidit, vt aer clarius vbi parietis alicuius colorem attigerit eum ſubito recipiat, atq; in alium transferat, quod præcipuè fit, ſi color vel cæruleus ſit, vel flauus, aliquoq. alio modo floridus extiterit & profectò ſicuti ſolari ſplẽdore ſolo ipſo attactu totus aer repentè ſimilatur; eodem pacto à colore ſtatim immutationem accipit, atq. hæc rectiſſimè ab Ariſt. dicta ſunt, tùm de ſubita eorum, quæ ita alterantur mutatione, vt fere in tẽpore nón facta eſſe videatur, eamq. ad viſus vſque inſtrumentum traducat. hæc Gal. ex quibus manifeſtè collegimus Gal. non ſolùm radiorum effluxus, ſed & viſibilium ſpecierum cognouiſſe & admiſiſſe, hos autem modò magis, modo minus ſpirituales eſſe dicendum, & ob id modò in medio aere, modò non conſpici, ſpiritualioreſq. præcipuè radiorem viſoriorum ab oculo emanantium ope ad oculos ferri, vt elicitur ab Auer.3.coll.& in paraphraſi lib.de ſenſu, & ſenſili: Quod verò nec Ariſtoteles Platonicæ ſententiæ verè aduerſetur, & ſi deſiderio cõtradicendi Platoni allectus id profeſſus fuerit lib.de ſenſu, & ſenſili, ex ipſius dictis colligere poſſumus. Nàm lib.3.Meteor. radiorum effluxus ab oculis fieri teſtatur, vt c.3.vbi meminit Nubis, à qua ſolem verſus refrangitur aſpectus, & c.4.inquit. Quidam perpetuò ſuum ſimulachrum antè ſe ſtans videbat. Quod idcirco eueniſſe refert, quia viſio ad aerem reflectebatur ob imbecillitatem, & cap. eodem ait, habentes oculos humidos videre Iridem circa candelam flante auſtro, quoniam eorum aſpectus præ imbecillitate celeriter refrangitur & rurſus c.6. de virgulis, & parallelis inquit, nihil enim refert per talia videre, aut à talibus refringi aſpectum dicamus, vtroq; enim modo colore ſimili apparet ex quibus manifeſtè deprehendimus Ariſt. dum Emphaſes quaſdam in ſublimi aeris regione obſeruat, ac earum cauſas reddere conatur clariſſimè eorum ſententiam ſequutum, qui viſionem per radiorũ extramiſſionem fieri voluerunt: ſcio Alexandrum, alioſque Ariſt. expoſitores. 3.Meteor.lib. aſſeuerare id ipſum non ex propria, ſed aliorũ ſententia ſcripſiſſe, ſed pace eorum dixerim, dùm Ariſt. tueri conantur à contradictione, maiorem illi notam inurunt. Tanto enim viro indignum profectò dicendum, ipſum de Iride, Halo, Virga, & Parallelo verba

lo verba facere, ac eorum cauſas aſſignare ex aliorum ſententia, & interim nec ibidem, nec alio in loco propriam aperire; quare non negandum locis ex 3.Meteor. adductis Ariſtot. ex propria ſententia loquutum, præſertim cum eandem opinionem non ſemel in problematibus approbarit, vti par.31. probl.16. vbi quæres cur luſci contractis palpebris videant, ait: Ne fortè radius ab oculo exiens in propatulo diſtrahatur, & probl.8. ſecundum veterem traslationem, & 15. ſecundum nouam, & 23. quoque tranſmitti viſum per maris meatus ſcribit. ſed fortè qui Peripateticam doctrinam vndique tutari profitentur. Problematum librum Ariſt. minimè genuinum eſſet dicent; at audiant ipſum 2. Cœli tex. 48. vbi tradit viſum in cœlum ferri, qua de cauſa videntur ſidera tremere, & ſolem ſecundum reuolutionem moueri exiſtimari, quia cum ſit ſol valdè remotus à viſu, & viſus etiam multum remotus, & extenſus reuoluitur propter ſuam debilitatem. Vtique Ariſt. hoc loco ex propria ſententia loqui, ex textus totius lectione facilè dignoſcitur, ſed non ſolum Ariſt. ſed nec eius interpres Auer. hunc ſcrupum effugere aliquãdo valet acerrimus alioquin huius ſententiæ impugnator, nàm 2. Meteorologicorum in digreſſione de via lactea luminis viſorij refractionem cauſari etiam ex debilitate viſus, ſicuti & ex groſſitie medij ſcriptum reliquit. Præterea cum Ariſt. lib.5. de gener. animalium cap.1. cauſam perquirat, cur habentes oculos cauos à longinquo magis videant extramiſſioni radiorum viſoriorum magis hærere videtur, & Auer. ipſe in com. eodem tramite progreditur, inquit enim, Nàm quãdo oculus eſt in cauo poſitus, & boni tegminis non diſſipatur eius virtus à lumine exteriori, emiſſioque virtutis oculi ad rem proſpectum recto tramite meat, vt emiſſum aquæ, quæ ex anguſta cannula proficiſcitur. Dij boni quid clarius dici poteſt ad radiorum ab oculis effluxum concludendum? Qua de re ſtatutum ſit Platonicam ſententiam de viſione vti veriorem acceptandam eſſe, qualem nos ſuperius expoſuimus. Quo poſito non erit difficile veram propoſiti problematis cauſam aſſignare, ſi prius tamen quas minimè veras ab alijs aſſignatas credimus, reprobauerimus ab Auic. exorſi, qui in ſui canonis lib. nihil de cauſa geminatæ viſionis ſcripſit lib.6. naturalium illius meminit, huncque ſequuti ſunt Albertus Magnus, Diuus Thomas, cæteriq. latini, qui viſionẽ minimè fieri in cryſtaloide, quod ſenſit Gal.8. de uſu partiũ 4. & lib. de ſymp. ca. & alibi, ſed in opticorũ congreſsu arbitrati ſunt. inquiunt enim hi, ſi ſecus ſe res haberet, quod binis oculis conſpicitur, duplex ſemper videri neceſſum eſset. vbi enim contigat neruos viſorios inuicem non congredi, nec mutuò ſe ſecare, ac diſiunctos à cerebro ad oculos procedere, ſiuè id à cauſa

extrin-

extrinſeca ſeu intrinſeca illos diſiungente proueniat, fit vt duplex viſile cerebro obijciant, ſicq. res conſpectæ geminatæ cenſeantur, quod & alia de cauſa fieri poteſt, ſi enim ſpiritus ad locũ, in quo coeunt nerui optici, fitq. viſio, demandatus, ſuæ lationis vehementia eum prętergrediatur locum ad pupillas accedẽs duas imagines ſuſcipiat, duorum imaginationem molitur, quod pariter & alia tertia de cauſa euenire conſueuit ex celeritate ſcilicèt ſpiritus à congreſſus neruorum loco ad cerebrum delati, ex quo fit aliquando vt ſecundum obiecti rei ſimulachrum, & idolum, nondùm priori deleto ad cerebrum deueniat, ſicq. geminetur viſio: Auer. verò huius effectus cauſam lib. 3. coll. 38. ad radiorum doctrinam refert, ſed parùm ſibi conſtans aliam per initia Paraphraſis in lib. Ariſt. de ſenſu, & ſenſili cauſam tradit, inquiens id ex ſpirituum inordinata motione prouenire, ob idq. iracundus dùm iraſcitur, vnum obiectum duplicatum cernit propter motum contingentem ſpiritui in ira, quoniam quando pars recipiens formam mouetur, & venerit ad ſuum locum ex alia parte deſcribetur forma in ſecunda parte, & adhuc non eſt abſciſa à prima parte, & ſic vna forma videtur duplex, quod ſolis exemplo fit manifeſtum, nanq. ſolis forma cadens ſuper aquam currentem duplex videtur. Omitto alias cauſas à Ioanne Herculano adductas in ſuis com. in 9. Raſis ad Alm. c. de debil. viſus, cum ad iam dictas, moxq. dicendas facilè reduci poſſint. Verùm cum nec Auic. latinorumq. nec Auerr. ſententia de re hac nobis probetur, quibus rationibus moti eam reijciendam cenſeamus aperiendum. Ab Auic. opinione initium ſumẽtes. Quod nerui optici mutuò ſe ſe interſecent, ſeu potius vniantur in eorum progreſſu à cerebro ad oculos omnes propemodum fatentur, nonnulli tamen vt Aretæus, Haly Abbas, & Quintus Caſſius putant quidem ſecare ſe medios, ſed aduerſo oppoſiti lateris oculo, vtrunque ſe implantare, ſcilicèt neruum dextrum ſiniſtro oculo, & ſiniſtrum dextro, eo argumento, ꝙ qui percuſſus in ſiniſtro tempore eſt, dexterum oculum amiſit, & hemicraniam ſiniſtrã dextra paralyſis eſt ſequuta. ſed veritas tamen in oppoſitum ſe habet omnium propemodum de re hac ſcribentium vnanimi conſenſu, nàm dexter neruus dextero oculo, & ſiniſter ſiniſtro implantatur, licèt circa eorundem medium ambo vniantur atque ex eorum ſingulo meatu vnicus ea in parte meatus fiat, cuius rei varij varias antiquiores cauſas aſſignarunt, quas conſultò prætermitto, cum eas apud Gal. lib. de oculis c. 4. & 10. de vſu par. c. 14. vnus quiſq. ad libitum perlegere poſſit. Hanc vnam non omittam, veluti potiorem, & principem à Gal. ibi aſſignatam, quod ſcilicèt neruos viſorios ſe ſe in media productione interſecantes fecerit natura, ne quod extra intuemur duplex appareret.

quod

quod tamen doctioribus quibuſdam minimè probatur, rationabiliọremq. aiunt, quam Gal. tanquam ſecundariam affert, id ſcilicèt à natura fabrefactum fuiſſe, quod ſatius erat ſpiritum, qui à cerebro ad vtrũque oculum proficiſcitur, ſi quando alter eorũ clauſus fuerit, aut omnino mutilus in reliquum commeare; viſoria enim facultate eo modo duplicata viſus acutior erat futurus: in hanc autem deueniunt ſententiã clariſſimi iſti viri duplici ratione moti, quarum prima eſt, quod videmus nonnullos viſorios neruos ſeiunctos & ſeparatos habere, nullibiq. coeuntes, qui tamẽ res obiectas vnicas, nequaquam duplices intuentur, huius rei teſtis eſt Veſalius lib.4.hum.corp. fab.c.4. quo loco ſcribit ſe quendam ſecuiſſe, cuius nerui viſorij nulla in parte, nullo congreſſu inuicem connaſcebantur, nec ſe contingebant, ſed dexter nonnihil ea ſede, qua Caluariam egreſſurus fuerat ſiniſtroſum, & ſiniſter dextrorſum non nihil reflectebantur, quaſi nõ coalitus occaſione nerui congrederentur, verùm vt commodè per ſuum foramen è caluaria procederent, potiſſimũ cum etiã hoc ductu progredientes in oculi poſterioris ſedis medium non inferrentur, ſe autem (ait) ſedulò, & ſollicitè à familiaribus huius viri percontatum fuiſſe, an illi omnia gemina perpetuò oculis obuerſarentur, ac nihil aliud reſciſcere potuiſſe, quam ipſum de uiſu nunquam conqueſtum fuiſſe, Quamobrem patere manifeſtè aiunt iſti neruos opticos minimè inuicem coniungi, ob eam quã Gal. tanquam principem cauſam aſſignat, adduntq. etiam ſecundam rationem, ꝙ & ſi ſpecies rerum viſui obiectarum per oculos introlatas in loco coalitus coniungi concedatur, nihilominus, cum rurſus ijdem nerui dirimantur, & ad cerebrum progrediantur diuiſim. ergò & diuiſæ ſpecies illæ ad cerebrum deferentur, ſicq. res non ſimplices cognoſcentur; poſſumus tamen pro Gal. defenſione dicere ipſum non intellexiſſe, naturam opticos neruos coniunxiſſe, ut in eo coitu uniren tur ſpecies, ſicq. viſio nõ geminaretur, ſed Gal. ſententiã fuiſse huiuſmodi neruos inuicem coniungi, vt ita firmiores mollitiem ſuam, qua omnes alios neruos ſuperant, ſimul tuerentur; ſicq. fieret, ne temerè ſecederent ab vna planitie, ſicq. ſuſtinerent pupillas in vna, eademque æqua ſuperficie firmatas, ad oculorum enim motus naturaliter partes ipſorum ſeparatim non moueri, ſed dùntaxat totum oculi corpus omnibus manifeſtum eſt, niſi itaq. coirent nerui viſorij eorum ſequeretur aliquando diuaricatio, ac deniq. pupillarum inæqualitas, ac impar locatiò, ſicq. vnica res gemina aliquando iudicaretur, hoc pactò Gal. verba ſi interpretati fuerimus, obiectiones aduerſus illum adductæ facilè diluentur, nàm diſiunctis neruis opticis, non neceſſariò ſequitur viſio geminata, quia etiam ita diſiuncti nerui oculos in eadem planitie detinere

tinere ualent. Hinc factum, quòd nerui optici illius, cuius hiſtoriam tradit Veſalius oculorum pupillas firmiter in eodem plano detinerēt, ut ille geminatas res minimè conſpexerit. Non itaq. Auic. & latinorū opinionem de opticorum coalitu, recipiendam ex dictis patere poteſt; nec minus quod ipſi aſtruūt eo, ſcilicèt in neruorum opticorum coalitu viſionem fieri, fruſtra nanq. natura ad cryſtaloidem ſpiritus demādaret, ſi in coalitu, & non in ipſo viſio fieret; & qui diſiunctos naturaliter neruos illos habent vtique non viderent: hinc factū puto quod Auic. 3. fen. 3. c. de oculorum morbis, ſibi ipſi minimè conſtans, ſtatuerit virtutem viſiuā in humore cryſtallino, qui in oculi medio obtinuit principatum. Viſionem itaq. in oculo fieri, atq. viſionis cryſtalloidem primum eſſe inſtrumentum, non ſolum Medici, ſed & Ariſt. primo de hiſt. animalium c. 9. & lib. 4. de partibus animal. c. 10. voluerunt, quos ſequitur Alex. Aphrodiſeus, & Mathematici docent omnes, vt demonſtrant Alhazeni Arabis, & Vitellionis Polonoturinghi ſcripta de optica. Nec obſtat, quod Gal. 8. de vſu partium c. 6. & 2. Aph. 47. viſionem in cerebro fieri, affirmare videatur, dùm nihil citra mentem in cerebro reſidentem ſentire tradit, Nanq. quod alibi multoties ſcribit vti ea facultas ad externorum dignotionem, ad ſentientia organa demādatur, ita animalis facultas in ſenſorijs inſtrumentis per ſpiritus præſentiam operatur, ſi continuitate ad ſuum principium non priuetur; ſic vitalis facultas in arterijs opus ſuum explet; nàm ſi ligetur arteria, licèt in arteria ſpiritus includatur, nulla vltra deligationem pulſatio fiet, ſic compreſſo neruo partes, quibus implantatur, motu deſtituuntur. fit itaque viſio in oculo ſpiritibus viſorijs ad illum peruenientibus, quamuis demùm ex eorundē ad cerebrum continuitate ſpecies viſæ ad illum perueniant, & deferantur; futiliſq. admodum eſt ratio à latinis adducta, dùm facultatis viſiuæ ſedem in neruorum coniunctione ideò ſtatuunt, ne vnicum obiectum viſibile geminatum conſpiciatur, Nàm quod ab illis dicendum eſt de duobus neruis, à quibus audítiua facultas conſtituitur, qui omnino ſeiuncti ſunt, attamen non percipiuntur duo ſoni, ſed vnus duntaxat: His itaq. iactis fundamentis haud difficile erit rationibus ab Auicē. & Alberto adductis ſatisfacere, quantum enim ad primam ſpectat, iam demonſtratum eſt, falſum eſſe, quod ad diſiunctionem opticorum duplicitas viſus ſequatur; ſecunda pariter & ipſa nihil concludit, eo ꝙ ſpiritus ad oculos peruenire, ac illū coalitus neruorum locum prçterire ab omnibus ferè receptum ſit, & ſi copioſiores ad pupillam perueniant ſpiritus, eam dilatari contingit, quod præcipuè obſeruant ocularij Medici ſuffuſiones oculorum, quę curationem recipere valeant explorantes, nec tamen ob id geminatam fieri viſio-

nem

nem obſeruamus, Tertia quoq. & ipſa ratio funditus ruit nàm imaginatio non iudicat præſens obiectum, neq. itaque duplex, vbi ſecunda accedit inſpectio. Cum itaque Auic. & latinorum ſententiam minimè ſubſiſtat; An Auerr. opinio veritati conſonet indagandum, quod ſcilicèt id proueniat ex ſpirituū inordinato motu, quæ & ipſa validas patitur inſtantias; nàm nulla maior eſt ratio, cur non ſolum geminatę, ſed & multiplicatæ res videantur, ſic in aqua currenti, non ſolum duplicē, ſed & multiplicem ſolis imaginem aliquando intuemur. præterea ex inordinato motu ſpirituum, potius res alio pacto, quàm ſint videri deberent, atq. in gyrum, ſurſum, vel deorſum moueri, quemadmodum vertiginoſis, atque ebrijs accidere pluriès videmus, qui etiam aliter res viſas quàm ſint exiſtimant; non ergò geminatę viſionis ſpirituum cōmotio inordinata cauſa eſt ſtatuenda. Gal. itaque opinionem tanquam veriorem, & ab Ariſt. atque Alex. comprobatam potius amplexandam arbitramur; quam & Matheſeos profeſſores omnes ſequuntur, quod ab Euclide habemus in libello de compoſitione ſpeculorum c. de viſu, & de fallacia viſus, Gal. 1. de ſymp. ca. c. 2. cauſam tradens, cur aliquando quicquid cernitur, duplum eſſe videatur, hanc recenſet, ait nanque hoc ſymptoma ad cryſtalloidis dimotionem à ſua ſede naturali verſus ſuperiora, vel inferiora conſequi, porrò ſi ad alterum angulorum vel maiorem vel minorem cōuertatur, haud ita notatu digna noxa ſequetur, quod etiam 4. de locis aff. circa initia affirmat per hæc verba, porrò in oculorum peruerſionibus ſi ad alterutrum angulum fiat conuerſio, innocua permanebit cernendi facultas, ſi verò aut ſurſum, aut deorſum, aut in obliquum quoq. vertantur, quicquid ipſis obieceris, id omne duplum eſſe videbitur: cur autem id proueniat locis citatis minimè docuit, 10. vero de uſu partium c. 14. & lib. de oculis aſſignauit, quam pariter tradidit Ariſt. in 31. particula proble. 11. ſcribens quòd diſtracta conſpectuum ſocietate res vna geminata videtur, propterea quòd oculi vtriuſq. radius non ad punctum idem deueniat, quod & Alexander, ſiue Tralianus, ſiuè Aphrodiſeus fuerit problematum author proble. 123. confirmat, ait enim ebriorum nonnullos gemina videre, quia oculorum muſculi plus minusvè repleti oculos, alterum ſurſum, alterū deorſum torqueant, quo fit vt oculorum radij eodem pariter non tendant, ſed in diuerſa loca, atque ita alteruter oculus priuato cernendi vtens officio duplicem efficiat viſum, quod verum eſſe experimento confirmat, qui enim digito alterum oculum tenent, ſenſimque ſurſum traducunt gemina intueri coguntur obiecta, ſic quidam oculus dexter cum ex ſanato vulnere inferiori parti agglutinatus fuiſſet, ille geminata omnia conſpiciebat, at ex frequēti motu relaxato oculo ab in-

feriori

feriori palpebra, ſymptoma illud penitus abolitum fuit, vt Ioãnes Lãgius epiſtola 7. ſcribit: Oculo verò dextroſum, vel ſiniſtroſum cõmoto non geminatur viſio, quia & ſi oculi poſitionem varient, nihilominus dum in rectam lineam moueantur, radij in eundem punctum concurrunt, vndè qui natura ſtrabones ſunt, gemina non cernunt teſtimonio Alex. probl. 124. nec tamen Ariſtotelem illi contrariari dicendum, cũ in calce 7. probl. 31. part. ſcribit Strabonibus rem eandem geminari videri, nã eo loco de Strabonibus loquitur, qui oculos à naturali ſitu dimotos ſurſum, vel inferius habent; nõ autem de Strabonibus, qui dextrorſum, vel ſiniſtrorſum oculos à propria ſede ſituatos obtinent, hos enim minimè geminatas res videre manifeſtè docet probl. 17. eiuſdẽ particulæ, quia conſpiciendi primordium eadem item in linea ſitũ eſt: in vno enim, & eodem plano res eadem etiam duobus oculis viſa vna videtur, & nõ geminata, quod Mathematici probant, vt apud Euclidẽ lib. 11. prop. 21 & Vitellionem in ſua optica legi poteſt, demonſtratũ, & à Gal. 10. de vſu partium lib. ex his itaq. hactenus dictis ſatis manifeſtũ factum putamus, cur gemina prænarratus æger videret obiecta, at clauſo altero oculo res tantum ſimplices conſpiciebat, eo ꝙ vnicus tantum viſionis punctus fieret, & non bini, cum oculos à naturali ſitu dimotos oppletis muſculis oculos mouentibus, haberet.

Splendores oculorum. *Cap. IX.*

SPlendores qnoſdam, ſeu coruſcationes aliquãdo nonnullis oculorum vitio laborantibus præ oculis obuerſari nõ ſine admiratione obſeruatum ſcimus, cuius rei haud facilè eſt cauſam adinuenire, & aſſequi: Illuſtris Vrbis noſtræ mulier Comitiſſa Anna ex antiquiſſima Caſtilionea familia oriunda, cum pluries oculorum infl. laboraſſet valida humorum calidorum ad ipſos decumbente fluxione in vtriuſq. pupillæ dilatationẽ incidit, cumq. etiam & hypochondriacam affectionẽ pateretur, fereq. aſſiduè fumidæ euaporationes ſurſum latæ oculos peterent, multoties incipientis ſuffuſionis accidentia patiebatur, nõnunquam quædam piliformia aliàs veluti lanarum filamenta, ac veluti aranearum texturas, muſcaſuè, & culices, huiuſmodiq. idola præ oculis obuerſari conquerebatur, verùm cum in dies noua ſuboriẽte fluxione pupillæ Mydriaſes augerentur, fermè integra cæcitate correpta fuit, vt nihil præter tenebroſas nebulas, modò rariores, modò denſiores cerneret. Cumq. iam tertius ageretur annus à die, quo in huiuſmodi malum inciderat, derepente Ianuario menſe iã occidente ſole à mulieribus ancillis percũctari

ctari cępit,an ſolares radij thalamum illuminarēt, ſe enim vndiq. ſplē dores intueri affirmabat,qui ferè penitus paucum, quod illi reliquum videndi munus erat,adimerent. nocte tota etiam clauſis feneſtris,nec dùm luminaribus accenſis ſe nihilominus ſub ſole verſari affirmabat, & Aſtantium vmbras in ſole videre, rei nouitate commoti affines me aduocant,qui cum eam aliàs non ſemel melancholicis deprauatis imaginationibus uexatam ſcirem,ob hypochondrij vitium, & tunc perperam imaginari exiſtimabam, verùm cum rectè in reliquis omnibus diſcurreret,& eodem ſymptomate pluries per ſubſequentes dies, & mēſes vexaretur,aliundè illius cauſam indagādam eſſe exiſtimaui,ob idq. Medicæ facultatis ſcriptores, Galenumq. præcipuè ſubtiliſſimum, & ingenioſiſſimum Medicum conſulere libuit, illiuſq. præceptorē Hip. quos ſplendorum præ oculis verſantium non ſemel meminiſſe obſeruauimus. Primumq. Gal.in 1. de arte cur.ad Glauc. ſic ſcriptum reliquit.Si capite moleſtati ſplendores videre imaginētur,futuræ criſis inditium per ſanguinis narium fluxum ſignificat,quod pariter & rurſus repetit explicans tex.44.lib.2.de ratione victus acutorum. Nàmq. cū Hipp.inter cætera ſymp.quibus Aegri affligerētur illi, qui primis diebus à Medicis fame cruciantur, poſtea verò antequam morbus vigorē pertranſierit,cibum exhibent, incertos, & diſcurrentes lucis ſplendores oculis eorum obijci dixiſſet,quos Græci μαρμάρυγας appellant,Gal. (inquam) ait hos fieri propter eam, quæ à ventre ſurſum fertur exhalationem, & euaporationem, & propter ſanguinis, qui ad caput fertur abundantiam,hanc autem exhalationem,ſeu euaporationem ſanguinē eſſe,& à ſanguine eleuari, non ſolum ex locis ſuperius adductis elicimus,ſed & ex Hipp.3.progno.ſec.33.& ex ipſo Gal.ibidem in com.& 3. de iudicationibus. Haſce autem exhalationes non ratione ſuæ ſubſtantiæ id efficere,ſed alia de cauſa dicendum.Nanq. quod id non per ſe,& primo,ſuæq. qualitatis ratione ſplendores prædictos efficiant,facilè conuincitur.Nàm potius colorem rubeum repræſentarent, quam coruſcationes, ſeu ſplendores,& irradiationes, hocq. ex eo probatur, quod 3.progn.habemus ſec.30.ab atrabile,vel bile aduſta eleuatos vapores, ſurſumq. latos colorem atrum, atque tenebricoſum quendam præ oculis repræſentare,ſic quoque Gal. 1.lib.de ſympt.ca.c. 2. regio morbo laborantes,quibus humore bilioſo inficitur albugineus pallida omnia videre putare,ſcribit. ibidemque manifeſtè tradit, ꝙ ſi colore immutatus ſit humor,qui inter cryſtalloidem,& rhagoidem habetur, ſiquidem ad fuſcum inclinet,veluti per nebulam,fumumvè hominem videre faciet,ſin ad alterum vllum colorem vergat, eius nimiū phantaſiam viſibilibus impartietur;inſuper & quicunque affectione à Græ-

cis

cis ὑπόσφαγμα dicta, ideſt venarum oculi ex ictu ruptura laborant, ob quam in extima parte ſanguis colligitur, Auic. 3. fen. 3. voce Arabica Tarfati vocat omnia, quæ aſpiciunt rubea videntur; quod Paulus lib. 3. cap. 22. & Aetius lib. 7. c. 20. teſtantur. alia itaque ratio indaganda, cur huiuſmodi ſplendores nonnunquam præ oculis obuerſari conſpiciantur, quod nos ea de cauſa, quam mox tradituri ſumus fieri exiſtimamus; quod ſcilicet ſpiritibus animalibus viſioni inſeruientibus, vel etiam viſionis inſtrumentis malè affectis accidat, viſionem valdè imminui, atque debilitari, qua de re in ambiente eorum irraditione porrectam, retroflecti contingat, quod de Antipheronte ex Ariſt. ſententia præcedenti capite meminimus, ſicq. fieri vt ad oculorum ſuperficiem leuigatam retrocedentes iterum retroflectantur, atque ita ſplendentes irradiationes præ oculis videre contingat. quod vt clarius innoteſcat, illud in primis tanquam veriſſimum recipiendum, viſus inſtrumentum ſplendidum eſſe, quod Gal. 1. de ſympt. cau. cap. 6. demõſtrat, nec non & 7. de Hippoc. & Pla. placitis exemplo quorundam animalium comprobat, dùm ſcribit in leonibus, & Pardis, aliiſq. animalibus, quibus lucidi admodum, ſplendidique oculi ſunt, noctu videre licere orbem ſplendoris in pupilla apparere, præſertim vbi eam ad nares contorſerint, commen. 4. in lib 6. Hippoc. de morbis vulg. tex. 28. ſcriptum reliquit idem Gal. animalem ſpiritum luminoſum è cerebro in oculos plurimum proficiſci; quod pariter ex Platonis ſententia ſuperiori cap. abundè demonſtrauimus. Hincq. fortaſſe Auer. in paraphraſi de ſenſu, & ſenſili, in oculo eſſe lumen proprium, dixit; quod tamen Ariſt. eo in libro negare videtur, dùm nimio Platoni contradicendi ſtudio ductus illius dicta minimè intellexiſſe conuincitur; non enim Plato, Quod ibidem Alexã. admonet; ignem calidum, & ardentem ineſſe oculo ſtatuit, quod ſanè ſemper & perperam Ariſt. ſupponit, ſed æthereum, à quo lumen emanat; quod, cũ Ariſt. ipſe redarguere ſtudet, eſt facilè ipſe erroris damnandus, Nàm cũ oculos noctu animalium quorundam lucere experientia comprobatum ſit, id ex luce ipſis propria, & ingenita accidere ſtatuendum, cũ non ex aliena id euenire poſſe ratio ſuadeat, quæcunque enim lucent altero horum modo lucere contingit, quod verò ex aliena luce id nõ fiat probatur, eo quod & conniuentibus palpebris confricatis oculis, quod ibidem fatetur Ariſt. nonnunquam huiuſmodi ſplendores conſpiciantur, ſed quęcunque ex extrinſeca luce ſplendorem ſuſcipiunt, ex externi luminis reflexione ſplendent, nàm ſplendor nihil aliud eſt, quam reflexio luminis à corpore terſo, & leuigato, ſic ſpeculum illuminatum fulgorem emittit, ſique moueatur huc atque illuc diſſilit, atque in ſpatium mul-

tiplicatur,

tiplicatur,ſic teſtimonio Alex.ex retro pulſo lumine aſtrorũ, vel alio lumine,quę noctu videntur ſicuti ſquamæ,& capita piſcium ſplendorem emittunt. Niſi cum ſoſigene Alex.ipſius præceptore rectius dixerimus,quod Themiſtius 2.de anima c.24.refert,& probat,hæc noctu lucentia flammulentam quadam tenus naturam ætheris, & quinti elementi participare,& ea cognatione fieri,vt ad motum ſibi aerem, aut perſpicuum aliud corpus illuminent,quod maximè noctu faciũt, quia tunc maius lumen abeſt,quod impedimento ſit,quominus videantur, interdiu enim fit,vt exiguum eorum lumẽ quaſi exoleſcat,& offundatur in magno,quod & Auer.com.72.2.de anima confirmat. Cũ itaq. ſplendores oculorũ obſeruentur,quandoq. etiam ſuperuelãtibus palpebris lumen ingenitũ ineſſe ſtatuendum,cũ ſic nullum lumen extrinſecũ retropelli poſſit. viderunt hanc diff. Ariſt.interpretes, eamq. tollere ſtudẽtes in laqueos inextricabiliores ſe ſe inuoluunt,Alb. magnus ibidem c.4.dixit,lumen quidem extrinſecũ & ſi quàmmaximè, & arctiſſimè oculi claudantur non perire, ſed ſeruari, atq. retineri in oculi diaphano,cumq.in oculo celeris illa cõmotio fiat,oculi nigrum lęuigatum illuſtrat,ex quo fulgor in oculo repræſentatur. Hæc tamẽ Alberti Gloſſa facilè reprobari poteſt,quia lumẽ ſeruari nequit abſq. luce hoc in corpore lucido,ex Ariſt.enim habemus c.3.de ſenſu,& ſenſ.præſentiã corporis lucidi in diaphano lumen ipſum efficere, eiuſdẽ verò abſentiã tenebras parere,quod etiã experimentum comprobat. Ioannes Buridanus in ſua 4.q.ſuper lib.de ſenſu,& ſenſili,vt difficultatem enodaret,dixit ſi die oculi claudãtur modicũ pertranſit lumẽ,quod retropellitur,& ſic fit fulgoris apparitio,ſi verò id noctu fiat vel lumen cãdelæ,vel ignis, vel aſtrorũ pertranſit ad oculũ,vel ſi ſimus in thalamo colores parietũ à ſe lumen emittunt vſq. ad pupillam, quod indè reflectitur, & ſplendorẽ efficit. ſed parcat mihi Buridanus irrationabilia ſunt ipſius dicta,quoniã poſſibile haud eſt palpebris clauſis lumen aliquod extrinſecũ penetrare,ſi enim hoc fieret, tunc dubio procul fieret viſio,nàm ſi penetrare poterit lumen,penetrabũt quoq. imagines, ſeu idola obiectorum viſibilium præſertim ſecundum viſionis modum à Peripateticis allatum,cum ſpiritualia ſint,& ab obiectis vſque ad oculos ferantur, falſum quoque eſt colores in tenebris lumen emittere, ſi enim hoc fieret,& colores eoſdẽ in tenebris videre liceret. Qua re alij minus rationi diſſonam cauſam imaginati ſunt opinantes id accidere, quod ſpiritus viſorij ex celeri commotione inflammẽtur,ac quo quomodo igneſcant, & hanc declarationem Auic.tribuunt; Ex recentioribus Interpretes quidam id ſpirituum viſoriorum luciditati aſcribere tentarunt: Quare velint,nolint, lumen oculo ingenitum admittere

coguntur,ex dictis itaq. patet Argenterium à veritate aberraſſe, cum in ſuis com.in artem medicam Gal. ſcribit ſpiritum nullum ſplendidum,& lucidum in corpore reperiri, gignivè nullo pacto poſſe, cuius rei cum rationem minime in medium afferat, illius dictis poſthabitis iam dictum Antiquorum placitum, recentiorum etiam ferè omnium ſententia cõprobatum ſequemur. Nàm cum alicui capite valido ictu percuſſo ſplendores præ oculis emicantes ſe videre videtur, in communi adagio eſt illos,qui ita percuſſi ſunt,media die ſtellas cernere. Et quid quęſo aliud ſunt quàm radioſi fulgores à ſpiritu viſorio prodeũtes, cum ictu extropulſi coruſcantes, Hoc iacto fundamento & aliud quoq. memoriæ reuocandum, cryſtallinum ſcilicèt humorem principem eſſe viſionis inſtrumentum,ac in illo propriè uiſionem fieri eo pacto,quo præcedenti capite docuimus, Illumq. eſſe cryſtallo,colore, & luce perſimilem, pellucidiſſimum inquam, ſuperficieque conſtans lęui,& inſigniter lubrica, hic globi figuram exprimens in alio continetur humore,qui vulgari albo vitro colore, & luciditate correſpondet, in anteriori verò parte continetur ab alio aqueo dicto, qui aquæ modo pellucidus, tenuis, fluuiduſque exiſtit, atque vniuerſum ſpatium inter anteriorem cryſtallini humoris ſedem, & pupillam exiſtens occupat, & implet; itaque globoſum cryſtallini humoris corpus à corpore vitrei, & aquei continetur ſuperficie plana, quæ tamen vtraque tantum habet ſinum, quantum ad protuberantem cryſtallinum humorem continendum opus eſt, conuexa ſuperficie aquei ad exteriora; & vitrei ad interiora oculi vergente. continetur autem aqueus humor à cornea tunica pellucida,quominus effluat; his itaq. ſtantibus ſpiritus antea depurati, & viſorij effecti, lucidi à cerebro per neruos opticos perueniunt,atq. corpora vitrei,cryſtalliniq. humoris permeant, & per foramen vueæ tunicæ,quod pupillam appellamus, per lucidum quoq. humorem aqueum, & tunicam diaphanam corneam ad viſibilia obiecta perueniunt,viſibiles ſpecies perlucidum aerem percipientes, quod ſi vitiata oculi fabrica, vel quauis alia de cauſa viſus ſenſu debilitato, præſertim ſi craſſi uapores,vel humores cryſtallinum, & reliqua lucida corpora oculum conſtituentia retrò vt diximus,obduxerint, retroflecti huiuſmodi viſorios ſpiritꝰ accidit,atq. ab oculi corpore lęuigato retrocedentes ſplendidas illas coruſcationes præ oculis cauſare, quẽadmodum in ſpeculis ex cryſtallo paratis fieri obſeruamus, quæ diaphana ſunt, & radios lucidos permeantes admittunt, quatenus talia ſunt,verùm poſtea quatenus à tergo denſo illo corpore ex hydrargyro parato obliniuntur,& incruſtantur lumen reflecti contingit. Imagines enim in ſpeculo collucent,cum ex eo radij luminoſi regenerantur, repercuſſi

percuſſi enim ad oculum reſultant. Atq. hæc etiã eſt cauſa cur experre cti noctu lumen primo intuitu videamus, radijs, inquam retrocedentibus, ſe ſeq. intuentibus, atq. in ſe retentis, Gal. lib. 7. de Hip. & Platonis placitis c. 4. de obſtructione meatus neruorum viſiuorum verba faciens hæc ſcribit. Noui ego quendam qui cum eodem hoc malo affectus eſſet, narrabat nobis ſe priuſquam in eam calamitatem incidiſſet, in ſomnis patefactis repentè palpebris, magnam antè oculos lucem ſolitum uidere, quod ſcilicèt & mihi, & alijs multis euenit, quæ tamen lux ſubinde diminuta fuerit, ut nihil penitus amplius appareret, atq. ita ſibi videndi ſenſum obſcuratũ, ſimili modo penitus interijſſe: optarem quidem Galen. prædictæ hiſtoriæ cauſam nobis aperuiſſe, Quod nec pariter fecit Hip. & ſi non ſemel conſimilis hiſtoriæ meminerit; nã ſic habet lib. 5. de morb. Pupil. Phęnicis affectio ex oculo dextero talis quædam erat, plerunq. velut fulgur elucere putabat. Quum autem non diu ipſum continuiſſet dolor, ad tempus dextrum inſtabat, & per totum caput, ac collum, caput intumeſcebat retrò ad ventricula, & diſtentio, & durities circum tendines, & vbi caput commouere, aut dentes diducere conabatur, non poterat, ut qui ualdè diſtendebantur, & lib. 7. eiuſdem Mneſianacti hiſtoriam enarrans ait, Deambulante in ipſo foro ſplendores præ oculis obuerſabantur, & ſolem non valdè videbat. Quum autem parum diſceſſiſſet, extra ſe ipſum erat, & collum conuulſum eſt. Ex quibus palàm fit, malè affecto capite noxam impartiri oculis ijs, qui ſplendores hoſce patiuntur; quod pariter & nos cõprobare poſſumus recẽtiori hiſtoria adducta, cuius teſtem exhibemus Excel. Medicum Mantuanum D. Alexandrum Aquanigram, Mulier ætate florenti nomine Laura, cognomen reticendum, quia minus honeſta, ac decens erat, non ſine Gallici ſuſpicione, puſtulis circa dextrã capitis partem moleſtabatur, quibus externis medicamentis adminiſtratis liberata fuit, ſed dolore capitis infeſtiſſimo correpta eſt, pro cuius curatione, dùm vena tunderetur, quendam in media capitis parte interna crepitum ac ſi ueſica diſrumperetur, perſenſit, ex quo in leuẽ lipotphymiã incidit, qua leuata maximo animi mœrore correpta eſt. ac poſt nonnullos dies globulum igneum ſibi videre uiſa eſt. qui poſtea in maximam flammam excreuit, ac deinceps Melancholicis ſymp. atque epilepticis vexata fuit per interualla, ſiquidem modo frequentiora, modo tardiora, ſemper tamen ſic incipientia, primum enim in oculo dextero, qui & illi ſæpius dolebat, ueluti lumen ſibi reſplendere uidebatur, referebatq. ſi ex ſiniſtro oculo dùntaxat reſpiciebat, ſe non niſi dimidium hominem, ac reliqua obiecta ueluti per medium diſiecta conſpicere, prioris effectus ſplendoris ſcilicet cauſam ex ſuperius

cognoſcere haud difficile eſſe arbitramur, poſterioris ſymptomatis capite ſequenti, in quo etiam plura problemata ſcitu digna circa viſum reſoluemus, cauſam adducemus. Poſſet autem quis declarationem hanc noſtram arguere, quòd data illius veritate ſequeretur, quòd idem eſſet videns, & viſum, ſi radij viſorij retroflexi ſe ipſos conſpicerent. ſatisfacimus nos dicentes, non inconuenire in ſpiritalibus idem eſſe videns, & viſum, ſub diuerſa ratione, quatenus ſcilicèt refluxi & non refluxi radioſi ſpiritus conſiderantur, poſſumus etiam dicere huiuſcemodi ſplendores præoculis aliquando videri ex humoris ſuperuacanei affluxu in oculos impetuoſo, ſicuti ex ictu, vel infricatione accidere ſuperius diximus, & experimentum teſtatur. libet miram hiſtoriam hic ſubnectere quam ab Excel. Ioanne Thoma Minadoio Sereniſs. Ducis noſtri Medico accepimus talem Nobilis Mulier annum ſuæ ætatis agens Quinquageſimum; Habitus valde Gracilis: ſiccioris calidioriſque Iecoris; Cordis calidioris, Cerebri ſiccioris & calidioris, ventriculi Frigidioris cum præceſſerint cauſſæ caput calefacientes & ſiccantes, animiq. Inſignes perturbationes Incidit in læſam Viſionem; Quæ diminuta eſt, & deprauata: Diminuta ratione ſolius diſtantiæ, cum neque Viſiles ſpecieſ procul diſtinguat neque aſpiciat. Deprauata verò dupliciter eſt, nempe ratione obiectorum cum Exiſtentium; tum ratione obiectorum non Exiſtentium. Ratione Quidem obiectorum Exiſtentium, ſolũmodo læſa eſt Viſio in ijs quæ luminoſa ſunt atq. ſplendentia. Vt lampades, accenſæq. candelæ; & in hoc non ex toto eſt deprauata, ſed tantum in magnitudine & numero, in Magnitudine quidem eo quod hæc magis longa & magis lata quam ſunt aſpicit idq. ſolũ dum recedit & elongatur ab obiectis, dũ enim prope eſt ipſa probe iudicat, & Hæc affectio continua hoc modo permanet. In Numero autem, eò quod Quodlibet luminoſum obiectum duplicat: Hæc autẽ affectio non eſt huic continua; ſed quandoq. tantum & per interpoſitas uices. Clauſo oculo dextro minus benè intuetur iſta obiecta, ſiue maiora appareãt, ſiue duplicata; ſiniſtro clauſo bene hæc videt. Hæc quoad Exiſtentia obiecta. Quantũ verò ad non exiſtentia; Aliquando vigiliarum tempore, ob oculos poſita habet, turpia mortuorum ſimulachra Triſtia ſpectra, & Horribiles effigies ſine ſplẽdore. Prurigine quãdoq. afficitur in palpebris, & interdum ardorem ſibi videtur habere. In toto corpore, nõnunquã Muſcę, nõnunquã culices ob oculos obuerſantur: nõnunquã apparent atomalia corpuſcula volitantia; Nunquã Coruſcationes, aut ſcintillas Introrſum ſenſit; luminoſis delectatur; neq. melancholica eſt, ſed probè conſtat. Oculi in externa parte neq. in Tunicis, neq. in Pupilla aliquã lituram, maculamve oſtendunt. Horum

tum ſymptomatum omnium ex iam dictis cauſas indagare haud difficile exiſtimamus; quamobrem ne rurſus eadem repetamus laborem hunc curioſiori lectori derelinquendum cenſuimus.

Varia quædam mira circa viſionem. *Cap. X.*

PRæcedēti capite mulieris meminimus quę ex ſiniſtro oculo dūntaxat reſpiciens dimidia tantum, ac veluti per mediū diſſecta obiecta intuebatur, cum interim dextro oculo patenti ſplendores obuerſarentur, Cur itaq. obiecta media dūntaxat cerneret hoc loco à nobis indagandum, quo etiam pleraq. alia problemata circa viſum occurrentia diſcutere decreuimus, quę huiuſmodi ſunt. Primum cur qui pupillæ dilatationem, Græci μυδρίασιν vocant, patiuntur, res minores quam ſint conſpiciant, cum potius prima facie videatur dicendum, quòd maiores deberent videre, cum ſpiritus latiori inſtrumento occurrunt, vndè & ſpecies viſibiles obuiæ factæ latiori cuneo ſuſcipiantur, è contra verò, quibus tabe pupillæ laborant oculi, maiora appareant obiecta, quàm pro naturali modo ſint, cuius oppoſitum potius eſſet exiſtimandum, cum in tali morbo pupilla ipſa coanguſtetur, ſtrictiorq. reddatur. ſecundum cur nonnullis accidat vt noctu quidem melius videant, interdiu autem deterius, & ſi luna noctu appareat, nihil cernant: qualem fuiſſe Tiberium Imperatorem tradit Io. Xiphilinus in Epi. Dionis per hæc verba. Noctu enim plurimum, interdiu parum videbat: quod Aetio teſte quibuſdam rarò tamen accidit: cum tamen è contra potius videatur dicendum, quòd ſcilicèt omnes melius interdiu, quàm noctu cernant, vndè & qui oculorum imbecillitate laborant interdiu ſatis, noctu nihil videant, hoc vitium νυκτάλωπα Gręcis appellatur, & à Plinio illo detenti luſcioſi dicuntur. Tertium quare quidam homines res modice diſtantes non vident, longius diſſitas vident, cum enim viſio eo pacto fiat, quo ſuperius ſtatuimus, vtique propè ſitæ res melius cerni deberent, in propinquo enim actiones naturalium agentium perficiuntur magis. Horum problematum omnium cauſam reddere conabimur, ſi tamen cur mulier, cuius meminimus præcedenti cap. diſſecta obiecta, & dimidiata tantum videret aperuerimus, quæ res ſanè multa ſcatet difficultate, Gal.1. de cauſis ſympt. quo loco ſuffuſionis verba facit, docet, quod ſi totum rhagoidis foramen à craſſo illic conſiſtente corpore obtenebratum ſit, vtique videre hominem prohibet, ſi verò non totum foramen obtenebratum ſit, ſed aliqua pars eius pura ſuperſit, per illam, quæ extrinſecus ſunt, ſingula

per ſe ſola, nihilo deterius, quam antea videbuntur, non tamen ſimiliter vt antea vno tempore multa, eo quòd anguſtior, quam prius, factus ſit viſus conus: At ſi in pupillæ centro exigua ſuffuſio conſtiterit, reliquis, quæ circa ſunt partibus puris exiſtentibus, omnia ijs, qui ſic ſunt affecti veluti feneſtras habere videntur, cum quod in medio eſt non cernitur, & quaſi exciſum videtur. Verùm ſi diuulſa, nec inter ſe coniuncta fuerint craſſa corpora, quæ iuxta pupillam cõſiſtunt, fluitentq; in tenui humore, ijs, qui ſic ſe habent, tanquam culices quidem foris obuerſari videntur: Ex ijs colligimus nos, quòd ſi huiuſmodi corpora, ſeu humores, ſeu vapores craſſi fuerint, pupillæ dimidium ita, ueluti deducta linea ab vna ad alteram circunferentiam per medium centrũ pupillam occuparint, dimidiam obiectæ rei viſionem tantummodo efficient. Primi Problematis cauſam Paulus, & Aetius adducunt, dicẽtes in dilatatione pupillę res minores cerni, eo ꝙ ſpiritus viſiuus diffunditur, Alsharauius ait id euenire eo quòd midriaſi laborantes vident debili viſione. Et Ieſus Halij dixit cauſa eius eſt debilitas luminis, ideſt virtutis viſiuę. Verùm cauſę ab hiſce authoribus aſſignatæ ſubobſcuræ ſunt, & ampliori indigent declaratione, quare magis acquieſcimus reſponſioni quæ colligitur ex Ariſt. 31. probl. particula. 8. probl. quo loco quęrens cur luſcioſi, ſeu qui obtuſis ſunt oculis literas minutas ſcribere conſueuerint, concludit id fieri propterea quod contractis palpebris ſcribant, fit enim per imbecillitatem, ut ſi laxatis, deductiſq; oculis ſcribant, aſpectus, diſtractus, paſſuſq; hebeteſcat, ſi adductis, & conniuentibus vniuerſim depromptus, acutius videat. Quod tamen angulum informat exiguum, efficit neceſſario vt exiguæ litterę ſcribantur à pari, & nos dicimus in dilatatione pupillæ fuſius diffundi ſpiritum viſiuum, viſumque debilem effici, qua de re contingit ſic affectos oculos occludere, minorique effecto angulo res quoq; minores conſpici: In tabe verò pupillæ cum ipſa anguſtior reddatur, ſpiritus multum coadunãtur ita, vt ſpecies viſibiles in eis poſſint multiplicari, adeò vt res maiores appareant, quam ſint, ob conſimilem cauſam aiũt, quod ſtellæ minutæ in hyemali ſerenitate conſpici poſſunt, minimè verò in æſtiuali ſerenitate, eo quòd hyeme earum ſtellarum idola, ſeu ſpecies in aere craſſiori receptæ terminentur, & multiplicentur, ſecus uerò in ęſtate in aere rariori euenit, in quo terminatiuè recipi nequeũt, minimèq; multiplicari: ſic qui vitreis ſpecularibus naribus appoſitis aſpiciunt, res maiores vident quam ſint, eo quòd tàm ſpiritus viſiui debiles, quam ſpecies obiectorum denſantur magis, ac reflexæ multiplicantur. Secundi problematis propoſiti cauſam dicimus talem, quod ſicuti illi, qui ſpiritus viſiui craſſitudine, itemq; reliquorum humorum, & tu-

& tunicarum oculi laborant, occidente ſole obſcurius vident, noctu verò nihil penitus cernunt, ita quoque quod tenuiori ſpiritu, ac tunicis prædicti ſunt diei lumine, multum illis attenuari ſpiritum, ac tunicas rarefieri contingit, & propterea ſpiritum diſſipari, ac viſum obſcurari, noctu verò craſſefieri, colligiq. ac ſenſum moueri, à lucido enim diſgregari maximè, & oblædi viſum tribus exemplis probat Gal. lib. 10. de vſu partium c. 4. & primum exemplo militum Xenophōtis, qui cum per multam niuem iter feciſſent oculis læſi ſunt. 2. exemplo Dionyſij Tyranni, qui ſuper carcerem conſtruxit domum clariſſimam, ac longè ſplendidiſſimam calce illitam, ſicque illos qui quam diutiſſimè carcere infimo fuiſſent concluſi ad eam adducebat, qui ex multa, atq. profunda caligine in ſplendidam lucem egreſſi occęcabantur. 3. exemplo ſolis, quem ſiquis in conniuentibus oculis velit intueri, oculos celeriter perdet. ſic multi in ſolis defectibus, cum eum affectum, qui ſoli acciderat planius noſce cuperent fixis oculis ſolem intuentes imprudentes prorſus fuerunt occęcati, vnde iure optimo Ariſt. 2. de anima decretū reliquit, quod excellens ſenſibile deſtruit ſenſum. Tertij problematis diſcuſſio longè difficilior ſe ſe offert, Perſimile eſt Problema, ei de quo Gal. lib. 1. de ca. ſymp. diſſerit, vbi ſpiritum animalem diuerſum in oculis ſtatuit, is enim (ut inquit) aut eſt multus, & adamaſſim purus, & ſyncerus, aut paucus, & ſyncerus, aut multus, & nebuloſus, ac humidus, aut paucus, & nebuloſus, ac turbidus. ſi multus, ac ſyncerus fuerit, res à longè ſitas exactè videre, ac diſcernere poterit. ſi paucus, & purus eſt, diſtātia non videt, ſed propinqua probè diſcernit, ſi ſpiritus paucus eſt & craſſus, neq. propinqua probè diſcernit, neque diſtantia videt, ſi tamen ſpiritus fuerit multus, & craſſus, diſtantia videbit, quæ non exactè diſcernet, hoc verò non negat propinqua quoq. videre poſſe, ſed noſtrum dubium diuerſum eſt: quærimus enim cauſam, cur aliqui diſtantiora vident, atq. diſcernunt exactius quam quæ per modicā diſtantiā ſeiuncta ſunt: in quorū numero ſunt ſenes multi probè videntes, ac legentes litteras ad bicubitalem diſtantiam, quas legere nequeant ſi ad cubitalem admoueantur. Quidā huius probl. cauſam adduxerunt quod habeant oculorum ſpiritus craſſos, qui à multo lumine in longiori ſpatio attenuantur, & tenues redditi viſioni inſeruiunt, ac magis accommodant, verùm hi fallūtur, Nàm vt ſuperius docuimus, ſpiritus non exeunt ab oculis, ſed duntaxat fulgidi radij ab ipſis deriuati Auer. 3. coll. c. 38. duas huius rei adhibet rationes, quarū prima eſt, quod oculi, qui vident longè res diſtantes, quas propè cernere nequeunt, ſunt debiles, & egent multo lumine immutante, vt videant, id verò in lōgiori ſpatio obtinent, quod in breuiori adipiſci nequeunt.

queunt. Secunda ratio eſt quoniam debilis viſus fortem immutationē factam à viſibili propinquo non tolerat, verùm vtraq. Auer. ratio claudicat, nàm data prioris veritate ſequeretur, vbi viſibile propè oculum eſſet, & magnum aliquod lumen ei applicaretur, ita vt eſſet æquale multo illi lumini in lōgo ſpatio effuſi, quo ibidem perciperetur; quod tamen falſum eſt, Quod ſecundo loco addit viſum debilē, ſcilicèt magnā immutationem nō pati, id experimento aduerſatur, quantò enim ſenſitiua quæuis potentia eſt hebetior, tantò eget immutante vehemētiore, præter id quod ſibi ipſi contradicit, nàm in prima ratione dixit maiori egere lumine viſum imbecillum, & in ſecunda viſum imbecillum nō fere magnam immutationem affirmat. Quare adhuc indiſcuſſa remanet quæſtio, quæ & difficiliorem quoq. annexam habet, cur ſcilicèt nō ſolum oculi imbecilles, vt diximus, ſed & etiam optimè valentes, atque ſinceriſſimam nacti videndi facultatem res iuxta ſe poſitas non vident, id enim conſtat oculos cōſtitutos optimè res ad duorum, aut trium digitorum diſtantiam non videre, quas ad bipedalem optimè conſpiciunt. quidam ferunt id fieri, quoniā ſenſibile ſupra ſenſum non ſentitur, quod tamen minimè recipiendum, tùm quia id viſibile oculis non ſupraponitur, tùm etiam quia Ariſt. dogma ſenſibile ſupra ſenſum non ſentiri, non vndequaque verum arbitramur, Nàm tunc nos dolores maximos fieri videmus, cum quippiam neruos tangendo vulnerat, & in ſuffuſionibus, & diſpoſitionibus eis ſimilibus, vapores intra oculos videntur, & muſcæ antè oculos volitantes reputantur, & ſi hoſce per ſpeciem obiectam in aere per accidens, & nō per ſe videri tradat Thomas à Vega in ſuis com. in 4. Gal. de locis aff. quod an veritati cnoſentaneū ſit, alias lōgiori ſermone docebimus, pro nūc ſufficiat dixiſſe, quod data Vegæ ſententiæ veritate ſequeretur, quod eadem ſpecies & ab alijs videri poſſet, & quod & oculus propriam ſpeciem videre poſſet. Quare rectius cum Themiſtio in paraph. 2. lib. de anima c. 25. dicendum res oculis admodum propinquas nō videri, aut ægre, ſicut, & ſonitus valdè auribus inſitos, quoniam hæc & odores aerem mutare debent, vt ſenſum mutent, & debitam quandam aeris intercapedinem exigunt ad dictas ſenſationes excitandas, ſine qua ſenſum ad actum deducere nō valent. Nos verò & aliam propoſiti probl. ſolutionem imaginamur; ſimilem enim eſſe rerū viſionem impulſioni ſagittæ exiſtimamus, quæ non adeò vehementer percutit rem propè obiecta, vt rem ipſam longius ſemotam, cum tamen rē longiſſimè diſſitam, aut non omnino attingat, aut lentè, quod & in viſione fieri obſeruamus. Oculus enim adhuc temperatiſſimus res admodū coniunctas non diſcernit exactè, & ſi eas videat, ſicuti neq. longiſſimè poſitas, eas

verò

verò quæ quadantenus ſepoſitæ ſunt, videt probè,atq. diſcernit,quoniam & impetu quodam animalis facultas per organa tranſmittitur, & quæ impetu pelluntur, vehementius aguntur, cum aliquatenus ab impellente ſecedunt,& quæ debilius moueantur, maiori impetu egēt, vt quæ vehemētius,minori.Nàm ꝙ minus graue eſt,maiori ſpatio deſcendens maiorem impetum nanciſcitur, ac indè vehementius mouetur, id verò quod grauius eſt,in minori ſpatio magnum aſſequitur impetum. Cum igitur viſoria facultas impetu per aerem pellatur,proximè admodum ſita non tangit impetu,quare neq. ea diſcernit probè,ſecus autem poſita ſed non longè, impetu quodam in ſpatio acquiſito (qui magnus eſt in pauco ſpatio, quoniā facultas valida proponitur) probè videre, & exactè cernere valet, facultas verò languida maiore quodam ſpatio eget vt pellatur,& impetum aſciſcat, pellitur autem à ſpirituum copia. cum ergò imbecillior ſit,maiore egebit impetu, quā valida,is verò impetus in ſpatio maiore accedet, quo adueniēte diſcernere poterit, ea, quæ propius minore impetu diſcernere non poterat. facultatem autem animalem impetu pelli docet Gal. lib. 7. de placitis Hip.& Plat.dicens. Quid aliud?niſi ideò factū eſſe (ſcilicèt neruos aliquos cauitatem habere) quoniam imbecilla cum ſit,virtutum, ac facultatum traductio ad continua,præcipuè cum vel maiora paulò fuerint, vel duriora,vel vehementiore aliqua alteratione indigeant,ſi ſubtilioris ſubſtantiæ quadamtenus cum violentia,& ictu immiſſio fieret,augeri alteratio ita poſſe videatur,dictum eſt enim, eam, quæ à pleriſq. virtutis,facultatiſq. effuſio nuncupatur,alterationis eſſe traductionē; id quod in aere à ſolari ſplendore fieri non dubitamus: eodem igitur modo veriſimile eſt ſpiritum,qui ad oculos fertur primo incurſu cum ambiente aere vniri, atque ipſum contactu,ad naturæ ſuæ proprietatē alterare,& immutare.Et rurſus ad finem libri inquit. Vbi enim aer illuſtratus fuerit à ſole,tale continuò viſus inſtrumentum efficitur,qualis eſt is qui à cerebro proficiſcitur ſpiritus.Prius uero quam lucem acceperit,ex alteratione,videlicèt quæ emiſſione, ictuq. ſpirituum cauſatur,conſentiens,cognatumq. inſtrumentū non euadit.Ecce ubi duobus in locis adductis Gal.ictum,& impulſionem fieri dicit in medij illuſtratione, & irradiatione. Fortis igitur uiſus minori, & imbecillus maiori impetu egebit: Idem quoq. docet in ſenſu tactus experimentū. Nàm nerui tactorij iuxta cerebrum,aut ſpinalem medullam, nō adeò ſynceram ſortiuntur tangendi vim,vt hi,qui longius abſunt,qui enim in manu ſunt exactius ſingula tangibilia diſcernunt, cum manibus inſeruntur quam iuxta ceruicis uertebras. Et hæc de propoſitis circa viſum problematibus dicta ſint ſatis.

Cæcitas ex Vulnere in occipitio repentina. Cap. XI.

CAmillo Terzano cum uulnus in capite occipitium verſus inflictum fuiſſet ad cerebri ſubſtãtiã pertingens, ſtatim, ac derepente, & ſi non cecidiſſet uiſum penitus amiſit, nec dùm exiguam uidendi facultatem toto ægrotationis tẽpore, quo decubuit per plures dies, nàm mortuus eſt, recuperare valuit, non ſine Medicorum, atq. Chirurgorum magna ad miratione, dicebant aliqui Aetij authoritate innixi lib. 7.c.48.ex forti ictu, & plaga neruos opticos à cerebri nexu diſiũctos, & ruptos fuiſſe, quod tamẽ minus probabatur reliquis, cũ oculi minimè primũ prominentiores, deindè cauati, & alimentum non ſentientes in laborante obſeruati fuiſſent. Alij reſolutos ob eandem cauſam neruos opticos prædicabant, quod etiam minimè arridebat, cum oculi nequaquã motum amiſiſſent, nec tardius moueri obſeruatum eſſet: Alij & rectius ex capitis ob uulnus concuſſione, & ictu, humorem quempiã in cerebri ſubſtantia redundantem, vel ſanguinem rupto uaſe aliquo tenuiori ad opticos confluxiſſe aſſeuerabant, itaq. eos obſtruxiſſe, ut uidendi facultas omnino adempta fuerit. Nanq. cum cæteri ſenſus, principeſque ſimul facultates vegetæ conſpicerentur, cęcitatis cauſam in cerebrum minimè reijciendam uidebatur; ſed potius ad opticorum morbum, nõ ab intemperie quidem, quia huiuſmodi morbi paulatinè fiunt, ſed potius à morbo ex obſtructione, ſic enim repentina cæcitas fieri poteſt. Aetij loco citato, & Gal. præcepto 4 de locis aff. Ita Ioannes Herculanus in ſuis com. in 9. Raſis c. de debilitate uiſus, tradit ſe duos curaſſe, quibus deſtructio viſus ſubitò propter oppilationem neruorũ opticorum acciderat, quorum ægrotantium vna fuit vxor cuiuſdam Vero nenſis, quæ ex dolore defuncti filij in vna nocte cęcitatem incurrerat, humiditate propter dolorem, & cerebri cõſtrictionem expreſſa, & ad neruorum opticorum meatus obſtruendos traſmiſſa: Quod & Eliſabeth Banuſtæ accidiſſe ex timore ſcimus hæc namq. cum meridie deambulans ſpectram mulieris paulò antea montanæ ſub Nuce, vidiſſet, vel vidiſſe cenſeret timore repentino correpta totã regnat & ex cerebri conſtrictione expreſſis humoribus ad oculos confluentibus ophthalmia primum, mox cœcitas illam inuaſit, qua & adhuc poſt multos annos detinetur. At quis ſtatim obijciet Veſalij Anatomicorum facilè principis teſtimonium, qui lib. & c. 4. fabr. hum. refert ſe nunquã, meatum quo perforari neruos opticos Medici omnes confirmant, & Gal. ſubijci ſenſui 16. de uſu partium ſcribit videre potuiſſe, & ſi in ani

malibus uiuis id pluries perquiſierit, ac in recenti decollato homine, & ſi calenti aqua ſedulò illos fouiſſet, nunquam tamen conſpicere foramina huiuſmodi potuiſſe. Gabriel Faloppius & ipſe in ſuis anatomicis obſeruationibus palàm & ipſe Veſalio aſſenſitur. Idem & Gabriel Cuneus in examine apologiæ pro Gal. à Franciſco Puteo cõſcripta affirmat, atque illum irridet qui in opticis in boue obſeruaſſe meatus viſorios aſſeuerauit. Realdus Columbus lib. 8. Anat. de opticis loquens inquit. Hi nerui viſorij vocantur, quia virtutem viſiuam ad oculos ferunt, ſubſtantia conſtant cerebri ſpongioſa, nullus in illa porus manifeſtè cernitur, quamuis id Gal. aſſeueret, immo verò non modò in homine meatus nullus eſt in neruo optico conſpicuus, ſed neq. in bobus ipſis, aut quibuſuis grandioribus animalibus, non eſt tamen vllo pacto negandum, cum ſubſtantia horum rara ſit molliſq. quin ſpiritibus trãſitus pateat, præſertim purioribus; & nos itaque conſpicua foramina opticos non habere conceſſerimus, tamen vt inquit Columbus, ac affirmat Faloppius quin ſpiritus per illos permeent non erit negandum, ſiquidem rara, & mollis eſt eorũ ſtructura, quare obſtrui poterunt, & ſic impediri viſoriæ facultatis tranſitus, quo autem pacto ſpiritus non ſolum per opticos, ſed etiam per alios neruos foramine manifeſto deſtitutos permeare poſſint, difficultas eſt maxima, quæ nonnullos fatigauit, ita ut diſſimularint declarationem in aliud tempus eã remittentes. Ipſe quid ſentiam libere proferam. Duriores neruos coctos diuerſorum animalium ac tendines dum eſitarem carnes conſiderans, ac manibus diſcerptos intuitus, per longitudinem in quaſdam fibras, ſeu filamẽta dirimi cognoui, conectiq. ac compaginari quemadmodum fieri in Vittis illis ex funiculis cõtextis (vulgò cingulæ vocantur,) obſeruamus, harum ſicuti fila, & funiculi non exactæ inter ſe vniuntur, ita & in neruis ipſis, licèt non per appoſitionem, & approximationem partium quemadmodum funes fiant, ſed magis ac perfectius ipſorum partes inuicem hęreant, ac connectantur, ſicque neruoſum corpus conſtituant, nihilominus interſtitia quædam relinquuntur, in tendinibus quidem manifeſta, ſed in neruis ipſis occulta magis. In quam ſententiam eo libentius eo, quod Veſalius loco citato, nec non & in examine obſeruationum Faloppij ſcriptum reliquerit, ſe in porco natu grandiore reperiſſe viſoriorum neruorum ſubſtantiã, veluti pluribus efformatam funiculis, & neruos referẽtem, qui funium forma, & natura in brachijs, & cruribus alibiq. paſſim ſunt obuij, ſiuè itaq. conſpicuos ſiue non, meatus opticorum ſtatuamus parũ refert, dùmmodo per ipſos ſpiritus permeare non ambigamus, quod etiam binis hiſtorijs pariter loco primo citato Veſalius confirmare videtur ſiquidem inquit, quod

adoleſcenti,& mulieri,quibus erutus fuerat oculus dexter, mulieri ſiquidem emarcuerat ab ineunte ætate, adoleſcenti verò à carnifice antè annũ erutus fuerat,his ſuſpendio necatis, capite deciſo neruus opticus dexter in muliere toto progreſſu longè tenuior ſiniſtro viſebatur, non ſolum extra caluariæ cauitatem,verùm etiam in exortu,quoq. duriorq. etiam,& rubicundior ſiniſtro cernebatur, idem quoq. in adoleſcente repertum fuit, niſi quod dexter ſiniſtro in mollitie, & craſſitie non admodum cedebat, cuius rei cauſam fuiſſe dicendum, ꝙ ſpiritus effoſſo oculo non amplius per neruum ad illum ferebantur, vndè quoquomodo occaluit neruus,& meatus clauſi ſunt,cum alioquin,ſi ſpiritus ſecundum conſuetum naturæ modum, & motum ad oculum viſioni excitandæ properaſſent, neruus, in ſuo naturali ſtatu permanſiſſet. Addamus vltimo loco ad oculi pupillam, vt quotidie experimento comprobatur,confluere humores per neruorum opticorũ meatus, ſicque paulatinè ſuffuſionem excitare, quinimmo & aliquando ita confluit, vt vnico die ſuffuſionem perfectam congeſtam ſe vidiſſe Fernelius loco ſuperius allato teſtetur. Quare mirandum ſanè nouam, atq. inſulſam Argenterij ſententiam, qui, dùm nouam profitetur medicinam, ipſius clariſſimos fontes perturbat, ac fundamenta ſtabiliſſima funditus diruere,atq. euertere ſatagit. Hic nanq. ſcriptum reliquit in ſuis commen.in artem medicam Gal.neruos opticos minimè perforatos eſſe,ſpirituſque per illos ad oculos nequaquam confluere, ſed per arterias duntaxat ad pupillam delabi, quæ opinio vti ſingularis, & à nemine recepta, haud nobis probari poteſt. Verùm ſicuti ex capitis vulnere cœcitatem ſubſequutam deſcripſimus,ita inferiori cap.ex capitis quoque vulnere cœcitatem ablatam ſubijciemus, ex quo naturæ, caſuſque mirandos euentus ſuſcipere iure poterimus, nec ſilendum Ophioneum Meſſenium Poetam cœcum vehemẽti capitis dolore correptum viſum conſequutum,ſed denuo cœcum factum,tradente Pauſania, quod confluentibus humoribus ad dolentem locum, ab oculis fuerint deriuati, eueniſſe dicendum.

Rerum externarum ad intra corpus ingreſſus, retentiones, & exitus non vulgares. Cap. XII.

NObilis puer Vrbis noſtræ,dùm alijs conſocijs,quibuſcum luſus agebat, ſe iocularię artis peritum oſtentare vellet, arreptis ceraſorum nucleis binis,ex dextera aure ad ſiniſtrã manuum dexteritate vt peruolarent, ſe facturum prædicabat, quod dùm exequi parat, ita illorum alterum in intimiori auris parte

indidit,

indidit, nt ullo ingenio nunquam à Medicis, neq. ab aſtantibus extrahi valuerit, quamuis id non ſemel pertentaſſent, non leuem enim illi noxam inferebant; qua re, toto negocio naturę derelicto, poſt multos dies factum eſt, vt plurima humiditate madente aure nucleus germinare cęperit, germenq. extra prodire, quod iam conſpicuum tenaculis leuiter arreptum, altera nuclei pars germini adhærens inſequuta eſt, altera verò (nàm in binas ſciſſum erat) haud difficile & ipſa extracta. Nuclei nanque integri craſſities, auriſque tortuoſum foramen ità à natura fabrefactum Auer. teſt. 2. coll. cap. 16. ne à frigido aeris ingreſſu, fortiſſimiſque vocibus auditus læderetur, quominus antea extrahi valuiſſet, obſtiterunt, quòdq. Medici omnia incaſſum tentaſſent, fuerũt in cauſa; cum enim dolor valdè infeſtaret, veriti ne indè inflammatio, conuulſio, ac tandem mors ſubſequentur, cogitarant de ſectione parua, & profunda lunari figura in radice auris apud adipem eius in loco depreſſo ex Albucaſis præcepto facienda, ex aurium nanq. dolore pręnarrata mala ſubſequi poſſe, Hipp. 3. progno. & Gal. in comm. 26. ibidem, præſertimq. pueris manifeſtiſſimè teſtatum reliquere, cũ enim auditorius meatus non ſolum vſq. ad cerebri duram membranã penetret, ſed etiam neruum contingat, qui in ipſum à cerebro deſcendit, ex Gal. ſententia in calce lib. 6. Meth. med. ob id cerebrum pati, neruoſq. affici non eſt ambigendum, vndè nõ immeritò Celſus maius imminere periculum in auriũ affectionibus, quàm in oculorum vitijs ſcriptum reliquit. Haud diſſimilis hiſtoria eſt, quã ſubnectere lubet: Ioãnes Maria Bonardus cum ſibi intra aurem ſemen ex Anagirde (vulgò Venetijs Karobe vocitant) forte fortuna incidiſſet, dùm illud extrahere pertentat intimius impulit, qua re dolore excitato valide vrgente concitata fluxio, a poſtemaque genitum, ac ſuppuratum, quod per plures menſes miſellum hominẽ afflixit, donec tandem germinante ſemine prominente germine extractũ, medicamentiſq. opportunis ritè vlcere curato conualuit. Illuſtriſſimam quoq. Vrbis noſtræ iuuenculã ſcimus naribus altius faſeolũ incuria indidiſſe, qui humiditate multa per nares ſtillante, ſeu profluente maximè tumefactus, nõ lęui noxa illam moleſtabat, verùm validiſſima ſuperueniẽte ſternutatione extrapulſus illã maxima moleſtia liberauit. Ingrediuntur quoq. ad intra aures aliquando culices, muſcæ, aliiſq. vermes validè perturbantes patiẽtes, dùm hinc indè ſubeunt, volitant, atq. dimouẽtur, ſcribit Victorius Trincauellius lib. 4. c. 5. de curat. particul. aff. Vermes, qui in auribus reperiuntur, aut ex aure ſuum habent ortum, aut alibi geniti aurẽ ingrediuntur. Nàm memini me quendam vidiſſe, qui cum in quodã cubiculo decumberet, quod horreo, in quo triticum ſeruabatur ſubiectũ

erat,

erat, expergefactus aliquādo manè percepit motum, & morſum intra aurem, in quam diligenter familiares inſpicientes inuenerunt tineam, quales ſunt quæ in tritico gignuntur, quæ quidem non ſine labore fuit extracta. Quendā & ipſe memini me curaſſe qui ex muſcæ ad intra aurem ingreſsu male admodū afficiebatur, & terebintina inſtellata primum in oppoſitam partem inclinato capite, mox in affectam reclinato Terebintinæ inuiſcata muſca egreſſa hominem malo liberauit. libet hoc loco cum commodiorem nacti non ſimus, quarundam rerū per uarias corporis partes ingreſſus, & egreſſus miros exponere, à lepidiſſima fabella cachinum nobis mouente exordientes, quā narrat Sauonarola tract. 6. c. 5. rub. 11. ait nanq. quod puella quædam cū ſibi ad intra os Vuluæ caſtaneam impoſuiſset, manibuſq. extrahi non poſſet, Vetula quædam pipere naribus indito ſternutationem excitauit, cuius impulſu extra caſtanea proſiluit, Filio Pauli Frauz Germani Maximiliani Imperatoris Oeconomi, Muſca magna ore hiante ingreſſa ad uētriculi cauitatem peruolauit, graui moleſtia eū per horæ tractū afficiens, & die ſequēti ab ingreſſu per urinam mire certè extramiſſa. Gal. lib. 4. loc. aff. c. 5. cruoris euomiti verba faciens ſic ſcriptum reliquit, Equidem cum viderem hominem integra valetudine huiuſmodi cruorem euomentem, interrogaui, qua victus ratione antea fuiſſet uiſus, ille uerò inter alia, quæ narrauit, hoc quoq. addidit, quod cū nocte quadam ſitiret miſso puero, qui aquā afferret, & immūdo fonte bibiſſet, quibus auditis ſciſcitatus ſum, apparuiſſent ne aliquando ſanguiſugæ in ipſo fonte, cum id quoq. fateretur, epoto ſubindè idoneo pharmaco hirudinem vomitione reiecit, Porrò cum alius quiſpiam huiuſmodi cruorē emungeret, & expueret, ipſo narrante audiui, eum rure æſtatis tempore in ſtagno quodam cum cæteris iuuenibus iuuenili ludo qualē adoleſcētes in aqua ludere ſolent exercitatum, tùm ego ſciēs in eo ſtagno ſanguiſugas eſſe duxi laborantem ad ſplendorem, conuerſoq. directè ad ſolis radios nariū foramine, in eo loco ubi naſus ad oris regionem perforatur, hirudinis in meatu latentis caudam conſpexi. Has igitur hiſtorias vt potè per quàm conducibiles vobis narrare operæpreciū duxi Sauonarola tract. 6. c. 9. rub. 4. hæc ſcribit. Et meo tempore contingit, vt quidam ruſticus bibendo aquā foſſæ biberet unum Cutubuch, ſiuè Capram aquæ, uel araneā aquæ, & ſtatim conſuluit Medicum, & Medicus potauit, eum lacte copioſo, & ſtatim poſt uomitū fecit, & in uomitu egrediebatur animal, Marcus Gatinaria in ſua praxi c. de cura præfoc. ma. ſcribit ſe cognouiſſe, hominem, in cuius corpus Papiæ uipera per os eſt ingreſſa, quæ nullo alio præſidio fugari ualuit, niſi fumo calciamentorū coriaceorum conſumptorū, ita enim exiuit per Anum,

quod pariter confiteri uidetur Andreas Matthiolus in ſuis com. in Dioſcoridem lib. 2. c. 42. Ioannes Matheus de Grado in prima parte practicę c. 43. ita ſcriptum reliquit. Mulier quędam habens ſerpentem in matrice poſita mulier ipſa ad radios ſolis cũ vaſe pleno lacte, ſtante ipſa muliere dilatatis cruribus ſupra uas, in quo radiabat ſol, exiuit ſerpens. Habemus quoquomodoque ab Hip. literis mandatum lib. 5. popularium morborum hiſtoriam talem. Adoleſcens quidam multò meraco poto ſupinus in habitaculo quodam dormiebat, huic ſerpens Arges appellatus in os ingreſſus eſt, & ſanè quum ſenſiſſet, & loqui nõ poſſet, dentibus ſtridit, & ſerpentem deuorauit, & dolore magno tenebatur, & manus prætenſas adhibebat, velut qui ſtrangularetur, & iactabat ſe ipſum, & conuulſus mortuus eſt. Author eſt Olaus magnus lib. 13. c. 9. in ſeptentrionalibus regionibus compertum eſſe multorum indelebili memoria ſerpentes longitudine palmares, ac bipalmares rubeos, cęruleoſque ſe faucibus imbecillium infantium humi dormientium immittere. Si quando autem Medico huius ſobolis in actu practico hiſtoriæ occurrerint, accurate animaduertendum actum puellæ cuiuſdam Eſlingẽtis, quę tot doctiſſimos viros Philoſophos, Medicos, Anatomicoſque turpiter decepit, vt de infinitis aliorum ordinum viris, & mulieribus taceam, eſt autem hæc hiſtoria typis excuſſa, atque etiam Matthiæ Cornacis Regis Romanorum Medici ſcriptis comprobata in ſui Medici Enchiridij calce: Hæc enim principio arte uentrem conſtruxit amplum, deinceps effecit ingentem, ſubindè finxit ex potu aquæ paluſtris putridæ animal quoddam in ventre prognatum, quod magnum, & horribile eſſet, haberetque ad ſenſum quatuor pedes, quibus calcitraret, quodque ſub axillis, & alijs in locis vermes protruderet, quod tandem uideretur, uel draconis alicuius, vel alterius animalis truculenti effigiem, & magnitudinem præſeferre, argumento eſſe magnam vim lactis quotidie per beſtiam illam conſumpti, cuius lambentis ſonitus in uentre exquiſitè audiretur, quare tàm lamẽtabilis in vtero geſtationis commiſeratio multos prehendit, quo factũ, vt hoc actu maximè dona à principibus, & omnis generis hominibus conſequeretur, verùm detecta tande hæc Diaboli fraus ac deprehenſus eſt canis ſub corio ſupra ventrem artificioſe extenſo latitare, & uentrem facticium fuiſſe, quare puella, & complices aliquot grauiter puniti, & domus, quam inhabitauerat in ſempiternam rei memoriam Imperatoris Caroli decreto ſolo æquata eſt, proindè ſimulanti, & mentienti nihil difficile, ſed ſoli deprehenſio non ita facilis, ſed ad cæptum reuertamur. Beniuenius c. 20. talem deſcribit hiſtoriam Deuorauerat mulier quædam æneam acum, & indè nulla noxa percepta, integrum annum

ita

ita,ut erat ſana,permanſit; quo peracto cæpit dolor ſatis acutus mulie tem ipſam circa uentriculum urgere, qui dùm eam magis, magiſque in dies affligeret, plures conſuluit Medicos, nihil tamen de deuorata acu, quàm penitus obliuioni tradiderat referens. Variæ fuerunt hinc indè ſententiæ,alij enim ab acutiori humore, alij à uento inter tunicas ſtomachi recluſo, cęteri uerò ex malo habitu excitari hoc malum putabant,Cumque omni,quo poterat ſtudio, & diligentia curata ſanitatem nullo modo conſequi poſſet, Medicæ artis ſpe depoſita, tolerare id malum ſatius duxit,quàm perpetuis medicamentis inaniter vexari, ſicque annis decem tali urgente dolore miſeram uitam trahebat. cum ecce acus illa, terebrato uentriculo ex pauco demiſſa foramine proſſilijt.Nos autem & acum uidimus, & mulierem curauimus, quo paucis poſt diebus unitate vulneris facta in priſtinam ſanitatem reſtituta eſt. Habemus apud Alex. Benedictum hiſt. humani corporis lib. 5.c.13. exemplum de acu crinali deuorata & cum urina reddita. Et Io. Langius epiſt.40.2. lib. tradit,quòd in Gynæcio Ducis Iuliacenſis uirgo, dum ſe ſe adornaret per territa ingemiſcens acus quinque,quas in ore mordicus tenebat,deglutiuit, & per urinam illæſa & ſecundum reddidit.Ariſt. 7. de hiſt. animalium c. 11. hæc habet. Vbera tota fungoſa ita ſunt,vt ſi in poculo pilum forte hauſerit mulier,dolor moueatur in mãmis,quod malum pilare appellant, nec ſedatur dolor, donec pilus vel preſſus exeat ſponte,uel cum lacte exugatur; Nec fabulam referre exiſtimandum Ariſtotelem, cum Azarauius hunc malum uiderit, & curauerit,quemadmodum legimus apud ipſum in Prac. trac. 14. c.2. ſed longè magis miranda hiſtoria, quam Franciſcus Arcæus in ſua chirurgia c.4.recitat talem. Res Guadalupæ me præſente accidit anno à Chriſto nato Milleſimo Quingenteſimo Decimo ſexto, & huiuſmodi eſt.Homini cuidam ex illius Cænobij famulis,cui paſcendarum caprarum cura erat,dùm in agro eſset,ſtulta quædam libido inceſſit calamũ ſpicæ,cum ſpica ipſa in propriæ uirgæ meatum intrudendi, ſpica autem arida iam, graniſque omnibus decuſſis erat, narrabat autem ille ſe nihil doloris percepiſse,dùm intruderet,ubi uerò educere uellet nõ potuiſse,quod ſpicę ariſtis in carne fixis uehementi dolore teneretur, tandem ſe ſatius eſse duxiſse, totam pœnitus protrudere, quam eam partem,quę intruſa erat extrahere,atque intra paucos dies ad ueſicam uſque ſibi eſse traſmiſsam,cum autem per totum annum, & dimidiũ mali nihil ſenſiſset in urinam cõuerſam à ſe mictam fuiſse putauerat, poſt hoc uerò tempus in ſiniſtro crure laborare cæpit, cuius curandi cauſa ad eius Monaſterij hoſpitium, quod pauperibus curandis dedicatum eſt,uenit, quo loco dùm curaretur, dumque tumor iam matu-

rus,

rus,apertuſque à nobis eſſet, accidit vt quodam die mane, cum vlcus abſterſiſſemus,paruam paleam fortè in vlcere videremus,ego verò ratus eam cum filis pridie mixtam carni inhæſiſſe forpiculis tollendam curabam, & demùm calamus cum ſpica facillimè trahentem ſequuta ſunt,attoniti autem nos omnes Medici,alijque,qui adſtabant rei miraculo,quid illud rei eſſet.diuinare non poteramus,donec ſenex illo noſtro rumore excitatus caput attollens, & ſpicam mihi in forpiculis hærentem videns, ait, egomet mihi ab hinc anno, & dimidio per virgæ meatum intruſi,atq. ita rem omnem quomodo facta fuerat, narrauit, quo in loco ſumma nobis admiratio ſumma Diuinæ prouidentiæ laudandæ occaſio orta eſt.Nanq. ita Deus homini conſuluit,vt veſicę pellis paulatinè rumperetur, atq. ex rupta ſpicam ad proximam carnem expelleret,deindè rurſus pellis veſicę coiret,atq. caro tumefiens maturesceret,& maturo tumore, atq. curato ſpica prodiret, & tandem ſenex ille intra pauciſſimos dies liberaretur,nàm penitus ſanatus eſt,ſcribit Luſitanus cent. 4. cur. 20. Andreas Muſca propola Anconitanus, quum ob carneas excreſcentias difficile vrinam redderet, vt expeditè meiere poſſet cerea candela curabat, quumque ſemel per vrinariam fiſtulam ſolitam candelam ceream albam immitteret, neq. filo alligatā aut portionē eius foris relinqueret,factū eſt vt ex toto candela delituerit,& intus maneret,neque ad tres, vel quatuor dies eam extrahere fuerit poſſibile,ad fundum autem veſicæ tota cādela plicata deſcendit,ex quo magnum grauamen,& nocumentum ſentiebat,cumq. nec extrahere,nec forcipibus ad roſtri figuram longiſſimis paratis quicquā proficì poſſet, chirurgus per anum digitum manus medium immittens, hoc coadiumento intra triduum cerea candela liquefacta eſt, vt cera, & lychinium liberè cum vrina exierint,& Aeger liber euaſerit, Multoties obſeruatum ſcimus ab igniuomis tormētis plumbeos globulos extramiſtos, atq. in corpus intruſos per plures annos latere, atq. deindè tractu temporis in decliuiori parte de improuiſo à natura extrudi. ſic Hipp.in 5.Epidemiarum ſcribit.Quidam iuxta inguen ſagitta percuſſus,quem nos vidimus,maximè præter omnium opinionē ſeruatus eſt, Neq. enim cuſpis exempta eſt, erat enim valdè in profundo,neq. ſanguinis eruptio vlla memorabilis fiebat,neq. inflāmatio,neq. claudicauit.cæterū cuſpidē inuenimus,nos,ipſámq. exemimus,quū ſex iam eſſent anni,ex quo ſauciatus erat. Albucaſis lib. 3.c.96.ſcribit,ꝙ cuidam viro cecidit ſagitta in lacrimali oculi eius in radice naſi, extraxi ergò eam ipſe ex parte altera ſub adipe auris eius;& vidi virum,cui cecidit ſagitta in dorſo eius,& conſolidatum eſt vulnus ſuper eam,poſtquā ergò fuit poſt ſeptem annos exiuit ſagitta in radice coxæ eius, Trainus

vnus ex Ducibus, qui Iuſtiniano Bizantij Imperante ſub Beliſſario in Italia militauit, cũ vulnus ſpiculo ſupra dextrum Oculum recepiſſet, poſt quintum annum ſua id ſponte ſpiculum in frõte illi prominebat; vt eius ſummitas facilè compareret; Tertius iam agitur annus, quum paulatim ſemper exijt, & ſpero fore non longè poſt excuſſum id penitus iri, tametſi nil quicquam geſtanti negocij afferat, hæc Procopius de bello Gothorum lib. 2. Alexander Benedictus lib. 4. hiſt. corporis humani c. 24. ſcribit. At hoc in loco exemplum naturæ admirandum non præteribo. Quidam Gręcus Suirus nomine mihi notiſſimus, in Chalcidis expugnatione in tempore ſagitta vulneratus, ductus inter captiuos à Turcis perſanato quoquomodo vulnere annis viginti vitã duxit ſeruilem, tandem liber Cydonem venit, poſtquam quintum annum, dùm aqua per æſtatem frigida os collueret concitatis ſupramodum ſternutamentis, magno pruritu inter maximos conatus proſilit è naribus ſagittæ fruſtum digiti medij longitudine, ferrea acie, nec aliam vulneris notam reliquit, dum id Medicis Venetis inter mira naturæ refero aliquibus non credentibus, ecce ex improuiſo Suirus Græcus noſter, qui fortè tùm Venetias venerat, rebus dubijs accitus immo fide carẽtibus, ſagitta demonſtrata, quam miraculi gratia ferebat, teſtimonium veriſſimum dedit, qui eum antea per annos decem in vrbem non veniſſet, pro diſcutienda veritate caſu oblatus non credentibus fidem attulit. Nec admiratione profectò caret, quod Franciſcus Aretęus in ſua chir. c. 9. refert, Pariſijs ſcilicèt ſe vidiſſe adoleſcentem quendam fuſte percuſſum ad tempora, qui conuulſus tertia die perijt, aperto capite adinuentum fuiſſe os carioſum, in quo hydrargyri portio inuenta eſt, & Io. Langius epiſt. 43. tradit de hydrargyro verba faciens, oſſibus autẽ adeò eſt infeſtum, vt eo inunctos noctu tamen, pluſquam interdiu intolerabili oſtocopo, aut oſſium teredine excruciari inueteraſcẽte morbo experiamur, ſub quibus, ferro exciſis ipſe guttulas argenti viui tremulas non ſemel reperi. Leuinus Lemnius de occultis naturæ miraculis lib. 2. c. 35. hæc habet de argenti viui temperamẽto loquutus. Alij calido, ſiccoq. effectu eſſe ſtatuunt, quod penetrabili vi conſpiciatur, adeò vt inciſa vena eorum, qui ſemel, atque iterum ex morbo venereo inuncti fuerunt argentum viuum emanaſſe conſpectum ſit. & inferius in calce biuſdem libri iterum inquit. Id autẽ admiratione dignum, ꝙ ex morbo eGallico inunctus ſi aureum annulum ore geſtet, Et dentibus, linguaq. hinc inde volutet, argentum viuum, quod corpori ex innunctione innatat, in annulum deuolui ſic, ut totus argenteus eximatur, ac nõ niſi igni admotus priſtino nitori reſtituatur, quo circa conſulo huiuſmodi ceromate delibutis, vt id crebro factitent, in hæret enim ijs magna

gna metalli huius copia, adeò ut obſeruatum ſit inciſa vena aliquot drachmas profluxiſſe. Nos quoq. teſtari poſſumus, q; Alexander quidam Vrbis noſtrę Molendinarius cum ab Empirico quodam ob luem Gallicam, qua vexabatur, profligandam vnguento multo hydrargyro confecto illinitus fuiſſet, vigeſimoſexto menſe à die inunctionis pruritu maximo, grauedineq. circa plantas pedum moleſtari cępit, ita ut cũ nec cõfricatione, nec alio ingenio pruritus mitior reddi poſſet, immo magis illum, ac magis quotidie malè afficeret, arrepta cultri cuſpide alteram pedis plantam eo in loco, quo præſertim põdus perſentiebatur, perforauit, ac ſtatim, argenti viui guttæ nonnullæ emanarunt; ſic & alteri cuidam, qui iam per annum integrum Mercurialibus Lenimentis, & ſuffitibus morbi Gallici profligationem procurauerat, cum fortè caput vulneratum fuiſſet appoſitis ceratis pro conſolidatione vulneris, nonnunquam, dùm medicamenta permutarentur, cerata minutiſſimis argenti viui guttulis conſperſa eximebantur, ſcribit Amat. Luſ. cent. 2. cur. 69. quod puer octo natus annos deuorauit æneum quoddam numiſma ex illorũ genere, quibus ſenes pro cõputis ſuis obeundis vtuntur, & nulla percepta noxa numiſma gracilius redditũ poſt elapſum annum cum excrementis exiuit, ita à naturali calore conſumptum, vt omnibus admirationi eſſet, quod & de annulo meminit Gal. 3. de natural. fac. libet & hoc loco miras quaſdam per aures excretiones exarare. Braſauolus in com. aph. 24. 3. lib. ſcribit ſe habuiſſe filiã nomine Lauram, cui ſtatim ab ortu pus ex ſiniſtra aure exire cępit, & per multos menſes cum teterrimo illius auris fętore perſeuerauit in reliquis ſaniſſima, poſt neſcio quot menſes ſiniſtra auris profluere ceſſauit, & dextera pus profundere cępit, quod vſq. ad ſeptimum decimum menſem emanauit, deindè pus ceſſauit, & continuò ſaniſſima vixit, hoc vero ſubdit fuiſſe uniuerſale naturæ iudicium, quo huius puellę affectum cerebrum expurgauit. Cæſar Odonus Bononienſis Medicus narrabat, ac iuramento affirmabat tanquam miraculum in quodam febrem patiente, cum capitis dolore, vidiſſe ex aure copioſiſſimam aquam clarã, ac limpidã fluxiſſe, ita vt menſuræ illius amplę, quam vulgo Bononię Bigoncio appellant, vacuum tot adimplere potuiſſet. Et Alexander Tralianus Aetius Auic. & Serapio ſcriptum reliquere, ſanguinem copioſum aliquando critice, nonnunquã ſymptomatice ex auribus quẽadmodum & naribus extra fluere. Nec minus reticere volumus hiſtoriam, quam deſcribit Aloyſius Mundella dialogo 4 de clyſteri quindecim librarum ponderis cuidam impoſito, & excreto per hæc verba.

FINIS LIBRI SECVNDI.

MARCELLI DONATI
COMITIS PONZANI, ET EQVITIS
COMMENDATARII Sancti Stephani.
DE MEDICA HISTORIA MIRABILI.
LIBER TERTIVS.
MIRAE TRACHEAE EXVLCERAtiones. Caput I.

MVLTVM Excellens, ac Reuerendus Alexander Valerius, cum moleſtiſſima deſtillatione à capite ad fauces decumbente diu laboraſſet, tandem febri correptus cæpit de dolore conqueri in aſperæ arteriæ ſummitate, quod illi præſertim negocium faceſſebat, cum tuſſiret, aut deglutiret vlcuſculum tamen ore adaperto in eadem parte viſu minimè obſeruatum fuit, ipſe eiuſque frater medicæ facultatis peritiſſimus, & omnes ferè Vrbis noſtræ Medici illum inuiſerunt: multa præſidia, opportunaq. parata ſunt, quorum ope minimè adiutus eſt, exactiſſima victus ratione præſcripta nihil quoque conferente vlcus maius effectum, inferiorem tamen partem, minimèq. conſpicuam occupans, ſanioſa, purulentaq. ſputamina excernere cępit, perſeueranteq. affectione per menſes tandem

tem extinctus nobis, vniuerſęq; Ciuitati magnum ſui deſiderium re-liquit. Non leuiq; admiratione Medicos omnes affecit, illum nanque ſanitati reſtitutum fore opinati erant, Gale. nanq. lib. 5. Meth. med. c. 12. ubi de huius generis morbo ex intento pertractat, cõſimilem undequaque hiſtoriam recenſet, ſcribitq. quòd vlcera, quæ in aſperæ arteriæ interiori ſunt tunica, curationem recipiunt, ſeque non paucos eorum, qui ita erant affecti, ſanaſſe gloriatur: Aetius quoque ſe. 8. c. 64. ſic ſcriptum reliquit, quæcunq. in aſpera arteria vlcera fiunt iuxta pelliculam eam intus ambientem, & maximè propè eius extremum, aut in ipſa arteriæ extremitate ſanabilia omnino exiſtunt, & ipſe non paucos hoc modo affectos curaſſe teſtatur. Ex hiſce authoritatibus patere poteſt vlcera aſperæ arterię facilè ſanationem admittere, quod tamen ſecus eueniſſe in iam dicto ægrotante obſeruatum eſt, cui tamen & ratio victus, & medicamẽta à Medicis, & adſtãtibus accuratiſſimè iniuncta fuerunt, ipſeque quæcunq. præſcribebantur, ſumma obedientia admittebat. Quod quàmuis prænarratæ authoritates oppugnent, ratio ipſa tamen ſuadet; Nàm ſi pulmonis vlcera Gal. lib. 5. meth. c. 8. ex eo potiſſimum inſanabilia iudicat, vel ſaltem difficilia ſanatu, quòd membrum affectum, pulmo inquam, in perpetuo ſit motu, & propter reſpirationem, & propter ſanici, & puris euacuationem, quæ cum per tuſſim fiat, tuſſis ægras partes lacerat, cur etiam non dicemus aſperæ arteriæ vlcera difficilia ſaltem curatu, ſi non inſanabilia, cum & ipſa arteria aſpera in perpetuo ſit motu propter reſpirationem, quin etiam in deglutitione cibariorũ moueatur, vt cedat cibarijs per œſophagũ tranſeuntibus, & præterea cum tuſſi quoq. præſertim illius ſummam partem moueri contingat; nàm nõ ſolum vlcera aſperæ arteriæ tuſſim excitant ſed & vlcus gulæ aſperæ arteriæ cõmunicans tuſſim pariter efficere poſſe teſtatum reliquit Aretęus; addamus ad hęc, ſi vlcera pectoris Gal. eò q; carnoſum membrum ſit, pulmonis vlceribus facilius ſanari ibidẽ ſcribit, & aſperæ arteriæ ſubſtantia neruoſior, minuſq. carnoſa ſubſtãtia pulmonis eſt, ergo & difficilè ſanari cõcludendũ, cũ carnis admodũ expers ſit. præterea ſcribunt omnes ulcera pulmonis eſſe quoque difficilia curatu, q̃a cũ exſiccationẽ req̃rãt, quatenus ulcera ſunt, difficile tamẽ exſiccari poſſunt, quia membrum illud multa humiditate redundat, quare & nos eadem de cauſa dicemus vlcera tracheæ arteriæ eſse difficillima curatu, cum cõtinuò in illa ſenſim humiditas percoletur, quinimmò ut caput arteriæ tũ vocis, tũ reſpirationis gratia cõtinuò humeſceret, ad laryngis radicem natura utrinque appoſuit glandulas; addamus etiam partem hanc difficilè quemadmodum & pulmones medicamenta admittere, quæ etiam inter cauſas difficilis cura-

tionis affectionum illius adnumerari conſueuit, præſertim quæ ſicca actu ſunt,& maximè auxiliari poſſunt, vndè & ob id etiam non facilè curari poſſe exiſtimandum. Vltimò dicamus, ꝙ ſicuti illi, qui ægrotare non conſueuerunt, ſi ægrotent, vel moriuntur, vel ſaltem in magnum vitæ diſcrimen labuntur, eò ꝙ valida de cauſa, & forti admodum morbo corripi neceſſe ſit, à pari cum aſpera arteria corpus ſit durum, & ſic cum, tum ratione cartilaginum, tùm membranarum, ex quibus cõſtat, quæ ſolidæ, terreſtres, & duriſſimæ oſſibus duntaxat exceptis, corporis noſtri ſunt partes, vtiq. non niſi à forti cauſa exulcerari poſſe dicendum, & per conſequens haud ita facilè ſanari, quemadmodum Gal. & Aetius literis mandarunt. poſſumus tamen ſic nodum hunc ſoluere dicentes, ſi vlcus dùntaxat ſuperficiem extimam arteriæ aſperæ occupauerit ſanabile facilè eſſe ex Gal. & Aetij ſententia, quod ſi vlcus altius in arteriæ eiuſdem ſubſtantia inſederit, vel inſanabilia prorſus eſſe, vel ſaltem difficilia admodum curatu exiſtere, quæ ſententia quoque ex Auic. dictis colligi poteſt, ſic 3. can. fen. 10. tract. 4. c. 18. ſcribentis. Et quandoq. recipit iſta corroſio curã, cũ eſt in principio, & eſt ſuper paniculum tegentem cannam intrinſecus, in cartilaginibus autem ipſis non recipit. Quod pariter ex Gal. met ipſius doctrina colligitur, nàm ſic ſcribit lib. 7. de vſu partium. c. 7. Cartilaginum aſperæ arteriæ affectus, aut inſanabiles eſſe, aut ſanatu quam difficillimos, at ipſius tunicæ incommoda facilè reſarciri, niſi fortè aliquando à magna putredine ipſius portio quædam eroſa, cartilaginem nudam penitus deſtituerit, non enim amplius affectum eiuſmodi facilè ſanaueris, non vtique propter tunicam, ſed ꝙ malum ad cartilaginem peruaſerit; ex hiſce itaque concilium in Gal. dictis facilè ponere poſſumus, ſed altera meherclè haud facilis oritur difficultas ex illius doctrina eodẽ lib. 5. met. med. vbi Iuuenis, qui empiricè medicabatur, hiſtoriam tradens, vlcere aſperæ arteriæ laboraſſe manifeſtè concludit, at ex comeſtorum, bibitorumq. tranſitu nullum ſenſum percepiſſe, quinimmo nec ex aceto, & ſynapi, quos illi deuorandos certiores notitiæ cauſa dederat, ex quibus concludit in ſuperiore aſperæ arteriæ parte vlcus minimè fuiſſe. At in Ægro noſtro, in quo dubio procul aſperæ arteriæ partes ſupernę vlceratæ erant, quàmuis id ore adaperto interius aſpicientibus oculorum fidè dignoſcere non liceret, ex triſti tamen ſenſatione partium illarum per ſe patientium, & reliquis partem affectam docentibus certò innoteſcebat. Qua de re ſi iuueni illi à Gal. adnotato dolor in arteria aſpera circa collum inerat, mirùm videtur, ꝙ nullum in deglutione dolorem pateretur, tempore nanq. tranſglutionis præſertim cum magnæ molis cibaria deglutiuntur, aſperæ arteriæ tunica, quæ gulæ incumbit.

cumbit, à transglutitorum tranſitu propulſa, atq. in amplitudinem cartilaginum euerſa ſtomachi rotunditati cedit, vt totus cibariorum tranſitui ſubſeruiat, quemadmodum Gal. 7. de vſu partium c. 7. docet, qui fieri itaque poteſt, vt malè affecta arteria, præſertim vlcere detenta in transglutitione non doleat, præſertim cum Gal. Aetius, Auic. omneſq. propemodum de re hac ſcribentes ſtatuant in loco vlcerato laborantē manifeſtum dolorē perſentire, quantò magis etiam in deglutitione, cum aſpera arteria œſophago indubiè conſentiat, doloroſum ſenſum percipient? tollitur hic ſcrupus dicendo Gal. in loco meth. Aſſeruiſſe (vt ex illius dictis colligitur) ægrotantem illum iuuenem in ſuperiori aſperæ arteriæ parte nullam noxam ex cibariorū contactu, nec ex eorundem qualitate acri in tranſitu perſenſiſſe, quia exterius in parte, quæ oculis ſubijcitur non erat affecta, nàm inſpicienti nec vlcus, nec vlceris indicium vllum ſe ſe offerebat, at quod in deglutitione non doleret, non dicit, & ſi dixiſſet, haud illi credendum eſſet, cum ratio, & experimentum oppoſitum demonſtrent, nàm leuiter quantùmuis inflāmatione correpta aſperę arterię qualibet parte, in deglutitione etiā ſi aquam deglutieris, dolor exoritur. Oritur & aliud dubium in eodē textu Gal. ait enim medicamenta ad aſperæ arteriæ vlcera facientia cubanti ægrotāti ſupine humida exhibuiſſe, ac iuſſiſſe, vt diutius ore detineret, vt paulatinè in aſperam arteriam defluerent, ſic igitur faciens ſe manifeſtè aiebat ſentire adſtringentis medicamenti vim circa vlcus, ſiuè vis huc per diſtributionem tranſmiſſa eſt, ſiuè medicamen ipſum roris ſpecie in arteriam ad vlcus defluxit, & tanquam percolatum eſt, ex quibus concludere videtur, non ſolum medicamenta ad aſperæ arteriæ intimas partes peruenire poſſe, ſed etiam per diſtributionem, textus Græcus habet κατὰ διάδοσιν ideſt diſtributionem. At quō medicamenta arterialia, vt ita dicam, per diſtributionem ad aſperam arteriā peruenire poſſint ſeruata adſtrictione, non caret certè dubitatione; Hinc iure meritò Serapio trac. 2. c. 26. inter cæteras cauſas difficilis curationis vlcerum, pulmonum, & Thoracis partium hanc vnam adnumerat, ꝙ ad locum affectum vis medicamenti nō perueniat niſi parua, ait enim, ꝙ virtutes medicinarum debilitantur, & mollificantur in lōgo ſuo tranſitu, per quem incedunt, & alterantur in illo tranſitu, quoniam neceſſarium eſt, vt prædictæ medicinæ perueniant primo ad os deindè ad guttur, deindè ad meri, deindè ad ſtomachū, deindè ad vnū ex inteſtinis gracilibus, deindè ad venas meſaraicas, deindè ad venas, quæ ſunt in concauo hepatis, & ex illo peruenit ad venas, quæ ſunt in gibbo hepatis, & ad venam magnam profundā, & ex hac peruenit ad cor, & ex corde ad pulmonem, quare in longitudine iſtius ſpatij tran-

ſitus alteratur medicinæ, & ſeparatur virtus ipſarum, cum permixtione earum cum materijs. Hactenus Serapio, Quod etiam & Gal. ipſe 5. lib. Met. c. 11. ſic adnotauit. Vlcera quæ in Thorace, & pulmone conſiſtunt difficilius ijs, quæ ſunt in ventriculo ſanantur, vt quorũ ſitus longius abſit, atq. idcirco vis medicamentorum remittatur, & paulo poſt circa calcem capitis ſubdit, medicamenta, quæ ad vlcera pulmonis curanda bibuntur, vel eduntur, non poſſe cõtingere vlcus, ſicut in ventriculo, & quod per medium interuallum ferè vim ſuã amittant, & paulò antea ſtatuerat; quod per os ingeſtũ fuerit, integris viribus ad inferiora pertingere non poſſe, ergò tantò minus ad pulmones, reliquaſq. thoracis partes, cum longior tranſitus ſit, & pars affecta remotior. Id animaduertentes nonnulli, non diſtributionem, ſed tranſumptionem vertunt dictionem Græcam διάδοσιν aiuntq. non ſolum medicamentorũ huiuſmodi in ore detentorum aliquid per laringis rimas percolari ſenſim & ſenſim, ſed & in tranſitu per Oeſophagũ tranſumi, & reſudare, quod Alsharauij authoritate 11. Theyſir confirmant, vbi ſcribit, non ſolũ medicinæ ad aſperã arteriã penetrant ſenſim & ſenſim per rimas epiglottidis, & ipſius oris reſudãtes, ſed & paulatinè incedẽtes per meri iuuant per modũ trapellationis, ſicut trapellat aqua à vaſis nouis terreis cũ implentur ea; ſed hęc expoſitio profectò minimè recipienda, tũ quia vox græca propriè ſignificat diſtributionẽ, tùm etiã quia, quod Alsharauius ſcribit, non facilè credendum, ꝙ ſcilicèt in tranſitu momentaneo cibi, vel potus portiuncula vlla ſtomachũ permeare poſſit, & cartilaginoſam pariter tracheæ ſubſtantiam: Quin pro dubitatione tollenda dicendũ exiſtimo, & ſi medicamenta per diſtributionem ad aſperã arteriam, aliaſq. pectoris partes perueniunt, vim ſuam remittunt, nihilominus nõ penitus illis adimitur, ſicq. iuuare poſſunt, Quare nulla difficultas in Gal. dictis remanet, libet huic capiti finem imponere, hiſtoria addita, cuius meminit Cornelius Gemma lib. 2. coſ. c. de febre Epidemica peſtilenti, quo loco tradit ſe vidiſſe mulierẽ, cui in pelliculas craſſas, & glutinoſas, non ſolum lingua; ſed & Oeſophagus vniuerſus cum ventriculo tandem & inteſtinorum tunica putruerunt.

Vocis admirandæ interceptiones. Cap. 11.

QVòd quis repente obmuteſcat ex venarum interceptione occluſioneque ſanus alioquin & abſq. occaſione, fortiuè cauſa aliqua quemadmodum Hipp. 4. de rat. vic. acut. ſec. 23. docuit, admiratione profecto caret, quod apoplecticis euenire quotidie obſeruamus, minus quoque admirandum & tumore aliquo

fauces

fauces vel aſperam arteriam occupantibus vt in anginoſis vocē intercipi, affectis verò neruis muſculorum intercoſtalium vocē adimi aliquantulum admirabilius ſic Gal. lib. 1. locorum aff. cap. 6. cecidit quidam ab alto in terram ita vt dorſi initium affligeretur, is tertio die exiguam admodum vocem emiſit: Quarto deinde die omnino obmutuit, reſolutaque ſimul fuerunt crura manibus omnino illæſis, ſed neq. ſpirationem amittebat, neque difficulter ſpirabat. Quum enim tota ſub ceruice ſpinalis medulla eſſet reſoluta, accidit Thoraci vt tum per ſeptum tranſuerſum & muſculos ſupernos numero quidem ſex moueretur: quippe nerui ex ſpinali medulla, quæ in ceruice eſt, ipſis adueniunt. At intercoſtalium muſculorum nerui, per quos exufflationem fieri diximus, omnes affecti erant. Quum itaque fruſtra medici negotium ſubirent circa crura quidem ut potè reſoluta, circa guttur vero propter vocis affectum equidem id interdixi, atque affecto duntaxat loco curationem adhibui, proinde finita tandem ſpinalis medullæ inflammatione à ſeptima die vox reſtituta eſt iuueni, & crura motionis facultatem recuperauerunt, ſed longe mehercle ſuſpiciendum magis ex neruorum recurrentium, qui minimi, certè ſunt læſione nō ſolum oblædi, ſed & penitus intercipi vocem, ſcribit Gal. loco citato huiuſmodi hiſtoriam. Quum ex ceruice quidam chœradas ideſt ſtrumas in profundo incumbentes excideret ac deinceps interſecandum quoddā vas, membranas non ſpecillo ſecaret, ſed vnguibus euelleret imprudēs ob ignorantiam ſimul recurrentes neruos diſtraxit, atq. hoc pacto puerulum liberauit à ſtrumis ſed mutum reddidit. Quidam alius in alio puero ſectionem faciens ipſum ſimiliter ſemimutum reddidit læſo videlicet altero duntaxat neruo, mirabantur verò omnes, quo pacto neque aſpera arteria, neq. gutture quicquam affecto, vocem lædi contingeret, qui cum vocales neruos me oſtendente conſpicerent, admirari deſinerunt. Perſimilem hiſtoriam recitat Amat. Luſ. cēt. 2. cur. 70. Mulier Illyrica quę ad caput montis habitat, quum ſtrumam à Gallica ſcabie originem ducentem in collo haberet, Mendicum quendam officio Medici fungentē pro ſui valetudine accerſiuit, qui indiſcretè quū pro ea propulſanda multis uſus eſſet medicamētis, ita ſublimatum, vt eius reſecaret radices, loco indidit, à quo alter neruorum ex pectore recurrentium, qui vocem effingūt inibi corroſus eſt, vndè ipſa paulatim raucefacta uocem ferè in totum amiſit. Audiamus & Beniuenium, qui ita cap. 91. ſcribit. Ruſticus quidam cum decliuiori capitis prora percuſſus recidiſſet, & alteram capitis ipſius partem oppoſitam ad terram, vt par fuit, elideret, ſurrexit quidem ſed mutus, id autem ſiuè ex repercuſſione neruorum, qui reducuntur ex pectore, ſiuè ex diffluēte mate-

ria, quæ neruos illos oppleuerit tàm incertum, quam certiſſimum ex hoc communicatam noxam neruis ipſis,qui vocem effingunt:Non ſolum autem reuerſiuis neruis diſſectis,& laceratis, ſed etiam refrigeratis vocem obledi teſtatur ibidem Gal.per hæc verba. Equidem vocem vitiatam fuiſſe memini, adeò vt penè perderetur infrigidàtis vehemẽter neruis recurrentibus, quum per hyemem in collo adhibita fuiſſet quædam chirurgia, quod quum intelligerem calorificis remedijs naturalem temperaturam neruis reſtituens vocem reuocaui.Horum etiã recurrẽtium neruorum admirabilem virtutem, Gal.7. de vſu partium c.16.decantat,ac à ſe primum inuentos gloriatur lib. de locis affec. & certè maximè mirandum neruos minutos, & capillorum inſtar ſubtiliſſimos quemadmodum Gal.ipſe lib.de præcognitione c.5. eſſe tradidit,reciſos refrigeratos,vel interceptos vocis deperditionis cauſam eſſe, quod pariter experimentum comprobare teſtatur Realdus Columbus lib.14. de ſectione viuorum ita ſcribens. Hi reuerſiui, ſeu recurrentes, vocalesuè nerui, ſurſum reuertuntur aſperæ arteriæ adhærentes,atq. in laryngam immittuntur,recurrentem neruum ita facilè agnoſces, tùm quia albicat, tum quia inſtar fili videtur eſſe, hunc eleuato, nàm ſi illum digitis compreſſeris, dictum ac factum miſero cani vox imminuitur,ſi manum detrahas, ita vt animalibus ſpiritibus aditus pateat,vox denuò reuertetur, ſin dextrum neruũ abſcindas prorſus amittitur. Nunc de ſiniſtro reuerſiuo neruo dicamus. Adminiſtratio eodem modo fiat,quo in dextero dictum eſt, ſi neruũ vinculo excipias, & coarctes,ſtatim mutus efficiet, ſi diſſoluas ſemilatrabit, ob dexteri nerui abſciſionem,ſin tranſuerſum diſſecaueris,mutus in æternũ fiet, ſuperuiuere tñ poſſet,ſi dimitteretur cum tanto vulnere,niſi alia afflictio afflicto adderetur, profectò pulchrum eſt ſpectare,cõſideraturq. pulcherrimum, quo pacto duo neruuli adeò paruuli tàm bellam edãt actionem,qualis eſt vocis ipſius efformatio; nemo eſt,qui non obmuteſcat. Hanc rem non poterat non ſatis admirari doctus, atq. inſignis Philoſophus Hieronymus Põtanus,& Excellentiſſimus Medicus Pontificius Paulus Manilius,nec non Excellens Ioannes Valuerdius anatomicæ artis ualdè ſtudioſus,meiq. amantiſſimus, cum præſertim ſciret Ariſtotelem ſentire vocem à corde proficiſci. Quod ſiquis Ariſtotelis ſententiam obſtinarè tueri velit, inquiens arterijs carotidibus deligatis vocem amitti,is ſciat,niſi vnà neruus recurrens vinciatur,quod ſæpè vſu venit,id nullo pacto factum iri,veriſimileq. eſt eos, qui Ariſtoteli impoſuerũt de vocis origine,quod à corde oriebatur,ea coniectura neruum reuerſiuum vnà cum arteria Carotide vinculis excepiſſe.

Gurgulionis miræ inflammationes. Cap. III.

GArgareon, ſeu Gurgulio oblonga particula carnea, & fungoſa à palati fine, vbi narium foramina fauces ſpectant, piramidi inuerſæ ſimilis in oris amplitudinem propendet, huic particulæ duplicem vſum aſcribunt Anatomici, inter vocis nanq. inſtrumenta primum enumerant; ſecūda riò verò, ne aer frigidus nimis attrahatur, accommodare tradunt; vt interim omittamus tertium uſum, quem addunt. Auic. & Haly dicentes, hanc particulam ad fumi, puluerisq. ab aere inſpirando expurgationem fabricatam fuiſſe. hanc inflammatione corripi familiariſſimum eſt, miro tamen modo raroq. præternaturam excreſcere aliquādo obſeruatum. talem deſcribit hiſtoriam Leonardus Batallus ſuo libello de catarrho. Agitur nunc annus quartus, ex quo quendam mihi amicum inuiſi, cui repentè ex labore hæc particula adeò laxata fuerat, vt ad anteriores vſque dentes protenderetur, traxerat enim illam patiens digitis, cum linguæ illam inſidere ſentiret, fretus pituitam, uel aliud quippiam eſſe, parùm ſanè abfuit, quin illam trahendo rumperet, ꝙ tenuis facta eſſet, & hebetiſſimo, imo tunc potius nullo ſenſu prædita, eius radice excepta, nàm & ſana hebetem ſenſum habet; hic eadem die ſolo gargariſmate ex ſummitatibus vitium liberatus fuit. Meminit & Aretæus lib. 1. c. 8. vbi Columellæ varios tumores connumerat, miræ cuiuſdam ipſius excretionis, quam ab alio adnotatam nuſ libi legimus, & ait, bicornem Columellam reddi geminis membranis, hinc atque indè pendentibus, hæ enim membranæ ab vtraq. parte iacent veluti ſquammæ latæ, ac veſpertilionum alæ. Verùm quod mihi in prænarrata hiſtoria animaduerſione maximè dignum videtur præter longam illam gurgulionis excreſcentiam iſtud eſt, quod repentè talis euaſerit, cum id non niſi longiori tempore fieri Gal. 14. meth. teſtatum nobis reliquerit, quare illud eueniſſe crediderim ex violenta manuum attractione, quæ ſtatim Columellam ita in longum excreſcere coegit. Hanc autem caudæ muris inſtar ex fluxione inflammatam elōgari teſtes ſunt, Gal. eodem 14. meth. c. 13. Aetius lib. 8. c. 41. & Paulus lib. 6. c. 31. Cumque talis à Medico reperitur, ſi leuioribus tentatis auxilijs malum non ceſserit, ſi iam liueſcat, vel ad albedinem vergat, ſecanda erit non ſolum ex Gal. præcepto ibidem, ſed & Hip. 3. Progno. ſicuti dùm maximè rubet minimè ad ſectionem properandum, nanq. ob inflammationem, ſanguinis fluor notabilis excitatur, & non quod voluit Auic. 9. fen. 3. eo ꝙ ad illam multę arterię venæq. perueniāt, illiuſq.

ſiuſq. ſubſtantia plena ſit, quod tamen nec Gal. nec poſteriores Anatomici diligentiſſimi obſeruarunt, nec minus ratio ulla perſuadet, Quo pacto verò, quibuſque ſeruatis, cum pars hæc ſecāda erit, id perfici debeat, ex Albucaſi c. proprio, & Aetiò, Pauloq. locis citatis diſcere poſſumus. Illud tamen minimè prætereundum duxi, quod à Nicolao Florentino literis mandatum legimus ſer. 7. ſum. 2. trac. 1. c. 34. Cantores nonnullos, vt vocem groſſiorem emitterent, canendo ſibi particulam hanc abſcindendam curaſſe: quod certè fabuloſum exiſtimamus, uidemus enim quendā, cui ex Gallicano vlcere pars hæc excíſa fuit, ita exiguam vocem edidiſſe, vt vix intelligi poſſet, Nec deeſt ratio, nàm Gal. tùm loco citato, tùm etiam lib. de Anat. viuorum c. 11. intra uocis inſtrumenta ipſam recenſeat, atque veluti plectrum quoddam uocis eſſe dicat, quod etiam Auic. fen. 9. 3. & Auer. 2. coll. fatétur, Quinimmo Gal. eodem 11. de uſu partium ait gurgulionem ad vocis magnitudinem conferre, & in eum vſum procreatum eſſe, tantum abeſt quod Nicolus affirmat, ad uocem groſſiorem reddendam abſcindi conſueuiſſe, ueritati conſentaneum eſſe.

Linguæ miri tumores. Cap. IIII.

QVod de Columellæ diximus miro incremēto, idem de linguæ mira excreſcentia non ſemel obſeruatū ſcimus. Vidimus Excellentem D. Iulium Facinum ex Ducali Magiſtratu ex catarrhi defluxu in linguæ mirum tumorem incidiſſe, idq. vnica nocte, ita vt extra os prominerer lingua, quæ mox ſuperficie tenus pluribus in locis exulcerata apparuit, deglutitio omnis prohibita, nec loquēdi vlla aderat poteſtas ita vt ſuffocationem ueritus teſtamentum ſcribere coactus fuerit; qui tamen pluribus adhibitis auxilijs conualuit. ſcribit Victorius Trincauellius lib. 5. de cur. par. aff. c. 11. Nec minori impedimento ſermoni eſt lingua, ſi maior ſit procreata, quàm modus naturæ requirit: Nàm & aliquando vidi aliquos, qui magnam admodum linguam aliorū comparatione haberent, obſeruaui eos tardius, & ægrius loqui, & aliquando hęſitare; poteſt autem illa, & ex morboſa cauſa augeri ſupramodum, videlicèt ex aliquo tumore præter naturam in éa ſuborto, vt illi accidit, quem refert Gal. 14. Meth. adeò enim illi lingua intumeſcens creuit, vt etiā os capere nequiret, ſed exertam deferre cógeretur. Nos etiam duos vidimus, quibus lingua ita intumuit, ut neq. loqui, neq. comedere poſſent, immo duas: fuere enim mulieres, quarum altera in ætate iuuenili erat, & cum iudicarent Medici eſſe infectam morbo Gallico appellato,

lato, decreuerūt illam inungere, ut eo tempore inungere ſolebant, antequam irreperet conſuetudo vt ex decocto ligni Indici curarentur, Medicus verò cui ſe curandam commiſerat, vſus eſt ſatis imprudenter vnguento, nàm præter id, quod plus hydrargyri addidit, quam par eſset, inunxit etiam caput, vel potius capiti ceratum ex eadem materia appoſuit, quo deindè factum eſt, vt violentius humores commoti præcipitanter ad linguam confluxerint, vndè illa adeò intumuit, & elongata eſt, ut in ore contineri nequiret, ſed exertam diutiſſimè immo ultra menſem detulerit, deindè reſoluto tandem tumore linguam retraxit, ſed abiecta pelle vniuerſa quaſi vagina, & ea extra os relicta, Altera verò iam in primo ſenio, cui cum cœpiſsent Variolæ ab Arabibus appellatæ efflorеſcere, & extuberare in vniuerſo corpore, tanta earum copia occupauit vniuerſam faciem, & non modo illa intumuit, ſed & lingua correpta eſt ab adeo numeroſis id genus tuberculis, vt intumuerit adeò, quod totum os repleuerit, nec eā mouere quoquomodo per os poterat, neque comedere, niſi ꝗ cibus fluens per fiſtulam impoſitam, immo vi adactam inter linguam & buccam inſtillabatur, & ita alta, & nō ſine magno diſcrimine donec inclinante tumore lingua mutata pelle redijt ad priſtinum ſtatum.

Verruca in Gutture. *Cap. V.*

IOannes Iacobus Fugacina ciuis Mantuanus habitu corporis melancholico præditus, verrucis quam pluribus gutture, faucibus, & radice linguæ occupantibus diu uexatus fuit, quæ præſertim maximè deglutitioni officiebāt, res ſanè non frequēter obſeruata, ſed rarò admodum, nā & toto vitæ noſtræ curriculo ſemel tantū, & alteri Attilio Malegnano dicto eiuſmodi verrucis, ſed longè minoribus uniuerſam linguā conſperſam uidere licuit. Erant autē ex illis quas Myrmecias appellant, vulgò Porri dicuntur huiuſmodi tubercula, eo ꝗ fila quædam intra ſe contineant, porrorum capillamentis radicalibus perſimilia. Latini uerò verrucas uocant, eo ꝗ montium eminentijs conſimiles ſint. Nam uerruca editior mōtis, & aſpera pars eſt, ueluti Gellius interpretatur lib.3.c.7. undè uerrucoſa loca dicuntur, quæ inæquales diuerſas, & excreſcentes partes habent. Hinc Perſius ſatyra prima. Sunt quos Pacuuiuſq. & verrucoſa moretur Aethiopia, & Plinius lib.31.c.12. Verrucas lapillorū vitia, ac tubercula eſſe ſcribit, & Columella lib.8.c.6. ver ruculas appellat excreſcentias illas, quæ capris ſub maxillis pendent; Græci vocem generalē non habent, qua hæc tuberculorum genera cōprehen-

prehendant, hæc tamen in binas partes diuidunt, alteram μυρμηκία altetram ἀκροχόρδονας namq. qui ἧλος & θύμιον ſub verrucarum genere reponunt, inter quos Tagaultius lib. 1. inſt. chir. cap. 9. & Manardus lib. 7. epiſt. 2. id minus propriè, vt noſtra cenſet minerua, faciunt. Namque Thymi ſi Gal. credimus in calce lib. de tumoribus præter naturam ſunt carneæ excreſcentiæ veluti Epulides, & Parulides, & 14. meth. c. 13. Thymos quoq. carneas excreſcentias vnà cum Enchantide, quæ & ipſa oculi carnea excreſcentia eſt, enumerat, at Verrucæ minus appoſite dici poſſunt carneæ excreſcentiæ, cum ſubſtātia longè duriore ipſa carne conſtent, ſic quoq. & ἧλοι ſeu claui nō verrucarum ſunt ſpecies, ſed potius ad callos vulgò dictos, quos alia voce Græci vocans τύλους ſunt referendi, qui non ſpontè, ſed ex labore, uel partis attritione, & compreſſione obdurata cute gignuntur, & ab Auic. c. 14. fen. 7. trac. 3. lib. 4. cornua appellantur, & A Marcello 34. c. & Paulo lib. 6. c. 87. & Aetio lib. 14. c. 4. à verrucis diſtinguuntur, licèt Celſus Verrucæ uocem adeò generali ſignificatione vſurpans, & Thymum, & clauum ſub illa repoſuerit, clariſſimiſq. viris præmemoratis errandi anſam præbuerit, at illis hoc condonemus, & cum Gal. lib. 14. Meth. duas tantum verrucarū ſpecies ſtatuamus Myrmecias ſcilicet, & Acrochordonas, uocāt autem Græci primam verrucarum ſpeciem μυρμηκίαν Latini verò formicam, eo ꝙ ſi perfricentur huiuſmodi verrucæ punctionis ſenſum inferant, ac ſi pars at rectata formicarum morſibus vellicaretur, quemadmodū Aetius & Paulus locis citatis adnotarunt. Quo loco in Pauli verſione Andernacum mirè lapſum obſeruamus, cum enim Paulus lib. 4. c. 15. ſcribit πρὸς τὰς ἀποψήξεις hoc eſt ad frictiones, ſeu attrectationes Andernacus latinè interpretatus eſt, ſiquis contrectet, & rectè quidem, nā ἀπόψηξις ideſt defricatio, à uerbo ἀπόψηχω ideſt defrico deriuatur, at lib. 6. c. 87. repetens ea, quæ de Myrmecijs lib. 4. dixerat Paulus textus habet πρὸς τὰς παραψύξεις & Andernacus literę deprauationem nō animaduertēs, ſcilicèt loco η impreſſoris uitio. υ. poſitum, cum παράψυξις hoc eſt refrigeratio à verbo παραψύχω quod eſt refrigero dicat̃, interpretatus eſt eo loco perperam ad frigora ſenſum formicarum morſibus ſimilem excitare verrucas Myrmecias, quas ſic vocatas alij contendunt, aut Aetij loco citato, quod nigræ ſint, quēadmodum ſunt formicæ, quod tamē ex Græci codicis deprauatione ita legi crediderim, cum nunquam nigras verrucas, ſed ſemper albas mihi videre contigerit. Non deſunt, qui ex Marcello c. 34. affirment verrucas haſce minores congeſtas ita vocari, ſcilicèt formiculares, quoniam plures inſimul aggregatæ, ac paruæ inſtar formicarum plurium conſpiciantur. Vocantur quoq. à latinis, ſeſſiles verrucæ, eo ꝙ veluti ſedere uideantur, ſicuti Mar-

ti Martialis lib. 5. dixit, Et vtrunq. porrum, ſeſſileſque lactucas, ideſt ita humi proiectas vt ſedere videãtur. Acrochordones uerrucas ſecũdo loco ita vocatas cenſet Paulus, quoniã chordæ extremitati reſpondeant. & Aetius quoq. locis citatis, quo pacto autem chordæ extremitati aſſimilentur, varij uaria ſenſere, nanq. alij ea in parte, qua cuti alligantur, quia anguſtiores ſunt ita aſſimilari cenſent, alij uerò diuerſa ratione, ſiquis enim alicubi chordam reſecuerit, extremumq. illius diſſectionis diſſipari permiſerit, vt hinc indè fibræ diſterminentur, ut extremũ chordæ latius euadet ſuo ortu, ita Acrochordones tenuiores in baſi cum ſint in ampliorem deinde ſummitatem progredientes, prædictæ reſectæ, & diſterminatæ chordæ imaginem referunt Gal. uerò non quod extremo chordę aſſimilentur, ſed quia extremas cutis partes occupent, lib. & c. 2. Met. ἀκροχορδόνων dictas uoluit à nomine ἄκρα & uerbo χορδεύω ideſt extrema lingans, ſeu lædens, duas itaque tantum uerrucarum ſpecies ſtatuamus, nam nec Thymi, nec Claui ſub hoc genere reponendi ſunt.. Nec pariter recipiendum eſt, quod Oribaſius latinus Aph. Hip. interpres, quem ſequitur Thadęus Florentinus in exp. Aph. 26. 3. lib. tradidit. Satiryaſim ſcilicet eſſe uerrucæ ſpeciẽ ab Acrochordone differentemq, uod Acrochordon ſingulatim fiat, Satyriaſis uerò una excellens verruca ſit, cui paruæ multæ circum creſcunt, quod falſum eſſe inferius aphoriſmum illum exponentes demonſtrabimus. Ad rem noſtram itaq. reuertens dicimus ex Myrmeciarum genere uerrucas, quibus Aegroti ſuperius memorati in faucibus, & lingua uexabantur fuiſſe non quidem, ꝙ dolerent; ſed quia deglutitioni impedimẽto erant, triſtemque etiam ſenſationem mole ſua inferrent. Et ſi enim Celſus lib. 2. c. 1. in expoſi. præcitati aphoriſmi Acrochordones uerrucas dolentes eſſe dixerit, & lib. 5. c. 28. Myrmecias maiorem Thymis excitare dolorem ſcripſerit, experimento tamen erroris conuincitur, cui & Paulus atteſtatur loco ſuperius adducto, nàm Acrochordones, & Myrmeciæ niſi inflammentur, vel vlcerentur niſiq. ualide comprimantur, penitus indolentes tumores ſunt. Ex qua materia tuberculi ij generentur, non omnibus eadem eſt ſententia, Oribaſius loco citato ex multitudine humorũ potiſſimumq. pituitæ fieri tradit. Philotheus in eiuſdem aph. explanatione ex mali humoris multitudine generari uoluit. Gal. lib. de morborum cauſis cap. 6. ex humorum commixtione fieri Acrochordones dixiſse adnotauit Braſauolus, at ſi illius loci textus diligenter perlegatur, Acrochordones fluxionum humorum partus docet. Gal. at cuius humoris, ſynceri ne an commixti non explicat. Raſis 36. cont. trac. 2. c. 9. ex humore melancholico craſſo Verrucas ortum trahere affirmat, quod pariter Auic. lib. 4. fen. 7. trac. 3. c. 12. cõfirmat,

& ſi

& ſi antea 1.lib.fen.2.c.5.ex bile ſanguini mixta fieri ſcripſiſſet. Hos inter recentiores ſequitur Manardus, Alsharauius lib. Prac. trac. 29.c. 24. verrucas ſiccas ex humore melãcholico, humidas ex humore flegmatico oriri ſcriptum reliquit, & Abynzoar trac.7.c.9. fieri ex flegmate groſſiſſimo, terreſtri & frigido docet, licèt lib. 1. trac. 5. c.3. dixiſſet oriri, uel ex humore melancholico, vel ex flegmate groſſo viſcoſo, quo loco recitat hiſtoriam cuiuſdam de familia Haly, in cuius carceribus erat ipſe Abynzoar, qui cum non digereret cibum, & febre inordinata lenta febricitaret, & varij coloris egeſtiones egereret; cum impoſuiſſet manum fundo ventriculi, inuenit ibidem duritiem ad magnitudinem pomi, abſq. ſenſu alicuius doloris, niſi fortiter compreſſiſſet, quia tũc modicum dolorem perſentiebat, & quadam die cum aſſellaſſet, aſſellauit quoddam rotũdum, quod habebat formam pomi cum radice vna, & erat ſolidum, & quoties poſtea aſſellabat, egerebat ſanguinem in magna quantitate, & ſic perſeuerauit pluribus diebus, donec mortuus fuit, huncq. ait paſſum fuiſſe verrucam illamque magnam in ventriculo, & quod forſan multas alias verrucas habebat in vẽtriculo, ſubiungens ibidem aliam hiſtoriam cuiuſdam quem inuenit in Hoſpitali infirmum, qui habebat verrucam propè orificium vẽtriculi: Perſimilem hiſtoriam legimus apud Raſim 5.conti. vbi habet. Vidi quendam vomentem petiam carnis maiorem nuce, & perpẽdi, ꝙ in ſtomacho eius erat fiſtula magna habens paruam radicem, quam natura expulit per vomitum eradicando eam, puto tex. eſſe mẽdoſum & loco quo habet fiſtulam, legendũ eſſe verrucam, nàm cætera, quæ in ipſo leguntur minimè aptari poſſunt fiſtulæ, ſed bene verrucæ, ſicq. tota litera erit optimè cohærens. In qualibet autem corporis interna parte oriri poſſe verrucas, eaſq. difficilis eſſe curationis omnino ſcribit. Auet.7. coll.c.31. quod etiam nec rationi diſſonum eſt, vnde verrucam, uel ſaltem carnoſum tumorem aliquando naſci in ſtomacho, qui ciborum viam omnem obſtruat, vel aliquatenus impediat, teſtatur Gal. lib.3. de ſympt. cauſis c.2. Beniuenius c.88. ſcribit mulierem præfocatam cum ab omnibus pro mortua haberetur, paulatim quaſi grandiori ſomno excitatam, moleſtiſſima tuſſi correptam, diuque agitatam duriorem tamen carnis fruſtulum eieciſſe, & ſanitati reſtitutam fuiſſe; Quòd carneum fragmentum pendulam verrucam fuiſſe ſuſpicari poſſumus, quæ corrupta tenui illius radice ad ſpiritualia deſcenderit, inſpirationemque validè interceperit, vndè mulierem pręfocatam fuiſse exiſtimatum; verùm inſurgente valida expultrice vi, & obſtruentẽ inſpirationis via eiectum fruſtulum carneum à morte imminente patientẽ liberauit. Hinc non iniuria Abynzoar, lib.1. tract. 12.c.3. ſcriptum reliquit, verrucas

aliquando

aliquando generari poſſe in membranis propinquis pulmoni, ex quibus comprimitur pulmo,ac tuſſis excitatur.Mirandū ſanè vlcus verrucoſum in Carolo Selario Vrbis noſtræ ciue obſeruauimus. Hic cū per multos annos vlcus in crure paſſus fuiſſet, quod multoties ſanatū rurſus reuerſum eſt,demùm cum ad gangrenam deueniſſet,à chirurgo ritè tractatum, firmataq. fluxione, dùm carnis generationi, vt impleretur ulcus ſtuderet, uerrucæ plures in carne ſupercreſcere interiore cęperunt,adeòq. multiplicatæ ſunt,ut uniuerſum ulcus ita opplerint, vt cicatricem obductam putarent ignari, harum extirpationi dùm ſtudet chirurgus,nullo (quamuis ualidiſſima applicata ſint) cauſtico medicamento id aſsequi potuit, vndè ignitis ferramentis ferè centies inuſto ulcere uix eas euellere potuerit, inuſta parte,eſcara ablata, digeſto ulcere,oſse optimè abraſo,non ſolum in labijs ulceris,ſed & ab oſſe caro uerrucis undiq. ſcatēs pullulare cępit; multoties corpus expurgatum, guaiaci decoctum, ac ſpartæ pariliæ exhibitum, ratio victus exactiſſima præſcripta,nec tamē unquam aſſequi potuit,vt ab ulcere adimerētur uerrucæ,donec ſuperueniente febre valida poſt annum & dimidiū elapſum uitam cum morte commutauit. Cōtagioſas eſſe verrucas experimēto dignoſcitur,Braſauolus in com.aph. ſuperius adducti id exēplo filiorum ſuorum comprobat, qui à ſorore Margarita verrucis laborante,cum eodem linteo ſe abſterſiſſet,in quo & ipſa ſe abſterſerat, verrucis per contagium affecti fuere, quod & alijs aliquando accidiſſe meminimus, ſed maiori profectò contagio præditæ ſunt Gallicæ verrucæ, Villicum quendam infinitas propemodum verrucas ex cōtagio Gallicanas contraxiſse recordor, ita ut non ſolum circa membrum uirile,anum, pudenda, nates, ſed & femora exortæ ſint, quarū nonnullæ auellanæ magnitudinem non ſolum æquabant, ſed & ſuperabant, Leonardus Bottalus c. 8. lib. de morbo Gallico hiſtoriā cuiuſdam Hiſpani conſimilem recenſet, ſed mirandum ſanè ipſum, & Falloppium duntaxat inter tot Gallicæ luis ſcriptores, quot duobus magnis voluminibus Iordanus Zilettus collegit, harum Gallicarum verrucarum curatu difficillimarum nobis curationem tradidiſſe.

Anginæ mirabiles. Cap. VI.

ADmirandum ſanè pleroſq. acutiſſima angina laborantes cum ex ſpiritus interceptione ſuffocarentur præciſo gutture ſalutis ſibi uiam adinueniſſe, cum interim illarum partium vulnera penetrantia inter lætalia connumerentur, Gloſsator cuiuſdam Florentini ſquinantici meminit, qui cum ſuffocaretur gladio

percuſsus in gutturis partibus cum tracheæ perforatione ab Angina,& à uulnere conualuit, & Albucaſis hiſtoriam adducit alterius ſquinantici, qui cum iam in vitæ diſperationem deductus eſſet, ab inimico ſuperueniente in gutture vulneratus, vt necem illi inferret fortè fortuna vulnus inter annulos canæ pulmonis inflictum fuit, ſicque recuperata reſpiratione conualuit Aeger. Antonius Muſa Braſauolus in ſuis cō. in 4.Hipp.lib.de rat.vic.in acut. teſtatur ſe proprijs manibus, cum chirurgus quidam imperitus non auderet ſquinantico iam morti propinquo guttur diſſecuiſſe, quod & alias pluries fœlici cum ſucceſſu tentaſſe ſcribit, legimus apud Hollerium lib.1.de morb.inter. cap.21.in ſcholio obſeruatum quendam angina correptum, cum inde ſuffocaretur, iuſſiſſe ſibi gurgulionis finē amputari, quo abſente Medico facto, ſeruatus eſt. Ex ijs mirari licet nonnullorum temporis noſtri Medicorum timorem indecentem, qui in ęgro angina correpto iam moriente, & animam expiraturo, ad hoc præſidij genus vltimam manum admouere renuunt, malunt enim mortem certā (vt ipſi aiunt) morbi ſęuitia ſubſequi, quam vitæ aliqua cum ſpe agentes iam moriētis proſpicere ſaluti; cū tamen ex ſectione huiuſmodi nonnullos ſeruatos ex prænarratis hiſtorijs compertum ſit, pluresq. fortaſſe, ſanitati reſtitutos legeremus, ni metus calumnię ſubeundę Medicos ab huiuſmodi auxilij genere abſtinere cogeret, quod tamen præſidium ab Antiquioribus comprobatum animaduertimus. Paulus nanq. lib.6.c.33.ſectionis huius faciendæ modum ex ſententia Antyli docet, & ſi Nicolus Florentinus neſcio quo ſpiritu ductus Paulum huiuſmodi ſectionē improbare (falsò tamen) ſcriptum reliquerit. Raſis quoq. 3. cont. huius ſciſſuræ faciendæ documenta tradit, ſeq. vidiſſe Andruſium Medicum in ſquinātia graui, cuius gratia mors iā erat in proximo tali ſectione vſum fuiſſe. Alsharauius lib.prac.trac.11.cap.9. hanc operationem comprobat Abynzoar c.de Apoſtematibus accidentibus cannæ pulmonis tradit, ſe hanc ſectionem experiri voluiſſe dùm ſtudijs incūberet in capra quadam, remq. ex uoto ſucceſſiſſe, Albucaſis quoq. nō ſolum illius meminit ſed & qui eam dimittunt, cum vrget neceſſitas, inexpertos, formidoloſoſq. uocat. Auicenna lib.3. fen.9.c.11. non ſolum eam in vehementiori anginā, in qua cætera remedia nihil proficiunt, & mors imminet, laudat, ſed & modum adminiſtrationis illius edocet. Haly 3.Practicæ c.38.eandem comprobat, ex quibus omnibus patere exiſtimo in anginoſis in extrema uitæ diſperatione poſitis, cæteris præſidijs non conferentibus aliquando prædictæ ſectionis adminiſtrationē moliendam eſſe. Quod tamen quibuſdam improbatur, aiunt nanque Gal.& Hip.principes Medicos illius nullibi verba feciſſe, quod profectò non

omiſiſſent, ſi illam proficuam cenſuiſſent, addunt præterea, ſi partes illę ſecentur minimè coaleſcere poſſe Hippo. teſtimonio aff. 18.6.lib. ubi habet, oſſa, cartilagines, neruos diſciſſos non augeri, nec coaleſcere, ſed pulmonis canna, & guttur in albo membrorum cartilaginoſorum reponuntur, diſſecta itaq. non amplius coaleſcere, & ſic ſi ad ſectionem illorum, deuenerimus, ægrotum potius iugulare, quam ſanare videbimur. ſatius itaq. erit Gal. præcepto angina laborātes deſperatos ſolis pronoſticis derelinquere, quam diſſectionem tentantes, & nobis, & præſidio diffamationem parere, eo magis quod ſi fiat gutturis inciſio, ſanguis ex vulnere manans pulmones impetens ſuffocare ægrum facilè poterit, æquè ac morbum effecturum timuerimus. Hanc ſuā ſententiam poſtremò Meſues aut. confirmāt, quem ſcripſiſſe aiunt huiuſmodi operationem apud ipſum valde difficilem eſſe: quibus omnibus tamen non obſtantibus malè agi arbitror cum illis, qui in vltima neceſſitate poſitis ad illam non confugiunt, Quod enim Gale. eam non improbarit teſtis eſt Abynzoar loco citato, vbi hæc habet. Quando diſcipulus eram in hac arte, uolui perſcrutari dicta modernorum huius artis in hac cauſa, qui dicunt, quòd Gal. nullam fecerat mētionem huius curæ, ſed mentiti fuerunt, eo ꝙ Gal. ipſam poſuit, ubi præcipit incidere ſifac, & ſcindere cannam pulmonis, at demus nec Gal. nec Hippoc. huiuſmodi curationis meminiſſe, non tamen abſtinendum, cum ratio, experimentumq. illam confirment, ad Hip. authoritatem in aff. dicimus cartilaginē diſciſſam non coaleſcere tali regenerata ſubſtantia, qualis eſt abſciſsa, ſed bene ferruminari, & agglutinari aliquo medio interueniente, ſicuti in oſſibus quoque fieri manifeſtè obſeruamus, quemadmodum Gal. in com. interpretatur, & ab Authoribus non ſemel viſum legimus. Albucaſis in ſua chirurgia tradit ſe vidiſse ancillā, quæ ſibi pulmonis cannā cultello incidit, ita vt uentus ex vulnere egrederetur, quam ipſe curauit perfectè, ita ut nullum nocumentum derelictum fuerit. Nicolaus Florentinus ſer. 7. cap. de vulneribus gulę cuiuſdam meminit, cui ſagitta trachea arteria perforata fuit, & tota gula uſque ad ſpatulam dextram, & tamen ſanatus fuit, & Braſauolus loco ſuperius citato tradit ſe curaſse quendam, qui Bubulos Ducis paſcebat, qui carceribus detentus, deſperatus lamina cuiuſdam ferreæ loricæ ꝓ prijs manibus gutturis annulos quinq. ſibi diſsecuit, qui tamen ſanitati reſtitutus fuit, quia (& ſi cartilago non coaleſcat) per viam ſecundę intentionis, ideſt carnis duræ intermediæ beneficio, quę ex materia illa, quæ per longiorem coctionem in cartilaginis ſubſtantiā tranſire deberet, cruda cogitur, ac ueluti in calloſam carnē euadit, qua intermedia extrema cartilaginis, uel potius mēbranæ, qua iungebantur aſpe-

tæ arteriæ annuli vniuntur, præter quam etiam carneæ partes ſuperius adiacentes conglutinatç ſuper creſcendo, foramen manu factum obturare poſſunt. Nam omittimus quod Braſauolus addit, ſcilicet inter annulũ, & annulum gutturis muſculũ adiacere, nãque ex anatome clariſſimè patet circulares aſperæ arteriæ cartilagines, quas annulos vocant, membrana quadã integi, quç ex demiſſioribus, elatioribuſq; ſui partibus proceſſus exporrigens, cartilagines illorum interuentu cõnectit, membraneũ vinculum inter duas cartilagines ſe ſe reſpicientes efformans. Neq; ſolum inter cartilagines vbi ab inuicẽ æqualiter diſtant eiuſmodi conſurgit vinculum, verum etiam ab extremis, tenuiſſimiſq. cartilaginum partibus membranei proceſſus educuntur eas ita colligantes, vt cartilagines vnà cum ligamento à proceſſibus illis conflato continuum veluti efforment circulum, quæ vnanimis omniũ anatomicorum eſt ſententia, ita vt mirandum ſit Braſauolum virum alioquin de re Medica optimè meritum, inter annulum, & annulum muſculum adiacere ſcripſiſſe. Non eſſe verò anginoſos proximè morituros ſolis prognoſticis derelinquendos facilè conuincitur ex Ga. 11. met. med. dicente melius eſſe cum ſpe bona aliquid periclitari, quam derelinquere ægros ſine ſpe certiſſime interire, accidit enim quandoque quòd Medicus aliquos ſanat, de quibus penitus deſperaret, teſt. Celſi lib. 2. c. 6. ſicq. Hip. lib. de flatibus pleroſq. à pernicioſiſſimis, penituſq. lethalibus morbis ope medica liberari, Auerroiſq. & Auic. ſcriptum reliquere, accidere in arte Medica quãdoq. mirabilia, vt ſaluentur qui morituri eſsent, quod in dies euenire facientes medicinam teſtari poſſunt, quodque atteſtatum pluribus exemplis à Franciſco Valeriola in locis communibus, & à Philippo Ingraſſia in cõſilio pro Duce Terrænouæ legimus, & Gal. ſcribit primo de tuenda valetudine li. ſe præter omnẽ ſpem ſeruaſse adoleſcentulum, qui tuſſiẽdo viſcoſam & craſsam tunicam ex interna gutturis parte reiiciebat. Quod vero de multo ſanguinis fluxu in ſectione ſubijciũt periculũ eſse, ſcilicèt, ne intus per arteriam fluens ſanguis ægrum ſuffocet, nihilifaciendum eſt, ſi ſectio à perito chirurgo fiat, nàm ea in parte nullum inſigne vas perrepit. Ad authoritatem verò Meſuç dicimus nullibi apud Meſuẽ eam legere nobis licuiſse ſaltẽ vbi de Angina verba facit, at demus ipſum voluiſse eſse difficilẽ huiuſmodi operationem factũ, non tamen impoſſibilem, & omittendam cẽſuit, & ſi exiſtimaſset, ſenſu oppoſitum atteſtante, illi fides nulla adhibenda, ſed potius quoties ſe ſe nobis occaſio præbuerit, audacter ne penitus intercludatur reſpiratio, & ſuffocetur ægrotans ſectionem prædictã adminiſtrabimus; quo autem pacto faciẽda ſit ex Au. Raſi poterit Auẽzoare, Albucaſi, & Paulo addiſcere facilè

cilè

cilè unuſquiſque nam conſultò hoc loco deſcribere omittimus, eoquè magis cum Braſauolus inter recentiores exactiſſimè rem hanc loco citato pertractarit. Hoc vnum tãquam maximè neceſſarium minimè reticendum decreuimus, in ſectione huiuſmodi non eſſe portionem aliquam cartilaginoſorum annulorum adimendam, quemadmodum doctiſſimè notat Auic. quamuis Alsharauius ſe in tali ſectione ad quantitatem lupini ſubſtantiam ipſorum annulorum ademiſſe loco citato ſcripſerit, idq. etiam videatur innuere Paulus, dùm partem nonnullã arteriæ amputandam eſſe ait, quæ tamen re vera mens Pauli minimè fuit, ſed vitio interpretis ita legitur. tex. nanq. Græcus habet ἢ δὲ διακόψομεν μέρος τι τῆς ἀρτηρίας ex quibus colligitur nõ amputandam eſſe partem aliquam arteriæ, ſed intercidendã, nanq. uerbum διακόπτω à quo deriuatur διακόψομεν non amputo, ſed intercido, dirimo, & diſiungo ſignificat: libet, & hoc loco alium ſectionis modum recenſere, quo mirè nonnullos ferè ſuffocatos ex Angina aliquando liberari contingit, cũ enim in Angina tumor exterius, vel interius apparet, dubio procul omnes illius apertioni, ſi reſolui nequeat, incumbunt. at cum detur Synanche ſpecies quædam cæteris omnibus deterior, quęq. citius ſuffocat, in qua nullus tumor nullavè rubedo exterius, vel interius conſpicitur, & in qua extra aſperæ arteriæ partes inflammantur, ita vt vbique ſuffocatio Aegrũ angat, cuius Hippocrates in Pronoſticis, & Gal. 4. de loc. aff. c. 3. & Aetius ſer. 8. c. 47. verba fecere, in hac inquam cum Medici nec phlebotomijs, neq. gargariſmatibus, nec cæteris conſuetis præſidijs quicquam proficiunt, ſed æger in vltima deſperatione poſitus iacet, ſub maxillis & ſupra collum altioribus plagis incidere, quandoq. ægrum à ſuffocatione imminente liberauit, à partibus enim medijs inflammatis, à quibus quoq. inflammatio gutturi extremo communicatur, aliquando pus, nonnunquam ſanguis per ſectiones huiuſmodi effluere ſolet, ægrumq. ſemimortuum ita leuare, vt poſt aliqualem reſpirationem cæteris præſidijs quoque dexterè adhibitis ſanitati reſtituatur. Quod obſeruatum legimus apud Antonium Beniuenium lib. de abditis morborum cauſis cap. 38. ibi enim ſic ſcriptum reliquit, Angina laborabat Nicolaus Rota, ſed nullus tamen rubor, aut tumor, vel intus in gula, vel extra videbatur, & ipſe nihilominus vix ſpiritum trahens quicquid præterea edendum ſumeret per os ſtatim, & nares reijciebat. Quare cum areſcente corpore, pallente iam facie, ac vertentibus oculis ſpes omnis ſublata eſſet, & Medici, quibus cura demandata fuerat ægrum amplius non adirent, me licèt iuniorem conuocant, ægrum oſtendunt, & quæcunque acta fuerant exponunt. At ego cũ & ægrum ipſum ad mortem tendere, & Medicos quæcunque opportuna

fuerant præſidia adhibuiſſe intelligerem, cæpi mecum ipſe cogitare ſatius ne eſſet ægrum ipſum Deo, & naturæ vt cæteri Medici incuratum dimittere, an aliquod licèt inſolitum vtile tamen auxilium experiri, verum adhortantibus his qui ægro aſſiſtebant conſilium capio, & locum altioribus plagis ſub ipſis maxillis, ac etiam ſupra collum incido, ex quo cum ſanies multa prorũperet, adeò morbus leuatus eſt, vt faucibus ipſis ſpiritum ſimul, & cibum capiẽtibus, facilis dein ad bonam valetudinem ægro ipſo daretur regreſſio. Admiratione dignam Anginam deſcribit Aretæus lib. primo c. 7. Cum enim de communi Cynãche verba feciſſet, ſubdit hæc. Alteri Anginæ generi eueniunt inſtrumentorum collapſio, & ſingularum naturæ inſignis macies, & ſtrangulatio vehemens, vt ipſomet in pectore, latentioribuſque partibus circum cor, atque pulmones abdita eſſe inflammatio videatur. Anginam hanc appellamus quaſi interius vrgentem, atque angentem. Ego verò exiſtimo ipſius ſolius ſpiritus id vitium eſſe, praua conuerſione ad calidiſſimum, ſicciſſimumque conuerſi, nulla corporis parte inflammatione laborante. Id autem mirandum non eſt, nàm in Charonæis ſtrangulatus citra vllum corporis affectum acutiſſimi contingunt, immo, vel vnica inſpiratione prius quam corpus aliquod maleficium cõtrahat homines moriuntur. Ioannes Curopalata in hiſtoriæ compẽdio à Nicephori Imperatoris à Genicis obitu ad Imperium Iſanci Comneneni pertinente, tradit Anginam peſtilentem anno 6547. graſſatam in quadam regione, ita vt non poſſent viui mortuos efferre.

Miræ ſuffocationes. Cap. VII.

CVm aeris occurſus nobis perpetuò neceſſarius ſit, vt qui ad vitam ducendam præcipuas partes agat, ſitq. caloris noſtri intimi, quem natiuum vocamus optimus moderator, & conſeruator præcipuus, ob id prudens natura in humano corpore inſtrumenta plura, quibus inſpiraretur fabrefecit, nares ſcilicèt, os, aſperam arteriam, pulmones, muſculos pectoris, & diaphragma: taceo epiglottidem, & vulã, quæ Auer. 2. coll. addidit, cum ſint partes aſperæ arteriæ, quæ inter præcipua reſpirationis inſtrumenta ab omnibus connumerantur, hanc non homines modò, ſed & animalia omnia, quæ pulmone haud deſtituuntur, vnicam habent longo ductu inſtar caudicis cuiuſdam ex faucibus deorſum protenſam, & dein frequenti propagine per pulmonum ſubſtantiam percurrentem, in faucibus enim duobus narium foraminibus in oris amplitudinẽ pertingentibus alia duo humiliori faucium ſede correſpondent,

dent, horum quidem poſterius ſtomachi, ſeu viæ cibum, potumq. ex ore in uentriculum deducentis initium exiſtit, anterius verò aſperæ arteriæ principiũ eſt, huius ſuperna pars larynx uocatur,cui natura operculum ſuperpoſitum fabricauit,ne quid cibi, aut potus, alteriuſve ingurgitandi in deglutitionis munere in illam defluat, cum ſuper illam prius tranſeat cibus,potuſque & alia huius generis omnia antequam in œſophagum,ſeu ſtomachum deriuentur. Enaſcitur autem hoc laryngis operculum in anteriori parte ampla, & curuata baſi hederæ folij imaginem referens,quod ſi aliquando trãſglutitionis tempore, vel irritante tuſſi,aut vomitu incipiente, vel ob riſum aperiri contingat partem hanc,& aliquid effatu dignũ per rimam ingredi valeat, ſæuiſſima oriuntur ſymptomata, & ſæpènumero mors ipſa conſequitur, quod nos pluribus exemplis comprobare poſſumus; quæ iure optimo in hoc libro ſibi locum vindicare arbitramur. Nobilis Vrbis noſtræ mulier Paula Tridapalea,dùm præſcriptas à Medico pilulas ſatis iuſtæ craſſitudinis deuoraret,neſcio quo pacto, vna ex illis per tracheæ os delabitur,quę ibi ferè per tres horas perſiſtens mulierem malè afficiebat,ſuffocationemq. minabatur, nec vllo ingenio extrahi poterat, donec tandem liquata ſenſim & ſenſim per tuſſim excreta, mulierem à maximo animi angore,corporiſque cruciatu,ab imminenti morte,quam expaueſcens expectabat,liberauit. Filius cuiuſdam Manilij dicti,ex caſtro Bozoli,cum vuæ acerbæ grana auidè ingurgitaret, ſuperueniente matre, & eum obiurgante, ex illius improuiſo, & in expectato aduentu perculſus puer, granum quod iam in os indiderat, dùm feſtinanter deuorare ſatagit, fortè in aſperam arteriam delabitur, ita cum nullo auxilio ſubleuari poſſet, miſellam animam exhalauit ſuffocatus. Puer alius hebręus Beſeelel ſacerdos vocatur,dùm ſiccam caſtaneam dentibus confringeret,quædam illius ramenta in aſperam arteriam fuerunt iniecta, cui mulier ſubuenire ſtudens dorſi percuſſione,corpuſcula illa caſtaneæ in pulmonis lobos delata fuere, ita quòd minus anxiè cor per patentiorem cannam tunc flabellari potuit, ſicque oregmone, & leui ſuffocatione interim irritante, quatuor dierum ſpatio miſerrimã, calamitoſamque vitam duxit,verùm quinto ſuperueniente dùm à Medico in Aromatarij officina conſilium,atque præſidium peteret vnius tantum tuſſiculæ impulſu, vniuerſali nigredine infectus,ac ſi fune ſuſpenſus fuiſſet, in patris complexu è vita migrauit. ſcribit Alexander Benedictus in procem. libri octaui morbo. Particul. quòd Matrona quædam Brixienſis inuito filio pilulam aſſumere neganti,digito in arteriam imprudens compulit, qui protinus exanimatus. legimus apud Valerium Maximũ lib.9.c.11. Anacreontẽ ſenio iam confectum dùm

decrepitam vitam ſucco paſſularum ſuſtineret, ab earũ accino in aſperam arteriam fortè fortuna illabente ſuffocatum fuiſſe: Suetonius in Claudio c. 26. ſcribit illud Druſum Pompeium ex Herculanilla filium puberem amiſiſſe, pyro per luſum in ſublime iactato, & hiatu oris excepto ſtrangulatum: ſicuti & Fabium ſenatorem in lacte pilo hauſto ſtrangulatum fuiſſe, quæ quidem exempla rationi conſentanea ſunt, cum ſpiratio à vita, & vita à ſpiratione ſeparari minimè queat, quinimmo vbi cor reſpiratione deſtituatur, illico hominem perire neceſſe ſit. Hinc luce meridiana clarius cernere licet quantum à veritate oberrauerit Alceus Mitileneus, qui potum per aſperam arteriam ferri, pulmoneq. eo profundi exiſtimauit, vt legere eſt apud Athenæũ lib. 1. Dipnos. c. 17. & lib. 10. c. 9. Quod cõmentum non ſolum Alceus, ſed Plato, Hippocrates, Philiſtio, Locrus, & Dioxippus Hippocratius ſecuti ſunt Gellij teſtimonio lib. 7. c. 11. Ipſeq. Plutarchus, quàmquam Eraſiſtrato iure reclamante in eorundem ſententiam partim diſceſſit. ſed quia Hippocratẽ inde ſenſum derelinquere impium eſſet, dicamus, ꝙ ſi id vnquam affirmauit, non propriam, ſed alienam ſententiam ſectatum, quemadmodum cum lib. de arte hepar in thorace contineri ſcripſit. Alex. Benedictus lib. 3. c. 18. ſic habet Venetijs dum hęc condimus anno à ſalute 1483. Lucretiæ perquàm familiari noſtræ contigit, vt cũ nucem ponticam dente frangeret, oborto riſu, nux in ſpiritus meatum protinus reſpirando deuoluta eſt, moribunda ſtatim concidit in eo ancipiti ſtrãgulatu ad interiores pulmonis partes impacta eſt, tum minus affligi cœpit, vnde nihilominus ſpiritus grauior, ſonantiorq. obſeſſo meatu audiebatur, tunc vitæ ſpem habere cœperunt, quoniam è confractis quibuſdam venulis vomica, in pectore exorta eſt, quæ tandem perſanata eſt.

Oeſophagi obturationes miræ. Cap. VIII.

SIcuti ex delatione ſolidi alicuius corporis ad intra Tracheam arteriam nonnullos aliquando extinctos, tãquam animaduerſione dignũ ſuperiori capite adnotauimus, ita obſtructo eadem de cauſa altero meatu gula ſcilicet, ſeu Oeſophago aliquos neci traditos obſeruatum, quorum hiſtorias recenſere operæprecium duximus, præſertim cum vulgares minime ſint, hocq. libentius fecimus, vt hiſce exemplis monerentur ingluuioſi homines, qui maſticationem tantum auerſantur quanto in periculo verſentur, nam præter id ꝙ cibaria minimè probè conficere queunt (magnam ſiquidem in ore cibos ſuſcipere alterationem teſtã-

tur Auer. 3. coll. c. 16. & Gal. 3. de natural. facult. & Auic. 1. primi doc. 5. c. 2. dicens nutrientẽ maſticatione aliqualem ſibi concoctionis partem vendicare) eo etiam periculo non vacant, in quod incidiſſe alios mox docebimus. Bernardinus de Nigris Vrbis noſtræ nobilis vir, habitu corporis gracili præditus, atque in ſexageſimo ſeptimo anno ætatis ſuæ conſtitutus, dùm integra frueretur valetudine neruoſæ carnis bolum improbè maſticatum ingluuiosè deuorauit, quæ gulæ orificio inhærens viam deglutiendi ita occupauit, vt aquæ, tenuiſſimiq. cuiuſq. potus trãſitus omnino interciperetur, ac reſpiratio maximè læderetur, quæ caro viſcida initium gulæ occupans, nunquam nec ferramẽtis attracta, nec cereis candelis impulſa, aliiſq. multis ingenijs tentata indè amoueri potuit, donec ſeptimo tranſacto die corrupta in ventriculum delapſa hominem ab anguſtia, ſed non à morte liberauit, ex dolore enim, lociq. tractatione frequenti, & vehementi pars inflãmata accedente ex longa inedia virtutum omnium proſtratione, decimaquarta die vitam cum morte commutauit. Nicolaus Florentinus 5. 4. c. 8. primi tract. ſui ipſius hiſtoriam recenſet, qui cum famelicus exiſteret, pomum immaturum ori admouit, eiuſq. medietatem vnà cum oſſe dẽtibus prius admotam indidit, ac præ fame quaſi violenter attraxit, ita vt immaſticata ad meri viam deuenerit, cui hærens ſua magnitudine totali obſtructione gulæ viã obturauit, ita ut nil deglutire, nec loqui, vixq. anhelare poſſet. Teſtis eſt Suetonius lib. 5. Claudium Cæſarem Druſum Pompeium, Diogenem, Cynicum ex bouis crudo pede comeſto perijſſe memoriæ perditum eſt. quãuis alij alio modo extinctum atteſtentur. Laertio aut in illius vita. Tarquinio Priſco manducanti os piſcis in gutture trãſuerſum necem dedit quod atteſtatur Guido Bitur: in Hagiographia. Fulgoſ. lib. 9. cap. 12. hiſtoriam deſcribit duorum ad beſtias damnatorum, quorum alter dum ad Theatrum duceretur obtinuit, ut è curru deſcẽderet, leuãdę alui gratia, ſpongiã, quę in publicis latrinis ad purgandum anum ligno affixa menebat, gutturi tanta ui inſeruit, ut confeſtim præcluſa anima perierit, filium puberem amiſiſſe piro per luſum in ſublime iactato, & hiatu oris excepto ſtrangulatum; ex Herculanilla. Quòd verò anhelitus difficultas taliter affectis ſubſequatur, licèt reſpirationi partes inſeruientes nullo malo detineantur, id ex Ariſt. ſententia 34. part. Prob. 9. in œſophagi, ac tracheæ arteriæ conſenſum propter vicinitatem, referẽdum eſt. Nanq. licèt meatus hi inter ſe ſint diſtincti, atque per vnum cibus, & potus ingrediatur, per alium verò aer inſpiretur, & expiretur, nihilominus, ita ſunt affines, & contigui, quòd ſi corpore aliquo ualide gula obſtruatur, poſſit patiens ſuffocari, re oppilante comprimente arteriam aſperam ea in parte, in

qua

qua pelliculoſa, ſeu mébranoſa, & non anuloſa exiſtit. vndè multos ita affectos, tanquam mortuos ſepultos, in ſepulchris reuixiſſe teſtatur Petrus de Abano in comm. præmemorati problematis. Iacobus Hollerius lib. 1. morb. inter. ſcholio 31. c. ſcribit ꝙ anno. 1547. iuxta Aedem Sancti Stephani de ſaxis puella aſſiduè ſingultiebat, nihil deglutiebat, dolore facto in œſophago, antea pulmonibus bubulis largiter vſa fuerat. hinc grauitas in ſtomacho, nauſea, uomitus, fruſtulum enim pulmonis, quem ederat in œſophago reſtiterat, cucurbitulis, & idoneis remedijs tandem reiecto fruſtulo liberata eſt. Gulæ quoq. tumores aliquando deglutitioné non ſolum impedire, ſed & penitus intercipere colligimus ex Gal. 5. de loc. aff. c. 5. & Hollerius ibidem cap. 1. in ſcholio teſtatur quédam cúm quadraginta annis laboraſſet hemicranea fruſtra alijs auxilijs adhibitis, Medici conſilio auth. Celſi, qui nihil æquè capiti prodeſſe ſcribit, atque aquam frigidam, ſæpius frigida lauiſſet frontem, indè perſanatum: materia tamen ad œſophagum deriuata, & illic concreſcente prohibuiſſe deglutitioné, ſed nec hoc loco reticendum quod Fernelius lib. de morb. par. & ſymp. 6. cap. 1. adnotauit, ſe uidiſſe inquam mulierem grauidam, cui tuberculo duro, eoque ingenti ita os ventriculi obturabatur, vt quicquid indebatur, attacto uentriculi ore mox remearet, atque redderetur, ſicque aſtantium omnium iudicio nihil cibi, potuſvè, bimeſtri, vel conatu maximo eam voraſse, tandemque eo morbo, febreque confectam deceſſiſſe, edito partu, quem vitæ ſuperſtitem reliquit. Sic quoque ex reſolutione muſculorum deglutitioni inſeruientium integris alijs facultatibus quédam repentè ægrotaſse, & perijſſe teſtatum reliquit Thomas à Vega in com. cap. 3. 6. lib. de loc. affec. quod & nos in olitore quodam vrbis noſtræ obſeruatum meminimus, & ita affectos ſe vidiſſe affirmat Zerbus in ſua Anat. cap. de anat. Gulæ, cuius morbi abundè meminere Haly Abbas 9. The. cap. 24. & Aetius lib. 6. cap. 33. ex prænarratis manifeſtum relinquitur non ab re Victorium Trincauellium lib. 5. de cur. par. aff. cap. 7. conſulere Angina detentis exhibenda medicamenta in potione, minime in forma boli, vel pillulæ, ne ſi contingat vomitu reijci, ſuffocationem inducant, quod ait aliquando euenisſe per hęc verba. Vt accidit hic Patauij cuidam mulierculæ laboranti Angina, quæ deuoratis bolis aliquot caſſiæ, & uomitu excitato à moleſtia medicaméti ſtatim ſtrangulata interijt.

Suſpi-

Suſpicienda Thoracis collectiones. Cap. IX.

VIdimus Mag. Dñi Romani Arſagi amiciſſimi noſtri nepotẽ annum duodecimum natum poſt diuturnã à capite ad pectus decũbentem fluxionẽ, ex qua in maciem vniuerſi corporis febri indeficiente aſſociante perductus fuit, de repente in ſæuam pleuritidem delapſum, quæ ſuppurata per tuſſim ſanies plurima excreta, nihilominus eiuſdem effatu digna quãtitas collecta in inferiori thoracis cauitate, cuius expurgationem dùm omni ingenio tentaremus, ſubortus in eadẽ parte inter quintã, & ſextam coſtam tumor inſignis ab internis partibus ad externas protuberans, qui ſuppuratus, & apertus, nõ ſolum ex tumore ipſo, ſed & ab interna cauitate pus fluere cognouimus. qua de re opportunis medicamentis applicitis, & ſyphone iniectis, licinijſque, & torundis foramine ampliato, & adaperto ſeruato per multos dies, tãdem argentea canula impoſita ſanies quotidie effluxit. qua ceſſante canulam dempſimus, cõſolidatum ſponte foramen puer impinguatus, priſtinam ſanitatem non ſolũ recepit, ſed & habitum meliorem corporis adeptus eſt. Quod exemplum omittere noluimus, tanquam raró cõtingens, atq. etiam ut hinc colligerent Medici, in puris, ſanguinisq. collectionibus ad intra thoracem, quæ alio pacto tolli nequeunt tutò deueniendum eſſe ad ſectionem, omnes nanq. ferè empyematicos, pluresq. in pectore vulnere penetrante laborãtes interire obſeruamus, dùm loco opportuno apertiones moliri Medici formidant, quod tamen faciendum conſulimus, ſi per expuitionem tuſſi adactam, id minimè ægrotũ aſſequi poſſe cõiectura aſſecuti fuerimus, ita ſuadente Gal. com. 27. 6. lib. Aphoriſmorum; ſic Veſalius in cõſilio pro Illuſtriſs. Duce Terrænouæ: Iis, quibus in ſuperiori Thoracis ſede vulnere inflicto ſanguis in eiuſdẽ fundo collectus fuerit, ita vt ſequatur dolor grauis, difficiliſq. reſpiratio, ſæuaq. alia ſymptomata mortem minitantia, ſectionem ſecundũ decimæ Thoracis coſtæ inceſſum ĩ ea dorſi ſede, qua illa maximè in poſteriora obliquatur, & prominet faciendam, nõ ſolum præcipit, ſed & ſemper adeò proficuam prædicat, vt nullus illius ſymptomatis gratia pereat, exceptis aliquibus, qui ratione vulneris potius quam ſectionis huiuſmodi vitam cum morte commutant, adducitq. nonnulla exempla vulneratorũ, in quibus ipſe cũ fœliciſſimò ſucceſſu talem ſectionem operatus fuit, Quinimmo & fiſtulã cuiuſdam nobilis ex tumore ex morbo lateris ſuppurato, exteriuſq. ſub mamilla aperto derelictam, cuius gratia per interualla in grauem febrem incidebat, atq. thoracis cruciatus tali ſe-

li ſectione puris euacuatione patrata, ſeruaſſe teſtatur, conſimilem pariter hiſtoriam Valaſcus in ſuo Philonio narrat, ſectioneq. ſanatam teſtatur, Quod pariter in Empiematicis faciẽdum, dummodo vires permittant non ſolum Græci, ſed Arabes, & Latini conſentiunt; apertio verò ſectione, vel vſtione ferro ſcilicet candenti, uel incidenti facienda eſt, ex Hip. & Gal. aph. 27. 6. lib. & Braſauolus in com. illius, ſe morẽ aperiendi thoracem antiquum, iam omiſſum renouaſſe, & ſuppuratũ, quem vſſit conualuiſſe recenſet. Sic Amatus Luſ. cent. 1. cur. 60. refert ſe ſectione mulierem nobilem empiemate laborantem curaſse, ſic & Hipp. ipſum ſuppuratum ſecuiſſe 2. de morbis lib. legimus, Quàmuis Gal. in com. aph. ſuperius adducti, vſtionem magis propriam ſuppuratis, ſectionem verò Hydropicis dixerit, Hippocrateſq. ipſe 6. Epid. ſer. 7. teſtatum reliquerit. Per vſtionem autem hic non intelligimus tantũ excitãda eſſe vlcera in partibus pectoris externis, quod voluit Celſus c. 22. 3. lib. & Aetius lib. 8. c. 57. ſed penetrandum eſse uſque ad Thoracis cauitatem, vt per apertionem pus intus cõtentum expurgari poſſit, quo pacto autem vſtio huiuſmodi penetrãs mollienda ſit addiſcendum ex Hipp. lib. de locis in homine, Aegineta lib. 6. c. 44. Albucaſi in chirurgia, Haly Abbate, & Auic. quæ res etiam à Cardano latius lib. contrad. contrad. 29. explicatur, qui tamen in comm. 44. 7. lib. minimè audiendus, dum ait in ſuppuratis, vbi pulmo ulceratus fuerit, candente ferro pulmonem inurendum eſſe; quod præſidij genus carnifici magis, quam Medico conuenire cenſeo: cum id uel oculis clauſis faciundum ſit, cum pulmonis pars affecta conſpici nequeat, uel nimis patens foramen efficiendum, ſi intus conſpiciendum ſit. Paulus Aegineta loco citato de ſuppuratis verba faciens ait, ſunt qui ſcalpellum quoque adhibere audent inter quintam, & ſextam coſtã tranſuerſa linea, paululum tamen obliqua cutim incidẽtes, deindè aculeato cultello coſtas ſubcingente membrana perforata pus excernunt, verùm & iſti, & qui uſque ad pus adurunt, uel protinus mortem inferunt, cum vnà cum pure, vitalis & ſpiritus vniuerſus exinaniatur, uel fiſtulas inſanibiles inducunt: hactenus Aegineta, qui auxilij genus à nobis propoſitum damnare videtur, & ſi uſtionis, & ſectionis modum ex Leonidis ſententia nõ ſua proponat. ſatisfacimus Paulo dicentes ſpiritus cum vitæ diſcrimine exinaniri, ſi pus vniuerſim effluere ſinamus, quod Hipp. aph. 27. 6. lib. docuit, ſecus verò ſi viribus conſulentes puris euacuationẽ pro patientis tolerantia partiti fuerimus, ad id verò, quod de fiſtulis tradit, dicimus, ſi rectè tractentur, haud difficile ſanari, ut optimè inter Neotericos Nicolaus Maſsa lib. 2. Epiſtolarum docuit, at demus fiſtulas inſanabiles derelinqui, non ne ſatius eſt cum fiſtula viuere, quam ſinè in

certiſ-

certiſſimam mórtem detrudi? Qua veró in parte vrendi, ſeu ſecandi ſint ſuppurati variæ ſunt ſententiæ. Tutior nobis locus videtur inter tertiam, & quartam coſtam, ſiquidem locus ita decliuis eſt, vt ſanies facilè effluere poſſit, nec vllus ſubeſt timor, vt diaphragma in apertione pungatur, ſi enim inferius inter tertiam, & ſecundam apertio fiat, vt voluit Luſ. cent. 1. cap. 60. atteſtans ſe id in cadaueribus tuto fieri poſſe expertum fuiſſe, verendum erit, ne diaphragma vulneretur, nàm in viuentibus ſuppuratis, in quibus inſpiratio, eaque magna fit, altius attrahitur diaphragma, quam in mortuis reſideat. Tutiſſimus aperiendi modus ille mihi videtur, qui ab Hip. lib. de internis affectionibus traditur, per hæc verba: *Coſtam tertiam ab vltima vſq. ad os ſecato, deindè cum terebra caua vltra perforato, & vbi perforata fuerit, aquæ parum emittito.* Hic certè puris extrahendi modus optimus mihi videtur, ſecurior enim puris paulatina extractio exiſtit, & foramen ad libitum claudi poteſt, nec periculum imminet, quod ob puris in dies exeuntis putrefactionem, vel corroſionem nimis dilatetur apertio, in qua parte autem collectum fuerit pus in ea quoque ſecandum, quod ſi in vtraque vtrobique quoque apertio molienda. Et ne quis aut. Aeginetæ ſuperius adductæ hanc operationem expaueſcat, ac fiſtulam inſanabilem derelinqui, ſi ſeruetur æger, exiſtimet, libet hiſtoriam afferre, quam excerpimus à Nicolo 5.7. trac. 4. ſum. 2. cap. 90. quæ talis eſt. Vidi quendam cum gladio acuto fuiſſe in latere dextro perforatum caſualiter, & dixerunt Medici gladium tranſiſse inter coſtam, & coſtam nulla reperta læſione in aliqua earum, & ipſe expuebat, ſanguinem, qui non erat ex pulmone, & nunquam conſolidari potuit per eos vulnus, ſed emittebat per ipſum tantam ſaniei albæ, licèt ſubtilis quantitatem, quod referre eam eſset incredibile nulla eius parte per ſputum exeunte, & remanſit ſic factus exſiccatus veluti ecticus annis duobus, & tandem conſolidatum eſt vlcus, & corpus eius impinguatum fuit, & vixit in optima ſanitate annis plus triginta: Accidit quandoque non ſine admiratione ingentes collectiones puris in thorace breui expurgari per tuſſim, ſic Nicolus ſe. 4. trac. c. 26. Puellæ cuiuſdam nobilis empyematicæ ætatis annorum quatuordecim meminit. quæ per ſex continuos dies quotidie puris libras octo tuſſi excreuit, & ſanitati reſtituta eſt, nupſit, & generauit filios, cuius rei teſtem adhibet Magiſtrum Nicolaum de Mantua, quod ſcilicèt non parum admiramur, cum ſuppuratorum purgationes exactæ per tuſſim difficiles ſint, cum quemadmodum docuit Galenus quinto de locis aff. expirationis tempore, vniuerſo thorace vehementer conſtricto per validam tuſſim, pus, quod inter ipſum, & pulmonem continetur,

tinetur, comprimendo cogatur, atque, ad pulmonem impellatur, & in aſperas ipſius pulmonis arterias, ac deinceps ualido conatu expuatur. At certè non minus admirandum pleuritides quaſdam per vrinas aliquando integrè iudicatas, ac ſolutas, quod nos in Olitore quodam obſeruauimus, cui ſanguis multus ſeroſus in ſeptima per vrinæ uias effluens illum à ſæua pleuritide, quæ iam miſerum hominem in orci fauces traxerat, liberauit. Luſitanus cent. 3. cur. 68. Mercatoris Ariminenſis pleuritici hiſtoriam deſcribit, qui ſanatus eſt, ſanie per vrinam excreta. ſcribit Beniuenius c. 43. Antonium quendam pleuritide laborantem, morbo iam ad maturitatem perueniente, euacuato per vrinam pure, quod raiò contingere ſolet, penitus ſanatum fuiſſe. Non ſolum autem Pleuritides, & alios thoracis, vel pulmonum abſceſſus, & inflammationes per urinas expurgata materia ſanari, ſed & p̄ ſeceſſum teſtatur Gal. 5. de locis aff. c. 4. & Aretæus lib. & cap. primo per hæc verba. Porrò ſi nonnunquā morbus ſubſiſtit, & aliquantulum in melius vergit, vehemens de naribus ſanguinis eruptio conſpicitur, aut per aluum cum perturbatione multorum bilioſorum, & ſpumantium ſuccorum deiectio, qui ex pulmone in uentrē depulſi fuiſſe videri poſſunt, ſi multi liquidiores, & facilè deijciuntur. Nōnunquam verò & per vrinarias ſemitas euocantur. Cæterum quibuſcunque hæc ſimul eueniunt, hi quàmprimum ægritudine ſubleuantur. Quidam vtique ſunt, quibus magna vis puris, in pulmone procreatur, aut ex pleuritide fit permutatio, ſi maius bonum ſuboritur. quod ſi ad inteſtina, aut veſicam ex lateris morbo ſanies deriuata ſit, tunc quidem continuè pulmonis vomica liberantur, ſed diuturnum ulcus, quod demùm ſaneſcet in latere pariuntur. Et rurſus idem Aretæus eodem lib. c. 9. habet. Porrò ſi ad inferiora pus tranſire uelit, partes quidem ſuperiores vbi erat abſceſſus, acutus dolor occupat, aluus verò humida eſt, primum aquoſa cum pituitoſis deijciens, deindè cruenta quædam circumfluentia, rurſuſque carnoſa, cum iam effractus abſceſſus eſt. Hæc pus ſequitur, aut per aluum, aut per vrinæ vias elabens, ſed materiæ ad renes, & veſicam trāſmutationes meliores omnibus ſunt. puris à thorace excreti notatu dignam hiſtoriā deſcripſit Ioānes de Vigo lib. 2. de Apoſtematibus trac. 5. c. 1. Homo quidam ruralis Genuēſis dùm vna die ſederet ſuper uno muro, quidam eius filius annorum quatuor, vel circa verſus patrem hilari vultu decurrendo, & eidem patre obuiando ambo caſu permittente è muro in terram ceciderunt, cum maxima patris iactura, accepit enim in regione coſtarum percuſſionem enormem, qua de cauſa locus ad magnam peruenit apoſtemationem, & circa eius maturationem validiſſima febre vexatus fuit, indè neceſſe fuit locum incidere iuxta co-

ſtarum

ſtarum lõgitudinem,& feci inciſionem ſatis amplam, quare apoſtema erat magnũ, & penetrans, ex qua inciſione in diuerſis vicibus magna materierum quantitas extracta fuit, demùm vna die hora medicationis ſimul,& ſemel per orificium vlcerationis, per ſeceſſum, & per os natura purgauit ſaniem in magna quantitate, & tandem cum lenitionibus, mundificationibus, & incarnationibus, ac poculis, (de quibus plenariè loquemur vbi de vulnere penetrante in pectore) Dei munere eidem viro, licèt in ætate ſenili conſtituto priſtinam ſanitatem reſtitui. Et ſi itaq. Gal. 5. de locis aff. c.2. per tuſſim tantũ excerni poſſe humores in thoracis regione contentos,& peccantes dicere videatur, nihilominus 6.eiuſdem in calce cap.4.ait thoracis vomicam per inteſtina, pulmonis per vrinam expurgari, etenim, vt à concaua vena, ita quoq. ex magna arteria rami deſcendunt ad renes, ſiquidẽ leuis arteria pulmonis, quantum puris ex erupta vomica ſuſcepit, id in ſiniſtrũ cordis ſinum deferre poteſt, quod indè in magnam ipſius arteriã incidens per renes tranſit in veſicam. At quod Gal. dicit de excretione puris in thorace contenti, non ita clarum eſt; ait nanq. concauã venã mediante vaſe quodam στελεχιαίαν vocant Græci, ideſt vena, quæ arboris caudici proportione reſpondet, videri interdum adaptari, proinde nihil mirum, neq. impoſſibile eſt,& ex partibus ſepto tranſuerſo ſuperioribus pus in ventrẽ defluere; hæc Gal. ex quibus pus in thorace cõtentum per inteſtina expurgari poſſe ſtatuit, at quomodo id fiat haud plenè (quantum ipſe ſentio) explicat, niſi per ſtelechiæ venam, portæ venam intellexerimus, vel ſit ſenſus, ꝙ pus in thorace contentum per venam cauam ad venam portæ perueniat, ideq. ad iecoris cauam partẽ,& demùm ad inteſtina, quod & ſi fieri poſſe, Auic. fen. 10.3. trac.4. c.17.& Aetius lib.8.c.65.& Paulus lib.3. cum Gal. confirment, nihilominus omnes rei difficultatem inſimulantes, quomodo id fiat minimè aperire tentarunt: Hinc fit, vt nonnulli recẽtiores, inter quos Mathiolus lib. 1. Epiſt. hoc naturæ opus mirari non deſinant. Nanq. ſi per particulares venas,& arterias huic muneri deſtinatas talẽ natura molitur expurgationem, cur harum nõ meminere antiquiores ſcriptores quòd ſi per venas, vel arterias ad cordis ſiniſtrum ventriculum deriuari dixerimus, quemadmodũ Gal. dùm ad renes pulmonis puris deriuationem edocet, id ſanè minus rationi conſonum videbitur, cũ in illo ſpiritus, ſanguiſq. tenuiſſimus, qui vitæ fomites ſunt dùntaxat cõtineãtur, quiq. puris contactu, vel miſcella infecti, vitæ quammaximè officere deberet: Hanc difficultatem vidit doctiſſimus Iulius Alexandrinus, illiq; ſic occurrere conatus eſt. Cor ipſum in eo puris tranſitu rectè valens, pus veluti per tranſennam admittere, citiſſimèq. propel-

lere,

ſcre, quod cum ocyſſime fiat, nullum detrimentum cor robore cōſtās, ſpiritibuſq. valens pati, præſertim cum ſciamus ſanioſam illā materiā ſeu pus, rem eſſe quandam ſemicoctam, quę non prorſus naturę vires effugiat, illiq. aduerſetur, ita vt minimè ſit mirandum, ſi in illa tantula temporis mora, cordi nullum nocumentum inſigne inferat. poſſumus, nos id mirabili exēplo cōfirmare, quod ex Hollerio excerpimus c. 27. lib. primi in ſcholio. ſcribit ibi mulieri extinctæ, quæ quatuor mēſium ſpatio incredibili vrinæ cruciatu laborauerat duos calculos in corde repertos cū multis abſceſſibus, integris renibus, & veſica, vndè exiſtimandū, mordaci materia à corde ad renes protuſa per vias, quas Gal. recenſuit, vrinæ ſymp. prænarrata excitaſſe. Hæc Alexandrini ſolutio non omnibus ſatisfacit, quando alij non ad cor deriuari pus, ſed mediāte vena, quā Græci ἄζυγον appellant, ideſt ſine pari à natura propelli. Hæc vena ſine pari, ſeu ſine coniuge (quemadmodum Bartholamæus Euſtachius in ſuo de renum ſtructura libello clariſſimè demonſtrat) è regione octauæ, aut decimæ thoracis vertebræ in duos ramos, vnum dexterum, ſiniſtrum alterum ſcinditur, deorſumq. repens, ſeptum trāſuerſum præterijt, ſuarumque propaginum vna, vel pluribus, in poſteriorem venæ cauæ ſedem vario modo iuxta ortum emulgentis, aut in ipſam emulgentem, præſertim ſiniſtram inferre, ea nimirum in parte, qua venam ſeminariam ipſa procreat, aut etiam quandoque in proximos venarum ramos, qui è regione ſummitatis ſecundæ lumborū vertebræ ortum ducunt. Hanc ſententiam & ſectatum fuiſſe Gabrielem Faloppium in ſuis Obſeruationibus Anatomicis legimus; docet nanq. & ipſe, extremam ſine pari venæ partem dextram, & ſiniſtram ad latera corporum ipſarum vertebrarū, ſub diaphragmatis imam inſertionem ſerpere. ad inferiora, ſiniſtramque hanc partem circa tranſuerſos vertebrarum proceſſus deſcendentem, ac ſub diaphragmatis, & ſexti muſculi mouentis femur origine latentem, in emulgentem venam ſiniſtri lateris inſeri, vario tamen modo, aliquando enim in partem ſuperiorem ipſius in aduerſum ſeminariæ venæ, aliquando in partem poſteriorem, ita vt huius inſertio non appareat, aliquando verò accidit, vt ab emulgente ipſa, in parte, qua dorſum reſpicit, oriatur quædam vena, quæ ad inferiora corpora nutrienda declinet; in hanc itaq. cum ab emulgente exorta eſt, inſeritur vena, de qua loquimur, aliquando etiam accidit, vt hæc pars venæ ſine pari tribus, aut quatuor ramulis ſuperioribus, poſterioribus, ac infirmis emulgentem adeat, frequentius tamen in ipſam vnico ramo implantatur. Franciſcus Michinus de Sancto Archangelo, qui quaſdā anatomicas ſuas obſeruationes typis edidit, in quinta ſcribit, ſe hanc venam ſine pari cum emulgente conne-

xam

xam anno 1554. in binis cadaueribus, quæ ſecuit Falloppius, publice, & priuatim manifeſtè obſeruaſſe, ac vidiſſe inflata vena ſine pari fiſtula circa ipſius ortum, ſtatim per ramum prius dictum emulgentem ſiniſtram, & ipſam intumuiſſe, ſimulque & venam cauam cum ramis ſuis maximis, qui ad femora veniunt, nec ſolum hæc ſcribit Michinus, ſed & figuram à Moybano Germano cōdiſcipulo delineatam prę oculis ponit, ampliuſque teſtatur, ſe geminos pleuriticos obſeruaſſe ante ſeptimam per ſanguinis mictum ſtatim ab ea inflammatione liberatos. Quamobrem mirari ſatis non poſſum Veſſalium in ſuo examine obſeruationum Falloppij aperta fronte negaſſe, ſe vnquam adinueniſſe hunc venæ ſine pari cum emulgente ſiniſtra connexum, & ſi ſæpius perquiſiuerit, præſertim cum ibidem Franciſcum Rotam ipſi per literas quaſdam affecti thoracis hiſtorias, in quibus pus per vrinā fuerat excretum ſignificaſſe teſtetur, cuius tamen oppoſitum Falloppium, Euſtachium, & Michinū obſeruaſſe legimus. Horum vaſorum vnionem ſi Gal. nouiſſet, pariterque obſeruaſſet propaginem venæ portæ interdum vniri cum venis ſepti, verā viam cognouiſſet, per quam thorax, & pulmones per inteſtina, & renes expurgari poſſunt. nec pus per cordis ventres permeare tradidiſſet, nec minus pituitam à capite ad pulmones defluentem, ſpumoſa excrementa in alui ſuperfluis reddere, per cordis ventriculum tranſeuntem, ad inteſtina deriuatam, quod ſeptimo Aphor. lib. comm. 3. docuit. Corpus nanque noſtrum innumeris propèmodum venis, & arterijs redundat, vt plurimum ſibi ipſis contiguis, & connexis, vena nanque magna venarum veluti fons exiſtit à quo plurimi canales, à quibus poſtmodum riuuli infiniti deriuantur in diuerſis, interiuſq. partibus pertingentibus, vndè iure meritò Hippoc. lib. de alimentis dixit humana corpora eſse tota perſpirabilia, & vijs innumeris ſibi ipſis conuenientibus referta, adeò ut unus ſit confluxus, conſpiratio vna, omniaq. conſentiant in corpore noſtro, quod pariter Gal. lib. 3. de natur. facul. & Tralianus lib. 1. cap. 17. ſcriptum reliquerunt. Galenuſq. ipſe in com. Aph. 54. 7. lib. naturam aliquando nouas, inuſitataſq. vias in euacuationibus adinuenire demonſtrat, exemplo ſumpto à tranſitu materiæ per oſsa dùm abſceſsum cōtrahunt, ac de exitu ſanguinis ex cuti, & carne ſana redundantis in oſſium fractorum coagmētatione, ſeu ferruminatione, nec non pituitæ, & puris in thorace contentorum ad vrinæ vias tranſmiſſione, dixerat nanque Gal. in Aph. quòd pituita inter ventriculum, & ſeptum tranſuerſum repoſita ſi per venas ad veſicā vertatur, ſoluitur morbus. Quo modo autem id fiat Gal. in com. nō explicans, connexus iam memorati ignorans, ſed modum inſenſibilem eſse, videtur fateri. Hunc quoq.

N conne-

connexum non animaduertens Luſ. cent. 6. cur.32. Hiſtoriam militis deſcribens, cui ſanguis, quem per reiectationem tuſſi emittebat, poſtea à natura ad inteſtina deriuatus per ſeceſſum excretus fuit, & ſanatus ægrotus, ſanguinem illum cor petentem per venam cauam tranſmiſsum ad iecoris ſimas, indeque ad inteſtina excretum per ſeceſſum, in ſcholio tradit.

Phthiſes admirandæ. Cap. X.

QVicunque ex pulmonis vlcere tabeſcunt, ſanari non poſſe Gal.4.de locis aff.& 5.Meth.med.cap.11. teſtatum reliquit, omneſq. perire neceſse eſſe, neminemq. vnquam curatum vidiſse ita affectum c.8.eiuſdem 5.Meth. clariſſimè tradit, quem omnes de re medica ſcribentes ſequuntur, exulcerationes pulmonis oēs inſanabiles eſſe affirmantes, nanq. cum citra tuſſim expurgari nequeant, & ſi tuſſis excitetur, magis vlcera lacerentur, quaſi per mutuas operas malum in ijs, qui taliter ſunt affecti per orbem redijt, præſertim cum medicamenta, quæ illis ſanādis idonea ſunt, nō niſi per medium interuallum longum, in quo vim ſuam amittunt, affectam partē contingere poſſint, ad hæc pulmo propter reſpirationem in perpetuo eſt motu, at quę vniri debent, quieſcere eſt neceſse; addamus ꝙ medicamenta, quæ expurgationem vlceris per tuſſim faciliorem reddūt lenientia humida ſunt, ſicq. vlceri, quod quatenus vlcus exſiccationem expoſcit, aduerſantur. ex quibus cōcludunt omnes pulmonis vlcera inſanabilia eſse, vel ſaltē curatu quāmaximè difficilia, eaque dūntaxat ad ſanationem peruenire poſſe, quę rectius vulnera, quā vlcera pulmonis appellari mereātur, de quibus Gal. in fronte tex.8. 5.Met. cum enim ſanguis ob ſolutam pulmonis vnitatem expuitur, ſiquis ſtatim aggreſſus fuerit rectam curationem, coire poteſt, quod ſolutum fuit, at ſi prius phlegmon ſolutam partem occuparit, difficilem, incertamq. curationem recipiēt, quemadmodum & ea, quæ ab humore corrodēte contingunt, quas & penitus incurabiles ſtatuit Serapio c.de phthiſi, ſic Auic.lib.3.fen.10.trac.4.c.18. determinat, quæ vlcera pulmonis, ſi proueniāt ex ſolutione ſingularis, dūm permanent vulnera recipere poſſe ſanitatē, ſed ſi fiant ab apoſtemate, vel ab humore corrodente, ſintq. ſanioſa penitus inſanabilia pronunciat, tum propter iam dictas cauſas, tūm etiā quia ſi medicinæ frigidæ exhibeantur, ſint tardæ penetrationis, ad partemq. affectam nō perueniant, ſi calidæ, augeant febrem, quæ pulmonis vlcera ſanioſa ſemper concomitatur, ſi exſiccantes, nocent febri hecticæ, quæ illis aſſociari

conſue-

conſueuit; ſi humectantes, vlceris conſolidationem prohibent. Raſis quoq. & ipſe 4. cont. ait vlcera pulmonis poſſe per initia conſolidari; ſed diuturna minimè, & quę accedunt à corroſione penitus eſſe inſanabilia. His itaq. ſic ſe habētibus nōne erit admirandū aliquos receſſere, qui vlcere ſanioſo laborantes, phthiſi correpti ſanitati reſtituti ſunt? Auic. lib. 3. fen. 10. trac. 5. c. 5. ita ſcribit. ſi non timerem dici mendax, narrarem in hac intentione mirabilia, & referrem ſummam, qua vſa eſt mulier phthiſica, peruenit res eius ad hoc, vt ægritudo cum ea prolongaretur adeò, donec perueniret ad mortē, & vocarentur ad ipſam, qui præpararent ea, quæ morti ſunt neceſſaria, tunc quidē frater eius ſurrexit ad eam, & curauit hac cura longo tempore, & reuixit, & ſanata eſt, & impinguata eſt, & non eſt mihi poſſibile, vt dicam ſummam eius, quod comedit de zucchаro Roſaceo. Raſis 4. contex. hæc habet. Ego vidi huiuſmodi vlcera pulmonis nimis prędominari in peripneumonia, & curata fuerunt perfecta curatione; Et vidi naſcituram in pulmone coadunatam ſpuentem ſanguinem, & deindè ſaniem, & ſanata eſt, tamen in puero quinque annorum. Et confirmatus eſt rumor, ꝙ quidam ſpuebat ſaniem fętētem poſt ſputum ſanguinis, & curatus eſt per lac Caprinum, quidam verò per Aſininum. Abynzoar lib. 1. Theyſir trac. 11. c. 2. ſcribit. Iam recordatus ſum, ꝙ pater meus dicebat mihi, quod pater ſuus habuit quendā Hiſpanum in cura, qui patiebatur vlcera pulmonis, & extenuatus fuit in tantum, ꝙ tota caro eius conſumpta fuerat, & Auus meus ipſum taliter curauit, ſcilicèt quia cibabat cum pane bene fermentato cum oleo oliuarum, & taliter reſumptus fuit, & ſuam recuperauit humiditatem, nec ei ſuperuenit aliquod accidens malum, & vixit poſtea tàm longum tempus, quod Medicus, qui curabat eum, ſcilicèt Auus meus obijt antè ipſum, & poſtea diu remanſit in manibus patris mei; & obijt ad vltimum ex alia ægritudine, & non ex iſta, & mihi ſimiliter; quando incępi practicare, ſuperuenit ad manus meas quidam, qui patiebatur talem ægritudinem, & iniunxi ei regimen dictū, & ſic receſſit tuſſis ab eo, & impinguatus fuit, & redijt ad operandam artem ſuam, & exercendum omnes operationes ſuas, & ſic vixit poſtea longo tempore, ita ꝙ fuit Epidemia in illa regione, & ipſe mortuus fuit in ipſa ex febre acuta. Conciliator differ. 194. ſcribit ſe adoleſcentem quādam phthiſicam cum vſu zucchari roſacei curaſſe. Philippus Ingraſſia in conſilio pro Duce Terrænouæ ſcribit ſe Panhormi curaſſe mulierē quandā nomine Leonoram à Riccio, quæ ex ſanguinis copioſo ſputo à pulmone regurgitante in phthiſim lapſa erat, pluribuſq. inſequentibus menſibus nō contabuit modo, ſed cōtinuò pus malè olens expuebat, præſertimque per interualla quædā,

non maiora quidem duabus hebdomadis maximam puris quantitatē indè collectam ſæpenumero quatuor librarum, pauloq. minus, ac nōnunquam plus expuebat, hanc cū vix per menſem ligni ſancti decoctū abſorbuiſſet, ita ſanata fuit, vt decimus annus ageretur, dùm hæc ſcribebat Ingraſſia, ſalua ſuperuixerit, nec amplius recidiuarit. Alteram quoq. ibidem hiſtoriam recenſet cuiuſdam Auguſtini de Vrbino, qui phthiſicus factus nō ſolum ſcreatus fętidiſſimos expuebat, ſed & fætidiſſimam expirationem, grauiterq. olentem emittebat. aderatque febris non ſolum hectica, quemadmodum in prędicta muliere, ſed & febris putrida omnis ordinis expers, vtiq. coniuncta erat, & lienem maximum habebat hic homo, qui ligni Guaiaci aſsūpto decocto per mēſem ſanatus eſt non ſolum, ſed obeſior, & robuſtior effectus. Franciſcus Arcæus lib. 2. de curandis vulneribus c. 2. ſcribit ſe decocto ligni Guaiaci, & alijs præſidijs, quæ ibidem deſcribit curaſſe fiſtulas thoracis ex male curatis vulneribus derelictas, cum ægri laborarent etiam phthiſi, & hectica febre, quorum multi ex Italia, & Gallia, atq. ex omnibus Hiſpaniæ prouincijs ab ipſo curationem petierunt, qui ſani, optimèque affecti, & obeſiores etiam euaſere, quàmuis diuturna tabe, aut phthiſi cōſumpti fuiſſent, omnibus facultatibus membrorum omnium, organorumq. nutritiuorum, ſpiritualium, & animalium rectiſſimè reſtitutis. Hieronymus Fracaſtorius lib. 3. de contagioſorum morborum cur. c. 8. teſtatur in phthiſicis ferè deploratis plurimum ſpei haberi poſſe ex vſu decocti cuiuſdam, in quo præter cætera, ſemilibra ligni Guaiaci ingreditur. Hinc videant illi, qui indiſtinctè proferunt in nullo morbo, cui febris iungatur ligni Guaiaci decoctum minimè propinandum, quam rectè ſentiant, nàm præter ennarratas hiſtorias idem Ingraſſias ibidem affirmat ſe quàmplurimos alios febrientes etiam febre continua huiuſmodi ligni decocto liberaſſe, modo febris illa ex craſſis humoribus facta ſit, vel à puris collectione in aliquo viſcerū, pręcipuèq. in thorace, vndè non ſolum qui lue Gallica affecti erunt, ſed & tabidos, hecticos, phthiſicoſq. cum ingēti omnium admiratione nō ad ſalutem moto reduxiſſe, ſed ad pinguiorem craſſioremq. habitum eo, cuius antea quam ægrotarent fuiſſent, teſtetur. Aloyſius Mundella 3. Dialogo ſcribit ſe curaſſe colicam patientem cum febre, quæ ex multitudine craſſorū humorum ortum duxerat huius decocti beneficio, cū nec purgantia medicamenta, nec clyſteria, aliaque conſueta auxilia nihil per longum tempus profeciſſenr, quod nō alienum à ratione cognoſcemus, ſi in memoriam reuocauerimus, peculiarem ligni Guaiaci vim eſſe, vt remotis non modo prauis humoribus, ſed mala etiam intemperie, omniq. lue, quæ atrophiæ cauſa eſt, & quæ corpus vix nutriri per-

mittit,

mittit, quamquam eo tempore quo ſumitur, extenuet corpus, præſertim etiam ex vſu victus tenuis, ſudoriſq. copia exeũte, nihilominus ob renouatam, & inductam nouam quandam bonam temperaturam, bonumq. habitum, obeſius, ac robuſtius poſtea corpus reddit, quæ obiter ſint dicta, ad rem noſtram itaq. reuertentes, qui obſtinatè pulmonis vlcera inſanabilia pronunciant, ita iam deſcriptas hiſtorias gloſſant; illos ſcilicèt minimè verè ſanatos, ſed tantum vlceribus illorum in pulmone exiſtentibus calloſam cruſtam obductam, cuius beneficio ſanitati reſtitui exiſtimabantur, quod exemplis comprobari contendũt, quorum primum deſumunt ex Auic. lib. 3. fen. 10. trac. 4. c. 18. vbi hęc habet, & quandoq. accidit phthiſico, vt protendatur cum eo phthiſis, producens eum ſpatio temporis, & ſimiliter extenditur à iuuentute, vſq. ad ſenectutem. Et ego iam vidi mulierem vixiſſe in phthiſi circiter annos vigintitres, aut plus parum, quod obducta modo cruſta, modo ablata factum fuiſſe ſcribit Gentilis in com. addendo ſe vidiſſe mulierem Peruſij, quæ vixit vltra duodecimum annum cum vlcere pulmonis, cui omni anno reuertebatur ſputum ſanguinis obducta, & ablata per vices calloſa cruſta. Sic Io. Matth. de Grado in prima parte practicæ ca. de Phthiſi ſcribit. Et ego vidi Mediolani mulierem, quæ tamen non vtebatur regimine, niſi communi, quoniam aſſiſtebat igni quaſi cõtinuo, vel in locis ſiccis multum, erat enim Fornaria, fuit phthiſica plus viginti octo annis, & ambulabat per domum, & laborabat, & aſſiſtebat ad panem coquendum, vndè ſiccitas indurando cruſtã multum prolungat. Quod poſſumus confirmare eiuſdem Ingraſſiæ authoritate, qui loco citato ſcribit, ſe in Xenodochijs publicis per anatomẽ obſeruaſſe in ijs, qui paſſi fuerant vlcera pulmonis in parte affecta quandam ſanioſam duriciem ob pus infarctum, ac veluti in ſcirrhum conuerſionem. Verùm etſi fateamur nonnullos obducta cruſta mendoſam aſſumere curationem, tamen & alios quandoque integrè curatos obducta cicatrice minimè negãdum cenſemus, ſiquidem Celſi authoritate in 2. de indicijs mortis multi à Medicis deſerti conualeſcunt. Et Auerrois 7. coll. c. 31. ſcriptum reliquit, quòd aliquę ægritudines inſanabiles ſunt, vt vlcera pulmonis, & ſimilia, quæ tamen ſanantur, & hoc fit per accidens, ſicuti in naturalibus, aliquando monſtruoſitates fiunt, quod præter iam adductas hiſtorias ex Aretæo, quoque cõprobare poſſumus, habet enim lib. 1. c. 1. quod in Pulmonaria ex abſceſſu, pauci admodum ſenes liberãtur, ſicuti, neq. à pulmonaria iuuenes, & florentem ætatem agentes. Et Gal. licèt alibi non ſemel, vt ſuperius adnotauim⁹, dixerit vlcera pulmonis inſanabilia eſſe, idq. ratione, & experimento confirmarit, nihilominus 5. meth. c. 8. vlcera, quæ in pulmo

ne hæſerunt, difficilia ad curandum, non impoſſibilia ſcripſit, ſed nec hoc loco prætermittendum tanquam non vulgare, pulmones aliquando pati vomicam, ideſt abſceſſum exiguum, & puris in quadam pulmonis parte collectionem, quod membranula, propriaq. cyſti arctè adeò concluditur, vt vix quidquam de ſe tetrum in cor expiret, hæc frequẽtius eſſe ſolet in tabidis, ſed aliquando ſine tabe fit, cũ ſanguis ex aperta, rupta, aut exeſa vena, in paruam quandam pulmonis regionẽ ſecedens illic putreſcit, ſenſimq. mutatur in pus, ac per ſumma ſicceſcens ſibi cyſtim efformat, latet, ita ſæpe hoc vitium, vt nec Medico, nec laboranti notum ſit. Narrat Fernelius lib. 5. de part. morb. & ſympt. adoleſcentem quendã à paulò vehementiore exercitatione, cum acerba tuſſi indeficiente torqueretur, vomicam integram columbini oui magnitudine excreaſſe, in qua aperta pus exquiſitè album, & æquale deprehenſum eſt, qui tamen ſanatus fuit; cum tamen cruenta excretio integrum biduum cum magna febre perſtitiſſet. Nonnullos inopinato è viuis horæ quadrante ereptos pariter ſcribit, in quibus diſſectis non alia mortis cauſa comparuit, quã repentina vomicæ diſruptio in pulmonibus, è qua pus in cordis arcem penetrauerat ipſius vim extinguens, atque obruens, ſic peremptos binos Medicos celebres tradit, qui tamen nec febre, nec vllo alio ſymptomate impendentem ſibi diem vitæ ſupremum perſenſerant. Scribit Nicolus Florentinus ſe. 4. trac. 2. c. 27. ſe vidiſse venæ fruſtum paruum per tuſſim excretum à pulmone, quod tanquã raro admodum cõtingens omittere nolui. Admiratione quoq. dignum uidetur à nonnullis literis mandatũ phthiſim eſſe poſſe ſine febre, cuius curationem tradit ſerapio tract. 2. quod tamen non niſi per initia phthiſis, incipiẽtis fieri poſse cum Meſueo credimus. Niſi dixerimus Serapionẽ de uera phthiſi minimè loquutum, ſed de alterius generis morbo, de quo Auic. loco toties ſuperius citato per hæc verba meminit. Et nomẽ quidem phthiſis quoq. conceditur aliæ ægritudini, cũ qua non eſt febris, ſed pulmo eſt ſuſcipiens humores groſſos uiſcoſos ex catarrho, qui effunditur ad ipſum ſemper, & cõſtringit meatus eius, quare patientes cadunt in conſtrictionem anhelitus, & tuſſim frequẽtem, & ſunt verè procedentes curſu aſthmatis. Phthiſici pariter quidã vocãtur abſq. ulcere pulmonum, quorum meminit Aretæus lib. 1. c. 8. per hæc verba. Quin etiam quibuſcunq. quidem vlceratus pulmo non fuerit, nihilominus tamen diuturnis febribus conſumpti ſunt, ſępiuſq. duriter, & abſq. effectu ullo tuſſiẽtes nihil reijciunt, hos quoq. Phthiſicos haud ita multum impropriè nominarunt. Simul uerò & his adeſt pectoris grauitas, pulmo enim infirmus eſt, angor, intolerantia, cibi faſtidiũ &c. horũ quoq. meminit Fernelius lib. 4. de part. morb. & ſymp.

c. 10. quos inquit, nec ſanguinem, nec pus expuentes, ſeu tuſſi reijcientes vitioſam habere conſtitutionem pulmonum, mollem ſcilicet, tenellam, ac corruptioni paratam pulmonum ſubſtantiã. Quod prætermittere noluimus tanquam non vulgare, & adnotatione dignum.

Hydrops pulmonum. Cap. XI.

PVlmonis hydropem rarò à Medicis uiſam, cuius meminere ſcriptores hoc loco, exemplo illuſtrare decreuimus, Franciſcus Michinus in ſuis obſeruationibus ſub præceptore Falloppio collectis obſer. 7. ſcribit ſe in cadauere adulti diſsecto vidiſſe hydropem pulmonum, erat enim in ſiniſtra tantum Thoracis cauitate collecta maxima aquæ copia limpidiſſimæ, nec erat imbibita in aliquo membro, ſed continebatur in cauitate Thoracis, eratq. in ea parte pleura admodũ craſſa, & calloſa, & ſimiliter pulmones, mediaſtinum ſeptũ tranſuerſum, & lien erãt ferè calloſa. De hoc morbo Hip. lib. de internis affectionibus circa mediũ, & Auic. fen. 10. 3. trac. 4. c. 15. meminere, quinimmo & Gal. in Hydrope detentis morbo increſcente aquam ad pulmonis arterias peruenire poſse docet in com. Aph. 35. 6. lib. quamuis Cardanus, ſed iniuria meherclè Gal. in re hac contumelioſiſſimis verbis reprehẽdat, cuius argumẽta, cum nullius ſint firmitatis, pudet refellere, ſcribit Realdus Columbus lib. 15. de ijs, quæ in anat. raro contingunt ſe in Thorace aquæ copiam magnam vidiſſe. Nos binos tractauimus pulmonũ hydrope laborantes, in quorum Thoracis cauitate dùm hinc indè mouerentur aqua commota ſonitum edebat, qualẽ in utre agitata fieri quotidie obſeruamus, hęc quoq. in dies ſenſim, & ſenſim per vniuerſum corpus diſseminata eſt, ac diſperſa ita, ut primò abdomen, & facies, mox coxæ, & crura, pedeſq. in magnã molem excreuerint. Altera mulier fuit Benedicti Lancini vxor, alter uir Federicus, del Reame appellatus, qui ambo nullis proficientibus auxilijs interiere.

Aſthmatis admirandæ ſpecies. Cap. XII.

ASthmatis ſpecies quædam raro eueniens interdùm obſeruata, cuius cauſa in craſsos humores, & viſcoſos aſperas arterias, vel pulmonis cauitates occupantes minimè reijcienda, ſed aliam thoracis partem. Refert Hollerius de morb. inter. lib. 2. c. 23. anno 1549. Monachum quendam breui aſthmate perijſſe, & corpore diſſecto abſceſsum repertum in ue-

na arterioſa,& ſine pari integris omnino pulmonibus,meminit Nicolus Aſthmatis mirabilis periodici ſer.4.tract.2.c.25.quod Nicolao de Podio omni ſeptimana ſemel tantũ,& in die Veneris ſuperueniebat, cuius cauſam, & ſi ipſe haud referat, nos reijciendam putamus in humoris collectionem, quæ paulatim non niſi per ſeptimanam colligebatur,vel eiuſdem craſſitiem ita, vt natura illius expulſionẽ niſi per iam dictum temporis interuallum aggredi nequiret. Non ſolum autem ex abſceſſu pulmonis, ſed & alterius præter naturam corporis in ipſo retenti ſuperuenire poſſe aſthma cenſendum, legimus enim apud Colũbum lib.15.de ijs,quæ rarò in anatome cõtingunt,ſe nõ ſolum in pulmonibus ſteatomata comperijſse, ſed & vidiſſe in Franciſco Capello in pulmonibus oſsa non parua.

Animi paſsionum miri effectus. *Cap. XIII.*

ANimi paſſiones corpus noſtrũ quàm maximè alterare poſſe vnuſquiſq. quotidiano experimento in ſe ipſo cognoſcere poteſt, ſed quod ex eiſdem repẽtina mors ſubſequatur,vel ſymptomata praua contingant,non ita vulgatum eſt. quare nos operæprecium facturos arbitrati ſumus,ſi miras quaſdam hiſtorias huiuſmodi ſilentio non obuoluerimus, Scimus enim nonnullos aliquando præ nimio gaudio,dolore,timore,pudoreque extinctos; Chylonem Lacedęmonem; cum filium in olympicis coronatum in complexibus teneret immodica perijſſe lætitia legimus, ſic & Sophoclem, cum victor in tragico concurſu declaratus eſset,ſtatim exanimatum tradit Plinius lib.7.c.37.cui Valer.Max.Volaterranus, & Pontanus ſubſcribunt; ſic & mulieres binas Romanas filio vtroq. viuo conſpecto,quos in pugna cannarum occubuiſſe exiſtimabãt,gaudio extinctas,tradidit Liuius lib.22. hiſt. ab Vrbe condita. Philippides Comędiographus, cum in certamine Poetarum viciſſet, inter gaudium repẽte mortuus eſt,auct. Gellio. Et Diagorã Rhodium cum duos filios Athletas, vt Cicero primo Tuſculanarum quæſtionũ, vel tres,vt Gellius 3. Noctium Atticarum teſtantur, publicè victores coronatos conſpiceret,nimia lætitia expiraſſe apud prædictos Authores legimus. Polycratam nobilem fœminam Nauo inſula cognita repẽte inſperato gaudio animam expiraſſe Plutarchus de claris mulieribus eſt teſtis.Ita,& Marcum Iuuentium Thalnam conſulem cum Dijs Corſicæ,quam ſubiecerat,ſacra faceret, acceptis literis decretas ei à ſenatu ſupplicationes nunciantibus antè focum prę gaudio collapſum,atque extinctum, author eſt Valer. Max. de morte non vulgari. Et noſtris

tem-

temporibus anno 1544. Sinamus Ceſſucus Iudæus appellatus Pirata inſignis, dùm Arſinoè Maris rubei portu commoraretur aduerſus Luſitanos bella inſtruens, accepto nuncio Selecum filium in expugnatione Tuneti ſeruum factum, à Barbaroſſa redemptum, ſeptemque triremibus præfectum in Alexandriam appuliſſe, iamiamq. aduenturum, inſperatæ libertatis, ac dignitatis filij lætitia correptus, de repente ſenex exanimatus eſt; Plura alia huius generis noſtri temporis exempla legi poſsunt in catalogis ab Hortenſio Lando conſcriptis lib. 1. c. penult. Ex alijs quoq. animi paſſionibus nonnulli extincti ſunt. Ex dolore VVilhelmum Roſchildienſem Cadaueri Regis Daniæ Suenoni amiciſſimo ipſius illacrimante ſtatim extinctum Krantzius lib. 4. hiſtoriæ Danicæ ſcriptum reliquit. Narrant Hiſtorici ferè omnes anno 1494. vel vt Sabellicus 1495. Dum Gallica nobilitas è Neapolitano Regno recederet Domini Mompenſieri filium ſuper patris tumulum plorantem dolore extinctum fuiſſe. Raiſciacus Sueuus cum filium ſtrenuè contra Turcas dimicantem in Budæ obſidione occubuiſse ex cadauere ad ſe relato cognouiſſet, repentino dolore ad vitalia profundius peruadente, cum rigentibus oculis ſtetiſset, paulò poſt nihil effatus interijt, quemadmodum Hiſtorici teſtantur, & inter cęteros Paulus Iouius libr. 39. hiſtoriarum ſui temporis; Vrbis noſtræ lanificus quidam, cum diutius Amaſiam quandam meretriculam (vxoratus cum eſset,) in delicijs habuiſset, Reuerendiſſimi Epiſcopi mandato graui indicta pœna vtrique ne in poſtetum inuicem commiſcerentur, ad eam clanculum diuertit, quem Meretrix videns contumelijs recepit; atque vt quam primum diſcederet, imperauit, quo audito Scorti nomine inuocato crudelem exclamans, manibus arctatis, ac in Cœlum oculis deuolutis repentè mortuus concidit, atque extra locum ſacrum humatus eſt. Ex amore ſæuiſſimo animi pathemate quoſdam in furorem adactos pluries obſeruatum eſt, alios verò ſibi ipſis manum conſciuiſse, & vt interim cæteras huius generis hiſtorias omittam, ſatis erit apud Luſitanum binas recordari cent. 3. cur. 56. & cent. 5. cur. 84. Item, & alios ex amore melancholicos effectos, & eadem de cauſa melancholicos ſanatos Aretæus lib. 1. cap. 5. de Melancholicis verba faciens tradit. Fama eſt ex ijs quempiam inſanabiliter ſe habentem, cum puellam deperiret, Medicis nihil proficientibus ab amore fuiſſe ſanatum. Ego verò ſuſpicor eum ab initio in puellam exarſiſse, indè triſtem, & languenti animo, quòd ea non potiretur, euaſiſse, ſuiſque popularibus melancholicum viſum eſse, at iſte ubi puellæ amatæ ſe coniunxit, mœſtitia receſſit, ira, & animi languor diſcuſsus eſt, gaudium triſtitiã deleuit & mens amore Medico prorſus ſanata eſt. Eſt profectò amor

animi

animi pathema ualde corpori, ſi immoderatus fuerit, officiens, illudq. ita alterans, vt haud difficile ſit Medico amantem deprehendere, dùm aliquo graui corporis morbo detineri ignari exiſtimant. Sic Eraſiſtratum Gal. lib. de pręcognitione c. 6. ſcribit Nouercam priuignum amarē deprehendiſſe, quam alij ęgrotantem exiſtimabāt, ſic idēmet Gal. Se iuuenē Pylades amore detentum, & non alio morbo laborare cognouiſſet ibidem affirmat: Narrat Antonius Bonfinius rerum Vngaricarū lib. 3. Decadis. 3. memorabile duorum amantium exemplum. Eurialus equeſtris ordinis iuuenis, & Comes Auguſtalis mira pulchritudine ſpectatiſſimus commorante apud ſenenſes Sigiſmundo Imperatore Bohemiæ, & Vngariæ Rege primo obtutu in Lucretiæ Senenſis amorem exarſit, pari quoq. ardore correpta virgo, quam ob venuſtatem, & formæ præſtantiam, alteram Venerem appellabāt, amoris ęſtus per breui vtrunq. voti compotem fecit, ſed abeunte Romam Imperatore, cum Eurialus amicam deſerere cogeretur, ſecundum digreſſum altera ſexus imbecillitate parum conſtans præ amantis inopia expirauit, alter amicorum conſilio, & ſolatio aliquantiſper inſtauratus, quā-uis uitam diſtulit, nunq. tamen amplius ridere viſus eſt, ut interim omittamus hiſtorias illorū qui hoc ferali pathemate acti amauere plātā, beſtias, ſtatuas, & alia conſimilia, dictu nefanda, ſic Xerſem procerum Platanum adamaſse teſtatur Aelianus 2. de var. hiſt. ſic Morum arborē ætate Plinij Paſſienus Cnypus bis Conſul amauit. Plinius lib. 36. c. 5. meminit Adoleſcentis, qui marmoream Veneris in Gnido deperiens ſtatuam cum ea coiuit, & Alchidæ Radij, qui in Pario Cupidinis nudi marmore amore percitus cum ille venerem excreuit, & Iunij Piſciculi equitis Romani, qui vnā ex ſigno Theſpiadum ad ędē Fœlicitatis Romæ adamauit, & Adoleſcens quidam Athenienſis ſtatuam bonæ fortunæ ad Prytaneum poſitam ita perdite amore perſequutus eſt vt illum complecteretur & oſcularetur, coronaret, ſacrificia faceret & cætera multa quę ab Aeliano lib. 9. enumerantur, ac tādem ſibi necem patrauit, nec reticendum ex Ouidio in Metam. Pigmaleonis amorem in ſtatuam. Semiramidem Aſſyriorum Reginam equum perditè amaſſe, & ad inceſtū, conatam eum elicere tradit Plin. lib. 8. c. 42. Mulierem alteram cum Hirco coiuiſſe auctorem Herodotus in Euterpe. Orathem paſtorem cum capra adamata congreſſum ex Græcis ſcripſere Rodig. & Volat. Glaucam Cithariſtriam Ganam, alij Anatem, alij Anſerem alij Arietem deperijſſe, Xenophontis filium Canem, Puerum Spartanum Monedulam tradit Aelyanus lib. 9. Ariſt. Epheſius cum adamata Aſina, Fuluius ſtellus cum equa ſe ſe cōmiſcuere ex Plutarcho 54. & 55. Paral. Militis cum Aſina commixti meminit

nit Pontanus c. 17. de immunit. Puellæ, ſueuæ cum Vrſo commixtæ hiſtoriam tradit Saxo Gramaticus lib. 10. hiſtoriæ Danicæ, vt interim omittamus Paſiphæm ex Ouidio in Met. cum tauro cõmixtã, ſed quid non audet improbus Amor. Periander Corinthius vnus ex ſeptem Grçciæ ſapientibus cum uxoris adamatæ cadauere coiuit tradentibus Suida, Laertio, & Herodoto lib. 5. quod & Cypſelum Corinthiorum Tyrannum feciſſe meminit Fulg. lib. 9. c. 2. & Parthenius in Erotices c. 31. Dimoetem cum cadauere mulierculæ non ſolum rem habuiſſe, ſed & illius gratia ſe ipſum necaſſe. Ita Sigiſmundum Malateſtam Atimini Principem Teutonicã Matronã eius efferatç libidini non aſſentientem iugulatã carnaliter cognouiſſe. Põtanus de Immanitate c. 17. tradidit: Miranda quoque ex indignatione eueniſſe memoriæ mandatum eſt. Val. Max. lib. 1. memorabilium c. vltimo tradit uxorem Nauſimentis Athenienſis cum forte fortuna vidiſſet filium, & filiam inuicem Venere commixtos præ ira, & indignatione mutam effectam. E cõtra verò Eglo Samio luſtratori accidiſse, cum enim in ludo luctæ victor fuiſſet, eiq. præmium, & honorem ſubripere vellent, indignatione cõmotus loquelam recuperauit; narrat Saxo Gramaticus hiſtoriæ Danicæ lib. 14. EſKillum Epiſcopum ex animi mœrore linguæ debilitate contracta parum vocalem euaſiſſe: Siggo Ferentarius Reges Gallorum Sigisberti Surdaſter, cum verba faceret cum Gregorio Turonenſe, auditum recipit Vincent. lib. 21. cap. 125. Gaſpar Bugatus lib. hiſt. 7. ſcribit Mutium Sforciam Carauagij comitem à primo ortu in loquendo vitium habuiſſe, vt non ſine notabili impedimento loqueretur, attamen die quadam dum maxima excandeſcentia detineretur, itaq. animum occupans linguæ impedimentum augeret, tanto conatu, impetuq. cõmotum fuiſſe, vt poſthac ſemper multò expeditus loqueretur, quod de Crçſi Regis Lidiæ filiọ plerique ex antiquis adnotarunt. De quo Iulius Solinus, lib. Poly. hiſt. cap. 5. Cum olympiade octaua, & quinquageſima victor Cyrus intraſſet Aſiæ oppidum Sardas, vbi tunc Crçſus latebat, Athis filius Regis mutus ad id vſque temporis in uocem erupit vi timoris, exclamaſſe enim dicitur. Parce patri meo Cyre, & te hominem eſſe, vel caſibus diſce noſtris, mira ſanè timoris vis animi noſtri paſſio. Ex timore nanque pariter nonnullos perijſſe legimus obſeruatum. Scribit Beniuenius cap. 63. Puerum qui dùm in rure paterno degeret, ſingulisq. diebus ad vicinum ſacerdotem ſtudendi cauſa, vt fit, ſummo mane mitteretur à patrè, accidiſse ſemel, vt propè iam intranti illi ſacerdotis ipſius ædes, eſsetque Cœlum paullulum adhuc ſubobſcurum præſto fuerint duo viri nigris veſtibus obuoluti, quibus adeò perterritus eſt puer, ut ex inde in mortem inciderit. Pudore quo-

que

que extinctus nonnullos memoriæ proditum eſt Diodorus Cronue te ſte Pli. lib. ſeptimo: Sapientiæ Dialecticæ profeſsor luſoria quæſtione non protinus ad interrogationem Stilibonis diſſoluta pudore expira uit. Idem de Homero ſcribit Val. Max. cum propoſitã à Piſcatoribus quęſtionem ſoluere nequiſſet, nec mirum, nàm pudor timor quidã eſt teſt. Ariſt. probl. 53. 11. part. vndè & Philoſophi auctore Aulo Gellio lib. 19. c. 6. pudorem definiunt eſse timorem iuſtæ vituperationis. Nõ ſolum verò mortẽ ex gaudio, timore, dolore, & pudore ſubſequi, ſed & peſſima quędam ſymp. obſeruatum eſt. Ex timore nanq. pręgnãtes quandoq. aborſum pati ſcribit Gal. 5. lib. affectorum com. 45. & inter recentiores Amatus Luſ. cent. 3. cur. 22. ſcribit hiſtoriam mulieris, quę ex horribili quodam ſpectaculo, & tonitruo audito aborſum fecit. Et Ioan. Matth. de Grado in com. in 9. Raſis ſcribit eius filium ex timore concepto ex ſono tubarum facto cum quidam doctoraretur epilepticum euaſiſſe, & ex eodem morbo obijſſe. teſtis eſt Procopius lib. 1. de bello Gothorum, quod Beliſſario Neapolim occupante Paſtor quidã, qui plebem in deſperationem induxerat, vbi captam vrbem Præuidit timore apoplexia correptus ſtatim obijt. Et metu quoq. fieri inſaniam teſtatur Celſus, & Chriſtophorus à Vega de arte med. lib. 4. c. 14. tradit in pueris, & fœminis ex metu inſaniam obſeruaſſe: Ex timore pariter, & gaudio excrementa, puta vrinam, & ſtercora emitti pręter voluntatem, auctor eſt Gal. 2. de ſympt. cau. c. 5. quod & Ariſt. 4. par. probl. 8. affirmat, inquies vrinam, alui excrementa, & ſemen quandoque in timentibus inuoluntarie excerni, Narrat Amatus Luſ. loco citato, puerũ exaudito Bombardæ ſtrepitoſo boatu apoplexia correptum, & cen. 2. c. 90. Monachum quendam Romæ in cęnobio ſancti Sixti degentem ex malo nuntio fratris mortui comitiali morbo correptum. Egyſippus hiſtoria de bello Hieroſolymitano lib. 4. c. 4. ſcriptum reliquit Romanis Gamalam Iudæorum Vrbem obſidentibus, turrem altiſſimam ſuffoſſam vi maxima corruiſſe, undè Chares æger corpori tantæ terræ ſonitu exanimatus mortem impleuit. Legimus quoque ex verecundia, & timore quoſdã dùm publicè dicere aggreſſi fuiſſent memoria adeò fruſtratos fuiſſe, ut reticere fuerint coacti. Sic Cicero ſcribit Curionẽ in ſenatu cauſam, quã pertractaturus erat, penitus oblitũ, ſic de Theophraſto memoriæ mandatum eſt, cum coram populo Athenienſi oraret, repentè memoria deſtitutum conticuiſſe, quod & Demoſtheni coràm Philippo Aminthæ Regi dicenti, & Herodi Attico coràm Marco Antonio oranti, & Lycio ſophiſtæ coràm Principe Seuero & Hipparchioni in certamine cum Ruffino Citharœde vnde Adagium, Mutus Hipparchion, accidiſſe ab antiquioribus ſcriptis mandatum eſt. Quod

& no-

& noſtris temporibus pluribus cõtigiſſe præclariſſimis viris non igno ramus, & inter cæteros Bartholamæo Socino, cui Romam profecto, dùm Senenſis Reipublicæ nomine Alexandro ſummo Pontifici gratu laretur, quod ſe dicturum præmeditarat nũquam fari potuit: Aretæus lib. 1. c. 7. hæc ſcribit, Cæterum & animi immodicæ perturbationes, vt repentè incuſſi pauores, timores, animi conſternatio, & męror, præterea, & in pueris terrores, interdùm inopinatum, atq. ingens gaudium, item riſus vſque ad mortem implacabilis neruos reſoluere conſueuerunt. Ex timore quoque nonnullos repentè canos, & depiles effectos ſuperius lib. 1. cap. 1. docuimus, alios ex timore cæcitate correptos c. 11. 2. demonſtrauimus. Ex vehementi ira quoque nonnulli extincti ſunt. Ita Vincislaus Bohemorum Rex anno 1418. cum forti ira percitus pugionem euaginaſſet, vt Prægustatorem occideret, qui Huſitorum tumultum Pragæ Duce Ziſcone excitatum Regi ſciens non aperuiſſet, à circumſtantibuſque detentus pugionem amiſiſſet, ne familiaris cæde Regiam Maieſtatem coinquinaret, in illarum manibus ſtatim apoplexia correptus poſt aliquot dies mortuus eſt, quemadmodum teſtatum reliquit Ioán. Dubrauius lib. 2. hiſtoriæ Bohemicæ. Ex ira pariter interemptum Neruam Imperatorem author eſt ſextus Aurelius Victor in Coccei Neruæ vitæ epitome; Multorum hiſtorias, qui ex animi mœrore, Ira, & indignatione, extincti, ſunt. ſ. apud Conradium Lycoſthenem lib. 14. Verùm quo pacto prænarrata fiant, libet breuibus indagare. Galen. quinto de locis affect. in calce 8. cap. ſcribit, quòd non quilibet timor, gaudium, pudor mortem inducere poteſt, ſed inter haſce, paſſiones illæ, quæ ſubitæ, maximæ, ac vehementes fuerint, vndè 12. cap. ſexto, ex timore ſubito, vel vehementi quem ἔκπληξιν & ex maxima voluptate, quam περιχαρείαν Græci vocant, quoſdam perijſſe teſtatur, quod ad duas cauſas potiſſimum reducit quinto de locis Aphor. 1. & 2. de ſympt. cau. cap. 5. quarum alterum eſſe dicit animuli naturalem imbecillitatem, quibus enim vitale robur infirmum eſt, ijs ob fortes affectiones, animi eſſentia facilè diſſolui poteſt, alteram verò ſpirituum inordinatum motum, quòad primam ſpectat, veritati conſentaneum eſſe videtur, ex ijs præſertim quæ 3. de Hippoc. & Plat. placitis ſcribuntur, vbi timidos vocat ſine corde, & ter tio de locis affect. timido, & puſillanimo cor deeſſe tradit, ex quibus colligi poſſe videtur timidos paruum cor habere, & per conſequens calorem, & ſpiritus imbecillos, audaces verò, magnum cor, maioremque calorem poſſidere, quod Auic. fen. 11. 3. tract. & cap. 1. clariſſimè docet, per hæc verba. Verùm illa, quæ ſunt plurimum audacia, ſunt ea, quæ ſunt magni cordis. Nec ſuperioribus verbis oppoſitum dicit

Auic.queadmodum falsò illi nõnulli imponunt,ſed potius tacitę obie ctioni reſpõdet,poterat enim quiſpiā authoritate Ariſ.9.de par.anim. ca.4.oppoſitum exiſtimare,cum ibi ſcribat pauida eſſe,quibus cor grā dius,exemplo leporū,ceruorum,& reliquorum animaliū,qui cor magnum proportione obtinent,vidit hāc obiectionē Auic.& eā ſoluens, inquit,id nõ ratione magnitudinis cordis prouenire, ſed ratione paucitatis caloris,qui in corde amplo diſpergitur,ſicuti etiā,qui cor paruū habent,non ideò audaces ſunt,ſed quia plurimū obtinent calorē, qui in corde paruo coactus vigoratur; quis enim ignorat animalia quæq. in ſua ſpecie, quæ grandiora ſunt (vt plurimum ſaltē) maiore quoq. robore donari, quam parua,à pari,quoq. cor magnum,ſi ſui magnitudini proportione reſpondentem calorem multum obtinuerit, dubio procul homo ille præditus audaciſſim⁹ erit,omnibusq. animi paſſioni bus fortius reſiſtet.ſic legimus 5.de Hip.& Plat.placitis c.5. ex hominibus,reliquisq. animalibus,quæ lato ſunt corpore,& calidiora, animoſiora eſſe,quæ laticlunia,& frigidiora, timidiora eſſe conſueuiſſe; & ſi enim cor caloris ſit fons,& calor ipſius quamuis minimus, maior ſit quouis alio calore in corpore reperto Gal. teſt. li. de vſu pul. nihilominus & inter varios cordis calores dantur gradus, quibus inuicem diſtat,& unus ab alio ſuperatur,vndè qui calidiſſimi ſunt corde,ij quo que facinoroſi,audaciſſimiq. homines ſunt,hinc iure meritò Ariſt. 2. de part.animalium c.4.& Gal.ab ipſo mutuatus lib. quòd animi mores &c.docent animalia exanguia,timidiora eſse ſanguine præditis,& ſanguinem dilucidiorem habentes,timidiores eſſe ijs, qui ſanguinem ſpiſſiorem habent,hi nanque calidius corporis temperamentum habent,illi verò frigidius,ideſt minus calidum, nec obſtat, quòd idem Ariſt. 14.particula probl.8.probl.ſcriptum reliquerit, homines incolētes regiones calidiores puſillanimes eſse, frigidiores verò magis audaces,cum potius oppoſitum videatur dicendum,cum loci calor habi tantium calorem fouere, & augere deberet dicente ibidem Ariſtot. in calidis à calore incrementum ſequi. Hunc ſcrupulū tollit idem Ariſt. vlt.probl.eiuſdem particulæ,inquiens qui calida loca colunt refrigera ri,cum enim ſolutum,rarumq. eorum corpus ſit,calor foras profluere poteſt,illis verò qui in frigidis locis habitant, frigore ambiente externo cutis condenſatur,cuius denſatione calor intus colligi poteſt.pa tet itaque primam cauſam,cur in timore, alijsque huius generis animi paſſionibus nonnulli moriantur,eſse animi imbecillitatem à frigidiori cordis temperamento prouenientē.Alteram eſse diximus vitalis facultatis,ſanguinis, & ſpirituū inordinatum, & ſubitum motum, nàm in gaudio non vna cum robore, & feruore mouetur extrorſum ani-

malis facultas,ſed contra,ſiquid prius habuit roboris, id nunc remittit,ac reſoluit.Siquidem cum plurimum relaxata reſolutaq. retroſum fertur,digeritur,è contra verò in timore,cuius natura in refrigerando conſiſtit,ſuffocatur calor uitalis,eo ꝙ totus ſanguis vnà cōmeet,atque ad principium differatur,vndè apud Poetam de timore legimus, frigidus Arcadibus coit in præcordia ſanguis. Alex. probl. 17.cur nonnulli metu, alij dolore ſint extincti,cauſam per hæc verba memorat.Fugiēs ſupramodum naturalis uirtus,ſeque in corpus intimum vnā cum ſanguine recipiens inſitum,viuificumque calorem, eum, qui propter cor gignitur confeſtim ſuffocat, atque extinguit, quare & corruptionem inducit,hac enim,& ipſa ratione,& oleum cum plurimum, ac ſubitò in lucernæ flammam inditur,eam extinguit,habet autem ſanguis,qui eſt in corde proportionē ad lucernæ flammam, quoſdam & immodicus dolor ratione eadem exanimauit,reſoluitur enim inſiti caloris internus motus, vt operculo obtectus ignis extinguitur, quemadmodū verò in horum altero timore ſcilicèt calor naturalis refugit, in altero in gaudio inq. ſe pandit,ſic certè in pudore utrunq. patitur,ita vt modo ad interna confugiat, modo ſe ſe foras diffundat,inæqualeſq. in eo motiones excitantur,ita vt aliquando ita contrario motu ſecum collidatur,vt etiam extinguatur,ſicuti ex mutuo ipſius certamine quoque fit,vt primum ex progeſſu ad interiora eò correpti pallore,mox ad exteriora regreſſu, rubore, qui verecundantur ſuffunduntur, vt Cicero perbelle 4.Tuſcul.& Plutarchus de vitioſa verecundia,& Aulus Gellius lib. 15.cap.5.& Macrobius lib.7. cap.11. ex Ariſtotelis ſententia tradidere.

Febres admirandæ. Cap. XIIII.

QVemadmodum vulgatiſſimum eſt hominem à febre corripi,ita nōnunquam febres quædam illum inuadunt,quę rarò eueniunt, uel raris quibuſdam aſſociantur ſymptomatis. Nobilis mulier Excellentiſſimi Franciſci Burſati Iuriſperiti celeberrimi ſoror habitu corporis melancholico ætate iam cōſiſtente quartana febre correpta fuit, cuius paroxyſmi aduenientes delirio concomitabantur, nàm per totum acceſſionis tempus dempta declinatione, ab efferueſcente humore melancholico eleuati vapores, cerebrum petentes, principibus functionibus noxam non leuem inferebant, præſertim verò delirium omne circa res triſtes, & horribiles verſabatur, ſed inclinante feruore, & ebullitione vnà cū paroxyſmo ſenſim,& ſenſim delirium ſoluebatur,nanq. deliria, quæ

per

per febrium rigores accidunt, non propria cerebri affectione, ſed per cōſenſum fiunt, teſtimonio Gal. 3. de locis aff. 3. cur verò huius Aegrotantis delirium verſaretur circa res triſtes, colligi poteſt ex ijs, quæ à Gal. 3. de locis aff. ſcribuntur. Ibi enim Hip. rectè ſenſiſſe ait, qui melācholica omnia ſymp. in duo hæc coegerit, ſcilicet metum, & mæſtitiā, hoſque terreri ſcribit, vt in tenebris profundis pueri, atque ex adultis indocti, ſanè quemadmodum externæ tenebræ omnibus ferè hominibus pauorem inducunt, niſi vel audaces, vel docti admodum fuerint, ſic atræ bilis color mentis ſedem tenebris ſimilem reddens timorem incutit, etenim ſummis tùm Medicis, tùm Philoſophis in confeſſo eſt, & humores, & omnino temperaturam animæ actiones alterare; Hanc tamen Gal. ſententiam Au. 3. coll. c. 40. confutat, inquiens quod in melancholicis timor imprimitur in anima propter complexionem obſcuritatis melācholicæ, ſed nigredo eius non eſt cauſa huius ſicut dicunt Medici, quia color non eſt cauſa ſubſtantialis ad corrumpendas virtutes animæ, ſed hæc cauſa prouenit ab vna ſpecie malæ complexionis, ſicut aliæ ægritudines, & tu ſcis, quia habitus animæ ſequuntur complexionem corpoream hanc, coniunctione, & qui dicunt, quòd ánima terretur propter humorem melancholicum nigrum, ſicut terretur homo in obſcuro, dicunt verba cauſationum, quia aliqua læſio non aduenit animę in obſcuro, niſi priuatio ſenſati ſenſui viſibilia, quia nō videt anima in corpore, vt poſſit dici, quia ſentiat timorem nigredinis, & magis fædū eſt dicere, ꝙ videat extra, quia anima nō eſt extra, nec intus: ſed eſt ſciendū, ꝙ de natura iſtius humoris melancholici eſt, vt ipſum ſequantur hæc accidentia, ſicut de natura ſanguinis eſt, vt ipſum ſequatur gaudium, & lætitia, & non dicimus propter hoc, ꝙ ſanguis det lumen animæ, & hæc res eſt manifeſta illi, qui aliquantulum de natura guſtauit. hæc Auic. aduerſus Gal. cuius tamen ſententiam facile tueri poſſumus, dicentes temperamenti nomine Gal. complecti ſimilarem quamcunq. naturam, quę ex elementorū mixtione ſimilaribus rebus ineſt, non ſolū ex refractione qualitatum primarum; ſed & quicquid ad illas denſitatis, raritatis, ſplendoris, & obſcuritatis conſequitur, ſic enim opacitatem corneę morbū temperamenti appellat, quoniam perſpicuitas ex elemētorum mixtione corneæ ineſt, pariter & loco citato ait humoris melācholici colorem mores animi mutare, quaſi color humoris temperamentum ſit, & ſicuti partes quædam ſimilares functioni vſum præſtant magis qualitate ſecunda, quàm prima, vt cornea magis perſpicuitate viſioni confert, quàm temperamento, ita humores ſępè animum afficiunt magis ſplendore, aut obſcuritate, quàm primis qualitatibus, ſicque melancholia mæſtitiam, ſanguis lætitiam imprimunt,

primunt, dumq. animalis ſpiritus ſimul cum cerebri ſubſtantia nigredine inficitur, fit, vt externas ſpecies cum horrore, & timore recipiat, in quem ſenſum Gal. purgatur, & Auic. rationes ſoluuntur. Quartanas nonnullas per plures annos perduraſſe obſeruatum legimus, quàmuis Auic. fen. 1. 4. trac. 2. c. 6. dixerit quartanam non tranſcendere annum, niſi in illa contingat error, & Gal. lib. de Typis vſque ad biennium perdurare teſtatum reliquerit. Idem tamen Auic. ibidem per duodecim annos aliquando perduraſſe quartanam inquit, quod pariter legimus apud Raſim. 18. cont. ex ſententia Conſtantini. Inter recentiores Fernelius lib. 4. de febrib. c. 14. ſe vidiſſe tradit quartanam in nouem annos productam, & Ferdinandus Mena de feb. lib. c. 30. ſcribit Mariam de Cauallis per ſeptem annos quartana laboraſſe, & Catherinam eiuſdem ſororem per quinquennium. Non vulgare pariter infantes nonnullos in primo ortu à matre quartanam contraxiſſe, quod Fernelius loco citato, & Laurentius Ioubertus lib. de quart. c. 3. ſe obſeruaſſe literis mandarunt. Non ſemel etiam obſeruauimus aliquos non ſolũ bis, ſed ter, quaterque quartana febri correptos, quamuis Aetius ex Hipp. ſententia retulerit eundem hominem bis quartana non capi; & Fernelius lib. 2. de abd. rerum ca. c. 13. ſcripſerit hominem bis quartana prehendi rariſſimum eſſe, idq. ſemel de unico tantum homine audiuiſſe, ipſe bis quartana correptus ſum, prior per decem octo mẽſes me puerum adhuc afflixit, poſterior fermè per annum. Illuſtrem Vrbis noſtræ mulierem Magdalenam Gõzagam Mandellam pluries huiuſmodi febrẽ inuaſiſſe nos iureiurando affirmare poſſumus. Vidus Thraſimenus Grãmaticus, quem audiuiſſe teſtatur Pontanus lib. 8. de rebus cœleſtibus c. vlt. narrare ſolebat, grauiterq. etiam queri ſe ſupra quatuor, & viginti annos quartana continenter laboraſſe, & ſi continentiſſimis erat moribus, ſummaq. ſobrietate. Nec illud tanquam raro contingens omittendum, quartanarum quandoque cauſam eſſe aeris certam conditionem, quæ quartanas populariter grasſari facit; nàm morbum Epidimicum eſse poſse teſtatur Gal. lib. 2. de criſibus c. 4. & li. 1. ad Glauconem c. 6. quinimmo & peſtilentem teſt. Hipp. lib. 3. morb. vulg. tex. 64. & peſtilentis quartanæ, ſeu malignæ meminit Marcus Gatinaria in ſua prac. c. de cur. varicum, per hæc verba. Recordor ego de quodã ſcholare Alemano pulcherrimo, qui patiebatur varices, & non præcedentibus euacuationibus, & alijs ſe commiſit in manibus unius Empirici, qui extraxit ſanguinem, & clauſit venas, & quia corpus non erat mundificatum paſsus eſt illinc ad paucos dies febrem quartanam peſtilentem, & mortuus eſt, & hoc fuit, quia natura erat conſueta per illa loca tranſmittere ſuperfluitates; quibus retentis, & putrefactis ſe-

cutus eſt effectus dictus. Teſtis eſt Titus Liuius lib. 41. hiſtor. ab Vrbe condita in ſæuiſſima peſtilentia, qui ſeptimum diem illa correpti ſuperabant longinquo maximæ quartanæ morbo implicitos. Obſeruauimus quoq. in Petro Antonio Carnago admirãdum quartanæ typum; hæc prima uice prima hora diei inuaſit, & ſecundus paroxyſmus ſecũda hora diei, tertius tertia, & ſic ſucceſſiue uſq. ad primam horam noctis, deinde ordine retrogrado à prima hora noctis ad vigeſimãquartam diei, vigeſimamtertiam, vigeſimamſecũdam, & ſic ſucceſſiue vſq. ad primam horam diei, iterumq. reuerſa eodem ordine ad noctem, & à nocte ad principium diei, ſemperq. eodem greſsu, quouſq. penitus extincta deſijt. Neq. illud prætermittendum, quod tanquam raro accidẽs adnotauit Nicolus ſer. 2. ſum. 4. tra. 2. diſt. 5. c. 1. ſenes ſcilicet quartana laborantes non curari propter debilitatem virtutum, corũ, & propterea in declinatione vniuerſali mori, quod cõprobat exemplo Pet. Bonacurſij, qui exiſtens decrepitus paſſus eſt quartanam, & tamẽ poſt apparitionem ſignorum digeſtionis bonorum, & in manifeſta quartanæ declinatione mortuus eſt. Tertianam exquiſitam ſeptenis circuitibus ad ſummum terminari author eſt Hip. 4 affectorum & Gal. lib. de arte cur. ad Glau. c. 8. teſtatur. Nihilominus ſcimus Annam Sulamenſem hebręam ſub cane decem & nouem circuitibus excruciatam, quæ febris neq. duodecim horarum ſpatium exceſſit, neque ad infebricitationem rigore incipiens, ſudoreq. deſinens non deuenit, ſic ꝙ proprijs notis deſtituta exquiſita tertiana dici non poſſet. Rarum & illud eſt, quod Gal. loco citato adnotauit, tertianam. ſ. non exquiſitam incepiſſe in Autumno, & perduraſſe uſq. ad Ver. ſcribit Beniuenius c. 84. de ab. morb. c. ꝙ Ioannes Architectus ſingulis annis ſtato die, hoc eſt, quo natus fuerat, febre implicabatur, quæ ex putreſcenti bile genita, ſuum circuitum ſeruans, quartum & decimum non tranſgrediebatur diem, donec ſenio confectus, & eadem ex more complicitus febre natali ſuo die ui morbi proſtratus naturæ cõceſſit, Refert Valer. Max. lib. 1. rerũ memorabilium c. vlt. quod Antipater poeta ſingulo anno in die ſuo natali febre corripiebatur, & cum iam ſenio confectus eſſet, eodem die, à febre fuit extinctus, quod & Plinius confirmat. li. 7. naturalis hiſtoriæ c. 51. Raſis 16. cont. ſcribit eſſe febrem, quæ ſemel tantum in menſe inuadit, & Gentilis teſtatum reliquit ſe vidiſſe in Bernarducio de Bonarijs de Peruſio febrem, quę de decimoquinto in decimumquintũ inuadebat eum. Mirari nobis liceat Gal. alioquin oculatiſſimum, ac diligentiſſimum quintanam, ſextanam, ſeptimanã nullam ſe vidiſſe ſcribentem lib. 1. de febrium diff. c. 7. & li. contra illos, qui de Typis ſcripſerunt, cum interim Auic. fen. 5. 4. tracta. 2. c. 68. de quintana, ſextana,

ſepti-

ſeptimana,& nonana verba fecerit,earundemq. meminerit, & multo tiens accedere experimento comprobatum ſit: Alexander.lib.2.prob. 8.probl.Hip.lib.de morb. vulg.ſec.3.c.2.& 5.affirmarint febrem quintanam eſſe omnium peſſimam,quod perimat ſuperueniens tabidis,& antè tabem.hanc bis ſe vidiſſe Bononiæ in duabus mulieribus teſtatur Antonius Maria Venuſtus in conſilio pro Ioanne Heluetio.Cornelius Gemma lib. 2. Coſmocriticæ c.1.ſcribit anno.1558.regnaſſe in Belgis plurimas febres præſertim erraticas,ſeq. tunc primum uidiſſe quintanam,& ſeptimanam febrem.Has nos quoq. non ſemel tractaſſe meminimus,ſeptimanæq. febris ſeptem periodos vidimus.libet etiam hiſtorias nonnullas referre quorundam qui hectica confirmata laborantes ſanitati præter ſpem reſtituti fuere.Gal.10.met.cap.1.ſic ſcribit de Maraſmo verba faciens. Ego nanq. cum iuuenem quendam,qui ita laborauerat ſanaſſem, reficiens deindè, ac ſenilem eius imbecillitatem pro ſenum ratione tractans, non ſolum in menſes, ſed etiam in annos viuum ſeruaui. Amatus Luſ.cent.2.cur.54.ſic ſcriptum reliquit. Ioannes Maria Marcantonius vir opulentus natus annos quinque ſupra triginta,ita marcore, & tabe confectus erat, vt omnes eum Medici pro hectico confirmato multis iam tentatis pro eius recuperanda valetudine remedijs relinqueretur, qui cum ad nos perueniſſet, non quidem, vt curaretur (id enim factu impoſſibile videbatur) ſed & ſuæ, & amicorũ opinioni ſatisfaceret, is igitur Dei gratia paucis machinamentis intra ſex menſiũ ſpatiũ ſanitati fuit reſtitutus. Sic Onofrium Tedaldũ ab hectica febre cum ſumma macie,& tabe,lepraq. ſanatum recenſet Beniuenius c.21.cuius hiſtoriam nos deſcribemus inferius quare nũc eam exarare omittimus.Mirum illud,quod Mundella dial.3.recenſet in quodam,ſequiente calore febrili, & putredinali carnem ita conſumptam,triduoq. colliquatam,vt vniuerſo corpore arefacto tantum oſſa derelicta fuerint. Vidimus nos in quodam tertiana febre laborante maculas illas vt plurimum lethales peſticulas vulgo vocatas erupiſſe nullo ſæuo ſymptomate ſuperueniente,cum alioquin mortem inferre ſæpe ſæpius conſueuerint, has etiam copioſiores nulla febre correptis bis ſuperueniſſe vidimus.Nec reticẽdum quod Plinius lib.7.c.51.ſcriptum reliquit. C. Mœcenatem dum vixit febre laboraſſe, trienniòque ſuæ vitæ poſtremo nunquam ſenſiſſe ſe dormire.

FINIS LIBRI TERTII.

MARCELLI DONATI
COMITIS PONZANI, ET EQVITIS
COMMENDATARII Sancti Stephani.

DE MEDICA HISTORIA MIRABILI.

LIBER QVARTVS.

PICAE MODI INFREQVENTES. Caput Primum.

V.e Hor. Aug. l. 2. ep. 1. l. 3. ep. 22.

MIRVM ſanè, ꝙ Pica vitio laborantes nonnulla auidiſſimè appetant, quę alij ſano guſtu, & ventriculo exiſtentes aſpernari ſolent, immo ita abhorrere, vt ne tantillum quàmuis magno precio pollicito deguſtarēt. Vidimus nos puellam ita lacertorum deſiderio detentam, vt quoties illi liceret arrepta fronde oblonga per hortum currendo venaretur, innoxieque deuoraret. Scribit Nicolus ſe. 5. tract. 4. cap. 36. ſe quandam quinquagenariam vidiſse, quæ tantum comedit Tartari, quòd eius quantitas eſset incredibilis, Ibidemque etiam meminit alterius, quæ lutum vehementiſſimè appetebat. Fernelius lib. 6. de par. morb. & ſymp. cap. 3. hæc habet. Tanta malaciæ vis eſt, vt vir quidam nobilis edendæ calcis viuæ deſiderio iamdiu preſsus illam tandem pugni magnitudine vorauerit,

vorauerit,ſitq. omnino recreatus nulla ventriculi, nulla viſcerum offenſione. Legimus apud Victorium Trincauellium lib. 7. cur. part. aff. c.4. hæc. Mater mea Cambaros fluuiatiles crudos comedit, dùm in vtero haberet, meminiq. me viſitaſſe puellam nobilē, quæ fila ex veſtibus, quibus erant conſutæ extrahebat, & comedebat. Noui aliam, quæ calcem à parietibus deradebat, & comedebat. Meminit Braſauolus in com. Aph. 24. 5. lib. prægnantis cuiuſdam, quæ ob hunc vitium maximam glacies copiam comedens multis malis correpta fuit. Leuinius Lemnius de occul. nat. mirac. c. 5. lib. 1. ſic ſcribit de Malacia uerba faciens. Prægnantes autem, quæ hoc vitio tentantur, tam in explebili tenentur rei alicuius deſiderio, vt ſi denegetur, aut potiri nequeant, cum ſe, tùm fætum in præſentaneum vitæ diſcrimen adducant. Id malum Belgicæ nationis matronas magna ex parte corripit, quod ſint humentis, frigidæq. naturæ, ac prauo alimēto alantur: Non defuerunt noſtra memoria, quę conſpecto uiro quodam Toroſo, ac corpore ſucculento, morſu huius appeterent armos, quod ipſum cuidam grauidæ, quo illius deſiderium expleret, & nequid incommodi accideret, haud grauatè admiſit, itaq. illa dentibus partem auulſam, crudamque, paululum modò mandibulis confectam deuorauit, illa verò nec dùm ſatiata iterato id tentauit, at uir illam repulit, nec denuò in corpore ſuo pati lanienam ſuſtinuit, quę confeſtim mærore, tædioque affecta parturire occipit, ac quum geminos geſtaret, alterum viuum, alterum, quòd eodem pulpamento fruſtrari contigerat, mortuum edidit. Huius non alia mihi ratio excogitari poſſe videtur, quam quod contracto mærore mulieris animo, ſpiritus vitales imminui, atque humores fætui alendo deſtinatos aliò auerti, nec ad vterum deferri contingat, ſic ut infans alimento, quo illum mater explere voluit deſtitutus, vel elangueſcat, uel emoriatur. ſed illud propemodum omnem ſuperat fidem quod Gaſpar Bugatus hiſtoriarum ſuarum lib. 6. ſcribit, anno ſcilicèt. 1519. Mediolani artificem mulierē quandam nomine Eliſabet rotæ atque ignis tormento peremptam, ita à iuſtitiæ iudicibus damnatam, quòd blanditijs pueros alliciens inque domum introducens enecaret, & ſale condiret, indieſque comederet, cuius ferina, beſtialiſque immanitas ita detecta fuit. Cum enim parentes puellam amiſsā nomine Catherinam Seronam diligēter perquirerent, fortè felis puellæ manum ſubreptam in vicinorum domum aſportauit, quo ſpectaculo commoti, Catum venari cæpere, qui ad domum Eliſabet confugiens, qui illam inſequebantur, eò traxit, hique introgreſſi integrum adhuc Catherinæ corpus interfectū inuenere, quod iuxta ſanctę Mariæ ſecretę ianuam humatum, epitaphioque mortis hiſtoriam exprimente

mẽte donatum. Hanc nos mulierem profectò pica morbo laboraſſe arbitramur, non enim ita crudelem exiſtimandum ipſam fuiſſe, quod niſi humanæ carnis comedendæ ingenti deſiderio percita fuiſſet, in pueorum mortem conſpiraſſet, fruſtra in illos ſæuiens per quorum interitum vitæ iacturæ pęnas ſe daturam certò ſciebat. Mulier ruſticana Abeuillenſis uiua combuſta fuit, quia infantes peremerat & ſale cõditos in cibum adhibebat omnes crudelitatis tranſgreſſa terminos, dum in eam ſęuiret ætatem, quæ etiam feras interdum mites experitur. hæc Fulg. lib. 9. c. 2. Conſimilem hiſtoriam tradit Hector Boethius Scotorum hiſtoriæ libr. 18. ubi hæc legimus. Sub idem propè tempus latro quidam ad Tynnani antrum (Feniſden vernaculè) in Anguſia vbi cum ſcelerata familia ab hominum ſodalitio ſecretus agebat, infando ſcelere prehenſus eſt, atque cum tota domo in vincula coniectus. Mos erat homini truculento adoleſcentes, quos aut furto ſuſtulerat, aut abſque arbitris iugularat domum allatos eſitare. Et quibus tenerior erat ętas, meliorque corporis habitudo maioribus habere in delitijs, ob quod deteſtandum ſcelus cum coniuge, omnique familia, vnica ſexus fæminei probe vix dùm annum vnum nata dùntaxat excepta viuus flammis traditus eſt, atque conſumptus. Sed hæc Diodoni educata priuſquam duodecimum ſuperauerat annum in paterno ſcelere deprehenſa, ut uiua terra defoderetur ſententiam accepit. Quumque duceretur ad ſupplicium, & ingens mortalium vis, mulierũ præſertim, effuſa, quòd tàm immane facinus auſa fuiſſet, eam execraretur, conuerſa adſequentes, vultu crudelitatẽ prçſeferente, quid inquit me obiurgamini veluti ſcelus homine indignum admiſiſſem? mihi credite ubi experti eſſetis, quã palatum delectet humana caro, qui à liberorum eſu abſtineret, inueniret nemo, ita perpetrati criminis impęnitens deſtinatum ſupplicium multis conſpicientibus, deteſtantibuſque tantam in fœmina impudentiam contumaci animo obiuit Iacobo ſecundo Scotis imperante. Meminit & Procopius lib. 2. belli Gothorum in annonæ caritate, quæ obſidente Belliſſario Vrbeuetanum oppidum Tuſcos Picẽtes uexauit, & in Aemilia graſſata eſt, non defuiſſe, qui fame cogente alternos ſe eſitarent & fœminas binas fuiſſe, quæ diuertentibus ad ſe peregrinis, noctuque dormitantibus interfectis diueſcebantur, ſeptemque ac decem diuerſis temporum ſpatijs in cibũ, aſſumptis octauus, ac decimus, qui ad has fortè diuerterat ſomno ſubitò experrectus cũ illas ipſi necẽ moliri cognouiſſet, vtraſq. obtruncauit. An verò id ex fame facinus patrarint coactæ mulieres, an potius ut palato ſatisfacerent ex Procopio non licet apertè dignoſcere, qui tamen lib. 3. eiuſdem tradit Romanos in Placentiæ Vrbe obſeſſos omnibus neceſſarijs deficientibus fa-

me

me coactos ſe inuicem eſitaſſe. Paulus Aemilius Francorum hiſtoriæ ſcriptor in uita Regis Philippi primi ſcriptum reliquit. Anno ſeptimo Regni illius omnium animis nouo ſemper bello occupatis intermiſſo cultu agrorum tanta fames, in Anglia, Scotiaque exorta, ut apud eas gentes reuocata ſit memoria carnis humanæ guſtandæ, & paulò infra ſcribit Gotthofredo Duce Chriſtianis Antiochiam vrbem obſidentibus ob Annonæ charitatem repertos, qui corporibus hoſtium comeſtis vitam ſuſtinerent, Martinus Cromerus de rebus Polonorũ lib. 11. tradidit Anno Chriſti 1315. ac deinde anno vno interiecto iterum duobus annis fames tàm acerbè Poloniam omnem afflixit, vt nullo quamuis fœdo edulij genere, ac ne cadaueribus quidem humanis vulgò abſtineretur, ac ſi Dlugloſſo credendum eſt, vt parentes in liberos, & hi viciſſim in illos ſæuirent. Ita & Carthaginenſes à Scipione obſeſſos cadauera guſtaſſe teſtis eſt Ioannes Zonara Annalium tomo 2. & Platina de vita Pontificum in vita Pelagij primi tradit Romanos obſidente Totila vrbe inopia rerum humana carne quoſdam veſci coactos. Et Appianus Alexandrinus lib. de bellis Mithridaticis ſcriptum reliquit, Sylla oppugnante Piræũ (in vrbe ipſa ita fame laboratũ) non defuiſſe qui non abſtinuerit à cadaueribus. Idem Author in Philippi Auguſti vita habet ab illo Galliardum obſeſsum ſex continuos menſes, ex quo eò fames clauſorum proceſſit, vt cum à præſidio imbellis multitudo ex oppido eiecta à Francis nec reciperetur, nec cibo iuuaretur mulier grauida in conſpectu omnium enixa ſit, fœtus ſtatim abſumptus à fameſcẽtibus, Plutarchus in Sylla ſcribit eo Athenas obſidente, obſeſsos coriacea calciamẽta excocta eſitaſse. Narrat Egeſippus hiſtoriæ de excidio Hieroſolymitano lib. 5. cap. 18. quòd pariter confirmat Ioannes Zonara Annalium tomo 1. Iudæos obſeſsos in eam annonæ penuriam deuenisſe, ut pleriſque aliorum vomitus eſca eſset, marceſcentiaque deguſtarent ſine vlla verecundia, & horrore detrahebant coria ſcutis, vt pro cibo illis uterentur, mandebant calciamenta, paleaſq. vetuſtas, quæ olim proiectæ fuerant, ſed quod magis mirandum eſt eiuſdem lib. cap. 41. ſcribit idem author, Mariam Pereæ in eadem Hieroſolymitana obſidione fame percitam infantulum, quẽ genuerat iugulaſse, infruſtaq. ſecaſse, ac igni impoſitum, atque excoctum eſitaſse; Refert Datius Antiſtes Mediolanenſis Domaldri Longobardorum Regis temporibus annonæ caritate ita in ſua diœceſi laboratum, ut mulier fame adacta à filij carnibus non abſtinuerit. Agathias Smyrnæus lib. 2. hiſtoriæ Gothorum, peregrinarumque hiſtoriarum ſcriptum reliquit Leutharem Barbarorum Ducem eò amẽtiæ deueniſse, ut propria membra dentibus carne lacerata voraret. defluen-

temque lingeret cruorem, quod & ſi non ex pica vitio illi contigerit, tamen cùm ex veſaniæ morbo id illi contigerit, minimè omittendum duximus, Cambletã Lydorum Regẽ ſcribit Xanthus ita vorandi ſtudio percitum, vt nocte quadam vxorem quoque abſumpſerit, cumque ſummo mane illius manum in ore comperiſſet, ſemet iugulaſſe. Apud Indos familiariſſimum fuiſſe, vt humana carne permulti veſcerentur, teſtes ſunt omnes Indicæ hiſtoriæ ſcriptores, à quo vitio Chriſti Domini noſtri religione recepta abſtinuere, Vt interim omittamus Melãchænas, & Anthropophagos, & Scordiſcos, quorum meminit Ammianus Marcellinus lib. 31. & 27. hiſtor. humanas carnes eſitantes, ſanguinemque bibentes oſſibus capitum crateræ loco vtentibus. Et quod Liuius teſtatur lib. hiſtor. ab Vrbe condita 23. Annibalem ſcilicet Poenum Romanorum hoſtem milites quoſdam ſuos efferaſſe veſci humanis corporibus docẽdo. Meminit Luſitanus cent. 2. curat. 69. ſe quendam vidiſſe apud Ferrarienſes, Heluonem, potius quàm hominem dicendum, qui coria, teſtas, & fracta vitrea vaſa comedebat, concoquebat, & digerebat, vt eum omnes Struthio Camelum appellauerint, hunc tamen minimè Pica vitio dicto laboraſſe, ſed potius alio genere mali conijcere poſſumus ex ijs, quæ Realdus Columbus de ijs, quæ in Anatome raro contingunt libro decimo, ſic ſcribit. Quod maximè me admiratione affecit, fuit inſpectio Lazari vitri voracis vulgo dicti, quem Patricij omnes Veneti, immo Veneti omnes, omnes Ferrarienſes de facie nouerant. Hic nullo prorſus guſtu, dùm viueret præditus erat, nullam in edendo voluptatem nihil iniucundum perſentiebat, inſipida, amara, dulcia, pinguia, ſalſa, acria non diſtinguebat, vitrum, ſaxa, lapides, ligna: viua animalia, carbones, piſces è uiuario extractos adhuc ſalientes vorabat, vorabat lutum, lineos, laneoſque pannos, fœnum, ſtipulam, & vt breui omnia complectar, quicquid homines, quicquid animantia vorant, quicquid illi edendum, ſiue deglutiendum potius offerebatur mercede propoſita, dictum, ac factum ingurgitabat, teſtis eſt inter reliquos Martinus Aromatarius Patauij ad Angeli inſigne, cui ſaccum carbone refertum, & ſaccum inſuper deuorauit, quo viſo perſoluit, quod pollicitus fuerat, comminatus ne apud Pharmacopolium amplius accederet, veritus ne ſe cum taberna, & vaſis eſitaret. Cum igitur hoc naturæ monſtrum mihi diſſecandum eſſet Patauij, cœpi huiuſce rei diligenter quo ad eius fieri potuit cauſam venari, quam me tandem Deo duce ex particulari eius ſtructura aſſecutum eſſe confido. Nam quarta neruorum coniugatio, quæ guſtus gratia in alijs hominibus à natura producta eſt, in hoc Lazaro vitri vorace, neque ad palatum, neque

ad

ad linguam reptabat,ſed ad occipitium reflectebatur. At poſtquàm in Polyphagos incidimus,nec ſilentio prætereundum quod Poſſidippus libro Epigrammatum prodit Thegenem Thaſium Athletam Taurum voraſſe ſolum, Milonem Crotoniatam ſcribit Theodorus carnium minas deglutiſſe viginti, & panis totidem, & vini choas perſiccaſse tres, ſed & in Olympia quadrimum ſolus per diem abſumpſit taurũ, per ſtadium antea humeris circũmlatum. Aſtydamas Mileſius ab Perſa Ariobarzane vocatus ad cõuiuium quicquid omnibus deſtinatum foret,voraturum ſe promiſit,impleuitque. Silendam haud cenſeo hiſtoriam hoc loco,cuius meminit Veſalius lib. 5. hum. fabr. cap. 3. per hæc verba, Calidus Hiſpanus ſuperiori anno Climanæ cuidam Bacchidi quadraginta vniones ex illis,quas hic nobiles Matronę collo geſtant, unà cum aurea cruce quinque gemmis inſtructiſſima & fide pariter, qua hæc continebantur, ſuffuratus eſt. Illa nanque cum huic noctem ſe daturam, niſi prius numeratis quinquaginta auris, negaret, atque is late annuiſset, ipſa à Patricio Veneto Pathico ſuo, ut comptior, ornatiorque, & magis placida eſset, elegantiſſimum uxoris ſuæ monile obtinuit. Cui Hiſpanus, quo meretriculæ uices reponeret, inhians, eam quam potuit ſalaciſſime, ut ſuauius tandem obdormiret, exercuit, ac poſtmodum ſoluto monili ſingulos uniones, & crucem, ac poſtmodum fidem (ne quid furto ſuo obſtaret) deuorauit: Hæc ſilentio inuoluere poteramus, cum non ex uitio, ſed ex neceſſitate contigerint, verùm appoſuimus non iniucundam enarrationem futuram exiſtimantes.

Eſuritiones mirabiles. Cap. 11.

IMmoderatæ quædam eſuritiones quandoque obſeruantur, quæ plurimam admirationem præ ſe ferant, quas hoc loco recenſere congruum eſse cenſui. Scribit Alexander Tralianus lib. 7. cap. 6. Noui mulierem quandam, quæ cum multa, & immodica aſsumeret; omniaque concoqueret, & nunquam ſaturari ſe diceret, roſionem verò in ſtomacho experiretur, & capite doleret, medicamentum purgans accepit, erat autem id hiera, facta igitur euacuatione vermẽ proiecit, qui longitudinem duodecim cubitorum & plurium habere putaretur, atque tunc immoderata, & furioſa appetentia coinquieuit. Innotuit autem, non Bulimũ, ſed beſtiam fuiſse, quæ ad cibum ſumendum cõpelleret,

omniaq;

omniaq. conſumeret, ſcribit Nicolus cap. de Bulimia, quod nouit Florentiæ mulierem, quæ propter vermes plures, quos habebat congregatos in ventre, non ſtabat vna hora inter comeſtionem, & comeſtionē, quæ ſi aliquando propter aliquam cauſam dimittebat cibum, vehementer cruciabatur, Icciroo pluribus vicibus ſurgebat ad ſumendum, & finaliter ſumptis pilulis de colloquintida, multa phlegmata emiſit, & vermes vltra centum longos ſatis in pluribus diebus, & ceſsauit ab ea appetitus ille. Cornelius Gemma Coſmocri. lib. 1. c. 6. talem recenſet hiſtoriam: Certe & noſtra ætate grandęuam fœminā vidit parens; quæ ne ad momentum quidem abſq. ingeſtione ciborum, & potuum uiuere potuit, quin illicet anxia ſupra modum exiliret, & tanquam iniecto laqueo ſtrangulanda quàm primum uideretur. Hoc illi vitium ferè à pueris cum ætate habuit incrementum creditum eſt multis aut anguem, aut ſimile quidquam in corpore latere, tentatis uarijs nihil omnes Medici profecere, ſed vna duntaxat ratio fuit referenda in hepatis molem, vel vt verba dicam (quod prius natura fuit) ἰδιοσυγκρασίαν nam aucta pinguedine ſupramodum, & calore ſuffocato, apertus eſt venter, detractæq. adipis libræ propemodum viginti, inuentum hepar integrius turgidum ſanguine, ſpirituque, ſed impenſius rubeus, ac mole inefflabili, vt ſola ſcilicèt magnitudine membra ſpiritalia, & conterminas partes oppreſserit. Non admiratione caret, ꝙ Alexander Benedictus de ſe ipſo memoriæ mandauit lib. 12. morb. par. cap. 20. ait nanque, & nos quoque peſtilentiali morbo polluti, incredibilem auiditatem ſuſtinuimus quater in die cibum aſſumendo, in quo periculo triginta dies ſine ſomno duximus. Hoc tamen manifeſtè Hipp. ex Gal. aduerſari patet in lib. Epid. dicentibus peſte correptos vt plurimum cibum faſtidire conſueuiſse, ita ut pleriq. prorſus aſsumere denegent, quos ad cibariorum aſsumptionem cogendos prædicti Authores docuere; Et nos in peſtilentia, quæ annis 1576. & 1577. Vrbem noſtram depopulata eſt, omnes ferè ea correptos cibum faſtidiſse obſeruauimus, quod ſi qui minus illos auerſabantur, horum ſalus minimè erat penitus deſperanda, ex ijs nanque qui valenter ad oblata ſe habebant, erant ferè omnes, qui peſtilentes morbos euaſere; Vtero gerentes ſingulæ propèmodum cibos faſtidire, ac euomere conſueuere. Aliquibus tamen prægnantibus ſæuior Buliſmus increſcit: ſicuti Franciſcæ Caluæ ex Patricia gente euenire ſolere, Alexander Benedictus loco ſuperius adducto teſtatum reliquit. Legimus in commentarijs rerum in orbe geſtarum à F. Laurentio Surio Cartuſiano conſcriptis anno 1511. Maximiliano Cæſari Comitia apud Auguſtanos agenti oblatum fuiſſe virum prodigioſę quidem vaſtitatis, & magnitudinis, at magis prodigioſæ,

digioſæ,incredibiliſq. ingluuiei,ita vt integrum vitulum crudum, vel ouem inconcoctam vna vice deuoraret, & tamen nec dùm famem ex pletam diceret,ortus erat Borealibus regionibus vbi homines edaciores eſſe ſolent. Vndè Tartari ferum hominnm genus etiam noſtris temporibus teſtimonio Io. Dubrauij hiſtoriæ Bohemicæ lib.16.nō co ctis carnibus ueſci, cruoremq. ex equorum venis inciſis haurire non eſt dubium, ſed quod Flauius Vopiſcus Syracuſius in Aureliani uita tradit,omnem propemodum ſuperat fidem. Scribit nanq. Aurelianū mirum in modum delectatum fuiſſe Phagone,qui vſq.eò multum comedit, vt uno die ante menſam eius aprum integrum, centum panes, veruecem,& porcellum comederet,biberet autem in fundibulo appo ſito plus orca. Scribit Olaus Magnus lib. 13.c.11.quod iuſſu cuiuſdā Regis ſeptentrionalis quidam uorator illico ſuſpenſus eſt, cum diceret ſe Principibus gratum fore, quod ſingulo die decem hominū eſcā deuorare poſſet.Et lib. 15.c.15.ſubdit teſte Alberto Krantzio, quod Hiſtrio præpinguis iuſſu alterius Danorum Regis eſt ſuſpenſus, ne vti lium laboratorum eſcas conſumeret, cum ſingulo die decem hominum cibos deuorare ſoleret.

Vomitus admirandi. *Cap. III.*

SIcuti familiariſſimum homini eſt vomere, ita quoque aliquando vomitiones quædam à Medicis obſeruatæ ſunt, quæ illos in maximam admirationem traxere,omittimus illas,in quibus variæ, & minimè ad intra corpus genitæ res reiectæ fuere,quarum ſuperius cap.12.lib. 11.meminimus cum humanum captum ſuperent, naturæq. ordinem prætergrediantur,& tantum de ijs uomitionibus verba faciemus,quæ tamen naturalibus principijs minimè pugnāt,ac aduerſantur.Io.Matth.de Grado parte 2.practicæ cap.5.de uomitu verba faciens, cum illius cauſas nonnullas recenſuiſſet,hæc ſubdit. Et præter has cauſas communes ſunt,& quædam latentes cauſæ non cōmuniter Medicis notæ,de quibus ſunt euaporationes,ori ſtomachi communicatæ,immediatè cibo aſſumpto,coniuncta tamen debilitate,quæ euaporatione niſi diuertātur cum phlebotomia etiam poſt euacuationem cibi factam per uomitum,remanent nocumenta de tremore ſtomachi,& ſyncopi,quæ euenerant poſt cibum ſumptum, & de hoc vidi caſum unum mirabilem hic Papiæ in una Moniali obſeruantiæ.D.Auguſtini, qui adeò mirabilis eſt caſus,ut uix audeam eum enarrare, propter quaſi impoſſibilitatem communis credulitatis, ſed quare ego ſolus non uidi,immo pars

maior Collegij Papiæ ſæpius uidit,breuibus narrabo hiſtoriam;Durauit iſta mulier tribus annis, & adhuc viuit, quæ ſemper cum ſumebat cibum,& ſi delicatiſſimum, cuiuſcunque ordinis cibi, infra octauam vnius horæ cum maxima anxietate ſtomachi euomebat cibũ cum modica portione humorum aquoſorum, & totum,ita quod maior multo erat quantitas eius,quod euomebat ſemper,quàm quod ſumebatur,poſtea ſtabat anxiata cum dolore clamoſo, & æſtuoſo circa ſtomachum ita,vt eſſet expediens eam impetuoſe ſe mouere, quaſi vt furioſa, vel phrenetica eſſet, & aliquotiens ſyncopizabat iacens, vt mortua, per mediam horam, & ultra, neque aliundè diuerſiones factæ iuuabant ſufficienter, tandem poſt quatuor, vel quinque horas ultra alleuiabatur,ſed ordinata ſibi phlebotomia, & facta de vn. 6. ſanguinis de communi dextri lateris,alleuiabatur quo ad hęc accidẽtia ita ſcilicèt quòd quantumcunque vomitus fieret ſemper poſt cibum, vt dictum eſt,accidentia tamen de diſtortionibus ſtomachi, & reliqua minuebantur,& quo ad intenſionem eorum,& quo ad tempus durationis,vndè fuit expediens,quòd ſingula hebdomada,phlebotomaretur, & non ſufficiebat phlebotomia duarum, vel trium vnciarum ad iuuamentum inducendum,immo expediebat extrahi,vt dictum eſt,uſque ad ſex,vel ſeptem vnçias,poſtea in tantum inualuit ægritudo, quòd fuit expediens iudicio infirmæ,& cuiuſdam Medici conſentientis (licèt ego non ſenſerim) vt bis in hebdomada phlebotomaretur, & ita continuauit per ſex,vel octo menſes, ſemper tantam quantitatem ſanguinis extrahendo pro vice,& continuo euomendo,aliter videbatur ſtare in continuis accidentibus poſt cibum,de quibus dictum eſt,tandem quod amplius mihi narrauit.D.Prioriſſa præſente infirma, & ita Barbitonſor ſacramento mihi fidem fecit,quod etiam per duos menſes continuos phlebotomauit eam tribus diebus in hebdomada,& alternatis ſingulis diebus ſemper extrahendo ad quantitatem ſanguinis ſeptem, vel octo vnciarum pro ſingula vnice,& quod amplius eſt vixit decemſeptem diebus abſque omni cibo, & potu, præterquam ſumendo modicum vini vernacini ſingula die,poſtea ſtetit per futuros decem dies vſque ad vigeſimumſeptimum ſimpliciter ſine cibo aliquo, verum eſt,quod nũc, vt dixit Barbitonſor,phlebotomatur de octo diebus in octo diebus,& tardando procedit, verum hoc videtur de mirabilibus naturæ, & de extraneationibus, quæ contingunt natura, de quibus dixit Au. 7. de coll. cap. de cura caneri, quòd ſicuti in natura fiunt monſtra, ita & in medicina monſtruoſitates apparent,ſed mirabiliſſimum mihi videtur, quòd iſta Domina Monialis ſemper viſa fuerit eiuſdem bonæ habitudinis & læta,& iucunda, cum tamẽ nihil de cibo retineret ſaltem ſenſibile,

ſibile,& timuiſſem dici mendacem,neque hiſtoriam narraſſem,niſi interueniſſet authoritas,& præſentia multorum præſtantiſſimorum Doctorum,qui hunc caſum frequentiſſime uiderunt,& ex iuuamento huius phlebotomiæ in caſu non poſſum arguere, niſi cauſam uomitus pro parte, & nocumentorum pro maxima parte habuiſſe dependentiam, ab euaporatione facta à toto ad os ſtomachi propter commotionem contingentem in maſſa humorali ex nocumento primum concitato ſtomacho ex uomitu,Hactenus Gradenſis: Camillus Facinus,temperamento bilioſo præditus ætatis ſuæ anno quinquageſimonono tertiana febre laborauit, qua extincta, malè coloratus, cum manifeſto lienis tumore,atque hepatis obſtructione remanſit, & ita valetudinarius inordinato regimine vitæ uſus, rurſus in febrem incidit ad malum habitum corporis deductus, in cuius inuaſione paroxyſmi euomere cœpit, ſicque tertia die poſt cibi aſsumptionem per horas tres, uel quatuor cibum,& potum maxima pituitæ copia permixtum euomuit, quod & ſingula quaque die poſtea fecit donec occubuit, nec minus ad trium librarum pondus pituitæ euomebat qualibet uice, multotiens ad quinque aſcendebat librarum pondus, quo tempore nunquã per inferiora quicquam excreuit,& ſi clyſteres acres, & mites quoque ingeſti fuerint, ac per ſuperiora ſoluentia medicamenta ſorpſerit, quæ tamen euomuit,interim de dolore circa fundum uentriculi conquerebatur, ſicque ad quartam vſque diem bis quotidie euomendo perſeuerans vitam cum morte commutauit. Cadauer à nobis diſsectum annuentibus filio, & vxore hæredibus, atque in ima ventriculi regione iuxta os infernum,pyloron dicunt, tunicam interiorem exeſam adinuenimus, quod mali cauſam fuiſse non dubitauimus: Cum verò in ægro iſto plurima pituita in uniuerſi corporis venis reperiretur,cumq. corpus ex cibis ingeſtis nutriri nequiret,factum puto,quod natura quæ ſemper de animantis conſeruatione ſolicita eſt, huius pituitæ partem ſingulis diebus à uenis ad hepar ipſum, & uentriculum deriuarit uti probè confecta, & in ſanguinem conuerſa alimentum animali ſuppeditaret, quod fieri cum nequiret,vnà cum cibo tãquam onus aggrauans extrudebatur cum cibarijs per vomitum, quod verò ita ſe res habuerit mira breui tempore corporeę molis conſumptio arguit. Abraſionem verò illam in ventriculo repertam ex veneno propinato prouenißse contendebat filius id argumentis etiam non leuibus externis conijciens,nos ab humoribus erodentibus, & acribus factum fuiſse credebamus,memineramus enim apud Gal.legiſse lib.de atrabile cap.3. quibus corporis partibus pura, impermixtaque adhæſerit atrabilis eas prorſus exedendo ulcerare, quod & ſalſam acremq.

pituitam

pituitam efficere poſſe teſtatur idem Gal.6. Epid. comm.3. particula 18.quod pariter ex bile prouenire poſſe teſtis eſt Hipp.3.Epid.com.3. Quinimo humores iſtos omnes mala qualitate venenata, atque maligna præditi ad partem aliquam delati, non ſolum exedere, & vlcerare, ſed etiam breuiſſimo tempore mortificare poſſe ſuadet ratio,& experimenta plurima commoſtrant, ſic Hipp. in Epid. in peſtilentia illa ab igne ſacro correptis integra membra computruiſſe teſtatur. Scribit Albucaſis lib.2.c.89. Et ego narro tibi quod accidit viro in pede ſuo nigredo cum aduſtione, quæ aſſimilatur combuſtioni ignis, & corruptio illa in primis accidit in digito ſuo donec cœpit pedem totum, properauit ergò vir ex ſe ipſo poſtquam vidit corruptionem incedere in membro cum vehementia eius,quod inuenit ex dolore, & aduſtione eius,& incidit ipſum apud iuncturam , & ſanatus eſt, & poſtquam præterijt ei tempus longum accidit ei illa eadem corruptio in digito manus ſuæ indice, venit ergò ad me, & conatus ſum ſuperare illam ſuperfluitatem cum eo, quod poſui ſuper manum ex medicinis poſt mundificationem corporis eius,& non repercuſſa eſt ſuperfluitas, & cœpit incidere in digitum alium, donec cœpit corruptio in manum, vocauit ergò me ad incidendum manum eius, & nolui illud, ſperans ex me ſuper repercuſſionem illius ſuperfluitatis, & timui etiam ſuper ipſum apud inciſionem manus eius mortem,quoniam virtus viri erat ſuper caſum, poſtquam ergo deſperauit de me reuerſus eſt ad terram ſuam, & peruenit ad me de eo, quod properauit, & incidit manum ſuam totam, & ſanatus eſt. Fernelius cap.15.libro ſecundo de abditis rerum cauſis talem hiſtoriam recenſet, extremum pedem aliquando repentè ſphacelatum vidimus ſine cauſa externa,ſine tumore, aut rubore conſpicuo oborto primum dolore immaniſſimo,mox ſenſum,ac motum in eo perijſſe,partem totam liuore cõtabuiſſe,exulcerationem fœdam inſequutam,quæ acerrima,cauſticaque medicamenta ſine ſenſu admitteret,non multum poſt arteriam brachij dextri,deinde etiam ſiniſtri pulſare deſijſſe,item ſenſim vniuerſo corpore obſeſſo miſerum extingui ſine febre,ſine ſymptomatis admodum grauibus. Decimoquarto cap.eiuſdem lib.ſcribit obſtetricis manum qua mulieri infectę gallica lue parturienti operam tuliſſet ita mala qualitate humoris coinquinatam,vt tandem exciderit:in hac noſtra peſtilẽtia, quæ per annos 1576.& 1577. non ſolum Mantuam, ſed & aliàs plures ciuitates depopulata eſt obſeruauimus ex venenata qualitate humoris modo hanc,modo illam externam partem inuadentis carbones excitatos exuſta carne nullo inſigni cũ dolore, quod & in internis quoq. partibus eo deriuata eadem materia in ijs factũ puto, qui cito nullo extrinſeco

ſigno

ſigno derelicto decedebant. Ex quibus omnibus iã ſatis abundè patere existimo, ex alicuius errodentis humoris acrimonia ventriculi imam partem exeſam fuiſſe Camillo prædicto. Ventriculum exterius ab omni parte ſuperficietenus exulceratum obſeruauit Rãbertus Dodonæus c.25.exemplorum medicinalium.& cap. 27.meminit Ventriculi non modo exterius ſed & interius exulcerati in quodã in quo & cætera uiſcera citra dolens ſenſum corrupta erant. ſed ad rem noſtram reuertamur hiſtoriam afferentes Mulieris Vrbis noſtræ nobilis Deo dicatæ, hæc in quinquageſimo & ultra ſuæ ætatis anno conſtituta, dùm rectè valeret,& Monaſticæ obſeruantiæ ritè incumberet, de repente à cibo quotidiè horis ſex, vel ſeptem ſine moleſtia vomitu corripiebatur, & alui adſtrictione ingẽti pariter detinebatur, erãt verò quæ per ſuperna excernebantur veluti corrupta, lenia, & ſeroſa dupla quãtitate potus, & cibi antea ingeſti, nec uehemẽtia, nec leuia medicamẽta alui adſtrictionẽ adimere, uel tantillum ſucci, aut ſtercoris educere poterant, nec epota aut deuorata medicamenta tormina, aut noxã aliquã viſceribus ſenſibilẽ inferebãt, verũ ſpõte ſua aluus nõnunquã, vel clyſtere aliquãdo exſiccatas, & orbiculares feces egerebat, quatuor annis continuis, & ultra, cum hac inſolita, & verenda indiſpoſitione perſeuerauit, Illius curæ incubuit Antonius Capriana, alijque Vrbis noſtræ ſeniores Medici, qui incaſſum varijs excogitatis præſidijs affectionem illam tollere tentarunt, ex quo tandem cum febre corpore emaciato ex hoc ſeculo migrauit, verùm cum nos illam non tractauerimꝰ, nec à Medicis, qui illam inuiſere nihil de cauſis acceperimus, quid dicamus non habemus. Hieronymus Probenius Typographus Baſilienſis cum iam indè ab adoleſcentia ductu naturæ vomitui aſſueuiſſet per quem ſæpè à grauiſſimis morbis liberatus fuerat in ſenecta cum ad ſtomachum tota uis humorum tanquam ad cloacam præcipitaretur doloribus ſtomachicis crudeliſſimis per aliquot annos perpeſſis cum vomitu aſſiduo perijt ex Theatro vitæ humanæ, lib.18. Per Illuſtris mulier Victoria Gonzaga Martinenga, cum diſrupto peritoneo ſupra vmbilicũ in uiolẽto partu enixa,& per multos annos nulla deligatione, alioue præſidio adhibito rupturam tuliſſet, in dies ita dilatata fuit, vt indè inteſtina præſertim gracilia laberentur, ita & cibariorum in ventriculo confectorum diſtributio per illa minimè fieri poſſet, ſed natura grauata, ſingulo tertio, vel quarto, vel quinto die, prout magis, vel minus cibũ ingerebat, per uomitum eſculenta,& poculenta ſemicocta plurimæ pituitæ permixta reijceret, noctu tamen cum cubaret vtplurimum ex ſitu adiuta inteſtina retrocedebant, obæſo erat corpore, ſed cum per ſex menſes huiuſmodi uomitionibus vexaretur, quotidie magis ac magis

emacie-

emaciebatur corpus,tandē ſubortis doloribus, & materia plurima,flatibuſq. tumentibus inteſtinis per rupturā elapſis, ſuborta inflammatione,diſruptaq. tunica inteſtinali,nec nōn & uentris cute,prolabente pure biduo vitam cum morte commutauit,ſui uniuerſali deſiderio totæ Ciuitati derelicto; ſed omnem fidem ſuperat hiſtoria,quā Ioā.Matth. de Grado loco citato ſubnectit huiuſmodi: Volo etiam narrare aliam hiſtoriam, quā ego vidi dum eſſem Iuuenis in vna Iuuene duodecim annorum etiam Papiæ patiente vomitum,non tantum cibi, ſed etiā fecum,paſſa erat principio dolorem Iliacum cum retentione nature deorſum in totum,& ſi poſita fuiſſent multa clyſteria,quæ emittebantur ſine materia humorali, vel fecali, & mihi narratum eſt per famoſiſſimum tunc Doctorē Dominum Magiſtrum Ioannem de Concorregio, quoniam eam viſitauit à principio ægritudinis, tandem in proceſſu cū iam deuētum eſſet ad vomitum fecum,& ita continuaſſet duobus,vel tribus diebus clyſteria deinde ſubmiſſa ſecundum partem inferiorē inceperūt emitti per ſuperius,& in proceſſu tandem deuentum eſt quod de tota materia clyſteris, ſiue mollificatiui, ſiue acuti nihil deorſum mittebatur, ſed per reuolutionem inteſtinorum ad ſtomachum etiam in breui ſatis tempore emittebatur per os,& poſtquàm ita factum erat duobus, vel tribus diebus, vt quicquid ex cibo de fecibus aggregabatur,& id totum quod ſubmittebatur, de liquido per clyſteria per uomitum emittebatur,ſeu euomebatur, fui ego tunc vocatus ad curam, & vnà cum Magiſtro Ioanne huic malę diſpoſitioni occurreremus,tādem ordinatum eſt, ut fierent mollificantia ſupra uentrem de emplaſtris,fomentationibus, & inunctionibus, deinde fierent ſuppoſitoria ſatis acuta longa,& ſupponerentur ad diuertendam materiam in deorſum,& ecce mirabile, quod ſuppoſitorium longum miſſum,infrà ſpatium temporis, quo diceretur Pater noſter, cum Aue Maria, per inteſtina aſcendit ad ſtomachum,& uomitu fuit eductum parum incuruatum; iuſſi ego poſtea, ut ſimile fieret ſuppoſitorium longum,& cum filo longo appenſum, & impoſito ſuppoſitorio, ligaretur ſuppoſitoriū ad coxam Iuuenis,& ita ſuo ſtimulo excitaret expulſiuam in deorſum, & nota mirabilius, quod incontinenti quaſi rupto filo aſcendit ſuppoſitotium ſurſum ad ſtomachum, & iterum euomit illud cum parte fili ſibi appenſi, & 3. ordinari feci aliud ſuppoſitorium, & ligari feci cum quatuor filis fortibus ad coxam ut ſupra, & idem poſt modicum temporis ruptis filis eductum eſt ſuppoſitorium per os cum appenſis filis ruptis,tandem dixi, quod Mater eius,quæ mihi poſtea fuit comater,haberet aliud ſuppoſitorium magnum,& ſuppoſitorio impoſito in inteſtinum rectum teneret, ipſa fortiter manu propria ſuppoſi-

torium prohibendo,ut nequaquam aſcenderet, & ecce mirabiliſſimũ narrauit mihi ipſa,quæ eſt multum fide digna,quòd apparebat ei multam fieri violẽtiam in trahendo ſurſum,& niſi prohibuiſſet extrahendo quod ad tempus etiam aſcendiſſet ut reliqua. Non apparente igitur aliquo ingenio ad curã huiuſmodi, conſului præfatum Magiſtrũ Ioannem, qualis eſſet cauſa huius nocumenti,& quo ingenio medicinali eſſet occurrendum,reſpondit ad primum neſcio cauſam aliam,niſi quòd in ſtomacho,& membris uerſus ſtomachum eſt una uirtus attractiua ſurſum, ad ſecundum reſpondit ego feci quod potui, facias modo ſecundum quòd tibi uidetur melius, & ita ex quadam probabili coniectura ordinaui per ſuperius dandum eſſe brodium pingue pulli ad debilitandam,& relaxandam uirtutem contentiuam, & attractiuam ipſorum membrorum, & datis dictis brodijs pinguibus multotiens tamen euomitis,tandem ſecunda die rupit natura per deorſum, & eductæ ſunt feces deorſum,& remiſſi ſunt dolores omnes, & ita cũ laude Altiſſimi fuit ſanata,neq. poſtea incidit in ſimilem morbum aliter,quæ uſque hodie ſana eſt uincta coniugio clariſſimo artium & medicinæ Doctori Magiſtro Hieronymo de Gluſſiano philoſopho non vulgari mihi ſocio dilectiſſimo. Suſpicienda quoq. maximè hiſtoria, quam Beniuenius cap.36.deſcribit hoc pacto. Antonius Brunus affinis meus, cum emanducatum cibum, breuiori quam par fuerat temporis ſpatio contineret, & ita ut erat incoctum reijceret omnibus medicamentis, quæ ſtomachi uitijs adhiberi poſſunt diligentiſſimè fotus eſt: Verum cum ea nihil omnino proficerent, & corpori ob inopiã alimenti iam abſumpto uix pellis,& oſſa ſupereſſent,gradatim tãdem ad mortem deductus eſt, quare defuncti cadauere (publicè utilitatis gratia) inciſo, inuentum eſt hominis uentriculum ita iunctis oris ad imam eius partem obcalluiſſe, ut cum nihil inde ad inferiora tranſmittere potuerit neceſſario mors ſubſequuta eſt.Nec minori admiratione caret quam ſequenti capite narrat. Petrus Aldimarius filium habuit,qui cum octauum iàm ageret annum in corruptum incidit appetitum,quo calculos ruderaque comedens in lentam tandem febriculã deuenit,indeque procedente tempore, & ventriculus non continere, & uenter fluere cœpit, adeoque duobus his malis uexatus eſt puer, ut paucis etiam diebus è uita deceſſerit, huius Nos cum annuente patre emortuum corpus incidiſſemus repertus eſt callus inter uenas, quas meſeraicas appellant, a quo cum uenæ ipſæ adcò obſtruerentur omnes,vt ferri inde ſanguis vltrà non poſſet,neceſſe fuit puerum e vita migrare.libet & aliam ex eodem authore ca.32.ſubſcribère. Stomacho lõga,& plura uitia cum ex alijs membris tum humoribus ſibi in-

natis accidere conſueuerunt. Vnde, & Nos uirum nouimus quinqua genarium, qui ex præterita ægritudine quam χολέραν Græci vocant, in qua ſimul, & deiectio, & uomitus accidunt, inteſtinaque torquentur & bilis atra ſupra infraque erumpit, in perpetuum & , vt experientia docuit, penitus inſanabilem inciderat, uomitum, vndè & ſtomachus paucis admodum horis cibum continebat, & aluus præterea nihil omninò reddebat, ſiue hæc leuibus, ſiue etiam acribus medicamentis vrgeretur, aſſumebat enim cibos leuiores, & ad coquendum faciles, quos vbi aliquot horas continuerat, quicquid ex his ſupererat euomebat, alebatur autem parte tenuiori quàm venæ à ventriculo attrahebant, ſicque miſeram quidem, ſed tamen longiuſculam vitam duxit; Huius vero nos morbi cauſam indagantes putauimus eam inteſtino tenuiori figi, eoque adeò obcalluiſſe, vt cum incoctus cibus ad iecur totus penetrare non poſſet retrocederet, & uomitu tandem expelleretur, id quod mortuo eo experimento comprobare volentes corpus incidere tentauimus, ſed neſcio qua ſuperſtitione negantibus cognatis uoti compotes fieri nequiuimus. hactenus Beniuenius. Hic viderint illi qui huiuſmodi cadauerũ ſectiones non admittunt quãto in errore verſentur, cum enim de morbi cauſa minimè conſtat ſectiones Medicis interdicentes cadaueri proximè vermium eſca futuro nihil proficiunt, at mortalium generi plurimum obſunt, cum medicis obſtent, (qui alioquin prudenti coniectura, quę interius latitant nonnunquam minimè aſſequi poſſunt) quominus in eam rerum ſciẽtiam deueniant, quæ in poſterum conſimili morbo laboranti maximo ex vſu ſit futura. Nec minus medici quidã reprehenſione vacant, qui laboris impatientes, fœtoremque diſſecti cadaueris (vt aiunt) auerſantes, delicatuli ſanè in cæcis ignorãtiæ latebris quotidie verſari malunt, quàm veritatis curioſo ſtudio teneri. Deum interim, ſe ipſos, humanumque genus uniuerſum non contemnenda iniuria, damnoque afficientes.

Ventriculi affectio rarò eueniens. *Cap. IIII.*

ADmirandæ cuiuſdam ventriculi affectionis raroque contingentis meminit Petrus Bayrus lib. 11. practicæ cap. 9. cuius inſcriptio eſt. De attritione ſtomachi ex conuerſione cibi in phlegma. Libet auctoris formalia verba adnotare. Gal. ponit hunc caſum in lib. ſuarum prognoſticationum, qui contingit filio Regis dicentibus alijs Medicis eſſe principium febris, incurrebat enim ſtatim ab aſſumpto cibo in lentiſſimum frigus,

frigus,cũ maxima contractione pulſus, & coarctatione anhelitus Gal. non eſſe principium febris aſſeruit,rogante autem patiente,quid eſſet, reſpondit, conſueuit ſtomachus tuus conteri à cibo aſſumpto conuerſo in phlegma ante excretionem,petijt patiens quid agẽdum eſſet; reſpondit ſi eſſet alius exhiberem vinum cum pipere, ſed in vobis Principibus,& Regibus ſecuriſſimis auxilijs conſueuerunt vti Medici,ſufficit ergo nardino vnguento lanam intingere, & ori ventris applicare pedibus calefactis, recedentibus Medicis,Pitholaus vinum ſabinum attulit, piper immiſit, pedibus calefactis appoſita lana in oleo Nardino infuſa calida ſuper os ventris,bibit æger,& ſtatim ſanatus eſt. Mihi,licet nùnc ſenio cõfectus, ſolum bis in vita mea caſus iſte innotuit. Primum fui vocatus ad Caſtrum Burgari Maſini pro Domino Stephano ex Nobilibus eiuſdem Caſtri,qui ſtatim cũ acceſſi dixit mihi, Ego non vos vocaui,vt ſperem ſanitatem recuperare, ſed ne videar omninò vitam negligere; Vnus enim Auunculus meus ex tali ægritudine dies clauſit extremos,Ego dans ei bonam ſpem ſalutis volui ſuæ cenæ intereſſe,vt omnia accidentia poſſem perpendere,ſtatim cum cenaſſet totus frigidus, vt glacies factus eſt, pulſus omnino contractus, ita vt vix ſentiretur,cum tanta anguſtia, frequentia, & compreſſione anhelitus vt ſtatim ſuffocari videretur, perſeuerauit in eiſdem ſymptomatibus ſpatio trium, vel quatuor horarũ, deinde paulatim remiſſa ſunt omnia. Ego vero memor loci allegati Gal.dixi eſtote bono animo,ſpero enim,Deo fauente,vos liberare ab hoc morbo, mane ſequenti feci pedes cum pannis calidis fricare, & fricationibus fortibus calefacere, deinde lanam ſuccidam carminatam decenter in oleo Nardino calido infundere, & ſuper ſtomachum applicare ſuperponendo pannos calidos deinde dedi ei ʒ.1.piperis puluerizati inuoluti in hoſtia, vel nebula madefacta in vino, poſtea dedi eidem circa tres vncias vini boni calidi,feci voluere piper in hoſtiam,vt euitaret ardorem eius, quem feciſſet in gutture,& illinc ad horam feci eũ cibare,teſtis ſit mihi Deus, quod nunquam poſtea minimam partem ſenſit illius paſſionis, cũ iàm pluſquam per menſem ea ordinariè poſt omnem cibationem infeſtaretur. Secundo cũ eſſem vocatus pro Mag.Domina Collaterea ex Comitiſſis Blozaſchi,habebat pediſequã ſimili paſſione laborantem,quę eiſdẽ remedijs fuit ſtatim ſanata,hactenus Bayrus. Quicunq. vero præcitatam Gal.hiſtoriam exactius legere cupit (nam nõ exactè à viro iſto enarratur) adeat Gal. librum de præcognitione ad Poſthumum quo loco cap.2.eam exactiſſime exaratam inueniet.

Singultus infrequentes. Cap. V.

QVemadmodum Iuris doctorem Papienſem per duodecim dies ſingultu laboraſſe ſcriptum reliquit Marcus Gatinaria lib. de curis ægritudinum particularium c. de ſingultu hoc Nos tamque rarò contingens adnotare voluimus nāq. hominem à ſingultu capi familiariſſimum, ſicuti ita mehercle rariſſimū per plures dies eodem ſymptomate infeſtari, præmemorati effectus cauſam & ſi Gatinaria omiſerit, nos tamen ne rem ita indiſcuſſam derelinquamus quantum coniectura aſſequi licebit in medium afferre minime pigebit, ſingultum illegitimum eſſe motum expultricis Ventriculi facultatis cum eiuſdem noxa minime ambigendum, quo ventriculus quæ ſunt in ipſius ore penitiore, atque in ipſo ventris corpore infarcta expellere tentat, quæ fuit Gal. doctiſſima ſententia 3. de ſympt. cauſis, & comm. aphoriſmi 39. 6. lib. quo loco Hip. ſingultum ob geminam potiſſimum cauſam fieri decretum reliquit, inanitionem inquam, & repletionem, quamquam magna ex parte à plenitudine, rarò autem exinanitione Gal. teſtimonio com. aphor. 13. einſdem 6. libri. Tertiam inſuper addunt cauſam humores acres, & medicatos ſtomachum mordentes, quin etiam ex deuorato pharmaco ex tribus piperibus, vel ipſomet pipere tenuiter cribrato ſi vinum præſertim aqua calida temperatum ſtatim ſuperbibatur, ſingultus excitatur, quod ipſimet Gal. contingere conſueuiſſe ipſe tum loco citato tum. 8. de comp. med. ſecundum locos teſtatur, ita & ex cauſis immodicè ventriculum ipſum infrigidantibus ex Gal. ſententia comm. 11. aph. 5. lib. Hiſce itaq. ſeſe habentibus crediderim in prædicto Iuriſpeto diuturnum ſingultum perſeueraſſe eo quod ortum duceret ab humorum craſſorum frigidorum copia in ventriculi tunicis, & ore infarctorum, & imbibitorum, quos calor naturalis ſuperare non niſi longo temporis interuallo nequiret, nec educi vomitu, vel deiectione poſſent, tum ratione ſuæ viſciditatis, & craſſitiei, tum etiam ob imbibitionē, & infarctionem in parietibus ſtomachi. Sed profectò mirandū de Ariſtotele, qui 33. particula probl. 1. probl. ſingultum pulmonum paſſionem fecerit, cum Ventriculi eſſe omnes alij unanimi conſenſu decretum reliquerint; poſſumus tamen pro Ariſtotelis defenſione dicere per conſenſum à pulmonibus, non per ſe prouenire poſse ſingultū, queadmodum Gal. 2. de ſymp. cauſis c. 2. aliquos ſcripſiſse tradit, prouenire ſingultum ex cōuulſione muſculorum, qui inſpiratum faciunt, ſic ſingultum ex hepate inflammato ſuperuenire propter neruorum

com-

cõmunitatem docuit Gal.com.58. 5.li. aff. & 7.aph.17.com.quin & oriri ex gulæ affectu, ſingultum legimus de frac. com. 2. & de ſymp. cau. 2.c.6. Et niſi in hoc ſenſu ſcripſiſſe Ariſtotelem dixerimus nullo pacto illum à manifeſto errore uindicare poterimus. Dominum Traianum Delfinum legum Doctorem per plures dies ſingultu laboraſſe, & interijſſe ſcimus; Vrbis verò noſtræ comitem quatuor aſſiduis diebus pariter affectum ſanatum vel nullo negotio.

Ex frigido potu extincti. *Cap. VI.*

NOnnullos æſtuantes ex frigidiori potu ſtatim peremptos, vel ſaltem in grauiſſima mala prolapſos multoties obſeruatum legimus, cuius rei hiſtorias aliquot in medium afferre extrà propoſitum minime fore exiſtimamus. Beniuenius cap.16. ſic ſcribit. Antonius Parmenſis Iuuenis admodum robuſtus cum ſub feruētiſſimo Sole,& magni ęſtus tempeſtate pluribus diebus in itinere fuiſſet, ardentiſſima tandem febri correptus eſt, quare cum vehemens illum ſitis vrgeret frigidiſſima aqua epota, intra paucas horas mortuus eſt. Scribit Froſſardus Comitem Armigniacum Carolo Sexto in Gallijs regnante Florentinis aduerſus Galeatium Mediolanenſium Ducem ſuppetias laturum, ab Alexandrinis adorſum, ſudore inter præliandum ęſtuantem in alueum proximũ ſeceſſiſſe, vbi, dum profluentem ex riuo aquam largius bibit, voce ſtatim defeciſſe, vt refert Gaguinus in hiſtoria Francorum libr.9. quod & olim Alexandro Magno contigiſſe author eſt Quintus Curtius de illius geſtis. Iulius Cæſar Scaliger aduerſus Dardanum exercit.33. c. 2.narrat de quodam meſſore, qui à meridiana tritura ſitibundus primo frigidæ ad fundum hauſtu extinctus eſt & c.17.Blaſij; Senenſis hiſtoriam recitat, qui dum ſub ardentiſſimo Sole pilæ ludo incaluiſſet, ex calicis frigidiſſimi vini hauſtu ſtatim defecit, atque non ſine graui noxa ęgrè conualuit. Amatus Luſitanus Cent.2.cur. 62.Iuuenis Romani meminit, qui totus ſudore madidus ob laborem in luſu in pilę ſitis arcendæ gratia ad puteum deueniens, extractaq; aqua frigida, ac epota illicò in terram extinctus cecidit, ibidemque & alterius ſcribit, qui defatigatione excalefactus ex cyathi aquæ frigidiſſimæ potu extinctus eſt; nec non & cuiuſdam alij, qui calice frigidiſſimi vini in magno æſtu epoto vitam cum morte commutauit. Aloyſius Mundella in dialogo 7. Iuuenis hiſtoriam narrat, qui cum media æſtate pilæ paruæ ludo ſe plurimũ exercitaſſet, ac multum indè aquæ frigidæ potaſſet, adeò graui animo deliquio correptus fuit, vt niſi multis auxilijs ad-

ſutus eſſet, mortuus quidem fuiſſet. Author eſt Quintus Curtius li. 7. Alexandri Magni exercitum Suſcitanorum loca deſerta, & inaquoſa ex ſolis ardore æſtuantem cum tandem ad flumen Oxum perueniſſet, plures ex frigidę intẽperato hauſtu interclnſo ſpiritu extinctos, quã vllo prælio amiſiſſet Alex. ita & Gulielmus Tyrius lib. 3. c. 16. ſcribit Chriſtianum agmen Piſidiam ingreſſum regionem aretẽ, & inaquoſam, tandem inuento Fluuio, quod quidam qui largius aquam frigidã ingurgitauerunt ſitis diſcrimen euadentes mortem in aquarum opulentia reperiere. Et Appianus Alexandrinus de bellis Ciuilibus lib. 5. tradidit Cornificianos milites à Pompeianis pugna fatigatos, & æſtuantes Fontanam aquam auide bibentes ex ijs plurimos emortuos. Cuius rei cauſam Doctores præmemorati in id referunt, quod frigida qualitas cor petat atq. calorem, ac per conſequens vitam extinguat, hanc & ſi nos non improbamus cauſam, arbitramur tamen excalefacto corpore ſanguinem quam maximè fluxioni aptum eſſe, unde cũ ad uenas frigida potio peruenit, excalefactus ſanguis frigidam qualitatem ſibi aduerſantem fugiẽdo impetuosè ad cor tanquam caloris arcem ita confugit vt calorem ſuffocet, & vnà animal extinguat, quam ſententiam Fernelius cap. de pleuritide, huius morbi cauſas recenſens probare videtur, apertæ nanq. ex motu & calore viæ facilius aditum frigidæ qualitati præbent, quod non fit corpore quieſcente. Ex his minimè mirandum ſi qui nimio niuis, & glaciei vſu ad potus refrigerationem abutuntur in graues morbos ſe ſe miſerè præcipitant, frigidum enim vitæ quæ in calore fundatur quam maximè aduerſari præſertim immodicum luce meridiana clarius exiſtit. Sique ex frigido emplaſtro ventriculo admoto cuidam mors ſubſequuta fuit atteſtante Beniuenio c. 15. cur non ſæuiſſ. ſympt. ex frigidiſſimo quotidiano potu ſubſequutura timemus. Vnde auream habemus ſententiam à Gal. deſcriptam in Com. 3. in lib. Hip. de his quæ in Medicat. fiũt huiuſmodi. Quis enim ignorat, quiſque eſt ex ijs qui de frigidæ aquæ potione ſcripſerunt qui non dicat eam duo efficere conſueuiſſe, vel damnũ ex refrigeratione, vel caloris maioris ab imis partibus reuocationem? Nam ſi validè calidum corpus ſit efficitur vt eius calor à frigiditate minimè ſuperetur, ſed potius denſata cute, atq. iccircò prohibita perſpiratione augeatur, ſi vero exiguo calore ſit præditum corpus vt occurrente frigiditate minime reſiſtere valeat, cum vſq. ad imas partes vis frigoris penetret, fit vt in morbos ex refrigeratione contractos incidant homines, quæ certe incõmoda longe facilius illis accidere poſſe non eſt ambigendum, qui nimio labore excalefacti frigidam potionem ingurgitant. Dicebat nanque Celſus lib. 1. c. 3. à labore ſudanti

aduer-

aduerſiſſima frigida potio, & Dioſcorides lib. 6. c. 33. ex Ruellij partitione aqua frigida abunde pota; aut meracum uinum liberalius epotum præſertim à balneo aut curſu, aut vehementi exercitatione ſtrangulatus & dolores infert, & Galen. in cõmentario de ſalubri dieta com. 12. hæc ſcribit. Non tamen frigida poſt exercitationes potio niſi calidam præbibas noxa vacat. & Auicen. parte 2. canticorum ait non eſſe ſumendam aquam frigidam poſt fortem exercitationẽ, quod pariter confirmat libr. de remouendis nocumentis in regimine ſanitatis per hæc verba, aqua frigida non bibatur poſt motum laborioſum, neque poſt cauſam rarefacientem corpus & fen. 7. p. cap. 8. idem confirmat, quare non poſſum me ipſum temperare quin in illos maxime inuehar, qui æſtiuo tempore quanto magis æſtuant corpora frigidiſſimas potiones glacie, & niue paratas ſummis laudibus indiſtinctè extollunt, proficuaſque hominibus prædicant. Audiant quæſo iſti Galenum ſcribentem lib. de venæ ſec. aduerſus Eraſiſtratęos cap. 3. Romæ ſua tempeſtate contigiſſe cum vulgo mulieres aquam frigidiſſimã ex niue potarent, ut aut nullo pacto, aut diminutè purgarentur, quę uenæ ſectione à medicis ſeruatæ fuerunt, quominus neque ſanguinem ſpuerent, neque laterali inflãmatione aut pulmonis, aut ſynanche caperentur. Idem Gal. lib. de ſuccorum bonitate, & uitio cap. 13. de niuis uſu in refrigerando uino ſic ſcriptum reliquit & ſi ipſa ſtatim nix noxa ſenſibili non videatur iuuenum corporibus officere increſcente tamen temporis proceſſu occulto paulatimque noxa vergente nempè ætate articuli his, neruique ac viſcera morbis corripiuntur uix aut nũquam ſanandis, ac veriſimile certe fit, vt vnicuiq. ea potiſſimum corporis pars afficiatur, quæ natura omniũ maxime infirma fuerit, quod & pariter in lib. de renum affec. cap. 7. affirmat, & Auicen. in Canticis parte 2. inquit, Non eſt autem aquæ potus frigidæ nimium, aut potus niuis frequentandus, eo quod nimis obſit, & fen. 3. 1. doct. 2. cap. 8. aquam multum frigidam bibere malum eſſe ſtatuit, præterea frigidum extremè quam maximè corpora noſtra lædere poſſe Hipp. Aphor. 24. 5. lib. teſtatum reliquit, dixitque Auicenna fen. 4. lib. 1. cap. 2. vere frigiditatẽ ſuperfluam eſſe ipſam mortẽ caloris innati, aut ei propinquã & fen. 1. lib. 1. doct. 6. cap. 3. frigiditati eſſentialiter ineſſe tradit, vt omnibus virtutibus corporis noſtri ſit contraria quod Gal. etiam 3. lib. de ſymp. cap. 3. affirmat inquiens frigiditatem nulli functioni vtilem eſſe, & lib. 2. de morborum diff. cap. 3. inquit frigidi cibi, & potus vicinitate frigidos morbos generare, ſicut enim nix vel glacies prunæ adhibita eam extinguit, & aer ſummo frigore affectus qualem potiſſimum apud Iſtrum brumalibus horis graſſari ſolet, non ſolum lacernam ſub

dio expoſitam verum etiam omnem ignem exiguum protinus extinguit, ſic etiam frigidi extremi vicinitas externa, & interna non ſolum lædere, ſed & perimere hominem poteſt. Vnde habemus à cõmentatore 4. Meteororum in ſumma, frigiditatis operationem primam, & per ſe eſſe priuationem operationis caloris naturalis, & eſſe inconcoctionem, & corruptionem, quod etiam 3. Coll.cap.2. repetit ſcribens frigiditatem eſſe contrariam calori naturali. & impedire ipſum in omnibus ſuis operationibus propter ſuam qualitatem. Non itaque audiendus Doctor Nicolaus Monardes, qui Hiſpanico idiomate libellum conſcripſit, quo niue, aut glacie potandum poculenta refrigerata ſuadet; Nam auctoritates ab ipſo ad id probandum allatæ facile reijciuntur, ſi rectè intelligantur, nam non de frigidiſſimi, ſummève refrigerati potus vſu minime loquuntur, ſed de moderate frigido potu æſtiuo tempore in regione calida, temperaturis ſanguineis, habitibus carnoſis, negotijs ac curis detentis, præſertim potationi frigidæ aſſuetis ſunt intelligendæ, aliæ verò auctoritates à Monardo adductæ potius de ægrotantibus, quàm de ſanis verba faciunt, quibus, & immoderatè frigidum potum nocuum eſſe demonſtrabimus; qua de re concludamus in ſanis frigidiſſimum potum minimè probandum, nec etiã frigidum admodum indiſtinctè. ſed maxima cum præmeditatione in ægrotantibus quoque & idem obſeruandum. Nam ſic Gal. frigidam potionem, quæ mediocris eſt conferre, quæ immodica eſt maximam afferre læſionem teſtis eſt. 3. de temp.cap.3. quod ſi ſecus factum fuerit ſanis iam prædicta mala ſubſequentur, ſic enim ſcribit Gal. 5. de locis affect.cap.3. & 6. eiuſdem cap.1. ex frigidiſſimi potus vſu refrigerato hepate hydropem ſubſequutam, & 4. lib. eiuſdem de mente. Hippocr. ait frigidam aquam frigiditate ſua venarum tunicas extendendo duras, & contumaces reddere, & vt rumpantur paratiores, & Braſauolus in commen. Aphor. 24. 5. libri ſcribit mulierem utero gerentem cum ob Malaciam frequenter glaciem comediſſet intentiſſima tuſſi correptam, ac ventriculi dolore, & primam concoctionem ægerrimè confeciſſe. In ægrotantibus quoque frigidi potus moderatus vſus eſſe debet, nam ſi ſecus fiat plurima incommoda, & mortem accidiſſe obſeruatum eſt. ſic Gal. 7. lib. Meth. cap. 2. hiſtoriam deſcribit cuiuſdam, cui ex frigido potu perſanata eſt, calida, & ſicca ventriculi intemperies, nihilominus plus iuſtò refrigerata gula deglutiendi poteſtate adempta mortuus eſt, & lib. de ſympt. ca.1. cap.7. ſcribit. Vidimus quendam ardenti febre laborantem, cum morbus inualeſceret frigidam impudenter bibiſſe, atque mortuum eſſe. ita, & Nicolus ſerm.7. cap. 35. 4. tract. hæc habet, Ego cognoui virum cui accidit febris

bris ar ſiua, & dum eſset in augmento febris bibebat multam aquam frigidam, quæ inflammata in ſtomacho eius perduxit eum ad ſitim ita intenſam vt non fuerit ſatiatus libere, donec mortuus fuit. frigidus itaque potus non niſi exacta præmeditatione ægris, nec etiam ſanis præſcribendus à Medicis. Nec obſtat quod Hipp. in lib. de aere, aquis, & locis ſcripſerit Scythas aquam ex niue, & gelu bibere, & tamen craſsos eſse, quod nullam in nutritioni inſeruientibus facultatibus noxam inde accidere arguit, nam cùm à teneris huiuſmodi potui aſsueſcant, minus longe detrimentum inde percipiunt, attamen nec ipſis penitus innoxius vſus hic frigidiſſimi potus dicendus, cùm ibidē ſcriptum reliquerit omnes Scythas iuncturas habere humectas, & inefficaces, & ventriculos humidos, maxime verò omnium Inferiorem aluum. Ita quoque & Hiſpani ob aſsuetudinem minus male afficiuntur frigido potu, quinimmo referunt omnes, quod ſi forte fortuna hyems ita proceſserit, ut niues adſeruari nequeant, tunc vulgares præſertim ardentiſſimis, acutiſſimiſque morbis per æſtatis ardores corripi, qui peſtis inſtar in populum graſsentur. Bartholomæus Batalionus qui per multos annos Biſantij, gemmarum mercaturam agens cōmoratus eſt, narrabat ſe quotannis obſeruaſse æſtiuo tempore Turcas plurimos fluxu alui vexatos decedere, quod non niſi ex immodicè niue, & glacie refrigerato potu illis accidiſse aſserebant Medici Vrbis illius. moderatè itaque, & non indiſtinctim frigido potu utetur ille, qui rationi magis, minus verò palato inſeruiet; Theophilum enim Imperatorem Conſtantinopolitanum ex aquæ frigidiſſimæ frequenti potu, cuiuſmodi eſt niualis, læſis interioribus in dyſenteriam incidiſse, ex qua deceſſit, teſtatur Ioannes Zonara Annalium tomo 3. Non admiratione caret inteſtinorum dolores nonnunquam potu frigido curatos, cum tamen calidis in illorum curatione uti auxilijs ferè ſemper medicos videamus, quod tamen minime rationi alienum eſt ſi materia peccans biliosa acris, & erodens fuerit, ſic Paulus lib. 3. cap. 43. Medici cuiuſdam Itali meminit, qui frigidis remediis præter omnium opinionē colicas fere omnes affectiones curabat; ſic frigido potu poſt multa alia incaſsum tentata præſidia, uxorem Gaſparis Centurionis Genuenſis à colico dolore conualuiſse teſtatur Luſitanus Amatus cēt. 1. cur. 1. Ita & Alex. Benedictus lib. 20. cap. 13. Iliacum deſtitutum gelido potu ſeruatum teſtatum reliquit.

Meſen-

Meſenterij miræ affectiones. Cap. VII.

MEſenterium non ſolum intemperie ſimplici, ſed & cum materia coniuncta, nec non & tumoribus aliquando afſici præter naturam, quique etiam ad exituram deueniāt Gal. vt interim Arabes omittā circa calcem lib. 5. de loc. aff. clariſſimè docet; Verum, quia tumores, ſeu apoſtemata huius partis rarò accidunt, rariſſimè dignoſcuntur, & non niſi ab experto Medico, quique aliàs huius generis affectionem tractarit, atq. tum partem læſam, tum lęſionis ſpetiem per cadauerum diſſectionem optimè didicerit. nonnullas hiſtorias, earundemque diſcuſſionem in medium afferre decreuimus in ſtudioſorum gratiam, vt ſi quando in huiuſmodi affectionem præternaturalem inciderint, facile morbi naturam, partemque affectam intelligere queant. Illuſtr. atque Reuerendiſſimus. F. R. Dominus febri valida correptus cum vomitu 14. tranſacta in alui cruentam excretionem deuenit ità vt ſanguinem nigerrimum corruptum peſſimè olentem ad 15. librarum pōdus excreuerit, vnde animi deliquio correptus omnes eum proximè moriturum exiſtimauimus, nihilominus cibis per interualla optimis refectus vires reſumpſit, ita vt & ſi febri continua, licet non ita intenſa, & vniformi continuo vexaretur nihilominus ſuæ ſalutis ſpem nobis præberet, ſed tamen cum quotidiè feces conſperſas ſanguinolenta, ſanioſaque materia excerneret, in dieſque magis, ac magis emaciaretur infinitis propemodum præſidijs adhibitis, nam ſeptem Medici illius curæ incumbebamus. 63. die a decubitus die (proh dolor) occubuit, cum tamen poſtremis diebus ingens vrinæ profluuium ſuperueniſſet, ita vt quinque libras vrinæ & amplius quotidiè per plures dies extramitteret; Cadauer diſſectum fuit, vt tanti mali cauſa innoteſceret, atque in meſenterio, ea in parte ſuperiori, qua inteſtino recto annectitur, vlcus ſordidum ad ſpithamæ longitudinem adinuetum, vnde ea in parte collectum abſceſſum coniecimus, illoque diſrupto putridum ſanguinem ea in copia profluxiſſe non dubitauimus, ſed quod mirū eſt nunquàm antea per totum ægritudinis tractum, præter quàm extrema die, qua illi venter intumuit, de illius partis dolore conqueſtus eſt. Monialis etiam quædam die 6. Ianuarij anno 1558. febri ardenti correpta fuit, atque in 40. fluxus ſanguinis per aluum coloris atri, ac copioſi, cum ventris indolentia, ac fœtore intolerabili ſuperuenit cum ſiti clamoſa, & virium imbecillitate, & linguæ ariditate, & triſti quadam ventriculi ſenſatione, & præter hæc ſymptomata, in ſingula alui cruentoſa

excre-

excr etione in animi deliquium incurrebat, tandem criſi ſed mala per vrinam adueniente aluus à fluxione cruentoſa ſuppreſſa, perſeuerante tamen febre continuò affligente ſine typo extincta eſt Monialis. Hanc nos eodem morbo peremptam proculdubiò cenſemus, & ſi diſſectione negata præ oculis rem ponere nequiuerimus: ex ijs duobus exemplis facile erit in eiuſdem affectionis dignotionem per enarrata ſigna percurrendo deuenire, ſi quando alicui medicinam facienti conſimilis caſus occurrerit. Rambertus Dodonęus in ſcholio capitis 33. Beniuenij hęc habet. Nouimus & nos quandam cui inflammatio, in meſenterio orta fuit & initio malè habuit, ſed poſtquam inflammatio ſuppurata, & in abſceſsum conuerſa melius habens ſana ſibi viſa eſt, interim ſingulis diebus, iã agit. 4. annus per aluum bis terue tumulenta demodum poſitio ſyncera nullisq. excrementi permixta redduntur. Verum duo à nobis ſunt ponderanda, quorum primum eſt, cur huiuſmodi morbo laborantes in imo ventre dolorem minimè percipiant, ſecundum verò, qua de cauſa in vltimis diebus vrinę fluxus illi copioſi, minimèq. ſalutares ſuperueniant. Quo ad primum ſpectat dicimus meſenterium eſse partem inſtrumentalem ex ſimilaribus conſtructam venis ſcilicet arterijs, membranis, glandulis, & adipe, quæ omnes partes membranis dumtaxat exceptis ſenſu carent, quæ etiam membranæ cum plurima pinguedine circumueſtiantur; rationi haud diſſonum eſt, nullo, vel ſaltem hebeti ſenſu donari, & per conſequens dolore nullo effatu digno tentari meſenterium ipſum. quod verò uenæ, arteriæque non ſentiant, nec doleant, ſiue illas frangas, ſiue vras, ſiue incidas teſtis eſt Gal. 6. de vſu partium, nec obſtat, quod ipſe alibi ſcriptum reliquerit humores malos in febribus intermittentibus ad intra venas exiſtentes illas ad expulſionem prorritare, quod utiq. non facerent niſi ſentirent, ſatisfacere namq. poſsumus cum ipſomet Gal. lib. de natural. facult. vbi legitur, quod cum calor naturalis continuè humido radicali pabuletur, atq. nutriatur ipſum quoq. abſumere, atque exſiccare iure exiſtimandum eſt, ob idq. natura, quæ non deficit in neceſsarijs, dedit unicuiq. corporis parti quamuis ſenſus experti virtutem attractricem, ut alimentum loco deperditi humidi repararet, & retrentricem, vt attractum alimentum per debitum tempus retineret concoctricem verò, ut retentum alimentum concoqueret, ſimileque membro nutriendo efficeret; At quoniam in vnaquaq. concoctione excrementa inutilia, ac expellenda generantur, hinc quoq. expultrix facultas indita fuit, quæ non operatur, quoniã ſentiat, ſed per propriam ſui naturam ut excrementa expurget, ſuperfluumq. quodcunq. expellat. Quod vero glandulę quæ reperiuntur in meſenterio, & ipſæ

æ ſenſu deſtituātur ex Gal.lib.11. de uſu partium colligere poſ-
…us quo loco duplex grandularum genus in corpore reperiri tradit,
…arum alterum, cum ad ſuccos animanti utiles parandos ſint com-
paratæ, minime ſenſu carent, quales ſunt māmæ, alterius vero generis
glandulæ, cum ſint dumtaxat ueluti vaſorum diuiſionis ſtabilimētum
nullis ſanè ad id neruis indigent, cum nec ſenſum, nec motum uoluntarium ad id deſiderent, tales autem ſunt quæ in meſenterio reperiuntur, quod verò adeps ſenſu careat, adeò manifeſtum eſt, ut nulla indigeat comprobatione, cum itaque nulla pars meſenterij ſenſum effatu dignum obtineat, ergo nec meſenterium ipſum ſenſum, niſi hebetem, obtinere dicendum; Nec obſtat quod ad illum duo pertingant nerui, vtrinq. ſinguli ab illis pronati propaginibus, quæ à ſexto neruorum cerebri pari coſtarum radicibus exporriguntur, atq. una cum venarum ac arteriarum numeroſa ſobole à venæ portę trunco, atq. arteria magna ortum ducēte in meſenterij centro inter duas membranas mutuo cohęrentes ingrediuntur, atq. per vniuerſam meſenterij ſedem ad inteſtina procurrunt, namque cum horum neruorum propagines non multum inſignes ſint, copioſoq. adipe, quemadmodum, & membranę circumtegantur, & veſtiantur, haud mirum eſt, quod meſenterio malè affecto dolor nullus notatu dignus excitetur, quod experimento quoq. probari ex prænarratis hiſtorijs patere poteſt, idque etiam ſe experimēto comprobaſſe doctiſſimus Fernelius teſtatur li. 6. de part. morb. & ſymp. & ſi rei cauſā minime aſſignet, quod pariter colligere poſſumus ex altera hiſtoria, cuius meminit Beniuenius c. 37. in hunc modum. Petrus Aldimarius, filium habuit, qui cum octauum iam ageret annum in corruptum incidit appetitum, quo calculos ruderaq. comedens in lentam tandem febriculam deuenit, indeq. procedente tēpore, & uentriculus non continere, & venter fluere cœpit, adeoq. duobus his malis vexatus eſt puer, vt paucis etiam diebus e vita deceſſerit. Huius nos cum annuente patre emortuum corpus incidiſſemus, repertus eſt callus inter uenas, quas meſeraicas appellant, à quo cum venæ ipſæ adeò obſtruerentur omnes, ut ferri inde ſanguis ultra non poſſet neceſse fuit puerum e uita migrare. Ecce quod nullius meminit doloris in hoc callo meſenterij Beniuenius, Philippus Ingraſſia lib. de tumoribus præter naturam, ubi de ſtrumis agit, ſcribit ſe apud Iulium Pollucem legiſse ſtrumas circa meſenterium fieri, quod experimento ueriſſimum eſse cognouiſse ſcribit. Cum enim nigrum quendam ſeruum natum, liberum tamen poſtea factum ob furta laqueo ſuſpenſum publicè diſsecaret in illius meſenterio (quemadmodum ab omnibus qui diſsectioni aſtiterunt uiſum fuit) ſtrumas circiter ſeptuaginta of-

fendiſs

fendiſſe, præter quas in glandulis exiſtentes totidem ferè externe inteſtitiorum craſſorum tunicæ adhęrentes tumores propria ſingulos mēbranula cuiuſdam veſiculæ inſtar contentos inueniſſe, utriuſq. autem generis tumores, uaria quantitate, & magni, & parui erant, atque inter extremos qui ad oui Gallinacei magnitudinem perueniebant; & minimi ciceris paruitatem quamplurimi intermediæ quantitatis gradatim uiſi ſunt, qui ſinguli tumores diſſecti, nonnulli lapideum gipſum, nonnulli uero glutinoſam mucoſamque materiam, & interim liquidam quandam ſubſtantiam continebant, ut poſtremo ac nouiſſimè genitus tumor liquidiorem, antiquior vero ſolidiorem ſubſtantiam præſeferret; ĩ reliquis verò corporis partibus præſertim in iocinore, & ſplene ſanus uidebatur, atque ab ijs, qui antea hunc hominem uiuum cognouerant relatum conformiter fuit ſaniſſimum donec ſuſpenderetur extitiſſe; Quare & ex hac quoque hiſtoria coniectari licet meſenterium nullo inſigni ſenſu præditum eſſe, ſed cōtra quippiam forte alteram à Beniuenio deſcriptam hiſtoriā c. 33. obijciet quæ eſt huiuſmodi Iulianus quidā iuuenis alioquin optimus, alui torminibus uexabatur, inque dies magis, magiſque dolor uim capiebat, tantumque aberat vt huiuſcemodi doloris abditæ cauſæ deprehendi poſsent, ut nullis vnquam præſidijs tolli, aut ſaltem leuari hoc malum potuerit; omnia enim uiſcera ſana uidebantur, Iecur, lien, inteſtina omnia nullam doloris notam oſtendebant, ſed ille nihilominus magis magiſque in dies quam ut tolerari poſset vrgente dolore ipſo tandem è vita diſceſſit, quare mortui corpore inciſo, vt ſcilicet tanti mali cauſas dignoſceremus, & ſanis omnibus, vt putabamus, inuentis uiſceribus, iubeo inteſtina amoueri, quæ dum gladio diſcindit miniſter in abſceſsum magnum incurrit, quo præciſo materia multa nigrior, fœtenſque profluxit encauſto ſutorio ſimilis, ex quo manifeſtam eius mortis cauſam deprehendimus; Atra enim bilis eò confluens huiuſmodi abſceſsum paulatim effecerat; Ex hac Beniuenij hiſtoria colligimus in meſenterij abſceſſibus non ſolum dolorem excitari, ſed & clamoſum, quod nos ſuperius negauimus, Huic difficultati ſic nos ſatisfaciēdum putamus, dolorem illum non in meſenterio ſed in inteſtinis per conſenſum excitatum ea potiſſimum in parte, cui meſenterij pars abſceſsu laborans iungebatur, qui quidem cum multa materia repletus exiſteret ſuo pōdere inteſtina comprimendo, vel deorſum trahendo dolorem in illis excitare potuit, quinimo, & ab atrabilari materia contenta acri, & mordaci potuerunt extolli uapores eadem qualitate præditi, qui inteſtinorum tunicas inſigni ſenſu donatas uellicando dolorem generare potuere, Alterum ſymptoma in propoſitis hiſtorijs conſiderandum ſe

ſe oſ-

ſe offert, cur ſcilicet ceſſante iã ſanguinis copioſo fluxu, copioſus adeò urinæ fluxus ſubſequatur. Crediderim ego ex copioſa ſanguinis è corpore manatione corpus exangue reddi, ſpirituſq. labefactari, ex quo fit vt uirtutum omnium præſertim naturalium notabilis ſubſequatur imbecilitas, ſicq. coctiones omnes diminutæ fiant, ac uis ſanguinis effectiua hepatis diſſipetur unde plurimum aquoſum, ſeu ſeorſum ſanguinem generari contingit, quod & in malo corporis habitu affectis euenire quotidie experimur, hoc venæ iam ſanguine multum inanitæ replentur, in dieſq. magis ac magis ſeroſo humore excreſcente ità opplentur, ut illis oneroſum iã ſit, naturaque utilioris auida quod ſanguinis boni ſupereſt contineat, propellat verò ſerum qui profluens per conſuetas vias excernitur. Ne uero quis decipiatur animaduertat in matulæ fnndo ſedimentum conſpiciens, ꝗ laudabile videtur id enim liquamentum corporis tabeſcentis quodam extitit, quod vnà cum vrina extruſum poſtmodum reſidet, vnde nullam ob id ſalutis ſpem concipere debet, quod aliàs Excellentiſſimum Medicum in Illuſtriſſimo viro feciſſe ſcimus, ſed potius certiſſimam mortem præſagire, nam meſenterij vlceri inſanabili nullum inde leuamen accidere poteſt, quinimo potius corpus ex ea copioſa vrinæ excretione magis attenuatur, citiuſq. ad interitum patientē perducit; Nec eſt, quod quis obijciat meſenterij ulcera inſanabilia minimè cenſenda, cum maiori ex parte uenis conflatum ſit, Galenuſq. non ſolum diſſectas uenas, ſed & in magnis ulceribus amputatas ac rurſus generatas ſe uidiſſe ſcripſerit li. de ſemine. & 14. Meth. nam id fieri ſtatuit conſpirante in unum robuſtiſſima facultate, cum materia ſeminaria copioſa, quas cōditiones quis ſanæ mentis in ulcere meſenterij detentis reperiri dixerit, in quibus præter copioſum ſanguinis fluxum, ea pars læditur, cuius ope potiſſimum coctiones & nutritiones celebrantur? quandoque tamen huiuſmodi tumores ad exitum non perueniunt, nec ſanguinis fluxus conſpicitur, nihilominus febris ſi acceſſerit ac alia prænarrata ſymp. moritur æger quod nos in illuſtri Scipioni Guerrierio obſeruauimus.

Mirachialis affectionis dilucidatio. Cap. VIII.

ET ſi frequentiſſima illa affectio præternaturalis ſit quam hypochōdriacam, ſeu Mirachialem vocant Medici, nihilominus illius eſſentiæ, nec non, & ſymptomatum cauſę à paucis cognitionem haberi exiſtimamus; qua de re de eadem verba facere in præſentiarum decreuimus, ſapit namq. raritatem quandam, ac mirabile non nihil, ſi illius eſſentiam ac ſympto-

ſymptomatum naturam ſpectemus, ita ut ex illius diſcuſſione non cō-temnendam vtilitatem medicinæ ſtudioſos percepturos arbitremur, & ſi enim quotidie medicos nōnullos, ac vulgares etiam de illa verba facere audias, parum tamen vel nihil propemodum recte intelligere illius naturam comperies, quinimo & ſcriptores ſicco admodum pede eius pertractionem pertranſire manifeſtum eſt. Cum itaq. quiſpiā rugitibus quibuſdam, flatibus, ructibus acidis, fluctuationibusq. in hypochondrijs vexatur, mœroreq. detinetur, ac præter cauſam timet, ac tactu circa medium ventrem pulſatio quædam perſentitur, iam dubio procul hunc Myrachialem, ſeu Hypochondriacum appellant Medici, quod ſi non omnia, ſed maior pars prædictorum ſymptomatum adſit, nihilominus eundem quoque eadem affectione laborare dicunt, ita vt nonnullos etiam nullis melancholicis ſymptomatibus vexatos hypochondriacos ſeu myrachiales appellent; meminit Gal. 3. de locis affectis melancholiæ hypochondriacæ c. 7. de mente Dioclis; ſcribitque hanc affectionem ob alteram cauſam ortum ducere, uel quod ſit plus caloris quā decet habere in ijs uenis, quæ alimentum à uentriculo excipiunt, unde ſanguinem in ipſis craſſiorem fieri contingit, uel quod ventriculi os quod inteſtinis continuatur, inflammetur. Huius quoq. affectus meminit idem Gal. in com. in lib. 6. Hipp. de morb. vulg. com. 3. per hæc uerba. ſed quibuſdam potius rarò iàm inclinante ætate, & affectu flatuoſo uocato præcordiali, & melancholico uexatis cum uenere utuntur inflari magis uentrem contingit. Iiſdem quoq. ipſis ut aſſiduè coitum appetant euenit: Cur uero non omnes hoc morbo detenti melancholia corripiantur, & ſi omnibus ab affecta parte uapores melancholici eleuentur cerebrū impetentes, ea eſt cauſa, iudicio meo, quod fortes animales facultates principes internas obtineant, quæ ualidæ cum ſint, cauſis reſiſtere poſſunt, uaporeſq. iam dictos diſſipare, quod ex uerbis Gal. colligere poſſumus, dum ait pueros, & indoctos in tenebris profundis terreri, minimè uerò audaces, & doctos, agens enim paſſo bene diſpoſito facilius agit, & dicebat Auic. 2. met. cap. 2. agētem debilem poſſe efficere actionem maiorem actione agentis fortis, & hoc propter diuerſitatem ſubiecti in diſpoſitione, ſeu præparatione; & 2. de gener. anim. c. 1. agens debile quando agit in materiam poſſibilem uidetur eſſe maius, & manifeſtius, quam ſit agens fortius, quod agit in materiam difficilis poſſibilitatis, à pari, & nos dicimus uapores melancholicos ab infernis partibus eleuatos, ſurſumq. petentes nonnullis melancholica excitare ſymptomata, aliquibus uero minimè, pro diuerſitate ſubiectorum, quæ minus, uel magis apta ſunt ad ſuſcipiendam, uel arcendam noxā ab illis illatam, ex quibus patet per-

perama

peram Medicos Mantuanos à Manardo epiſt. 1.lib. 17. redargui, eò quod ſcripſiſſent D. Aurelium Recordatum hypochõdriaca affectione ſeu mirachiali laboraſſe, cum mente ſana conſtaret, rectius enim in illos animaduertiſſet, inquiens illum non laboraſſe melancholia hypochondriaca; cum affectionem hypochondriacã ſimpliciter dictam nõnullos uexare quotidie obſeruemus, quibus nulla vel ſaltem leuia admodum melancholica ſymptomata eueniunt. Hoſce ut diximus flatus plurimi infeſtant; vnde non immeritò Gal. tum 3. tum 5. de loc. affect. nec non & 2. de ſymp. cauſ. hunc morbum hypochõdricacũ flatum appellauit. Arabum verò ſectatores Myrachialem morbũ, ſeu myrachiã dicunt, eo quod Abdomẽ Arabibus Myrach vocatur, in quo loco plurimi flatus percipiuntur, qui hinc indè commoti rugitus illos excitãt, qui frequentiſſime nedum ab ægrotantibus, ſed & ab aſſidentibus audiuntur; Nec tamen hoc à ratione alienum putandum, vt quidam falſò imaginati fuere, & ſi enim flatus ab imbecillo diminutoque calore fieri manifeſtum ſit, & partes illæ affectæ, quæ flatibus redundant, calida intemperiè æſtuent, non tamen ob id cenſendum flatuoſitatum generationi obſtare, quinimo potius maximè fauere; Nam ut inquit Au. & ſi in iis non reperiatur ſitis, & adſint ructus, & ventoſitates frigiditatem præ ſe ferentes, non tamen ſequitur quin cauſa huius affectionis poſſit eſſe calida, eo quod calor extraneus, qualis eſt in taliter affectis, facit exhalare calidum innatum, & ipſum debilitat, hincq. fit ut calore naturali coctionum opifice labefactato, ſequãtur cruditates, ructus, & flatus copioſi, eo quod calor præternaturalis lædit formam naturalem caloris intrinſeci, & corrumpit ipſum. Pulſatio illa tactui quã maximè manifeſta, quæ ſubter præcordia perſentitur, ab eadem intẽperie calida ortum trahit, ut multi exiſtimarunt. nam temporum arterias per febres vrentes, & à potu meri largiore, & in capitis doloribus à ſolis ardore excitatis ob præter naturalem caliditatem maximè pulſare docet Gal. 4. de diff. pul. cap. 1. & com. 9. 3. com. in 1. Protr. Hip. quæ ratio & ſi veritati conſentanea ſit, nihilominus, & aliam cauſam huius pulſationis à nobis excogitatam ſubnectere placet, ad quã excogitandam ex lectione Mundini, & Carpi Anatomes excitati ſumus, & eſt huiuſmodi. In meſenterio plurimas glandulas reperiri omnes conſentiunt; quas Veſſalius, unà cũ alijs Anatomicis in hunc vſum fabrefactas à natura ſcribunt, ut ſcilicet uaſis, quæ per meſenterium copioſa diſſeminantur fulcimentum quoddam, ac firmamẽtum eſſent, ne ſcilicet in magnis, atque uiolentis motibus diſrumperentur, lacerarentur uè. Falloppius verò hunc alium ipſis uſum aſcribit, ut ſcilicet obſtent quo minus uaſorum ductus comprimantur, vel à repletis inte-

ſtinis

ſtinis, vel à prono decumbente animali, vel compreſso abdomine aliquo alio modo. Nos utrunq. uſum præſtare poſse contendimus, ſi naturaliter ſint conſtitutæ cum ſpongioſiora rara, & leuia corpora ſint, at ſi humore aliquo craſſo, terreſtriq. qualis melãcholicus eſt, repleantur earum cauitates, fit ut potius comprimant uaſa, atque diſtributioni ſuccorum impedimento ſint; replentur itaq. in hypochõdriaca affectione, ut teſtatur Mundinus in Anatome c. 13. cui adſti pulatur etiam Carpus, huiuſmodi glandoſa corpora humore craſſo, atro, & melãcholico, aſſato ſcilicet ſanguine, qui in uaſis multiplicibus, quibus abũdat Meſenterium, continetur, ob calidam eius partis intemperiem, verum cum in centro Meſenterij grande glandoſum corpus reperiatur inſigniores, ac primas uaſorum diſſectiones ſuffulciens, hinc fit ut ibidem arteria magna, quæ iuxta venam cauam per dorſi medium uerſus ſiniſtram partem perrepſit craſſo humore grandoſo hoc corpore oppletto, ac reliquis etiam glandulis circumiacentibus eodem modo ex humore melancholico turgentibus comprimatur, ſicq. nõ ſolum ratione calidæ intemperiei, ſed etiam ratione compreſſionis vehementius pulſare in ſiniſtro hypochondrio perſentiatur; quæ etiam pulſatio maior, faciliuſq. ſe ſe offert tangenti, eo quod hac affectione detenti excarnes euadant, atq. circa eam præcipuẽ regionem extenuentur, ſiquidem Gal. per initia lib. de introduct. ad pul. ſcriptum reliquit, arteriarum, quæ partibus excarnibus inſunt, pulſationem clarius percipi, earum uero, quæ in carnoſis ſunt, obſcurius; niſi forte extabuerit animal, nã ſic motus arteriæ, quæ ſpinæ incumbit, tangentibus epigaſtrium, plerunq. deprehendi ſolet, quòd pariter lib. 1. de dig. pul. per hæc uerba repetit. Iam uero maximæ arteriæ, quæ ſecundum dorſum eſt ſita, cuius fugit pridem motus, ſimulatq. contabuit animal ad abdomen motus percipitur. At quis compreſſionem arteriæ à corpore glandoſo grauiori ex repletione humoris terreſtris affecto minimè (quòd nos facimus) inter cauſas pulſationis maioris illius reponendum contendet auctoritati Galen. innixus; ait namque, Gal. loco paulo antea citato; Arteriæ quippe leuiora corpora ubi diſtendantur facile ſecum attollunt grauiora ægrius, prægrauia autem ne mouent quidem; ſi ergo grauiora ægrius attollunt arteriæ, ergo tanto ſegnior erit motus arteriæ magnæ, quanto grauius à glandoſo corpore comprimetur. Cui ſic ſatisfaciendum putamus, verum quidem eſſe arterias grauiora corpora ægrius attollere, ideſt maiori cum conatu, undè fit uehementior motus earum, per grauiora enim corpora intelligenda ſunt, quæ licet arterię uim inferant, nihilominus à motu arterię ſuperari, & abigi poſſunt; quod experimento patet; ſi enim digitis arteriam brachij leuiter

comprimamus motum naturalem percipimus, at arctius comprimētes aliquātulum uehementiore pulſatione digitos percuti manifeſtè cognoſcimus, maiore conatu ſcilicet natura arteriam mouente, ut onus ſibi graue propulſet: at ſi arctiſſimè arteriam compreſſerimus uix motus percipietur, ut potè ſuccumbente natura oneri grauiſſimo, & cuius populſationem aſſequi non poteſt; ſic in inflammata particula nō ſolum ratione caliditatis excedentis, ſed etiam compreſſionis oritur pulſatio; dicebat namq. Gal. 2. de loc. aff. c. 3. non ſolum dolorem inflammatis partibus oriri, eo quòd dum attolluntur arteriæ; ab adiacēte carne comprimuntur, & ipſam comprimūt, ſed eadem de cauſa, & inflammatas partes pulſare, & quantò maiores fuerint, tumores, atq. inflammatorij affectus, tanto magis, & pulſatio, & dolor aderit, quod etiam c. 1. lib. 14. met. med. confirmare uidetur, dum ait, pulſationem magnæ phlegmones proprium eſſe ſymptoma; ſtatuamus itaq. contētum in glandibus meſenterij humorem craſſum melancholicum non ſolum arteriæ magnæ pulſationem grauius comprimendo uehementiorem reddere, ſed & obſtructiones uaſorum, quæ ſuffulciuntur, augere, ſicq. calidam intemperiem partis intendere, ex quo fit ut aſſato magis ſanguine, humor melāchohicus in corpore redundet, atque iam enarrata ſymptomata excitet. Reliquum modo eſt, vt declaremus, undè ortū trahant multæ feroſitates, aquoſęq. materiæ, quæ in hypochōdriaca affectione dicta multiplicantur, atque cum patiens altius ſpiritum trahit, fluctuationem in hypochōdrio præſertim ſiniſtro excitat, quæ & ſi uiolentius corpus dimoueatur facile perſentitur; Iecinore phlegmone obſeſſo, præſertim caua ipſius parte, protinus etiā venas, quæ in meſenterio ſunt vnà phlegmone laborare, neceſſe eſſe tradidit Gal. lib. 13. Met. in calce c. 14. & è contra etiam male affectis meſaraicis, hepar quoq. malè affici non eſt dubitandum, quinimo Gal. 5. de locis aff. cap. 7. ſcribit meſentericas uenas habituali intemperie affectas facile poſſe hepati, præcipuè partibus ſimis, eandem intemperiem cōmunicare, quamobrem cum ſuperius ſtatuerimus, intemperiem calidā præternaturalem in hac affectione in meſenterio reperiri, ex qua naturalis eiuſdem calor debilitatur, haud à ratione alienum erit, ſi eadem hepati cōmunicetur, unde etiam ſequatur eiuſdem temperamenti vitium, ſicq. eius operationes quæ eiuſdem caloris naturalis medio perficiuntur, vitientur, ita ut ſanguificatio recta minimè ſequatur, ſed aquoſior ſanguis plus iuſto progignatur: præterquam quod & offenſa uentriculo quoque cōmunicari poteſt, unde cruditates multæ generentur, maleq. complectente ventriculo in illo fluctuent, & in inteſtinis etiam, in quibus quoque concoqui alimentum in tranſitu per ea

facto

facto teſtis eſt Gal. 4. de vſu partium, quorum etiam facultates quatuor miniſtrantes, cum omnia meſenterio hæreant, ex eiuſdem læſione, offenſionem pati non eſt ambigendum, vnde nec ipſa recte cõtinẽdo cruditatibus ad fluctuoſum motum gignendum occaſionem præbent. Verum quia ſemper nos obſeruauimus, nullis euacuationibus quamuis repetitis licet cætera ſymptomata conquieſcant, nunquam tamen fluctuationem tolli, nec etiam imminui, ob id cogimur affirmare, aquoſitates huiuſmodi aliquo loco cõtineri, à quo nullo pacto poſſint, vel ſaltem admodum difficile amoueri, cumq. hanc eſſe ventris magnam cauitatem exiſtimare nequeamus, ſi quidem hoc dato, qui hoc morbo detinentur tandem hydropici fierent, quod non fieri uſu probatum eſt, in hanc deuenimus ſententiam inter binas tunicas, ſeu membranas meſenterij corpus conſtituentes aliquam ſeroſi humoris portionẽ cõtineri, nãq. binæ hæ membranæ multa intercedẽte pinguedine inuicem diſtant, ut enim homo copioſa vndecunq. abundat pinguedine, ſic meſenterium quoq. pręp ingue adipiſcitur ſanguine ibi ex uenis reſudante, membranarumque ui in adipem mutato; At cum pręternaturalem calorem membrum iſtud in hac affectione occupaſſe diximus, fit ut pinguedo hæc paulatinè procedente morbo liqueſcat, ac conſumatur, ſicuti enim calor feruẽtiſſimus teſtimonio Gal. in cõ. 72. cõmentarij 3. in 3. lib. Hip. de morbis vulgaribus carnem fundit, ita moderatior, minuſq. feruens pinguedinem liquare ac conſumere poteſt, liquata itaque, & conſumpta pinguedine inter membranas meſenterij binas mediante, fit ut locus intermedius vacuus derelinquatur, qui poſtmodum paulatinè ichoroſo humore à venis meſenterij reſudante repletur, verum quia hæ membranę inteſtinis annectuntur, fit ut illis compreſſis, uel retroactis moueatur quoq. & vnà meſenterium uniuerſum, ſicq. ichor in illo contentus fluctuans motũ illũ undoſum, ac ſtrepitũ edat: Non enim Rhondelitio aſſentimur, qui in Myrachiali affectione intemperiem ſiccam cum aliqua caliditate, ſine humoris affluxu in meſenterio reperiri literis mandauit. Vtinam aliquando mihi liceat hominem aliquem hoc morbo peremptum diſſectum conſpicere, ut certiores effici ualeamus, an res ita ſe habeat, quemadmodum opinamur nec ne. Sed fortaſſe quis aduerſus dicta noſtra iſtabit, quod vno & eodem tẽpore in Meſenterio intemperiem calidam & frigidã, quæ contrariæ ſunt, nec in eodem ſubiecto eodem tempore ſe compati queunt, ineſſe uoluerimus in hac affectione; Cui ſic ſatisfaciendum putamus; medicis morẽ eſſe in temperiem frigidam vocare, cũ calidi naturalis temperies vel à frigido, uel a calido imminuitur, modo calor naturalis idem ſubiecto eſt cum calore præternaturali, quinimo præ-

ernaturalis calor ipſe naturalis eſt mutatus ad igneam qualitatem; Naturalis namq. animati corporis calor nunquã naturalitatis nomen amittit niſi extra primos ſuæ temperiei gradus erumpat, quibus tranactis extra propriam temperiẽ ignea caliditate defertur, atq. igneus tunc, præternaturaliſq. efficitur, at non uniuerſaliter per totam ipſius caloris eſſentiam, calor naturalis præternaturalis euadit, neque enim latitudo ſubito acquiritur, deperditurue, ſed paulatinè naturalis innaturalis euadit, atque ſicuti dum naturalis erat, ſalubres edebat actiones, ita quamprimum prolabitur in gradum caloris extraneum, ſtatim læſio actionum ſequitur, uerum cum inchoata præternaturalitate caloris naturalis multæ quoque ſuperſint gradus caloris differentiæ, quæ naturalitatis adhuc naturam obtinent, & non dum permutatæ, igneæq. effectę ſunt, & naturaliter agunt, & ſimul etiam exiſtunt cum gradu caloris præternaturalis præter naturam excalefaciente & operante, ſicque calor naturalis alicuius partis lapſus à ſuæ naturalitatis temperamento, cum totus non ſit præternaturam effectus, læſas tantum, & non deperditas ſuas obtinet actiones, ſicq. duo caloris gradus, quorum unus præter naturam, alter naturalis exiſtit, in uno, & eodem ſubiecto ineſſe poſſunt. atque unus ſecundum naturam, alter præterna turam agere poteſt, non tamen ſeiunctim agere dicimus, ſed dum vnà vincti reperiuntur, idem enim in radice, & fundamento exiſtunt calor naturalis, & pręter naturam, & ſolum ſecundum gradus metaſq. quaſdam diſtincti cum itaq. in meſenterio intemperies calida, & ignea introducitur, læditur calor naturalis, ac minuitur, unde deprauatè ac diminutè operatur, hincque fit quod frigida etiam, illi dicatur ineſſe intemperies, quæ tamen re uera frigida non eſt, ſed calida, at quia immi nutus eſt calor naturalis, hinc fit, ut priori naturali ſuo temperamento comparata frigida dicatur. ex dictis itaque iam ſatis patere exiſtimo, qualis ſit hypochõdriacæ, ſeu myrachialis affectionis dictæ, ac illius ſymptomatum eſſentia. ſed antea quàm huic capiti vltimam manũ imponamus mirabilem hypochondriacæ mulieris nobiliſſimæ Vrbis noſtræ libet ſubſcribere hiſtoriam. Hæc cui nomen Laura Grignana ualetudinariam fermè continuò uitam ducit, quemadmodum, & qui hac affectione laborant ducere conſueuerunt; at cum vtero gerit, tunc longe melius multum ſe habet, cum tamen prægnantes propemodum omnes malè ſe habere obſeruatum ſit, præſertim vero tùnc melius ſe habere ſolet cum grandiuſculum fœtum utero gerit. Cuius rei cauſam nos eam eſſe cenſuimus quam Ariſt. aſſignat. 4. de gen. animal. 6. dum ait quod quibuſdam mulieribus euenit, ut prægnantes melius ſe habeant, in quarum corpore exigua continentur excrementa, quæ abſu

mi

mi poſſunt cum alimento quod fœtui adminiſtratur, licet enim mulier, hæc multum excremento redundaret, tamen illius portio cũ modo dicto abſumeretur melius ſe habebat, addamus quoq. fœtũ calore proprio utero contentum fouendo meſenterium flatuum generationem prohibuiſſe, rectiores coctiones proceſſiſſe, unde & minus ingratam tunc temporis uitam traducere conſueuit.

Sanguinis miri fluxus in lienoſis. Cap. IX.

IN lienoſis quibuſdam obſeruauimus repentinos ſanguinis fluxus non ſolum per inteſtina ſed & per vomitum, ſemelq. etiam vnà per urinam profluẽte copioſo ſanguine; cuius non vulgaris euentus uerba facere hoc loco decreuimus anno 1570. Nicolaus Gherardutius cur, cuius lien ualdè intumuerat ſanguinis nigricantis, & grumoſi libras amplius decem per ſeceſſum, & uomitum excreuit, vnde lienis tumor longe minor quam antea fuerat, redditus eſt, nihilominus cum intemperantiſſimus eſſet rurſus intumuit, & poſtmodum per annum à prima ſanguinis excretione in alteram conſimilem incidit, ex qua in hydropem deuenit, & obijt. Patritio Cizzolio in urbe noſtra idem ferè contingit; lienoſus uir hic erat, incidit in ſanguinis fluxum per anum & vomitum, detumuit lien, ſanatus eſt, ſed tertio poſt anno rurſus eadem ſanguinis reiectione tentatus vitam cum morte commutauit; cõſimili morbo Reuerendiſſimus Marcus fidelis Gonz. Epiſcopus Mantuanus anno 1583. deceſſit. Monachus quidam Carmelitanus cum lienis tumore diù laboraſſet repente in ſanguinis reiectionem copioſi, craſſi, & fœculenti per uomitum extramiſſi incidit, eadem die, & per aluum eiuſdem generis ſanguinem extramiſit, & die ſequenti ſanguis quoque per uias lotij exiuit; cumque interim nullius doloris vlla in parte conquereretur, animam unà cum ſanguine fudit. Sanguinem ab hepate, uel liene profluentem per ventriculum uacuari poſſe teſtis eſt Gal. 5. de loc. aff. capite 5. & 6. eiuſdem capite 1. quod pariter confirmat Hip. lib. 5. morborum popularium hiſtoriam recenſens illius qui iuxta curriculum habitabat, qui ſanguinem noctu uomuit à liene profluentem, per ſeceſſum uero eundem ſanguinem excerni poſſe nõ eſt ambigendum, quod uerò hepatis præſertim gibbæ partes per urinam expurgari poſſint omnibus compertum eſt. At de liene non ita manifeſtum, quandoquidem in re hac Gal. ſibi ipſi contrariari uidetur, cum lib. 13. Met. Med. hæc habeat. In liene uerò conſtat alteram dumtaxat eſſe ſuperflui vacuationem, cumq. per renes aga-

tur, nulla huic uiſceri euacuando uia pateat. 2. uero lib. de arte curatiua ad Glauconē ita ſcribit. Quod vero in gibbis Iecoris per urinas, ſimis uero partibus per aluum excrementa ducere oporteat, uiſceris ipſius ſitus indicat, quodque pulmonem, & thoracem per tuſſim repurgare conueniat, uentrem, ac ſtomachum vomitum, inteſtina alui deiectione, quemadmodum lienem quoque & renes per urinā. Vidit hāc contradictionem in Gal. dictis Amatus Luſitanus & cent. 6. cur. 39. in ſcholio conatur ſaluare Gal. legendo illius dicta diſiunctiuè quemadmodū Leonicenus interpretatus eſt in ſua uerſione, ita ut ſenſus ſit; Inteſtina expurgari per inferiores excretiones, quemadmodum & ſplenem, ibiq. ſit finis ſententiæ, & punctus & poſtea ſequatur; & renes per vrinas. Sicq. concludit Amatus ſplenem ipſum per vrinas nequaquam expurgari poſſe, inuehiturq. in Andream Lacunam, atque Acachiam uiros de re medica optimè meritos, illis imponens quod male Gal. dicta interpretati fuerint, minimèq. græcum exemplar curauerint, in quo tamen ipſe potius reprehendendus; nam in Græco exemplari Baſileæ impreſſo, quod apud me eſt, atq. à linguæ græce peritioribus emendatiſſimus cenſetur ita legitur tex. qui difficultatem facit ἔντερα δὲ ταῖς κάτω διαχωρήσεσιν. ὥσπερ οὖν καὶ σπλῆνα, καὶ νεφροὺς μὲν ταῖς διούρων. quæ latinè ſonant; Inteſtina autem per inferiores excretiones, (& hic pūctus) quemadmodum & ſplenem, & renes per vrinam. quod vero per vrinā ſplen expurgari poſſit, ratione, aut. & experimento comprobare libet aduerſus Amati ſententiam, quam pariter inſecutus eſt Aloyſius Mundella in 3. Dial. & primam rationem ex anatome deducimus. Nulli dubium eſſe debet ab hepate ad lienē deriuari venarū propagines plures, per quas ſanguinis pars fæcalis ad lienem deducitur, minor enim ſiniſtræ venæ portæ truncus inferiori omenti membrana ſuffultus, tranſuerſim ad lienem tendit, ac multiplici ramorum ſerie cauę lienis ſedis medio implātatur, cum itaq. per huiuſmodi vias humor melācholicus ad lienem deriuetur, quid prohibet per eaſdem, quod ſuperuacaneū eſt, in ipſo liene ad hepar quoq. deriuari, & inde ad venas emulgentes, renes, & veſicam ſero permixtum delabi. Certe nihil, quod ipſe videā, nam ſi quis obiecerit venas illas ab hepate in lienem deriuatas in cauā hepatis partem implantari minimè vero in gibbam, & per conſequens quod per illas fertur per ſucceſſum, & non per vrinā excerni. Reſpondendum erit omnes anatomicos indubiè aſſerere ab extremis Iecoris partibus ex ipſius concaua ſede exiguas venularum propagines ad medium Iecoris tendentes inuicē coire, maioreſq. venas conſtituere, atq. ex maioribus illis rurſus grandiores tantiſper effici, quouſque in venæ cauæ caudicem finiant, pari etiam ratione ad cauæ ipſius venę generationem

tionem ex ſummis Iecoris finibus in gibba ipſius ſede innumeræ venu larum propagines oriuntur, quæ verſus iecoris medium prorepentes, in inſigniores venas coeũt, atq. hæ rurſus in ampliores eouſq. colligũtur, donec venam cauam dictam conſtituunt, à qua venę emulgẽtes ad renes deriuantur, vtrarunq. harum venarum concauæ. ſ. & portæ rami per iecoris corpus exporrecti extremis oſculis inter ſe conniuent, atq. multis locis congredi, atq. continuari manifeſtè conſpiciuntur, ita vt oculis iſtis ita inter ſe cõiunctis, quod ex omnibus ſimarum partiũ venis exierit ad gibbas partes per dictas partes tranſumatur & è contra à gibbis ad ſimas vt Gal. 5. de loc. aff. c. 6. clariſſimè docet. manifeſtum itaq. à vena portæ ad venam cauam patere viam, & tranſitum 2. propoſitum argumento ſic probamus. Humor unuſquiſq. in corpore noſtro propriam habet ſeroſitatem Gal. teſtimonio 2. de facul. natur. c. vlt. & Clarius in com. 38. vbi id nõ ſolum ex propria, ſed & Platonis & Hip. ſententia aſtruit. Vſus harum humorum ſeroſitatũ ex eodem Gal. 4. de vſu par. c. 5. eſt, vt facilius per corpus ducantur, at cum id munus expleuerint ſunt corpori oneroſæ, ac excrementa, quæ proprie per renes, & veſicam excernere ſolet natura, vt Gal. citato c. vlt. li. 2. nat. fac. docet, cum itaq. humor melãcholicus vnà cũ propria ſeroſitate ad ſplenẽ deuenerit ſeroſitas illa excrementitia fit, atq. à ſplene tanquã quid oneroſum expelli debet, quod nulla alia via magis decenti à natura expleri poteſt, quam per venas ſuperius dictas ad hepar, inde ad venã cauã, & per emulgentes venas ad renes, & veſicã quod pariter experimento ſenſato comprobari poteſt, vidimus aliquãdo (& ipſe id bis adnotaui, in tumoribus lienis vrinas nigricantes, & fuſcas emanare, quod vtiq. indicat illas decedere ab humore atrabilari, ſi Gal. credimus 2. de diff. feb. vbi de pleuritide verba faciens inquit, ſi ſputum excreatum nigrũ erit, ſignificat in apoſtemate cõputruiſſe humorem melãcholicum, & iure optimo Auic. fen. 15. 3. c. de ſignis ĩ apoſtemate lienis inquit, ꝙ cũ ſplenitici ſe multũ exercent, deriuatur humor melancholicus ad vias vrinæ, & vrinæ fiunt nigræ, & Gal. in 6. de morb. vulg. comm. 5. tradit quod vrinæ nigræ colliquati lienis ſunt notæ, Addamus Hip. auth. lib. de affectionib. quo loco tradit lienoſos curari per diu reticorũ vſum, & inter recentiores Hollerius c. de ſpleneticis in ſcholio inquit. Neq. tamen negamus induſtria naturæ aliquando humorem melancholicũ per renes, & veſicam expurgari, ſed vt cõciliemus Gal. dicta ad ipſius auth. 6. c. 13. lib. Met. Med. dicimus minimè ibi Gal. voluiſſe lienem nullo pacto per vrinam vacuari poſſe, & ſi id verba illius prima facie ſignificare videantur, ſed ſenſus genuinus illius loci eſt, quod non binæ viæ pro lienis phlegmonis euacuãdis manifeſtæ, & propriæ inſunt

vt ſcilicet ſimæ eius partes per inteſtina, gibbę vero per renes, quemadmodum cernimus in hepate, quia nullum vas lieni à natura inſitum fuit; quod recto tramite illius excrementa ad vrinæ vias deducat, vti fuit ipſi hepati, & ob id quoties euacuãdum eſt viſcus iſtud debet euacuari per inteſtina, quia natura illi vias pro hac euacuatione molienda manifeſtas recto eo ducentes inceſſu excrementa donauit, non tamen negaret Gal. quin, & aliquando per vias vrinæ expurgari poſſet lien cũ ſanguis ab vno uiſcere ad aliud, & particulariter à liene fluens migrare poſſe clariſſimè docuerit in 3. comm. 1. lib. Prorrhet. Hippoc. tex. 33. & Aretæus lib. 1. c. 2. ſic ſcriptum reliquerit. ſi gula, aut uentriculus ſanguinem vomunt nõ ita terribile eſt, & ſi valdè copioſi ſanguinis vomitus eſt, neque longa curatio eſt, neq. vacua, ſi à iecore aut liene prodeat facile id fit, neq. continenter, namq. in ventriculum & inteſtina expeditius hæc viſcera ſanguinem propellunt, haud ita tamen quin credendum ſit hæc eadem ad ſuperiora videlicet pulmonem, & arteriã poſſe retrudere; ex quibus Aretæi uerbis facile colligere poſſamus, quod ſicuti ſanguis à liene exiens deriuari poteſt ad pulmones, & arteriã, multo certè facilius ad lotij vias detrudi poterit. Quamobrem concludimus in ægroto noſtro ſanguinem à liene manãtem per ſeceſſum, vomitum, & per vrinam excretũ fuiſſe, & ſi fortaſſe quiſpiã quoq. ambigere poſſet ad uentriculum minime regurgitare potuiſſe Veſſalij auctoritati innixus, qui aduerſus omniũ prope modum recẽtiorum, & antiquorum placitum tradit, non dari meatum in ventriculo, cuius medio lien in ventriculum ſuccum melãcholicum eructet; nã data huius ſententiæ veritate, inſtantia tamen nulla eſt, nam idem Veſſalius fatetur à venis in liene implantatis nõnullas venas oriri, quæ in ſiniſtro uentriculi latere pertingunt, quibus medijs ſanguinem melancholicum à liene ad vẽtriculum deriuari potuiſſe non eſt ambigendũ, præſertim cum Gal. lib. 3. de nat. fac. c. 13. fateatur lienem mediãtibus venis, quibus cũ alijs membris ſocietatem habet, diuerſis temporibus trahere, ac in vnũquodq. mittere poſſe, & alio tempore excrementum effundere, alio rurſus aliquid proprij nutrimenti attrahere, atque non ſolum, a iecinore, & liene aliquid in ventriculũ per ea per quæ ex hoc in illa prius ſubijt deferri, ſed etiam ab ultimo, & ſummo corpore aliquid intrò reuerti, quare dato & non conceſſo veram eſſe Veſſalij ſententiã, nihilominus ſententiæ noſtræ minimè aduerſabitur, quãto magis ſi falſa fuerit, quod communiter ſentiũt Anatomici ferè omnes; & Realdus Columbus exemplo nobis ſatis apertum facit, nam lib. 15. de ijs, quæ raro in Anatome contingunt ſic ſcribit. In Cardinali Cibò vena quæ à liene ad os uentriculi tendit inſignis erat magnitudinis, quæ quam-

quamplurimum ob anaſtomoſim vel fracturam reſerata eſt, illico ventriculus ſanguine repletus fuit, & non modo uentriculus, ſed inteſtina omnia, licet dum adhuc uiueret in morbo ipſo tum per uomitum reieciſſet, tum per ſeceſſum deieciſſet, quam ſectionem dum ego diligẽter peragerem ob ſubiecti dignitatem, ac morbi raritatem aderat Excell. Ant. Muſa Braſauolus Ferrariẽſis. Verum cum ſanguinis profluuia alterum trium modorum fieri teſtetur Gal. lib. de diff. ſymp. & 4. de loc. aff. reſerato ſcilicet aliquo vaſis oſculo, aut rupto, vel eroſo uaſe, aut rarefactis uaſorum tunicis, quem tamen ſanguinis fluorem. 3. modo dictum ad oſculorum apertionẽ reduci poſſe ipſemet. 3. de cau. ſymp. fatetur, uidendum eſt, quo modo in prænarrato ægroto extrà fluxerit. Non utiq. dicẽdum quod rupto aliquo uaſe id euenerit præſertim effatu digno in liene exiſtente, nam ſi ſic accidiſſet, ſanguis potius in uentris inferioris cauitate collectus fuiſſet, quod & ſi ex mẽbri ipſius ſitu clariſſime pateat, libet tamen, & experimento id confirmare, quod à vulneratis in ea parte deſumi poteſt, hi namq. in hypochondrijs grauitatem ſentiunt ob ſanguinis in cauitate transfuſi copiam, & doctiſs. Veſſalius in lib. de corp. hum. fabr. 5. c. 9. hiſtoriam recenſet Bello armati inſignis Iuriſconſulti mortui ex paruo uenæ portæ caudicis abſceſſu erupto, unde uniuerſus illius corporis ſanguis in Peritonęi cauitate traſmiſſus fuit. Mirandum ſanè quod Aretæus uoluerit lib. 1. c. 8. diſrupta caua uena uentriculum, & inteſtina repleri, niſi dixerimus illius fuiſse ſententiam non ſolum imum uentrem, ſed & uentriculũ, & inteſtina ob copiã repentè fluentis ſanguinis repleri, quod illius uerba uidentur ſonare. meminit Amatus Luſit. cent. ca. cuiuſdam qui ex frequenti uxoris ſuper ſe in re uenerea decubitu, quæ corpulenta, & uaſti corporis erat in uenæ cauæ rupturam, incidit, & de repente omni ſanguine extrauenato mortuus fuit. Nec tamẽ Nos ab hac ſententia auertere debet Gilberti ſententia, qui referente Nicolo dixit, quod nõ ſemper ſanguis qui exit propter rupturam uenæ chylis in concauitatẽ uentris effunditur, ſed infra pinguedinem quam chyli & renes circumueniunt retinetur, & rurſus per uenæ rupturam per quam exiuit intra uenam fertur, & ſubintrat, & per concauitatem eius cum urina emittitur, hoc enim ita imaginarium eſt, quemadmodum & aliud eiuſdem aſſertum, ſanguinem ſcilicet in cauitate Peritonęi extrauenatum reſidentem, rurſus carne hepatis ſpongioſa, & cauernoſa imbibi, & poſtea exiſtente hepate forti per uenas capillares ad renes tranſmitti. cõcludamus itaq. ad rem noſtrã conuerſi, ſanguinẽ in lienoſis iam memoratis potius per apertionẽ oſculorũ uenarum lienis profluxiſſe, quã alia de cauſa, ſanguine melãcholico, ſua acrimonia ſtimulãte uenarũ oſtia,

illa-

illarumque apertionem multa ſanguinis ſeroſitate, quam in lienoſis ob deprauatum ſanguificationis munus redundare manifeſtiſſimum eſt,& experimento conſtat,quod vero nimia ſanguinis humiditas ſeroſa,fluxionem eiuſdem reſeratis uenarum oſculis quam maxime excitare poſſit dimiſſa ratione experimento cõprobatum habemus quod ex Io.Matthæo de grado collegimus,& eſt huiuſmodi in prima parte practicæ cap. 25.Fluxus ſanguinis plerunque pendet ex ſuperfluitate humiditatis,& iſtũ caſum uidi ego in una Moniali,in qua non ex abũdantia humorum, nec aliqua cauſa primitiua vt a caſu, vel percuſſione, emanabat undequaque ſanguis, & per ſputum, & per nares, & per urinam,unde in prima prẹſentatione quaſi per omnia euacuatoria uidi eductionem ſanguinis notabilis quantitatis, ita ut aſcenderet ultra 18.libras,& tamen erat exilis naturæ & macilenta,& phlegmatica,tẽtaui pro cura propter debilitatem ſolum uentoſas ſiccas in ſpatulis, & immediate facta cutis eruptione impletæ ſunt ventoſæ (ſanguine) nolui ullo modo tentare phlebotomiam propter debilitatem ſed non habens aliud ingenium ad curam dedi tandem. ℨ. 1. Philonij Perſici cum timore, tamen per Dei gratiam de caſu quaſi deſperato ſanata eſt infrà duas horas. Addamus nos quotidie obſeruari in lienoſis fluxum ſanguinis narium frequentem, & ipſe recordor dum primis annis medicinam facerem me uiſitaſſe fabrum quendam ferrarium lienoſum hominem, cui ſcoroſi ſanguinis ex uenula gingiuæ libræ amplius octo per totum diem,ac noctem extra fluxerunt. Concludamus itaque ex membris naturalibus atque ex ipſo liene aliquando excerni ſanguinem,qui nonnunquam per ſeceſſum,& uomitum aliquando etiam per vrinæ uias extramittitur,quod & ſi ſatis ex p. hiſtorijs colligere poſſimus,libet tamen,& haſce ſubnectere. Ioan.Langius epiſt. 40. hiſtoriã ſcribit cuiuſdam Abbatiſſæ in monaſterio Noricorum propè oppidum Houum forum,cui nomen ſebigepfort quæ 58.annum exceſſerat,hẹc cum circa hypochondria quotannis dolore citrà febrem corriperetur,ſpontaneo copioſi ſanguinis uomitu a morbo liberabatur,& Heydelbergenſis pyrobolarũ magiſter ferè ſeptuagenarius cũ magnis circa præcordia torminibus diuelleretur repente noctu ſanguinis pluſquàm librã euomuit,& conualuit.Ita ut dubio procul à nobis ſtatuendum ſit naturam aliquando naturalia membra ſanguine excreto criticè ab illis deonerare. Sic legimus apud Holleriũ in ſcholico 48.quod Archembault Aduocatus per aluum vomitum, & urinam, interuallis ſanguinẽ reddebat ætate virili.Sed hæc ſint ſatis pro præſenti capite.

Inteſtinorum obturatio mira. *Cap. X.*

NObiliſſimus eques Carolus Nuuolonus iam in ſenio cōſtitutus alui ſuppreſſionem incurrit anno 1559. 11. Februarij, quā arcere tētarūt Medici medicamentis & clyſterijs, quæ nihil per inferius educebant, exhibitum quoq. oleū amygdalinum ad vnc. 6. pondus, quod tamen nec ipſum quicquam eduxit per inferius, ultimo loco ceream candelam per anū indidere, cuius portio ad cubitalem longitudinem intruſa, nitida, nulliſque fecibus deturpata extracta fuit, nulla tamen nec proinde excretione ſubſecuta; Aquæ thermales quoque ex Aquario propinatæ, quæ & ipſę ad intrà corpus detentæ nihil profecerunt, quare ab undecimo decubitus die extinctus, cum febris ualida, & indeficiens ſuperueniſſet, unde Medici morbi cauſam indagaturi, eum aſſentientibus propinquis iuſſu Principum diſſecare decreuerunt, quo facto inteſtinum rectum in parte ſuperiori, ita per digiti tranſuerſi longitudinem coiuiſſe, ac coaluiſſe inuenerunt, ut uix tenuioris funiculi craſſitudinē æquaret, utrinque in confinio inteſtini partibus in tumorem quendam veluti glandulosum eleuatis, ex quo factum, quominus fœces in ſuperioribus inteſtinis genitæ per conſuetam, familiaremque regionem naturę detruderētur, quinimo nec thermalis aqua coanguſtatam partē potuit pertranſire, ſed in monoculo congregata, reperta; Inteſtina quidē non ſolum ex flatuū repletione, ſed etiam ex acrium humorum frigidæq. ac uitreæ pituitæ redundantia, atq. etiā ex intēperie ſola dolere poſſe oībus receptum eſt, quinimo & vlcera frequenter patiūtur, & apoſtemate corripiuntur, atque etiam ſuppurantur, quemadmodum Gal. cō. 8. 7. libri aff. docet. At quod aliqua in parte ita areſcāt, ut tranſitus per illa intercipiatur rarum admodū eſt, nec antiquiores ſcriptores, quod meminerim docuerunt; & ſi Gal. lib. de loc. aff. cap. 2. id olfeciſſe uideatur, per hæc verba. Atque interdum alij quoque dolores & quidem vehementiſſimi in ſublimioribus inteſtinorum partibus eueniunt, grauiter uomitionibus cruciantes, adeò ut nonnulli, ſub finē ſtercus quoque euomere conſpiciantur, à quo affectu uix unquam aliquis, ſanus potuit euadere; Hunc Ileon (ideſt Voluulum) uocant nonnulli etiam Dordapſon, cum ſcilicet tumor aliquis eminet in tenuium inteſtinorum parte, ut uideatur inteſtinum ad chordæ ſimilitudinem conuolutum; hactenus Gal. ſicuti itaque animalium inteſtina arte intorqueri ſcimus, fidibus parandis in liræ, teſtudinis, ſimiliumque muſicalium inſtrumentorum uſum, ita & aliquādo ex ignea humoris alicuius cali-

ditate

ditate ita arefieri in corpore humano inteſtinum contingit, ut in chordæ ſeu funiculi formam redigatur, ut nec ſpiritus quidem tranſitum admittat, quod verò in corpore noſtro humores ignei generari poſſint & adurentes nulla profectò indiget probatione, qui in inteſtinum aliquod prolabentes, illud arefacere poſſunt, quemadmodum ex igne materiali lora, & membraneam paginam arefieri, atque ad minimum redigi conſpicimus, quod in prænarrato ſene factum cenſeo, qui cum ex ætate ad venereos congreſſus minus aptus eſſet, frequenter ad excitandum ueneris ſtimulum pharmacis quibuſdam calidiſſimis utebatur, ut audiuimus à familiaribus ipſius: Quod uero in ipſo toto ægritudinis tractu nullus uomitus excitatus fuerit, quod euenire conſueuiſſe teſtatur Gal. loco allegato, id fuit in cauſa, quod non inteſtina tenuia, & ſuperiora laborabãt, ſed dũtaxat inferiora, craſſioraque, unde quę per os ingerebantur liberum è uentriculo ad eam uſque affectã partẽ tranſitum haberent ita ut meſeraicarum medio ad hepar delatum alimentum corporis nutritioni diſtributum inſeruire poſſet, fœces vero ex calida ualida intemperie multum exſiccabantur, atque in uarijs inteſtinorum anfractibus collocabantur, in quibus non ſolum per dies, ſed & per menſem nulla inſigni noxa ſuboriente retineri poſſe non ſemel obſeruatum eſt. Quod Raſis 9. cont. teſtatur per hæc verba Vidi quandam mulierem paraliticam, cuius uenter conſtipatus eſt per menſem unum, & Nicolus ſer. 5. cap. 37. tractatus 8. habet; Vidi filiam Magiſtri Gucci de ſcarparia, quæ ab ipſa die qua concepit, uſque ad 45. diem nullum habuit beneficium uentris, cum omnibus etiam medicinis lenitiuis, & uiolentis, & clyſteribus, & acutis, & emplaſtris, & unctionibus ſolutiuis, & tamen multum comedebat, & bibebat, & uelut ſana permanſit, & tandem tempore debito peperit filium. Fernelius de par. morb. & ſymp. quendam nouiſſe, ſcribit, qui non niſi duodecimo quoque die excrementa fœceſque deijciebat, & aliquando citrà manifeſtum corporis functionumque detrimentũ dies totos quadraginta nihil prorſus ab aluo reddebat. Noui ego nobilem urbis noſtrę D. Dionyſiũ de Pretis, qui cum ſcabie laboraret, aſſumpſit pilulas, quas Medicus pro purgando corpore pręſcripſerat, & nõ niſi poſt quadrageſimum diem excreuit, nulla interim effatu digna noxa percepta. Retinentur aliquando fœces debilitata uirtute expultrice inteſtinorũ frigida intemperie. Et Abynzoar deſcribit exemplum huiuſmodi. Et recordor cum eſſem Iuuenis, quod hæc ęgritudo accidit cuidam ruſtico, qui poſt multum laborem in tempore calido biberat multã aquã frigidam in magna quantitate, quare deuenit ad hoc, quod non poterat fœces eijcere ab inteſtinis, & quæ ſequuntur. Conſimilem hiſtoriã illi

illi quam de Carolo Nuuolono per capitis initia retulimus, legimus apud Iacobum Hollerium de morbis internis lib.cap.4.ſcribit, namq. in ſcholio ſe obſeruaſſe in D.Zolin Medico,& Aduocato Gelot cui colon, qua parte uicinum eſt reni ſiniſtro collecta ueluti cartilagine dura in ſcirrhum obduruerat interiore cauitate eo tumore intercœpta, ut nihil tranſcurreret, ita quod neque clyſteribus, neque medicamentis iuuabatur etiam fortibus, parte dextera ad inſtar magnæ veſicæ dilatatum,& extenſum medicamentis datis, & potionibus plenum ſexto à quo decubuit die mortuus eſt ſine febre, niſi quo die mortuus eſt, nimirum 5.Martij.1555. Huius generis hiſtoriam talem recenſet Beniuenius de Abditis mor.cau.cap.34. In Cœnobio Diui Donati,quod in agro Pulueroſæ,eſt religioſa mulier,& eius Cœnobij profeſſa fuit, quæ inteſtinorum doloribus multis iam menſibus vrgebatur, & aluus nihil niſi ęgrè,& durum,idque tantum decimo quoque die reddebat, cumq. nullis conferentibus auxilijs diu multumque hoc malo vexata tandem naturæ conceſſiſſet, mortuæ corpus incidendum curauimus, & inuenta ſunt inteſtina altiori callo cõſtricta,adeoq. in de iter anguſtum relinquebatur,vt deiectiones ægrè tranſmitti poſſent; Hoc tamẽ nos malum propterea quod aluum prementi neſcio quod durum renitebatur etiam ea viuente præſenſeramus. Non ſolum autem ex callo inteſtinorum prohiberi fœcum decurſum, ſed etiam multo craſſo humore in illis collecto retardari obſeruatum eſt. Scribit Fernelius lib.6.de part.morb.& ſympt.cap.8.hiſtoriam cuiuſdam legati Caroli Quinti qui dolore,ac tumore à dextro hypochondrio per ima uentriculi in ſiniſtrum exporrecto torquebatur.Huic cum ſexennio toto remedij genus omne tanquàm emolliendo ſcirrho adhibitum fuiſſet, iniecto tandem acriori clyſteri durum, ac firmum quippiam medio ductu pertuſum pedis longitudine detractum eſt, quod illi inteſtini portionem eſſe metuebant,ſed cum repentè leuatus uideretur adhibito conſilio iterum, ac tertio clyſteri prolutus eſt, rurſusq. ſimili euulſa materia continuò eſt priſtinæ ualetudini reſtitutus, quod excrementi genus ex pituita lenta caloris vi magis craſſeſcente, ſicq. obſtruente inteſtine quibus adhæreret genitum fuiſſe exiſtimamus. Eodem loco alterius meminit Fernelius, cui ſimilis affectus, ſed grauior exortus aluum prorſus cohibuit,qui tandem uentre ſupra modum intumeſcẽte è uiuis diſceſſit,inuentumq. eſt colon inteſtinum vſque adeò infarctum pituita concreta,ut ſolidum prorſus cenſeretur; nihilque omnino in aluum fęcis dilabi ſineret.

Præfocatarum mulierum miræ hiſtoriæ. Cap. XI.

PLurimorum qui miraculi inſtar elati reuixerunt exempla varia deſcripta fuere à Valerio Maximo lib.1.c.8. Plinio lib.7.c.52.Macrobio lib.5.Fulgoſo lib.1.c.6. & Egnatio Ibidem.Volater.& alijs quos omnes recenſet Conr.Lycoſthenes lib.18.ita & Petrus Bayrus ſuæ pract.lib.2.c.18. tradit pleroſq. fuiſſe tam uiros, quam mulieres qui ſepulti poſtmodũ viui in ſepulcris reperti ſunt ſedentes,facie lacerata cum unguibus,& euulſis capillis;quod & nos Monachæ vrbis noſtræ nomine Domicillæ contingiſſe recordamur.Plinius li.7.hiſt.natural. c. 52. hoc fœminarum ſexui ex conuerſione vuluæ(quæ ſi corrigatur ſpiritus reſtituitur)frequenter euenire ſcribit,atque ex nobili apud Græcos Heraclidis volumine ſeptem diebus fœminæ exanimis ad uitam reuocatæ hiſtoriam recenſet:quod profectò fabuloſum minime cenſendum,cum Medicorum ac philoſophorum poſitionibus non repugnet, quamuis quo pacto id fiat non omnes conſentiant; Nonnullj enim uterum ad ſuperiora latum, ad ſeptumque tranſuerſum peruenientem ſpirationẽ intercipere tradunt, quibus Hip.lib. 5. de morb. mul.& lib. de ſuper foe: & alijs pluribus locis aſſentiri uidetur, nec non & Plato in Timęo,Pliniuſque ipſe loco citato. Alijs uero inter quos Gal.ipſe.6. de locis aff.huiuſmodi ſententiam minime probantes ex ſemine,vel menſtruo ſanguine retento,& corrupto ſpiritum,& pulſum præfocatis mulieribus intercipi ſtatuit. Quamuis enim Gal. ibidẽ in hoc affectu uterum modo ſurſum,modo ad latus retrahi uideri dixerit.Paulu ſq. lib. 3.c.7.morbum hunc vteri recurſum ad ſuperiora uocarit,& Aetius quoque lib.16.c.70.in hac affectione vterum ad ſuperiora recurrere videri tradiderit,quinimo idem met Gal.in lib.de uteri diſſectione utero à natura ligamenta laxa facta fuiſſe,ut moueri poſſet ſcripſerit, nõ ob id tamen cum Hip.Plinio,Platoneq. conueniſſe dicendum,cum eorum opinio eodem.6.lib.loc.aff.à Gal. ex intento confutetur; Quod enim in hoc morbo Virgineo ita à nonnullis appellato ſemper uterus malè afficiatur,ac ueluti conuellatur, retrahatur,ac non nunquam peruertatur,vtiq. fatendum,ſed non ob hanc eandem cauſam præcipuè tãtum expirationem,pulſumque intercipi dicendum,ſed potius ex vitio ſeminis,ſanguiniſq. menſtrui retenti,& corrupti;ſemen enim in utero paulatine coaceruatum, nec non etiam ſanguis menſtruus in eodem præter naturam detentus uitioſi redduntur,ac perfrigerãtur,noxamq. eandem vtero comunicant,à quo demum ad cerebrum,& cor frigiditas

ſas tranſmittur,a quibus demum uniuerſo corpori ita impartitur, vt patiens extincta videatur, nec vllum vitæ ſpecimen in iuentibus præbeat,continuata partium traducta alteratione, vel ſpiritu, aura vè ab eiſdem excrementis eleuata,ad iàm dictas principes partes aſcendente, vnde meritò hunc morbum non inflammationem, ſed flatuoſam perfrigerationem eſſe Soranus dicebat,& ab Aui.fen.21.3. & Gal. 4. reg.acut.morbus hic inter frigidos repoſitus fuit, cuius aſſignata cauſa nemini irrationabilis videri debet, cum quotidie experimento probetur ſanguinem,lac,& ſemen ſicuti nobiliſſima ſunt,ſi in corpore noſtro proprium temperamentum ſeruauerint,atque naturæ ſucci familiariſſimi,ita ſi proprium temperamentum amiſerint,eidem naturę noſtræ quam maxime aduerſantur,atq. veneni naturam ſortiuntur,& ueneni affectus excitant, & quemadmodum ex ictu Phalangij vel Scorpionis exiguo veneno per minimum foramen iniecto totum corpus male afficitur,ita quoq. non mirum ſi ſanguine menſtruo, ſeminique præter naturā retentis,& non excretis;putreſcentes, vel vitioſi effecti ſæua non ſolum excitent ſymptomata, ſed & reſpirationem,pulſumq. mulierum(in quibus ob exercitij priuationem deſidiamq. vitæ,& temperamentum frigidius,& humidius,facilius quàm in viris ſemen vitiatur) deſtitutas derelinquat,quæ,& ſi aliquando vita functa eſſe videantur,& narium,oriſq. reſpiratio penitus ſit ablata, nihilominus ea quæ in corpore ab arterijs,& corde perficitur,reſpiratione ſuperſtite,huius beneficio vita in illis adhuc ſeruatur,ſicuti videmus animalia quędam latentia temperamento frigidiſſima in cauernis præſertim hyberno tēpore per plures menſes nulla apparente per os in ipſis reſpirationis nota,ſed tantum per totius corporis arterias tranſpirantia,quales ſunt glires Alpini,Auellaneiq. mures,& à vulgo Marmotæ appellatæ, in quibus calor innatus à frigore hyberno ſuperatur, adeo vt ferè extinguatur,ipſaq. animalia mortuis ſimillima conſpiciantur, ac ſine ſenſu, & motu in latebris iaceant. Quod Nicolao Peripatetico referente Petro Aponenſi probatur,ait namq. in ſuis problematibus hæc proferre.Scire oportet conſeruationem caloris fieri per aerem non vt quidam putant ad ſui refrigerationem imò ad nutrimentum, in paruis enim animalibus,paruus eſt calor,ideoq. per corporis poros ſufficiens aer ingredi poteſt ad nutrimentum.Ita quoq. mulieres,in quibus calor exiguus derelinquitur,totuſq. corporis habitus refrigeratur,& ſi per os vel nares nihil penitus reſpirare videantur, nihilominus calor exiguus tamquam in arce tuta contractus in intimioribus præcordijs arteriarum cordiſq. officio conſeruatur,vt Gal.docuit 6.de loc.aff.c. 5. Hinc Ariſtot.lib.1.de natura animal.c. 11.dixit dari facultatem uiuendi etiam
ſi de-

ſi deſit reſpiratio, quod cordis arteriarumq. fit beneficio, quod præſertim in animalibus, quæ ſuapte natura frigida ſunt, qualia latentia, vel quibus ex accidenti vniuerſum corpus tale redditum eſt, euenire poſſe dicendum, ſicuti in animalibus quæ calido temperamẽto prædita ſint, & integra ſanitate fruuntur. id vſu uenire minime poſsit, ſed oris reſpiratione ad hoc vt viuant neceſſariò indigent; Verum quis forte rem intimius perſcrutatus aduerſus propoſitionem hanc pluribus inſurget argumentis, Inquietque primò minimè verum eſſe, quod in matricis præfocatione detentis corpus infrigidetur, & adeo notabilis in illo introducatur frigiditas, quemadmodum ſuperius à nobis aſſertum fuit. quinimo rationi magis eſſe conſentaneum, vt in tali morbo potius corpora afficiantur caliditate, ſiquidem corpori talis aduenit diſpoſitio, qualis ineſt materieri facienti morbum, at in prædicta ægritudine materia, illa efficiens, & fouens calida eſt, ergo &c. ſperma nanq. & menſtruum ex ſui natura calida ſunt, & ſi putrefiant magis etiam incaleſcent, cum omne quod putrefit calidum, & humidum ſit unanimi omnium conſenſu. Præterea nec minus credibile videtur quod animal deficiẽte anhelitu viuere poſſit, cum vita à reſpiratione ſeiungi nequeat, quinimo niſi calor cordis per aerem inſpiratione attractum refrigeretur ſuffocari neceſſario animal ratio dictitat, & experimentum confirmat, vt Gal. 5. & 6. de loc. aff. docuit, nec eſt quod id aſſequi poſſe dicatur arteriarum, & cordis beneficio, & ſi enim aerem nos ambientem per poros cutis, ad quos oſcula arteriarum perueniunt, attrahi vſq. ad cor poſſe Gal. li. 1. de diff. febrium cap. 4. conceſſerit, nihilominus illis pulſantibus ſui motus medio id effici dubio procul dicendum, cum Gal. teſtimonio lib. de vſu pul. reſpirationis, & pulſus vnũ eſse vſum, & finẽ dixerit, differre vero, quod illud quod cordis calori pręſtat reſpiratio, id ex pulſu calor illi qui in toto eſt animali accedat; & ſicuti natiuus cordis calor per inſpirationem quidem refrigeratur, per expirationem vero purgatur, ita & in arteriæ diaſtole aeris ſubſtantia attrahitur per ſyſtolem vero fumida ſuperfluitas expellitur, cum itaque in hyſtericis mulieribus, nullus arteriarum pulſus, nec cordis percipiatur, non vtiq. poterit calor naturalis illarum beneficio euentari. Priori dubio ſic ſatisfaciendum putamus. In mulieribus pręfocatis refrigerari corpus ob caloris retractionem ad intimiora corporis, quia calor venenoſam qualitatem refugiens conculcatur, licetq. ſanguis mẽſtruus, & ſemen, dum putreſcũt calefiant, nihilòminus in putrefacto eſſe iam poſita proprium temperamẽtum penitus amittunt, ſicq. refrigerantur & ab illis mala, venenataq. qualitas eleuatur, quæ ea incommoda, quæ à nobis ſuperius allata fuere, dubio procul efficiunt. Ad ſecundam dubitatio-

bitatio-

bitationẽ dicimus in hyſtericis illis mulieribus, in quibus uita adhuc ſeruatur, licet exanimes uideantur, minime cordis, & arteriarũ motũ penitus aboleri, licet, in extimioribus partibus nullus, uel adeo leuis ſuperſit, ut ſenſum noſtrum effugiat, quod etiam in ſanis nonnullis accidere quandoque teſtis eſt Gal. in calce lib. 3. Anotomicarum adminiſt. exiguus itaque imperceptibiliſque motus iſte exterius ſeruatus tanto magis, ac magis paulatine ualidior efficitur in arteriarũ partibus, quanto magis ac magis cordi ipſo viciniores ſunt, licet, & cor ipſum adeo leuiter moueantur, ut nec ipſius pulſus percipi poſſit, à pari nec reſpiratio uniuerſa deletur, quamuis nec ſpeculo ori, uel naribus admoto uel lana goſſipioq. carpto, vel cyatho aquæ pleno pectori admoto deprehendi queat; ex quo profectò fit ut aeris portiuncula licet exigua, admodum ad intra corpus feratur, quæ exiguum quoque calorem in corde ſeruatum fouere poteſt. Qualis aũt uirginum præfocatarum, diſſectarumque humor in teſtibus reperiatur, uidere eſt apud Veſſalium li. 5. fabricæ hum. corporis, cap. 15. quo loco inquit colore luteo eſſe, & tetrum odorem redolentem, cum tamen in ſanis albus, nec malè olens reperiatur; Ex huiuſmodi corrupto ſemine non ſolum mulieres pręfocari cõtingit, ſed & mente turbari, ac furore corripi, ſcribit Math. de Gradis conſilio 84. quod quædam nobilis mulier Germana mediocris ætatis, bonæ habitudinis, & plurimo ſanguine abũdans, carnoſa, facieque rubea, quę cum proprio marito iã ſeneſcente per longa tẽpora pudiciſſimè uixiſſet, interpolatis temporibus in mẽtis permixtionem incidebat cum maximo deſiderio coeundi, & rugitibus in uentre, quæ omnia ceſſabant, cum concipiebat, & utero gerebat, at ſi per annum unum uel duo à conceptu immunis erat, redibat affectio. Perſimilem huic hiſtoriæ recenſet alteram Amat. Luſit. cent. 6. cur. 97. de quadam Moniali temperatura ſanguinea boni habitus annum 35. nata, quę furioſa præ nimio coeundi deſiderio facta pudibunda ſæpè manibus cõtrectabat, nihilque loquebatur quod ad uenerem, & concubitum non faceret. Hanc affectionem uterinum furorem de mente Sorani uocauit Aetius ſe. 16. cap. 34 ex conſimili quoque cauſa Epilepſiam aliquãdo genitam teſtatur Alſaharauius lib. pract. cap, de Epilepſia, tradens ſe uidiſſe uirum, cui uidebatur in Epilepſię paroxyſmo, quod quaſi mulier ipſum requireret ad coitum, & feſtinanter furiebat ad eam, & agebat cũ ea, & poſt emiſſionem ſeminis ceſſabat eius paroxyſmus, & ſurgebat. Sed cum de hac re ſuperius lib. 2. c. 4. fuſius dixerimus, hic erit huius capitis finis.

Diutius ſine cibo viuentes. Cap. XII.

EX hiſtorijs binis quas præcedenti capite recenſuimus vidimus diutius hominē ſine cibo, & potu uitam ducere poſſe, quod tanquam maximè admirandum aliàs ſubnectentes comprobare decreuimus hoc capite quamuis forraſse rectius inter ventriculi affectiones, hæc tractatio fuiſset reponēda. Albertus Magnus lib. 7. de animalibus ſcribit ſe vidiſse Coloniæ mulierem, quæ interdum totos triginta, interdum viginti dies nihil cibi ſumeret; & virum melancholicum, qui optimè conſtitutus, clauſuſq. detētus, ſeptem ſeptimanis ſine cibo vixiſſe compertus fuit, alternis diebus hauſtu tantūmodo frigidæ adhibito, quod ſæpius triū, aut quatuor hebdomadarum ſpatio facere ſolebat. Petrus de Abano in expoſitione vlt. problematis 10. particulæ ſcribit ſe à fide dignis recepiſse in Normandia fuiſse ſua tempeſtate, mulierem annos natam triginta, quæ per decem octo annos nihil cibi deguſtauit; legimus in annalibus Regum Francorum collectis per quendam Benedictinæ religionis Monachum annum Domini 823. regnante Ludouico Caroli filio in Tullenſi territorio iuxta villam Commerciacum puellam duodecim annorum ab omni cibo penitus per decem menſes abſtinuiſse, quod pariter Fulgoſius lib. 5. c. 6. affirmat, ſcribit Carolus Cluſius ex Garcia ab Horto Proregis Indiæ Medico in lib. de hiſtoria Aromatū, & ſimplicium apud Indos naſcentium in annotationibus. 3. c. Baneanes philoſophorum, ſeu potius negotiatorū apud Indos genus ſuperſtitioſum eſse, inter quos nōnulli ſuperſtitioſiores inter cæteros viginti interdum diebus cibo abſtinent. & lib. de plantis Indicis c. 21. ſcribit incolas Guzaratæ, & Decam febricitantes cibo abſtinere per. 10. nonnunquam per 15. dies Io. Matth. de Grado in 2. parte Pract. c. 12. ita ſcriptum reliquit; multi ſtant ſine cibo viuentes per aliquot dies, de quibus vidi experientiam in vna Moniali, quæ ſtetit per octo dies ſine cibo, & potu præterquàm de potu aquæ. Laertius Diogenes de vita philoſophorum ſcribit Epimenidem philoſophum Demetrio authore nunquam viſum fuiſse edere, & quinquaginta, & ſeptem annos perpetuo ſopore acquieuiſse. Idem recenſet Varro lib. 7. de lingua latina, & Plutarchus in commentario: An debeat ſenex Reip. operam dare, qui tamen Epimenidem Creōtem hunc quinquaginta annorum ſpatio ſopitum tradunt. Albertus Krantzius in ſuæ Vandaliæ lib. 8. c. 39. refert tempore Gregorij Vndecimi ſummi Pont. Lubicæ ſcholaſticum vt ſine interpellatione dormitaret ſe recluſiſse nemine ſciente,

illum

illum perquirentes,& non inuenientes in patriam profectum arbitrati ſunt,tranſierunt ſeptem illo tempore anni, euenit vt quiſpiam ſcrutaretur quid concamerato in muro capſa contineret,inuenit iuuenem ſoporatum quem grauiter concuſsum excitauit à ſomno,& non mutata,nec macerata facie cognitum ſtupentibus omnibus,& arbitranti illo ſe noctem cum parte diei tantum dormiſse. Epimenides Cretenſis à patre miſsus vt ouem rure deduceret æſtu meridiano diuertit in ſpecum,vbi ſomno captus.77.annos,vel 40.vt Pauſanius voluit, vel 47. vt Eudemus,vel 57.vt Plinius,vel ut alij ſex tantum dormiuit, experectus autem ouem quærebat, qua non inuenta domum redijt & omnia mutata conſpicatus, ſtupido ſimilis, domum paternam eſt ingreſſus, & vix tandem à fratre iuniore (qui iam conſenuerat) agnitus eſt, ex Plinio lib.7.c.2.refert Giraldo in 2.Dial.hiſtor. Epheſij ſeptem fratres chriſtiani Decij Imper. perſecutionem fugientes in ſpecum receſſere,& ibi per 200.ferè annos dormierunt.Romani quinque in extrema Germaniç parte in Oceani littore in antro ſub imminenti rupe excauato longo ſopiti ſomno dormiere illæſi non corporibus ſolum ſed & veſtimentis Paulo Diacono & Mithedio authoribus,& Marcus Damaſcenus ſcribit ſuo tempore in Germania defeſſum Ruſticũ ſub fœni cumulo per totum autumnum, ſequentemque hyemẽ continuò dormiuiſſe donec fœno depaſto experrectus eſt,tamque ſemimortuus,totuſq. extra ſe poſitus eſt inuentus; ex quibus exemplis forte moti nõnulli id in cauſam ſupranaturalẽ referẽdũ ſeuere dixere; de aliquibus autem illud aſſerendũ,quod de Thepſijs Herculis filijs nouem ſcriptũ legimus,ſcilicet cum in Sardinia interijſſent, vſque ad Ariſtoteles tẽpora corpora eorum integra permanſiſſe, tãquã dormiſſent, & ea propter dormiſſe dicti ſunt; horum meminit Ariſtoteles 4.Phyſic.& Heroas in Sardo vocat, vt videre eſt apud Simpliciũ in eius loci explicatione, qui etiam recitat ex Eudemo, iuuenes quoſdam in Apaturiorũ celebritate ebrios factos per totos quatuor eius celebritates dies dormiuiſſe. Auic.fen.3.p.c.de regimine agentium iter recenſet, quod quidam homo decem diebus comedere non deſiderauit, quia ſumpſit libram vnam olei violati cum adipe.Sauonarola tract.6. c.14.de ægritudinibus ſtomachi ſic ſcribit. Quidam autem Piſtorienſis accepit à fide digno habuiſſe, quod quædam vetula fuit in Ciuitate quæ vocatur Alumna,quæ ſeptẽ annis vixit ſine cibo. Albertus vero in quibuſdam quæſtionibus ait vt dicit Gentilis, quod quædam vetula in Lombardia in quadam ciuitate quæ dicitur Padua, vixit ſine cibo quadraginta diebus, hæc inquit Gentilis difficilia ſunt in homine apud me, nam tales humores deberent potius putreſcere,& carere regimine na-

turæ. Recitat quoq. ibidem Sauonarola hiſtoriam cuiuſdam religioſi qui ſuo tempore ex ordine Heremitarum ſanctæ vitæ fuit in Hiſpania apud regem, qui poſt aſſumptam Euchariſtiam ſtabat 20. diebus ſine cibo, quod Rex ipſe, & Generalis ordinis maxima diligentia inueſtigare voluerunt ſtupentes, & ſic eſſe inuenerunt, verum cum hæc fuerit res potius diuina, quam humana vt ipſe dixit, præter inſtitutum noſtrum eſſe, ac limites excedere noſtros videtur. Albertus Krantzius lib. 12. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ c. 21. ſcriptum reliquit; apud Suitenſes montanos regente Conrado ex Comitibus Retberg Eccleſiam Oſnaburgenſem nõ longe à finibus Lucernenſium hominẽ heremitam per annos viginti ſine corporali cibo victitaſſe. Hũc fuiſſe exiſtimo quem Nicolaum Heluetium Vnderraldenſem nominat Fulgoſius lib. 1. c. 6. vbi Fuſius hiſtoriam narat. Apud Franciſcum Petrarcham li. 4. de mirabilibus cap. 22. tract. 7. hæc legimus. Apud Venetias fuit, qui quadraginta dies abſque vllo cibo vixit, idque anniuerſarium celebrabat ieiunium, & adhuc ſupereſſe perhibetur, plurimos noui, qui eum ſe vidiſſe, atque rem ita eſſe, teſtãtur; nã quod inferiori Germania audiui mulierem apud eos eſſe, quæ triceſimũ ætatis annum nihil vnquã cibi aſſumens tranſegerit, mirum magis, quam credibile eſt, ſed horum, & ſimilium vna eſt doctrina, Tullio dicente, in re noua, & admirabili inueſtigato ſi potes, ſi nullam reperies cauſam, illud tamen exploratum habeto, nihil potuiſſe fieri ſine cauſa, eumq. errorem, quem tibi rei nouitas attulerit, naturę ratione depellito. Beniuenius c. 118. mulieris meminit, quæ vuluæ morbo laborans ſola bucella panis per dies decẽ, vitam traduxit, Gentilis, Nicolus, & Herculanus complurium ægrotantiũ ſcripſere, qui per multos dies abſtemij vixerunt, quod in ægrotantibus minime impoſſibile cenſendũ Hip. auct. lib. 5. de rat. vict. in acut. ſec. 44. & Gal. in com. Plinius 11. lib. c. vlt. inquit homini non ante diẽ ſeptimum lætalem inediam. Robertus Guaguinus lib. 5. hiſtoriæ Francorum ſcribit Ludouicum Pium Francorum Regem, ac Romanorum Imperatorem qui deceſſit anno ſalutis. 840. 12. Kal. Iunij vltimis vitæ diebus, dum ęgrotaret per 40. dies, nullum neq. cibum, neque potum præter ſpirituale corporis, & ſanguinis Domini viaticũ accepiſſe. Braſſauolus in cõ. loci præcitati Hip. ſcribit ſe anno 1528. ægrotantes multos curandos habuiſſe præmanibus, qui nihil penitus accipientes ſine cibo, & potu ad decimum quartum diem peruenere, & ex ijs pleroſq. conualuiſſe, & inter cæteros Polydorum Illuſt. Alfonſi Ducis Ferrarię æditu um. meminit quoq. bis uidiſſe Philippum Riminaldum ſtudiorũ philoſophiæ collegã per quatuor integros dies ac noctes ſanitate fruẽtẽ, nihil penitus cibi, aut potus accepiſſe, quinimo in loco Sandali nũ-
cupato

cupato bis per ſpatium octo dierum integrorū abſq. cibo,& potu fuiſſe,cū interim omnibus vitæ munijs fungeretur, mingeret, excerneret, expueret,nares emungeret,dormiret, ac indefeſſe obambularet. Laurentius Ioubertus decade.j.paradoxorū demoſtrationum dem.ij. ſcribit ſuis temporibus Auenioni fuiſſe hominem ſexagenarium,qui rarò & permaxima interualla quinque, ſex, decem & plurium dierum comederet. Athenæus lib.2. Dipnoſophiſtarum refert Timonis Amitam quotannis in ſpelunca vrſarum more bimeſtrè tempus abſque vllo alimento delituiſſe ſemianimem, vt ſola inſpiratione viueret,ac ægrè dignoſceretur. Aliam quoque puellam ſe vidiſſe teſtatur Guil. Rondelitius nullo præter aerem cibo, potuq. ad decimum annum perueniſſe, tandem grandem factam nupſiſſe,& fœlicem prolem ſuſtuliſſe. Germanam mulierem triginta annos omnimoda inedia vitam traduxiſſe Ioannes Boccatius ſcripſit. Romæ annos quadraginta ſacrificū quendam ſola aeris inſpiratione vixiſſe ex Leonis Pont. Max. & multorum Principum cuſtodia, & Hermolai Barbari hiſtoria fideq. certiſſimum eſt. Habemus diſputationem de puella Germanica, quę ferè biennium vixerat ſine cibo, potuq. ad Paulum Tertiū Pont. Max. à Simone Porcio conſcriptam. Paulus de Goitis ex Caſtro ditionis Mantuanæ Goito vulgò appellato melancholia laborās per menſes 26. & dies ſeptem hominum conuerſationes pro virili aduerſatus nullum vnquam verbum edere auditus eſt, nec vt ſemel tantum loqueretur vi aut ingenio aliquo induci potuit domum perductus per dies integros. 67. & horas 13. nihil bibit aut comedit, præterquàm quod aliquando aquā aut vinum ore hauriens ſtatim eijciebat nullum interim per aluum aut veſicam excrementum reddens niſi quod vlt. die qua extinctus eſt menſe Octobris 1583. materiam quandam fętentem ac ſanguineam 2. vnciarum pondere minxit. Auguſtinus cum Caſulano reſcriberet affirmauit temporibus ſuis quādam quadraginta diebus ſine cibo vixiſſe aut. Fulgoſ. lib. 1. c. 2. ſed illud longe magis mirum, quod Olympiodorus Platonicus ſcripſit Ariſtotelis, qui rem vidit teſtimonio fuiſſe hominem,qui donec vixit neque manducauit vnquam, neq. dormiuit; cæterum in ſole manendo alimentum accepit. Ibidem Fulgoſius. Cur itaque id eueniat,& qūo, quave de cauſa id quādoq. accidat naturali indagine perſcrutandum. Quidā breuibus ab hac difficultate ſe extricantes rem in ſiderum vim reijciunt, Quæ verò ſidera huic inediæ conducāt ſatis prolixè in Materno eſt cognoſcere; Verum cum hæc cauſa homine philoſopho indigna ſit, propinquior à Nobis indagāda. Albertus lib.7. de animal. ſcribit. Accidit Animalibus illis inedia, quibus eſt humor pituitoſus multus,& craſſus, calorq. debilis nō concoquens, vt va-

leat decoquere craſſum illum,inconcoctumq. humorem. Hãc ſentẽtiã ſecuti ſunt Ioubertus,& Portius locis citatis. Sic enim ſenes facilè ieiunium ferunt teſt.Hip.aph.13.1.lib.eo quod illis calor minor,& languidior inſit,collectamque maximam pituitoſorum excrementorũ copiam habeant, eorumq. corpus hebes,pigrũ,& tardum , ac ad quoſuis motus & exercitia ineptiſſimum ſit,Porrò quod in ſenibus fit,idem naturis ſimilibus conuenit ad vnguem,ſi quis enim fuerit, vel ex naturali temperie, vel ex viuendi genere humidior,frigidiorq. is parũ appetet,& facile paucis,vel nullis alimentis tranſiget. Hac ratione fit ut animalia exanguia à grçcis ἄναιμα dicta quibus ob caloris paucitatem frigus eſt infeſtiſſimum tota hyeme latitent,in locis ſubterraneis tepidioribus vitam agant ſine alimento . Sic ingentis magnitudinis belluam , Crocodilum,quem vnum quandiu viuit creſcere arbitrantur,uiuit autem longo tempore per quatuor menſes hyemis inedia ſemper tranſmittere in ſpecu author eſt Plinius lib.8.c.25.ſic Glires,Taxi, Marmotæ,& limaces in cauernis diù ſine cibo latitant communi omnium ſententia.Ita legimus in hiſtoria Polonica à Martino Cromerio deſcripta lib. 1. quod in Polonia nonnullæ minores aues , veluti hirundines , & Cypſeli implicitis inter ſe pedibus conglobatæ in lacus,paludes,& piſcinas ſeſe immergere ſub hyemis initiũ,ac uere nouo emergere,& hyberno quidem tempore retibus extrahi à piſcãtibus ſine ullo ſenſu,& motu,& ad ignem admotæ, vel in hypocauſtis poſitæ reuiuiſcere , & euolare,ſolent,ſed ſtatim læſas à frigore emori ; ſicq. Nobis liceat ab animabus ad plantas rẽ iſtã deducere.ſunt ad manum quam plurima huius generis experimenta,Coepæ enim,& Allium poſt multos menſes à terra ſeparata ſine vllo terræ alimento germinant non modo nutriuntur,quia humorem multum,craſſumque habeant,qui marcori,& ſiccitati plurimũ reſiſtat,caloremq. inſitum nullius humoris de nouo aſciti ope foueat.Sic ſemperuiuum nuncupata herba, ac faba inuerſa , aliæq. huius generis,quia viſcidum, & copioſum in folijs craſsiſsimis ſuccũ habeant,e terra auulſæ,& ſuſpenſæ,diutiſſimè viuunt ; ſic Salamãdrã(quã poſtea credunt ignibus non uri,vt ait Dioſcorides lib. 2.c. 67.)igni ſuperpoſitã longo tẽporis tractu aſſationi reſiſtere poſſe, atq. illum,ſi minor fuerit extĩguere,quia frigido,craſſo, & lacteo humore tota referta eſt,experimur.Homines itaq. in quibus calor exiguus , & imbecillus humores vero multi frigidi craſſi , & lentacei reperiuntur , haud impoſſibile eſt diutius ieiunos viuere poſſe. Sic referunt Germanam illam puellam,mitem,& benignã,taciturnam,deſidẽ, ac ſomnolẽtam extitiſſe,puſtuliſq. & ſcabie ex copia humoris pituitoſi, craſſi,& viſcidi ſcatuiſſe , quæ cum tantum ieiuniũ vltrò ſuſtinuiſset,tan-

dem

dem abſumptis humoribus, & morbi ſublata materia ſanitati reſtituta, appetere cœpit. Alij inquiunt corpora huiuſmodi propemodum eſſe indiſſolubilia, nihilque, aut parũ omnino exhalabilia, tum quod natiuo humore tenaci, concretoq. & bene prorſus compacto conſtent, neq. facillimè innati caloris depaſtioni cedant, qui ipſe calor ut pote mitiſſimus, placidiſſimuſq. nec ſanè alimoniæ multum expoſtulet, & quod ſemel accepit, confectum optimè, excrementiſq. quaſi vacans totum conuertere in alendarum partium ſubſtantiam poſſit, ſic attemperatum ut mollitudinis ſuæ commenſuratione quadam uniuerſam in ſe recipere, particuliſq. ſibi undiq. omnibus per totum infuſam, intruſamq. alimoniam tenaciter retinere valeant. ita ut in longum tempus ſine alimento nouo conſeruetur animal. Alij huius rei aliam cauſam afferunt affirmantes hoſce qui ſine cibo longo tempore vitam pro trahunt aere nutriri, qui quidem inſpiratus ſpirituum pabulum effectus vitã ſuſtẽtet. Hæc tamen ſententia ex Ariſtotele, Auic.ᵃ que, improbari poteſt, & inter recentiores Gentilis, & Portius prædictus multis argumentis impugnant. Aiunt enim ſpiritus non nutriri, & ſi nutriantur, aere non nutriri, ſed potius ex ſanguinis ſubtili euaporatione. Argumenta vero potiora, quibus hanc, quam Gal. & Hip. ſententiã fuiſſe arbitramur, euertere contendunt, hæc ſunt. P. omne quod nutritur animatum eſſe neceſſe eſt. Sed ſpiritus non ſunt animati, ergo non nutriuntur, ſecundum omne quod nutritur propria habet nutritionis inſtrumenta ex Ariſt. lib. de ſpiritibus; ſed ſpiritus non habent propria inſtrumenta; ergo, &c. 3. probant, quod, ſi nutriũtur ſpiritus, nõ ex aere ſic; quod nutritur ex ea nutritur materia, ex qua conſtat 2. de generat. & corr. text. com. 40. ſed ex ſolo aere ſpiritus non conſiſtunt, ſed ex oĩbus elementis, ex Gal. ipſius ſententia 1. aph. 14. aph. ergo. ex ſolo aere non poſſunt nutriri. Quarto in vera nutritione, quod nutrit partim retinetur, partim expellitur, ſed ex ipſo Gal. in lib. de vtilitate reſpirationis tantum aeris expiratur, quantum inſpiratur, ergo non poterit nutriri ſpiritus. Quinto nutritio fit in tempore modo aer qui inſpiratur in inſtanti expellitur, ergo non poteſt nutrire. ſexto, Omne nutriens, cum nutrit, aut ingroſſatur, aut ſubtiliatur; ſed aer qualis inſpiratur, talis expiratur: ergo non nutrit. Vltimo Ariſt. in libro de ſenſu, & ſenſili pythagoreos quoſdam arguens probat aerem non poſſe nutrire, quia corpus ſimplex eſt, & quæ nutriunt mixta eſſe debent, cum etiam quæ nutriuntur mixta ſint. Hiſce omnibus rationibus Io. Baptiſta Montanus in ſuis lect. in 2. fen. 1. vnica reſponſione ſatisfacit inquiens ſpiritus non vere nutriri, ſed metaphoricè, & tranſumptiue, vt ipſius uocibus utar, quæ tamen reſponſio, parcant mihi diuini ho-

minis manes Hip.& Gal.ſententiam minime tutatur,qui non per ſimilitudinem ſed uere ex aere nutriri poſſe ſpiritus uoluerunt ut clare colligitur ex Hippoc.dictis li.de alim.& 6.Epid.& ex Gal.li.de util.reſp.& de uſu pulſ.2.de uſu part.2.met.& 2.aph.com.11.Quare aliter diluendæ rationes adductæ. Et p. ad p.negamus minorem propoſitionē argumenti quod ſcilicet ſpiritus non ſint animati quinimo in Gal.doctrina oppoſitum habemus,namq. ſpiritus uel eſſe animam, uel ipſius præcipuum inſtrumentum elicimus ex lib.quod animi motes ſequantur temperaturam corporis. 2. ſatisfaciemus affirmantes falſum eſſe ſpiritus non habere propria organa nutritionis;habent enim arterias, & pulmones huic officio miniſtrantes ex Gal.7.de uſu partium c.8.& 9. ſoluimus 3. aſſerentes aerem inſpiratum præbentem nutrimentum ſpiritibus non eſſe purum, & elementarem, ſi enim ambiens nos ſimplex eſſet,& elemētaris,qualis in ſua ſphęra, locoq. proprio reperitur, tantū abeſt quod ſpiritus nutrire poſset,quod potius homines necaret, cum aer in loco proprio, & in propria ſui naturali diſpoſitione, ita calidus ſit, ut potius ſpiritus corrumperet, ſecus autem euenit de aere in quo uerſamur,qui non impermixtus,ſed vaporibus frigidis permixtus, & refertus refrigerare poteſt ac nutrire, ſic & ignis, qui apud nos eſt non ſimplex,& purus exiſtit,ideò 2.de generat.& corrupt. dixit Ariſtot.ignem nutriri, quod nō poetice protulit, ut uoluit Portius, ſed philoſophice ut ex Simplicij ſententia 2.de anima conſtare poteſt, cum enim ignis accenſione rerum diſſimiliū illas propria uirtute in ſui naturam conuertat,illis nutriri meritò dicendū,ſi quidem nil aliud eſt nutritio ex Gal.ſententia lib.5.de temperam.quam perfecta aſſimilatio; ob idq. Ariſt.8.phyſi.ſex.com.55. loquens de nutrimēto non dū ad actū deductū,dicit nutrimentū eſſe quodāmodo ſimile,& quodam modo contrariū:quod p.de gener.& corrup.1.de anima.& p. cęli repetit.de ultimo uero quod in actu nutrimentū perficitur p.Cęli,& 2. de anima uerba faciens ait illud debere eſſe homogeneū cū nutriēdo, & ęquale in ſpecie,quare cum aer nos ambiens ſit permixtus & nō ſimplex, & elementaris poterit nutrire ſpiritus expoſitos. Ad quartum reſpondemus quod aer non tantum expiratur, quantum inſpiratur, quia portio, quæ ſpirituum nutritioni apta eſt, in pulmonibus retinetur, quæ uero inepta,expiratur vnaque cum illa fuliginoſi uapores, qui locum retentæ aeris portionis ſuppleant, ita ut æqualis portio uideatur expiratione excerni, & Galen. loco ab aduerſarijs citato, loquitur dubitatiuè quæſtionem ueluti diſcuſſione dignam proponens, quemadmodum ex verborū ſerie facilè colligimus. Ex quibus quoque patet reſponſio, ad 5. falſum eſt enim aerem per inſpirationem attractum,

ctum, ſtatim quoque expelli, nam remanet vt diximus in pulmonibus pars illa, quæ ſpirituū nutritioni apta exiſtit. Ex tertia reſponſione facile colligi poteſt reſponſio ad ultimum argumentum, nam nullum elementum apud nos in ſua elementari ſimplicitate reperiri manifeſtiſſimum eſt. quod etiam Theophraſtus in aureo ſuo libello de igne cōprobat. Nec obſtat quod inquit Portius aerem ſcilicet etiam apud nos uaporibus, & exhalationibus permixtum minime nutrire poſſe, cum nec vapores, nec exhalationes nutritioni ſint aptæ; in oppoſitum enim habemus odorum experimentum, quos in exhalatione fundatos nutrire poſſe demonſtrat Hip. 6. Epid. ubi nos implere & reficere teſtatur, quē locū explicans Ioannes Alexandrinus ex quorundā relatione affirmat Democritum Abderitanum philoſophum mellis odore vitam quatriduo ſuſtētaſſe, vel ut quidam alij dixere panis calentis odore, cuius rei quoq. teſtis eſt Oribaſius p. aph. com. 12. inquiens philoſophum quēdam ad mellis odorem per quadraginta dies vixiſſe, putamus autē loco quatuor appoſitum quadraginta impreſsorum lapſu, Cum ex Laertio lib. 9. habeamus Democritum nonum, & centeſimum agentem annum, cum iam ex ſenio deficeret, & morti propinquus eſſet mœrentē ſororem, quod ille in celebritate Cereris moriturus ipſa vota ſaluare nequiret bono animo eſſe iuſſit, paneſq. calidos ſibi quotidie afferret, eos igitur cum naribus admouiſſet uiuum ſe, dum ea celebritas tranſiret, ſeruauit; vbi autem dies illi tranſierunt (tres uero erant) quietiſſimè, ac minimo dolore obijt uitam, quod exemplum Hippoc. lib. de alimento, recenſens ait non ſolum ſpiritus, ſed & ſolidiora membra odoribus nutriri. Vnde minimè fabuloſum cenſendum, quod de Aſtomis narrat Plinius lib. 7. cap. 2. illos ſcilicet cum ſine ore ſint, halitu tātum uiuere & odore, quem naribus trahunt; Et ſi id alia ratione fiat, ſi ingenioſam ratiocinationem admittamus quā Marſ. Ficinus lib. 2. de trip. uita cap. 18. ita ſcribit. Ferunt in calidis quibuſdam regionibus, & odore plurimo paſſim fragrātibus, multos gracili corpore, & imbecillo ſtomacho, quaſi ſolis odoribus veſci, forte quoniam ipſa natura loci tum herbarum, & frugum, atque pomorum ſuccos fermè totos redigit in odores, tum corporum humanorum humores illic reſoluit in ſpiritū. Quod ſi eſt, quid uetat vaporibus tantum ali, quùm ſimile ſimili nutriatur? Cum itaque odor ex Ariſt. ſit fumida quædam euaporatio, & ex Gal. affluxus quidā corporum, uerè ſpiritus nutrire poterit conuerſus in eorum ſubſtantiam; & non dumtaxat, ut alij exiſtimarunt, ſpiritus confortando, & alterando; falſum namque eſt, quod Auer. p. de hinc Conciliator diff. 156. exiſtimarunt; odorem ſcilicet pro qualitate ſola ſumptū per ſpetiem quandam, quam uocat intentionalem, nulli ſub-

ſtantiæ

ſtantiæ innixam ad cerebrum accedere, quos iure optimo doctiſſimus Manardus epiſt. 6. lib. 18. redarguit. Nec ſolū Hip. & Gal. odoribus nutriri poſſe ſpiritus ſancitum reliquere, ſed & Auic. fen. 2. 3. & lib. de viribus cordis. Concludamus itaq. ambiente aere nō ſimplici, ſed mixto ſpiritus nutriri poſſe, quod Alex. in probl. confirmat. Quod nec penitus inficiatur Ariſt. cum ex ſententia Olympiodori dicat, illum vidiſse hominem, qui ſolo aere, & ſole nutriretur. Quod pariter Plato in Phędone videtur innuere; vt interim Chamęleontis hiſtoriā omittam; de quo ſcribit Plin. lib. 8. c. 33. hianti ſemper ore, ſolum animalium nec cibo, nec potu ali, nec alio quàm aeris alimento.

Serotinus, & tempeſtiuus partus admirabilis. Cap. XIII.

ET ſi mulieres ut plurimum à ſeptimo menſe infra, & à nono ſupra fœtum legitimum, ac vitalem edere minimè ſoleant, nihilominus haud admiratione caret, quod non ſemel obſeruatum legimus, in ſexto ſcilicet 10. & 11. mēſe nonnullas peperiſse, quinimo, & Gal. lib. de hiſt. Philoſophica Timæum duodecim menſibus aliquando geſtatum partū credidiſse. Auic. 9. de Animal. non ſolum 12. ſed 13. & 14. mulieres parere poſſe memorię mandauit, cui rei, & ſi cauſam aliqui aſſignent, quod mulieres in computandis mēſibus decipiantur, nihilominus ex multorum auctoritate id ſine errore pluries accidiſſe adnotatum cognoſcimus. Nonnullæ quidem fœminæ quod Hip. lib. de natura pueri, ſcribit, ſe decem menſium ſpatio utero habuiſſe exiſtimarunt deceptæ, quod vterus ſpiritum in ſe ipſum acceperit, ſicq. vētre à flatu eleuato, quin etiam menſibus non reſpondentibus alia de cauſa, in vteroq. congregatis, atque caleſcentibus flatibus permixtis falſam geſtationis ſpeciem referunt, ſeque tunc concepiſſe arbitrantur, licet non niſi menſe ſubſequenti, vel altero rite concipiant, vnde partus tempore aduentante ſibimet imponentes 10. vel 11. menſe fœtum edere exiſtiment; E contra aliæ, cum circa geſtationis primos menſes notatu dignum tumorem ventris non cernant ſe minime concepiſse cenſent, ſeriuſque conceptionis exordium deſumentes, & ſi verè nono menſe ventrem, ac fœtum deponant 6. tamen menſe, vel quinto ſe peperiſſe affirmant, præſertim cū prægnantibus mulieribus fluant aliquando menſes conceptionis menſibus Ariſt. auctoritate lib. de hiſt. anima. 7. c. 2. & Auic. fen. 21. 3. tract. 10. c. 17. quod etiam ad decipiendas ipſas non parum facit. Quod profecto in multis vtero gerentibus mulieribus multo ſanguine ex natura, & pleniore victu redundantibus ſe vidiſſe teſtatur Iacobus Syluius lib. de menſibus mul. At demus hoc ex errore prouenire poſ-

re poſſe; quod tamen re vera accidiſſe compertum eſt. Ariſt.lib.7.de hiſt.animal. c.4. ſcriptum reliquit, quod cum cætera animalia omnia ſingulari, ac ſimplici modo partum ſuum perficiant (vnum enim pariēdi tempus ſtatutum omnibus eſt) homini vni multiplex datum eſt, nam & ſeptimo menſe, & octauo, & nono parere poteſt, & quod plurimum 10. nonnullæq. etiam vndecimum tangunt, quam ſententiam etiam Plinius veluti Ariſtotelis paraphraſtes lib.7.hiſt.natural. c.5.retulit, & Hipp.lib.15. de ſeptimeſtri, & octimeſtri partu, fatetur naſci partus decimeſtres & vndecimeſtres, quamuis lib. de natura pueri ſcribat non poſſe diutius quam decem menſium ſpatio fœtus in vtero detineri, quod ea ratione probat; quod alimentum à matre fœtui ſuggeſtum non amplius puero ſufficiens ſit, vbi decimum præterierit menſem fętu nimirum nimium aucto: cum enim quod dulciſſimum eſt in ſanguine ad ſe fętus trahat, decē menſium expleto numero illi ſufficere non amplius poteſt, vnde fit quod puer copioſius alimentum expetens; minuſq. quàm quod ſufficiat à matre deriuetur, plenus iam atque maturus calcitret, & pelliculas diſrumpens partum inducat. Quod pariter legimus ſancitum in legibus 12. tabulatum, quarum 17. talis eſt, In decem menſibus hominem gigni. Macrobius lib.1. ſatur.c.8. refert Apollodorum dixiſſe Saturnũ in templo Romæ alligari laneo vinculo per annum & ſolui menſe Decembri ad pariendi tempus ratione habita. Verum cum nos diximus nonnullas mulieres copioſo ſanguine redundare, haud negandum quin non deficiente alimento partus ad 11. & 12. menſem prorogari poſſit. Salamon 7. ſapientiæ decem menſibus ſe in utero matris cōfirmatum memorat. Veſtiliam Cai Herdicij coniugem Gillum Ruffum 11. peperiſſe menſe re vera affirmat Plinius loco citato, refertq. Lucium Papyrium Prætorem partui quatuordecim menſium bonorũ poſſeſſionē dediſse. Aulus Gellius lib.3. Noctium Atticarum c.17. ſcribit à Varrone lib.14. rerum diuinarum 11. menſe aliquando naſci poſse proditum fuiſse. & c.16. eiuſdem fuſè diſputat ex Plauti Ciſtellaria, Menandro, Cęcilio, Ariſtotele, & Homero. 10. & 11. menſe à coitu partum edi poſse, quod pariter ſcripſit Ouidius 1. & 3. Faſt. Quin & ſe Romæ hoc quoque vſu veniſse compertũ habuiſse, fęminam ſcilicet bonis, atq. honeſtis moribus, nec dubia pudicitia in 11. menſe poſt mariti mortem peperiſse, cauſaque ad Diuum Adrianum delata, ac cognita decreuiſse in vndecimo quoque menſe partum edi poſse, idq. ipſum ſtatuiſse, requiſitis veterũ philoſophorum, ac Medicorũ ſententijs, quam ſnīam ſecutus eſt Alciatus lib. 3. parodoxorum c.7. Cōciliator diff.49. ſcribit de ſe ipſo quod per 10. menſes, & dies quatuordecim in ventre matris ſuæ moram traxit, antequam

ſequam in lucē ederetur. Idem quoq. in com.probl.41.partic.10.affirmat ex ſententia Abraham Heuernarte cuius libros ſe ordinaſſe in latinum, inquit dari partum legitimum in 10.& 11.meſe,cauſamq. aſſignat Aſtronomicam cur magis hic,quam ille viuat. Albertus Krantzius in confutatione legendæ cuiuſdam Germanicæ in calce hiſtoriæ eccleſiaſticæ meminit ex Duce Baruch Vandalo vxorem cōcepiſſe, & biennio prægnantem fuiſſe, & parturiſſe infantem gradientem & loquentem. Alex. Benedictus lib.26.c.23.ſcribit. In Cypro Inſula tempeſtate noſtra fœminam geminos peperiſſe accepimus, alterum octauo menſe,alterum decimonono macie confectum,utrinq. dentatum,qui capitis partem,quam ſinciput vocamus conſumpſerat, is ſtatim editus omnium admiratione per cubiculum irrepſiſſe dicitur,& tanquā monſtrificum animal viuum ſepeliri iuſſerunt,accepimus & aliam 14.mēſibus partum tulisſe,quibus animandi, mouendiq. ſpacia imbecillitas quædam diſtulerat. Hinc ſanè mirandum Vlpianum Iureconſultū non admittere natum poſt decimum mēſem ad legitimam hęreditatem, vt legitur in l. Gal.ff.de lib.& poſth.& in l.inteſtat.§.fi.ff.de li. & poſth. & Iuſtinianus Nouel.39.§.fi.de reſtit.dot. & ea quæ parit in 11. menſe, partum à morte mariti poſt 11.menſem editum non exiſtimat legitimū. ſic & Plutarchus in vita Alcibiadis teſtatum reliquit apud Athenienſes obſeruatum fuiſse, quod natus poſt decimum menſem non haberetur legitimus, cui ſentētiæ pariter adſtipulatur Macrobius in ſomno Scipionis. Rectius tamen poſteriores Iuriſperiti ſtatutum reliquere,partum poſt decimum menſem, & vndecimi primos dies quoque tangentem legitimum eſse admittendum vt Socinus in l. Gallus in 1. nu.6.ff.de lib.& poſth.& Marius Solomon nu.44. Ita quod experimēto cognitum eſt eoſdem Iureconſultos rectè ſenſiſse affirmantes partum poſt ſextum menſem in lucem editum, dummodo ſeptimū menſem per duos,vel tres ad minus dies tangat legitimum eſse cenſendū, ut teſtatur Vlpianus ex mēte Hip.in l.inteſtato.§.fi.ff.de ſuis, & legit. ſic Ariſt.dictum interpretandum 7.lib de hiſt.anim. c.4. dum ſcribit fœtum, qui maturius quam ſeptimo menſe prodeat nullo pacto vitalem eſsé,gloſsa tu quod.ſ.ſeptimū menſem nō tangat. Vnde Auic.21. fen.3.trac.2.c.1.iure natum infra ſeptimum menſem nō abſolutè, ſed multoties mori protulit, nā qui ad ſeptimū non peruenerit expletum, ſed illius primordiū tetigerit viuere poteſt, quod clarius 9. de ani. affirmauit inquiens,quod quædam mulier peperit poſt ſex menſes, & vixit natus. Hinc Gal. lib. de hiſto.philoſ. ex ſententia Polybi refert dies centum octuaginta duo,& dimidium ſufficere, ut ortus aliquis uiuat, quod ſpatium quamuis ſex tantum menſes comprehendat, ſeptimus

tamen

tamen computatur, quia dies ultimi ſeptimum menſem incurrunt: ſed quia non omnes conueniunt medici, an in cōputatione geſtationis temporis menſes ſolares an lunares potius ſint accipiendi, id diſcutere operæprecium erit, cum aliquando medici cogantur in iudicium dicere cum uertit controuerſia an aliquis natus legitimus ſit dicendus nec ne, quemadmodum Matthæo Curtio & Sperono Speronio noſtris temporibus contigiſſe legimus, qui inter ſe aduerſantes puellam natam diebus centum ſexaginta ſex, & paucis horis an legitimus partus dicendus eſſet diſputantes uaria, & contraria protulere, ille libello de ſeptimeſtri partu, hic in dialogo de partu mulierum. Et nos ab Illuſtriſſimo uiro requiſiti fuimus, ut noſtram promulgaremus ſententiam, an puer conceptus uigeſimo octauo die menſis Octobris anni 1576. atque in lucem editus die. 27. Aprilis anni 1577. legitimus eſſet dicendus. Propoſitum itaq. negocium diſcutere haud ab re futurum exiſtimamus. Nonnulli inter recentiores Medicos in ſupputatione hac facienda ſolares menſes accipiendos eſſe uoluerūt, inter quos fuit Curtius prędictus, qui loco citato Hip. dictis perperam intellectis in ſupputando geſtationis tempore ſolares menſes nō lunares aſſumendos eſſe per hæc uerba aſtruxit. An de ſolari, an de lunari menſe ſit intelligendum, remouet dubitationem Hip. in tract. de ſeptimeſtri partu, in primis uerbis dicēs, ſeptimo menſe natum eum intelligere, qui ultra centum octuaginta duos dies natus ſit, nec non & ultrà anni medietatem, quę ſex menſibus ſolaribus abſoluitur, eſt autem anni medietas dies. 182. & hora quintadecima, & proinde de mēſibus lunaribus non eſſe intelligendum, ſex enim menſes lunares 177. dies præciſe continent, & ſi concluſio de menſibus lunaribus intelligeretur, poſſet natus dies 178. uitalis eſſe, id quod Hipp. non admittit. Hæc Curtius, ſed parcant mihi viri Ex. manes ex praua uerborum Hip. intelligentia, prauam intulit concluſionem, nam Hip. eo loco quemadmodum ex ſerie illius uerborum manifeſte colligi, & ut exponit Gal. lib. de ſeptimeſtri partu non de menſibus integris medietatem anni conſtituentibus intellexit, ſed de lunaribus priori tamen & poſtremo deſcriptis, & conciſis, intermedijs autem integris. Vult enim Hipp. etiam ſi ſupra dimidium lunaris menſis fœtum geſtarit mulier, id tempus huius menſis debere numerari pro primo menſe, ita quoque & de 7. & ult. ita ut intermedij quinque menſes integri numerentur prior, & poſterior idest primus, & ult. conciſi, & deficiētes, qui tamen nō ita deficiant, vt eius amplius quam dimidia pars non deſit. Exempli gratia ſi mulier conceperit menſe puta Decembris, ita ut ad minus dies quindecim numerentur à die cōceptus ad finē eiuſdē ſeptimeſtri uero

menſis,

menſis,& poſtremi,puta Iunij,dies viginti accipiantur, & tempus to-tum addamus quinque intermediorum menſium lunariũ nempe dies 147. & medium erũt toti inſimul ſupputati dies 182. & dimidiũ per quod tempus ſeptimeſtris partus vtero continebitur, qui medietatem anni complectuntur. Hæc ſententia adeò clarè ab Hipp.& Gal.locis ſuperius dictis prolata fuit, vt maxime mirandum ſit Illuſtrem Medicũ, adeò perperàm locum prænarratum interpretatum fuiſſe. Nec minus recipiendæ ſunt aliæ rationes, quæ à Franciſco Valeriola Medico doctiſſimo lib.7.Enar.7.enarrat.adducuntur licet. Hipp. & Auic. dictis prima facie inniti videantur; ſiquidem Auic.fen.2.3.c.2. ſeptimeſtrẽ partum ducentis,& decem diebus perfici,& in lucẽ edi, nouimeſtrem autem ducentis ſeptuagenis affirmauit. Quod & Hipp. lib.de carnib. confirmare videtur, dum inquit partum ſeptimeſtrem eſſe vitalem, quod rationem habeat,& numerum ad hebdomadas exactum,nempe tres decadas hebdomadum complectentem, in vna quaq.autem hebdomadarum decade ſeptuaginta dies ineſſe vult, ſic nouem menſium decemq. dierum partum eadem ratione vitalẽ eſſe affirmat quod quatuor hebdomadum decades ideſt dies ducentos, & octuaginta contineat,quos dies omnes ſi per mẽſes triginta dierum diuiſeris exactè reſpondere cognoſces. Amplius Hippoc.lib.de alimento ſcribit ad fœtus figurationem ſoles triginta quinq. ad motum ſeptuaginta ad perfectionem ducentos decem requiri, quod ab Auicen.loco citato, & à Raſi 22.Cont. etiam affirmatum legimus,Vnde conſtat Solis non Lunæ circuitibus ſupputationem faciendam eſse, ſi enim ad Lunæ menſes ſupputationem hanc referemus,haud ſane dierum numerus in quibus vel ſeptimeſtrem,vel nouimeſtrem partum edi Hippocr. & Auic. voluerunt,reſponderet; Ex ijs concludit Valeriola per ſolares,& non per lunares menſes geſtationis tempus metiendum eſſe, ſed pace doctiſs.viri dixerim toto Cœlo (vt aiunt) errat. Nam loca, & rationes ab ipſo adductæ non de menſe ſolari (quod ipſe cenſet.) ſunt intelligendæ,ſed de menſe dumtaxat ex triginta diebus conſtante,quẽadmodum ex prædicta ſupputatione clariſs.conſtat,at menſis ſolaris trigeſimum diem excedit,ſi anni dies per menſes partiamur,quod Gal.maniſeſtiſſimè commen.1.in primo Hippoc.de morb.popul.docet. Cum itaque partitio per menſes facta iuxtà dierum numerum ab Hippocr. aſſignatum ſit menſium triginta dierum,ſolaris autem menſis,ferè per dimidium diem trigeſimum ſuperet. Non video cur triginta dierum menſis ſolaris, potius, quàm lunaris ſit dicendus, cum lunaris, & ipſe tantum à trigeſimo die per medium diem circiter abſit, nam per lunarem menſem accipio menſem dies 29. & dimidium complectentem,

quem

quem menſem appellãt coitus Lunæ,vti Gal. de ſeptimeſtri partu lib. declarat,tot enim dies ab vno Lunæ cum Sole coitu, vſq. ad alterum intercidunt, non autem lunarem conciſum, qui diebus 27. perficitur Gal. atteſtante lib.3. dierum decret.4. quem impreſſionis, ſeu apparitionis vocat, eo quod à perfecto lunari ſubtrahantur tres circiter dies quibus ſub Sole deliteſcens Luna lumẽ ſuum impartiri nobis nequit; Cum itaq. Hip.& Gal.non ſemel,ſed præſertim lib.de ſeptimeſtri partu ubi exactè, & ex intento rem hanc pertractant ſupputationem geſtationis fœtus per lunares mẽſes dies.29. & mediũ comprehẽdente faciendam eſſe clariſſimè docuerint, cur non dicendum quoq. prænarratis locis authores per menſes 30. dierum lunares potius, quam ſolares intellexiſſe,quamuis Hipp. breuitati ſtudens, quæ ipſius ita propria fuit,vt Gal. lib.9.meth. med. c. 8. & 1.de uſu par.c.8.tradiderit, ob id ipſum plura obſcurè, atq. imperfectè literis tradidiſſe,cum itaque per hebdomadas, vel dies geſtationis tempus metiri uellet,non illis diminutis,& conciſis, ſed integris & perfectis ſupputationem fecerit, cuius rei non dubiam fidem faciunt,quæ eodem lib.de carnib.ſcribit Hip. facta enim ſupp.per decadas hebdomadarum integras,& dies integros, ſtatim idem facit in computandis hebdomadis criſium,quas tamen non eſſe integras enumerandas in criſibus, tum ipſe in prognoſticis de circuitibus morborum,qui per ſeptimanas fiunt, verba faciẽs per hæc uerba docet. Fieri verò non poteſt, ut horum ullum integris diebus eximiè numeretur, non enim annus, ac menſes integris diebus numerari apti ſunt. Quod pariter Gal. in com. illius loci clarius docet clariſſimè vero 3. de diebus decret. cap. 9. ſi itaque decretorios dies,& ſeptimanas eodem loco integras numerat, cum tamen non integros numerandos eſſe,ex illius,& Gal.doctrina luce meridiana clarius ſit, cur non dicendum etiam per triginta dierum menſes potius lunares intellexiſſe,quam ſolares,prȩſertim cum li.de ſeptimeſtri partu,quo loco rem iſtam ex profeſſo docet,non ita breuitati ſtudens per lunares menſes dierum 29.cum dimidio geſtationis fœtus in utero tẽpus metitus fuerit, ob id Gentilis, & Iacobus de partibus,prædictum Auic. locum explanantes, licet menſes triginta dierum & ipſi faciant, quemadmodum & Auic. in textu facit,non tamen audent determinare,an ſolares potius quàm lunares ſint dicendi; Quod tamen Valeriola facit, ſed non minus rectè quam faciat dum aſſerit eodem loco aliã eſſe in geſtatione ſupputandi rationem,aliam uero in diebus decretorijs, illam enim per dies integros, hanc uero per non integros computandam affirmat; quod tamen ueritati minime conſentaneum eſſe ex iam dictis patere poteſt, utraq; enim ſupputatio quo ad menſes,& ſe-

ptimanas

ptimanas ſpectat, per dies conciſos facienda eſt, ſi Gal. & Hip. credimus, nec ulla in illorum dictis inerit contradictio, ſi rectè perpendantur, quod pariter confirmat Gal. 3. de. diebus decret. c. 5. quo loco menſem immutari per ſeptimanas nõ ſolum in criſibus, ſed & poſt ſeminis conceptionem in omni imprægnatione docet. Erroris conſocium habuit Valeriola Fuchſium com. 8. in 6. Epid. Hip. rectius inter recentiores Manardus qui epiſt. 1. lib. 15. per menſes lunares, & non ſolares geſtationis fœtus tempus metiendum eſſe aſſeruit; Quod ab Haly Abbate inter Arabas quoque obſeruatum fuit. Hincq. rectè Iuriſperiti, qui dum an partus ſit legitimus nec ne, ex tempore quo in lucem editus fuit diſputant, menſes à die conceptionis non ſolares, ſed lunares aſſumũt 29. dierum inquàm & dimidij numero conſtantes, ut uidere eſt apud Alciatum in l. Gallus in 1. nu. 30. ff. de lib. & poſth. & Menochiũ de arbit. iud. cauſ. 10. num. 18. & cau. 89. num. 35. & apud doctiſſimũ Conciuem meum, ac ueluti Fratrem, Dominumque meum Franciſcũ Burſatum conſ. 64. num. 22. P. Vol. Errant toto Cœlo, qui Gilberti ſententiã ſequuti aſſerunt, quod in maſculino fœtu ſupputatio ſit facienda per menſes ſolares, in fęminino vero per lunares, quæ ſententia, cũ nullo fundamẽto ſit innixa, ſed ſolum ad placitũ prolata à medicorũ, ac philoſophorum ſchola prorſus venit explodenda. Ad hanc enarrationem noſtram quo quo modo facere uidentur ea quæ à curioſo lectore legi poterunt apud Cenſorinum de die natali cap. 12. Nec etiam hoc loco prætereundum cenſeo, quod admiratione, ac raritate non caret non eſſe ſemper ueram ſed ſolum ut plurimum uulgatam illã, octimeſtrem partum non uiuere; quæ Hip. habuit authorem lib. de octimeſtri partu. Nam Ariſtot. de Generat. animal. lib. & cap. 4. Scriptum reliquit quod qui mẽſe octauo naſcuntur, & ſi minus, tamen uiuere poſſe, & 7. de hiſt. animal. cap. 4. tradidit, quod illi qui octauo menſe naſcuntur viuere, ac adoleſcere in terra Aegypti poſſunt, nec non & quibuſdam alijs in locis, ſed in locis Græciæ multi intereunt, nec non niſi pauci ſeruantur. ſic & in Hiſpania quoq. viuere octimeſtres partus tradit Auicen. in lib. de nat. animal. & 21. fen. 3. lib. tract. 2. cap. 1. ita ſcribit. Verum natus in octauo menſe eſt qui plurimum moritur de natis, & parum uiuit, quod ſi aliquis viuit de natis in octo menſibus tùnc illud eſt rarum ualde, & parum viuit, natuſq. eſt fœmina in hoc tempore, & in quibuſdam regionibus non uiuit natus octo menſium omnino. Viuere tamen aliquando teſtis eſt etiam Gal. in lib. de nat. hum. ſeu de compagine membrorum, quamuis Gal. non eſſe ambigatur. Quamobrem Iuriſtarum ſententia limitanda, & fortaſſe melius perpendẽda, dum inquiunt, quod licet natus in octauo menſe poſſit viuere, tamen

non

non debet haberi pro filio, nec facere deficere fideicommiſſum ex magis cõmuni, quemadmodum tradit Menochius de Arbit. Iud. cauſ. 50. nu. 38. & Burſatus conſ. 63. nu. 18. & 19. primo vol.

Sera, & cita Generatio admiranda. *Cap.* XIIII

Mulieres concipere poſſe quam primum illis menſes superuenerint, Maſculos verò generare, cum ſemen perfectum incipiunt ferre, quod vtrique euenire conſueuit teſtimonio Ariſt. 7. de hiſt. animal. c. 1. anno bis 7. peracto, & experientia rerum magiſtra docet naturalem purgationem mulieribus incipere anno 13. vel 14. & ſi quibuſdam ob pituitæ copiã, & ſanguinis paucitatem vſque ad vigeſimum protrahatur, ceſſare vero vtplurimum à quadrageſimo quinto vſque ad ſexageſimũ. ita quoq; & maſculos anno ætatis 13. & 14. generationi aptos eſſe, & à generatione quoque circa ſexageſimum vt plurimum annum deficere, licet Ariſt. 5. de hiſt. animal. c. 13. ſcripſerit hominem uſque ad ſeptuageſimum annum termino ultimo generare poſſe, fœminam vſque ad quinquageſimum: verum id rarò, paucis enim proles in eo tempore eſt procreata, ſed magna ex parte maribus ſexageſimo quinto finis progignẽdi eſt, fœminis quadrageſimo quinto. Nihilominus non ſine admiratione leguntur hiſtoriæ plures, ex quibus tam mares, quam fœminas tempeſtiuius, ac ſerius generaſſe, & concepiſse aliquando collegimus; Valaſcus in ſuo Philonio lib. 6. cap. 12. ſe vidiſse mulierem puerperam ait, quæ ſexageſimo ſeptimo ætatis ſuæ anno peperit, cũ & prius ſexageſimo, & ſexageſimo primo peperiſset, ſimile etiam à Plinio lib. 7. natural. hiſt. cap. 14. habemus de Cornelia inter mulieres è Scipionum gente, quæ poſt ſexageſimum ſecundum annum Voluſium Saturninũ genuit, vt interim Saram omittamus, quæ nonagenaria Abrahamo centeſimũ annum agente Iſaacum peperit Gen. 21. idem Abrahamus cum eſset octogenarius ex Agare Ancilla Aegyptia filium tulit Iſmaelem, à quo Iſmaelitarum genus, qui demum Agareni dicti ſunt, poſtremò ſaraceni, vt Euſebio placet. Leuinius Lemnius in Vrbe Zirzea illius patria in nonnullis mulieribus, quæ valido erant corpore, & vegeto, & menſtruorum fluxum, & fœcunditatem vſque ad quinquageſimum quintum annum productum fuiſse ſe obſeruaſse tradit lib. quarto de occultis natur. mirac. cap. 24. Teſtes ſunt hiſtorici quàm plures inter quos Ioannes Villanus libro quinto hiſtor. ſui temp. cap. 16. Conſtantiam Rogerij Regis Siciliæ filiam Monialẽ è monaſterio eductam pluſquàm quinquaginta annos natam auſpice Pontifice Maxi-

mone Regnum Siciliæ ad notum recederet Henrico Cæſari nupſiſſe, ex quo prægnans effecta, orta ſuſpicione mentiti uteri in Miſanæ foro, mandante viro Federicum Cæſarem futurum peperiſse, quamuis Germani ætate florentem Henrico nupſiſse contendant teſte Paulo Aemilio Gallicæ hiſtoriæ ſcriptore in Philippi Auguſt. uita in ultimo ſenio conſtitutos homines aliquando generare poſse cum pluribus exẽplis comprobare poſsumus. ſcribit Sauonarola tract. 6. cap. 22. rub. 23. Nicolaum de Palauicinis habuiſse filium à ſe generatum in cẽteſimo anno. & Alexander Benedictus libro 26. morb. particul. cap. 12. inquit. Tempeſtate noſtra quidam Germanus nonagenarius prolem ſuſcepit ex caſta coniuge, quem vidimus. Eadem de Maſſiniſſa Rege accepimus, qui ſeptuageſimum annum agens Methyranũ filium genuit, & Cato octogeſimo exacto ex filia Salonij clientis ſui auum Vticenſis Catonis procreauit teſtimonio Iulij Solini cap. 30. Polyhiſtoris. Leuinius Lemnius loco citato hæc ſcribit. Sunt quidem nonnulli robuſti validique ſenes, quibus adoleſcentia continenter, atque moderatè trãſacta eſt, qui ad ſeptuageſimum annum fœcundi ſunt, & in peragendo concubitu uiriliter ſubſiſtunt, quorum multa exempla Barbanti, Gothi, & Sueui ſuppeditant, ſic enarrantem audiuimus Nauclerum quendam fide dignum, cum Stocholmiæ negociaretur imperante Guſtano patre inuictiſſimi Regis, interfuiſse nuptijs uiri cuiuſdam annorum centum, qui in matrimonium adſciuerat triginta annorum ſponſam, ex qua complures illum ſuſtuliſse liberos indubitata fide memorabat, erat enim uir, ut ſunt in ea regione plurimi, adeo cruda, uiridique ſenecta, ut uix impleuiſse annum quinquageſimum uideretur, apud Tongros quoque & in Campania Brabantica, ubi mira aeris clementia, & gens temperans, & frugalis inauditum non eſt, ſed propemodum uulgare, octuaginta annorũ uiros uirgines non admodum annoſas in coniugij ſocietatem adſciſcere, atque ex ijs proles excitare, ut haud immeritò Claudius Cæſar Capiti Papiæ legis à Tiberio Cæſare, quaſi ſexagenarij generare non poſsent, edicto abrogarit teſte Suetonio libro 5. Sed non minus mirandum tum puellas, tum pueros infrà ſtatutum terminum concepiſse, & generaſse, habemus à Plinio li. 7. natural. hiſt. cap. 2. in Calengis Indiæ gente quinquenes concipere fę minas octauum uitæ annum non excedere & Mandrorum fęminas ſeptimo ætatis anno parere ſenectam quadrageſimo anno accedere, ſed in noſtratibus ſcribit Sauonarola tract. 6. cap. 21. rub. 6. Quod Marſilius de S. Sophia Patauus teſtatus eſt ſe uidiſse Papiæ puellam nouem annorum utero geſtaſse, & Siluius in com. de menſibus mulierũ tradit Ioãnem Capellam ſeniorem Medicum Franciſci Galliarum Re

gis

gis ſibi coram affirmaſſe aliam ſimilem à ſe viſam habentem in vtero. Et Forliuiẽſis ſuper primam partem de membris generationis ſcripſit auth. fide digni puellam octauum agentem annum fuiſſe imprægnatam. Et Abbas ſuper Decret. Gloſ. in ſumma 20. quæſt. 1. dicit auctor. Alberti ſuper 4. ſententiarum, quod puella nouem annorum concepit, & peperit in 10. anno. Hoſtienſis Iuriſperitus in ſumma de pœnitentijs, & remiſſionibus refert Salamonem propagaſſe filium in 11. anno, & in Decretis gloſſa ſumma 20. quæſt. 1. refert D. Gregorium dicentẽ quod puer nouem annorum reddidit nutricem prægnantem; Quamuis Cardanus in com. in Apho. id Beato Hieronymo aſcribat: namque D. Hieronymus in Epiſtola ad Vitalem commemorat mulierculã alioquin prouectam factam fuiſſe grauidam. Scribitur apud Hebræos in lib. ſeder Olam Zutha, quod Phares filius Iudæ genuit Ezron cum tantum nouem annos haberet. Salamõ in 11. anno genuit Roboam ex 3. Reg. 14. Achaz etiam decennis procreauit Ezechiam ex 4. Reg. 16. ſuccurrit & apud Ariſtophanem in Cerealibus mulierculam dicentẽ. ET maritus erat apud me dormiens, erat mihi amicus, QVI quidem me vitiauit ſeptem annorum exiſtentem. D. tamen Auguſtinus decennem generare non poſſe contendit lib. 15. de ciuit. c. 12. & 15. Quod profectò maximè ſuſpiciendum videtur, cum non ſolum ex auctoritatibus ſuperius adductis, & experientia ipſa, ſed & Iuriſperitorum Decreto ante decimum quartum maſculos, fœminas ante duodecimum generationi non ſint apti. Iuſtinianus namque Inſt. de nupt. §. 1. Iuſtas tunc nuptias facere tradit, qui ſecundum præcepta legum coeunt, maſculi quidem puberes, fœminæ autem viripotentes. Quid autem per maſculos puberes, & fęminas viri potentes quas Græci vt Pindarus Ode. 3. *βαθυζώνυς* appellãt intellexerit Iuſtinianus, infrà docet ſub titulo. Quibus modis tutela finitur, inquiens, pubertatem in maſculis poſt decimum quartum annum completum illicò initium accipere, fęminas vero poſt decimum ſecundum annum cõpletum viripotentes ſtatuit. Plutarchus in comparatione, Numæ & Lycurgi ſcribit Romanos duodennem virginem magis aptam matrimonio quàm maiorem ratos. Et Heſiodus in Ergis tradit *ὡραῖος δὲ γυναῖκα τέον ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι. Μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πολλ᾽ ἀπολείπων. Μήτε ἐπιθεὶς μάλα πολλὰ γάμος δέ τοι ὥριος οὗτος. Ἡ δὲ γυνὴ τέτορ᾽ ἡβώη, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο.* id eſt, Aetate matura vxorem ducito domum, Neque minor multò nata triginta annis, Neque multò maior; iſtę enim tempeſtiuæ ſunt nuptiæ, Virgo verò pubeſcens anno decimoquarto, nubat decimoquinto. Thomas Morus lib. 2. Vtopiæ refert apud Vtopienſes Inſulanos fœminas non ante duodecimum mares non niſi expletis 14. annis nubere. Quod tamen

tempus nimis tempeſtiuũ eſſe iudicandum, ſi ad bene eſſe ſpectemus; Quod pariter & Ariſt. ſenſiſſe affirmandum, niſi ſibi ipſi contraria ſcripſiſſe affirmare volumus, dum inquit loco citato: ſemen profectò infœcundum vſque ad ter ſeptimum annum eſt, mox prolificum eſt, ſed exigua, imperfectaq. generant iuniores, & mares, & fęminæ vt in cæterorum quoque animaliũ genere plurimis euenit, concipiunt quidem facilius natu minores, ſed laborant in puerperio vehementius, corpore etiam minus magna ex parte perficiuntur, & ſeneſcunt celerius mares ſalaces & mulieres, quæ frequentius pariunt, nam ne incrementum quidem poſt tertium partum effici poſſe videtur, ſedantur autem, temperanturq. meliusq. in rei venereæ vſum luxuriant cũ partũ multoties excreuerint, ſed poſt annum ter ſeptimum mulieribus quidem iã procreatio opportunè eſt, ſed viris item aliquid accedere poteſt ad prolis perfectionem. Ex hiſce Ariſt. verbis colligere poſſumus cur tẽporibus noſtris homines adeò breuem vitam degant, cũ vt plurimũ & mares, & fœminæ tenella admodùm in ætate coeant inuicem, ex quo concubitu procreati filij, & in his alij diuturnam vitã ſuperuiuere nequeunt, magno ſanè humanæ ſpeciei detrimento. Vnde iure Auguſt. lib. 15. de Ciuit. Dei priſcis temporibus ampliora vaſtiora, & robuſtiora hominum corpora, quàm ætate ſua fuiſſe teſtatur. & Iulius Cæſar lib. 6. belli Gallici ait apud Germanos, qui diutiſſime impuberes remanſiſſent, maximam inter ſuos tuliſſe laudem, ſic enim ali ſtaturam, ali vires, neruoſq. confirmari putabant. Hinc Homerus humana quoq. corpora in dies decreſcere lib. 5. & 12. Iliad. & Iuuenalis ſatyra 15. Lucret. lib. 2. Pliniuſq. lib. 7. Natural. hiſt. non ab re c. 16. conqueruntur. Antiquorum autem hominum corporum vaſtitatem, & magnitudinem non ſolum ex ſacris litteris, hetruſciſq. ſcriptoribus colligere licet, ſed & ex oſſibus pluribus locis, varijſque temporibus è terra effoſſis, quorum exempla plura legi poſſunt in lib. 1. Miſcellaneorum Hieronymi Magij c. 4. ex Sabellico & Iulio Solino cap. 4. Poly. hiſto. aliiſque quampluribus hiſtoricis. Hinc etiam alijſq. de cauſis iam mundum ſeneſcere, vnaq. ſpeciem humanam non ambigimus, cum tantum diſtet vitæ antiquorum longitudo à breuitate hodiernæ hominum uitæ; quemadmodum docent ſacræ paginæ, quæ Adam vixiſſe nouem centum & triginta annos, Caim nouem centum & decẽ memoriæ tradidere, nec annos illos lunares fuiſſe, quemadmodũ Marcus Varro, & Pli. lib. 7. & inter Chriſti ſectatores Linconienſis lib. de mundi ætate auſi ſunt affirmare, nec etiã trium menſium Caldęorũ more, vt alij non ſine errore aſtruxere, aduerſus quos oẽs Ioſephus lib. 5. Antiquitatum, & Lactantius Firmianus lib. 2. & D. Aug. longiori oratione. 15. lib. de ciuit. Dei diſputarũt,

atque

atq.in dubijs rationibus mendacij conuicerũt. Quod eo magis erit affirmandum cum anno Chriſtianę ſalutis 1137. Quo Ludouicus Groſſus Gallorum Rex extinctus fuit Ioãnes quoq. de temporibus, Gallus morte abſumptus eſt, quem pertinaci conſenſu Franci, atque Germani ſcriptores à Caroli magni Imperio ad Ludouicum Iuniorẽ Gallorum Regem vixiſſe tradunt. quod ſi à fide non abhorret 361. annos ſuperſtitem in terris fuiſſe refert Robertus Gaguinus lib. 6. hiſt. Frãc. & tria ſecula uixiſſe ſuæ gentis ſcriptores teſtantur quemadmodũ adnotauit Albertus Krãtzius Hiſt. Daniæ lib. 2. quo pariter loco ſtracuteri cuiuſdam fortiſs. pugilis meminit, qui trium hominum cũ impleuiſſet ætatem ferro perẽptus eſt, quod pariter tradidit Olaus Magnus c. 4. lib. 5. Hiſt. gent. ſeptentrionalium. Hunc Paulus ſtem. in Ludouici Iuuenis vita Ioannem à Stampis non de temporibus vocandum tradit, & centũ, & ſexaginta annorum vitam ei contigiſſe contendit, quod etiam cõſeneſcente mundo magnum, & memorabile certè erit dicendum. Nec omittendum inter Apẽninum Padumq. Italiæ regionum multa, idq. vnũ intra quadriẽnium a Cęſaribus Veſpeſianis patre, ac filio peracto cenſu, numeratorum ſupra centum omniũ circiter triginta annos, quorundam etiã qui quinquaginta attigiſſent adinuentos. Nec minus prætermittendum, quod Plinius recenſuit 7. lib. c. 48. nat. hiſt. per hęc verba. Anacreon Argantenio Tarteſſiorũ Regi 150. annos tribuit, Ciniræ Cypriorum 10. annis amplius Aegimio 200. Theopompus Epimenidi Gnoſio 157. Nellancius quoſdam in Aetolia Epitorum gentis 200. ait explere, cui aſtipulatur Damaſtes memorans pictoreũ ex ijs præcipuum corpore, uiribuſq. etiam 300. vixiſſe Euphorus Arcadum Regis 300. annis Alex. Cornelius Dandonem quendam in Illyrico vixiſse. Quas tamen authoritates & ſi Plinius non accipiat veras, tamen in medium afferre voluimus, vt curioſo lectori nihil deſit ad præſens negocium ſpectans, præſertim cum & in Hiſpaniæ Annalibus a Ioanne Vaſæo deſcriptis c. 10. legatur plures in Portugallia Interamni centeſimũ vigeſimum annum ſuperantes reperiri, & quod maius eſt, Luſitanos, apud Indos hominem reperiſſe, qui iam trecenteſimum annum exceſſerat. Et anno ab Vrbe condita 129. in Gadibus regnaſse Arganthoniũ Tarteſſiorum Regem, huncq. tam diu uixiſſe, quantum ad ſatietatem abunde foret, ſecundum patriam ſuam octuaginta annis rexit, vt ex authoribus certis aſtruit Valerius Maximus lib. 8. c. 14. uixit itaq. annos 140. licet Aſinius Pollio apud eundem tantum centum triginta illi tribuat, Cicero etiam de ſenectute pauciores nempe 120. Diuus tamen Baſilius in epiſtola ad Nepotem hunc inter uiuaces numerat. Author eſt. F. Thomas Fazellus de rebus ſiculis lib. 7. prioris Decadis c. 3.

in Eryce Monte Drepani Vrbe uicino tantam reperiri aeris clementiã, vt ad centum, & viginti annorum ætatem ibi plurimi homines perueniant, & Agathius rerũ Creticarum lib. author eſt Ermanaricum Regem Gothorum centeſimo decimo anno vitæ ſuæ defunctum vulnere lateri inflicto, & non morte naturali deceſſiſſe.

Defloratio ſine ſanguine infrequens. Cap. XV.

VVlgatum omnibuſque receptum eſt, Virgines, quæ in primo Veneris congreſſu diſruptis Virginitatis clauſtris ſanguinem non fuderint, pudicas haud cenſendas eſſe. Vidimus tamen nos binas Vrbis noſtræ puellas alteram patritiæ gentis, alteram verò ciuem in prima defloratione nullam ſanguinis notam dereliquiſſe. cum tamen indubiæ honeſtatis vitam antea trãſegiſſent, quarum prior mihi iureiurãdo affirmauit, iam mater effecta, ac ferè in Paragmaſtica ætate conſtituta ſe nullũ paſſam antea viri congreſſum fuiſſe: Quod an re vera fieri poſſit indagatus, quidquid adeptus ſum, cæteris etiam communicare decreui in mortalium cõmodum, eoque libentius cum id extrà propoſitum noſtrum nõ ſit. ſanguinis fluorem aliquem in primo concubitu puellis apparere conſueuiſſe diſrupta membrana Hymen vocata tradunt ferè omnes, ſiquidem hæc membrana, quam in prima coitione Terẽtius acerrimam dixit, impetu pœnis rupta, ac lacerata cum carnea ſit, & ceruicis uteri lateribus enaſcatur & continuo affrictu diuulſa, & excalefacta ſanguinem promanare ſinit, dum modo tũnc puella integram, prius quauis cauſa non uitiatam Hymenem habeat. At ſciendum membranam hãc quidem uirginibus peculiarem eſſe, tamen omnibus virginibus ineſſe haud neceſſarium eſſe. Quod Realdus Columbus inſignis Anatomicus lib. 11. de uiſceribus adnotauit per hæc uerba ſub nymphis in nonnullis uirginibus (non omnibus) alia menbrana cernitur Hymen à ueteribus appellata, quæ cum adeſt (raro autem adeſt) obſtat quominus penis in utero immittatur & Carolus Stephanus lib. 3. de diſſect. corp. hum. cap. 7. ſic ſcribit, Hymenem autem quam vocant membranulam potius pie credimus in uirginibus inueniri, quam vt certũ quid de ea proferre poſſimus. Non ſolum autem hac membrana aliquæ uirgines natura deſtitutæ eſſe poſſunt, uerum etiã, & per accidẽs aliquod ut notat Veſalius lib. 5. c. 15. de hum. corp. fab. quo loco tradit in nõnullis petulanti quodam attritu diuulſam, laceratamq. aboleri, dum. ſ. uirgines puellę coeundi pruritu percitę, vel digitis, uel alio quopiã inſtrumento uteri ceruicem confricant. Adde obſtetricibus quibuſdam (ut ibidẽ Veſalius teſtatur) morẽ eſſe ut puellulis membranullam iſtã

ſeu

ſeu pelliculã, perinde ac fruſtra mulieribus datã, ita effringant, ut etiã conſueuerunt puerorũ iã iam in lucem editorum ori indicem indere, ac linguæ uinculũ dilacerare. Recordor ipſe Vrbis noſtræ nobiliſſimã mulierẽ, cuius nomẽ cõſulto omitto, dum puellulæ eius filiæ iuſſu Medici ſuppoſitorium ex melle duriuſculum in anum indere uellet, renueretq. puella lachrymans, atq. hic inde ſe iactitans dimoueretur matre tamen, ut uoto potiretur anxiè inſtante, celeriterq. manũ intrudente caſu ſuppoſitoriũ in uuluam iniecit, itaq. validè, ut multus ſanguis diſrupta hymene proflueret, quod mihi poſtmodũ nõ ſine admiratione narrauit. Ex ijs ita cõcludendũ cenſemus (ſiue ſanguis in primo cũ uiro cõgreſſu ab hymene ſeu à nymphis prodeat mulieribus) ſi quãdo id minimè fieri cõſpicati fuerimus, non tamen impudicitiæ notam, ac amiſſæ uirginitatis ſignũ cẽſendum omnino eſſe, nec minori ob id in pretio marito recenter deſponſatam mulierem habendam eſſe.

Superfœtatio ſuſpicienda. *Cap. XVI.*

EX ijs quæ in re medica ſuſpienda veniunt, non eſt poſtremo loco reponenda ſuperfętationis hiſtoria, quæ certè rarò contingens inter admiranda numerari meretur, ſed non minus admiratione vacat Galc. verboſiſſimum ſcriptorem nullibi quod meminerim de muliebri ſuperfętatione verba feciſſe, quem pariter ſecuti Paulus, & Aetius Galen. nedum ſectatores, ſed ſimiæ, ut ita dixerim, ne uerbum quidem huius rei poſteris ſcriptũ reliquere. Quinimo ſi Gal. dicta intimius perſcrutemur, illum ſuperfętationem non admiſiſſe potius concludemus, ſi quidem lib. 15. de uſu part. c. 7. tradidit, quod os matricis, quo tempore fęmina fert uentrem omnino eſt conſtrictum, & conglutinatum ita, ut ne ſpecilli quidem cuſpidem in matricis os queas mittere, quod pariter confirmat lib. 2. de ſymp. cauſis. c. 3. inquiens per nouem menſium tẽpus in prægnantibus ita os uteri conniuere, ut ne ſtili quidem mucronem admittat. eãdem ſententiam pluribus alijs locis protulit. Verum cum ſuperfętatio fiat in mulieribus, in quibus poſt primum conceptũ os uteri non clauditur ita ualde, clauditur autem poſt ſuperfętationes, quæ poſterius inſuper pariuntur teſt. Hip. lib. de ſuperfęt. quem librum Gal. non uidiſſe non eſt exiſtimandum, cõcludendum erit. Gal. ſuperfętationem uel nõ admiſiſſe, vel tanquam rarò contingentẽ omiſiſſe. Hanc tamen nonnunquam fieri teſtatur Piloſophorum princeps lib. 7 de hiſt. animal. c. 4. per hæc uerba. Mulier & equa omnium maxime animalium grauidæ coitum patiuntur, cætera vbi grauida fuerint

mares fugiunt, ea ſcilicet quorum natura ſuperfœtare more leporis recuſat, verum equa nunquam ſuperfœtat, ſed magna ex parte vnum dumtaxat generat, at verò in muliere raro quidem euenit, ut ſuperfœtet, ſed factum tamen aliquando eſt, qui itaq. longo poſt tempore ſint concepti nihilò perfici poſſunt, ſed præmaturis dolorem, quo ipſe, & primus fętus intereat mouet. Iam accidit ut facta corruptione duodecim ſuperfœtata puerperia egererentur at verò ſi proximè à primo conceptu, ſecundus ſit factus abſolui, edique poteſt quod ſuperfętarit; ut quaſi gemini naſci uideātur, quomodo Herculem, & Iphiclem procreatos eſſe fabulantur. Nam, id etiam conſtitit in adultera quadā, quæ alterum ſuo marito, alterum adultero ſimilem peperit; Iam & cū geminos quædam ferret, tertium ſuperfętauit, & cum tempus pariendi iuſtum iam eſſet primos uitales peperit, alterum quinto menſe eliſit, qui ſtatim mortuus eſt, altera cum primum ſeptimo menſe peperiſſet, qui mortuus eſt, mox duos iuſto menſium numero edidit: qui uixerunt. quædam etiam ſub abortum conceperunt, atque alterum abegerunt, alterum continuerunt, pertuleruntq. ad partum. Hact. Ariſt. qui etiam de re hac plura 4. de gen. animal. c. 5. ferè in eadem ſententiam ſcripſit. Et in Amphitrione plautina fabula quis nō legit de Iphiclo, & Hercule Ariſtotelicis plane germana. Conſtat itaque non ſolum ex Ariſt. dictis, ſed & Arabum Medicorum omnium mulieres ſuperfętare poſſe, quamuis Diuus Auguſtinus literarum ſacrarum quidem periti ſſimus, ſed in hac re minus Philoſophus, & Medicus lib. 5. de Ciuit. Dei oppoſitum ſenſerit, ſic ſcribens. Et in conceptu ubi & unum concubitum eſſe manifeſtum eſt, tanta naturæ uis eſt, ut cum conceperit fęmina, deinde alterum concipere omnino non poſſit, unde neceſſe eſt, eadem eſſe in geminis momenta, hactenus D. Auguſtinus, qui quidem excu andus eſt, cum medicinam minimè profeſſus ſit, cumq. Gal. Medicorum princeps lib. 15. de uſu part. ſcriptum reliquerit. Grauidis cur uteri os adeò conſtrictum ſit, ut nec ſpecilli quidem cuſpidem admittat, tempore uero pariendi adeo aperiatur, & dilatetur, ut integrum animal reddere poſſit, mirari quidem poſſum, intelligere autem non item, cum itaque mulieres aliquando ſuperfętare contingat, uidendum, quibus potiſſimum, & quo pacto id accidat. Raſis 22. cōt. Alſaharauius lib. pract. tract. 25. c. 23. Auic. 21. fen. 3. c. 17. mulieres eas ſuperfętare docent, quæ tempore prægnationis menſtruantur, nec obſtat quod Ariſt. lib. 7. de hiſt. anim. c. 2. ſcribat mulieres, quibus prægnantibus menſtrua fluunt, parere prolem minime uitalem, infirmāq. procreare, quæ uero ſuperfętant multoties ualidiſſimos fętus parere. Ariſtotel. namque dictum intelligendum eſt de mulieribus prægnantibus

tibus, quibus uſq. in poſtremum gerendi tempus menſtrua eueniunt, unde debilitari fętum accidit, minimeque uitalem in lucem edi, ſecus autem Arabum intelligenda eſt ſententia, mulieres inquam quæ primis menſibus geſtationis menſtruantur ſuperfętatione autem perfecta non amplius menſtruas purgationes patiuntur, has uerò carnoſa corpora, & pinguia habere ſcribũt, & eſſe multorum pilorum, & multi ſanguinis propter fortitudinem caliditatis earum, & huiuſmodi cũ ſuperfętant partus uitales edere poſſunt. Quinimo nonnullas nouimus nos, quibus ſecta uena ab aborſu præſeruabãtur, cũ eadem omiſſa aborſum pati ob ſanguinis copiam & caliditatem antea conſueuiſſent. Amat. Luſit. cẽt. 2. curat. 89. hiſtoriam recitat uxoris Iulij Folchi, quæ ob ſanguinis bilioſi redundantiam ſingulæ imprægnationis 3. mẽſe aborſum patiebatur, cui cum angi incipiebat extracta à media cubiti vena ſemilibra ſanguinis præſeruata eſt. Et Ant. Maria Betto in com. ſuis in 4. fen. P. can. Auic. cap. 20. ſic ſcriptum reliquit. Phlebotomia parua in pręgnante non eſt ipſa cauſa aborſus, quinimo vt ſæpè experientia noui, in pluribus talem phlebotomiam feliciſſime ſuccedere reperi, ut in magna ſanguis repletione, ex qua contingit aliquando mulierem aborſum incurrere, potiſſimum in principio, in quo non indiget embrio multa ſanguinis quantitate, in quo caſu utiliter imo neceſſario conuenit phlebotomia ad prohibendum aborſum ut in Illuſtri Comitiſſa Argentina vxore Ill. Comitis Guidonis de Rangonibus apparuit, cui in principio imprægnationis opus fuit ad minuendum ſanguinem, & prohibendum aborſum, mittere ſanguinem, quod etiam manifeſte apparuit in quampluribus mulieribus temperatura ſanguineis, in quibus contingit in primis menſibus menſes fluere fœtu reſeruato, & hoc eſt quod uoluit Auic. 7. coll. c. 4. Doctiſſimus Hieronymus Acrombonus in ſuo tract. de lacte parte prima ſic & ipſe ſcribit. Eſt autem hic diligenter, conſiderandum plurimas inueniri mulieres, in quibus ſanguis tantum ſuperabundat, ut tempore etiam quo grauidæ ſunt menſes ab eis prodeant, abſque aliquo embrionis nocumento, imò vidi aliquas, quę ex nimia ſanguinis abundantia fętum ſuffocabãt, & eis phlebotomatis ſeruatus eſt fętus. Et ego olim duas curaui mulieres pręgnãtes in altera quarum ſuffocati fuerant quatuor filij in 8. menſe, in altera uerò duo in 6. quibus interim dum grauidæ eſſent, iuſſi ſecari venã baſilicam dextri brachij in 5. menſe, & copioſè ſanguinem educi, & in ambabus ſeruatus eſt Fętus, non ſolum ſemel, ſed etiam pluries cũ grauidæ factæ fuerunt, & inciſa itidem in eis vena. Hoc pariter Nicolus ſe. 2. diſt. 1. c. 28. Auic. aut. confirmare uidetur. Quamobrem minimè audiendi Aloyſius Mundella epiſt. 28. & Donatus ab Altomari in particulari

ticulari huius rei quæſt. oppoſitum ſentientes ſcilicet in grauidis minime ſecandam venam pro præſeruatione ab abortu, quorum rationibus reſpondere omittimus, cum dixiſſe unico uerbo ſufficiat cum Ariſ. 7. Phyſic. ab experientia particularium accipi uniuerſalem ſcientiam, & ex 8. Phy. Quærere rationem, & dimittere ſenſum infirmitatē quandam eſſe intellectus, & ex com. eadem loco, quod omnis opinio, cui cōtradicit ſenſus, non eſt bona, cum itaque iam dictum ſit, quæ mulieres ſuperfętationi faciles, aptæque ſint, reliquum eſt ut modum aperiamus; Mulieres ſuperfętare ex Hip. ſuperius diximus quia à prima cōceptione nō probè claudatur os uteri, vel etiam nonnullis alijs ob nimiā in coitu delectationem os vteri quamuis in prima conceptione optimè clauſum rurſus apetiatur, quemadmodum colligi poſſe uidetur ex Ariſt. dictis. 4. de gen. anim. c, 5. & quod pariter uidetur innuiſse Au. locó citato. Dodonæus in ſcholio c. 91. Beniuenij ſcribit ſuperfętatio adeò quidem rara eſt, ut nonnullis impoſſibilis habeatur, cuius tamen manifeſtum in honeſti ciuis vxore exemplum apparuit. peperit hæc filium plenè geſtatum anno 1570. Decembris die 7. hora decima ueſpertina ſuccedentibus omnibus quæ ad fęlicem partum requiri ſolēt, poſtridie uero qui erat 8. eadem hora præter expectationem obſtetricis ac ſui ipſius peperit eadem fętum alterum ſed non dum quadrimeſtrem, utpotè cui neque oculi, neque nares, neque os paterent, quem idcirco poſt conceptum fuiſse ſatis manifeſtum, ſuperfętationis exemplum habet Gordonius cap. 2. partic. 7. Refert Nicolus ſer. 6o. tract. 1. cap. 22. hiſtoriam ſanè non contemnendam per hæc verba. Ego noui uxorem Zachariæ de Scarparia, quæ peperit maſculum, & hinc ad tres menſes peperit aliū maſculū, & bene uixerunt ambo, & unus fuit Spetiarius Florentiæ in burgo S. Laurentij. Hæc profectò hiſtoria admirabilis eſt cum Ariſt. 4. de gen. ani. 5. & 7. de hiſt. animal. cap. 4. ſcripſerit, quod ſi alter coitus proxime ab altero acceſſerit, enutrire, quod ſuperfętatum eſt utero gerēs poteſt, ſed ſi iam aucto conceptu coitus adhibeatur, ſuperfœtare quidem poteſt, perfici tamen conceptus ambo non poſſunt. Licebit hoc loco Recentiorum quorundam doctiſſimorū lapſum adnotare in loco Plinij interpretando, habet enim lib. 10. natural. hiſt. c. 63. quod Daſypodes omni menſe pariunt, & ſuperfętant ſicut lepores, & à partu ſtatim implentur, concipiunt quamuis vbera ſiccante fętu, pariunt non cęcos; Daſypodem leporem eſſe voluit Budęus, & quo loco legitur apud Ariſtotelem Δασύπυς, vertunt, interpretes lepus, attamen aliud eſſe Daſypodem animal à lepore, Plinij uerba manifeſtè oſtēdunt, quare Chriſtophorus Landinus, qui Plinium vulgarē fecit Daſypodē hoc loco vertit Taſſo, animal ſcilicet illud quod à Latinis

nis Taxus, & Melis quoque appellatur, ſed neſcio quo ſpiritu ductus cum per Daſypodes hoc loco crediderim ipſe interpretandum eſſe cuniculos, ut uoluit Cęlius in annot. quos omnium maximè ſicuti, & lepores ſuperfętare compertum eſt.

In coitu extincti. *Cap. XVII.*

NOuimus mulierem, ſcortum inſigne Lucretiam vocatam, quæ in coitu aliquando animo linquebatur; & quod maius eſt Iouianus Pontanus in opuſculo de obedientia memoriæ tradidit Beltradum cognomine Ferrerium Barcellonæ, quæ Hiſpaniæ Vrbs eſt in coitus actu expiraſſe. Et Plinius lib. 7. natural. hiſt. c. 53. ſcriptum reliquit Cornelium Gallum & Quintum Hererium Equites Romanos in venere obijſſe, quod & Valer. Max. lib. 9. cap. 12. pariter affirmat. Theodebertus Clotharij Francorum Regis filius maior, ad libidinem ſolutiſſimus in complexu pellicis mature diſceſſit, tradente Michaele Ritio Neapolitano lib. 1. de Francorum Regibus. Giachetus Geneua Salucianus ætate grauis in complexu puellæ, cũ qua venerẽ exercebat ventri illius hærens animam efflauit teſte Fulgoſ. lib. 9. c. 12. tradit quoque Petrus Damianus quendam Principem Tarentinũ, dum cum meretrice congrederetur, animam emiſiſſe. Tradit Fabius obſeruatum in Græcorum monumentis idem Pindaro nouem Lyricorum principi accidiſse, licet aliter ſenſerit Val. Max. loco ſupra citato. Tertullianus in Apologet. ſcribit & id contigiſse Speuſippo Platonico. Et extat epitaphium Menelai cuiuſdam in Venereo congreſsu mortui editum à Io. Secundo.

Inter opus medium laſciua morte ſolutus,
Hic ſitus eſt, & initiam Menelaus humum.

Herodotus libr. 11. tradit Phocenſium mulieres nimio ſtuprantium concubitu expiraſse. Et in ſacris literis legitur Iudic. 19. mulierem quampiam ex nimio virorum concubitu expiraſse. Quod quidem ſicuti rarò contingit, ita mehercle admiratione non caret, quãuis haud multum difficile ſit huius euentus cauſam perſcrutari. Iulianus Firmicus lib. Aſtron. 8. c. 6. Si pleiades, inquit, hoc eſt ſexta pars Tauri in occaſu fuerit inuẽta, & beneuolæ ſtellæ ſimul cum maleuolis hunc eiuſdem locum æquata radiatione reſpexerint, mors illis amœna proueniet: amœnã autem huiuſmodi mortem appellat, ad quam Propertius reſpiciens lib. 2. eleg. 1. ſcribit Laus in Amore mori. Et Ouidius 2. Amorum Eleg. 10. Fœlix,

Quem Veneris certamina mutua perdunt.

Dij faciant, læti cauſa ſit iſta mei:
At mihi contingat Veneris langueſcere motu,
Cum moritur, medium ſoluat & inter opus.

At nos id in Aſtrorũ vim & potentiã rejicere omittamus, vtpotè causã nimis remotã & fortè non verã, & medici & philoſophi cũ ſimus propinquiorẽ, & principijs noſtris cõuenientẽ cauſam perquiramus. Itaq. ſicuti triplex eſt hominibus finis, tot etiam modis illis voluptas accedit, quorum P. cum ſit indiuidui conſeruatio, data eſt naturæ voluptas quæ circa ſenſus verſatur. 2. eſt perfectio partis potioris animi ſcilicet, propter quod data eſt à ſummo opifice voluptas ipſius intellectionis, cuius finis eſt beatitudo, ad quam ſapientia eſt via. 3. Finis eſt conſeruatio ſpeciei, propter quem finem parata fuit delectatio quæ in venere percipitur, eiuſmodi autem, quæ ſit cauſa materialis, & inſtrumentalis eſt videndum, materialis cauſa, & efficiens eſt humor mordacitate quadam præditus, & ſpiritus multus calidus, inſtrumenta eiuſdẽ ſunt vaſa ipſis generationis membris inſeruientia, arteriæ ſcilicet, & venæ, quæ ab acrimonia quadam humoris pertranſeuntis pręſertim cum incaleſcit, & ſpiritus etiam ſuo motu titillationem excitantia voluptate afficiunt. Gal. teſt. lib. 14. de vſu part. c. 9. quod pariter Ariſt. lib. 1. de gen. anim. c. 20. & 2. eiuſdem c. 4. & particula 4. probl. 15. probl. affirmauit, cum itaque in venereo congreſſu euacuetur ſpiritus ſubſtantiæ plurimum propter delectationem; hinc fit, quod qui in coitu plurimũ delectantur in maiorem quoque debilitatem incidant. quemadmodum adnotauit Auic. fen. 20. 3. tract. 1. c. 11. & non ab re fen. 21. eiuſdem tract. 3. c. 15. docuit in mulieribus quandoq. ex ſpermatis acuitate, & caliditate adeo ſuperfluere coitus deſiderium, vt deijciatur virtus. Et Ariſt. ad Alex. ſcripſit coitum virtutum omnium eſſe deſtructiuum, & 4. particula probl. 6. 121. probl. ad ſeminis intemperatã emiſſionem ſequi corporis diſſolutionem, & debilitatem tradidit, quod & Gal. lib. de ſemine, affirmauit, quinimo Auic. 3. de animal. teſtatum reliquit, quod ex ſeminis exitu magis corpus debilitatur quam ſi quadrageſies tantus exiret ſanguis de eodem corpore. Hanc rem fuſius Gal. lib. 1. de ſemine c. 16. per hæc verba aperit, In coitu quidem teſtes ex ſuperioribus venis quicquid in ipſis ſeroſi humoris continetur id omne attrahunt, hæ verò cum à teſtibus, qui vehementiorem ipſis vim habent prædicto humore violenter priuentur, à ſuperioribus alijs, ipſæ etiam rurſus ſuperiores ab alijs, hæ à vicinis ſubinde trahunt, atque ita deinceps fit, vſq. dum in omnem corporis partem trahendi hæc viciſſitudo diffuſa omnibus animalis membris proprium alimentũ eripiat, attrahit enim ſubinde id, quod penitus eſt exinanitũ, ab eo quod plus

habet,

habet,quaſi violenter rapiens,cum igitur hoc ſemper fiat,& tanquam in chorea ſibi inuicem alimentum tradant, omnia animalis vaſa, & membra tantiſper euacuari neceſſe eſt,quoad repleatur,id quod potẽtiſſimũ eſt, atque hoc modo accidit, vt ijs in occaſionibus omnes animalis partes non tam ſeroſo humore, quam uitali etiam ſpiritu priuẽtur,ſi quidem hic quoque ex arterijs una cum genitali humiditate excernitur,nihil igitur mirandum eſt;ſi ij,qui immoderatius coitu utuntur imbecilliores euadunt, cum & uniuerſum corpus, utrorumque horum puriſſima parte fraudetur,& accedat etiam uoluptas, quæ uel ſola idonea eſt ad uitales uires diſſoluendas, ut nonnulli in nimia uoluptate affecti interierint. Hactenus Gal.ex quibus colligere poſſumus cauſam, cur nonnulli in coeundo uitam cum morte cõmutarint, nec non & propter quid meretrix illa ſuperius dicta, quæ ut Iuuenalis de alia meretrice dixit 2.ſatir.& laſſata uiris,nunquam ſatiata receſſit,animo in uenere deliquerit:Præſertim cum mulieres in uenereo congreſſu maiori delectatione corripiantur hominibus,ſi credimus Auic.aut. fen. 21.3.tract.1.cap.2.& Gal.in calce cap.6.lib.p.de ſympt.cauſ.Quãuis in oppoſitum ſit Hippoc.aut. lib. de genit. quo loco habet mulierẽ minus delectari uiro in coitu,& breuiori etiam tempore.Quod pariter ex Ariſt. colligere poſſumus,cum.4.de gener. animal. cap.5.ſcripſerit libidinoſiora eſſe, quæ corpora ſolidiora habent animalia, & quæ piloſiora ſunt,& huiuſmodi ſunt uiri magis quàm fęminæ,ergo quoque magis in uenere oblectari,dicendum præſertim cum ſæpe numero cõcipere mulieres nulla delectatione in uenereo congreſſu affectæ teſtimonio eiuſdem Ariſt.p.de generat.animal.cap.19.& 20.obſeruatum ſit;at nullus unquam homo generabit niſi oblectetur in ſeminis profuſione, uerum harum opinionum,quæ potior ſit, magiſque recipienda non ipſe facilè protulerim quamuis Tireſius utrumque ſexum expertus apud Ouidium lib.3.Metamor.ſententiam protulerit aduerſus Iunonem cum Ioue ipſius marito contendentem viros magis quam Mulieres in coeundo voluptate teneri,At experimentum comprobat modo mulieres, modo viros ſalaciores cæteris reperiri, prout vario particulari temperamento præditi ſunt. Nec illuc prætermittendum, quod Volater. lib.22. Anthe. tradidit, ſcilicet Ladislaum Apulię Regem,dum Florentiam pergeret,in itinere in coitu mulieris, quę medicatam vuluam opera Florentinorum habuit extinctum fuiſſe.

Coitus

Coitus ſymptomata admiranda. Cap. XVIII.

CIrca Veneris vſum contingunt nonnunquam accidentia quædam varia, quemadmodum experimento compertum eſt, quorum hiſtorias prętermittere haud quaquam decet. Dum ipſe medicinam facerem, exc. Medicus, Doctiſs.que Philoſophus fœlicis recordationis Franciſcus Valerius, qui peſte anno 1576. vrbem noſtram vaſtante dum magis alienæ, quam ſuæ vitæ curam gereret, extinctus eſt, me conſuluit vt ſententiam meam ipſi aperire vellem in caſu Illuſtris Iuuenis, qui in venereo congreſſu cum muliere ſemen emittere nequibat, quamuis in ſomnio, atque manibus perfricata mentula, vel nullo negocio excerneret. Quod pariter, & alteri M. viro vrbis noſtrę accidiſſe teſtari poſſumus, licet eorum nomina, cum adhuc viuant ſilenda eſſe decere arbitremur; Res profecto conſideratione digna. Id ipſe in verecundiam reijciebat, vel in fortem quandam imaginationem, neutrum tamen ſatisfaciebat, namque qui verecundantur, vel timent, potius à penis erectione prohibentur, quàm à ſeminis excretione, ita vt huiuſmodi ſe veneficiis petitos quominus coeant exiſtiment, In fortem vero imaginandi facultatem rem referre nimis longinquam, ac remotiſſimā cauſam aſſignare videbatur, Quamuis enim ſcribat Ioannes Mirandula, quod quidam non arrigebat membrum, niſi vapularet, idque imaginationi vehementi adſcribat, nihilominus pręnarratarum hiſtoriarum vicinior cauſa, eaq. magis medica eſt indaganda, cū itaq. vterq. patiens ex ſuperius dictis corporis temperamento frigidiori præditus eſſet, ſemen quoque in ipſis plus iuſto frigidius generari conijciebamus, ſicq. motui minus aptum, præſertim cum in congreſſu venereo multi ſpiritus, qui ipſum excalefacere, mobilioremque reddere poterant, conſumerentur præ nimio, & longo coeundi labore, ita ut ſemen progredi non poſſet, ſecus autem in ſomno, atque manuum exercitio, in hoc enim ex frequenti, aſſiduaque confricatione membrum maximè incaleſcens caliditatem teſtibus ac vaſis ſeminariis communicabat, minorique ſpirituum quantitati conſumpta ſemen eiaculari poterat quemadmodum & in ſomnis ex decubitu excalefacto corpore, præſertim circa renes, à quo loco materialiter ſemen initium ſumit, mouente uirtutem expultricem in ſomnijs ueneris imaginatione, extra manabat ſemen, cui ſententiæ noſtrę fauere videntur Auicen. dicta fen. 20. 3. trac. 1. c. 15. quo loco de coitus diminutione verba faciens inquit, Et quandoque propter paucitatem motus ſpermatis, & defectum eius à mor-

dicatione

dicatione excitante, ita ut quandoque fiat in quibuſdam ſperma plurimum, & cum coeunt non deſcendit propter congelationem ſuam, & polluuntur cum hoc in nocte, quoniam uaſa ſpermatis calefiunt in eis in nocte, quare calefit ſperma, & ſubtiliatur. Idem quoque Raſis lib. diuiſionum confirmat, nec non, & Hip. circa initia lib. de gen. Clarius tamen Aetius ex Ruffo ad calcem lib. 11. rem hāc aperit hiſtoriam tradens noſtris ualde ſimilem Adoleſcentis miniſtri domeſtici, qui confeſſus eſt ſe quando cum muliere rem haberet, ſemen effundere non poſſe, cum uero dormiret plurimum ei ſemen prodire; uiſum itaque mihi eſt, inquit Aetius, uaſa eius ſeminaria propter multam, una cum frigiditate humiditatem calefieri non poſſe, propterea quod caliditas in coeundo ad corporis ſuperficiem diffunderetur, in ſomnis uero amplius calefieret. propterea quod ſomni interna calefaciunt: nec minori admiratione, quàm riſu digna eſt altera hiſtoria, quàm ibidem recitat Aetius per hæc uerba. Adoleſcens quidam ad Nos acceſſit, & ſe vehementer coitum appetere confeſsus eſt, uerum vbi cōmiſceretur, ſemen emittere non poſſe, ſed flatus plurimos ſibi per ſedem erumpere, in hoc itaq. coniecturam feci vaſorum ſeminarium ſiccitatem adeſse, quod ipſum etiam adepta ſanitas demonſtrauit, nā poſtquam ipſe humida, ac boni ſucci dieta eſt vſus, ſemen emiſit. Conſimilem caſum ſe obſeruaſſe tradit Luſit. cent. 6. cur. 9. in ſcholio: cōgenerem hiſtoriam tradit Matth. de Gradis conſ. 3. de quodam qui cum volebat coire nō erigebatur illi membrum, ſed ſemē emittebat, cuius euentus cum cauſam ipſe minimè doceat, ſed dumtaxat medicamenta ad penis erectionem facientia præſcribat, Nos in ſtudioſorum gratiam aliquid de cauſa perſcribere decreuimus. Idque ex nimia vaſorum ſemen continentium laxitate proueniſſe crediderim quod præſertim contingere ſolet ex nimio veneris vſu, ac ex longa, diuturnaq. gonorrhæa, ſtatim enim ac ſe ad coitum accingit taliter affectus, imaginatione excitante naturā, ſemen emittitur, nec tamen membrum virile intenditur ex paucitate ſpirituum exinanito corpore ob nimiam, ac diuturnam ſeminis excretionem, hanc verò genuinam eſſe cauſam patere poteſt, ex hiſtoria, quā lib. 5. hum. fabr. cap. 15. tradit Veſalius cuiuſdam Patauij diſſecti, qui ante ſuſpendium inuoluntario ſeminis fluxu laborās hos meatus omnes laxos, apertoſq. habuit, eoſque potiſſimum qui ex teſtibus in deferentis ſemen vaſis reuolutiones, gyroſve pertingunt, ex quibus dextrum, & ſiniſtrum deferentia ſemen vaſa in veſicæ ceruicem terminantur. Scimus nos Claudium Gallum ex ſola Glandis ſeu ſuppoſitorij ex melle parati impoſitione ſemē emittere ſolitum, quod ipſe nobis pluries iuramento cōfirmauit. Scribit Fernelius lib. 6. de par. morb. ac ſymp.

ac ſymp.c.13.hiſtoriam cuiuſdam,qui ex ſola clyſteris profuſione ſemen eiaculari conſueuit & aliũ ſe vidiſſe, qui ex longa Gonorrheę cóſuetudine per inſomnia,atq. etiam cogitatione ſola purum ſanguinem nõ minori voluptate quam ſemen effunderet, quod illis quoq. qui vltrà modum re venerea vtuntur accidere ſolere teſtatur Ariſt. lib.1. de gener.anim.c.19.Nec mirum hoc alicui eſſe debet, quod ita ora vaſorum ſeminalium laxentur ex aſſiduo coitu,vt ſemẽ vel nullo negocio minime tenſo priapo extrà labatur,cum idem Fernelius lib.eodẽ c.10. ſcripſerit ex ſola cohibendi flatus conſuetudine non paucos diſſectione animaduertiſſe,quibus dilatatum Colon inteſtinum brachij amplitudinem adęquabat,& c.12.addit ijs qui iampridem nephriticis doloribus erant aſſueti vſq. adeò dilatatum vreterem aliquando cóperiſſe, vt in eum maior digitus immitti poſſet. Qui itaq. ex nimio coitu laxatis,refrigeratiſq. vaſis ſeminalibus in ſeminis profluuium incidunt,& ſi iuuenes ſint teſtimonio Aretæi lib.2.c.4.ſenilem habitũ induant neceſſe eſt,quippe qui ſegnes fiant,reſoluti,exanimes,torpentes,hebetes, imbecilli,recurui,ignaui,pallentes,albidi, effęminati, à cibis abhorrentes,frigidi,membris graues,& ſtupidi,cruribus impotẽtes,& ad omnia remiſſi,& languidi.Docet Auic.fen.20.3.tra.1.c.40.quod ijs qui molliori ſunt corpore,ac habitum reſolubilem poſſidẽt,multumq. in coitus actu oblectantur, ſi coitum frequentent,accidit quãdoq. vt vnà cũ ſemine fœces per anum emittant, multi namq. ſpiritus excernuntur, ex quo cum ad reſolutionem corporis ſint parati,fit vt multa copia ſpirituum excreta partes viciniores illis depauperatę deſtituantur,ſicque laxato muſculo inteſtini recti orificium ambiente,fœces in coitu quoque emittantur,quem caſum ſe obſeruaſſe in Andrea Traguri enſi ſcribit Alexander Benedictus lib.15.pract. cap.26. vi omni ad genitalia in Venere tranſmiſſa,ſubducto à ſede ſpiritu ex vehementi voluptate & naturali corporis imbecillitate, quibus deprauata eſt generatio aluum interdum ſolui ſcribit Ariſt.lib.1.de gener. animal.c.20. propterea quod excrementum eò ſecedit quod coqui,atque effici ſemen non poſſit; libet hoc loco recenſere nonnulla Pharmacorum genera non vulgaria,quæ mirum in modum ita ad coitum incitare mulieres,& homines ſcriptum legimus,vt in ſatyriaſim,& priapiſmum incidant,ſcribit Aem. Macer in lib. de herbarum virtutibus Satureiam herbam à Satyris Satyregiam iure vocatam,eo quod interius aſſumpta vel exterius applicata mirum admodum, nimiſq. homines in venerem pronos efficiat. Theophraſtus lib.de Fruct.4. refert ad rem veneream mirum in modum herbã pollere,quam Indus attulerat, non enim ſolũ edentibus, ſed etiam tangentibus tantum genitalibus vim vehementem

adeo

adeo fieri,ut quoties vellent coire,ualerent,& quidem qui vſi fuerunt duodecies coiſſe dixerũt;Indũ verò ipſum,qui magno,& robuſto corpore erat,ſepties decies, aliquando coiuiſſe (Cardanus lib.de Plantis legit ſeptuageſies) fatentem licuit audire,uerum emiſſionem ſeminis guttatim fuiſſe,demumq. in ſanguinem deueniſse,mulieres uero uehementius excitari ad libidinem cum eo medicamine vſæ fuiſsent.Hanc Theophraſti herbam Satyrion Indũ vocari tradit Cælius Rhodiginus lib.14. lect. Antiq. c. 8. qui etiam ſcribit ibidem in ſyria compertam herbam eiuſdem poteſtatis quam nuncupari tradit Bucheidem.Iulius Cæſar Scaliger de ſub. ad Cardanum exercit. 175. ſcribit in Atlantis iugis occidentalibus, quæ pars ſarnag ab incolis nuncupatur radicem quandam reperiri,cuius eſu ad venerem augendam, continuandamq. mirificè corroboraretur:Quin aiunt ſuper eam ſi quis vrinam reddiderit, illicò turgere libidinibus, Virgineſq. quæ præſunt paſcuis,ſi ſuper ea ſedeant,aut urinam faciant,eis perinde rumpi naturę membranam, ac ſi à viro fuerint vitiatæ.In ea pariter Indiæ prouincia, quæ ſub terra laboratoris eſt uerſus Iſthmum, Dariem arborem eſse ſcribit idem author,pyri facie,& magnitudine perpetuò folio viridiſſimo, nitidiſſimaq. ſuperficie,fructus quoq. pyri ſpetie,ſed colore uiridi,etiam cum maturus eſt,medulla intus concolor,dulcis pinguis butyri ſapore, quę adeò validos efficit ad coitum, ut propius miraculo ſit eius efficacia, Agnacat illi nomen eſt,Author lib. de plantarum Indicarum hiſtoria lib.2.c.25.meminit de plãta Bangue Cãnabi haud abſimili, niſi quod huius ſemen Cannabino minus eſt,nec ita candicãs ut illud, nec huius ſtolones lignoſi vllo cortice veſtiuntur,contraq. in Cannabi huius Indi ſemen,& folia edunt,ut fiant in Venerem procliuiores,ex hac planta colligunt ſuccum Bangue pariter appellatum folijs contuſis, interdum ex ſemine,cui nonnulli admiſcent Fauſel uirentem,aut nucẽ muſcatam & macim interdum Gariophylos,interdũ camphorã, alij ambram,& Moſchum, pleriq. opium,ut Mauritani. Scaliger loco citato de Anfiara,quo ad excitandam venerem Indi,& Turcæ frequẽtiſſimè vtuntur meminit,Opium uero hunc eſse,ſe à nauigantibus Indiæ pro certo intellexiſſe,idq. etiam à Nicolao Brixiano præfecto ſtabulis Regis Nauaræ,qui in Ponto, Bythinia,Cilicia diu egit.Hoc etiam Cardanus lib.de ſub.affirmat,vocatq. ob id opium,Nicolaus Monardes parte 2.ſui trac.de medicamentis,quæ ex Indijs afferuntur c.de Tabacho Amphionem eſſe opium Indis ſtatuit;nam Indi in Hiſpaniam deuecti petentes Amphionẽ uiſo opio à ſeplaſiario oſtenſo illum ſe petere affirmarũt. Ant. Geufræus, qui Gallice Turcicam hiſtoriam deſcripſit, quam Guilhelmus Godeleuęus latinã reddidit, & qui per annos treſ-

decim apud Turcas captiuus ſeruilem vitã duxit, Afion,quo ipſi vtuntur Pharmacopolis opium eſſe teſtatur; vnde mirandum Amatum Luſitanum cent. 2. cur.18. dicentem Amphionem quo Turcæ ad libidinem incitandam in cibo fabæ magnitudine vtuntur nõ papaueris, ſed herbæ cuiuſdam ſuccum eſſe: ſcribit Garcia ab Horto Proregis Indiæ Medicus cap.4. lib. de hiſt.aromatum, & ſimplicium Indiæ à Carolo Chluſio è Luſitanica lingua latinitati donate,vſum opij plurimum eſſe per vniuerſam Mauritaniam,& Aſiam,ſiquidem eius vſui ita aſſueuerunt,vt eo abſtinentes periculum vitæ incurrant, quod ſane admiratione non caret, quando quidem adeò ſomniferum, & ſtupefactiuum eſt,vt etiam,qui eò vtuntur dormitabundi plerunq. videantur. Itaque ſolent qui eius facultates intelligunt exiguam quãtitatem ſumere, alij verò pleriq. liberalius eo vtuntur,vt laſſitudinẽ ex laboribus, animiq. faſtidia tollant,non autem vt proniores in venerem efficiantur,vt ſtulti quidam credunt, quoniam opium non modo venerem non ſtimulat,ſed potius eius ſtimulos infringit ſua frigiditate, & vaſorum ſpermaticorũ cõſtrictione,& nõnullos Luſitanos noui, qui eius eſu debiles, & impotentes effecti ſunt. Geufræus hiſtoriæ citatæ lib. 2. huic Garciæ opinioni fauere videtur inquiens Turcis Amphionem omnem metum, ſolicitudinem, curam, & anxietatem eximere, verum ſiue in hunc,ſiue in illum vſum Indi, & Turcæ opio vtantur,mirandum ſanè maximè,quomodo non moriantur magna in Doſi illo deuorato, ſiquidem Garcia loco citato tradit,quod Doſis communis apud iſtos eſt à viginti ad quinquaginta grana hordei, & ſubdit; Noui autem Coraſonem quendam à ſecretis Sizamoxæ, qui ſingulis diebus tres laminas opij ederet,quæ penderent decem drachmas & amplius, & licet ſtupidus,& dormitabũdus ſemper videretur, aptiſſimè tamen,& doctè de omnibus diſputabat. Monardes loco citato ſe bis in Vrbe Siuilia vidiſſe teſtatur,binos Indos qui cũ quiete ſe reficere volebant poſt multos labores,vel cũ laborandum eſſet,à ſeplaſiario ipſo præſente Ochouam opij coemiſſe,quam duobus vicibus innoxiè deuorabãt. Ludouicus Duretus in Scholio c. 5.lib.2.prac.Iacobi Hollerij refert ſe vidiſſe ab Hiſpano in ſummo æſtu ſemiunciam opij ſine noxa deuoratam. Huiuſce rei euentus ſuperius dictos,quis non admiraretur. cũ opium omnibus ſtupefaciẽtibus fortius ſit teſtimonio Auic.fen.4.P.c.3. Gal.què dixerit 8.lib.de comp.medi.ſec.loc.c.3.opium mortificare corpora,& in frigiditatem immedicabilem reddere, quod etiam pluribus experimentis confirmare libet, Raſis.9. cent. ſcribit ſe vidiſſe ex ſuppoſito opio quoſdam mortuos fuiſſe,& Gal.2.de mor.vulg.aſſerit,quod ſuppoſitum fuit opium in ano quorundam ad mitigandum dolorem, ex

quo

quo mortui ſunt,& Auic.in cura fluxus ſic ſcribit.Vidimus qui ſuppoſuit ſibi collyriũ (eſt autẽ collyrium Auic. ſuppoſitorium) ex opio,& mortuus eſt.Gatinaria lib.ſuæ prac. c. de cura ſodæ colericæ ſcribit ſe vidiſſe in quadam muliere nobili,quę cũ ſtetiſset per plures dies,quod non dormierat,Medici decreuerunt,vt illi ſupponeretur collyriũ quodam lõgum opiatum, quod cum fuiſſet factum,ſtatim cępit dormire, Medici autem præceperant ancillis quod cum cępiſſet dormire extraheretur illud collyrium,quæ ipſum omittentes, & non extrahentes taliter profundata fuit in ſomno,quod nunquam euigilata eſt, imò perpetuò dormit.Nicolus ſe.2.c.11.ſcribit ſe vidiſſe puerum,cui ſuppoſitum fuit opium propter Teneſmonem extinctum fuiſſe. Ant. Betta in ſuis com.in 4.fen.P.c.Auic.tradit a ſe viſum,ꝙ quędam de Mutinenſi familia Charandinorum cum iam per multos dies uigilaſset, & nullo leui ingenio potuiſſet dormire, iuſſit Medicus ſibi imponi ſuppoſitorium cum notabili quantitate opij,ex quo factũ eſt vt per diem,& noctem profundiſſimo ſomno dormierit,à quo tandẽ multis adminiſtratis auxilijs releuata eſt,& ſi per multos annos poſtmodum uixerit,ſtupida tamen,& ueluti amens remanſit. Scribit quoq. iterum Nicolus ſe.2.ſum.2.trac.1. c.15. Et ego uidi puerum cui ſuppoſitum fuit opiũ propter Tenaſmonem,& mortuus fuit puer. Et vidi uirum in ſenectute conſtitutũ cui immiſſum fuit clyſtere cum opio propter ſedare dolorem colicum immẽſum,quem patiebatur homo ille, & mortuus fuit. Alex.Benedictus lib.3. c.6.part. morb. Scribit Patauij accidiſse quod Iuſtinianus Patritius Venetus in dentis cruciatu,conuellere iuſſit molarem vnum ex magnis dentibus,& cũ dolor ingens perſeueraret ſuadentibus nonnullis opio,ꝙ oleo confecerat ſæpius in cauum indito ſupremo ſomno correptus fuit,quod pariter repetit lib.7. c.17. Cardanus lib.de ſub 18.ſcribit de quodam equite,qui cum in equeſtri certamine victor extitiſset depoſita galea vt reſpiraret ab inuidis copioſo intus illito opio extinctus eſt, nã ex calore galeæ tùnc ſpiritus hauſere, quicquid ſpiritus pernitioſi intrà caſſidem continebatur,calore autem uenarum oſcula omnia patebant,vnde ſtatim receptus intrà penetralia capitis eſt extinctus. Si itaq. ſuppoſitum opium, vel exterius illinitum interimere facile poteſt, quanto magis interius hauſtum , & in magna copia:ſcribit Leuinius Lemnius de occult.nat.mirac.lib.2. c.51. opiũ ad binas tresve drachmas exhibitum ex vino meraciſſimo mortẽ cõmeritis exhibitũ, illos exhilareſcere incipere potione hauſta ueluti riſu ſardonio perfuſos,mox in ſomnum,ſoporemq. reſolutos morte ſopiri,tanta ſiquidem pernicitate opium uenas ac uitalia corripit,ut diſſecto eorum,qui illo potionati ſunt corpore,cordi adhæſiſse compertum

tum ſit. Qũo itaq. ſuperius alati Indi, & Turcæ, Luſitaniq. tam grandem opij quantitatem aliquando ingurgitent ſine notabili noxa id in conſuetudinẽ Garcia, Monardes, & Duretus referunt, quod profectò ſicuti veriſſimum eſſe crediderim, ita quoq. opium apud ipſos minus frigidũ reperiri auſim affirmare; & ſi enim in opio à prædominio partes frigidæ dominentur, nihilominus, & partes calidas obtinere, eo qđ amarum, odoratumq. ſit concludendum, præſertim cum opium in ore detentum linguam veſicet, quemadmodum teſtatur Petrus Andreas Matheolus in ſuis com. in Dioſcoridẽ; ſi itaq. papauer altiori loco, ſub calidioriq. Cęlo naſcatur, opium ex illo paratum partes calidas multiplices obtinebit, quæ aliarum frigiditatem infringent, ſecus autẽ ſi naſcatur papauer humiliori ſolo, ac in frigidiori regione, magis partes frigidæ multiplicabuntur, quod non ſolum experimento quotidie cõprobatum eſt in aliis plantis, ſed & teſtimonio Theophraſti probari põt, qui tradit Chios cum ſuccum Cicutæ alicui morti dãnato propinare volebant, eligebãt cicutam, quæ loco humido, ac vmbroſo proueniſſet, vtpotè quę ad mortem ſua frigiditate inducendam efficacior eſſet, Iulius Cæſar Scaliger de ſub. ad verſ. Cardanũ exer. 152. teſtatur Ligures Taurinos cicutæ radices in acetarijs pro delicijs habere, addito ẽt ſalubritatis elogio, tantum abeſt vt illis nocumentum inferant, quia naſcitur in regione illa calida, & locis montuoſis, quæ tamen Franciſcũ Trapolinum præceptorem Petri Pomponatij affinis mei, & ſui ſeculi Philoſophorum Phęnicem Patauij loco Petroſelini comeſtæ, interfecerunt. Addamus ad hæc Turcas ſuum opium conficere ex papaueris albi ſucco, quem per multos ægros longè, lateq. ſerunt, ſuccumq. promunt teſte Scaligero exerc. 154. & 175. Ita & Bellonius lib. 3. obſeruationũ c. 15. tradit opium abundantiſſime cogi ex papauere candido tota Paphlagonia, Cappadocia, & Cilicia, apudq. Turcas, & Perſas ſummo eſſe in vſu, non tamen ab eis communi vſu ſummi ſupra drachmæ vnius pondus. Hoc autem papauer ſatiuum album Gal. lib. 7. de ſimpl. med. fac. mediocriter ſomnum conciliare, cæteriſq. papaueris ſpetiebus minus refrigerare docet. Hincq. iure ſcripſit Frãciſcus Alex. in ſuo Apolline radio 1. c. de papauere, ex huiuſmodi papauere Genuæ, Neapoliq. pulmentaria fieri, quibus veſcuntur ad ſatietatem vſque, nec tamen vnquam ſomnolentiores fiunt, quod pariter affirmat Mathiolus euenire Montium Tridenti incolis Auſtriæ, & Carinthiæ habitatoribus, qui papaueris huius multam copiam ſerunt, vt illius ſeminibus pulmentaria conficiant, quæ apud ipſos in continuo ſunt vſu, abſq. eo quod vnquam ſomno ob id capiantur: In vrbe tamen noſtra Turca captiuus Illuſt. Comitis Bonifacij Torelli à ſeplaſiario ſub æde ipſius Co

mitis

mitis commorante, coempto opio, eoq. deglutito extinctus eſt. Non caret admiratione quod ex vulnere in capite inflicto coeundi omnis facultas ablata fuerit. Nicolus 5.6.c.6. ſcribit de mente Iudęi, cuidam in capite percuſſo ſtatim defeciſſe coitum; quod & Auicen. fen. 20. 3. tract. 1. cap. 15. & Raſis 24. cont. affirmant: Quamobrem Platonis ſententiam veram eſſe dicendum, qui in Timæo ſemen à cerebro, & ſpinali medulla ortum ducere ſcriptum reliquit; quam etiam ſententiam ſequutum fuiſſe Hippoc. videtur lib. de nat. oſſium, & lib. de genit. & lib. de natur. hum. Apud Romanos quoque ſemen à cerebro decidere receptum fuiſſe ex eo patere poteſt, quod qui nimia venere vterêtur, caluescere dicerentur; Vnde illud in Iulij Cæſaris Triumpho Scomma proclamatum fuit. Romani ſeruate vxores, Męchum caluum adducimus, Ita, & cuidam petulantiſſimo hiſtrioni poſt funus diſſecto capite, exiguam cerebri portiunculam repertam fuiſſe tradunt. Quod pariter confirmare videntur ea quæ ab Hippoc. & Gal. Aphor. lib. 6. 18. Aph. ſcripta leguntur, Spadones ſcilicet & pueros non caluescere. Addamus illos, quibus poſt aures venæ diſſectæ fuerint ignauos, & imbecillos euadere, quod Principibus Scytharum accidiſſe teſtatur Hippocr. lib. de loc. affect. quam ſententiam etiam confirmauit Auicen. 20. 3. tract. 1. cap. 3. Nec tamen negandum quin etiam ab alijs corporis partibus ſecerni poſſit ſemen cum id Hippoc. lib. de loc. & aquis, & lib. de dieta. 1. & de morb. mulier. 1. apertiſſimè ſcripſerit, quam ſententiam etiam ſequutus eſt Ariſtot. in probl. part. 4. probl. 21. quamuis 1. de gener. animal. cap. 18. eam, vel potius modum ſecretionis, & generationis ſeminis confutare videatur, quod vel ex eo dumtaxat ſatis comprobari poteſt ſemen genitale, ſcilicet ab omnibus corporis partibus procedere, eo quod à ſanis quidem ſanum, à morbidis morboſum, unde ex cæſijs cæſij, ex caluis calui, ex diſtortis diſtorti generantur Hip. auth. lib. de locis, & aquis, & vt Ariſt. lib. 1. de hiſt. anim. c. 12. recēſet, iam enim cum parentes cicatrices haberent, filij quidam parte eadem ſui corporis idem habuerunt, & Chalcedone cum pater brachio eſſet compuncto, filius idem retulit, confuſa tamen nota, minusq. explanata, ſic vitio ſeminis ex podagricis podagricos, ex elephanticis elephanticos, & ex phthiſicis phthiſicos filios ortum trahere vnanimi ſententia confirmant medici, & experimentum comprobat. Quid amplius, non ne pluries obſeruatum ex eodem ſemine filios procreatos, eadem paſsos fuiſse. Fernelius de part. mul. & ſymp. lib. 6. ſcribit de quodā Senatore, qui ex coniuge ſana liberos omnes ſuſcepit ſurdos, atq. mutos. Nouit vniuerſa Ciuitas noſtra præteritis annis Aromatarium ad inſigne trium clauorum omnes filios generaſse cōtortis pedibus ad par-

tes internas crurum, ita vt pedum digiti inuicem opponerentur, quin viſum aliquãdo omnes vnius patris, & matris filios eodem morbo interijſſe, Ita adnotauit Nicolus quod cuidam nobili omnes filij moriebantur Epileptici, & quidam vir Doctus. Scribit filios omnes Laurentij Gadij vno, & eodem morbo interemptos, & vno mortuo, & diſſecto plures veſiculas tum in pulmone, tum etiam in hepate adinuentas. Semen itaq. ab omnibus corporis partibus decedere, potiſſimùm verò à cerebro, & ſpinali medulla prouenire exiſtimãdum; potiorem tamen illius partem cęleſti virtutis informatiuæ energia imbutam 3. turgere ſpiritu à cerebro, hepate, & corde ipſi communicato, ob id fortaſse Ariſt. ſeminaria vaſa ſanguine carere, & ſpiritibus repleta eſſe tradidit, quamuis ſanguinem materiam ſeminis eſſe non ſit ambigendũ, quod & ea ratione probari poteſt, quod ſimiles non ſolum corpore ſed & moribus plerunque ſolent eſſe filij parentibus vnde Catullus in Epithalamio Iuliæ & Manlij. Liberos date, non decet tam vetus ſine liberis Nomen eſſe, ſed indidem ſemper ingenerari. Et Horatius lib. 4. Carm. Ode 4. Fortes creantur fortibus & bonis, eſt in iuueneis, eſt in equis patrum Virtus, nec imbellẽ feroces Progenerant Aquilæ columbam. Et Pindarus Ode 8. φυᾷ τὸ γενναῖον Ἐπιπρέπει ἐκ πατέρων παισὶν λῆμα. ideſt Natura generoſum Adiacet ex patribus, liberis fiducia. Et Liuius lib. 21. Miſſus Annibal in Hiſpaniam, primo ſtatim aduentu omnem exercitum in ſe conuertit. Amilcarem viuentem redditum ſibi veteres milites credere, eundem vigorem in vultu, vimq. in oculis, habitum oris, lineamentaq. intueri. Et lib. 5. En vobis iuuenem effigiem, atque imaginem patris referentem. Vnde formoſa mater formoſos parit liberos, ita Iuno Vergiliana alloquitur Aeolum:

Sunt mihi bis ſeptem præſtanti corpore Nymphæ,
Quarum quæ forma pulcherrima, Deiopeiam
Connubio iungam ſtabili, propriamque dicabo,
Omnes ut tecum meritis pro talibus annos
Exigat, & pulchra faciat te prole parentem:

& refert Bebelicus extare adagium apud Germanos ex turpi vacca, turpem generari Vitulum. Martialis lib. 6. Epigrammatũ ad Nepotẽ.

Et tibi quæ patrij ſignatur imagine vultus.

Huic capiti Colophonem iam ponamus Hiſtoriam ex Ioan. Baptiſtæ Ignatio Romanorum Principum lib. 2. decerptum ſubſcribentes. Imperauit Heraclius annos xxxj. nouo morbi genere perijt, virili membro ſemper ita diſtento, vt quoties meieret, lotio vultum aſpergeret, niſi obiecta tabula id prohibuiſset; creditum eſt hæreſeos Monothelitarum in quam inciderat, & nequitiæ ſupplitium luiſſe, nec minore

admi-

admiratione caret quod Cęlius Rhodiginus lib. 2. lect. antiq. c. 15. ſcripſit, nempe quendam fuiſſe, qui quo pluribus uerberibus afficeretur, eò ardentius atque impetuoſius in concubitum præceps ferebatur. Quinetiam Otho Brumfelſius in Onomachico Medicinæ in verbo coitus, tradit apud Monachum Bauariæ quēdam tunc ſuperſtitem, qui cum vxore ſane rem habere non poterat niſi antea acriter cæſus, cuius rei cauſam (niſi in Aſininam naturam referamus) exiſtimamus, quod cæſo corpore natura inſurgeret ad expulſionem rei nouæ, & ita ſeminis etiam eiaculationi eſset vnà adminiculum in viro ſalaci quidem natura, ſed hebeti expultrice facultate prædito, & etiam ſemine craſſitie plus iuſto & motui inepto.

Purgationis ſuppreſſæ accidentia notatu digna. Cap. XIX.

Conſueuit natura tum mulierum, tum uirorū corpora per quaſdam expurgationes emundare, quæ ſi ſupprimi contingat, mirum dictu quot mala excitare ſoleant. Si quidem mulieres menſtrua purgatione donauit, quæ ſi cohibeatur menſes ipſos uomitu reijci contingit, ac ſi rurſus reuertatur, eorum vomitio tollitur, dicente Hip. aph. 32. 5. li. Mulieri ſanguinem euomenti menſtruis erumpentibus ſolutio, quod pariter Celſus lib. 2. aph. 8. cōfirmat. Ant. Muſa Braſauolus teſtatur in explanatione præcitati aph. ſe curaſſe religioſam, quæ ſingulis mēſibus imminente purgationum tempore ſanguinē euomebat, cui ſuppreſſorum menſium fluxum euocare ſtuduit, ut illam met à ſanguinis per uomitū reiectatione liberaret; quibuſdam enim mulieribus menſtruas purgationes retētas per vomitū reiectas teſtatum reliquit Rabi Moyſes ſec. 24. Aphor. meminit Beniuenius c. 41. mulieris, quę urgebatur acerbiſſimo capitis dolore ex retentis menſtruis, quibus vomitione propulſis illicò ſubleuabatur, quod ſæpius fecit donec ſecta tali uena ritè fluentibus menſtruis ſanata eſt, & Amat. Luſit. cent. 2. curat. 17. hiſtoriam deſcribit uxoris cuiuſdam Germanæ enixę, cui cum per uteri uenas purgationes non exirent per os, & nares ſanguis copioſus effluxit, quo facto à ſymp. quibus detinebatur leuata fuit. Idem author cēt. 6. cur. 49. aliam hiſtoriam recenſet puellæ cuiuſdam filiæ Nicolai Sergij quindecim annos natæ, quæ quotidie duodecies ſanguinem excreabat, qualibet autem hora ſemel, noctu verò nūquam ſanguinem excreabat, ſanguine nempe menſtruo, qui eo tempore deficiebat ad partes altiores obrepente, & per uenam paruam & exilem œſophagi altiori

parti complantatam exeunte. Ita Aretæus lib. & cap. 2. de exitu ſanguinis ab ore uerba faciens, Inquit, Id genus autem repentini exitus plerumque fœminis, quibus menſtrua non reſpondent euenire ſolet, idque ſingulis menſibus euenit. Ijſdemque menſtruæ purgationis circuitibus apparet, nec non ijſdem ſtatis ceſſationis diebus ſupprimitur, ac niſi mulieri laboranti ſuccurratur per multos circuitus ſanguinis emiſſio reuertetur. Verum non ſolum ad partes iam dictas natura quandoque ſuppreſſos menſes tranſmittere conſueuit, ſed & ad vbera ipſa non ſine inſigni noxa, quod Hipp. aph. 40. lib. 5. affirmare uidetur dum ait. Quibuſcunque mulieribus ad mammas ſanguinis colligitur, furorem ſignificat, quod & ſi Gal. in com. nunquam ſe uidiſſe affirmet, non deſunt tamen recentiores qui id ſe obſeruaſſe teſtentur. Luſit. cent. 2. cur. 21. in binis mulieribus Luſitana vna, Itala uero altera id uidiſſe ſcriptum reliquit. Et Braſauolus in com. hiſtoriam ſcribit quam ut pote non frequenter uiſam omittere nolumus; tradit itaque ſe uidiſſe mulierem, à cuius vberibus fluebat ſanguis lactis loco, quod eueniſſe ſe exiſtimaſſe inquit, quod binos gemellos lactaret, qui adeò uehementer lac ſugebant, ut non ſinerent ſanguinem in lac uerti ſicuti, & ijs contingit, qui nimia utuntur uenere, quibus ſanguis exit, qui in ſemen conuerti non potuit. Non ſolum autem prænarrata incommoda retentis menſibus mulieribus ſuperuenire ſolent, ſed & alia quamplurima quemadmodum Galenus pluries latiſſimè protulit. Meminit Luſit. cent. 1. curat. 34. vxori ſarcinatoris, quæ in partu à menſibus non bene purgata melancholica euaſit, & cur. 41. Vxoris Aſcanij à Cornu, quæ ob menſium retentionem incidit in linguę craſſitiem, vt uix loqui poſſet, & in capitis dolorē, ſpatularum, ac lumborum grauedinem, membrorum fractionem, ac laſſitudinem, mentis inconſtantiam, cum fatuo riſu. Nō deſunt uiri quibus inſtar menſtruorū ab hemorrhoidis ſang. ſtatis temporibus fluere conſueuit, quo fluxu ſuppreſſo in uaria mala delabi conſueuere. Adducit Ant. Zimara in tabulis in dictione mēſtrui, & ſeminis eādē naturā eſſe, Themiſtij authoritatem in com. c. 10. l. de ſom. Ariſ. quod viri etiā ſua menſtrua patiuntur, & ſubdit. ego uerò noui quendam qui ſingulis mēſibus ſanguinē hemorrhoidalē patiebatur, & erat iam octuagenarius. Veſalius & ipſe lib. fab. hu. 5. c. 15. meminit cuiuſdā quis ſtatis uicibus, ut mulieres ſuis menſibus ſanguinis fluxum ex venis in anum pertinētibus vexari conſueuerat, & cum ex nigro arquato Iecoriſq. mira duritiæ perieſſet, num portæ rami an cauæ hūc ſanguinem euacuarent indagaturum illum diſſecuiſſe, atq. venæ portę ramum ſub coli inteſtini fine, & tota recti longitudine in meſenterio ductum pollicis ferè craſ-

ſitiem

ſitiem æquantem, & ſanguine turgentem animaduertiſſe Luſit.cur.3.
5.cent. ſcribit Ioannem Baptiſtam Propolam annos natum quinq. ſupra quadraginta ſingulis menſibus per hęmorrhoides, uti mulieribus menſtrua contingunt, ſanguinis euacuationem copioſam habuiſſe. quæ cum conſtringeretur nec ſolito modo flueret per os ſanguinem, abſq. tuſſi, & febre ſubflauum, & rubrum multum coaceruatum emittebat, cui ad apertis hęmorrhoidibus ipſe ſanatus eſt. Ita & Hip. lib. 3. morb. popul. tradidit hiſtoriā Alcippi, qui quū haberet hęmorrhoidas à cu ratione prohibebatur, curatus inſanijt. Scribit pariter Luſit. cent. 2. cur. 13. Angelum de Prato ſanguinē copioſum per hęmorrhoidas emit tere conſueuiſſe, cui cum multa peracta eſſent remedia ex toto cohibitus fuit, ita ut ineunte vere ſanguinis per os reiectatio ſuperueniret, qui adapertis hæmorrhoidibus incolumis ab hac ſanguinis expuitione vixit. Vnde meritò Hipp. 6. Aph. 12. inueteratas hæmorrhoidas non omnes ſanandas eſſe docuit, ſed vnam ſaltem derelinquendam, nō ſolum enim ſi omnes claudantur Hydrops & Phthiſis, ſed per multæ aliæ præter naturam affectiones ſuccedere ſolent, ut Gal. lib. de atrabi li, & lib. de ſec. venæ ad Eraſiſt. tradidit. Nec audiendus Aetius, qui omnes ſanari tutò affirmat, dummodo patiens recta victus ratione utatur, nullus enim reperiri poteſt, qui quantumuis recta victus ratione vſus fuerit, excrementum non aggreget, præſertim in ijs, quibus per multum tēpus ſanguis per hæmorrhoidas fluxerit, quod mem brorum naturalium nō probam conſtitutionem, & imbecillitatem arguit, hinc iure Gal. in explicatione verborum Hipp. 6. epid. Curati importunè multi ſubito ijs morbis correpti ſunt & grauiſſime, importunè curatos interpretatur qui neq. phlebotomia, neq. medicamēto ſubducente per interualla exhibito, vel exercitationibus vacuantur, licetq. Gal. ibi ſentire uideatur hęmorrhoidas quidē omnes tolli poſſe, ſed non ἀθρίως, addit tamen oportere κατὰ περιόδους corpus euacua re phlebotomia, medicamento, & exercitio, vt pote qui ſciret, haud ſo la quantumuis recta victus ratione ſeruata, enarrata incommoda vitari poſſe, quod perperam Aetius opinatus eſt. Non ſolum autem præmemoratis euacuationibus ſuppreſſis quā plurima mala conſequi obſeruatum eſt, ſed & alijs cohibitis purgationibus à natura tentatis. Refert Victorius Trincauellius lib. 2. de curand. par. aff. cap. 6. quod fuit accerſitus ad uidendum puerum agentem duodecimū annum, qui vexabatur comitiali morbo, & paulo antequam ab acceſſione corriperetur percipiebat à pede aliquid, quod tum neſciebat quale nā eſſet exponere, ad genua aſcendere, moxq. ad coxam; indeq. paulatim ſerpēs ad caput pertingebat, & ſubinde ille ſtatim cadebat, neq. per octauam

horæ

horæ partē aliquid ſentiebat illud autem propterea illi euenerat, quod cum ipſe & pater eius ſcabie laborarent, abſque corporis expurgatione inuncti erant facili, & vulgari lenimēto confecto ex reſina laricina, ſale, ouiq. uitello, & ſucco limonum, & à 3. vnctione puer cœpit percipere aſcenſum illius rei, pater verò palpitationem quandam in dextero brachio, & quaſi ſaltum rei cuiuſdam per muſculorum partes, quāobrem pater ſtatim ab vnctione ſe continuit, ac paulatim deſijt ea palpitatio, uir enim validior erat, puer uero & tenerior, infirmiorque, ſed & ipſe tandem aliquot poſt annos varijs remedijs, & ſeruata commoda victus ratione ab eo morbo liber euaſit. Luſit. cent. 2. cur. 33. ſcribit quod Iuuenis quidam Florentinus cum ſcabie uniuerſum eius corpus occupante fœdaretur, ex vnguento cui Arſinicum mixtum erat præter medicorum conſilium ſe illeuit, eumq. in lecto decumbētem mortuum domeſtici inuenerunt, & ſubdit alterum nouimus, qui ob ſimilē factam iniunctionem in inſaniam deuenit, adeò vt ipſum vincire oportuerit, ut cum quodam die abſentibus famulis ſe à vinculis extricaſſet furēs impetuosè per feneſtram ſaltauit, & alterum crus fregit, ſed poſtea remedijs adiutus ab utroq. malo ſanus factus eſt, ſed & alterū nouimus cui ob illitionem ſimilem tubercula quædam exorta ſunt ſanatu difficillima. Nam & plures obſeruauimus, qui ob hæc febres inciderunt lætales. Hæc Luſit. ex quibus videre licet quàm periculoſum ſit expurgationes quas natura tentat cohibere, quamuis, & venenatam arſenici ſeu ſublimati qualitatem noxam augere potuiſſe ſit arbitrādum. Idem author meminit cēt. 5. cur. 83. cuiuſdam, qui in Ictericiam & poſtmodum in dyſenteriam incidit ob occluſa vlcera crurum antiqua: Obſeruamus etiam nonnunquam naturam morbos profligaturā, cū impedita aliqua externa vel interna cauſa fuerit, quo minus id perfecte aſſequi valeat, illos in alias ægritudines commutare conſueuiſſe. Scribit Trincauellius lib. 12. c. 1. Ita ſæpè ſe uidiſſe dolores in uētriculo concitatos deſijſſe in dolores articulares ſicuti accidit cuidam qui me his diebus conſuluit; Is poſt ſatis diuturnū morbum cū febre, dolebat ſecundum ventriculum frequentiſſimè, habebat autem deiectiones mucoſas mixtas cum cruore, ſed doloribus ventriculi recedētibus, articuli dolore correpti ſunt, translata nempè materia ad articulos, interdum vero ab inteſtinis quandoq. enim dolores colicos in dolores articulorum terminaſſe uidi, ita etiam & renales in podagricos, & articulares dolores permutatas fuiſſe immo ſæpiſſimè articulares dolores ſolent doloribus renalibus ſuccedere, ita ut in prouerbium & frequens etiā apud vulgares noſtros uerſum ſit. *Doglia di fianco, Gotta in campo.* Propterea Hip. & Gal. 4. lib. in 6. Epid. teſtantur dolores

lores ventriculi in inteſtinorum,renumque mutari, & illis ſuccedere, dolores articulares. Memini equidem,dum Venetijs medicinam facerem,mulierem quandam quæ erat in ætate adoleſcentiæ,temperaturæ calidæ,& humidæ,& multi ſanguinis,& puerum pepererat,nec per ſua puerperia fuerat niſi parte purgata à vehementiſſimis doloribus ſecundum omnes articulos,prçter eos qui ad collum,& maxillas pertinent, fuiſſe correptam cum rubore, & tumore circa articulos ut dimouere ſe alioquin non poſſet,illi autem quam citius potui ſanguinem copioſum ex vena propè talum cruris dexteri mitti volui, quo miſſo illa eadem die libera euaſit ſecundum partem dexteram à doloribus, ita tamen vt nullum, aut valde exiguum auxilium in parte ſiniſtra perceperit, nam non minus cruciabatur ſecundum articulos ſiniſtri lateris & eos ferè uniuerſos,ſed poſtea interpoſita die volui alterius cruris venã ſecare,vnde effluente iterum ſatis copioſo ſanguine itidem illa eadem die, illius etiam lateris dolores omnino deleti, quo viſo ſtatim animaduerti quantum vim habeat rectitudo in vacuationibus quamquam rationi conſonum ſit præceptum à Galen.nobis 10.lib. de comp.med. ſecundum locos traditum, nempè coxendicis dolorem cum à ſanguine ortum,& occaſionem habet,vel à materia ſanguini mixta,facillimè ſecta vena in poplite vel propè malleolos eadem fere die curari poſſe. Nos vero inſuper miramur purgationem in puerperio retentam ad articulos decubuiſſe,ſicuti, & illud quod idem author lib. 3.eiuſdem c. 1. ſcribit per hæc verba. Et ego Venetijs vidi mercatorem quendam Piſanum,cui poſt colicos dolores reſoluta ſunt vtraque crura deſinentibus doloribus alium vero poſt ventriculi dolores itidem vidi in parlyſim incidiſſe;ſolent autem hæc euenire, quando dolores fiunt à frigida,& lenta materia.Scribit Fernelius lib.6.de part. morb. & ſymp. in hunc modum. Alij inſuper cruciatus quadam ſimilitudine, & vehementia colici nuncupantur, quibus tamen non in colo inteſtino ſedes eſt,ſed uel in Peritonæo,vel in membranis,quç abdomini, ventriſque partibus obtenduntur. Hi ſanè grauiſſimi ſunt, & admodum diuturni ac neque clyſteribus, neque ijs remedijs,quibus qui vere ſunt colici dolores,detineri ſolent. eorum materia, aut flatus eſt tenuis, aut humor acerrimus,& çruginoſus membranarum ſpatijs concluſus, quibus detrahi vix poteſt,ſuccedunt diuturnis febribus,alijſque bilioſis morbis, quorum difficilis eſt ſolutio; natura quippè criſim, noxijque humoris expulſionem in aluum molita, cum nuſquam vacuandi viam promptam,& expeditam nanciſcitur,illum e venis,& viſceribus in membranas ſæpe auertit, vbi dolores exurgunt priori morbo grauiores obſeruaui, & continuas, & tertianas, ſæpius autem quartanas febres hiſce

doloribus finiri, qui diu circuitu certo exacuebantur, partimque acceſionum ordinem retinebãt; Pari ſententia ſcribit Mathiolus in com. in 2. lib. Dioſc. c. 23. ſæpius ſe obſeruaſſe in Germania dolores colicos, & vterinos in iuncturarum contractionem, vel reſolutionem deſijſſe.

Alui fluxus admirandi. Cap. XX.

FLuxus quidam admirandi à Medicis quandoque obſeruati ſunt, quorum exempla nonnulla libet in medium afferre. Scribit Nicolus ſer. 5. cap. 6. Ego vidi in Andrea de Vecchio de Mugello fruſta ad magnitudinem auellanę circa centum numero carnoſa; in ſimilitudine carnis hepatis, & quo ad viſum, & quo ad tactum in fluxu ventris egreſſa, & mortuus fuit tertia die, à die ipſius fluxus. Cuius rei cauſam arbitratur Nicolus fuiſſe vlcera corroſiua in hepatę, in quibus aliquæ hepatis venæ eſſent corroſæ, tunc enim per orificia venarum corroſarum poteſt caro hepatis corroſa ingredi, & per modum dictum in ſeceſſu emitti. Verum & aliunde poſſunt carnea fruſta quam ab epate non ſolum per ſeceſſum ſed & per aliam regionem excerni. Sic refert Idem Nicolus S. 4. tract. 2. c. 6. Ego vidi Serlandum de Ciconia qui expuit fruſta plura carnis durę, & ſtabat cum magna præfocationę, antequam expueret, inter quæ fruſta fuit vnum ad quantitatem mediocris nucis, & regenerabantur in eo interpolatione quaſi vnius anni, & tandem mortuus eſt ex hac præfocatione. Et habemus etiam à Beniuenio c. 88. Mulierem pręfocatam cum ab omnibus pro mortua haberetur, & de eius potius funere quam de vita cogitarent aſſiſtẽtes, paulatim quaſi grauiori ſomno excitata in moleſtiſſimam incidiſſe tuſſim, qua cum diù agitata eſſet durioris tãdem carnis fruſtulum eiecit, & ſanata eſt. Ita & Iulianus Medicus dolore ventriculi excruciatus fruſtum carnis ad paruæ pilæ magnitudinem vomitu iecit. Scriptum legimus in ſcholio 48. lib. Iacobi Hollerij de morb. Int. viſas in Aduocato Perrot minimas caruncculas quas ſępè mingebat ab vlceribus renum exeuntes, & indicabat dolor pulſatilis qui ad lumbos, & nothas coſtas ſe extendebat. Sed quod ad præſens ſpectat negocium, ſi huiuſmodi carnea fruſta per ſeceſſum pręſertim excernuntur, abſceſsus non benigni ſunt inditia Aretæo teſtę lib. 2. c. 9. per hæc verba. Si res durę, carnoſę contritis, aſperiſq. corporibus ſimiles excernantur abſceſsus non benigni moris ſignificatur. Et admirandum ſane, quod Dorotheæ Poianæ ortu Vicentinæ incolatu verò Mirandulenſi accidit, hæc per Septembris initia; cum ad locum alui excretioni deſtinatum acceſsiſſet ventrem exoneratura tantum

aquæ

aquæ claræ quantitatem excreuit vt ſubiectum vas multæ capacitatis repleuerit, ſtatimq; animo deliquerit, à quo releuata, ac panis offa mal uatico madefacta refectam nullam aliam indè noxam perſentit, quinimo veluti onere quodam leuata rectè ſe habuit. Admirante Ioanne Baptiſta Suſio Medico, qui id mihi retulit, quo pacto tantã aquæ congeriem vnica excretione expulſiſſet. Non enim id illi accidiſſe, quod aqua intercute laboraret dicendum, quemadmodum adnotauit Aretæus loco citato per hæc verba. Nonnunquam ex laxo inteſtino aqua multa dyſenteriæ modo profluit, idq. plurimos ab Hydropico morbo liberauit. Quamobrem alia à nobis cauſa eſt perquirenda, ſciendum itaq. per totam præcedentem æſtatem mulierem prædictam ſiti excruciatam quotidie frigida aqua os abluiſſe, ſæpè eiuſdem hauſtum deglutiens, ex quo factum fuit vt vniuerſum venoſum genus eam amplexatum fuerit, præſertim verò moram traxerit in illis venis quæ hepati, & ventriculo propinquiores ſunt, ſcatente ſiquidem obſtructionibus illius corpore, & aqua ex ſui natura difficillimè permeãte, dicẽte Gal. & Hipp. ſect. 40. 3. lib. de ratione in acutis tardè meare omnem aquã, per corpus, atque ægrè deſcendere, quamquam alioquin optima ſit, & omni culpa vacet, quo fit vt neque vrinas mouere nata ſit, neque ſputum educere, imò neq. per totum corpus moliri tranſpirationes, epota itaque per vices aqua cum longiorem moram in venis, & hypochondrijs traxiſſet factum eſt ex Gal. ſententia 7. Meth. vt aliqualem corruptelam nacta, neque ſui qualitate, & quantitate naturam onerans ipſa ad pondus noxiũ abigendum inſurrexerit, præſertim bilioſa eiuſdem qualitate irritata, atteſtante Hipp. loco citato, & 3. de fracturis propè finem aquam in bilioſis naturis bileſcere, ideſt bilioſam naturam adipiſcj, & non verti in bilem quemadmodum nonnulli perperam expoſuere, teſtimonio Alex. Tralliani lib. 2. c. 1. quo loco inquit ſententiam fuiſſe Hippoc. aquam in bilioſis naturis diutius moram trahentem bileſcere, ideſt amarorem recipere, & amareſcere, & bilis qualitates nãciſci, ex eiuſdem bilis permixtione aquą qualitates bilioſas recipit nõ per eſſentiam, ſed per miſcellam vti in com. eiuſdem loci doctiſs. expoſuit Braſauolus, quę expoſitio magis videtur accipienda, quam illa, cuius author fuit Mercurialis doctiſs. c. 22. lib. 1. de varia lect. quo loco exponit, quod ſi aqua in modica quantitate ſumatur in bilioſa natura bilem non regit, ſed ab illa victa illius veluti pabulum fit. Namq. ſi Hipp. præcitata verba ritè perpendantur non de aqua in pauca quantitate aſſumpta, ſed in multa epota illum verba facere facilè cognoſcetur, ait namq. fluctuare, & innatare iecur, & lienem augere, quæ efficere modica aqua nequit, præterea ibi loquitur de morbis acutis, in

quibus

quibus non modica aqua,ſed plurima tum ad feruoris extrinctionem, tum etiam ad ſitim arcendam propinari conſueuit. Sed quiſpiam forte cauſam à nobis aquei fluxus aſſignatam, tanquam rationi diſſonā reijciet, ſiquidem haud probabile videtur frigidam aquā epotam, quæ corpora nutrire apta eſt tam longam moram per mēſes in corpore duxiſſe, ſed potius, quemadmodum & cętera deſumpta alimenta nutritioni deſeruiſſe, atque ita conſumptam fuiſse. Quod verò aqua, qua quotidie vtimur pro potu corporibus nutrimentum præbeat author eſt Ariſt. 4. de gen. animal. lib. cap. 2. quo loco habet aquam in omnibus alimento eſſe, quod pariter P. probl. ſec. probl. 13. & 15. confirmat inquiens aquam corporibus alimēto eſſe. Ita & Gal. in com. tum. P. tum. 3. lib. de rat. uict. acut. Hippoc. aquam bibentem poſſe diutius ſine cibo permanere, quam nihil bibentem tradidit. Huic obiectoni facile reſpondere poſſumus aquam ſimpliciter acceptam ſimplicem, & elementarem nullo pacto nutrire poſſe cum Ariſto. lib. de ſenſu, & ſenſ. Ita & Gal. com. 13. 3. lib. de uict. ratione in acut. & com. 40. eiuſdem, & lib. 4. de uſu partium, aquam corpus nutrire non poſſe ſcriptum reliquit. At aqua, quam in quotidiano uſu habemus ſimplex, & elementaris quidem non eſt, ut colligimus ex 2. de anima com. 115. & à Gal. lib. 1. de Elementis, ſed alteri ſubſtantiæ commixta quamuis à prędominio, & maiori, imò maxima ex parte aqua ſit dicenda, proinde parte quidē aliquali nutrimentum corpori noſtro præſtare poſſe exiguum tamen. Quod belliſſimè adnotauit Cornelius Cel. lib. 2. c. 18. ubi pertractat qui cibi potioresuè, aut ualentes, aut mediæ, aut imbecillæ ſint materiæ, ibiq. multis enumeratis, quæ modice nutriūt, deniq. de aqua ait, Aqua omnium imbecilliſſima eſt. Cū itaq. aqua imbecilliſſimè admodum nutriat, ſi non tota, ſaltem maior pars detinetur in corporibus ſaltē obſtructionibus refertis, & aquæ potationi minimè aſſuetis, quod factum in ſuperiori muliere minimè ambigendum.

Hydropes miræ. *Cap. XXI.*

NOn deſunt Hydropis admirandæ quædam hiſtoriæ, quas ſilētio minimè obuoluere operępreciū eſſe cēſemus; Cōmunis omnium hydropis differentiarum cauſa eſt Celſi ſententia, nimia humoris ſubſtantia. Gal. 3. de ſymp. cap. in calce P. cap. ſcribit, hydropem præcedere nimiam ventriculi humiditatem, Hinc fit quod tenuis uictus exſiccans, ac potus maxima abſtinentia hydropicis maximè medetur, unde iure optimo ſcriptum reliquit Cornel. Celſ. hunc morbum facilius in ſeruis, quam

in liberis tolli,quia cum deſideret famem,& ſitim, aliaq. ſimilia tædij longamque patientiam,promptius ijs ſuccurritur, qui facilè coguntur, quàm quibus inutilis libertas eſt, ſed nec ij quidem, qui ſub alio ſunt imperio, ſi ex toto ſibi temperare nõ poſſint,ad ſalutem perducuntur. Ideò non ignobilis Medicus Chryſippi diſcipulus apud Antigonum Regem amicum quendam eius notæ intemperantiæ mediocriter eo morbo implicitum negauit poſſe ſanari, cumq. alter Medicus Epirotes Philippus ſe ſanaturum polliceretur reſpondit, illum ad morbum, ſe ad ægri animum reſpicere,neq. enim res fefellit,ille enim cũ ſumma diligentia non Medici tantũmodo,ſed etiam Regis cuſtodiretur,tamẽ malagmata ſua deuorando,bibendoq. ſuam vrinam in exitium ſe præcipitauit,& ſi itaq. inueteratæ hydropes difficiles curatu ſint, longaq. artis ope,ac auxiliorum uſu opus ſit,tamen aliquãdo curatas legimus, præſertimq. incipientes nondum confirmatas ſi rectè tranctentur, me dicuſq. ægrotum obtemperantem adinuenerit ſanari obſeruatum eſt. Scribit Beniuenius cap.13. Ruſtico quem aqua inter cutem malè habebat,opem noſtram expoſtulanti,ſanari illum nõ poſſe, cum iam morbus inueteraſſet,reſpondi,inſtanti tamen, ut aliquod ſaltem conſilium ei præberemus, ſubridens inquam, amice ſi curari deſideras,opus eſt ut non ultrà bibas, quàm ut uitam ſuſtineas,diſceſſit,& anno peracto iterum interrogat an ipſum nouerim, nego me hominem noſce,at ille tua ope curatus inquit ad te reuertor, ſcire cupiens an adhuc mihi liceat aliquid bibere,cum hactenus per annum nihil biberim, admiratus interrogo quare, & cuius conſilio,cui ille, tuo inquit & rem omnẽ ab initio narrat, iuſſi igitur paulatim vino aſſueſcere,ſed mero potius quam lymphato, & eo ipſo auſtero,ac tenuiſſimo, diſceſſit & curioſa potione uſus,ad priſtinumque reuerſus ſtatum,quam mecum familiaritatem primum contraxit,eam adhuc in hanc uſque diem officioſiſſime ſeruat,& colit.Ita ut non amplius Gal.ſi inter uiuos degeret admiraretur quoſdam ſanatos, cum per quindecim dies penitus Deo iubente abſtinuiſſent, in quo medico iubente prorſus non obtemperaſſent, quod admiratur com.4.in 6.Hip.de morb.vulg.com.8.Nicolus ſer.5. cap.25. recitat hiſtoriam cuiuſdam Hydropici aſcite laborantis quadragenarij,qui hoc ſolo regimine curatus fuit, mane comedebat ſolũ Alaudas, quas exuentratas replebat petroſelino minutim inciſo, & eas aſſas, vel elixas comedebat ſine pane, & in fine comeſtionis accipiebat ſolum uncias duas panis nautici, ſeu biſcotti dicti, & bibebat cyathum modicum uini albi ſubtilis, & potẽtis & poſtea tota die ſtabat ſine potu colluendo os, & gargarizando cum uino parum lymphato, & de ſerò comedebat quartam partem unius panis communis à

cor-

corticibus mũdi calefacti, & infuſi in uino maluatico ſuperius fundendo puluerem aromaticum,& mane ſyrupum capiens, quarum deſcriptionem ibidem recẽſet. Atque etiam paulò infrà tradit ſe ea medela, cuius meminit binas mulieres ſanaſſe quarum uentres,non ſolum magnificati erant, ſed & coxæ,cruraque multum intumuerant, Albertus referente Nicolo eodem loco memoriæ mandauit hydropicum quendam deploratæ ſalutis curatum fuiſſe per ſolum potum uini maluatici,ipſum continuò bibendo,carneſque,& ſua cibaria in eodem, decoquendo,quod rationi minime aduerſatur,nam Gal.4.com. lib. Hipp. de rat.uict.acut.uinum fuluum antiquum hydrope laborantibus temperatum iniungit Gulielmus ſe multos cum ſola rhabarbari per tertium,vel quartum ſingulum diem repetita exhibitione curaſſe gloriatur.Valaſcus de Taranta in ſuo Philonio Deum teſtatur ſe multos hydropicos nouiſſimè autem presbyterum 37. annorum cum pilulis de Mezereon curatos uidiſſe, Ioann. Matthæus de Grado in ſuis com.in 9.Raſis ad Almãſorem Franciſcum Sfortiam 4.Mediolani Ducem hydrope detentum ſanitati reſtituiſſe cum Trochiſcis de rhabarbaro gloriatur,Nicolaus Maſſa epiſt.12.P.uol.hiſtoriam deſcribit R.Io.Marię Plebani Arquæ policinij,cui hydrope laboranti uniuerſum corpus ita intumuerat,ut mors iam eſſet in proximo,ipſe tamen cum reliqui Medici ſeniores de ſalute deſperarẽt iuſſit,ut crurum,& coxarum cutis cũ ſagittella ſcarificaretur,ſcarificationi tamen leui, & parua ita quod cutis illa prior ſola perforaretur, ex quo factus fuit ut materia illa tota aquoſa, quæ in uentre inferiori, & in ambitu totius corporis erat ſenſim ſpatio unius diei naturalis ſit egreſſa, & uteri fluxu materiæ aquoſæ mulieres ſanatas ab hydrope legimus. Habet Raſis 21. cent. hæc. Vxor ablutoris pannorũ habebat ſigna hydropiſis, & impoſſibile erat mihi ſcire cauſas euentus eius, quare mulier à me non videbatur, & præcepi quod aliquo tempore uteretur diatrium pipereõ,& aliquo tẽpore diacurcuma,& quadam die abluerat pannos uiro ſuo,& cum inclinaret ſe ſuper vas plenum aqua ad abluendum, defecit pes eius, & cecidit,& emiſit per uuluam quantitatem 20.rotulorum aquæ croceę & alleuiata eſt,& ultimo conualuit; Huic per ſimilem hiſtoriam recẽſet Beniuenius c.109.in hunc modum.Mulierem ſcimus, quæ dum aqua intercutem adeò laboraret, ut nulla de ſalute eius ſupereſſet ſpes, neſcio quo ſpiritu impulſa de eminenti quodam loco ad terram deuoluitur, & utero ad lapidem eliſo,diſiectoque ita prorſus omnis effuſus eſt humor,vt quæ puerum octimenſem geſtare uidebatur,enixam credères, ſed nec multo poſt tempore haud labore,idoneis ad hanc rem adhibitis præſidijs penitus ſanata eſt mulier,& ſi haſce uteri hydrope

laboraſſe

laboraſse non vulgata hydrope ſuſpicari iure optimo poſſimus. Iacobus Hollerius in praxi ſua literis mandauit, cuidam hydropico ad viuum reſectis vnguibus pedum, exercitio, & frictionibus paulatim humorem illuc defluxiſse, & conualuiſse ægrotantem, ſcribit Raſis 7. cont. ſe curaſse ſenem aqua intercutem laborantem, quem nunquam conualiturum ſperauerat, dãdo ei laureolam rectificatam, & euacuando per partitas euacuationes aquam ipſam, & derelictis ſolutiuis rectificando virtutem hepatis, & confortando cum medicinis appropriatis. Donatus ab Altomari in cap. de hydrope ſe pilulis quibuſdam ex Mezereon potiſſimum paratis Petrum Antonium Sanſeuerinum Biſignani Principem curaſse ſcribit. Sed quid multos medica ope ab hydrope liberatos recenſeo? cum etiam & ſponte natura nonnulli fuerint ſanati. Scribit Hollerius loco ſuperius citato Ioannem Blancum Negociatorem Pariſienſem Hydrope laborantem, hyeme in Angliam profectum cum miraculo quodam tumorem ſubſediſſe, euanuiſſeq. morbũ, nec vnquam rediјſſe, cuius effectus cauſam ipſe refert, quod integro vel parum læſo viſcere, aqua partim calore natiuo excitato partim aere marino reſoluta fuerit. Ita & piſcator quidam cui nomen Mergone ex Caſtro Canneti diſtrictus Ducatus Mantuani, cum læſio hepatis non eſſet inſignis tumore tamen ingenti venter intumeſceret, ex aſſiduo labore ſoluta hydrops, & detumefactus venter, perfectèq. ſanatus nullis Medicis adhibitis auxiliis. Hydropici quoque hiſtoriam recenſet Hollerius, cui per ſudores ſponte excitatos aqua extra ſtillante ſanitas fuit reſtituta. In Vrbe noſtra Franciſcus de Sauijs iuuenis hydrope Aſcite laborans, ſponte natura binis vomitibus excitatis, ingentem aquæ copiam euomuit, quo facto venter detumuit, & hydrope liberatus fuit. Habemus namq. ab Auic. fen. 14. 3. tract. 4. cap. 9. & ab Aetio lib. 10. c. 31. in cura hydropis vomitum maximè laudandũ, qui tamen ſi copioſus ſponte natura viribus imbecillioribus exiſtentibus ſuperuenerit, mortem accelerare conſueuit, quẽadmodum colligimus ex hiſtoria à Nicolo ſe. 5. tract. 5. c. 15. deſcripta, meminit enim cuiuſdam hydropici qui continuò euomens aquam extinctus eſt, à pari, & alui fluxus, teſtimonio Gal. & Hip. lib. 7. aph. 28. aph. in hydrope morbum tollere conſueuit, ſi inquam vires validæ ſint, nec inſignis in ſanguificatrice hepatis virtute noxa exiſtat, ſecus autem ſi vires imbecilliores ſint, Iocinoriſque facultas P. inſigniter offenſa, fluxus namque alui ſuperueniens mortem in proximo eſſe oſtendit quemadmodũ docet Auic. loco ſuperius citato & ob id narrat Hollerius in ſua praxi ſe obſeruaſſe multos hydropicos, quibus cũ ex multo alui fluore tumor ſubſediſſet, ac melius ſe inde habuiſſent, redeunte tamen morbo perẽ-

ptos. Beniuenius c. 12. talem deſcribit hiſtoriam, Puer aqua intercute cum vehementius vrgeretur, tantaque intus contracta eſſet, vt aluum nullam in partem mouere poſſet, omni auxilio medicorum deſtitutus, temerariam ſibi libertatem vindicauit. Quare aqua quantum poterat epota in vltimum ſeſe mortis diſcrimen male ſanus præcipitauit, verum ſiue id aquæ contractæ impulſu, ſiue ope naturæ factum ſit, ſoluta eſt vmbilici vnitas, indeq. tanto impetu aqua profluere cępit vt ſupra ventrem cubitos tres aſcenderet, quo ſanè vitam finiſſet niſi circum aſſiſtentes appoſita manu, aquam fluere non permiſiſſent, hinc Medico accerſito, & aqua paulatinè educta, ac curioſo victu, & cæteris, quæ ad rem facerēt iniunctis breui tempore in priſtinam redactus eſt ſanitatem. Nicolaus Nouocomenſis Venetijs Medicus primarius Io. Antonio Sicco, Hieronymo Capouacenſi, & Hieronymo Mercuriali, Cæſari Pendaſio Medicis omnibus maximi nominis, mihique narrauit ſe mane quodam cum chirurgo acceſſiſſe, ut puellam amici hydrope laborantem ſecaret, cum nulla alia ſanationis ſpes ſubeſſet, ac noctu aquā copioſam ex vmbilico ſponte natura prorupiſſe adinuenit, puellamq. ſemianimem, quam ouo maluatico excepto refecit, rectoq. adiuncto victus regimine paucis diebus conualuiſſe, Meminit Franc. Valeriola lib. 4. obſer. 3. ob er. Antonij Crēſtini Arelati Manuarij, cui ex hydrope aſcite vaſtus ventris tumor ſuperuenerat, huic perforato vi naturę vmbilico, & ſenſim egreſſa per multos dies aqua integrè curatus eſt. Habemus tamen à Conciliatore diff. 199. nonnullos hydropicos, quibus per vmbilicum, vel per inguina ſponte natura aqua ſibi exitum parante extrafluxit obijſſe, ſicq. etiam multos, quibus per ſectionem, vel exuſtionem abdomine perforato aqua extracta fuit, cum hepatis imbecillitas reparari nequierit, & ſi ſanatos ſe exiſtimarent, tandem tamen redeunte morbo non conualuiſſe. Belinæ mulieri hebræę hydropicę ſumma iam macie detentæ ex vmbilico relaxato profluxit aqua ad pondus multarum librarum, experimento namq. compertum eſt hydropicorum aquam mirè grauem eſſe, hæc erat viridis, & lutea, & quæ poſtremo emanauit inſtar gelatinæ coaluit, ſed cum iam nutritioni inſeruientia membra ſummam imbecillitatem contraxiſſent, iterum intumeſcente uentre perijt, Hinc colligere licet veram eſſe Auic. ſententiā recenſentis ex mēte antiquorum c. de aſcite, quod aliquando aqua in abdomine aceruata extra fluit dilatatis uenis ab hepate ad vmbilicum pertingentibus, per quas embrio in vtero matris nutrimentum ſuſcipit, non ut perperam Iacobus de partibus interpretatur, per quas euacuari ſolet infantis vrina, nam vas hoc ad veſicam, & non ad hepar terminatur, ſi itaq. grandem intemperiem fugi-

dam

dam præſertim contraxerit hepar,& ſi ſponte natura uel ſecto inuſtoue abdomine exinatur aqua,nihilominus minimè ſanari contingit ægrotantes, ob id iure optimò Serapio ſcriptum reliquit, ſe paucos ex multis,quibus ſectio adminiſtrata fuit curatos uidiſſe. Et Raſis vnicũ tantum, & ratio eſt, quod nec hoc remedij genus ægrotantes admittant, nec medici præſcribunt niſi deſperata aliunde ſalute: quo caſu morbus, ut plurimum iam confirmatus exiſtit. Circulator quidē, Villicum quendam Aſcite laborantem ex ſole in arena calido atque clybano calido poſt panis extractionem ſæpius repetita impoſitione ita exſiccauit,vt omnes ignari ſanitati reſtitutum exclamarent,atq. admirarentur, Circulator gloriæ tumidus, atque mercede onuſtus abijt, cumq. cauſa interna mali fomes adhuc remanſiſſet, miſer ruſticus ſtatim returgidus effectus non multum poſt animam expirauit. Ita enim vt plurimum accidere cōſueuit ijs,qui ſine vllo diſcrimine ſe ſe empiricorum manibus committunt curandos. Quod confirmare libet altera hiſtoria ab Alex. Benedicto lib. 15. c. 25. enarrata. Cydone quædam è plebe mulier cula cacheticum filium temerario auſu dempto pane, ſubiectaq. tabula in furnum coniecit inuitum,atq. reclamantem vicinis ad eam medelam opem ferentibus, nam in caput puerum intullerant, qui, uapore occluſo ſpiritū protinus, ſuffocatus eſt, remedium conferre indicio matri fuit, quod protinus conticuiſſet, ſtabat ante furnum læta ſudoris deſiderio, paulò poſt puerum percontari cępit non quid calor prodeſſe uideretur,cum ille nihil reſponderet ſuadentibus vicinis vt puerum quieſcere pateretur ad dicacitatem redijt, paulò poſt cum puerum extraxiſſet exanimatum vidit, furni remediũ ſuamq.,& vicinorum temeritatem execrando. Recitat Auic. c. de cura Aſcitis hiſtoriam mulieris cuiuſdam,quā hydrops attriuit, & magnificata eſt ſuper eam & ipſa mulier comedit quantitatem malorum granatorum tam maximam, quod eius relatio eſt incredibilis, & ſanata eſt, ex hac hiſtoria, & ex Auic. ibidem affirmante hydropem aliquando ex intemperie hepatis calida prouenire contendunt nonnulli falſum eſſe Gal. dictum affirmantis. 5. de loc. aff. in quauis hydrope frigidam hepatis intemperiem reperiri; Conciliamus nos ad calidam intemperiem extraneam excedentem conſequi calidæ naturalis temperiei deſtructionem, & per conſequens frigidam intemperiem, mulieri autem malagranata potius ex uſu fuiſſe, ſua adſtrictione partes uniendo, ſicque Iocinori robur conciliando, quam illius caliditatem remittendo exiſtimamus. Non ſolum autem hydrops ad cauſas longa verborum ſerie à Galeno & Auic. enarratas conſequi ſolet, ſed & aliquando licet rarius ad alias ægritudines. Vidi ipſe ex empyemate in

Federico del Reame Sereniſſ. D. Ducis noſtri hoſtiario, hydropẽ ſubſecutam, ita ut uniuerſum corpus mirum in tumorem excreuerit quod ex ſputo ſanguinis, & ulceri pulmonis alteri Ciui Mantuano, cui nomen Antonius Pallacina eueniſſe recordor. Vniuerſalis non ſolum hic morbus exiſtit, uentrique imo præſertim proprius, ſed & particulares particulas dumtaxat aliquando inuadit, nonnunquam enim caput uel pulmones de quibus ſuperius diximus, aliquãdo mulierum uterum, de quo inferius habebimus ſermonem, ſæpè ſcrotum in pueris dicente Hip. lib. de aere, & aquis, pueris hydropes in teſticulis, & oſcheo fiunt quam diù parui fuerint, deinde in ætatis progreſſu euaneſcunt. Aretæus lib. 2. cap. 1. hydropis cuiuſdam infrequentis meminit per hæc uerba. Alia quædam Hydropici morbi ſpeties talis agnoſcitur in ea veſiculę quędam puſillę crebrę humoris plenę in loco ubi Aſcites fieri ſolent excitantur, cæterum quod humore multo refertæ ſint, illud indicio eſt, ſi uentrem perforaueris, parum admodum humoris effundes, ab interiori namque parte ueſicæ occluſit, at ſi in veſicam inſtrumentum impuleris, iterum ſuccus emanabit, Hæc utique aquæ intercutem ſpeties haud leuis eſt, unde enim id genus ueſiculæ eruperint uia haud facile reperitur, alij namque affirmant huiuſmodi ampullas per inteſtina tranſijſſe, Ego uero id numquam vidi, iccirco neque ſcribendo affirmo, nam ſiue ex inteſtino colo, ſiue ex uentre ferantur qualis ſit ipſarum generationis modus quid dicam nihil certe habeo. Miror ſanè Fernelium lib. 6. de par. morb. & ſymp. c. 8. ſcribentẽ Aſcitẽ non generari niſi exeſo, ruptoq. & aperto vaſe aliquo, optarem enim ut nos doceret corrupto vaſe, vel exeſo ſeroſitas dũtaxat, minimè ſanguis extrà profluat, nã quod ipſe imaginatur hydropẽ ſubſequi ad maximos ſanguinis fluxus, eo qđ licet diſrupta vaſa agglutinentur, remaneat tamen fiſſum, ex qua ſeroſitas præterlabatur mere ſicticiũ eſt, ad copioſas enim ſanguinis euacuationes ſubſequi hydropem refrigerato uniuerſo corpore præſertim venoſo genere, hepateq. à quo ortum trahunt, omnes medici uno ore atteſtantur, fictitiũ quoque eſt, quod ſcribit hepatis ſcilicet, & lienis ita exſiccari ſubſtantiam vt dehiſcat, quemadmodum videmus terram ſiccitate findi ac rimas dehiſcere, per quas ſeroſitas in capacitatem ventris colligitur, hoc enim dato, quo pacto hydrope correpti diutius viuerent, non video nec Aph. 55. 7. lib. ab ipſo adductus ſententiæ ſuæ fauet ex com. enim Gale. clariſſ. patet ipſum loqui de hepatis veſicis aqua plenis, quæ ſi diſrumpantur aqua uenter repletur, ex huiuſmodi veſicis, hepar, & pulmones occupantibus, minimè tamen diſruptis, fluxu alui, & febri ſuperuenientibus 3. filios Laurentij Gadij eiſdem ſymptomatibus uni-

formiq. morbo laborantibus extinctos ſcribit Cardanus in ſuis curationibus mirabilibus. Sed redeamus ad Fernelium ita turpiter lapſum, vt illos turpiter hallucinari ſcribere nō erubuerit, qui per cęcos, anguſtoſque poros ſeroſum humorem transferri in abdominis capacitatem arbitrantur, cum ipſe tamen lib. 5. c. 11. fateatur in hydrope aſcite ex abdominis cauitate ſeroſum humorem per cęcos ductus ad Thoracis cauitatem penetrare, hydropemque pulmonis efficere, & paulò infrà de tympanite hydrope verba faciens fatetur flatus per cęcos, tenueſque ductus viam ſibi impetu facientes, inter abdominis membranas ſe inferre, ac demum ipſum abdominis ſpatium penetrare, quod ſi flatus id præſtare poſſunt, cur non & aqua præſertim cum Galen. in com. Aphor. 35. 6. lib. dixerit aquam in hydrope aliquando peruenire ad pulmones, manifeſtiſſimumque ſit ſeroſum, tenuiſſimumque humorem in aſcite repertum per cęcos ductus permeare poſſe ex Hipp. ſententia aph. 55. 7. lib. & Gal. in comm. non ſemper enim natura per meatus manifeſtos quicquid excoquit, excolat, ſed & per inſenſibiles breuibus ſpatijs ſæpè defert, ſic meſaraica vaſa oſculis non hiant ad inteſtinorum cauitatem, ſed accedunt vt per latera ſugendo purius trahāt, ſic à dextro in ſiniſtrum cordis ventriculum ſanguis meat, & à venis ad arterias per occultas anaſtomoſes, ſic vrina per renum carnes excolatur, animalis ſpiritus per cerebri ſubſtantiam, ſic aluntur oſſa, & mēbra maxima ex parte per inuiſibiles meatus, non per apertos nutrimentum allicientia, ſed quid multis moror, non ne proprium locum aquæ in hydrope cauitatem magnam abdominis internū eſſe Gal. 5. de loc. affec. c. 7. & P. de natural. facultat. cap. 13. nihilominus & intra peritonæum, ac reliquas partes inferiorem ventrem conſtitutis, aquæ portionem pluries reperiri ex ſectione comprobatum eſt, Ita ut nonnulli Arabum ſectatores locum aquæ proprium in Aſcite inter ſifac, & Mythac, vt illorum verbis vtar, eſſe contendant; nec non etiam videmus in hoc morbo detentis aquam ad coxas, tibiaſque peruenire, faciemque etiam intumeſcere, atq. ſcarificata cute Gal. præcepto 8. de comp. med. ſecundum locos extrà manare, quod profectò non eueniret, niſi per cęcos ductus ad eas partes aqua tranſcolaretur. Quod ſi cū Auic. conceſſerimus. 13. & 14. 3. tract. 4. c. 5. ad omentum quoq. peræ imaginem referente aquam peruenire, non ne erit fatendum per eaſdem inſenſibiles vias id fieri. Nec difficilè eſt Fernelij rationibus reſpondere, quibus ſententiam ſuam tutari conatur, Ad primam enim cum inquit, quod data opinionis noſtræ veritate ſequeretur, quod omnes pe-ręque Aſcite laborarent, & diſtribuendis humoribus videretur natura inutiliter vias, ductuſq. tam multos deſtinaſſe, reſpondemus nō omnes

 nes

nes per hos cœcos ductus in diſtributione humorum Aſcite corripi, quia dum integra fruimur ſanitate, ſanguis minime ſeroſus, aut aquoſus exiſtit, nec ſeri copia, & acredine venarum tunicis dilationis præbetur occaſio, nec fruſtra natura tot vaſa diſtributioni inſeruientia mollita eſt, quibus ſano exiſtente corpore rectè vtitur, at in magnis neceſſitatibus cum per illa omnes humores perduci nequeant, vtitur & occultis nobis vijs, cœciſque meatibus, ſed quia ſubdit in ijs, qui ſupreſſa vrina per dies viginti extincti fuere, nihil per cœcos ductus in eorum abdominis cauitatem ſeroſi humoris refluxiſſe, dicimus ad hoc, quod cum aliqua de cauſa ſupprimitur vrina, ſeroſa pars ſanguinis quotidie genita, quotidie quoque per vniuerſum corpus per venas vnà cum ſanguine diſſeminatur, at cum ad renes quoque quotidie quauis de cauſa deriuari non poſſit, aut ad veſicam, fit vt per oſcula venarum, nec non etiam per earundem tunicas ob ſeri copiam rarefactas in membra vniuerſi corporis decidat (vt nos hiſtoria cuiuſdam Monachi inferius docebimus) tanquam locum propinquiorem; quod ſi diutius etiam viuere poſſent patientes, ad cauitatem quoque abdominis deriuari poſſe non eſt à ratione alienum. At in Aſcite ſecus ſe res habet, nam cum ſemper teſtimonio Gal. afficiatur hepar nonnunquam per eſſentiam, nonnunquam per conſenſum lienis, inteſtinorũ, meſeraicarum, pulmonis, & renum, credibile quoque eſt affecto hepate per conſenſum, & affici renes, vnde cum imbecille hoc viſcus imbecillitatem pariter per conſenſum contrahunt renes, ſicque fit quod virtus iecoris expultrix ac renum attractrix imbecilles plurimam ſeroſitatem in hepate genitam non expellant, nec attrahant, ſicque in Iecoris venis propinquioribus detinetur, & eas ita extendit, vt earum tunica rarefacta extraſudet ſeroſitas illa, atque in ventris cauitate labatur, ſic docente Auic. cap. de cauſis Aſcitis, & Gal. 3. de ſymp. ca. cap. 2. ob id ſubitaneam prouenire hydropem docet manifeſtiſſime. poſſumus autem, & ſententiam noſtram firmare ipſius Aretæi aut. qui loco citato hæc habet. Aqua intercutem nonnunquam à copioſo frigidæ potu continuò prouenit cum præ nimia ſiti ad ſaturitatem quiſpiam multam aquam gelidam ingurgitauerit, poſtea humidum in peritonæum delatum ſit, atque indè in ventribus inſitus calor refrigeratus erit, deinde in Ilia guttæ effluunt, quæ prius in aerem verſæ per tranſpirationem digerebantur, ex debilitate itaque hepatis virtutis expultricis, & attractricis renum fit, vt ſeroſitas, quæ ex imbecillitate ſanguificationis multiplicatur Aſciti occaſionem præbeat vnde obſeruatum eſt Aſcite laborantes paucam ſemper vrinam reddere, eo quod dumtaxat ea humoris portio ſeroſi, quæ per venas tanquam ſanguinis

vehi-

evhiculum fertur, cum munere ſuo fuerit functa ad renes tanquam onus à venis ipſis demandari, quod etiam diminutè fit imbecilliori vir tute renum attractrice exiſtēte, hinc à nullo obſeruatum legimus hydropem aquoſam per vrinæ fluxum ablatam, & ſi hæc potiſſimum via ad ſeroſi humoris expurgationem à natura fuerit fabricata, addimus etiam ex membrorum nutritioni inſeruientium imbecillitate coctiones diminutas fieri, multaque excrementa aceruari, quæ venas hepatis, & illas, per quas ſeroſus humor ad renes ferri conſueuit, obſtruunt, atque illius tranſitum prohibent, quod colligere licet ex hiſtoria à Iacobo Camericeno in epiſt. ad Andream Matthiolum ſcripta hydropici, nempè cuiuſdam diſſecti, cui aqua inter peritonæum, & inteſtina adinuenta fuit, heparque grande colore nigricante, & ferè tali, qualem in ſplene conſpici ſolet, hepatis quoque venæ in parte eius caua, priuſquam in communem illum caudicem portæ deſinunt omnes obſtructæ erant lapillis eas diſtendentibus foris nigris, intus flauentibus. Verum vt iam vltimam manum huic capiti imponamus, illud ſupereſt perquirendum, quod in hydrope laborantibus non ſine admiratione quotidie obſeruatur. Cùm enim ſitis ſit appetitus humidi, & in hydrope vniuerſi corporis habitus, & præcipuè hepar intemperie frigida, & humida laboret, & langueat, ipſeque venter tanquam humore frigido diſtentus intumeſcat, quæ ſit intolerabilis hydropicorum ſitis cauſa. Cauſas corruptæ ſitis Galen. lib. 4. de cauſ. ſympt. & lib. 2. Artis paruæ perquirit, ex cuius verbis haud multum difficile eſt quod quærimus adinuenire. Alexand. prob. 81. huius quæſiti talem refert cauſam. Qui aqua intercute laborant, cum pleni aqua ſint ſitiunt ſemper, quoniam & ipſum eis humidum ſalſum fit, quippe quod minime permeet ſed putreſcat, atque os alui exſiccet, quin & febriculas tenues habent præter hæc autem quantò venter tumidus fit, tantò reliquum corpus, cum minimè ſua ratione nutriatur ſiccius euadit, vnde etiam macreſcit, plurimum enim nutrimentum in aquam abijt, ipſumque adauget morbum. Quintus Caſſius probl. 4. eiuſdem effectus per hæc verba cauſam reddit. In hydropicis ſitis fit, & ſi multa humiditas ſubiaceat, eo quod appetitio fit propter inquiſitionem humidi naturalis, & non præternaturalis, quod autem in ipſis ſubiacet præternaturale eſt, fit autem appetitus quies ex appoſitione humoris naturalis, vel quando in indigentes poros præter natura humidum non congregatur, ſed foras propulſatur, ſitiunt itaq. perinde ac non bibentes.

Fœtus in vtero mortui hiſtoria rariſsima. Cap. XXII.

FOetus nonnullos in matrum uentribus mortuos aliunde quam per os matricis præter naturæ conſuetum ordinem per partem poſt partem excretos, & extramiſſos, ſicuti uulgare non eſt, ita minime à Nobis prætermittendas hiſtorias nonnullas huiuſmodi rationi conſonum putamus, partim à nobis obſeruatas, partim ex aliorum ſcriptis excerptas. Albucaſis cap. 76. hæc habet ad uerbum Vidi ego mulierem in cuius uentre mortuus erat fœtus etiam ſecundo conceptus, accidit ergo ei poſt tempus longum apoſtema in umbilico ſuo, & inflatum eſt, donec apertum cœpit emittere pus, uocatus ſum ergo ad curationem eius, & medicatus ſum ei tempore longo, & non conſolidatum eſt uulnus, poſui ego ſuper ipſum ex quibuſdam emplaſtris fortis attractionis, & exiuit ex loco os, deinde poſt dies aliquos exiuit, & aliud os, miratus ſum ergo cũ in uentre non ſit os, cauſam diligentius expendens, & per omnia mecum putans deprehendi quod erant ex oſſibus fœtus mortui, cauſa igitur morbi certò cognita, medendique rationem hinc conſequutus extraxi oſſa multa muliere exiſtẽte in melioribus diſpoſitionibus, & diu poſtea uixit mulier illa ex ulcere autem ſemper puris nõnihil fluxit Alex. Benedictus lib. 26 cap. 35. hęc habet. Sed mirum obiter naturæ exemplum referam cuiuſdam Venetæ Matronæ quæ cum partum legitimum excluſiſſet, alter incluſus intra uterum manſit mortuus, qui in magnis puerperæ difficultatibus tabefactus fluore quodam profluit ex naturalibus oris, demum ortis in uentre tribus fiſtuſis, ex una quę omnium maxima erat integra infantis caluaria extracta eſt cunctis mirantibus, deinde ſingulis diebus reliqua oſſa dẽpta ſunt, unde mirabili naturæ opera ſanitati reſtituta eſt. Sed longè mehercle magis ſuſpicienda hiſtoria, quã recẽſet in libello ad id dicato Matthias Caruax Regis Romanorũ Medicus, quã ueluti per compendiũ multis breuitatis gratia reſecatis, hoc loco ſubſcribimus. Anno Dñi 1545. Quædã Conciuis Viennẽſis nomine Margarita filia Vuolfgangi Karſinger uxor uero Georgij Vuolczer hoſpitis eo tempore ad ædes rubei cancri ad pellatas Viennæ. poſtquam antea etiã enixa eſſet aliquos liberos, cõcepit anno ætatis ſuæ 25. omnia deniq. habuit ſigna fęlicis imprægnationis, fętum inſuper temporis progreſſu ſenſit ante feſtum D. Bartolomæi eodem anno ualentem, & ſtrenuè ſe ſe mouẽtem, uſq. ad feſtum D. Luciæ ſacrum, quo ſanè illi tempore ſuperuenerunt partus dolores adeò uehementes, ut antea ſæpius experta iam iam ſe crederet

deret enixuram, dumque uehementibus conatibus ad pariendum laboraret fragor quidam increpuit ſonorus, quiq. non temerè argueret magnam uim, uel fętui, uel matri illatam fuiſſe, uel certè cõquaſſatum infantis caput in partes diſceſſiſſe; ab eo fragore uiuacitas fętus deprehendi amplius non potuit, Grauida in lectum repoſita maiorem in modum cępit ægrotare, lac abundè ubera repleuit plures accerſitæ obſtetrices, quæ nihil profecere, geſtanſq. uterum mulier tandem per multas ſeptimanas grauiſſimè decubuit, uentris tumore duriore fluxu qui ſuperuenerat, doloribusque nihil remittentibus, hiſce periculorum, & ærumnarum aceruis circumuenta, atroci inſuper ventris, ac ineuitabili onere ſummè implicita mulier per quadriennium vſque ad annum Domini 1549. ſemiuiua perdurauit, continuò defluxu putrilaginoſo per locum muliebrem per totum quadriennium prorumpente, ita tamen ut aliquando parcius, aliquando copioſius proflueret, tandem natura ad vmbilicum matricem ipſam totum deniq. abdomen perfodit foramen itaq. primo factum eſt anno Domini 1548. in loco prædicto, ex quo multum ſanioſi fętidiq. mucoris profluxit; ſucceſſu denique temporis poſt aliquot menſes adhibitis externis emplaſtrorum adminiculis apertio coaluit, ſed poſtea anno 1549. menſe Iunio natura eodem conſilio, & via proximo in loco, non procul a priori apertione diſtante per uentrem iterum perrupit, & multam eduxit purulentiam, in hoc foraminulo exhibebatur omnium conſpectui, & tactui os quoddam quod euentus poſtea (reſecta aluo, & matrice) comprobauit infantis fibulam ſiniſtri brachij fuiſſe, durauit iterũ hæc apertio ad menſes aliquot eodem ſtatu, & effluxu magis, ac magis in dies periculi magnitudine increſcente: Qua de re aduocati ſunt, Chirurgi tres Sixtus Vucit. Paulus Dirleuuang, & Petrus Vuinckler, & Doctores duo Medici Ioannes Enzianer, & Matthia Cornax, à quibus decretum eſt de aluo aperienda, ſtataque tandem dies decima menſis Nouẽbris anni 1549. hora duodecima pomeridiana ſectio autem ducta eſt à prioris apertionis à natura inchoatæ loco in latere dextero recta deorſum per tractum muſculi recti abdomini incumbentis lõgitudinem plus minus octo unciarum, hoc eſt ſemipedis antiqui, & duorum pollicum, qua facta inciſione propter neceſſitatem, & intolerabilem fętorem, ſubito contentum in utero à Chirurgis undique liberatum eſt, & exemptus fruſtillatim fętus emortuus, & ſemiputridus. Abſoluta ſectione rebus neceſſarijs quam optimè profectum à Medicis, & Chirurgis, infarctis laceris, & rugoſis uteri cauitatibus ligata, & curata eſt, cumque omnia ex ſingulari Dei nutu fęliciter procederent ſine ulla ſutura, rugis (detumeſcẽte ventre ob exinanitum uterum)

rum) coeuntibus poſtliminio uenter ab onere putrido liberatus peroptimè coaluit,& fœmina præter omnium expectationem curata eſt, & uterus ipſe vna cum abdomine,& eius partibus planè conſolidatus, quin etiam matrice optimè reſtituta menſes bono ordine,& modo rediere,denuoq. poſt annum plus minus integrum denuò concepit,geſtauitq. infantem rite ualentem uſq. ad legitimum pariendi tempus, ſed cum impoſſibile eſſet ut conatus fœminæ tam lacero vtero, inciſis per longum muſculis,& abdomine tanti eſſe poſſet,ut fœtum expellere poſſet,ſuaſi è veſtigio uentrem fęminæ,vt prius reſecandũ eſſe. firmauit meam opinionem & hoc,quod rimula ſectionis priſtinæ laxata pellucens madebat, & per ſe diſceſſionem parietum cicatrices minitabantur. Verum cum eis mater,& aliæ adſtantes fœminæ id minime admiſiſſent,miſera mulier per nõnullas paucas poſt horas animã exhalauit. Hanc Cornacis hiſtoriam,nos confirmare poſſumus altera adiecta, quæ noſtris temporibus accidit,quæq. omnium propemodum ſuperat fidem. Anno Domini 1540. menſe Martio in Caſtro Pomponij, ſeu Pomponiſchi vulgo dicti Dictionis Dominorum de Gonzaga non longe à Pado flumine ſito, erat mulier cui nomẽ Ludouica,uocabatur tamen communiter eo quod vaſti eſſet corporis la Caualla. Hæc cum antea utero demortuum fœtum geſtaſſet, iamq. per uuluam corporis molliores partes putrefactæ profluxiſſent,intrò oſſiculis corpuſculi derelictis,cum rectè tamen valeret iterum concepit, at cum male admodum ſe haberet,iamque in uitæ diſcrimen manifeſtiſſimum traheretur, forte aduenit Chirurgus quidam ex ijs qui per uillas percurrentes peregrinantur, cui nomen Chriſtophorus Bainus, qui mulieris caſu audito, reque peroptimè ab adſtantibus explicata ſe mulierem ſanitati reſtituere tentaturum, dummodo illam ac mortuam manibus ipſius ſubijcerent,nũmóſq. decem aureos ſi ſanaret perſoluerẽt, pactum recipiunt cognati pauperes, opem ferentibus, & ſpondentibus diuitioribus illius loci quibuſdam. Homo literarum imperitus audax tamen deligata muliere opus aggreditur, diſectiſq. per lõgum lõgitudinibus abdominis muſculis, peritonæo, vteroque demum ipſo Secleton mortui pueri extrahit, ablutoque utero uino calente aromatibus quibuſdam permixto,ſutura vulneris labia conglutinat,cãdẽtique ferro partem inconſutam inurit,mirandum dictu ſanata mulier, ſtato tempore alterum fœtum peperit non ſolum uiuum, ſed nulla ex parte labefactatum, & poſtmodum non ſemel, ſed quater concepit, utero geſſit, & fœliciter enixa eſt,rem mirabilem narro, cuius tamen teſtes affero D. Ioann. Baptiſtam Zorzonum, Alexandrum Beger, D. Federicum de Felinis,& D. Leonellum Zorzonum,& Antonium Ma-

lochum,ſeu Mazzuchinum,alioſque complures, qui interfuere omni operationi. Oſſa infantis demortui corruptibilibus partibus corruptis extra fluxis non ſolum per menſes, ſed & per annos ad intrà uterum detineri poſſe ſuperuiuente muliere comprobare poſsumus præter narratam hiſtoriam,alia quoq. ab Aegidio de Horthoghe epiſtola quadam ſua deſcripta,atque ad Matthiam Cornacem tranſmiſſa, mulieri cuiuſdam Belgæ annis trédecim ſceletum fœtus mortui utero gerentis quam compendioſe ſubſcribere libet.anno Domini 1549. Catherina uxor Michaelis de Menne uiri ruralis, cum antea enixa eſset duos liberos concepit menſe Martio omnia habens ſigna fęlicis imprægnationis fętum inſuper temporis progreſsu à quarto menſe conceptus ſenſit ualentem,ſtrenueq. ſe mouentem uſque ad feſtum D.Andreæ eiuſdem anni, quo tempore ſuperuenerunt dolores, adeò uehementes,ut iam iam ſe ſe enixurā putaret, qui nihil remittentes diebus totis quadraginta illam ſęuiſſimè affligere non deſinunt,ab utero interea quippiam affluxiſſe nunquam animaduerſum fuit, fętus ſemper vehementiſſimè mouebatur, lac præterea à mãmillis vberibus effluebat,quod quia acrius,tũ plus iuſtò biliosum erat, omnes uicinas,quas defluens.attingebat, partes exulcerabat 44.die tã ualide amplius moueri deſtitit fœtus, tandem conatu vehementiſſimo fœtus motus, vt inde tranſuerſim in utero reuolutum mater narraret, dolores ab illo impetu multò mitiores euaſere,poſt verò diebus quatuor,uel ſex cruẽta quædam ac nigra per aluum deijcere cœpit, huiuſque excrementi egerebat ſingulis diebus ad ſex libras,cumq. antea nullus in utero colliſionis oſſium ſenſus voluntarius perciperetur, hic tandem putãs miſella ſe ab omnibus ærumnis liberam,unicuiq. tangenti uterum ſe ſe prodere cępit,ut etiam illam nõ lateat oſſium fętus mortui ſitus, quippe cum digito monſtret hic caput,illic coſtas,hic humeros,illic femora contineri.Turget uenter maternus tumore oblongo, qui in pudendum deſinit,eleuat totam iſtam molem ſurſum,eandẽq. pro animi arbitrio deprimit,non ſine adſiſtentium ſumma admiratione,uenter maternus interea dum attrectatur nullo dolore angitur, ni id plus quam par eſt fiat diutius,ualet ſic ſatis iſta mulier, omniaque ſua munia tam domi,quàm in agris vnà cum marito ſuo optimè peragit hilaris,& faceta annum ętatis ſuæ agens 45.Menſes cum annis quatuor eſſent detenti,ruſum manare cęperunt in hunc uſque diem anni ſalutis 1543. at menſibus ſingulis dum illorum terminus inſtat, uenter inferior intumeſcit,illamq. inuadunt dolores vehementiſſimi, nec antea ceſſant ni menſes omnino eruperint.Quod ſi mulierem aliquo morbo laborare contingat eiſdem planè doloribus ad integrum morbi terminũ corripitur.

ripitur. Fouet hæc mulier ſuum domicilium in Villa quadã Ricchenſal nomine ſub territorio. D. de Reulx quatuor Leucis ab Vrbe Bruzellæ diſſita, hanc cum ſtantem, & ſupine decũbentem. D. Henricus Cornelius Matthiſij Caroli Quinti Auguſti Medicus crebrius attrectaſſet omniaq. fętus mortui oſſa ipſo tactu optimè deprehendiſſet, præ ſtùpore nimio Deo, & Naturę nihil impoſſibile eſſe dicebat, ſed quod demortui fętus colluuies per aluũ mulier hæc eduxerit, animaduerſione dignum videtur, poſſibile tamen alij euentus quorum meminiſſe volumus docebunt. Amatus Luſit. cent. 2. curat. 10. ſic ſcriptum reliquit, Vxor Nobilis viri Antonij Brindezes cum per quatuor annos cum ſtercore, & lotio ſanguinem emitteret tandem corroſis inteſtinis, ac perforatis per vuluam ſtercora miſerè emittere cępit, ſicque nullo præſidio conferente fęde cõſpurcata longam vitam duxit, ſi itaque quæ per aluum excerni ſolent per vuluam excerni poſſunt, nihil obſtat quin & è contra accidat quandoque, vt ſcilicet, quæ per vteri os excerni ſolent per aluum extrudantur, quod nos ſanè comprobare poſſumus experimento docti, cuius teſtes locupletiſs. adducere poſſumus inter cæteros plures Vrbis noſtræ Hippolytum Genifortum Chirurgum, & Excell. Ioſephum Araneum Medicum. Hiſtoria ſic ſe habet, Paula vxor Dominici Naſonis. qui in vico Pontis Merlani hoſpitium exercet, cum fętum quinque menſium mortuum diutius in vtero geſtaſſet profluenti quotidie ex vtero colluuie quadam ſanioſa non ſine febre, in dieſque corpore marceſcente extenuatiſs. habitu iam affecta per ſeceſſum excernere cępit oſſicula quædam, quæ in exitu dolorem inferentia ab ipſa deprehenſa, ac ſtercore emundata Hippocr. Geniforto adſeruata oſtendit, qui ea intuitus puelluli oſſicula eſſe deprehendit, quod mihi aliiſq. Medicis compluribus relatum, haud verum ipſe cenſui, donec mulier ipſa interrogata præſens diligentiſſime id iureiurãdo affirmaſſet, in medium allatis oſſiculis pluribus, quæ roſeis folijs permixta ad ſtercoris fętorem, quem præſeferebant adhuc tollendum obſeruabat, nec deſtitit ab huiuſmodi excretione per menſes, & annos donec permulta oſſicula huius generis extramiſit, res ſanè mira quomodo ſcilicet natura vtero perforato, nec non & inteſtino recto perforato oſſicula huiuſmodi ſenſim, & ſenſim extraxerit, quod tamen ipſam nonnunquam perpetrare, vel nullo negotio ex hiſtorijs ſuperius relatis exiſtimare poſſumus. Illuſtris, ac honeſta mulier Florentina Magdalena Equitis Acciaioli vxor cum per elapſum quinquennium ab acerrimis doloribus vniuerſalibus vexata fuiſſet inſcia tamen an tunc temporis in vtero habuiſſet, mane ſummo dolore, ingenti nauſea, ac tandẽ vomitu ſubortis, impetu maximo, anxietate, ac ſudore ĩfantis oſſa om

nia euomuit,quę ab eadem vſque in hodiernum diem magna cura adſeruantur. Et Rembertus Dodonęus in annotatione c.11. Beniuenij meminit mulieris,cui poſtquam diutino tempore purulenta fętidaq. manifeſtiſs. exulcerati vteri ſigna per pudenda excreuiſſet, poſtremo & alui excrementa per eundem locum demiſit recto inteſtino perforato ex corrupti vteri contractu. Augent vero fidem,quæ à Fernelio lib.de par.morb.& ſymp.6.c.15.ſcribuntur ipſum ſcilicet vidiſſe abſceſſum vteri in directum inteſtinum penetraſſe, tuncq. fęces nonnihil ex vteri ceruice profluxiſse. Achilles Gaſsarus in epiſtola ad Matthiam Cornacem aliam conſimilem deſcribit hiſtoriã mulierculæ, cuius maritus ex familia Pffoperin in Pago Gettzig in comitatu Feldkirchienſi, cui in difficillimo partu fętu emortuo poſt aliquot ſeptimanas tumore in ſiniſtra inferioris ventris parte exorto ſuppurato & diſecto à Nicolao Clęſi Chirurgo aperto profluente pure fętidiſs. tandem & fętus oſſicula integris etiam tibijs exiere & perſanata integre eſt muliercula. Fętus mortuos aliquando ferreis inſtrumentis ab vtero matris extractos legimus,cum aliter ſuccurri periclitanti matri non poſſit. Scribit Beniuenius cap. 29. quod maturo partu intus emortuo periclitabatur vxor Piſtoris, cumque fœtus tranſuerſus iaceret, vnco vertebris infantis dorſi iniecto extrahere paulatim tentaſse, ſed obſtaſse oris vuluæ compreſſionem augente quoque extractionis difficultatem ceruice infantis toto corpore replicata, quare calido oleo naturalia fouit, ſicque paulatim hiante vulua fętus eductus, mulierque ferè mortua molli cubili recreata,ac priſtinæ ſanitati reſtituta. plures eiuſdẽ ſobolis hiſtoriæ legi poſsunt apud Franciſcum Valeriolam in lib.5. obſeruationum obſeruat. 2. quo loco etiam extrahendi fœtus mortui modum docet, quod & diffusè Carolus Stephanus in ſua anatome lib.3. cap.1. docet, nec non etiam modum educendi per ſectionem fœtum viuum à matre emortua: Hippocr. lib. de partus mortui extractione Paulus lib.6.cap.74. Auic.fen.21.3.tract.2.c.14. plura de re hac conſcripſere,quæ omnia conſultò omitto ad P. loca lectorem relinquens, ſatis namque fuiſse arbitror rem vtpote non vulgarem dumtaxat attigiſse,ſicuti nec pretereundum cenſeo quod uti nonnullæ mulieres ad aborſus ita paratæ ſunt,vt difficillimè quauis ope medica adiutę ad iuſtum tempus fœtum geſtare ualeant,ita & è contra nonnullas obſeruabis,quæ nulla quamuis potenti cauſa ad aborſum deueniunt. tradit hæc Abynzoar lib.2.trac.5.c.1. Et uolo dicere in hoc loco quod mihi ſucceſſit cum eſsem in carceribus de Haly,uxor mea erat prægnans, & hoc ignorabã, & ipſa ĩfirmata fuit tali paſſione quod neceſse mihi fuit dare ei medicinã laxatiuã, quæ fuit talis, quod nullus poſset extimare

quod

quod aliqua prægnans etiam ex aſſumptione modicæ quantitatis fętus in ea poſſet remanere,& ipſa accipit eam abſque læſione ſui, & fętus,& poſtea declarata fuit imprægnatio eius, & me pęnituit ualde de errore quem feceram,quare miſericordiam quęſiui ab altiſſimo Creatore de eodem, & peperit filium maſculum, quem hodie mecũ habeo. Nicolus ſe.5.tract.4.cap.36.hanc deſcribit hiſtoriam.Et uidi uxorem Nicolai D.Franciſci de Barberino, quę in quadam ſui pręgnitie comedit circiter libras 20.piperis, & tamen non abortiuit, ſed poſt partum remanſit ei fluxus mẽſtruorum cholericorum ſubtilium,quo ad menſes aliquot ulcerata eſt eius matrix, & emortua eſt.

Proles ſine menſtruis. Cap. XXIII.

INter admirãda meritò conumerari poſſunt hiſtoriæ quarundam mulierum,quæ cum nunquam menſtruas purgationes habuerint, nihilominus conceperunt, & uitales, perfectoſq. partus in lucem edidere; ſi quidem ab omnibus receptas Gal.& Ariſt.ſententia menſtruum ſanguinem generationis, & nutritionis embrionis materiam eſſe, atque ea propter ceſſantibus iam uel incipientibus menſibus aptiſſimum concipiendi tempus eſſe Gal.lib.de diſſec. uteri circa finem, & Hip.de fętus natura poſt principia,& Ariſt.7.de hiſtor.animal.cap.2. & 1.de gene. animal.19.ſtatutũ reliquere præſertimq. ceſſantibus, & deſinẽtibus, eo enim tempore tantum ex huiuſcemodi ſanguine remanſit,quãtum ſatis eſt pro conceptione ut ſpermatis alimentum fiat. Petrus Toletus in ſuo de morbis puerorum libello.c.1.circa finẽ pro miraculo, & inaudito refert,ac ſe oculatum fuiſſe teſtem affirmat.Mulierem quæ neque in partu, neq. ſana uiſa fuit unquam fluxiones illas communes & purgationes,quę mẽſtrua dicuntur pati, infantes tamen peperiſſe,qui ſæpiſſime eo morbo corripiebãtur,qui ab Arabe Raſi Aſaphati, ſeu ſaphati uocatur Græcis κήριον, Latinis uero fauum ſeu fauoſitas dicitur, quod eſt puſtularum rubor, quæ in facie apparent, & ſunt acores, & acuitates, aſperitateſque cuiuſdam humoris cholerici cutim fędantis, à quibus tenuis ſanies, & moderate uiſcida erumpit, humiditaſque ad mellis ſpeciẽ ſtillatur.Braſſauolus in com.aph.36.5.lib. ſcribit ſe cognouiſſe ruſticas quaſdam,quibus menſes nunquam profluxere,tamen ſaniſſimæ fuerunt,& robuſtiſſimę,& quod mirum exiſtimat, & ſi cauſam nõ reddat progenuiſſe filios.Fernelius lib.6.de par.morb. & ſymp.c.26.hæc habet.Mulierem uidi,cui nunquam,uel menſes,uel aliud quicquam fluxit ab utero,ac nihilominus bene habita prorſuſq.

incolumis annos vixit circiter ſexaginta at quod habuerit filios non tradit, minime tamen habuiſſe exiſtimandum, cum id ex naturali conformationis uitio illi euenerit. Rhōdelitius in methodo curād. morb. c.44. ſic ſcribit. Mulier quædam Montisbani, quæ nunquam menſtrua paſſa fuit & tamen peperit duodecies, & liberorum adhuc noſtro tēpore multi ſuperſtites ſunt. Ita ſcribit Victorius Trincauelius lib. 10. de cur. par. aph. c. 3. Aetius ſententiæ Rufi ſec. 16. c. 51. ſubſcribit, & ait quod mulieres quædam ſunt, quę propè ad uirilem naturam, & corporis habitum virilem accedunt, & moribus ſimiles viris ſunt, & viragines appellantur, & menſtruis carent, aut modica admodum citrà ullū incommodum habēt, quoniam calor in eis proinde fere ut in viris fortis eſt, vt & probè coquat materiam alimentitiam, atq. ſi quid ſuperuacanei in ea relinquitur id per euacuationem ſenſum latentem digerit, qualem vnam noui quæ robuſtiſſima erat mulier Illyrica habitu figuraq; corporis ſimillima viro agili, & expedito colore ſubobſcuro, quę nūquam per menſes purgabatur, ac ſemel tantū (cum tamen ad ſenectutem uſq. cum uiro vixerit) in vtero habuit reliquo autem tempore fuit infœcunda. Scimus nos in Vrbe noſtra mulierem fuiſſe fortem, & audacem, manu promptam, iracundam, & petulanti lingua, & ad contumelias maxime pronam, quæ iure optimo virago erat appellata, hæc nunquam menſtruas purgationes habuit & tamen bis vtero geſtauit, ac bis peperit primo maſculum ſecundo fœmellam, ambo optimè conformatos, & plurima carne præditos in partu excrementi menſtrui vix tantillum exiuit, at in puerperio nihil penitus effluxit. Quo pacto autem id fieri poſſit docet Ariſtot. 3. de hiſtoria animal. c. 2. quo loco hæc leguntur. Quæ menſibus carent fœminæ ſteriles magna ex parte exiſtunt, verum fieri poteſt vt aliquæ etiam ſine eorum profluuio concipiant, quibus tantum humoris ſeu ſanguinis mēſtrui colligitur quātum ijs, quæ purgantur reſtare ſolet quamquam non tanta copia ut & foras poſſint profluere. Quod prænarratis mulieribus accidiſſe non eſt dubitandum, ob idq. concipere, ac parere potuiſſe, ſi quidem cum menſes ad conceptum maximè faciant concipere nequirent mulieres ullæ, nec conceptum fœtum alere niſi à venis in uteri cauitatem ſaltem profluere, & ſi non ea copia ut extrà uterum pelli poſſint, & extra manare. Ob idq. Duretus in ſcholio Hollerij. 57. ſic ſcriptum reliquit. Conſtat autem multas mulieres concepiſſe antequam mēſtrua paſsę eſſent, atq. nos dum hæc ſcribimus tractauimus mulierem ruſticā, quæ cum vtero gereret, ſe morbo aliquo detineri arbitrabatur eo quod iam per multos menſes minime conſuetas menſtruas purgationes paſſa haud fieri poſse cenſebat ſe concepiſse, ac in vtero habere, tamen nono mē-

ſe

ſe optime conformatum fœtum edidit, ventriſque tumore morbo graui cura qua premebatur liberata fuit. Quod & alteri nobiliſſimæ mulieri dum hæc edere paramus contigiſſe certò ſcimus, quæ non fluentibus menſibus concepit, & 4. imprægnationis mēſe paſſa eſt aborſum. Nec illud certe admiratione caret, quod refert Doctiſſimus Trincauelius lib. 11. de corp. affect. par. cap. 15. Se inquam vidiſſe mulierem cui vterus plurimum prociderat gerentem in vtero, quæ tamen ex abortu mox obijt.

Numeroſi partus. Cap. XXIIII.

VT plurimum mulieres vnicum filium, multoties geminos parere conſueuiſſe omnibus palam eſt, at plures raro admodum obſeruatum eſt, plurimos demum non ſine ingenti admiratione conſpectum fuit. Ariſt. 9. de hiſt. animal. in Aegypto, & tres, & quatuor naſci filios in ſingulo partu crebrò fieri teſtatur, Quin etiā Aegyptijs mulieribus accidiſſe tradit, vt quinque etiam filij vnico in partu naſcerentur, quādo quidem mulierem vnam quatuor in partubus viginti pueros enixam, qui adoleſcere & nutriri potuerint. Ariſt. contigiſſe affirmat. Ita & Solinus de mirabilibus Mundi refert quod fuit Mulier quædam ex plebe nomine Fauſta, quæ genuit vno partu quatuor, duos mares, & totidem fœminas, ſubditq. Cneum Pompeum Archichidem fœminam iam ſibi exhibitam tertijs enixam cum viginti eius liberis in Theatro publicaſſe; Aegyptoq. frequenter euenire. Idem Solinus ex Tragœdi cuiuſdā aut. ſeptenos vnico partu gigni, ibidem partum ternum eodem tempore ex eadem muliere minime mirabile eſſe ſcribit Aulus Gellius Noctium Atticarum lib. 10. cap. 2. refert Diuo Auguſto imperante, qui tempore eius hiſtoriam ſcripſerunt tradidiſſe Ancillam Cæſaris Auguſti in agro Laurenti peperiſſe quinque pueros, eoſque pauculos dies vixiſſe, matrem quoque eorum non multò poſtquàm peperit mortuam, monumentumq. ei factum iuſſu Auguſti in via Laurentina, in quo numerum puerperij ipſius erat ſcriptum; Lodouicus Bonaciolus lib. 1. muliebrium teſtatum reliquit ſe nouiſſe mulierem, quæ ſeptem partus abegit. Annis ſuperioribus Brandimarti cuiuſdam plebei vxor 26. annum agens in 8. menſe graui vtero cum premeretur quatuor filios viuos peperit duos maſculos & duas fœminas omni ex parte formatos, qui tamen baptiſmate recepto non multo poſt ab vteri egreſſu obiere matre ſuperſtite, quæ res totius Vrbis noſtræ populum ad illos inuiſendos magno omnium confluxu attraxit, ita vt Sereniſs. Duciſſa Leonora Do-

ra Domina noſtra pauperculam domum adire non fuerit dedignata, ac puerperam, filioſque inuiſere, multaq. eleemoſyna donare. Iulius Capitolinus in Antonino Pio tradit vno partu mulieris quinq. pueros editos, & Lamiſſi Longobardorum Regis mater ſeptem vno partu filios enixa eſt. Sigebert. in Chron. Conciliator noſter dixit in Villa ſua de Ebano ſex Embriones ab vna muliere emiſſos, quorũ quilibet motum habebat, res quippe ſtupenda multum hæc Sauonarola cap. de ſuperfœtatio. Albucaſis lib. 2. hæc habet, quandoque formantur in matrice vnus aut duo, tres, quatuor, quinque, ſex, & ſeptem, & plures decem, & iam verificatum eſt mihi quod mulier ab oriente emiſit ſeptẽ, & alia quindecim omnes formatos Auicen. 9. lib. animal. refert, quod quædam mulier abortiuit, vt ipſe audiuit à fide digno ſeptuaginta partus vnico aborſu vel ſeptuaginta octo, vt refert Petrus Aponenſis in commen. problem. 24. 10. particulæ problem. Ariſtot. Fr. Thomas Fazellus de rebus ſiculis lib. 6. prioris Decadis ita ſcriptum reliquit. Pancica Agrigentina mulier ætate mea Bernardo Belluardo Agrigentino nupta tantæ fuit fęcunditatis vt tricies circiter enixa tres ſupra ſeptuaginta ediderit liberos, & paulò infrà anno ſal. 1430. Meſſanæ mulier quædam annos viginti quatuor nata nouem infantulos vno ſemel partu edidit, quæ poſtquam peperit. vnà cum filiis extincta eſt. Albertus Magnus. 9. Animal. Sic ſcriptum reliquit. Mihi narratum fuit à Medico experto quod quædam Nobilis Mulier in Germania peperit ſexaginta filios qualibet vice quinque, & nullus eorum venit ad ætatem dimidij anni, & addit Auicen. de quadam meminiſſe, quæ aborſum fecit de vigintiduobus figuratis, atque etiam ſubdit ſe à fideli Medico recepiſſe, quod ipſe vocatus fuit ad curam cuiuſdam mulieris nobilis, quæ fecit aborſum de centum, & quinquaginta ſimul, & putabat ſe vermes emiſiſſe de matrice, & cum aperirentur telæ inuenti ſunt pueri figurati habentes quantitatem ſicut eſt auricularis digitus hominis, & plures eorum habebant motum dilatationis, & cõſtrictionis, & plura alia ſigna vitæ, & in pelui omnes iacebãt ante oculos eius, & erãt oculi eorum incompleti, & digiti manus quaſi capillares, & ſimiliter digiti pedum. Martinus Cromerius de Rebus Polonorum libro vndecimo tradit Matthiã Golancieuium cognomento Palucam Slauunici Caſtellani Naclenſis filium, gente Toporum Vuladislauienſem Epiſcopum à matre cum 11. alijs filijs vnico partu editum, & ex duodecim illum vnum vixiſſe, reliquis mox vt nati erant mortuis. Et lib. 9. idem author teſtatur, quod anno ſalutis 1269. In Cracouienſi regione honeſta quædã matrona Margarita Virboslai Comitis vxor triginta ſex pueros viuos vno partu edidit vicęſima die menſis Ianuarij.

Habemus à Carpo in Anatome, hæc ab ipſo relata. De numero etiam fœtuum hic eſt Bononiæ quidam Iulius Scatinarius adhuc uiuens, & fœcundus Bononiæ Ciuis, qui venit in lucem cum ſex alijs fœtibus & ipſe fuit ſeptimus, & mater eius erat ſoror D. Floriani de Dulphis mihi affinis. Et ego Carpi uidi unam mulierem parere quinque filios in uno partu, & dixit mihi fide digniſſ. Dom. Alexander de Campo Fregoſo Epiſcopus Ventimilienſis, & iurauit ſupra pectus ſuum fide Epiſcopali, qđ una mulier Ianuæ de egregia familia de Buccanigris peperit ſexdecim fœtus humanos magnitudine medij palmi, qui omnes habebant motum, & ultrà iſtos ſexdecim fœtus, qui habebāt formam humanam peperit etiam unum animal habens formam equinam, & etiā habebat motum & omnes 17. tam habentes formam humanam, quam illud animal, qui habebat formam equinam erant inuoluti in una ſecundina, hoc tamen eſt monſtruoſum. Auguſtinus tamen Iuſtinianus Nebij Epiſcopus in annalium Ianuenſium lib. 5. aliter hanc hiſtoriam memorat, ait namq. anno 1485. Bartholomæam uxorem Ioānis Antonij Buccænigræ unico partu decē & ſeptem edidiſſe filios informes quidem, motum tamen habentes dactyli oſſis formam præ ſe ferentes. At quod omnem fermè naturalem fidem excedere videtur. Illud eſt cuius marmoreum, Regiumq. ſepulchrum in Cęnobio quodam Monialium ex ordine D. Bernardi Loſdunæ appellatum, & in Holandia Batauiæ inſulæ parte poſitum certā fidem facit, & à quolibet cerni poteſt teſte Guicciardino, qui nuperrimè illius Regionis hiſtoriam ſcripſit. In quo huiuſmodi inſcriptio legitur. Illuſt. Domini Florentij Comitis Holandiæ filia, cuius mater fuit Mathildis filia Henrici Ducis Barbantiæ fratrem quoq. habuit Gulielmum Alamaniæ Regem, hæc præfata Domina Margarita anno ſalutis milleſimo, ducenteſimo, ſeptuageſimo ſexto ætatis ſuæ anno 42. ipſo die paraſceuis hora nona ante meridiē peperit infantes uiuos promiſcui ſexus numero trecentos ſexaginta quatuor, qui poſtquā per uenerabilem Epiſcopum D. Guidonem Suffraganeum præſentibus nonnullis proceribus, & magnatibus in pelui quadam baptiſmi ſacramentum percepiſſent, & maſculis Ioannes, fœmellis uerò nomen Heliſabeth impoſitum fuiſſet ipſorum omnium ſimul cum matris animæ ad Deum æternaliter victuræ redierunt, corpora autem ſub hoc ſaxo requieſcunt, huius quoq. meminit hiſtoriæ Fazellus de rebus Siculis loco ſuperius citato, Victorius Trincauellius li. 11. de cur. par. aff. c. 17. hæc ſcribit. Aliquæ mulieres adeò fœcundæ ſunt, ut non modo geminos unico conceptu generent, ſed & tergeminos, & plures etiam, namq. aliquas genuiſſe tres, noui; Vnam uerò Bononiæ quæ erat uxor Ferrarij, fabri quæq. P. geminos, altero partu tres,

3.verò quatuor peperit, ex quatuor nullus vitalis fuit,ex tribus vnus. Hanc hiſtoriam prætermittere nolui non ſolum ob numerum fœtuum ſed & propter ordinem admirandum,ſicuti nec illud ſilentio inuoluẽdum,quod recitat Gaſpar Bugatus lib.4.ſuarum hiſtoriarum.Sub pontificatu ſcilicet Nicolai Papæ, qui obijt anno 1280. obijſſe Antoniam Mutinenſem quæ quadrageſimum ætatis ſuæ annum non prętergreſſa quadraginta tres filios habuit. Serapiam Alexandrinam ſcribit Caius Digeſtorum lib.34.quinque liberos vno enixam partu, vt prætercam, quæ ſcribit Iulianus Iuriſconſultus, atq. item Paulus digeſtis ſi pars hę reditatis petatur, vbi & ſuperfętationem admittere videtur. Ex prænarratis hiſtorijs patere exiſtimo Ariſt. dictum affirmãtem quinquegenarium numerum eſſe finem multiiugæ hominum paritionis, neq. plures ſimul vnquam genitos compertum fuiſſe non omnino recipiendum eſſe.Numeroſæ parturitionis cauſam Gal.in lib.de hiſt. philoſophica ex Empedoclis ſententia in ſeminis abundãtiam,& diſtinctionẽ reijcit, Aſclepiadem autẽ id ipſum naturæ ſeminis adſcripſiſſe ait. Nã vt hordeum reperitur quod duorum,vel trium ordinũ ſpicas generat, ita fertiliſſimum ſemen extat,quod plures fętus procreat.Eraſiſtratum in apprehenſionem matricis cauſam retuliſſe, vt in brutis quoq. cõtingit ibidem ſcribit.Stoicos autem voluiſſe vuluas habere loculos, cũq. in duos ſemen incidere geminos,cum in tres tergeminos fętus edi, cui opinioni fauere videtur, illud quod in lib. de ſpermate Gal. adſcripto legitur ſeptẽ ſcilicet eſſe matricis receptacula, ex quo loco illud apud Iuriſtas receptum exiſtimo, quod in ſuis Codicibus ſcriptum legimus ſeptem.ſ.eſſe matricis receptacula,& in Digeſtis de ſolutionibus,& liberationibus in propatulo quod eſt,& ante pedes inuenies apud Iuriſconſultum Iulianum quinq. iuxta Ariſt. ſententiam poſſe fęminam parere, fortè cum tot ſint loculamenta, acetabula, capſulæque matricis quod tamen falſum eſſe anatomico experimento comprobatur, Cũque Gal.lib.14. de vſu partium,& 15. & in lib.de diſſectione vteri,& in com.aph.48.5.lib.vteri duos tantum ſinus eſſe ſtatuit,non tamẽ reprehenditur iure à Veſſalio, quod non cognouerit matricis vnicã dũtaxat eſſe cauitatem, quia ad bina eius cornua reſpiciens binos quoque ſinus habere protulit,ex quib.lib.de ſpermate ſupracitatum illius nequaquam genuinum eſſe conſtat. Qui tamen cum Galeni nomine in fronte inſigniatur Mundino, Gentili, Nicolo, aliiſque poſterioribus eiuſdem ſobolis errandi occaſionem præbuit, dum aliqui vterum ſeptem cellulas habere ſcriptum reliquere, tres quidem in dextera ad maſculos procreandos, tres verò in ſiniſtra ad fęminas ſuſcipiendas, ſeptimum in medio Hermaphroditis dicatum quod effingere nõ mo-

do illis ſat uiſum fuit, quinimo & mendacium addentes mendacio, ſeptem illos ſinus decem rugoſos obtinere inflexus affirmarunt, & ſeptenas quidem ſcrobes, rugas autem ſeptuaginta enumerantes totidem ſimul fœtus concipi poſſe contendunt. Auic. fen. 21.3. trac. 2. cap. 17. plurificationis fœtus duas potiſſimum cauſas enumerat nẽpe multitudinem ſpermatis, & illius diuiſionem, & ingreſſum in bina cornua matricis, quicquid Iacobus de partibus in com: & Nicolus ſe. 6. tract. 1. c. 22. alias ſuperaddentes falſo illi imponant. Albucaſis eiuſdem plurificationis fœtus cauſam inquit eſſe quod id fiat ſecundum menſurationem glorioſi ſapientis, quæ cauſa uti uera, ita minus naturalis, nimiſq. remota quare audiamus Ariſ. loquentem magis Philoſophice 6. de natura animal. c. 19. plurificati partus cauſam in abundantiam nutrimenti parentũ uel in eorundẽ proprietatẽ indiuidualem. Et in problematibus inquit Hominẽ eſſe quaſi intermedium animal inter duo genera, quorum unum naturaliter generat multos filios, & aliud naturaliter generat unum filium, eo quod homo naturaliter generat unum filium, ſed propter ſuperabundantiam caloris, & humoris aliquando generat duos filios, & plures, ex quibus cũ plurificationis fœtus cauſam in parentum ſuperabundantem caliditatem, & humiditatem naturalẽ referat, id quoq. in multitudinem ſpermatis referre uidetur, cũ ſemen ex ſui natura calidum, & humidum multiplicetur ex calidis, & humidis. Nec obſtat quod Ariſt. dixerit. 4. de gener. ranimal. Et quod latius declarat Albertus. 19. de animal. c. 2. multitudinem ſeminis eſſe potius cauſam monſtruoſi partus non copioſi; Nam omnium natura conſtantium terminus eſt & ratio determinatæ magnitudinis, ſicut itaq. terminum ſeruare naturæ conuenit hominis; ita materia, ex qua creatur non erit indeterminatæ quantitatis, ſed habebit terminum notum naturæ, cum itaq. homo quiſpiam in coitu multum ſperma emiſerit, & in copia ut poſſit plures filios procreare, ſemen illud à uirtute informatiua diuiditur ſecundum determinatam quantitatem, fitque materia generationis multorum filiorum. Eſt enim iſta uirtus animæ habens poteſtatem in diuidendo ſperma, & proportionando tam conuenientiæ multitudini membrorum, quam etiã ei quod conuenit multitudini conceptuum ſecundum quantitatem determinatam, ſi itaq. homo multũ ſemen in matrice ſpermatizet, quod ad plures conceptus generandos ſufficiat rectè operante uirtute, plures filij naſcentur, ſed ſi ſpermatizet multum, nec tamen multitudo illa ad plures conceptus ſufficiat, quod ab uno fœtu ſupra exempli gratia ſuperfluit uirtuti rectè operanti fit ſingulus conceptus, & quod ſuperfluit à calore matricis conſumitur & exſiccatur ſecus autem fit in monſtruoſo conce-

ptu

ptu, in quo ſi pars aliqua plus iuſtò fit maior, id accidit virtute cõprehendente maiorem materiæ portionem, quam illius membri generationi recte conueniat, monſtri enim cauſa non ſolum ex materia, ſed etiam ex vitio virtutis agentis prouenit, quemadmodum. Ariſt. 4. de gener. animal. declarat.

Molæ admirabiles. Cap. XXV.

NVlla præternaturam affectione corripiuntur mulieres, in qua euentus varij, & admirandi conſpiciantur æque ac in Mola dicto morbo. Nobilis Vrbis noſtræ mulier indubiæ honeſtatis matrona quinquageſimum ſextum annum nata, carnoſo corporis habitu donata, ac plurimo ſanguine redundante, cum iam per aliquot annos menſtruæ purgationes defeciſſent annis 1573. & 1574. molas plures carnoſas edidit fluentibus veluti in naturali partu menſibus copiosè, & maximis cum cruciatibus, interpoſito nonnunquam duorum aliquando trium vel vnius menſis ſpatio diligenterque percontata ſe nullum ſeminis profluuium in ſomnis, nec vllam oblectationem perpeſſam conſtanter affirmauit, fluebant tamen interim, præſertim cum ſe plus iuſtò exercebãt menſes albi, erant autem carneæ molæ nonnullæ ad pugni craſſitudinem, aliæ minores, duriſſimæ nonnullæ, aliæ verò minus duræ, atque vt plurimum, poſtquam erant excretæ ſub aere diutius detentæ, & permanentes in aqueam ſoluebantur ſubſtantiam liquéfactæ. mirum ſanè videtur mulierem hanc molas adeò frequenter generaſſe abſque viri concubitu, cum id fieri poſſe Galen. clariſſimè neget. 14. lib. de vſu partium cap. 8. quod & antè ipſum Hippocr. ſtatutum reliquit per hæc verba. Molæ conceptus cauſa hæc eſt, cum multi menſes exiguum, & morboſum ſemen exceperint; quod verò intelligat Hippoc. de ſemine virili & non muliebri ex ſerie verborum ipſius facilè patere poteſt. Ibidem & ex ijs etiam quæ de eadem re loquutus lib. de ſterilibus ſcriptum reliquit, tradens namque molæ cauſam inquit, cum multi menſes modicum, & morboſum ſemen conceperint, neque fœtus rectus fit, & venter plenus eſt veluti prægnãntis, ex quibus colligitur ipſius verba prolata eſſe de ſemine virili cum ex muliebri abſq. maſculino fœtus perfectus minime fieri poſſe vnanimi omnium ſententia decretum ſit, Gal. & Hip. Ariſt. quoq. opinioni minimè refragatus eſt, namq. 5. de gener. animal. c. 7. de mola ſcribens inquit. Accidit hoc vitium mulieribus grauidis, quãquam rarò, pariunt enim quod molam vocant. Iam accidit enim mulieri cuidam vt cum concu

buiſſet, & ſe concepiſſe putaſſet, primum ventris moles augeretur, vt reliqua ex ratione uenirent, ſed cum tempus pariēdi iam eſſet nec pareret, neque moles minueretur, ſed annos tres, aut quatuor ita perſeueraret, quoad dyſenteria, ideſt difficultate inteſtinorum implicata, eoq; modo periclitata demum peperit carnem quam molam vocāt. Hæc Ariſto. ex quibus colligere licet ipſius fuiſſe ſententiam ſine uiri congreſsu mulierem haud carneam molam generare poſse, ait namq. id uitium grauidis accidere, at grauidæ non ſunt, quæ cum uiris non coeunt, ſubditq. mulierem molam concepiſſe, cum concubiſſet, ex quibus Hipp. & Gal. Ariſt. conſentire videtur, ex his enim quæ lib. 10. de hiſt. animal. c. vltimo, & penultimo ſcripta reliquit ex mulieris ſemine molam procreari poſse voluiſse videtur, ſed hæc nos haud mouere debent, cum liber ille ſeu potius fragmentum Ariſ. minimè cenſeatur, ſed alterius authoris, ob idq. Theodorus Gaza iure optimo in ſua uerſione illū prætermiſit, quod ſi eundem Bernadus Felicianus interpretatus eſt, tamen in fronte eum haud Ariſt. eſse affirmat, & reuocat in dubium cuius authoris ſit, ſed quid dicemus ad Ariſt. dicta lib. 2. de gen. animal. c. 4. ubi quærens cur fęmina marem deſideret, nec ex ſe ipſa generet cum habeat animam eandem, & fęminæ excrementum generationis ſit materia, reſpondit huius cauſam eſse quia animal differt ſenſu à planta, & mas dat ſenſum quo animal diſtinguitur à non animali, quod exemplo comprobat ſumpto ab ouis ſubuentaneis, quæ generātur à Gallina abſq. Galli concubitu, & ideò dicuntur uiuere tantum anima vegetali, ſi igitur mas requiritur ad hoc dūtaxat vt det ſenſum, cum molæ proprie acceptæ ſenſu careant ergo mas ad molæ generationem neceſſario non requiritur. Huic rationi ſatisfaciendum dicēdo, quod & ſi Ariſt. concedat Gallinas oua ſubuentanea ſine Galli concubitu generare poſse, non tamen inferendum mulierem molam ſine mare generare poſse, & licet marem ſenſum exhibere ſcribat, nō tñ ob id concludendum ergo fęmina ſpeciei humanæ molam, quæ ſine ſenſu eſt ex ſe ſola generare poterit, quinimo potius oppoſitū ex ipſius Ariſ. uerbis colligitur ibidem ut Au. teſtatur in com. loci illius, ait namque a muliere uirtutem actiuam ſeparari ſecundum omnes operationes ſuas à Gallina uero ſeparari tantum ſecundum ultimam perfectionē actus, vnde generat oua ſubuentanea, quia ipſi ineſt uirtus actiua, & creatiua oui, quod tamen non poteſt recipere formam pulli, quia ab ipſa ſeparatur uirtutis actiuæ ulrima perfectio, quæ eſt in mare. Clarius autem idem Au. in com. 7. 4. lib. de generat. animal. oſtendit molam huiuſmodi abſq. maris cum fęmina congreſsu procreari non poſse, tradens namque cauſam generationis molæ hanc aſſignat, quod natura

non

non concordat inter duo ſemina, ſcilicet maris, & fœminæ in quantitate, & qualitate, & paulò infrà hoc uitium proprium eſse mulieribus plus quàm fœminis aliorum animalium dicit, quia plus abundant menſtruis, quæ eſt una ex cauſis indigeſtionis, & ſubdit, & ideò accidit eis hoc præſertim quando ſemen maris eſt malæ complexionis, Dij boni, quid clarius dici poteſt, ſileant itaq. qui Ariſt. oppoſitum ſenſiſſe contendunt exemplo illo ab ouis ſubuentaneis deſumpto innixi, quod ita Fernelij doctiſſ. mentem affecit, vt contraria de re eadem ſcripſerit li. namque ſeptimo de procr. hominis c. 1. hæc ſcripta reliquit. Fieri itaq. non poteſt vt vel mas per ſe, vel ſola fœmina ex ſe ipſa animal perfectè generet, quãquam plerumque rudem quandam, & inchoatam molam producit, quod de mola, & gallinarum ouis, quæ noſtri ſubuentanea dixerunt compertum habemus, cuius oppoſitum legitur 6. de part. morb. & ſymp. per hæc verba. Molæ cauſa efficiens non eſt ſolum ſanguis menſtruus, neq. hanc (vti oua quæ appellantur ſubuentanea) efficere poteſt ſolum muliebre ſemen, cũ nuſquam viſa ſit mulier ſine mare molam concepiſſe, ſed molę cauſa eſt uiri ſemen, idq. aut corruptũ, aut quouis modo inualidum, quod alimentum quidem trahere, nihil vero conformare poteſt. Verum ad rem noſtram reuerſi & ſi Ariſtot. Hipp. Gal. reliquique doctiores antiqui ſine maris congreſſu fœminá molam minime generare poſſe teſtatum reliquerint, experimento tamen omnem rationem ſuperãte exemplo à prænarrata muliere deſumpto cuilibet facile patere poterit materiam ſuppeditantibus menſtruis excrementis, & muliebre ſemine efficientis cauſæ uicẽ ſubeunte; Quã ſententiam apertè ſequutus eſt Gordonius in ſuæ praxis parte 7. c. 18. inquiens molam fieri cũ multitudo ſeminis calidi currit ad matricem cum carentia ſeminis virilis, quinimo paulò infra concludit molam etiam animatam alia anima à vegetali ex ſemine mulieris corrupto generari poſse, deficiente ſpermate viri, quam etiam opinionem inter recentiores quoque ſecutus eſt Sauonarola. cap. de mola, hocq. de mente (vt ipſe ait) Auic. 10. de animal. Plinius & ipſe lib. 10. cap. 64. natural. hiſtor. ita ſcribit. Molas gigni putant vbi mulier non ex mare verum ex ſemetipſa tantum conceperit, ideò nec animari, quia non ſit ex duobus, altricemque habere per ſe vitam illam; quæ ſatis arboribuſque contingat. Sic Nicolaus Rocheus de morb. mul. cur. cap. 7. ſcribit molam fieri à ſeminis muliebris, & plurimi ſanguinis menſtrui in vtero retentione, & affluxu, quem calor immodicus cogit ac in carnis formam tranſmutat. Ego profectò crediderim molã nullam, quæ ſenſum, aut motum habeat ſine viri cum fœmina coitu vllo pacto generari poſſe, ſicuti motu, & ſenſu carentes ſine maris ſemine prócreari poſse non

dubitarim. A qua modo vteri intemperie huiuſmodi molæ ortum trahant, non omnibus eadem eſt ſententia. Ariſt. loco citato 4. lib. de generat. animal. in caloris imbecillitatem id reijcit Auic. vero fen. 21. lib. 3. tract. 2. c. 18. vehementiæ caliditatis id aſcribere videtur, cui experimẽtum adſtipulatur, huiuſmodi namq. mulieres, quæ ſine viro molas concipiunt viragines ſunt, & calido corporis temperamento donatæ, ad hæc teſtamur nos bona fide in pluribus mulieribus obſeruaſse patientibus menſium ſuperfluum fluxum ſanguinem extra venas manantem in fundo vteri detentum in grumos coaleſcentem ita ex loci caliditate coaluiſse, atq. obduruiſse, ut cultro diuidi poſset. Conciliari tamen Ariſt. & Auic. dicta poſsumus, dicentes Ariſt. loquutum fuiſse de debilitate caloris ſeminis virilis quemadmodum illius verba accurate legenti facilè conſtare poterit. Auic. vero verba de caliditate muliebris vteri intelligenda eſse, cum & ipſe ibidem ſcripſerit mulierem in coitu propter defectum virtutis maſculinitatis concipere molam, ex quibus verbis etiam patere poteſt Auic. quoque ipſum eiuſdem fuiſse ſententiæ cum Ariſt. Hipp. & Gal. rationibus vero, quæ à doctiſs. Trincauelio. c. de mola adducuntur pro confutanda Auic. ſententia de caliditate efficiente cauſa molæ facile ſatisfacere poſsumus. Ad primam namque dicimus Auic. dictum intelligendum eſse de calore pręternaturali, quod videtur ſentire author lib. 10. de hiſt. animal. cap. vlt. dum ait quod vterus aliquantulum inflammatus efficit hanc fœturam, ad ſecundam dicimus quod ſecus euenit in ſanguine extrauenato in aliqua parte, ſecus verò in ſanguine menſtruo in vtero contento, ſanguis enim menſtruus materia eſt apta ad generationem embrionis tã perfecti, quã imperfecti quemadmodum eſt mola, vteruſq. pariter aptiſſimus eſt locus ad talem conceptum efficiendum, vndè licet illius calor naturalis effectus fuerit uehementior, & quo quomodo magis ad igneum tendens, non tamen corrumpitur menſtruus ſanguis ſed tranſit in molam, quamuis enim caloris præternaturalis propria operatio ſit corrumpere, & non generare, tamen & ex eodem prouenit generatio licet imperfecta, quod in animalium ex putredine ortum ducentium generatione clariſſimè patere poteſt. Ex dictis non ſine admiratione adnotandum videtur huiuſmodi molas non dumtaxat ſolas in utero generari poſse, ſed nonnunquam etiam cum fœtu legitimo, & viuente in utero detineri licet plerumq, abortus ſint cauſa, quinimo & eidem alligari, & connecti quod Valeriola lib. 1. obſeruationũ obſer. P. ſe in propria uxore obſeruaſse ſcribit, quæ peperit carnem informem, craſsam, & duram cui quatuor uinculis fortibus infans maſculus quadrimeſtris alligatus erat. Quod pariter & nos ſemel uidimus

in

in Sigiſmundi currus ductoris vxore anno 1574. mēſe Septembri quę cum fœtum maſculum nulla affectum iniuria peperiſſet, adhuc prætumido uentre exiſtente, ita ut obſtetrix de altero retento fœtu dubitaret, decimoſeptimo die à partu carneam molam pueri decem annorum caput ſuperantē magnitudine excreuit, cui pediculus inerat quo fœtus legitimi ſecundis annexum cenſuimus, & poſt varios labores rectè auxilijs adminiſtratis conualuit. Admirandum quoque molam per plures annos in muliebri utero retineri poſſe, quinimo & totum vitæ curſum, quod Ariſt. Pauli, Aetij, Auic. & Raſis aut. comprobare poſſumus experimentoq. confirmare, ſi quidem teſtatum reliquit Sauonarola c. de mola ſe uidiſſe in Domina Fantina de Montebellone perduraſse molem per quinquennium. Molarū nomine non ſolum carnes informes accipiendæ ſunt, ſed molarum genera complura à Medicis deſcripta fuere molæ ſiquidem nomine durum uteri tumorem ſiue illius oſtiolo, ſiue in toto eiuſdem corpore prominuerit, Paulum lib. 3. c. 69. & Aetium ſec. 16. c. 80. comprehendiſſe manifectum eſt, ſic & tophaceam materiam in utero contentam molæ nomine Paulus idem, & Alſaharauius lib. pract. tract. 25. ſec. 2. c. 1. donarunt. Cuius exemplū nos. c. 30. 4. lib. admirādum ſanè deſcripſimus. Aliam molæ ſpetiē uentoſam deſcribit Auic. lib. 3. fen. 21. tract. 2. cap. 18. quam ſe uidiſſe Vlixbonæ in quadam Hebrça teſtatur Valaſcus de Taranta in ſuo Philonio c. de mola, huic enim cum ſe prægnantem eſſe exiſtimaret, præparata ſunt omnia quæ parturienti neceſſaria eſſe conſueuerunt, dumque obſtetrices uuluam, & uterum petractarent tanta uentoſitas ſine aliquo alio humore exiuit à matrice, quod fuit mirum & per totam Ciuitatem Vlixbonæ, & per totum ſtudium fuit diuulgatum, ab huius generis mola ſe deceptum fuiſſe in propria vxore fatetur Ioan. Matth. de Grado in com. ſuis in Raſim, c. de mola, namq. dum crederet uxorē in utero habere poſt decimum quartum menſem omnia impręgnationis ſigna, & uentris tumor delituere ex uſu pil. Alephanginarum, ſic & uentoſam molam geſtatam ſe uidiſſe confirmat Alex. Benedictus li. 26. de morb. c. 34. Hoc anno 1575. Viderunt multi Medici in Vrbe noſtra non ſine magna omnium admiratione Annam de fortis mulierem hebræam ex Caſtro Brixello, quæ iam tranſacto 15. menſe in utero habere uidebatur, nam uenter maximè intumuerat, ut iam noni mēſis impręgnationis tumorem æquaret, dumq. uēter à nobis comprimeretur, manus retro pellebatur uiolentia quadam, atq. per uniuerſum abdomen motus quidam palpitationis conſpiciebantur ac ueluti ſaltus per interualla inuoluntarios, ſatiſque validos ita ut ab imo uentre uſque ad os uentriculi motus hi excitarentur, quod ipſi à laborioſo partu

ſuper-

ſuperueniſſe aiebant, menſes tamen prodibant ſtatis temporibus. Nos omnibus ritè conſideratis in eam uenimus ſententiam, quod os uteri ex callo, vel carne ſupercreſcente poſtpartus labores penitùs conniuiſſet, eo pacto quo caruncula in virgæ meatu poſt abraſionem excreſcere ſolet, unde multi flatus craſſi in utero collecti exitũ minime inuenientes motus illos efficerent; nec obſtabat quod menſes ſtatis temporibus fluerent ex venis enim colli matricis prodire poſſe ſuperius. c. 15. docuimus. Admirãdam magis hiſtoriam refert Lycoſtenes, quã & Cornelius Gemma lib. 7. Coſmocr. c. 1. recenſet, Hæbræę ſcilicet in Thuringia hunc infandum partum accidiſſe, Coniugem ſutoris cuiuſdam cum triduo in partu laboraſſet obſtetricibus uarijs ob negotij difficultatẽ conuocatis tandem enixam fœtum mortuum, in ipſa autem contentione, nixuque præcipuo cum iam infans umbilico tenus promineret ingens auditus eſt ab utero fragor velut excuſſo tormento bellico, mox, & flamma exiliens, tum obſtetricis manus, tum pueri nates ambuſſit, atq. excitatis ueſiculis inſigniuit; cuius rei cauſam & ſi ipſi non referant, nos naturalem indagantes dicere poſſumus ex uaporum colliſione mutua atq. attritione ipſos accenſos eſſe, eoque modo crepitũ & flammam excitaſſe, quo in aerijs impreſſionibus præcipuè coruſcationibus, & tonitruis fieri traditum eſt ab Ariſtotel. in libro Met. ita ut hanc flatuoſam molam, ſeu potius igneam appellare non iniuria poſſimus. Alterius ſpeties molæ meminit Auicen. loco citato, quam fieri ex plurimo ſanguine menſtruo ſuperfluo in matrice retẽto affirmat, hancqne ſanguineam molam uocat, huiuſmodi ſe obſeruaſſe tradit Alex. Benedictus eodem lib. cap. 36. quam ex retentis dumtaxat menſibus ad 15. menſem geſtaſſe mulierem, quę medicatis locis concipere ſperauerat, aſſerit, & tamen uno, & continuato ſanguinis profluuio exonerata fuit. Alia quoque mola aquoſa nuncupatur cuius idem Alexander ibidem c. 34. tradit exemplum à ſe obſeruatũ in nobili matrona Franciſca Clara, cui cum omnia ratione conceptus ueri veniſsẽt, præter quod in uentre punctiones crebras ſubmordentes patiebatur, poſt 15. menſem ſoluto exiguo aquæ, cætera per ſe ſubſedere. Iacobus de partibus in com. fen. 22. 3. vbi Auicen. huius affectionis meminit, binas hiſtorias refert per hac verba. Noui quandam Dominam generoſam, quæ ſic prægnans eſse credidit, & ita Medici viſitantes eã exiſtimabant, & iudicabant, quòd ipſa erat prægnans, & dum venit pariendi tempus, etiam prouiſerat de bona obſtetrice, & compatribus, & comatribus, multa aqua prodijt a matrice ipſius per vuluam defluens, & illicò venter penitus detumuit, & ſic illa, & Medici fuerunt illuſi; & paulò infra aliam talem recenſet, Vidi quandam, quæ aquam

tribus annis geſſerat in matrice ſua, quam ſubito eiecit, & hinc alleuiata ſana eſse credidit, ſed debilis effecta poſt tres dies obijt. Veſsalius lib. 5. fab. hum. corp. cap. 9. tradidit hiſtoriam mulieris textricis Auguſtanę, in cuius utero ſeroſæ aquæ ſupra ſexaginta auguſtanas menſuras, quæ ſingulæ tres pendent libras, poſt mortem vnà cũ multis Medicis reperijt. Nullibi interim circa inteſtina præſente aqua, aut ſaxo in manibus, & pedibus tumore aut etiam uiſcerum, aut alterius cuiuſdam organi ſe ſe offerente vitio, præterquam quod magnus ille uterus, cuius fundi os miris modis occaluerat, tota ſua anteriori ſede peritonæo erat conatus, & dextri teſtis glandulæ, nõ ſecus excreuerant, quam ſi nouem decem ve anſerũ, aut ſtruthio Camellorũ potius oua vni ineſsent membranæ ſingula humore alborum ouorum nõ abſimili, aut paulo craſſiore oppleta. Fernelius lib. 6. c. 8. & 15. de par. morb. & ſymp. meminit mulieris cuiuſdã, quæ hydrope vteri correpta, quoties appetebat menſtrua purgatio, omnem aquarum colluuiem ex vtero per ceruicem profundebat, peluesq. ſex, aut octo implebat aqua citrina feruentiſſima, dum venter totus ſubſideret, mox dein mẽſes inſequebantur ex naturæ præſcripto, collecta proximo menſe pars colluuiei ſtato dein tempore profluebat, Hæc tandem perſanata vterum geſtauit, pepericq. vitalem fętum; Veſalius ſcripſit loco citato ſe ſectione deprehendiſse quibuſdam mulieribus, & virginibus vterum annis aliquot mira fuſcæ, craſsæq. aquæ copia turgidum fuiſse, quibus alioquin menſtruus ſanguis & ſi non ordinatis omninò vicibus, certiſque interuallis eiuſdemq. perpetuò quantitatis perfluxerat. Vidimus nos vxorem cuiuſdam ſericorum pannorum textoris Fœlicitam appellatam, quæ cum vtero ſe gerere exiſtimaret intumeſcente quotidie ventre, prægreſso ſtatuto tempore partus, malo corporis habitu, febriculaq. lenta correpta, extincta eſt, cumq. ægritudinis tẽpore diſpar ſententia inter Medicos prolata eſset, quod nullus ipſorum animaduerterat diſſecto ventre vterum aquæ plenum reperiere. Rembertus Dodonæus molę aquoſæ in Vidua quadam meminit in ſcholio c. 50. exẽplorum medicinalium. Hæc affectio, ſeu mola, ſeu hydropem vteri appellemus ab Arabibus omnibus ferè cognita fuit, ex Græcis Hipp. lib. 1. de morb. mulieribus eiuſdem meminit, & Aetius ſec. 16. c. 79. Ex Latinis Priſcianus matricis hydropicæ ſigna, & curam docet. Alterius modi molam deſcribit Io. Arculanus in com. in 9. Raſis c. de mola, quam vocat humoralem, hancq. ſe vidiſse his verbis tradit. Vidi tantum ſemel molam ab humore flegmatico groſso ad ſimilitudinem pultis factæ per ſuperfluam milij decoctionem in aqua, quæ tantum excreuit, ut poſt mortem patientis facta anatomia eſset maioris quantitatis, &

ponderis

ponderis quam reſiduum corporis ipſius. Sunt & molæ ſpeties quædã membranoſæ, & globoſæ. Tales ſe bis obſeruaſſe tradit Franciſcus Valeriola lib. 1. obſeruat. obſ. vlt. per hæc verba. Loyſina Rouerini Ciuis Arelatenſis filia cum vtero ſe geſtare exiſtimaret octauo geſtationis menſe, magnis doloribus ſubortis ingentem peperit membranaceum globum, totum aquoſis bullis, inſtar ouorum piſcium refertum, erant autem bullæ rotundæ tumidæ, pellucidę, diluta ſanie plenæ fœtidæ, atq. per omnem membranam qua in tegebatur diſſeminatę, tanta quidem copia, atq. numero vt comprehendi nullo pacto poſſe viderentur, perſimilem quoq. & in filia Conſtantiæ obſtetricis vxore Georgij pannorum tonſoris, poſt ſex mentitæ geſtationis menſes, eiectam rurſus vidiſſe ibidem teſtatum reliquit. In vtero quoq. progignuntur molæ animatæ, namq. carnes informes viſæ ſunt, quæ ex ſe ipſis mouebãtur. Quod Io. Matthæus de Grado loco citato non ſemel ſe vidiſſe affirmat. Scribit namque ſe bis in una muliere nobili quæ uere videbatur prægnans in 10. menſe cum grauiſſimis partus accidentibus intenſiuè, & extenſiue tandem eduxiſſe fruſtrum carnis magnum durum habens duo additamenta ſeparata in parte tenuiori, poſtea in alia parte erat rotonda, & groſſa ad longitudinem duorum digitorum, & vltrà & mouebatur non habens alias diſtinctiones. Et paulò poſt ſubdit. Et ego vidi bis, vel ter in facto fruſtum carnis aliqualiter figuratum, & mouebatur, & ita vixit per horas. Sed horribiles ſunt, admirandęq. magis animatæ molæ, & formatæ, quarum plures leguntur apud ſcriptores exempla, veluti bubones, lacertæ, ranæ, aues, & ſimilia aliaq. monſtra, quod vitium agro Piſano, & Apuliæ familiariſſimum eſſe ſcribit Sauonarola c. de mola. Ita mulierem ſerpentem enixam Romæ teſtis eſt Appianus Alexandrinus de bellis Ciuilib. lib. 1. & Io Mat thæus de Grado loco allato, ſcribit ſe audiuiſſe animal generatum in matrice cum alis, quod cum matricem exijſset volauit. Gatinaria. c. de mola teſtatur ſe uidiſse quandam mulierem Papienſem, quæ cum putaret ſe eſse prægnantem poſt duodecim menſes emiſit fruſtum vnum carnis ſatis magnum, & alia multa parua, & ſimul cum illis peperit animal ad ſimilitudinem vnius Tenconis piſcis, & erat coloris viridis obſcuri ſupra tergum, & infrà erat rubei coloris, & habebat coruim ita durum, quod uix cum gladio ſcindi poterat, & habebat motum, & explicabat ſe ſicuti Hericius Iacobus Hollerius lib. 1. de morb. int. in ſcholio. c. de mola, ſcribit uidiſse mulierem quæ cum nouem menſiũ ſpatio vtero geſtaſset, omnibus, quæ in legitimo partu euenire ſolent mirificè reſpondentibus, tandem nihil aliud pręter animalia quædam ranis haud abſimilia cum multis purgationibus cruentis, & corruptis

in

in lucem edidit. Legimus Apud Amatum Luſitanum cent. P. cur. 27. filiam Io. Gualteruci recens nuptam, cum omniũ opinione pręgnans diceret loco fętus quatuor animalia ranis ſimillima peperiſſe. Similiter mulier Dionyſij Pinſi cũ puerũ optimè peperiſſet inter ſecũdas animal ranę ſimillimũ iecit. Mercatoris quoq. qui ex Anglia venit vxor abortiuit, & ſecũdo die poſt aborſum ſimile quoq. animal peperit, vt multis alijs eueniſſe vidimus pręcipuè Anconitanis, ijs adiungere eſt quod ſuperioribus diebus mulieri ad ſcalas Sãcti Cyriaci habitãti interuenit, nã vtero ferebat & quinto mẽſe puellã abortiuit, ſequẽti tãdẽ nocte alterã peperit puellã, poſtquã & ſecundę prodiere, tandẽ ſequẽti die fruſtũ quodã Carnis Galli criſtę cum roſtro Gallinaceo ſimilitudinem habens. At audiamus poſtremo loco longè admirabiliorem. Leuinius Lẽnius c. 8. 1. lib. de admirãdis occultæ naturę hæc habet, ſuperioribus annis me uſa eſt Medico mulier quædam Inſularis, quæ cum ex nautici generis homine cõcepiſſet, in tantã, tãq. inuſitatã molam illi cępit intumeſcere vterus, vt non videretur ſuffectura geſtando oneri de curſo, exactoq. nouẽ menſium ſpatio, quod anni dodrantẽ conficit. accita obſtetrice primũ magno conatu, ac molimine maſſam quandam informem enixa eſt, quam ſuperfętatam poſt legitimum conceptum cohijcio, cui vtrinq. anſæ duæ annexæ erant in brachiorum lõgitudinẽ, ac modum exporrectæ, palpitabat autem, illiq. vitale quiddã ineſſe viſum eſt, vt ſpõgiæ, & vrticæ marinæ, poſtmodum mõſtrũ dilapſum eſt ex utero adunco roſtro, longo, teretiq. collo, oculis uibrantibus, cauda acuminata, eximia pedum agilitate, id poſt primum lucis intuitum conclaue ſtridoribus implet, atq; ultrò, citroque diſcurrens latebras perſequitur, tandem mulieres puluinis impetunt, ac ſuffocando perimunt, poſtremò mulier hæc plus ſatis delaſſata nõ ſine ſummo vitæ diſcrimine prolem maſculam edidit, à mõſtro ita excarnificatam vt à ſacra lotione quam minimũ vitę ſupereſſet. Aug. Iuſtinianus Epiſcopus lib. 5. Annalium Ianuenſium memoriæ prodidit anno 1491. Ianuę Margaritam Laurentij Valiſtari vxorem ſerpentem peperiſse alas eo habentem loco, quo manus eſse conſueuerunt. Huiuſmodi Mõſtrificos partus quandoq. naſci obſeruatum legimus Cacodęmõne mulieres comprimente; quod enim dęmones quos incubos, & ſuccubos vocatos nouimus modo ſub maſculi ſpetie, aliquando ſub fęminæ imagine cum mortalibus hominibus coire ſoleant, id à pluribus traditum non ignoramus, huiuſcemodiq. plures hiſtoriæ leguntur apud Hectorem Bohetium in hiſtoria Scotica lib. 8. & quo ad præſens negotium ſpectat huiuſmodi quædam; Accidit in Marrea regione vt puella natalibus altis, forma cõſpicua cum plurimum nobiliũ auerſata connubiũ

in

in infandam cum cacodęmone conſuetudinē inciderit, quæ cū vterū ferret parentum rigore coacta edere ſtupratorem adoleſcentem mira pulchritudine frequentius ſecum nocte, interdiù nonnunquam conuenisſe, vnde veniſſet quo ue abijſſet inde, neſcire ſe reſpondit: Parentes tam & ſi parū filiæ crederent, accuratius rem aduertentes, cōſilio quis eſſet qui ignare expugnaſſet pudiciciam explorādi, cognito tertio poſt die indice ancilla ſtupratorem adeſſe, recluſis foribus accenſo tædarū ingenti numero, cubiculum ingreſſi horrendū mōſtrum, figura ſupra humanā exiſtimationem terribile in filiæ amplexibus ſunt conſpicati; Currerre ouus complures ad fœdum acciti ſpectaculum inter eos ſacerdos probatæ uitæ ſacræ diſciplinæ haud ignarus, qui cęteris haud trepidè abeuntibus, aut pauore terræ illiſis cū Chriſti, Apoſtoli Ioānis Euangelij initium recitare orſus ad eum locū, Verbum caro factū eſt perduxiſset, malus Dęmon horrendo ſublato clamore, cubiculi tectū ſecum aſportans omni ſuppellectili incenſa abijt; fęmina periculo ſeruata poſt triduum enixa eſt moſtrum undequaq. fędum aſpectu, quale nuſquam antea inter noſtrates uiſum, id obſtetrices ne ſeruatum in cōtumeliam eſset familiæ accenſa ingenti pyra citiſſimè concremarunt. Etenim ī Romuli legibus. 18. legitur talis. Mōſtroſos partus ſine frau de cedunto. Hoc in memoriā reuocat quod aliquando apud Lod. Cęlium Rhodignum. lib. 2. lect. antiquarum. cap. 6. legi dæmonas ſcilicet eſse ſemine fęcundos. Auguſt. que teſtem adducit ſcribentem ſe experientia magiſtra didiciſse Syluanos, & Faunos, quos vulgo incubos vocant, improbos ſępe extitiſſe mulieribus, earumq. appetiſſe ac peregiſſe concubitus, & quoſdā dęmones, quos Galli Duſios nuncupāt hāc aſſiduè fęditatē tentare, adijcit tamen ſe nihil hic admodum temerè auſum affirmare. Angelos verò Dei ſanctos ea turpitudine inquinatos non credere. Ex dęmone genitum Merlinum Britannum hiſtoriæ affirmant. Ita forte à ſerpente compreſſam Olympiadem Alexandri Magni matrem, & à Dracone Galerij Armentarij genitricem, quod ſextus Aurelius Victor de vita, & moribus Imperatorum in Epitome vitæ Galerij ſcriptum reliquit, antiquitatem tradidiſſe arbitrari non eſſe incongruum eas ſcilicet à Dęmone Incubo ſub Draconis ſpetie cōpreſsas, niſi potius totum id fabuloſum rectius dixerimus.

Vermium hiſtoriæ miræ. *Cap. XXVI.*

VErmes in unaquaq. corporis noſtri parte generari poſse ex hiſtorijs pluribus inferius adducendis manifeſtum fiet; qua de re cum hoc vulgatum non ſit, idcircò iure meritò hoc loco ſibi in tractatione noſtra locum vindicat. Et ſi verò ſuperius. c. 5. lib.

1. de

1. de pediculorum generatione uerba facientes nonnulla dicta ſint, quæ & lumbricorum tractationi maxime congruere poſſint, nihilominus & longiori oratione rem hanc in pręſenti capite inſtituere occaſio poſtulat, & clarioris huius intelligentiæ gratia latius diuagari propoſita materia ſuadet, qua de re altius exordiẽtes dicamus animalia, quæcunq. vel per propagationem, vel ex putredine oriri quemadmodum Ariſt. 1. de gen. animal. c. 1. teſtatum reliquit, illa quidem perfectiora ſunt, hæc verò imperfectiora, cũ enim priora inuicem coeuntia ſibi ſimilia generent perfectã eſſe habemus. 3. de anima tex. com. 45. ſicuti è contra, ſecunda quæ ex putri materia fiunt non generant, & ſi quando generant non ſibi ſimile animal generant, & id quod prodijt nec mas, nec fœmina exiſtit, ut idem Ariſt. 1. de generat. animal. c. 1. & 2. eiuſdem c. 4. decretum reliquit; quicquid in oppoſitum latini iniuſte Auerroem reprehendentes ſentiant. Hęc itaq. animalia ex putri materia procreata iurè imperfecta appellãtur. Nec obſtat quod Au. lib. 9. de animal. teſte Auerroe. 8. Phyſ. com. 46. crediderit poſt diluuiũ homines genitos fuiſſe ex terra per uirtutem, & determinatum aſpectum ſtellarum, quam ſententiam pariter uidetur non improbare Alb. in 3. li. Meth. & Cardanus ſequutus eſt, quem meritò Iulius Cæſar Scaliger exerc. 193. ob id impium, & nefarium appellat, impijſſimum nãque, & ſtolidiſſimum quoque eſt cenſere hominem animantiũ perfectiſſimum ex putredine gigni poſſe; nec eſt quod placitum hoc irrationabile confirmet quiſpiam ex hiſtoria, quam recutitus Amatus Luſitanus in ſuis cent. recitat addito teſtimonio Iulij Camilli de puero Chymico artificio conflato, qui omnia ſua membra perfecta contraxerat, ac motum habebat, qui cum à vaſe vbi continebatur, eſſet extractus moueri deſijt, hæc namq. fabuloſa ſunt, nec à uiro chriſtiano, philoſophoq. audiri nedum credi poſſunt, quamuis & alias ſummę doctrinæ, minus ſanæ authores habuerint. Namq. quod Au. in com. 1. c. 1. lib. de generat. animal. notat, non poteſt dari unum, & idem factum ab arte, & à natura, ut perperam imaginati ſunt Alchymiſtæ, cum cauſæ artis, & naturæ ſint diuerſæ. Nec eſt quod quis ad Auic. ſententiam tutandã dicat, ſpeties generari poſſe bifariam propagatione ſcilicet, & putredine, exemplo muriũ, quos ex putredine oriri, nec non etiam ex propagatione omnibus receptum eſt. Namq. & ſi in animalibus minus perfectis id concedi poſſet, non utique in perfectiſſimis, qualis humana eſt ſpeties id erit admittendum, ſed nec mures qui ex putredine generantur ſunt uerè mures eiuſdem ſpetiei, cum muribus ex propagatione generatis, ſed quid ſimile, ſi enim una & eadem ſpeties inquantum eſt una poſſet fieri ex propagatione & putredine, tũc natura ageret quid

otio-

tioſum, uel alterum illorum eſſet a caſu; at nulla ſpecies poteſt eſſe a caſu, uel fortuna ut ibi probat Au. eadem autem ratio eſt de ſpetie, & indiuiduis illius, cum ſpecies habeat eſſe in ſuis indiuiduis; ſed hæc miſſa faciamus, ſtatutumque ſit cum Ariſtotel. alterum genus eſſe animalium ex propagatione genitorum, quæ perfecta ſunt, aliud verò imperfectorum, quæ ex putredine fiunt. Huiuſmodi cenſendum eſſe aues quæ Bernacæ appellantur, & naſci in Hibernia tradit Abraham Ortelius in ſuo Theatro orbis terrarum, quas inquit natura mirum in modum cõtra naturam producere anates quidem paluſtribus ſimiles, ſed minores, ex lignis namque abietinis per æquora deuolutis primo quaſi gummi naſcuntur, deinde tãquam ab alga ligno coercente cõchylibus teſtis ad liberiorem formationem incluſæ per roſtra dependent & ſic quouſque proceſſus temporis firmam plumarum veſtituram indutæ uel in aquas decidunt, uel in aeris libertatem volatu ſe transferunt. multoties ſe vidiſſe teſtatur idem author oculis proprijs pluſquam minuta huiuſmodi auium corpuſcula in littore maris ab vno ligno dependentia teſtis incluſa, & iam formata. Non ex harum coitu vt aſſolet oua gignuntur, non auis in earum procreatione ouis incubat, ſed ex putredine modo quodam procreari credendum. Sed quis forte addet etiam tertium modum generationis animalium imperfectorũ occaſionem nactus ex Ariſt. verbis. 5. de hiſt. anima. cap. 19. vbi habemus animalia quædam naſci in ijs, quæ putredinem nullam recipere poſse exiſtimantur, vt in niue vetuſtiori vermes, qui hirti ſunt pilis, & rubidi, quoniam ipſa nix vetuſtate rubeſcit, ſed in niue mediæ terræ candidi, & grandiores reperiuntur, torpent omnes, ac difficiliter mouentur, præterea ĩ Cypro Inſula ærarijs fornacibus vbi chalcitis lapis ingeſtus compluribus diebus crematur, beſtiolæ in medio igne naſcuntur pennatæ paulo muſchis grandibus maiores, quæ per ignẽ ſaliant, & ambulent, emoritur hoc genus, & aliud niuis alumnum cũ alterum ab igne, alterum à niue dimotum eſt. Hactenus Ariſt. quod etiã Strabo lib. 12. Geographiæ ex Apolonide, & Plinius lib. 2. naturalis hiſt. c. 34. & 35. confirmant. Itaq. cum hæc in niue, & igne genita animalia nõ ex propagatione, nec ex putredine ortum ducere ſit dicendum, dabitur. 3. modus generationis animalium & diuiſio bimẽbris allata manca erit, & diminuta. Satisfacimus dicentes huiuſmodi animalcula ex putrefactione fieri, licet quæ in igne generantur nõ ex putredine proprie accepta ſed largo modo ortum ducant, quod vt clarius fiat altius exordiendum eſt. Sciẽdum itaq. corruptionem, & putrefactionem differre in hoc quod corruptio conuenit elementis, & mixtis, putrefactio vero ſolis mixtis, vt notat Sueſſanus in com. 4. Meteor. ex Alex. ſentẽtia

in com.

in com.tex. 4. Sciendum præterea putrefactionem pluribus modis accipi, vno modo pro rerum naturali interitu, cũ ſcilicet humidũ quod calidi innati pabulum exiſtit, & in quo calor retinetur deficit & mixtum propriam formam amittit, ſicque omnia corpora, quæ natura cõſtant, nulla adueniẽte cauſa violenta tandẽ neceſſario diſſoluuntur, voco hoc loco calidũ, illud quod ex mixtione elemẽtorũ in mixto reſultat, quod nõ ſolũ in animantibus, ſed plantis, lapidibus, mixtiſq. demũ omnibus reperitur, quæ ſeneſcere omnia, & interire dicuntur, & hic modus corruptionis minus naturalis non eſt quam ipſa generatio, in qua internus calor humorum uincens formabat; & putredo in hoc ſignificatu accipitur, ab Ariſtot. 4. Met. cum ait corruptionem naturalem, ideſt naturalem mixti diminutionem, qua mixtum tendit ad non eſſe, uiam eſſe ad putrefactionem, & hoc pacto accepta putrefactio, potius corruptio appellãda eſt, quam putrefactio, cum ſic accepta propriè generationi opponatur, quemadmodum Ariſtot. ibidem ait, vbi eam uocat σῆψιν & σαπρότητα, ideſt putredinem, erit itaque putredo finis corruptionis naturalis, quæ in omnibus mixtis conſpicitur; omnia ſiquidem ſic ad putredinem terminantur cum ſcilicet deficiente interno calore, & humido non amplius retento frigida euadũt, & ſicca, & hæc putredinis ſpecies nunquam fit à contrario ſcilicet à frigido, & ſicco, quia hæc corruptionis ſpecies, quæ à contrario fit non eſt naturalis, ſed uiolenta, & vocatur potius extinctio, quam putredo à grecis σβέσις. Secunda putredinis ſpecies ſemper eſt violenta, & fit à calido, ſed non naturali quidem, ſed extraneo in calorem naturalem agẽte, & per conſequens in humidum, in quo detinetur paulatinè agit eum extrapellendo; unde quæ putreſcunt exterius humida, & humeſcere conſpiciũtur, hæc autem putredinis ſpecies eſt maxime propria, & in uia, & in fieri, ſicuti priori modo accepta in facto eſſe, & terminata; putredo hæc ſecundario accepta præcipuè conſideratur à Medicis. Verum animaduertendum quod calor extraneus in hac propria putredinis ſpetie ita in calidum innatum agere debet, non ut confeſtim eum extinguat, & corrumpat, ſed ut paulatinè agendo in eum à putreſcente miſto exire faciat, quod non ſolum ex agentis qualitate, ſed & ex patientis fieri ſolet. Namq. ſi calor exempli gratia igneus in corpus calidum, & humidum, puta carnem aget, ſtatim eam comburet, & corrumpet, ſicq. caro illa, non dicitur propriè putreſcere, ſed potius corrumpi, ſicq. orietur tertia quædam ſpecies putredinis, quæ potius corruptio erit appellanda, cum ſtatim calor, & humidum innatum abſumantur, & non paulatinè extrapellantur, putredoq. hæc erit in facto eſſe, & uti terminus non autem in uia & in fieri; ſecus autem ſi calor

extraneus igneus aget in patiens humidum, & calidum naturaliter malè diſpoſitum ad patiendum, eum non ſtatim comburet, & corrumpet, ſed paulatinè extrapellet, ſicq. hic putredinis modus ad ſecundam putredinis ſpeciem, quæ eſt in via reducetur, vt clarius inferius demonſtrabimus. Notandum prçterea quòd elementa duobus modis poſſunt conſiderari, vt habetur ex Com. 3. Cœli, com. 1. & vlt. Vno modo quo ad eorum vniuerſitates, & quatenus ſunt partes mundi, & hoc pacto conſiderantur in lib. de Cœlo, & mundo ab Ariſt. Alio modo conſiderantur in quantum ſunt cauſæ compoſitorum generabilium, & corruptibilium, quo pacto conſiderantur in lib. de generat. & corrupt. 1 modo accepta elementa ſunt ingenerabilia, & incorruptibilia, & æterna, ſecundo modo ſunt generabilia, & corruptibilia ſecundum partes vt notat Com. in 2. Meth. c. 1. An verò elementa hoc modo accepta poſſint etiam putrefieri indagandum de tribus loquor, nam de igne omnes vno conſenſu fatentur ꝙ non; quia cum putrefactio fiat vincente externo calore naturalem calorem rei corruptibilis, ignis autem ita ſit calidiſſimus natura, vt à nullo calido vinci poſſit, non vtique corrumpi poterit præthereà cum nihil putrefiat quòd nō habeat humidi quicquam in ſe, ignis verò huiuſmodi ſit vtiq. putreſcere nullo pacto poterit, ſed de tribus alijs elementis aliter ſentiunt expoſitorum nonnulli Alexan. ſententiæ innixi, aiuntq. putrefieri poſſe putrefactione ſecundum quid, non putrefactione ſimpliciter accepta, cuius rei rationem aſſignant, quod habeant in ſe omnia ad putrefactionem requiſita. Aer enim, & aqua habent humiditatem naturalem; terra verò accidentalem, per quam ſcilicet eius partes ſunt continuæ, & vnitæ, præthereà poſſunt habere calidum ſuperexcellens exterius, vt putà calidū ignis, ergò poſſunt putredine corripi. Alij expoſitores aſſerunt, nullum elementum purum manens in ſua ſimplicitate poſſe putrefieri. Quç opinio magis rationi conſona videtur, atq. congruere cum Ariſt. verbis 4. Met. tex. com. 5. vbi ſic ſcriptum legimus: Atque putredo in ijs propriè dicitur, quæ ex parte intereunt cum à natura diſceſſerint, Idcirco & cætera omnia, vno igne excepto, putreſcunt, nam & terra putreſcit & aer, & aqua, quando quidem materia ignis hæc ſunt omnia. Et ijs Ariſt. verbis manifeſtè colligitur, cum hoc modo dicta elemēta putreſcunt non eſſe ſimplicia, ſed receſiſſe à propria ſimplicitate & natura, nempe cum ſunt impura, & alteri rei permixta, quod ſuperius cum de aere locuti fuimus demonſtrauimus, ob idq. ex illorū putredine poſſunt oriri animalia, at ex igne cum propter rationes ſuperius dictas putreſcere nequeat, huiuſmodi animalia naſci non poſſunt, ſed bene in igne, quod vt clarius innoteſcat ſciendum duplicem ignem à Peripateticis

tertiis conſiderari, vnus qui eſt ſuperius, in propria ſphęra, alius verò qui eſt apud nos, habemus namq. 4. Cœli com. 32. quod ignis qui eſt apud nos non eſt elementum; ignis enim vt notat Alex. 1. Cęli com. 91. qui eſt ſuperius non dicitur ignis cum iſto, qui apud Nos reperitur niſi æquiuocè, ignis namque qui hic reperitur corrumpit corpora, ſed ignis qui eſt in ſuo loco naturali eſt generans ex 2. cap. de ſubſtantia orbis. Quod in igne ſimpliciter accepto, & in propria ſphæra non poſſint animalia ex putredine orta reperiri manifeſtum eſt; quinimò nec animalia rationalia, & perfectiora, morti tamē obnoxia eo in loco reperiri poſſe Ariſt. negat, quod ſi quando ea admittere videtur in calce c. 10. lib. 3. de gener. anim. & 1. de anima tex. com. 29. id non ex propria opinione dixit, ſed ex ſententia Platonis: quēadmodum Io. Philoponus, Simplicius, Ammonius, & Albertus ibidem adnotarūt. Et ſi legamus apud Ciceronem lib. 2. de natura Deorum hæc verba. Cum igitur aliorum animantium ortus in terra ſit, aliorum in aqua, in aere aliorum, abſurdum eſſe Ariſt. videtur in ea parte, quæ ſit ad gignenda animalia aptiſſima animal gigni nullum, & Plutarchus lib. 5. de placitis philoſophorū. c. 2. in hanc ſcribit ſententiam. Eſt inquam Ariſt. tractatus quidā in quo animalium genera quadripartita eſſe dicit. Hic tamen liber, quem legiſse Plutarchus & Cicero videntur, apud nos minimè extat, quā pariter animantium diſtributionem ſecutus eſt Ouidius lib. 1. Metamor. ſed quòd nō poſſit dari animal ex elemento ſimplici conſtitutū Ariſt. in fine lib. 3. de anima clariſſime demonſtrat, Nihilominus animalia in igne generari ex ſuperius relatis authoritatibus palam fit, nec ſolum in igne, ſed & in niue quæ minime putrefieri poſse exiſtimantur. Hoc tamen difficile creditu inquit Doctiſs. Hieronymus Mercurialis lib. 3. variæ lectionis. c. 14. quinimò, & Ariſt. contrarietatis, & incuriæ accuſat, quæ an vera ſint non quidem vt tanto viro detrahamus, ſed potius vt veritas illuceſcat breuiter perpendendum eſt. Ait itaq. primo cum ad animalium, quæ ſine propagatione fiunt generationem duo potiſſimum requiruntur, nempe calidum, & humidum, quorum cum alterū ab igne alterum à niue maximè abſint, non eſt dicendum in illis poſſe generari animalia. Sed hoc falſum eſse palam fiet, ſi quę ſuperius. c. de pediculorum generat. diximus, memoriæ reuocauerimus, putrefactionem ſcilicet fieri à calore præternaturali extrinſeco ſuperexcellenti agente in humidum mixti putrefactibilis, extrahendo calidum naturale, quod in illo fundatur, qui calor exiens cogendo humidum animalium generationem cauſat, cooperante quoq. in animalis generatione calore cęleſti, ſi itaq. hæc omnia in igne, & niue fieri poſse demonſtrabimus, vtiq. manifeſte erit, & in illis animalia generari poſse.

Noto itaq. ex Au.2. coll.c.1. mixtum quodlibet vt declaratũ eſt etiã 4.Meteororũ conſiſtere ex dominio partis calidæ agentis,& partis humidæ patientis,ex quibus fit mixtio,& concoctio,ita quod licet mixtũ aliquod à prędominio qualitatis magis ſe in illo manifeſtantis dicatur frigidum vel ſiccum,nihilominus in illo ſemper reperitur calidum naturale,qui in humido conſeruatur,qua de re calor hic naturalis neceſſario reperietur in niue,& ſi frigidiſſima temperamento ſit:cum enim ex vapore fiat;qui ex duobus potiſſimum elementis eleuatur aqua ſcilicet,& aere,accidit illi caliditas reſpectu aeris, & humiditas reſpectu vtriuſq., quotieſcunq. itaq. à calore extraneo ſuperueniente calor hic naturalis niuis vnà cum humido cui incumbit excernitur, calidũ hoc naturale humidum cogendo in animal concreſcit operante calore ſuperno, at quod calor extraneus in niuis calorem naturalem agat non ſolum frigiditas non obſtat,quinimò quam maximè auxiliatur ſi Ariſ. credimus.4.Met.tex.com.3.quo in loco docet caliditatem extraneam primam principalem,&.potiſſimam putredinis cauſam eſſe,minus vero principalem frigiditatem propriam rei ipſius putreſcibilis, putreſcibile namque patitur à calido extrinſeco propter indigẽtiam, & defectum caloris extrinſeci, eò enim patitur putrefactibile, quo deficit in calore, quod autem deficit in talis caloris virtute eſt omne frigidũ, qualis cum ſit nix ipſa, facileetiam, & rationi propriæ frigiditatis dominãtis à calore extraneo patietur. Nec obſtat quod Ariſt. eodem loco dixerit in frigoribus res minus putreſcere, quam in caliditatibus, quod pariter quotidianum experimẽtum comprobat, namq. loquitur ibi Ariſt.non de frigiditate, & caliditate rei putreſcibilis, ſed de calore,& frigore ambientis. Secundo modo frigiditas niuis etiam per accidens illius putredini auxiliatur, namq. nix terræ incumbens efficit vt calor extraneus tùnc in terra, & plantis repertus magis uniatur, & uigoretur (contrarij namque conſuetudo, & natura eſt fortificari per ſuum contrarium ex 1.Meteororum cap.4.) ſicq. facilius agat in calorem niuis naturalem illiuſq. putrefactioni accomodet; hinc videmus quo tempore nix putreſcit terram illi ſuppoſitam repeſcere, & calefieri. Addamus in niue reperiri partes multas per ſe calidas, vt colligi poteſt ex Ariſt.dictis lib.& c.2.de generat.animal.quod pariter diſputat Petrus Pomponatius in com. Meteororum dub.62. quare uidetur dicendum minimè impoſſibile eſſe uermes in niue generari, non vero è terra emanantes in illa ſe ſe inuoluere,quod Mercurialis cenſet,perperam tamen,quemadmodum ex Ariſt.dictis ibidem conuincitur,qui ait uermes hoſce torpere & difficulter moueri, & ſi a niue amoueãtur emori,quod vtiq. non eueniret ſi nix nõ eſſet illorum locus proprius.

Nam-

Namq. animal quodlibet exempli gratia in aere, vel aqua innatũ non ſentit aliquam caliditatis, aut frigiditatis qualitatem in eis, ſi fuerint in ſimplicitate propria, ſed tantum cum illis admiſcentur corpora extranea calida, vel frigida, & ratio eſt quia ſunt in loco ſuo naturali, & locus eſt ſimilis locato, & ſenſibile debet eſſe contrarium ante paſſionem ex com. 115. 2. lib. de anima. Quare cum vermes in niue reperti, ſi ab ea ſeparentur emoriãtur, ſtatuendum eſt, niuem eſſe proprium eorundem locum; ex quo ẽt patet animalia illa reperta in fornacibus metallorum non erumpere ex terra commixta cum metallis, quod Mercurialis exiſtimat, ſiquidem ſi remoueantur ab igne emoriuntur Ariſt. ipſius teſtimonio, cum tamen in illo ambulent, & ſaliant. Nec obſtat quod Plinius id accidere loco citato affirmet ob defectum pabuli ſibi proportionati, hoc enim falſum eſſe colligitur ex eo, quod citò, & ſtatim nõ per longam inediã deficiant, & emoriãtur animalia iſta. Cõcludamus itaq. potius in igne oriri huiuſmodi animalia quadam putrefactionis largo modo ſumptæ ſpetie, ſiquidem calor ignis in metalla mineralia, terrasq. illis comixtas paulatinè nonnihil caloris illis à natura ex elemẽtorum mixtione inſiti, vnà cum proprij humidi, in quo ſedem habet, portiuncula agendo excernit qui humidum cogendo ſuper operante calore formarum datore in igne fiunt animalia illa volatilia, humidum enim ex quo fiunt, leuius, & tenacius eſt, ſicuti craſsius animalium aliorum quæ ſerpunt, vel repunt, vel alio motu gradiuntur materia eſt quemadmodum Alb. Mag. in com. 4 Meteororum adnotauit. Concludamus itaq. in igne generari poſſe animalia ex putredine non primo modo accepta, quia putredo illa vt diximus naturalis eſt, non 3. modo, quia potius corruptio eſt, nec paulatinè fit, ſed 2. modo accepta quatenus ſcilicet eſt in fieri. Nec mirũ eſt animalia illa in igne viuere cum ibidem generata ſint, atq. ignis illorum proprius ſit locus, igniſque naturam ſapiant. Sic in Pãnonia in Aquis calidis, quę a mœnibus Budæ Vrbis diſtant ſtadijs fermè duodecim ranæ ingenitæ frequentes innatare conſpiciuntur nulla noxa percepta, cum tamen ſcaturientis aquæ tantus ſit feruor, vt pede vix tentari poſſit, & in eam à Lanijs proiecti porci facilè depilentur, quod atteſtantur hiſtorici, & inter alios Paulus Iouius lib. 32. hiſtoriarum ſui temporis, & Frater Leander in ſua Italia in Acquenſibus Thermis in aquis feruentiſſimis herbulas vireſcere tradit. ita & ſub niuibus innoxiè degere Gallos ſylueſtres dictos in ſeptentrionalibus terris teſtatur Olaus Magnus lib. 19. c. 33. Mirandum ſanè magis quod Ariſt. lib. 5. de hiſt. animal. c. 19. ſcriptum reliquit Salamandram ſcilicet tali corporis temperamento præditam eſſe, vt non ſolum in igne innocuè moretur, abſq. quod eius

corpus abſumatur, quinimò per ignem perambulans illum extinguere poſſit; Quod uerò Ariſt. obijcit Mercurialis, contrariari ſcilicet ſibi obliuioſum philoſophum, cum dixerit. 2. de generat. animal. c. 3. quod ignis nullum animal generat, nec quicquam denſis, vel humidis vel ſiccis conſtitui uidetur, facile diluitur, nam hæc non contrariantur illis quæ in c. 19. 5. lib. de hiſt. animal. dixit Ariſt. Namq. Ariſt. eo loco non negauit ut perperàm cenſet Mercurialis doctiſſimus, in igne non poſſe generari animalia, neq. in ignitis ſiue ſiccis, ſiue humidis, quicquid Iulius Cæſar Scaliger in lib. exercit. aduerſus Cardanum exerc. 194. ſcripſerit: ſed Ariſto. ſententia eſt ſi rectius illius dicta perpendamus, quod non ex igne tanquam materia, quatenus ignis eſt, animalia generari poſſint in quauis materia conſiſtat, quia humiditate caret nec etiam ab igne tanquam cauſa primaria, & efficiente per ſe, cum potius ſit corruptiuus, quam generatiuus hoc pacto acceptus, ſed bene in illo poſſunt generari ex alia materia animalia, & ab illo tanquam efficiente per accidens, quatenus ſcilicet mixtum diſſoluit, illiuſq. humidum una cum calore extrapellit, quod humidum à calore naturali coactum coagente calore cęleſti, animalium generationis eſt materia, ſi itaq. interpretemur Ariſt. dictum, quod ignis per ſe, ſeu illius calor nullo pacto generare poſſit, ſed bene per accidens, & ſecundario modo dicto, utiq. nulla contrarietas in dictis Philoſophi aderit. Huiuſmodi concilium magis arridet, quam ab alijs excogitatum, ſcilicet Ariſtot. de animalibus iſtis per ignem volitantibus, quæ à Plinio Pirales, ſeu Pirauſtæ appellantur, non ex propria ſententia, ſed ex aliorum opinione uerba feciſſe. Hoc enim minimè exiſtimandum cum Ariſ. abſolutè de illis meminerit, cum enim ex aliorum ſentētia, quippiam profert illi mos eſt apponere (vt aiunt) ſic lib. 9. de hiſt. animal. c. 1. dum inquit Vireonem quidam fabulati ex flagratione procreatum, cumq. etiam loco citato de Salamandra meminit addit vtrobiq. (vt aiunt) Quod ſi Gal. teſtatus eſt ſe fornaces illas Cyprias inuiſiſſe, & tamen animalia huiuſmodi ibidem ſe non uidiſſe, literis mandaſſe, non ob id tamen falſum eſſe Ariſt. dictum arguendum. Namque Gal. ibi per paucos dies commoratus fuit, forte tunc non erant, non ſemper enim ſunt, non rogauit fortaſſe fornacarios, quinimò & ſi forte uidit ut uulgatam rem noluit chartis mandare, potiuſq. exiſtimandum ſi pyrauſtas non uidiſſet homo alioquin Ariſt. carpendi auidiſſimus Ariſto. tanquam mendacium obijcere non omiſiſſet. Quare ſtatuamus huiuſmodi animalia generari poſſe in igne, nec abſonum à ratione eſſe Ariſt. dictum, pręſertim cum Petrus Pomponatius dub. 62. in 4. lib. Meteororum ſcripſerit multos fuiſſe in Inſula Cypri, qui affirmarunt uerum eſſe generari huiuſmodi

huiuſmodi animalia in fornacibus apud quē dub.P.&.61.63.& 64.multa arg.ad uerſus hanc Ariſt.ſententiam adducta,eorumque ſolutiones legere poterit curioſus lector.Nos enim conſultò omittimus cum plus iuſto rei ſubtilitate allecti minus medicè ī re hac vagati fuerimus: initio enim diximus animalia quædam imperfecta generari poſſe ex putredine; quod potiſſimū in corpore noſtro fieri quotidie obſeruamus exemplo uermium,horum autem efficientē cauſam ex iam dictis præſertim.c.5.lib.1.palàm eſſe exiſtimo,ex qua uero materia uermes procreātur,Medicis non omnibus eadē eſt ſententia.Auic.16.fen.3.tract.5.ex cruda,craſſaq. materia; pituitoſa putreſcente generari uermes in corpore noſtro tradidit,cui Serapio trac.3.c.3.& Paulus li.4.c.57. & Haly.9.Theo.c.28.adſtipulari uidentur.Gal.in com.aph.26.3.li.videtur aſſerere fieri ex cibis corruptis.Ariſ.li.de natura animal.5.c.19.ex excrementis procreari lumbricos ſcriptum reliquit,quæ omnia non ſolum lumbricorum eſſe materiam poſſe credimus, ſed & cum Oribaſio in com. paulò ante citati aph. ex quolibet humore procreari poſſe ad intrà corpus putreſcente ſtatuimus, & ſi Gabucinus in tract. de lumbricis c.7.ex hac una ſententia Oribaſij com. illa minime genuina eſſe affirmare auſus fuerit,cum tamen huius immemor inferius c.13.lūbricos nonnullos nigros,nonnullos bilioſos eſſe ſcribat.Si quidē orta ſuis principijs atteſtantur.Nec obſtat quod utraque bilis ratione ſuæ ſiccitatis uermiū generationi ſit inepta,namq. licet alia à prædominio ſint, biliſq. nigra frigida,tamen humiditatis,& caliditatis naturalis partici pes ſunt & ob id à calore præternaturali illorum calidum & humidum naturale in putredine ſeparari poteſt, ſicq. uermes generari modo toties ſuperius dicto.lumbricorum tria eſſe genera Ariſt.lib.5.de natur. anim.c.19.tradidit Hip. & ipſe duas in aph.illo.de 3. verò lati ſcilicet in lib.de morbis dari meminit. Ita & Gal.in com.. toties citati aph.quibus Paulus,Aetius,Serapio,Haly.aliiq. conſentiunt, à quibus Auic.& Cel.lib.4.c.17.uariant.4.enim lumbricorum ſpecies aſſignat Aui.duas verò dumtaxat Celſus,in illiſq. aſſignandis ſatis inconſtans Aui.uidetur, quāuis Manardus epiſt.1.4.lib.illum tueri conetur. Nos verò exiſtimamus pluriū ſpecierum vermes in corpore noſtro generari poſſe, quemadmodum,& in mundo magno fieri conſpicimus,tres tamen frequentiores eſſe non ambigimus. Teretum ſcilicet,Aſcaridum,& latorum . Teretes ij ſunt qui frequentiſſimè in pueris præſertim obſeruantur rotundi inquā, & palmari longitudine.. Aſcarides autem ſunt illi qui in caſeo, putribuſq. carnibus conſpiciuntur perſimiles , & quales iumenta cum male cibum cōcoquunt excernere uidemus. Latus verò lumbricus miræ longitudinis cum ſit,& cæteris craſſior rariſſimè con-

ſpici omnes fatentur. Huncq. Hip. Paulus, & Aetius locis citatis uidentur aſſerere fieri ex mutatione internæ inteſtinorũ membranæ, ad animalis corpus, nihilominus ſi eorundem dicta diligentius perpendantur, non ſic fieri ſtatuemus, ſed potius ex plurima mucoſaq. pituita loricæ modo inteſtina introrſum ambiẽte, & ex calore præternaturali, & extraneo putreſcente, nõ autẽ ex frigiditate denſato, quemadmodũ Hieronymus Gabucinus nõ contẽnendæ doctrinæ uir. c. 3. tract. de lũbricis male ni fallor aſtruxit, quod enim non propriè ex inteſtinali mẽbrana, ſed modo dicto latus lumbricus gignatur. Auic. c. 2. tract. 5. dicti per hæc verba docet lati, & rotundi ſunt ac ſi progignantur ex ipſis viſcoſitatibus fixis in ſuperficie inteſtinorum, quas comprehendit pãniculus mucoſus velans & quaſi ipſi generantur ex eo, & in ipſo putreſiunt. Cuius ſententiæ quoq. fuiſſe Aetium, & Paulum dicimus diligentius eorum dicta ponderantes ambo enim cum de re hac verba faciunt non propriè fieri ex inteſtinali cortice affirmant, alter enim ait (ut ita dicam) alter uero (ut quiſpiam dixerit) & Hip. dixit eſſe uelu ti abraſionem albam inteſtini, ita quod nemo ex illiſ determinate affirmarit latum lumbricum fieri ex inteſtinali membrana; Huius lati lumbrici ſigna, & partes eſſe cucurbitinos uermes cum excernuntur oẽs fermè ſcriptores teſtantur. Serapio namq. c. de Felice ubi Gal. & Dioſcorides habent latos lumbricos cucurbitinos ipſe ſcribit, cum re uera cucurbitini latum ipſum conſtituant, ob idq. cæteri Arabes omnes uti Aui. 7. coll. Haly. Abynzoar, Alsharauius c. proprijs latos Græcorum lumbricos cucurbitinos appellant, & quæ illis latis lumbricis remedia præſcribunt, iſti cucurbitinis accommodant. At id cęteris clarius Ariſt. c. 19. 5. lib. pluries citato inquiens. Latum autem illud ſolum inteſtino adhærens parit ſimiles cucumeri ſemini, quo iudicio Medici id genus lumbrici ineſſe intelligunt. Quod pariter ex hiſtoria à Beniuenio c. 87. allata firmari poteſt. quo loco habet ſe in Auenionis Thermis, quę ſunt in agro Seneſi mulierem uidiſſe, quę continuis ſeptẽ diebus aqua epota, quam plurimos tandem ex ijs quos Medici, propterea quod cucurbitæ ſemina imitantur cucurbitinos uocant, uermes eiecit, qui ita inter ſe ſe dum ſcilicet alter alteri mordicus inhæreret iungebãtur, ut cũ ſua ipſi ſerie, quatuor cubitorũ lõgitudinẽ excederent, vnũ tamen vermẽ, vnũ dumtaxat corpus putares. Ioannes Barbitonſor Patauinus, qui artẽ Mãtuæ exercet in tõſtrina aureo pepone inſignita anno 1556. circa primã Autumni partem duabus tertianis nothis correptus eſt, & cùm inter alia ſymp. maxime ſtomachi ſupinitate uexaretur aluus ſponte ſoluta eſt, & pręter multa liquida, & corrupta longam ſeriem uermium cucurbitinorum inuicem cohærentium egeſſit, puta

rant

tant uero aſtantes ipſeq. met uittam eſſe quandam, ſiue ex illis digitalibus, & ſericis faſciolis aliquam quibus noſtrates mulieres crines ſubnectunt, & circumligant, ac uarijs nodis exornant, neque ſane illis erat abſimilis, namque longitudine ſeptem cubitos æquabat figura depreſſa, & digitali latitudine, calore albo, ut facile quiuis cū illis errare potuiſſet, niſi quod quibuſdam lineis, quæ ſeſquidigitū diſtabant erat notata, & circa lineas parum ſe colligebat, erant tot cucurbitini uermes, qui ſe inuicem excipiebant; quod lineæ illæ conſpiciebantur. Conciliator diff. 101. tradit de cucurbitinis lumbricis, qui latum conſtituunt uerba faciens; quod quidam retulit ſe copulam ipſorum quindecim pedum menſura emiſiſſe. Narrat Hieronymus Gabucinus loco citato ſe uermem latum miræ longitudinis palpitantem conſpexiſſe, & motu locali ſemouentem, quem mulier quædā in febri quotidiana egeſſerat, nec non etiam alterius lati uermis portionem (partes enim illius quandoq; excerni trium, uel quatuor cubitorum author eſt Hipp. in lib. de morbis) ſibi allatam diligentiſſimè conſideraſſe, ac interius per eius totam cauitatem cucumeris ſeminibus conſimilium animaliū ſeriē conſpexiſſe, quæ ſe ſe mouentia illi portioni quoque motum præbebant. ſcribit idē Gabucinus eodem lib. c. 13. anno poſt Chriſti Domini noſtri ortū. 1538. latum lumbricum integrum Recinæ Picenum Ciuitati miræ longitudinis roſtro veluti quodā acuto, Acus piſcis more præditum, qui mouebatur ac ſe contrahebat terreſtrium lumbricorum more, qui in æreo uaſe aqua repleto per diem ferè non ſine aſſidentium incredibili, ac totius Recinenſium admiratione; hunc egeſiſſe puellum tradit ætatis ſuæ annum agentem ſecundum, & menſes quatuor. Tralianus lib. 3. c. 3. meminit lumbrici excreti à muliere, quæ βουλιμίαν patiebatur duodecim cubitorum, uel ut alius habet textus duorum ut ſuperius adnotauimus. Nil aliud Pliniū lib. hiſt. natural. 2. c. 33. per illam tricenum pedum Tæniam, quam lumbricum latum intellexiſſe cenſendum, huius autem propagines eſſe cucurbitinos appellatos vermes; Quod etiam doctiſſ. Braſauolo in com. aph. toties citati placuit, qui ſemel ſe uidiſſe ſcribit vermiculos quoſdā albos ad vnguis latitudinem, & longitudinem excretos, quos cucurbitæ ſeminibus perſimiles fuiſſe dictitat certè, qui à lato lumbrico prodeunt, longè ungue arctiores, & breuiores eſſe conſpiciuntur, quod pariter probari poteſt ex hiſtoria de pullis equinis Herculis Illuſtriſſ. Ferrariæ Ducis, quam ibidem narrat. Cum enim decem ex illis aperti fuiſsent in omnibus ingentem vermium copiam inueniſse tradit, qui totum uentriculum integrè occupabant, erāt autem colore rubro, & ſeminigro, & cucurbitæ ſeminis formam referebant, hoſce autem lati

lum-

lumbrici partes minimè fuiſse non ſolum ex colore,eorumq. qualitate,ſed etiam ex eo quod in ventriculo errare conſpiciebantur manifeſtum fit. Alij quoq. mirãdæ formæ vermes præter enumeratas ſpecies aliquando obſeruati ſunt. Scribit Beniuenius c.2. lib.toties citati Ioannem fabrum.lignarium quendam agentem annum quadrageſimũ, cum à cordis dolore ferè perpetuò iàm tribus annis grauiter vrgeretur vna cum craſſiori pituita,lumbricum tandem vomitu expuliſse lõgitudine digitorum quatuor,ſatis mehercle plenum, capite rubro,leui,rotondoque,quod piſi magnitudinem non excederet, cœtero corpore lanugine quadam contecto, cauda furcata,ad ſimilitudinem nouæ Lunæ,pedibus nixus quatuor,duobus in dexteriorem, totidem in ſiniſtriorem partem coaptatis, ſcribitque tunc adfuiſse dum uermem monſtruoſum Medicis oſtenderet,ſeniorem quendam, ſed artis medicæ ignarum,qui talem ſe aliàs vidiſse teſtabatur ab Alexandro quodã Cœnobita vomitu quoq. propulſum,qui ſtatim eo propulſo mortuus eſt; vocitabat autem hoc monſtrum vermem cordis, Gabucinus in cõ. de Vermibus cap. 13. ſcribit perſimilem vermem anno 43. quendam ætate iam ingraueſcente conſtitutum cum multis diebus maximis tor minibus diſcruciaretur,lumbricum tandem aluo depoſuiſse, nigrum, piliſq. refertum,lõgitudine pedum quinq. magnitudine qualis eſt harũdo; ſubiungitq. ſe uidiſse lumbricum,qui palmi magnitudinem nõ excederet rotundis in omnibus perſimilẽ, prærerquàm quòd dorſum habebat lanuginoſum,ita ut pilos rubros imitaretur,qui Iuuenẽ quendam ad mortem uſque perduxerat,quem tamen pharmaco ad febrem tertianã notham, qua laborabat exhibito,vnà cũ pharmaco euomuit, atque incolumis euaſit. Teſtatus eſt pluries Antonius Capriana Vrbis noſtræ Medicus Laurentium Zaffardum, Patritium Mantuanum febre bilioſa valde moleſta, nauſea & ex oris uẽtriculi cõſenſu cardiaca clamoſa laborantẽ euomuiſse vermẽ, qui per ſeptem horas ſuperuixit longitudinis vnius palmi,bina cornua flexibilia habentem,& centum pedes vtrinq. quibus miro ordine progrediebatur, erat autem coloris ſub rubri, non corporis teretis,ſed inferius depreſſi. Rhondeletius de dignoſcendis morbis c.17.ſcribit cum eſset in caſtris Perpenianis vxorem cuiuſdam militis poſt vſum alliorum reieciſse vermem duorum cubitorum ſcolopendriam in corporis ſciſsuris referentem, ſine oculis,nec aliquibus partibus diſtinctum, quem propter raritatem exſiccatum adſeruauit.Beniuenius ca.88.meminit Iuliani Medici,qui cum dolore miſerabili circa ventriculum vexaretur,locumq. Medico dolẽtem oſtenderet, atq. illum Medicus vt moris eſt manibus pertractaret patiens in uomitum erupit,quo fruſtrum carnis ad paruæ pilæ magnitudinem,

tudinem, in quo vermis non ſecus ac bruchus in ſiliqua recludebatur, reiectans ad priſtinam ſtatim reuerſus eſt valetudinem, Conſimilem ferè hiſtoriam tradit Gabucinus cuiuſdam mulieris Fanēſis, quæ cum ſtomacho grauiſſimè laboraret, plurimumq. pituitæ vitreæ euomuiſſet, ac veluti animo linqueretur, paulatim quaſi grauiori ſomno excitata in moleſtiſſimum vomitum incidit, quo tandem durioris pituitæ globum eiecit quam aſſidentes mulieres cum veneficio affectam dicerent adueniente Medico fruſtrum illud veluti carneum apertū in illoque vermiculum bruco quam ſimillimum adinuentum, quo eiecto mulier conualuit. Ex hiſce itaq. hiſtoriis patere exiſtimo, & ſi illa tria vermium genera ſuperius deſcripta, hominibus magis ſint familiaria, alios tamen, & diuerſæ formæ in ipſis generari poſſe, nec ſolum varia ſed & varijs corporis noſtri partibus, quamuis præcipuus locus in quo generari conſueuerint ſint inteſtina ipſa. Quod enim in ventriculo minime generari poſſint (vt interim antiquiores omittam) Hieronymus Gabucinus Fanenſis, & Hippolytus Brillus, qui de re hac integros libros edidere affirmant, minime recipiendum eſt. Namq. ſi calor extraneus in materias aptas generationi lumbricorum quocunque loco ſint poſitæ ita agere poteſt, vt putreſcant, non video cur in qualibet corporis parte huiuſmodi animalia procreari non poſſint, cum in qualibet parte putreſcere poſſint, dummodo partes illæ viuente animali putredinem ferre poſſint; Quod exemplis comprobare libet. Habemus ab Auicenna lib.3.trac.2.c.3. Quod quidam Medici Indi dixerunt quod quandoq. ſunt cauſa in ſoda vermes generati in partibus capitis motu ſuo, tenſione ſua, & corroſione ſua lædentes, & ſtatim ſubdit ex propria intentione. Nam vermes naſcuntur multotiens in anteriori capite, & ſuper locum, qui eſt in ſtrictura narium, & poſſibile eſt, vt naſcantur apud velamina, & ſi rarò contingat. Idem Raſis 1.cent.cap.9. affirmat, & Nicolus ſer.5. tract.7. cap.53. ſcribit in capitibus quorundam animalium vermes repertos fuiſſe. Iacobus Hollerius lib.1.cap.1. de morbis internis teſtatur ſe non ſolum vidiſſe vermem generatum in cerebro, ſed & amplius addidit cuidam Italo, ex frequenti odoratu Baſilicæ herbæ ſcorpionem in cerebro natum, qui vehementes dolores, & longos, & mortem deniq. attulit. Quod tamen valde mihi dubium videtur cum ex Galeni ſententia lib.2.de alimal.facult.falſa ſit opinio illa, quam refert Plinius lib.20. hiſt. natur. cap.12. ſcilicet ex Ocimo contrito, & ſub lapidibus poſito, naſci ſcorpiones, quinimo ſcorpionū veneno præſentaneū eſſe remedium docet Dioſcorides lib.2.ca.130. quod & Arabes ſentiſſe tradit, & ſi ex eodē maſticato, ſoliq. expoſito naſci vermiculos ſcribat, quod pariter Plinius loco citato ex quo-

rundam

rundam ſententia affirmare uidetur Beniuenius cap. 100. recitat quod quidam eius amicus nomine Filippus cum dolore capitis acuto, alienatione mentis, caligine oculorum ac alijs prauis ſymptomatibus affligeretur ſeptima die aduentāte cum iam mors eſſet in proximo uitandem robuſtioris naturæ uermem ex dextera nare palmo longiorē emiſit, quo propulſo omnis ſtatim languor amotus eſt. Cornelius Gēma lib. 2. conſmogr. c. 4. ſcribit quandam fuiſſe matronam in Ciuitate propè Moſam, cui pōſt capitis uehementiſſimos & diuturnos cruciatus diſsecta caluariam magnam putredinis vim oſtendit circa ſubſtantiam cerebri, & inter meninges tum vermiculorum, tū cimicum copiā incredibilem. Victorius Trincauellius lib. 9. de curand. par. aff. cap. 11. ita ſcribit. Et ego quidem Venetijs nobiliſſimum Venetum Patricium uidi, qui dum febre laboraret, & quotidiano, præſertim noctu capitis dolore tentaretur, tandem per naſum vermem eiecit obſcurioris coloris longitudinis quatuor ferè digitorum, qui utrinq. ſecundum longitudinem quoſdam tenues, & breues pedes habebat, & exceptus uitreo cyatho velociter ferebatur, eiectus autē fuit inuolutus mucis, craſsoq. & nigro ſanguine, ex qua etiam putreſcente materia ortum habuerat. Legimus in ſcholijs Ludouici Dureti in lib. Hollerij de morbis internis, quod puella quædam ad portam D. Iacobi album uermem latum palmo maiorem ſatis craſsum reiecit per nares nulla tuſſi, nullo vomitu antecedente; præceſſerat acerbiſſimus capitis dolor per duos dies, nec eſt dicendum pręmemoratos vermes ab alijs corporis infernis partibus ad nares perrepſiſſe, quod Paulus lib. 4. c. 57. adnotaſſe videtur, nam cum id fit non adſunt ſæua illa ſymp. dicta. habemus à Fernelio lib. 5. de part. morb. & ſymp. c. 7. ꝗ in quodam milite qui reſimis erat naribus ex fędiore quadam eluuie diutius cohibita uermes duo uilloſi inſtar digiti illi geniti inuentique ſunt, qui tandem in furorem illum adegerunt, febreque non admodum manifeſta de medio ſuſtulerunt die circiter uigeſimo. In dentibus ex humore ibi putreſcente generari uermes author eſt Alſaharauius trac. 7. prac. cap. 4. ubi illos necare docet. Fernelius lib. 6. de par. morb. & ſymp. cap. 10. in dentibus naſci uermes teſtatur, nec non & in auribus, & Valaſcus de Taranta in ſuo Philonio ſcribit ſe uidiſſe, duos aut tres uermes ad formam granorum pini groſſiores tamen expulſos ab aures unius Iuuenis vbi erant geniti, qui febre acuta laborabat, & ſanatus eſt. Author eſt Alſaharauius. c. de tuſſi, & Abynzoar P. Theiſir trac. 11. c. 3. vermes ī aſpera arteria genitos ſuo motu tuſſim excitare. Muſa aph. 79. lib. 4. quēdam Tuſſi expuiſſe uermem ſcriptum reliquit. Ita & vermes in pulmone genitos tuſſis cauſam eſſe teſtis eſt Aloyſius Mundella non contemnendæ au-

thoritatis

thoritatis Medicus dialogo. 4. Beniuenius. ca. 77. ſcribit Antonium Siculum qui moleſta quadam tusſicula laborabat, multos conſuluiſſe Medicos, ac tãdem Marrubij ſucco cum melle deuorato, interiectiſq. temporibus ſcyllam lambendo verme ex eius pectore cum tuſſi propulſo ſanitati reſtitutum, vermium ex pulmonibus excretorum meminit Fernelius loco citato, quod fieri poſſe non negat Gal. in calce lib. 4. de loc. aff. Ephebum Athenis ſerpentem puſillum piloſum, & pluribus pedibus ſtatim ambulantem multo cum ſemine eduxiſſe recenſet Excell. Mercurialis lib. 1. Gymnaſticæ c. 7. Vermes verò cum lotio excretos ſe uidiſſe teſtatur Gentilis in com. P. 3. tract. 2. c. 3. in Guidarello de Baglionibus Ciue Peruſino, qui paſſus fuit febrem quotidianam cum dolore renum per octo menſes, & in conualeſcentia emiſit vermes paruos, & latos cum vrina, & ceſsauit dolor, ex quo in renibus genitos fuiſse contendit. Rhondelitius de dignoſc. morb. c. 17. ſcribit D. Griffeum ſibi monſtraſse vermes per vrinam excretos, & in illa natãtes, Ibidemq. ſubdit Argenterium Medicum aſseruiſse ſe uidiſse cum vrina reiectum Dracunculum cum alis. Aloyſius Mundella dialogo 4. meminit ægrotantis cuiuſdam, quæ interdũ maximã vrinæ difficultatem patiebatur, & dolorẽ, plurieſq. vermes cum vrina ad digiti longitudinem protenſos Ellycnij craſſitudine viuos, & rubentes minxiſse, & illis qui perſæpè in excrementis cernuntur perſimiles, concluditq. huiuſmodi vermes in veſica genitos fuiſse. Rhembertus Dodonæus in ſcholio c. 77. Beniuenij ſcribit admirandum eſt in veſica naſci vermem, quod tamen cuidam viro accidit, cui in veſica exiſtens quandoque ex ſanguinis mictu prouocato donec tandem per penis meatum ſponte egreſsus finem doloribus imponeret. Fernelius lib. 6. de part. morb. c. 10. vermes exiguos in renibus genitos ſe vidiſse profuſos teſtatur. Scribitur in ſcholio 47. lib. Iacobi Hollerij de morb. inter. ſe vidiſse duos, quibus pituita in veſica putreſcens in vermes conuertebatur, quos emingebant, & aduocatus Beanuder poſt dolores renũ vermem magnum eminxit, & ſubdit quod quidam ad Hiſpanũ ſcriptas literas oſtendit, quibus conſilium petebatur pro calculoſo, cui eiectis calculis aliquot, & arenulis prodierant duo vermiculi acuto capite, corniculato ventre, & dorſo teſtula inductis inſtar teſtitudinis nigri, niſi quod rubebant uentre, apud eundem quoque authorem legimus quod anno. 1553. 9. Aprilis in quodam e renibus longi præcedente magno lumborum dolore uermes per urinam reiecti ſunt, & in alijs duobus obſeruatum uermes paruos per urinam excretos, quod minime mirandum, ſi quidẽ Capillitiũ illud de quo meminit Gal. aph. 76. lib. 4. nihil aliud eſt, quam pituita, quæ in longum deducta à calo-

re exurente capillos repræſentat, quę animari poſſe nõ eſt ambigendũ, in cuius aph. com. tradit quidam vir. de ſe ipſo, ſe minxiſſe uermiculos plures albos, breues, & tenuiſſimos, qui nec pediculi dimidium equabant, diuq. uiuebant. In ouibus, quæ ueluti peſte affectæ moriebantur extractis viſceribus uermiculi in hepate adinuenti ſunt. Et Gabucinus fatetur ſæpè ſe uidiſſe animantia quædam in uenis hepatis ouium, & caprarum cucumeris ſeminibus haud omnino diſſimilia. Cornelius Gemma lib. 2. ſcribit quod anno 1562. in Hollandia lues nefanda pecoris fuit natis uermibus paſſim circa hepatis regionem. Aetius lib. 15. c. 7. refert Philoxenum aliquando reperijſſe animalia in tumore culicibus, aut paruis muſchis ſimilia, uermes, & animalicula in ulceribus, & abſceſſibus reperiri teſtatur. Gal. lib. de Tumoribus præter naturam, & Auic. 4. 4. & Raſis 13. cont. Hipp. 7. morb. popul. meminit Dinij filij in Abderis, cui vmbilico mediocriter ſauciato fiſtula parua relicta eſt, vnde quandoq. etiam lumbricus ſatis craſſus per ſe ipſum penetrauit. Leuinus Lemnius inter neotericos ſic ſcriptum reliquit lib. 2. de occ. miracul. nat. c. 40. Et ſordidis ulceribus ac uomicis unguium, teſtarum, oſſiculorum, lapidum fragmenta exempta, & uermiculos caudatos, atque inſolita forma beſtiolas uomitu etiam eiectos nouimus. Recordor me dum medicinam facerem inuiſiſſe Franciſci Burſati Iuriſconſulti ſeruum, cui nomen erat Federicus, hic cum laboraret apoſtemate in capite medij manus digiti aſſociante dolore intentiſſ. tandem pure cõfecto aperto apoſtemate ex ſe ipſo exiuit uermiculus albus, & piloſus dempto capite, quod nigerrimũ erat; magnitudine perſimilis illis qui in caſeo reperiri ſolent, quo excreto omnis dolor penitus ademptus, unde non immeritò legimus apud Erotim de paſſionibus mul. auxilia ad uermes manum, & pedum c. 54. & c. 61. medicamẽta ad uermes faciei, ſic & Cleopatra in lib. matricis ad uermes mamillarum præſidia docet. Garcias Lopius de uaria lect. c. 13. ſcribit ſe vidiſſe Matronam, per uteri collum multitudinẽ uermium Aſcaridum magnam expuliſſe, quæ poſtmodum dolore quo cruciabatur liberata eſt. Scribit Meſues c. de ægritudinibus cordis, quod uermes aliquando penetrant ad vltimas cordis partes, & aliquando uſque ad cor, & ſunt cauſa mortis feſtinæ, Ex ijs itaq. iam luce meridiana clarius patere exiſtimo vermes ſicuti in alijs corporis partibus ita quoque & in uentriculo generari poſſe, cum ibidem & materia & agens ad uermiũ generationem requiſitos reperiri poſſint, quod & Braſauolus, Rhondelitius, Sauonarola, Theodorus, Priſcianus, Petrus Aponenſis clariſſimè affirmare minimè ueriti ſunt, vt interim omittam plerosque alios, qui eiuſdem fuerunt ſententiæ, ſi enim ex putreſcentibus humoribus in uentriculo

apoſte-

apoſtemata generari poſſunt, non obſtante plurimo illius calore non video cur ex materia in eodem loco putreſcente vermes quoque procreari nequeant. Inquit Gabucinus apoſtemata toto genere eſſe præter naturam, vermes verò à natura, ideoq. ſimilitudinem locum non habere, at interim ipſe ſibi met reſpõdet, nam ſui immemor paulo antea dixerat generationem lumbricorum in uentriculo toto genere eſſe præter naturam ac etiam ſuperius. cap. 4. affirmauit lumbricos eſſe morbum in numero, & præter naturam ipſi homini euenire. Quod ſi Ariſt. 4. Meteororum cenſuit in ventriculo nõ generari vermes, ſed eò aſcẽdere ab inteſtinis, id ſano modo intelligendũ eſt, & vt interpretantur Albertus, & Conciliator verba ipſius intelligenda ſunt de ventriculo ſano, in quo non inſit calor putredinalis agens in materia putredini obnoxia, & ex qua vermes procreari poſſint, nec obſtat quod ibidem Gabucinus opponit humores ſcilicet in vẽtriculo putreſcentes ibi tandiù morã minime trahere poſse, quo ex ipſis vermes generentur cũ uentriculus multiplici motu moueatur, at id certè reticuiſſet doctiſſ. Gabucinus ſi memoriæ reuocaſſet huiuſmodi materias, & humores diù ventriculi tunicis hęrere poſſe Gal. verò noſtram ſententiam ſecutum fuiſſe facile poterit patere legẽti cõ. aph. 26. 3. li. quod ſi 1. de loc. aff. c. 5. lumbricos in inteſtinis generari tradit, non ob id tamen negat quin, & in ventriculo ſicuti, & in alijs corporis noſtri partibus gigni poſſint. Teſtatum reliquit Auic. fen. 16. 3. tract. 1. & c. 1. quod rarò corpus noſtrum eſt ſine uermibus, non enim vt ipſe falsò imponit Gabucinus in homine ſemper affirmauit lumbricos adeſſe, quod certè non admiratione caret, at certè mehercle longè admirabilius, quod Hip. tradit 4. de morbis, latos ſcilicet lumbricos in infante dum adhùc in utero materno eſt naſci, Iuuenibus, & pueris pręſertim, ſicuti magis familiares ſunt lumbrici, ita quoque minus periculoſi, at è cõtra ſenibus rarò accidũt, lethales tamen ut plurimum ſunt etiam ſi egeruntur. Scribit Valaſcus in ſuo Philonio c. 30. ſe frequenter vidiſse ſenes habentes vermes, qui ueluti affecti colica affectione detenti ſe ſe iactabant dolentes quibus impoſitis enchematibus vermiũ copiam excernebant modò 15. modò 18. numerò, & illicò requieſcebant in pace. Mirum eſt quod maxima in copia ab aliquo excreti ſint uermes, refert Braſauolus in com. aph. 26. 3. lib. hiſtoriam ſanè auditu dignam loco ſuperius citato ſe habuiſſe in cura ſenem annos ſupra octoginta natum, qui vermes pluſquam quingentos excreuit, & Beniuenius teſtatur c. 85. Laurentij Lanij filium ſeptimum agentem annum vnica vice duo de quinquaginta vermes depoſuiſse ex aluo. Nec etiam admiratione caret, quod nõnunquam obſeruatum legimus vermes ventrem perforantes extrà

prodijſ-

prodijſſe, quemadmodum teſtatur Auicen. fen. 16.3. tract. 5. cap. 1. & Alexan. Tralianus in Epiſt. de lumbricis, quo loco legimus vermes ob alimenti inopiam, ita ſæpè ventrem laceraſſe, ne dum inteſtina, vt egredi per cutim ipſam ſint viſi. Idem quoque Raſis 25. cont. & Paul. lib. 4. cap. 57. affirmant, Narrat Nicolus ſe. 5. cap. 8. quod in quodam Comitatino plures vermes ex vmbilico egreſſi ſunt, & vixit in Vrbe Tridentina, quo tempore ibi Concilium celebrabatur, aderat mulier quædam, quæ præterq. quod ſingulo menſe illi menſes ex vmbilico erumpebant, indè quoque viui lumbrici effundebant. Mirandum ſane quo & quanta quamque diuerſa magna, & ſæua ſympt. accidant ex vermibus, ex ijs enim quandoque Epilepſiam, dolores, anxietateſque ventriculi ſyncopas, & Lipotymias, & tremores cordis colicam affectionem, bulimum, & alia huiuſmodi genita, Quandoque obſtruunt ita œſophagũ vt ſuffocatio homini immineat, quod teſtatũ reliquit Auic. fen. 16.3. tract. P. cap. 4. per hæc verba. Iam autem accidit cuidam notorum noſtrorum difficultas deglutiendi, propter retentionem rei in deglutorio ignotæ, & perduxit illum ad ſimilitudinem præfocationis, & fecit eum ſyncopizari cũ nauſea, cum qua euomuit vermes plurimos cum quorum expulſione faciliori facta eſt deglutitio, & ablata eſt præfocatio. Mirabilius profectò quod ſcribit Gabucinus cap. 17. ſe puellam ſcilicet curaſſe, in qua cuncta ſpectabantur ſymp. quæ pleuritide laborantibus ſolent obuenire, dolor in primis aderat punctorius in Thoracis dextera parte tuſſicula quædam ſicca, vel leui quaq. occaſione commota, pulſus arteriarum durus, ferræ haud omninò diſſimilis, ac recurrens ſpiritus offendens, febris continens, totum corpus interdum frigidum, interdum calidum cum malę alterius rubedine quę ſumpto medicamento ad lumbricos necãdos ſtatim plures eduxit, atque incolumis euaſit. Non vulgare ſympt. excitant quandoq. vermes, & ſunt ventris inferioris & ventriculi ſaltus, & palpitationes inuoluntariæ, quod Nos bis in duobus nobiliſſimis infantibus obſeruauimus quorum alter diem vltimum obiit, alter vero non niſi magna cum difficultate euaſit, huius quoq. ſympt. meminit Duretus in ſcholia Hollerij tradens. Ruſticæ cuidam mulieri pluries prodijſſe cum antea incredibili palpitatione, & fluctuatione ventris laboraſſet, inde aſſurgẽtis & tumentis, vt in grauidis conſueuit robuſto fœtu Ioannes Herburtus in ſua Cronica, ſeu hiſtoriæ Polonicæ compendio lib. 18. c. 5. meminit anno 1285. Pruſſiam nouo vermium genere infeſtatam, qui caudis cancrorum præditi, quoſcunque aculeo pupugiſſent intrà tertium diem extinguebant, quod pariter confirmat Martinus Cromerus de rebus Polonorum lib. 10. & quod magis mirandum eſt tradit Ioãnes

nes

nes Villanus hiſtoriarum ſui temporis lib.7.cap.centenſimo primo, Filippo Francorum Rege Gironam Cataloniæ Vrbem obſidente Muſcas obortas in exercitu,quæ morſu venenato homines, atq. animalia pungentes neci tradebant.

Lotij miræ excretiones. Cap. XXVII.

NOn deſunt circa lotio inſeruientes partes admirandæ hiſtoriç,quarum primo loco narrabimus nonnullas de maxima urinæ copiæ excretione,quæ tum criticè,tum etiam ſymptomaticè accidere ſolet. Criticè fluxus urinæ copioſi meminit Hollerius, ſeu Duretus in ſcholio lib. de morb.int.49.per hæc uerba. Conſuli Quelim nephritico in febre profluuium urinæ motum,in quo ſeroſa vrina ad duas quartas emingebatur,ex quo euaſit. Fernelius lib.6.de partium morb.& ſympt. cap.13. hæc tradit. Quibus uenter, aut corporis habitus aquoſi humoris copia tumet,ijs interdum magno impetu vrina,quàm potus longè copioſior emanat,quomodo obæſum quēdam,& tumidulum uidi ex multá mictione diebus circiter octo mirum in modum extenuari,& concidere. At longe admirabiliorem hiſtoriam huiuſmodi narrat Marcus Gatinaria in ſua pract.c.curæ inuoluntarij exitus urinæ in hunc modum. Nota quod magiſter Franciſcus de Buſto Mediolanenſis in dicta Ciuitate Mediolani anno 1481. habuit in cura quandam puellam annorū 18.quæ paſſa eſt ſuperfluum fluxum urinæ,adeò quod ſingula die mingebat boccalia ſexdecim urinæ, & continuauit per ſexaginta dies, & illud quod ſumebat inter cibum,& potum non aſcendebat ad quantitatem boccalium trium,& patet manifeſtè,quod ſi totum corpus diſſolutum fuiſſet,non aſcendiſſet ad quantitatem tantam.Qua de re Medici Mediolanenſes quærentes inter ſe cauſam, Ioannes Marlianus reddidit illlam dicens, quòd aer qui erat in poroſitatibus corporis iſtius, & aliæ humiditates corporis, & in membris ex diſpoſitione corporis iſtius,conuertebantur in aquoſitatem vrinalem, & tandem puella liberata fuit,nec erat multum extenuata. Legimus in ſcholio Hollerij cap. 49.lib.de morb.int.anno 1558.Auguſti fine in uico uetere templi cōſul.du.Val.in febre continua quotidie ſex pintas(quas vocant lutetię) urinæ mingebat in 8.obijt, tales urinæ fluxus in febribus continentibus, & ardentibus cum totius corporis macie non ſemel obſeruauimus.Hęc urinæ profluuia Aretęus lib.& cap.2.Diabeticam paſſionem cenſuit inquiens Diabetes, qui uocatur affectus miraculum quoddam eſt, haud ita ſæpè hominibus vſitatus carnium, ac membrorum

in vrinam colliquatio. Sed re vera alia apud Medicos affectio Diabetes eſt. Si quidem cum qualis aſſumptus eſt potus talis, & immutatus mingitur, tùnc laborantem pati Diabeticum affectum dicunt Medici. Quæ paſſio profectò non ſolum ex ſui natura maximè ſuſpicienda, ſed & cum rarò fiat, ob id in ſui admirationem Medicos trahit. ita vt Gal. 6. de loc. aff. affirmarit, ſe totius vitæ ſuæ tractu bis tantū hanc affectionem uidiſſe. Et Rabi Moyſes particula octaua ſuorum Aphoriſmorum ita ſcriptum reliquerit de Diabete verba faciens, & Ego nō uidi eam contingere in occidente, neque audiui ab aliquo meorū Doctorum antiquorum quod eam viderit. Sed tamen hoc vidi in Aegypto aliquos patientes hanc ægritudinē infrà decem annos, pluſquàm uiginti, & fortè accidit ex potu aquæ Nili ſaporoſę, quam frequenter bibunt. Ioannes Baptiſta Theodoſius epiſt, 48. ſcribit ſe in toto vitæ ſuæ tempore ueram Diabeticam affectionem uidiſſe tātum in duabus mulieribus. Non ſolū itaq. in Diabetica Paſſione copioſa vrina excernitur, ſed & qualis illius materia intrà corpus ſuſcepta eſt, talis prorſus, & redditur. Huius Hiſtoriam legimus apud Victorium Trincauellium lib. 10. de curand. part. aff. c. 11. Nobiliſſ. Frater Reuerendiſſ. Cardinalis Piſani cum laboraret febre, eaque ſatis maligna, atq. ſitis, quæ neque etiam multa erat, eſſet impatiens, bibere nolebat, niſi gelida ferè eſſet aqua, & reliqua quibus in potu vtebatur, quæ quidem iubebat in puteis demiſſa urceis perpetuò ſeruari, undè ad eam imbecillitatē renes deuenere, vt potus nihil omninò mutatus mingeretur, ſeruans eundem colorem, conſiſtentiam, ſaporemque, & odorē, utebatur autē primū propter febrem iulep roſaceo diluto ex aqua, & vrina quæ paulò poſt à potu mingebatur eadem omninò uidebatur, quæ prius erat in cyatho antequàm biberetur, eundemq. referebat colorem aſpicientibus, & odorem olfacientibus, ſed & quidam qui illi miniſtrabant guſtare voluere, qui affirmarunt neque in ſapore vllam factam immutationem. Hanc autem affectionem, ut plurimum à cauſa frigida prouenire fatentur omnes, ſed quod etiam aliquando, & à calida cauſa, ſeu intemperie fiat idem ſcriptor ibidem per aliam hiſtoriam comprobat huiuſmodi. Mulier nobilis, & Abbatiſſa cuiuſdā Monaſterij Muriani, quæ ex uehementibus animi perturbationibus incidit in Diabeticam affectionem, affligebatur autem ſiti ineſtinguibili, neq. etiam per potum leuabatur, linguam enim ſtatim etiam à potu aridiſſimam habebat, æſtum ingentem in viſceribus perſentiebat, continenter febre detinebatur, inquieta plurimum erat, & tandem cum iam antequam Medico curandam ſe traderet morbus plurimum inualuiſſet ex eo obijt, & omni dubio procul affectus calidus fuit. Diabetica paſſio in memoriam

riam

riam reuocauit longè omnium admirandam magis hiſtoriam, quam Patauij accidiſſe nobis teſtatus eſt Excellentiſs. Venetijs Medicus Nicolaus Nouocomenſis, qui curationi interfuit, vnà cum Doctiſs. tunc Medico Domino Petro de Nouale. Teſtem autem adducimus Excell. D. Alexandrum Panizzam Medicum, eiuſdem Domini Nicolai Generum, Narrabat itaq. Nouocomenſis indubiæ fidei vir, quod ſuperioribus annis Patauij Iuuenis Monialis habitu gracili, & tenui victus ratione utens in æde Diuæ Agathæ ſacra, dum ad pulſandas campanas noctu pergeret, quibuſdam phãtaſmatibus, quæ (vt ipſa paulo poſt aſſeruit) intuita eſt, maxime exterrefacta horrore correpta, paulatinè in melancholica incidit ſymptomata, quorum profligationi dum ſtudet Medicus, ecce mirabile dictu, vrina ſuppreſsa eſt, ita vt per menſes ſex nihil vrinæ excreuerit, ſed demum vrinam emittere rurſus cœpit, ſuppreſſo omnifarium aluo per quatuor ferè menſes; deinceps, lotium cõhibitum, nec non etiam aluus ſuppreſsa in regione ventriculi reſudante humore ad plurium librarum pondus colore, & odore urinam referente. Cuius vrinæ fluxus multi cauſam reddentes, niſi in Dæmonẽ referre uoluerimus, medicè loquentes dicere poſſumus, ex multa, eaque citiſſima alimenti diſtributione nihil ad inteſtina delatum fuiſse, tenuiori parte diſtrubitioni inſeruiente, nouo potu, & cibo ſuccedente ad renes, & inde ad veſicam detruſa, quod ex Gal. colligere poſsumus 6. de locis aff. c. 3. ita ſcribente, Atq. alius interdum affectus occurrit Diabeti perquam ſimilis, & quidem à multis cibis, qui nec crudi ſunt, neq. per aluum deijciuntur, neq. plenitudinem efficiunt, neq. etiam probè alere poſsunt, ſed diſſipantur, diſcutiunturq. celeriter, cuius uti crebrior quam Dipſaci euentus, ita faciliorem admittit curationem, quippè quod prius quam ad ſummum peruenerit, cognitũ haud ita difficulter curabitur, nam vbi quis duplum alimentorum cõſuetorum aſsumpſerit, neq. ali corpus videatur, idq. citrà alui fluorẽ, hunc affectum non ſolum priuati, uerum etiam Medici paruipendũt, cum verò triplum ingerit idoneis auxilijs liberari poteſt priuſquam ſcilicet ad quadruplum, aut quintuplum proueniat. Igitur rationi conſentaneum eſt, hunc affectum à celeri diſſipatione incipere omnibus partibus attractricem, atque ei coniugatam facultatem, quę propriè appetentia vocatur ſeruantibus. Cum itaq. Monialis hæc caſu, vel adhibitis præſidijs hæc uitio liberata eſſet, in oppoſitum uitium incidit, vacans ab vrinæ excretione, fluente tamen aluo, conſumpta ſeroſa alimenti parte à præternaturali membrorum calore, ſi quidẽ febriebat, & in Maraſmum, vt audiui tandem incidit, verum refrigerato iam corpore conſumpto ſi quidem calore naturali à præternaturali cum potiſ-

ſimum liquidis cibarijs puta iuſculis, & contuſis aleretur virtutes omnes nutritioni inſeruientes labefactatæ ſunt, forteque abolitus tranſitus ad renes, & veſicam, vnde exſiccato vniuerſo habitu ſeroſitas omnis facile à ventriculi cauitate extra reſudarit, hęcq. copioſa & vrinã præſeferens; ob diù retentam, & aboletã mictionem ante vt diximus. Quod confirmari poteſt ex alia hiſtoria, cuius teſtẽ adducimus Abraham de ſummis de Portaleone medicum Hebræum. Gentila de Franchetis formoſiſſima puella Pleiadum ortu tertiana duplici interpolatã primo, demum continua correpta fuit, qua cum diù contabuiſſet, hectica febris eam inuaſit, nullisque remediis proficientibus (mirabile dictu) remotis nondum ab ore poculis, hauſtæ liquidiores potiones à præcordiis hebdomàdarum duarum ſpatio eadem copia, qua erant abſorpti, abſq. alteratione vlla reſudabant, ita vt ex rubeo lyæo, colori rubeo ab albo iuſculo, albo itidem tunc inficiebantur ſubuculæ, ob quam calãmitatẽ anxiam vitam ducendo tandem ex maraſmo perijt. Ex quo videre poſſumus affectionem Diabeticæ nõ valde diſſimilem, nam præcordiis plus iuſto exſiccatis auide potiones attrahentibus, eas tamen contineri minime poterant nec minus alterare, ſed quales inditæ, tales per carnis poros extra reſudabant, cum exſiccatę magis laxos affectos, exſiccato namq. humano corio ſcribit Luſit. cẽt. cur. poros rarefactos admodum & patentes conſpici. Meminit Ioã. Baptiſta Theodoſius epiſt. 32. frequentis mictionis admirandæ per hæc verba. Nicolaus Leua Lucenſis omni ferme hora ad mictionem cogebatur, & vrinam ſubtilem, albam, & ſine ardore mingebat, quod ſi aliquãdo eam retinere conabatur, ſentiebat quoſdam flatus excrementoſos, fuliginoſoſq. à partibus veſicę eleuari, ex quo ventriculus inflari videbatur, & magis aſcendentes diaphragma comprimebant, tuſſim excitabant; & ad cerebrum aſcendentes motus quoſdam vertiginoſos cauſare videbantur cum catarrhi defluxu, & deiectione crebriore, & vrina miſſa, omnia hæc ſymptomata ſtatim ceſſabant; quorum omnium cauſam ibidem ſtudioſius Lector legere poterit. Vrinam aliunde quoq. quam per conſuetam viam naturam detrudere ſuperius ex Monialis hiſtoria, didicimus, narrat quoq. varios huiuſmodi lotij exitus Benivenius de abd. morb. c. 7. per hæc verba, Quis non miretur ſi audierit quod & nos vidimus, puerum ſcilicet duodecimum agentem annum, cum vrinam ſeptimo iam die non redderet, propterea quod cõcretum quid ex pituita, & ſanguine vrinæ ipſius canaliculos obſtruxerat, eam tandem ex ano euacuaſſe? præſertim ſi nouerit & veſicam ipſam, cervicemq. eius minime foraminulentam, aut fungoſam exiſtere, & inteſtinum, quod penetrari debuit ſolidæ, & concretę eſſe naturę vt decet

tunicas omnes, quæ neruoſæ ſunt, oportuit enim aut inciſam veſicam, inteſtinumque, quod citrà mortem fieri nequit, aut naturam cui impoſſibile nihil eſt huiuſmodi aperuiſſe vias vt inde vrinam redderet. Vidimus & militem, cui illatum vulnus in coxam veſicæ ceruicem inciderat ac ſubinde incuria Medici adeò conglutinatum obcalluit, vt penitus iter vrinę obſtruxerit, ſed ea nihilo ſecius carne paulatim eroſa, coxa altera extrinſecus erupit, indeq. quoad vir ille vixit rite profluens reddita eſt.

Lotij mirabiles retentiones. Cap. XXVIII.

SIcuti ſuperiori capite Lotij fluxus admirandos adnotauimus, ita in præſenti mirabiles vrinæ retentiones recenſendæ ſunt. Prior Cœnobij Diuæ Agnetis Mantuæ vrinæ ſuppreſſione tentatus eſt, annum quinquageſimum agebat corporis habitu pituitoſo præditus, nullaq. præcedente manifeſta cauſa, vrina paulatinè, ſenſim, ac ſenſim imminui cœpit, ita vt ſemel dumtaxat diminuteque admodum in die meieret, donec omninò cohibita eſt, nullo tamen ſenſibili ſaltem nocumento in renum, vrinariorũ vaſorum, vel veſicæ regione percepto, quo pacto per plures dies perſiſtens, corpus vniuerſum intumeſcere cœpit, atque in longe maiorem conſueto molem attolli per omnem dimenſionem cute perlucida apparente, mollique, ita vt ſub ea vrinam contineri facilè diiudicaret Medicus, qui ipſius curam ſuſceperat, nec non & Excellentiſs. fœlicis recordationis Præceptor meus Franciſcus Facinus Ducalis Medicus, qui aduocatus fuerat, aderat pariter leuis, continuoque febricula affligens ægrotantem, ſicque incaſſum præſidijs omnibus tentatis, vitam cum morte commutauit, cuius ſymptomatis cauſam indagare operæpretium erit.

Cum ex ventre in venas, atque in vniuerſum tandem corpus meare chymum eum, qui ex cibis eſt, in ſanguinem hepatis virtute mutatum oporteat, craſſiorque, ac compactior natura ſanguis exiſtat quàm vt facile venas quæ ſunt in hepate multæ, & anguſtæ pertranſire poſſit, neceſſe fuit, vt illi comes eſſet, atque permiſceretur tenuis quæpiam & ſeroſa humiditas, quæ facile per anguſta loca permeare poſſet, hũc ſanè humorem Hip. ὄχημα τροφῆς, ideſt vehiculum nutrimenti appellauit, tenuis hic humor vnà cum ſanguine aliquandiù immixtus ad id quod diximus opus perficiendum derelinquitur, quod vbi expleuit munus, onus alienumq. fit venis, à quo ipſe venarũ emulgentium renum, vreterum, & veſicæ beneficio expurgantur, quod excrementum

communi appellatione vrina vocatur, nihilque aliud eſt, Gal. ſententia com. 1. ad 3. lib. de morb. vulg. tex. 6. quam ſerum humorum in venis contentorum, vel ſanguinis colatura ex Actuario lib. 1. de diff. vrin. c. 4. Hæc à venis ad renes deriuari mediante propria renum naturali facultate attractrice, nec alio modo id fieri poſſe antiquorum quorundam confutans ſententias, Gal. lib. 1. de natural. facult. abundè docet, qua de re ſi hæc à renibus tollatur, & deficiat, vrina ad ipſos minimè deriuari poſſe, nec per conſequens per veſicam excerni non eſt ambigendum, ſicq. vrinæ ſuppreſſionem ſubſequi. Et ſi enim lotij ſuppreſſio quam Græci ἰσχουρίαν appellant Gal. teſt. 6. de loc. affect. veſicæ ſymptoma proprium ſit ſupprimi nihilominus vrina poteſt, veſica ipſa, haud quaquã affecta, ſed renibus vel vreteribus, vel vrinæ fiſtula, quẽadmodum ipſe Gal. primo eiuſdem docet. Qua de re cum ægrotus prædictus nullo vitio circa veſicam vreteres, & canale virgæ vt coniectura aſſequi poterat, detineretur, renes male affectos fuiſſe videbatur dicendum, hos autem cum tumore, obſtructione, aliove conſimili morbo detineri nullo inditio deprehenderentur, conſequens erat affectionis cauſam reijcere in eorum facultatem attractricem per initia quidem diminutam, procedente verò morbo penitus abolitam, ex quo cum ſanguis in venis contentus à ſeroſo excremento expurgari non poſſet, id tandem per partem poſt partem per vniuerſum corporis ambitum diſſeminatum fuiſſe; quod vero perdita renum actione vrina in veſica omninò non veniat Gal. clariſs. 3. de ſymp. cau. c. 2. docet, vbi inquit ſymptoma id à vulgo medicorum iſchuriam vocari; licet iſchuria propriè ſit veſicæ tantum ſymptoma; permittendos tamen eſſe ita nominare, cum propriam appellationem non habeant. Prænarratæ hiſtoriæ non diſſimilem ſcribit Iacobus Carpus in ſuis Iſagogis in Anatomen per hæc verba. Venis emulgẽtibus euenire poteſt inter alios morbos debilitas attractionis ſoliti ſanguinis aquoſi, ſicut etiam renibus, quia aut non attrahunt, aut debiliter inde venit difficultas vel totalis vrinæ ablatio etiam exiſtente vrina in veſica, & iſte eſt caſus ſingularis vt plurimum inferens mortem; quem ego vidi pluries, & inter alios cum multis aliis honoratis Medicis fui in cura Magn. ac Illuſtris D. D. Galeatij de nobili familia Palauicinorum, qui ab vrinali aquoſitate in venis totius aggregata ſuffocatus eſt, & hæc aquoſitas induxit ei ſquinantiam, pro qua applicauimus ventoſas ſine ſcarificatione diuertendi gratia, & ventoſæ per poros cutis implebantur pura aquoſitate. Supprimi quoq. contingit lotium ex luxatione cuius exemplum habemus à Gal. deſcriptum 6. de locis aff. ſicuti, & 1. eiuſdem tradit hiſtoriam percuſſi in peritonæo, qui vrinam reddere non poterat, quod

pariter

pariter accidit reſolutis neruis veſicæ ſenſum inferentibus, atq. etiam muſculis abdominis, cuius exemplum legi poteſt apud Trincauellium lib. 10. de curand. par. affect. cap. 9. Quo loco etiam meminit ſe tres uarijs temporibus Venetijs uidiſſe uiros ſanè non obſcuros, ſed nobiles duos Venetos, tertium Peregrinum, qui cum obiiſſent ex ſuppreſſo lotio, quod nullis unquam potuit remedijs euocari, poſt obitum ſecti fuere & reperti ſunt duo prægrandes lapides in renibus, qui impulſi fuerant uerſus originem ureterum, & erãt duri admodum, calore mixto ex nigro, & uiridi, præceſſerant autem dolores renales, alium etiam vidi, qui diù ægrotauerat in quodam Hoſpitali, in cuius cadauere cum illud ſecaremus, inueni prægrandem lapidem triangularem ſimilem fructui, quem tribulum appellant, qui à natura impulſus fuerat uerſus ureteras, illoſque perforauerat imò dilacerauerat. Vrinæ intra peritonæum collectæ in moniali corrupto vtero & veſica aliquot foraminibus hiante qua parte ipſum contigebat meminit Rembertus Dodonæus cap. 34. exempl. med. ſicuti cap. 35. tradit hiſtoriam fœcum longo temporis tractu infra peritonæum collectarum ex inteſtinorũ perforatione ex laborioſo partu ſuccedente & quod magis ad præſens negotium facit cap. 47. vrinæ ſuppreſſæ propter fœces in recto inteſtino hærentes uerba facit. At longè meherclè magis ſuſpicienda hiſtoria rarius etiam contingens, cuius meminit Iulius Pollux referente Alexandro Benedicto cap. 3. lib. 24. prac. in hunc modum. Et nuper quidam difficulter urinã mittebat ijs exarefactis adenibus, quæ paraſtatę vocãtur uarici formes, ſeu adeniformes & ſunt partes additæ inter teſtes, & ſeminaria vaſa, quales in faucibus reperiuntur, nec niſi ingenti vrinę pondere exonerabatur veſica, ſicq. perfundi eas partes unctionibus, atque uniuerſum corpus inſtaurari iuſſi, & ita libero vrinæ meatu, ſanitati reſtitututus fuit.

Mira exeuntia per vrinam. Cap. XXIX.

NOn ſolum lapides, & uermes vnà cum urina & carunculas exiſſe, aliquando ſuperius adnotauimus, ſed alterius generis etiam contenta, idq. rarò admodũ uiſa nunc oſtendere aggredimur, unàq. etiam demonſtrare qualitates eiuſdem immutatas à naturali, & conſueto ſtatu, exordium ſumentes à corporibus capillis quam ſimilibus, quæ aliquando cum urina excerni teſtatum reliquere tum Hip. 4. aph. 76. tum Gale. in eiuſdem aph. com. quo loco inquit Gal. Vocant autem Medici recentiores hanc paſſionem capillitium, quoniam capillis, & albis quidem magis

ſimilia videantur,quæ ab vrina efferuntur. Nuper quidam talia corpora tam longa mingebat, vt incredibilis longitudo videretur, nam quidam ex ipſis ad dimidium cubitum extendebatur, hic autem toto ferè anno,qui anteceſſerat orobum, & fabam comederat, ſæpiſſimèq. caſeum,& tenerum, & ſiccum, omneſq. alij quibus talia mingere cõtigit cibis craſſioribus veſcebãtur, tali igitur humore in renibus aliquo modo vſto, capillis ſimiles ſubſtantiæ generantur. Huius affectionis pariter meminit. Gal.6.de loc. aff.c.3. per hæc verba.Ea verò quæ pilis ſunt ſimilia,Hipp.quoque cum vrinis excerni vidit,quemadmodum in aph.ſcripſit,ac ipſe etiam vidimus; aliquando quæ ſemipedis longitudinem æquarent,interdum etiam ijs longiora, vt mirarer quomodo in renum ſpatio tali poſſent conſiſtere, proinde probabilius mihi videbatur in venis huiuſmodi res procreari,quemadmodum in quodam Arabiæ loco (vt aiunt.) in tibijs hominum dracunculi vocati naſcuntur neruoſa natura,colore craſſitudineque lumbricis ſimiles. Igitur cum multos audierim,qui ſe ſe vidiſſe eos dicerent,ipſe verò nunquàm viderim iccircò,neque de ortu,neque de eſſentia ipſorum quicquam exactè conijcere poſſum. At vbi pilos excretos meiendo vidi,tũ ex colore, tum ex mole credidi dicentibus eos ex craſſa lentaque materia quam calor calefecit, exſiccauitque in venis conſiſtere,quamquam longitudinis ipſorum cauſam non intelligo, Braſauolus quod Gal.hoc loco neſcire fatetur in com. aph. prædicti ſe demonſtraſſe profitetur, vt eo loco legenti patere poterit, an vere id plane aſſecutus fuerit non ſat ſcio, De loco generationis pilorum huiuſmodi ſeu capillorũ Auic. 19.fen.3.lib.trac.2.c.20.à Gal.non diſcrepat,vtroque tamen rem magis expendiſſe videtur Actuarius de cau.vri.c.21. ad vreteras citrà vllam referens hæſitationem.Scribit Braſauolus loco citato. Nos multo craſſiores vidimus quàm ſint capilli,& qui ita affecti erãt,ſanitati reſtituti ſunt. Ille autem quem nos viſitauimus per totam hyemem legumina comederat, tamen neque dolorem ex ijs capillis habebat, neque aliquod nocumentũ perſentiebat,ſed quandoq. hęc videns exterritus, ad me acceſſit; putans ipſe lũbricos eſſe non erant multo craſſiores capillis;& erant albi vt ex pituitoſa materia facti viderentur, imò & nũc Reuerendiſs. Virginẽ,ac pudiciſſimã Eleonoram Eſtenſem curamus, & in vrinis veluti capilli videntur,quandoq. ad ſpithami longitudinẽ extẽſi,ſed ĩ huius virginis vrina cyatho potius inhærere,& ſchiaphio, quam ſint per vrinæ ſubſtantiam ſparſi, Quidam vir Doctus ſcribit, & ipſi Capillos primũ flauos ad palmi maioris longitudinẽ vidimus, quandoq. cum doloribus renum vehementiſſimis,& vrinæ ſuppreſſione, quandoq. & abſq. morbo vidimus,& aliorum colorum, & paulo

infrà

infrà ſubdit. Alias dixi de quodam Nobili Hiſpano, qui in omnibus excrementis, & ſanguine pilos emittebat, & me conſuluit non paucis datis aureis coronatis. Ibidem quoque meminit alterius per vrinam exeuntis non vulgaris in ſe ipſo obſeruati. Grumos ſcilicet atramento ſimillimos, & in magna copia omnes eiuſdem formæ, & magnitudinis lentis minoris quaſi, & circiter ſexaginta coni rotundi, ſed non acuti emittebam una uice modo plures, modo pauciores ſine ulla prorſus læſione. Nicolus ſe. 5. tractatu & capitulo ultimo alterius quo que in loci exeuntis corpore contenti admirandi maxime per hęc uerba meminit. Et ego quidem uidi in Petro Chelini pilos in urina longitudinis quaſi medij palmi, groſſitudine parui digiti infantis, & ultra declinantis ad rubedinem, & cum eis aliquando emittebantur alię materiæ ignotæ, quæ aliquando habebant formas ſanguiſugarum, & aliquando ranarum cum in principio generantur in aquis, ſolidiores valde pilis, in quibus, cum aperuiſſem quaſdam earum, continebatur ſanguis aquoſus, quas tamen cum emittebat patiebatur dolorem in pectine quaſi intollerabilem, qui tandem perduxerunt eum ad mortem. Crepitus quandoq. & ſtercus una cum urina emitti teſtis eſt Fernelius lib. 6. de ſymp. & morb. par. c. 11. ait namque uiſum fuiſſe ani abſceſſum interdum in veſicam penetraſſe ac tum micturo crepitus è pudendo perinde atque è podice fœciſque nonnihil vrinæ mixtum prorumpebat. Excellent. Dominus Raphael Copinus, & D. Auguſtinus Valla ipſeq. Sereniſſ. Ducis Noſtri iuſſu Reuer. Ioſeph de Clericis Diuę Barbaræ Templo presbyteri, ac cantoris curam ſuſcepimus, hic iam per plures annos per interualla magnis doloribus renalibus ſpetie, & loco ſimilibus pręcedentibus corpuſcula quędam per urinam emittit piſciũ veſiculis colore, figuraque perſimilia craſiſſima ſubſtantia eaque pellucida conſtantia modo maiora, modo minora, modo unica, modo plura, & modo pauciora, parietes tunicæ ſi diſſecentur craſſę ſunt, atque ſi adſeruentur, paulatinè maiore ex parte diſſoluuntur derelicta dumtaxat craſſiori parte, quæ exſiccatur ac dureſcit; Hæc generari in renum cauitatibus arbitrati ſumus ab humore craſſo urinæ permixto ſenſim, & ſenſim, cauitatum parietibus hærente, cumque calor nõ adſit exurẽs quo lapideſcant, incraſſantur dumtaxat, moxq. ab ex pultrice facultate naturæ cum negocium faciunt extruduntur. Conſimilem hiſtoriã legimus apud Hollerium lib. de mor. inter. ſcholio 47. ſe in quam obſeruaſſe intolerabili vrinæ ardore affectum, qui pituitæ partes velut chriſtalli, aut concocti ſucci, quem gelatinam uocant globulos calore aqueo pellucidos emingebat. Accidit etiam quandoq. vrinæ colorem naturalem, ex alterius humoris permixtione immutari, ſæpius autem

ex

ex ſanguinis mictione, cuius hiſtoriam ex caſu deſcribit Gal. 6. de loc. aff. 4. ex potu uero cantharidũ hiſtoriam tradit Theodoſius epiſt. 47. Adoleſcentis Galli, qui eas ut ſalacior in Venere fieret deuorarat. Et Barth. Montagnana refert quendam Franciſcum Brancã ciuem Paduanũ, cum genui cantharides applicuiſſet, plus põdo quinq. librarum ſanguinis eminxiſſe. Non ſolum autem fluit per lotij uias ſang. ſymptomaticè, ſed & nonnunquam criticè ut ſæpius diximus prętetea ſcribit Luſita. cent. 2. cu. 93. hiſtoriam Iuuenis cuiuſdam ſanguinea febre laborãtis, qui ſanguinem cum urina minxit, & ſanitati reſtitutus eſt. Scimus Nos Donatum Arrigonum Vrbis noſtræ mercatorem dum ad Nundinas, quæ in Emporio Bolzano quot annis quater celebrantur profiſceretur de repente morbo regio correptum fuiſſe, dumq. Mantuam reuerteretur in diuerſorio cũ ſocio in lectulo cubans, ac dormiens ſpõte ex uirga maxima ſanguinis nigri copia emanauit, ita ut eum ſemimortuum ſocius illius ſanguine madens expergefecerit, Mantuamq. non ſine labore, & periculo reduxerit, ab arquato tamen eo ſanguinis fluxu liberatum. Tradit Nicolus ſe. 5. trac. 5. cap. 19. ſe uidiſſe in ſpina de Mugello apoſtema hepatis expurgatum per fluxum vrinæ poſt multũ ſanguinem. Rhembertus Dodonæus in ſcholio cap. 43. Beniuenij hæc habet. Nouimus verò & nos ruſticum tantum in pectore puris habentem, ut capiti cum pectore deorſum reclinato ex ore illi effluęret, qui purulenta reddita vrina ſanitatem mox conſequutus fuit. Nec reticendum cenſemus, quod rarò eueniens apud Aretæum legimus lib. 2. cap. 3. ita conſcriptum. Cæterum nonnulli ſunt qui per quoſdam circuitus ſanguinem meiunt, huiuſmodi affectus hæmorrhoidũ profluuio ſimilis eſt. Similis eſt quoq. corporis conſtitutio, nam valde palleſcunt, torpent, ignaui ſunt, cibum faſtidiunt, cruditate laborãt, & cum excretus eſt ſanguis, languidi fiunt, membra reſoluuntur, caput uero leuius, & agilius redditur. At ſi per circuitũ nihil ſanguinis effluxerit, capitis dolore uexantur, oculorum acies hebet, tenebræ eis obuerſantur, uertiginem patiuntur. Inde alij infiniti in comitialem morbum incidunt, tumidi ueluti caligine perfuſi aquam intercutem patientibus ſimiles, alij morbo atrębilis, aut neruorum reſolutione tentantur. Nam ex conſueti profluuij ſanguinis retentione huiuſmodi mala proueniunt. Nec profectò prætermittendum cenſeo urinam illos reddere innoxiè penitus ſanguinem præſeferentem, qui fructus Opuntiæ (vulgo Indicus ficus appellatur) comederint; quod certè non ſine admiratione non ſemel vidimus.

Lapides

Lapides in vniuerſi corporis ſingula parte. Cap. XXX.

SIcuti quotidie lapides in renibus, & veſica generari uidemus, ita in ſinguli propemodum corporis noſtri parte idem fieri docuit experimentum, cui ratio non refragatur, quod ut clarius innoteſcat altius exordium deſumentes, quomodo lapides in uiuentium animãtium corporibus conglobari contingat perquirendum, eo pacto quo à natura in magno mundo, nec non & ab arte lapides, teſtaceaq. vaſa fieri conſpicimus eodem quoq. in paruo mundo homine inquam enaſci nõ eſt dubitandum; de cauſa efficienti, & materiali lapidum naturalium patum, uel nihil Ariſt. ſcriptum reliquit. Auic. Theophraſtus, Albertus, & inter Recentiores Georgius Agricola ex terra uiſcoſa, & aquoſitatis participe materia generari lapidoſa corpora, calore tenuem partem reſoluente & craſſiorem denſante tradidere, idque non ſolum in terra, ſed & in aeris regione, ita & ĩ corpore noſtro lapides procreari cẽſendum, licetq. de eorundem materia ſaltem propinquiori, nec minus efficiente Medicis omnibus eadem ſit ſententia, ferè omnes tamen in hoc conueniunt, quod materia lapidum in corpore noſtro ſit mucus ſeu humor uiſcoſus, lentus, & craſſus, ut Gal. ubiq. docet, hunc verò non ſolum phlegma ipſum, ſed ſaniem, & ſanguinem in apoſtemate aggregatum eſſe poſſe docuit Auic. lib. 3. fen. 18. tract. 2. c. 16. & 4. parte Canticorum, ex melãcholia lapidem generari docuit vnde non immeritò Io. Matthæus de Grado in com. in 9. Raſis ad Almãſorem parte 2. c. 14. concludit, ex quolibet humore in corpore noſtro reperto dũmodo adſit lentor, & groſſities generari poſſe lapidem, & Raſis ad hoc reſpiciens 10. cont. docebat dignoſcere ex colore lapidum humorem, ex quo ortum traxere. Ioannes de Tornamira in ſua praxi. c. de lapide ex materia ſeminali in caſtis uiris, & mulieribus cõglomerari poſſe lapides docuit. Id quoq. Raſi affirmante de ſententia Fabri in lib. in d. 10. cont. c. 2. Ariſt. demum 5. lib. de hiſt. animal. c. 15. ſcripſit in ueſicam non ſolum humoerm, ſed & ſicca quædam concrementa deſcẽdere, ex quibus calculi fiant. Ex qua forte autoritate Fernelius lib. 6. de partium morb. & ſymp. c. 13. ſuam protulit ſententiam, lapidem in ueſica omnem rudimentum quoddam à renibus trahere, quibuſq. lapillus per nephreticum dolorem excidens ſi grandiuſculus eſt in veſica aliquandiu hæret, ac plerumq. illic perſiſtit ex allatarum, ſordium, craſſorumque ſuccorum adhæſu coagmentatur donec uerus, confirmatuſque lapis fiat; quod tribus potiſſimum rationibus confirmare conatur,

quarum

quarum prima eſt quod craſſus, cruduſq. ſuccus, qui per uenas cum urina in ueſicæ cauitatem influit, niſi obſtructa ſit veſicæ ceruix in illa remorari tandiù non ſit credendum, ut in lapidem à calore exarefactus concreſcat, cum quotidie uideamus ſanguinis grumos, puſq. ipſum craſſum, vt lapilli ſunt illine profluere cũ vrina. 2. ratio ipſius eſt, quod nullum unquam offenderit in ueſica lapidem habere, qui nephriticis doloribus antea vexatus non fuerit, tertium argumẽtum experimento innititur, inquit enim, quod ſi omnes calculi, qui à ueſica eximantur terantur, in eorum medio quaſi nucleus quidam reperietur; quod rudimentum à renibus exturbatum demonſtrat, præſertim cum diuerſi coloris, & ſubſtantiæ ab inuoluero cætero, & integumento manifeſtè cõſpiciuntur. Pro hac Fernelij opinione illud quoq. facere videtur quod Garzia ab Horto in lib. de hiſt. aromatum, & ſimpliciũ Indiæ ſcribit c.45. inquit enim quod lapis Bezar generatur in ventriculo cuiuſdam animalis, ex quodam Hirci genere in Perſia, Perſica vocatum lingua Pazam circa tenuiſſimam quandam paleam ſemper augeſcens, & veluti multis è tunicis contextus q̃d ſe oculis obſeruaſſe tradit, lapidem enim contritũ huiuſmodi tenuẽ paleam in meditullio cõtinere inuenit, tum à uiris fide dignis accepiſſe oẽs in perſia natos ſimili modo circa paleolam efformatos inueniri. Et Nicolaus Monardes qui Hiſpano idiomate eiuſdem lapidis hiſtoriam monumentis mandauit, ab eodem animali ortum ducere non in ventriculo dumtaxat, ſed in uarijs corporis illius partibus internis enaſci, multiſq. cruſtis veluti in cepis videmus inuicem ſupercreſcentibus confici, nihil uero de paleola contenta dicit, ſed puluerem in ſui ſinu interno eiuſdem cum lapide ſubſtantiæ continere tradit; Fernelium Rhondelitius in ſua met. curandi morbos c.44. appendice iure meritò reprehendit eo quod illud quod aliquando, & aliquibus fit, omnibus & ſemper fieri putet, quod enim lapilli à renibus in veſicam deriuati, ibidemq. retenti coagmentari ſenſim, & ſenſim poſſint non eſt negandum, ſed quod & in ueſica quandoq. initium ſumere poſſint eſt fatendum. Si enim pueri cõmuni omnium decreto frequenter lapide veſicæ laborant, raroq. admodum nephritico dolore uexantur, quis dixerit in veſica lapillum initium habere non poſſe. Hieronymus Cardanus in com. aph. 26. 3. li. tanquam rarò contingentem adnotauit puerum quendam de Gorlis pannorum mercatoris filium renum calculo laboraſſe, neminemq. aliũ unquam eodem morbo affectum uidiſſe, Et Braſauolus in com. aph. 79. 4. lib. ſcriptum ita reliquit in noſtris autem pueris lapidem renum habere adeò rarum eſt ut alba cornix, cum enim in pueris calor vehemens, & uegetus ſit, fit ut in renibus omnia liqueſcant, & ad veſicam

per-

perpellantur ex Galen.ſententia, & Hippo.4.de morbis in lactentibus quidem puerulis veſicę calculum generari poſſe docuit vitio lactis nutricis, at quod in renibus id fieri poſſit ne verbum quidem protulit, concludendum itaque Fernelij ſententiam non vndequaque recipiendam, namque ſi augeri lapidem in veſica fatetur ipſe, cumque ex eadem materia, & ab eodem efficiente fiat augmentum ex qua, & à quo fit etiam generatio, cur & in eadem generari poſſe negabimus? prima verò ipſius ratio facilè tollitur; non ſemper enim veſica eſt in eadem diſpoſitione,& ſtatu in omnibus,& ĩ indiuiduali ſubiecto,virtus enim expultrix validior quandoque, quandoque imbecillior exiſtit, & materiæ cum vrina cõmixtæ quandoque ſunt, aliquando vero ſua naturali grauitate veſicæ fundum petunt, ad hæc veſicæ collum patentiorem aditum præbere nonnunquam,arctiorem vero quandoq. contingit. Ex quibus fieri poteſt vt materia generationi lapidis congruens modo extrapellatur,modo etiam retineatur. Nouimus Nos qui cum vrina quotidie inſignem craſſi,ac viſcidi ſucci copiam excernunt, qui ſæpè ſæpius doloribus renum corripiuntur,nec tamen in lapidem veſicæ incurrunt.Sic quidam vir Doctus tradit Leonem Monachũ D. Auguſtini annum excedentem octuageſimum ſæpe illi oſtendiſſe tãtum pituitæ lentæ, in matula ſimul concretæ, vt ouum Anſeris magnitudine ſuperaret, nec tamen in illo lapidem vnquã genitum fuiſſe, falſum eſse quoque illud cui ſecundum argumentum innititur,experimẽtum quotidie demonſtrat nullos ſcilicet lapide veſicæ detineri, qui antea nunquam dolores nephreticos paſſi ſint. Falſum item quoque quod in poſtrema ratione ſupponitur in lapidibus omnibus veſicæ reperiri lapillum renalem pro rudimento exiſtentem;ſed ſi diſrumpantur lapides huiuſmodi ex pluribus corticibus,quemadmodum in cepis obſeruamus conſtare clariſſimè reperiamus. Ita Alexander Benedictus lib. 23.ca.35. ſcribit ſe vidiſse lapides è veſica extractos magnitudine oui Gallinacei, quos paulatim materia viſcoſa veluti in cruſtas varij interdum coloris, igneus calor indurauit atque,ita increſcere ſenſim tradunt,quemadmodum margaritæ in conchis fieri eo modo cernuntur,vnde Gẽmarij,cum eas pulchriores reddere volunt ſuperiores cortices torno adimunt.Petrus Aponenſis in com.probl.43.10.ſec. ſecũdum ipſius partitionẽ hæc tradit. Vidimus lapidem veſicæ formatum folium ſupra folium habentem ad modum cępę,quod ex diuerſis coloribus illius terreſtritatis humidæ efficitur. Et Iulius Cæſar Scaliger ad. Card. exe.108. numero 3. ſcribit lapides multos veſicæ cœparum more lamellis incruſtatos inferiore ſubinde coloris diuerſi conſpici. Hæc de materia lapidum omnium in corpore genitorũ veſicæq. præ-

ſertim

ſertim dicta ſint ſatis. Cauſa efficiens eorumdem non omnibus eſt eadem, pluresque a calore lapides generari tradunt, ſed & à frigore idē prouenire poſſe contendunt alij, inter quos Marianus Sanctus in ſuo libello de lapide renum, & veſicæ, & Cardanus in com. toties citati aff. tradidit materiam craſſam à calore, & frigore parte tenui conſumpta in lapillum in veſica coaleſcere, quamuis ſui immemor lib. 7. de ſubtilitate dixiſſe in quibuſdam animalibus puta Buffone, limace, & cancro lapides generari poſſe à frigiditate, in homine verò à calore immodico dumtaxat. Verum exiſtimamus nos nullo pacto rationi conſentaneum eſſe, nec in homine, nec in animalibus ipſis alijs lapides à frigiditate oriri poſſe, de brutis clara eſt Ariſt. ſententia probl. 42. 10. part. in homine vero, quis tantam mente frigiditatem concipere poteſt, quæ congelationi materiarum craſſarum ſufficiat; Nec eſt quod exemplis quis oppoſitum probet. Scaliger enim loco citato ſcribit Senatoris filium eieciſſe multos lapides, & maximos pultis modo, qui aeris contractu poſtea in gipſi tum ſpetiem, tum firmitatem concreuerunt, & ex Bouillis Oppidanus eminxit vitreum lapidem ex Praxagorę pituita, qui dum mingeretur albuminis mollitie erat, emiſſus verò ui ambiētis frigidi aeris duritiem ac ſplendorem vitri acquiſiuit, ideo dicendū quis arbitrabitur, & à frigido in corpore animantis dureſcere, ac oriri lapidem poſſe, ſed comparatio claudicat, fatemur quidem ambientis frigiditatem quod Scaliger tradit perficere potuiſſe, at in humano corpore ſeu alterius bruti animantis eiuſdem cum ambientis aeris frigiditate gradus frigidam qualitatem reperiri poſſe negamus, ſiq. dederimus reperiri poſſe aliqua in corporis parte frigiditatem, quæ cogere, ac in lapidem confirmare ſuccos poſſit in uniuerſo quoque corpore talem cum vita caloris gradum adeſſe fatendum erit, qui congelationem eorundem, diſſoluere poſſit, ſi quidem quæ à frigido denſantur à calido diſſolui, experimēto cōſtat. Quod ſi Gal. in 6. Epid. com. 3. aph. 15. dixit ueſicam frigidam neruoſam, & pauci ſanguinis exiſtentem craſſitudinem in ipſam tranſmiſſam cogere, & conſpiſſare, quod etiā lib. de renum dig. & curat. c. 9. repetit, id ſano modo intelligendum eſt, nam ſi per hæc verba Gal. uoluiſſe dixerimus frigiditatem poſse humores abſolutè ſumptam condenſare, & in lapidem conuertere, hoc maximum eſset abſurdum, cum ſemper lapides ex renibus a calido fieri alibi pluries docuerit, præſertim lib. 1. de aliment. facult. cap. 5. & 3. eiuſdem cap. 16. præterea & in com. 26. aph. 3. lapidem in ueſica pueris ob uegetum calorem fieri tradidit, quod etiam idem Gal. & Hip. in lib. de natura humana tex. 1. docent. Et Ariſtot. ipſe probl. 42. 10. ſec. confirmat. Itaquè eius verba in Epid. ſunt interpretanda cum inquit
in

in lapidem denſare poſse veſicam frigido ſuo temperamento ſuccos craſsos;per frigiditatem intellexiſse non abſolutam frigiditatem, ſed calorem imbecilliorem,ſic enim Gal.cerebrum,veſicam,aliaſque partes comparatiuè ad calidiores frigidas ſolet appellare, quas tamen calore præditas eſse non eſt ambigendum.Erit itaq. verborum Gal. ſenſus,lapidem concreſcere in veſica poſse non ſolum per calorem excedentem,ſed etiam per tepidum calorem,quod ipſe clariſſimè li. de renum dig.& cur.per hæc uerba docuit.Si craſsa materia eſt,ſufficere poteſt tepida,& moderata caliditas, & quæ naturalis eſt ad firmandam, & indurandam terræ modo hanc craſsam materiam,eſt enim craſſities ad generandum lapidem ſingulariter accomodata.Sin tenuior eſt,vehementiore tum planè indigebit caliditate ſiue naturali, ſiue præter naturam, qua dureſcat in terram,ſi quidem calor tãtum tenues partes euaporare facit,atque ita vbi valuerit, lapidem cõformat,Ideoq. ſimpliciter à calore in nobis fit calculus ad quæ reſpiciens Serapio tract. 4.c.49.lapidis cauſam efficientem voluit eſse ſecundum plurimum caliditatem igneam, & quandoq. caliditatem temperatam.deſinat itaq. Doct.Mercurialis quod facit lib.2.variæ lect.c.11.Gal.reprehendere, quod loco citato Epid.voluerit lapidem à frigido efficiente condenſari poſse,quod tantum abeſt,Gal.mentem fuiſse quin potius id aperte negarit loco citato li. de renum dig. inquiens fieri non poſse ut uiuo corpore tantum frigus accidat, quo concreſcere ualeat in homine lapis,quemadmodũ fieri videmus in externis; quod pariter Alex. probl. 110.1.lib.comprobat,ait nanq. non ſolum in pueris,ſed & in ſenibus lapides à calore fieri, haud enim tantam refrigerationem eſse in illis putandum, quanta nix & gelu contrahunt,quippe ſummum frigus renes omninò interimere poſset.Iam itaque quæ cauſa tùm materialis tũ efficiens in corpore noſtro lapidis eſse poſſit ſatis quo ad præſens ſpectat negocium declaratum cenſeo,præſertim verò in ueſica, cuius lapidum admirandorum, renumq. ſimul, primo loco hiſtorias recenſere decreuimus,A caſu notabiliſſimo quem in Vrbe noſtra contigiſse notiſſimum eſt, exordientes. Nobiliſſimus Annibal Conſtantius læui armaturæ equitum tùnc Illuſtriſſimi, & Excellentiſſimi Ducis Præfectus cum ipſum lapidem in veſica habere omnium ſignorum concurſu Medici arbitrarentur,vt certiòr efficeretur cathetere rem tentari uoluit,quare accerſiti peritiores Chirurgi impoſita ſyringa argentea, ſe nullum lapidem perſentire conſtanter unanimi conſenſu affirmarunt, verum nullis præſidijs conferentibus à Faloppio tunc Excellentiſſimo Medicinam Patauij faciente, ut curaretur Patauium ſe contulit, qui omnia lapidem atteſtantia ſigna conſpicatus,lapidẽ in ueſicam adeſſe

teſtatus

teſtatus eſt,at cathatere impoſito ſe calculum perſentire non poſſe pluries miratus eſt. Quare negotio infecto Mantuam reuerſus, poſt multos,longoſq. cruciatus è uiuis deceſſit,diſſecto cadauere lapis inſignis magnitudinis in veſica adinuentus undique tamen humore multo, ac craſſo circumueſtitus inſtar anguillæ pellis inuolucro circumambiente,quem calor imbecillior (erat enim ſeptuagenarius) quominus lapi deſceret effecerat, ſicuti anteactis annis calore vegetiori exiſtẽte eiuſdem ſobolis humor ſenſim, & ſenſim in lapidem degenerans concreuerat quominus itaque ex ſyringæ contactu lapidis ictus perciperetur à Chirurgorum tactu integumentum illud fuit in cauſa,quod nunquã ab alio authore obſeruatum legere contigit, ſiue antiquos Græcos,Latinos, & Arabes,ſiue recẽtiores ſpectes, uno excepto Iacobo Hollerio cap.de Lapid.quo loco hiſtoriam mercatoris commemorat, qui cum omnia lapidis ſigna uiuens haberet nec tamen cathetere reperiri poſſet,eo tamen mortuo duo magni calculi inuenti ſunt ponderantes vncias binas,cum tenui ſinguli membrana utriq. ſua incluſi. 2. loco illud in lapide veſicæ animaduerſione dignum putamus, quod ſicuti communiter calculum in ueſica dimoueri,urinęq. innatare accidit,ita quãdoque veſicę parietibus hærere obſeruatum eſt. Aretæus capitul. 4. 2. libr. quibus ſignis calculum veſicæ hærere dignoſcatur per hæc uerba docuit. Quod ſi ueſicæ inhæſerit calculus ex colliquationibus patefiet, ſed neque dolorum, neque grauitatis expertes ſunt, licet urinam expedite reddant. Fernelius loco ſupra citato ita & ipſe ſcribit. At uero nonnunquam ſummæ ueſicæ adhæreſcens calculus, & quaſi ex illa propendens uix ullum ex dictis ſignis manifeſtè exhibet, & uiſi ſunt qui nullo dolore diù illam geſtauerint. Id tamen fieri non poſſe Raſis eſt author qui 10. cont.cap. ita ſcriptum reliquit, exiſtimauerunt quidam,quod lapis generetur adhęrens ueſicę omnino,& non ſic erit,quoniam non erit adhęrens ueſicæ omnino. 3. adnotandum lapidem unicum & plurimum in ueſica reperiri nonnunquam tamen licet infrequentius plures diſſecta ueſica reperti ſunt. Narrat Ioan.de Tornamira in ſua praxi.capitul. 75. quod quidã Cardinalis,qui pluries in anno dolore renali ex calculo corripiebatur, dum fuit poſt mortẽ euiſceratus, ut moris eſt,reperti fuerũt in eius veſica quatuordecim lapilli, qui omnes erant rubicundi in centro,& omnes venerant à renibus, quorũ quidam erãt in forma propria,quidam verò ſuperinduerant tunicam, quidam duas,& qui vidit teſtimonium perhibuit; Braſauolus in com. præcitati aph. ſe in lanio quodam in ueſica lapillos renales plus quadraginta reperiſse teſtatur. Nec ſolum à renibus plures lapilli ad ueſicam detruſi in eadem adinueniri quandoq. dicendum,ſed & plures in

eadem

eadem generari poſſe, quod teſtatum reliquit. Idem Braſauolus ibidē inquiens in D. Alberti Sauonarolæ ueſica poſt mortem illius ſe decem lapides reperiiſſe, qui magnitudine oui columbæ, imo & maiores erant, quiq. eandem præcisè formam ſeruabant, ac ſi arte fabrefacti fuiſſent, quorū omnium ſimul pondus fuit unciarum ſex, & ſemis, & ſinguli ſemiunciæ pondus excedebant, duriſſimique erant hos non à renibus ortum traxiſſe, ſed in ueſica genitos determinat, unde iure Auicenna eodem tractat. cap. 5. ſcripſit. Et accidit quandoque ut in ueſica unà ſint duo lapides, & plures illis. Et Raſis 10. cont. dixit quidam emiſit lapides ſeptem, & Anſilis tradidit referente Nicolo cap. de lapide, fortaſſe erit in ueſica de lapide numerus multus, fortaſſe eruntque ad 10. In Magiſtro Canano Vrbis noſtrę cerdone cum nunquam nephreticis doloribus vexatus fuiſſet poſt mortem deciſa veſica tres lapides ſatis decentis magnitudinis extracti fuere. In mulierum veſica generari lapides rarum eſt eo quod veſicæ collum latiorem, & breuiorem habeant, ob idq. difficilius in earum veſicis craſſæ materiæ detineantur, hoc tamen aliquando factum à ſcriptoribus memoriæ mandatum eſt, Teſtatur Valaſcus de Taranta. c. de Lapid. ſe vidiſſe mulierem. 40. ferè agentem annum, cui extracti fuerunt duo lapides, quorum alterum erat ad magnitudinem oui columbæ, alterum verò ad magnitudinem oui carduelis. Scribit Beniuenius. cap. 80. mulieri patienti lapidem in veſica ſuppreſſam fuiſſe vrinam, at lapide ferramentis diſrupto reſanatum fuiſſe. Teſtis eſt Alexander Benedictus lib. 23. cap. 36. Virginem, quæ acum orinalem deuorauerat, oui magnitudine Gallinacei lapidem in veſica humoris mucidi circa acum ſenſim accretione, ad vltimam ferè tabem redactam, pateſacta ceruice magno impetu lapidis ingens pondus in ſellam demiſiſſe. Io. de Torna mira loco citato ſe vidiſſe ſcribit binas mulieres viduas pati lapidem in veſica, quorum altera fuit ſciſſa infrà collum matricis, & lapis magnus fuit expulſus. Hinc non iniuria Hipp. lib. de natura muliebri medicamenta ad calculoſam Virginem deſcripſiſſe dicendum, calculique in muliebri veſica curam docuiſſe Aetium ſe. 16. c. 99. In renum lapidibus illud mirandum, quod aliquando hamati obſeruentur teſt. Aretæi, qui ita lib. 2. c. 3. ſcribit. Aegerrimè autem calculi tortuoſi exeunt quoſdam enim & hamatos vidi; Renum, & veſicæ lapidem morbum hæreditarium eſse adnotarunt nonnulli, imò pleriq. eo quod orta omnia principiis ſuis atteſtentur, vnde filij plerunque tale membrorum temperamentum, & conſtitutionem vaſorum, qualem patres obtinere conſueuere, & quod maius eſt atteſtante Ptolomæo in quadriparti-to, filij patris fortunam conſequi ſolent, ex quo tanto magis dicendū

ex ſanis ſanos, ex valetudinarijs valetudinarios generari nihil prohibere dicente Hippoc.lib.de morb.ſacro, quod ex pituitoſo pituitoſus, ex bilioſo bilioſus, ex tabido tabidus gignatur. Et lib.de aere, aquis, & locis quærens cur nonnulli circa Meotim Paludem capitibus oblongis naſcantur, id in ſemen genitale reijcit, cuius cauſa ex caluis calui, ex cæſiis cæſij, ex diſtortis diſtorti, & ex Macrocephalis Macrocephali progignantur, quam pariter ſententiam Ariſtot.lib.7. de natura animal.cap.6. ſecutus eſt, dum ait ex læſis læſos, ex claudis claudos, cæcos ex cæcis gigni, denique ſæpè ſimiles numero in re quæ præter naturam comitetur, & ſigna habentes ſibi cognata hæreditaria, vt verrucas, neruos, cicatrices, aut quid aliud generis eiuſdem, idem quoque affirmarunt Gal.6.aph.28.& Auic.2.p.Doct.1.c.vlt. & Cælius Aurelianus in lib. χρονῶν. c.2. Accidit itaq. lapidem morbum eſſe hæreditarium etiam aut.Auic.cap.de Lapid.renum, ideſt quod pater lapide renum, vel veſicæ laborãs filium, in quo vitæ tractu innaſcatur eiuſdem generis lapides generet. Non enim dicendum cũ Rhondelitio iure hæreditario à patre filio lapides ſuſcipere, eo quod cum lapide multi naſcuntur Hippoc. ſententia fuit lib. de Coacis prænotionibus homines ab anno quadrageſimo ſecundo vſque ad ſexageſimum lapide non laborare, quod ſicuti ſuis temporibus verum fuiſſe, forte credendum, ita hodierno ſeculo falſiſſimum eſse probat experimẽtum; nec mirum ſanè cum ipſe lib.de aere, aquis, & locis antiquitus infames fuiſſe tradat, qui ante cænam quicquã edebãt, quod etiam teſtatus eſt Plutarchus. 8.ſympos.6. At noſtris temporibus pluries in die comeditur, nec minus prandio, & cæna utimur, illiſque lautiſſimis omnium cibariorum opiparorum genere, ac vinorum tum copia, tum varietate affluentibus. Nec ſunt vt Horatius, & Martialis ſuadent menſæ faciles, & ſine arte, quinimò quotidie varia eduliorum genera ab hominibus, varijſque apparata culinæ artibus ad gulam irritandam contra Diſſarij Medici documenta apud Macrobium.7. ſaturnal. cap.4. proh pudor excogitantur, ſed ad rem noſtram reuerſi dicamus, quod licet Gal.1. de locis aff.cap.5. ſcripſerit lapidem ſolum in renibus, & veſica, & vt nonnullis placuit etiam in colo inteſtino generari poſſe, nihilominus in multis alijs corporis noſtri particulis idem effici poſse multiplici experimento obſeruatum eſt, quinimo in qualibet generari poſſe corporis noſtri parte lapidem rationi conſonum eſt, cum cauſa tùm efficiens tùm materia (quemadmodum ſuperius adnotauimus) reperiri liceat. In capite fieri poſse lapidem voluiſse Hipp.lib.de vul. cap. tradit Braſauolus in cõ.26.aph.3.lib. quamuis me id in eo libello legiſse non recordor, Author eſt Ioã. Komnanus in libello de lapidibus in humano

corpore

corpore repertis, in cerebro pauperis cuiuſdam ex diuturno, & contumaci capitis dolore extincto, & diſsecto repertum fuiſse lapidē Mori imaginem referentem. Cornelius Gemma lib. 1. Coſmo. cap. 6. ſcribit; In cerebro apud nos paruus inuentus eſt lapis illi non abſimilis, quem Deſdrenſis Medicus Io. Centimanus inter Geſnerij monumenta deſcripſit; legimus Iacobū Hollerium in ſcholio. 45. obſeruaſse calculos in capite generatos. In gutture generari lapidē author eſt Auic. fen. 9. 3. in calce capitis. 9. Sub lingua lapidem ad quantitatem fabæ generatum ſe vidiſse ſcribit Gentilis referente Nicolo. ſ. 4. tract. 1. c. 6. & Abynzoar lib. tract. & cap. 2. tradit ſe obſeruaſse calculum adeò magnum ſub lingua generatum, vt linguæ motum impedierit, quo extracto redijt lingua ad priſtinum ſtatum. Iacobus de Forliuio & ipſe affirmat ſe vidiſse ſub lingua lapidem genitum in quodam D. Nicolao de ſumma Ripa. Komnanus pingit in ſuo libello lapides in faucibus, & tōſillis repertos. Cornelius Gēma, vbi ſupra inquit, ſemel cuidam ſeni à nobis diſsecto præſentibus ſtudioſis plurimi lapilli viſi ſunt accreuiſse circa baſim arteriæ magnæ. In pulmonibus lapidoſum corpus genitum teſtatur Gal. 4. loc. aff. c. vlt. hiſtoriam deſcribens cuiuſdam diuturna tuſſi vexati, qui fruſtulū quoddam paruo grandinis grano haud abſimile excreuit: refert Gentilis, quod vidit mulierem ferè ſuffocatam, quæ tandem expuit quoddam fruſtum in quantitate oſſis dactyli ſolidum conglobatum, & lapidoſum in pulmonem, ſubditq. & dixit Alkindus vidi patientem ſpuere per os poſt ſputum ſanguinis lapides paruos cum tuſſi vehementi. Tradit Beniuenius cap. 24. quendam Henricum Alemanum lateris dolore cum tuſſicula ſicca per triēnium vexatū tandem calculum ad auellanę magnitudinem extra pectus propulſaſse ac ſanitati reſtitutum. Iulius Cæſar Scaliger ad. Card. exerc. 108. numero 3. teſtatur ſe vidiſse in pulmonibus Alberici Quæſtoris aliquot duriſſimos calculos ęquabili ſuperficie, colore argillaceo. Calculi ex pulmonum arterijs excreti meminit Rembertus Dodonæus, cap. 23. exemplorum medicinalium. Habemus à Fernelio lib. 5. de par. morb. & ſymp. cap. 10. virum quendam quoties exercitatione incaleſcebat concitata tuſſi calculos è pulmonibus edidiſse præduros, eoſq. modo hordei, modo piſi magnitudine & in nonnullis ex orthopnęa extinctis diſsectis in pulmonibus veros calculos deprehendiſse. Alex. Trallianus lib. 5. cap. 3. ita ſcriptum reliquit. At quod ego ſpectaui nō prætereundum ſilentio eſse, ſed vobis quoq. exponendum duxi, nam mihi viſum eſt peregrinum, & admirabile. Vir quidā calculum exquiſitè figuratum expuit, non craſsum humorem, & viſcoſum, ſed re vera calculum nō aſperum, ſed eum valde leuem durum, & renitentem,

vt in terram quoq. proiectus ſonum ederet. Hic uir longo tempore tuſſi vexatus, non potuit ne ualde tuſſiret liberari quouſque calculum expuiſſet. Idem uoluiſſe Aretæum lib. 1. c. 12. uidetur ubi de pulmonarijs verba faciens inquit, Tametſi his pulmo non ſuppuret, humorũ tñ ueluti concretorum plenus eſt. Victorius Trincauelius lib. 10. cur. par. aff. c. 6. habet; Fuit quidam Venetijs ut retulerunt Medici qui interfuere, qui uehemẽti tuſſi lapillos ex pulmonibus eiecit. In pulmonibus uiſos, & ab illis extractos manu propria ſcriptis mãdarunt. Romnanus libello citato & Columbus de his quæ rarò in Anat. fiunt libr. 15. In cordis arterijs etiam bilem in tophi nigri ſpetiem concretam in duobus qui à ualida pilæ exercitatione repentina morte ſublati fuere ſe obſeruaſſe ſcribit Fernelius lib. 5. de part. morb. c. ult. In Corde repertos duos lapillos fuiſſe in muliere quadam legitur apud Hollerium lib. 1. de morb. int. in ſcholio c. 27. In uentriculo generari aliquãdo lapidẽ teſtis eſt Gentilis ut refert Nicolus. ſ. 5. trac. 4. c. 53. hanc recitans hiſtoriam. Magiſter Io. Iuliani de Furliuio miſit mihi lapidem in quantitate unius nucis uomitu expulſum poſt dolorem ſtomachi, cuius lapidis durities erat ſupra duritiem gipſi, figuraq. eius erat ſicuti figura oui. Scripſit Gilbertus eodem referente Nicolo ſe uidiſſe lapidem vomitu reiectum in ventriculo genitum, Cornelius Gemma loco ſupra allegato ita ſcribit. Mulier quædam poſt diuturnos ſtomachi dolores lapidem excreuit per inteſtina triangularem caſtaneæ nucis quantitate credo in Pyloro per annum integrum latuiſſe, ut antecedentium ſymptomatum ſeries, ac natura monſtrauit. In hepate generatus lapis in Inclito Auguſtino Barbarico Venetiarum Duce inuentus fuit, cum illius uiſcera extraherentur à Chirurgo. In hepatis tunica repertos lapillos in muliere quadam nobili dolorem hepatis patiente, teſtatur Beniuenius cap. 3. qui in Iecinoris membranæ parte decliuiori colore, & figura diuerſa congeſti uiſebantur, alij tamen rotundi, alij angulares, quadrati alij prout poſitum, & caſus effecerat maculis etiã rubeis, cœruleis, albiſq. diſtincti, hi ſua grauitate ex tunica ſacculum longitudine palmi, latitudine verò duorum digitorum effecerant, atque patientem ad mortem perduxerunt; & Dodonæus in ſcholio eiuſdem cap. habet. In hepatis membranis lapides reperiri ex rariſſimis eſt. Iecur autem uel unam aliquam eius partem indurari frequentius accidit, meminit ego nonnullorum qui ab Ictero in Aſciten delapſi erant Iecinora uidiſſe, adeò dura & lapillis undequaq. plena ut nouacula perſcindi non potuerint perſimilem quoque hiſtoriam alterius mulieris deſcribit cap. 94. Author eſt Scaliger loco dicto ſe à remigis cuiuſdam hepate lapidem unum duriſſimum carnei coloris diluti ex-

tractum

tractum vidiſſe, & in Iecore cuiuſdam Senatoris inuentos fuiſſe lapides atros, qui in aquam iniecti intumuere. Cælius Rhodiginus lib. 4. c. 17. ſcribit in cadauere Auguſtini Barbadici Venetiarum Ducis diſſecto in hepate inuentũ lapidem propè Cyſt. in fellis magnitudinis grãdioris oliuæ coloris ſerpentini ad nigredinem tẽdentis. Scripſit Matthiolus lib. epiſt. 5. lapidem amygdalinæ nucis magnitudine in Iecore Aureliæ Petruciæ Pandulfi Tyranni coniugis Senis repertum. Trincauelius vbi ſupra ſcribit & ipſe. Nos autem cum aliquando ſectionibus corporum Venetijs operam daremus in quibuſdam cadaueribus, quæ in illis Hoſpitalibus ſecuimus, reperiebamus interdum lapideas quaſdam durities in Iecinoris ſubſtantia concretas. Realdus Colũbus loco ſuperius adducto ſe manibus proprijs à Iecore lapidis extraxiſſe affirmat, & Komnanus libello iam toties dicto lapidis in hepate reperti figuram pingit. Ibidem Columbus, ita ſcribit. In vena portæ vt tuis oculis vidiſti Iacobe Bone in Venerabili Egnatio Generalis Congregationis Ieſu lapides Inuenimus, nec non & in venis hæmorrhoidalibus. Iacobus Camenicenus in quadam ſua Epiſt. ad Petrum Andream Matthiolum eum certiorem reddit ſe in hydropico quodam diſſecto, reperijſſe venas hepatis in parte caua extenſas prius, quam in communem caudicem portæ deſinant, obſtructas omnes lapillis eas diſtendentibus, foris nigris, intus flaueſcentibus. In Meſenterio pueri cuiuſdam ſutoris lapides inuentos teſtatur Ludouicus Duretus in ſcholio. 45. in Hollerium. In veſica fellis lapides plures viſi fuere, atteſtante Gentili ſe in quadam, cui viſcera extracta fuere, vt corpus aromatizaretur in poro veſicæ fellis ſeu meatu adinueniſſe lapidem ad viriditatem decliuem, ex quo icteritiam fieri poſſe recentiores iure adnotarunt. Et Nicolus loco ſuperius allato tradit ſe vidiſſe in Kiſti bilis vxoris Dñi Gianozzi de Pandolphinis lapidem generatum, & Beniuenius c. 94. in quadã nobili muliere, cui nomẽ Diamantes lapidẽ in fellis folliculo coloris atri magnitudine caſtaneę aridę adinuẽtũ, & Dodonęus in ſcholio eiuſdẽ c. tradit, In folliculo fellis natos quoq. calculos & nos obſeruauimus. ſolent aũt iſti ſubluteo colore pallere nauſea & cibi faſtidio laborare & diutine aduerſa valetudine frui, memorat præterea idẽ Beniuenius pluries in hepatis tunica repertos. Cãnicenus in memorata Epiſt. teſtis eſt Georgio Bohemiæ Regi poſt mortẽ folliculũ fellis exemptũ, in quo loco bilis lapis cõtinebatur Hęmatitidi lapidi colore ſimilis. Et Duretus eodẽ ſcholio 45. in folliculo fellis lapillos quinquaginta tres in Auernia nobiliſs. Muliere repertos ſcribit, de lapidis ĩ cyſti fellis inuenti figuratione legere eſt Komnanum. In Vicentij de Rubeis anno 1574. extincti folliculo fellis innumeri propemodũ lapilli

ſubnigricantes quidam flaueſcentes alij reperti ſunt piſi magnitudinē æquantes quidam, cæteri minores omnes, lapillorum in ueſicula fellis extractorum verba facit Realdus Columbus lib. eodem 15. ſed quod à Fernelio ſcribitur admirãdum in ſene quodam ſcilicet decrepito mi req. ad iram prono poſt deceſſum nullam bilis ueſiculam adinuẽtam, ſed eius loco cõſedentem magnum calculum conſpectum, ꝙ omnem propemodum fidem ſuperat. Scribit Veſſalius lib. fab. hu. cor. 5. c. 9. in Ciue Patauino per triennium carcere detento, nigro arquato in maximis merorибus defuncto in gibba lienis parte adipem adnatum in cãdidiſſimum, & duriſſimũ lapidem concretum in publica ſectione reperijſſe. Aetius ſec. 16. c. 98. calculos aliquãdo in utero generari ſcribit. Et Hipp. 6. de popul. mor. famulæ Dyſeridis hiſtoriam recenſet, cui cũ eſſet ſexagenaria ex ore uteri extractus eſt lapis aſperus, & magnitudine verticelli fuſi, & lib. de humoribus in matrice reperiri genitos lapides teſtatur. Marſilius de SantaSophia in ſuis in Auic. com. ſe lapidem uidiſſe genitum in matrice, & ab illa extractum teſtis eſt. Concretum lapidem in utero mulieris cui diſſecãdæ in ſcholis publicè præfuit, authoreſt Duretus vbi ſupra. Extincta Hippolita Gata Corrigẽſis doloribus vterinis diù vexata cũ febre, lapis incredibilis magnitudinis gipſeę cõſiſtentiæ multò nigerrimo mucore innatans diſſecto utero extractũ fuit. cuius rei nos multos habemus teſtes. Nos in D. Federico Triuiolo diſpoſitorum equorum Mantuę Magiſtro in glanduloſo corpore illo, qui veſicæ collo adnaſcitur, & in quod deferentia ſemen vaſa, poſtquã coiere inſeruntur ſeminis elaborationi præter alios uſus inſeruienti, quemadmodum probat Veſalius aduerſus Galen. lib. 5. hum. fabr. cap. 13. obſeruauimus lapidem infixum, nõ poterat hic uir ſemen niſi paucum admodum, aquoſumque valde in coitu excernere, diſſectuſque pro lapidis veſicæ extractione ab Empirico occubuit, & in Ioã. Maria Facino Medico Mantuano in eodem corpore glandoſo ut mihi retulit Cornelius Manilius Chirurgus in diſſectione lapillum puſillum inuenit. Petro Paganino leonatenſi extractus lapis è Scroto (non autem è ueſica) unciarum 14. Quare textus Raſis 10. cap. 2. cum ait, Et non uidimus lapidem in glandulis exiſtimo mendoſum eſſe, & potius legendum eſſe, Nos uidimus lapidem in glãdulis, ita ut impreſsoris uitio littera. S. fuerit conuerſa in. L. & N. Colũbus ſe in ureteribus vidiſse lapides eodem loco confirmat. In Inteſtinis generari lapides quoſdam dixiſse ſcribit Gal. 6. de locis aff. c. 2. ſe tamen nunquam id eueniſse, aut audiuiſse teſtatur etiam lib. 1. eiuſdem cap. 5. quod generatur in colo lapis ut nonnullis placet Auicenna fen. 16. lib. 3. tract. 3. cap. 6. hęc habet: Et exiſtimauerunt quidam, quod quandoq. lapideſcit illud quod

reten-

retentum eſt inteſtinis,& egreditur lapis. Et Raſis in Diuiſionibus ſcribit,& dixit Iudęus,quod fit ét colica ex lapide generato in Coló,quod pariter Iſaac confirmat,& 8.cont. habetur. Et dixit Iudæus plures uidi in ſtercore emittere lapides, ſed eos curaui cum oleo pentadactylorũ & hyera Galen. ſuppoſitis in clyſteribus facta aliquali mollificatione, Antonius Guaineriùs ĩ tractatu de calculoſa paſſione.c.1. ſcriptũ reliquit ſe Cherij vidiſſe ruſticum quẽdam,qui ſæpius per quindecim dies per aluum non depoſuit,excreuiſſe tandem non unum,ſed plures lapides in inteſtinis genitos magnitudinis unius nucis. Beniuenius cap.9. tradit Mariottum pallam pharmacopolam cum dolore inteſtinorum uexaretur,eiuſque uenter nihil ferè & id quidem ægrè, atq. liquatum redderet,tandem lapidẽ uentre fomentis humidis emollito inſtar columbini oui proieciſſe. Braſauolus in Cõmento aph.79.4.li.ſe Ferrarię obſeruaſſe mulierem Gallam lapides quinq. ex ano eieciſſe, quos malleo ferreo contundens in puluerem redigebat,ac ſi eſſent percocti lateres. Scaliger loco citato adnotat quod in ſene qui ſummo dolore inteſtinorum ſine febre,ſine tumore excruciabatur,ac pondus in ipſis inteſtinis percipiebat,& quotidianis deiectionibus aluum exonerabat, tandem iniecto tertio clyſmate magna uis lapidum educta fuit, Fernelius lib.6.c.9.morb.par. ſæpè ſe uidiſſe teſtatur ex craſſiori pituita in cęco inteſtino, aut coli cellulis diutius coercita calculos concretos inſtar nucis iuglandis,in quodam magnitudine caſtaneę calculos quarto,aut ſexto quoq. die dolore nullo exturbari. Legitur in ſcholio Dureti.52. in Hollerium anno 159.accidiſſe mulieri cuidam nobili,ut nihil ſtercoris excluderet;dolor ingens aderat in ano,qui nullis remedijs cedebat,nihil ſpeculo immiſſo apparuit in interiore recto inteſtino, tandẽ ſumma ui,& eo dolore qui in partu difficilè excitatur, rotundum globum tophaceum è cęco inteſtino deiecit. Scribit Ioannes Matthæus de Grado in 2.parte ad Alm.ca.11.Ego caſum uidi mirabilem in vxore D. Antonij de Canobijs Papiæ in colica clamoſa, quæ non poterat aliquo ingenio curari,& tandem emiſit natura lenitiuis per ſurſum,& deorſum immiſſis tres lapides magnos duriſſimos, quorum quilibet fuit quantitatis vnius oui Gallinæ, & uidebantur quod eſſent fœces ita induratæ,& erant cinericii coloris. Trincauellius li.10.par.morb. cap.6.Ita ſcribit. Ego memini quod Venetijs ingenuus quidã uir poſt multos uentris inferioris dolores, & cruciatus, cum ad deijciendum aſſurexiſſet excreto lapide inſignis magnitudinis ab omni dolore liber euaſit,ſed illi,qui cum Excellenti Frigemelica uerſati ſunt familiariter,norunt ab eo ſuperioribus annis poſt uehementes dolores in inferiori ventre,lapillũ fuiſſe cum reliquis excrementis excretum per infe

 riorem

riorem aluum. Sauonarola tract. 6. c. 16. rubrica. 20. ſcribit. Vidimus Nos quendam puerum emittentem plures lapides groſſos ſicut nux per anum, & non tam groſſos per uirgam. Romnanus lapidum ex inteſtinis excretorum icones pinxit, & Corn. Gemma eodem loco citato toties hæc adnotauit. Mirabilius multò quòd per ſedem ſimiliter exciderit fœminæ uetulæ prægrandis lapis omninò rotundus, ſaltem quali ſpetie foris partim fuſcus, partim acer ueluti ambuſtus, quem cum perforare paululum attentaſſem, diſſiliens in duas partes intus ſubſtantiam inſtar uitri purioris, aut cryſtalli pellucidam multis ſtrijs atque radijs in unum centrum confluentibus oſtendebat hunc in cęco inteſtino per aliquot menſes concretum latuiſſe non dubitabam ex doloris loco, quem ante perceperat, partiſq. laborantis tenſione, & grauitate in dextro Ilio ſub coſtis ſpurijs, ubi cœcum illud inteſtinum fibris membraneis tum peritonęo, & hepate, tum meſenterio alligatur. Lapidem ad oui Gallinacei magnitudinem Illuſtris Comiti Marci Taurelli ſcriba in colico dolore excreuit. In inteſtino colo lapidē ſe uidiſſe teſtatur Columbus loco dicto ſuperius. Et Arculanus in 9. ad Almanſorem agit de Fluxu lapidoſo. Lapideſq. exemiſſe à Peritonęo & omento; lapidoſam materiam gypſeam ſub umbilico extractè Caypus in com. in Anatomen Mundini atteſtatur ſe conſpexiſſe. Author lib. definitionum mod. tophos in umbilico generari ſcribit, & huiuſmodi affectionē Poromfalon appellat. In Iuncturis Podagrici ſuo malo teſtari poſſunt manibus inquam, pedibus, genubus, cubitibuſq. præſertim tophaceós gypſeoſq. lapillos, nec nō in aurium extremitatibus; & palpebris generari, quod etiam quotidie Medici, obſeruant, & intuentur. In abſceſſibus lapides concreſcere Raſis 10. cont. 2. Galen. lib. de Tumoribus præter naturam, & 2. ad Glauconem; Et Trincauellius ubi ſupra ſcribit ſe uidiſſe dū nobili Matronæ ſecaretur abſceſſus, chirurgum extraxiſse duram quandam materiam, ex eo abſceſſu, quam diſcernere non poteramus, nùm lapis potius eſset, uel os. Vxori Franciſci Fantini poſt puerperium excreuit in femore tumor ſatis notabilis, qui cum quotidie maior euaderet, poſt uaria appoſita topica medicamēta diſsectus eſt tumor, extractuſq. lapis albus magnitudine oui Gallinacei proximus, cuius rei teſtem adducimus Excellentiſs. Franciſcū Valerium Medicum Mantuanū, qui curæ nō ſolum interfuit, ſed præfuit. Gulielmus Rhondelitius loco ſupra adducto tradit ſe ab abſceſſu hepatis matris doctiſs. cuiuſdam Nemauſenſis lapides oſſibus ſimiles redditos, & eiuſdem generis ex abſceſſu inteſtinorum mulieris Mōtisbani exemptos. Ex iàm dictis itaq. patere poteſt in qualibet corporis noſtri parte calculos concreſcere poſſe. Reliquum modo eſt admirari

rari Ariſt.ſcribentem probl. 42.10.ſec.nullũ animal calculoſum fieri præter hominem. Cum Raſis loco toties citato ſcripſerit, ſe uidiſſe lapidem in Equis, & in Porcis. Plinius lib. 11. natural. hiſt. ſcribit in vẽtre Iuuẽcarum lapidem inuentum, quem Tophum nominat, & læuiſſimus prodijt. In bubus per anum excretos lapides huiuſmodi Plures uidimus, & notabilis magnitudinis unum domi adſeruamus, hi ſi interius ſpectentur, ex pilis conſtare dignoſcuntur, quos lingua lambentes ſe boues deglutire cenſeo, ex illiſq. adurente calore lapides illos leues, imò læuiſſimos conſtare non dubito. Mortuo boue ex urinæ ſuppreſſione diſſecta ueſica lapillis duriſſimis magnitudine fabæ quã plurimis referta inuenta eſt, quorum aliquot habemus adſeruatos. Et in Tauri ueſica fellea lapidem naſci, quem Arabes uocant Harathzin, atque ad ictericiam facere dicunt, ſcribit Moſes Kimhi in ſuis com. Conciliator Aponenſis in com. probl. ſuperius adducti, tradit, ſe audiuiſse à ſocio ueridico in ſubſtantia hepatis porci adinueniſſe lapidem ad magnitudinem oui coturnicis in pellicula inuolutum, ſeq. uidiſse in ueſica porci lapidem magnum. Refert Agricola in capi Iecore inuentum fuiſse lapidem candidum ſubfuſcum, & ſuperiori parte, quę arctior ad dextram extuberat fuſcum, inferiore, qua latior cauernoſum, cæterũ pro loci natura incredibilis magnitudinis. Scaliger exer. 125. tradit dum opus illud de ſub. aduerſus Card. proderet, equum egeſiſse tophos duriſſimos, quorum unum adſeruauit. Quis itaq. cum Ariſt. affirmare audebit, nullum animal uno homine excepto calculo affici. Verum ne tantum philoſophum indefenſum dimittamus dicendum cum Conciliatore in com. eiuſdem probl. Ariſt. dictum non eſse abſolutè ſumendum, ſed interpretandum ut in pluribus verificari: nã præter adducta exempla. Alectorium lapidem quaſi dicas Gallinaceũ in uentre Galli generari tradunt, ut ſcribit quidam uir Doctus. ut interim cancrorum, Bufonum, ac limaciarum lapides omittamus, ex quibus ſi abſolute prolatum Ariſt. ſermonem dixerimus, falſam omninò eiuſdem ſententiam fatendum erit.

FINIS LIBRI QVARTI.

MARCELLI DONATI COMITIS PONZANI, ET EQVITIS

COMMENDATARII Sancti Stephani.

DE MEDICA HISTORIA MIRABILI.

LIBER QVINTVS.

OSSIVM MIRAE AFFECTIONES. Caput Primum.

NON deſunt circa humani corporis oſſa infrequentes caſûs, ob idq. admirandi, puta fractiones, depreſſiones, eroſiones, luxationes & excretiones, quorum in præſentiarum verba facere ad ſcopum propoſitum conſequendum noſtrum eſſe arbitramur à fractionibus exordientes. Vincentius Morellus illuſtris poetæ, nobiliſque Patritij D. Dionyſij de Pretis auriga cum alijs conſeruis luſitans arreptam è menſa dimidiam mali aurati partem in ſocium antecurrentem proiecit, maius ſibi malum, quàm alteri parans, eo namque in brachij valido motu os humeri dexteri, ita perfractum fuit, vt rapti oſſis capita inuicem diſiũcta manifeſtè tactu deprehẽderentur, at auditu mirum, vix oſſe illo ferruminato cũ priores operationes nondum obire poſſet nocte media lectulo cubans experge-

pergefactus brachium alterum demiſit vt matulam ſuſciperet, qua in motione os brachij ſiniſtrum circa mediam ipſius partem diſruptum fuit, q̃ pariter ope medica occaluit, laborauerat vir hic antea per plures annos lue gallica ſæuiſſima, atque caput, crura, brachioſq. Tophacei tumores, occupauerāt, qui tandem ex illinitione ex vnguento cum hydrargyro delituiſſe videbantur, quamobrē brachij oſſa carie exeſa, & vitiata, adeo facili admirandæque fractioni occaſionem præbuiſſe eſt cenſendum, ſicuti enim carni ſolutæ continuitates accidunt vulnus, & vlcus, ita & oſſis fractura, quæ vulneri reſpondit, ac caries, quæ vlceri, accidere poſſe teſtis eſt Gal. lib. de morb. cauſis. cap. vlt. Quamuis enim Serapio ſuo, vt aiunt marte ab oſſibus omne apoſtematis genus abdicarit, nihilominus apoſtemari poſſe reliqui ferè omnes concedunt, & experimentum comprobat. Ita Hippoc. os ſacrum empyemate putreſcere nouit, quod Gal. lib. de introduc. medic. ſcriptum reliquit, quo morbo Ioānes Langius Epiſt. 42. N. Vvrmhauſer in Neoburgo, & alterum Ioannem Caſtnerum ſe mori vidiſſe incredibili cum doloris tyrannide ſcribit. Hanc autem oſſium cariem nulla circa cutim, & carnem apparenti noxa fieri quandoque obſeruatū eſt non ſolum in Gallica lue detentis, ſed & in alijs. Quod adnotauit Beniuenius de abd. morb. ca. c. 18. per hæc verba. Quidam Monachus ordinis Beati Auguſtini, ex ijs quos Canonicos Regulares vocant in Monaſterio Diui Donati, quod Vrbi noſtræ prominens ſcopetum dicunt, vitam ageret, ſemel mecum conqueſtus eſt, affirmans capitis eius os paulatim in dies eroſum iri, quod miratus caput detego, manu diligentius contrecto, frontem ferè totam eſſe denudatam inuenio, & quod maius eſt nullam in cute ſumma, nullam in carne noxam aduerto, rei cauſam quæritās, iudico acutiſſimo humore hoc fieri, qui foraminulenta carne demiſſus nullam in eam vim faceret. Os verò quod denſius, ac propterea magis obſiſtens eroderet, non ſecus ac fulgur, quod aurum illæſis interim loculis nonnunquam liquare ſolet, at Monachus ille cum maior iam oſſis ipſius pars eſſet eroſa, & nullo proficeret auxilio paucis annis vitam finiuit, quod de auro à fulgore liquato illæſo loculo tradit Beniuenius, dicitur à Seneca lib. 6. natural. quæſt. addens etiam manente, vagina liquefacere gladium, & diſtillare circa lignum dolatum ferrum, & fracto dolio vinum facere ſtare, quia valentiora, atque reſiſtentia vehementius diſſipat, cedentia verò nōnunquam ſine iniuria tranſit. Idem etiam author cap. 79. aliam huius generis tradit hiſtoriam talem. Vrgebatur Rogeria Corbinelli filia in ilibus dextris dolore ferè perpetuo, quare multis diuerſo tēpore vocatis Medicis cum vnuſquiſque pro ingenio ſuo puellam curaſſet, & præſidia omninò nihil profe-

profeciſſent è medio tandem ſublata eſt,quare conſilium fuit incidere corpus mortuæ, & inuentum eſt os feminis eroſum,maximamq. oſſis partem in puluerem redactam.Et Antonij Iacceſi filium nouimus,qui cum ingenti coxarum dolore vexatus in maximam primum debilitatem, tum & in mortem iuuantibus nihil Medicis præſidijs deueniſset inciſo corpore inuentus eſt peſtifer humor in coxa, quo magna pars oſſis eroſa etiam in cinerem verſa uidebatur. Nec admiratione caret quod in ijs,quibus Gallico morbo anterior frontis oſſis ſquama erodi tur,aut vulnere perfringitur,accidit;Illis enim tanto impetu in expira tione aerem ex cauitate illa propelli cernimus,ut promptiſſimè candelæ lumen exufflet,& extinguat, quemadmodum teſtatur Veſalius lib. 1.hum.fabr.c.12.cuius ratio eſt,quod ita pars illa conſtituitur,cauitas namque inter duas frontis os conſtituentis ſquamas ad ſuperciliorũ regionem in fronte, & in ſuperiori parte ſedium oculorum eſt repoſita & quibuſdam reconditis foraminibus in narium amplitudinem pertingens, quam odoratui inſeruire non eſt ambigendum. Depreſſiones oſſium quandoque præſertim in capite,raro tamen obſeruatę ſunt.nõ ſolum autem in pueris in quibus frequentiores ſunt, ſed etiam in prouectiores ætatis hominibus.Scribit Hip.7.de morb.popul.Plateæ filio vbi mortuus eſſet ſutura capitis valde cauata eſt,cum autem ægrotaret ſemper manu ſinciput contingebat,maximè morti propinquus. Carpus in aureo illo de fractura cranei,libello ita ſcribit.Ego vidi cõpreſſionem,magnã,& notabilem in alia ætate,quam in pueritia,abſq. fractura oſſis manifeſta,& non erat rupta cutis, tamen erat concauitas in capite notabilis, & per emplaſtra ſanati ſunt,& non fuerunt mala accidentia aliqua,& nunc habeo puerum vnum in cura,cui os eſt depreſsũ depreſſione magna, & nullum eſt malum accidens. Vidimus nos in Nobiliſſimo patritio Vrbis noſtræ Aurelio Recordato in ultimo ſenio conſtituto craneum ea in parte ubi anteriores commiſſuræ annectuntur ſenſim, & ſenſim ita depreſſum ut inſignis admodum cauitas non ſolum tactu,ſed & uiſu ibi perciperetur,quæ digitis compreſſa,& pertractata dolebat,hãc ipſe incepiſſe atteſtabatur cum Thermalium ſtillicidium aſſumpſiſſet, pluries vero illud aſſumpſit cum per annos ferè triginta vertigine moleſtiſſima,alijſq. morbis laborauerit,multum ea in parte exſiccato oſſe,quæ ſiccitas ex ultimo ſenio adaucta,cauitatem quoque auxit,ſi quidem Gal.2.de temp.cap.2.docuit ſenes humidos non proprijs particulis eſſe,ſed excrementis, rurſumq. ſiccos non excrementis ſed particulis ipſis. Nec etiam prætermittendum cranei ſuturas aliquando dilatari in pueris præſertim, & morbo hydrocephale dicto,quod pariter ex inflammatione fieri poſſe Aetius lib.6.cap.25.

Paulus

Paulus lib. 3. cap. 7. Hipp. 7. de morb. popul. tradidere. Quinimò ex magna vaporoſæ materiæ copia, vel craſſi flatus abundantia ſub caluaria, aut eius cauitatibus contenta, & vehementi motu uirtutis expultricis, oſſa ipſa aliquando ſcindi teſtatus eſt Ioannes Andreas à Cruce lib. 1. chirurgiæ cap. 2. & Auic. fen. 1. 3. tract. 3. ca. 40. in phlegmone cerebri capitis oſſa diſrumpi aliquando affirmat; ſed mehercle longe omnium ſuſpiciendum quod aliquando viſum legimus oſſa, quædam ſcilicet de nouo in corpore humano enata, alia verò aucta ad ſtatum etiã corpore prouecto. Cum tamen Ariſt. lib. de gener. animal. cap. 1. oſſa non ſemper augeri ſicuti pili, & vngues, ſed tantum vſq. ad conſtitutum tempus apertiſſimè ſcripſerit, & 3. de natura animal. 7. oſſa præciſa nõ recreſcere decretum reliquerit, quod & Hip. 6. aph. 19. & 7. 24. confirmat, eiuſq. interpres Gal. & Au. 2. coll. 8. idem affirment. Oſſis ſuper generati meminit Abynzoar 2. Theiſir tract. 6. ca. 5. in hunc modum. Et iam audiui dici à Patre meo, quòd cuidam viro incidit naſci in dorſo ſuo os ad ſimilitudinem vnius cornu, quod erat minoris duritiei oſſis naturalis, & ipſe Pater meus purgauit humores groſſos in ipſo, & poſtea poſuit medicinas exſiccatiuas ſuper os, ita quod cecidit dictum os, Et mihi etiam fuit ortum os vnum ſuper dorſum magnum mihi inferens dolorem, & purgaui me ab humoribus groſſis, & poſui ſuper ipſum reſolutiuum, ita quod reſolutũ fuit ex maiori parte, & illud modicũ quod remanſit nõ impediuit me in aliquo in operationibus exercendis. Alex. Benedictus Hiſtoriæ corporis humani lib. 1. capit. vlt. ſic ſcribit. Vidimus in Creta vulnerato genu ſagitta cornu nigrum rupicapræ capitis ſimillimum prodijſſe, materiaq. quæ in oſſis ſubſtantiam conuerti debuiſſet, in corneam natura aeris afflatu facilè conuerſam, continueq. gummi modo indureſcentem. Amatus Luſitanus cent. 1. cur. 51. ſcribit. Natus eſt puer cum corniculo in capite, non dolebat, nec quicquam obnoxij ex eo percipiebat, grandior vero factus puer, cornu quoq. creuit, quod omninò deponendum ex capite puer contendebat, & à patre efflagitabat, ob id quod pueri cornutum illum appellabant, accerſito igitur Chirurgo plus iuſto audace, primo partem ſuperiorem præcidit, ex qua inciſione puer nullum ferè dolorem ſenſit, Chirurgus verò credens ita euenturum, ſi radicitus corniculum reſecuiſſet opus aggreditur ſed infœlici ſuccesſu, breui enim, vel intra paucas horas puer obijt. Ariſtoteli quoque probatur nonnullis etiam ſeneſcentibus præſertim mulieribus etiam octuageſimo anno non ſine dolore dentes exijſse, ergo cum ipſi inter oſsa ſint reponenda Gal. teſtimonio lib. de oſſibus c. 5. ubi inter ſophiſtas ait eos eſse enumerandos, qui dentes in oſſium albo non reponunt, dicendum erit oſsa in corpore

re

re de nouo generari poſſe. Ad hæc Gal. idem lib. de tumoribus. præt. nat. cap. 15. Satyriaſes, & ſatyriaſmos uocat eminētias, extuberationeſque oſſium, quæ circa tempora fiunt; cum ſcilicet apparent partibus temporum quædam ob oſſium eminentias tubercula, itaque uocantur à ſimilitudine Satyrorum, quibus utrinque cornua circa tempora naſci referunt, de quibus Plinius Natur. hiſtor. libro 7. capit. 2. meminit; præterea author eſt Ariſtotel. lib. 2. de generat. animal. cap. 4. dentes in tota uita accreſcere, quemadmodum quotidiana maſticatione ciborum atteruntur, quod Galen. 5. de comp. med. 5. loc. confeſsus fuit, & Aui. 7. 3. tract. 3. cap. 1. itaq. dentes oſsa cum ſint, oſsa creſcere poſſe etiam ultrà primos annos dicendum. Hæc omnia quamuis uera eſse concedamus nihilominus ſuperius firmatam multis authoritatibus ueritatem non tollunt, oſsa ſcilicet nec excreſcere progrediente ætate, nec de nouo generari poſsé. Nā quò ad Abynzoaris hiſtorias ſpectat dicimus tumores illos, ſeu duras excreſcentias oſsa non fuiſse, ſed tumores præduros à materia craſsa ortos, quemadmodum ex curatione liquido innoteſcit, ita, & tumores ſatyriaſmos à Gal. uocatos nec oſſiū protuberationes eſse, quod ipſemet in explanatione vocum obſoletarum Hipp. declarauit inquiens; ſatyriaſes eſse tumores prolixos circa aures durarum concretionum carnis in ſe ipſam conuolutæ. Quo autem ad dentes ſpectat dicimus dentes niſi communiſſima appellatione oſsa appellari poſse; unde Ariſt. 3. de natura animal. c. 9. tradidit dentes naturam oſſium ſequi, & non oſsa eſse, at ſint oſsa uel nō admiranda tamen naturæ ſagacis diligentia in eorum conſeruatione pro tuanda hominis uita; Tumoreſq. prænarrati oſsa referentes uti non vulgares maxime ſuſpiciēdi. Sicut & illud quod Io. Baptiſta Mont. in ſuis Com. in 2. fen. 1. Auic. ſe obſeruaſse tradit inquiens. Vidimus in tabe factis, & conſumptis oſſa ipſa adeò manifeſtè nonnunquam macerata, diminuta, exſiccataq. vt non apparerent eadem quę prius. Rhōdelitius de dignoſc. morb. ca. 18. Scribit ſe uidiſſe puerum in ſua uicinia ī quo ob humiditatis exceſſum omnium iuncturarum corporis facta fuit è luxatio, ſecutaq. eſt omnium oſſium putrefactio. Hæc dum legerem, veniebat in mentem hiſtoria quam recēſet Porphyrius lib. 1. de abſtinentia ab animalibus de Crateri Medici ſeruo, qui nouo quodam morbo captus fuit, ita ut carnes eius oſſibus abſcederent. Præter Ruellium Fernelius de abditis rerum cauſis lib. 2. cap. 9. ſe uidiſſe teſtatur in milite quodam oſſa crurum, brachiorum, & femorum ex morbo præ nimia humida materia tam mollia, ac flexibilia euaſiſſe, ut ceræ modo facile ſequerentur quocunq. torquerentur. Nec illud omittendum quod de luxatione oſſis coccygis obſeruatum eſt, dolores ſcilicet intolerabiles

ſes inferre oſſiculum adeò paruum, ac ignobile,quod imæ ſpinæ parti adiacet. Vrbis noſtrę mulier Martia nomine cũ caſu, è ſcala hanc partem contudiſſet,adeò ſæuo dolore correpta eſt, ut per plures dies nec ſtare,nec ſedere poſſet, quinimò nec ſe in cubili dimouere, ſanata tamen eſt non ſine labore. Amat. Luſitanus cent. 2. cur. 5. de re hac ita ſcriptum reliquit Ioannes Condella Anconitanus natus annos 27. inflãmatione cum ingenti dolore circa podicem laborabat,ex qua etiam febricitabat, & ita querebatur, ut remediorum applicationem omninò pertimeſceret,nec quicquam ſuper eum locum admitteret,clauum enim aut ſpinam inibi infixam ſe habere clamabat. Ego uero cauſam unde morbus oriri poterat perquirens, cum Gallis iter feciſſe, ac eorum more equo ſuccuſſatore equitaſſe reſpondit. Quo audito in mentem uenit fortè fortuna huic coccygem os quod communiter caudam dicunt plicatum,ac ferè confractum fuiſſe, appoſito igitur maturante medicamẽto, ac diſrupto phlegmone, & multo ex ea pure depoſito, æger melius habuit, protinus igitur aſſiſtens Chirurgus noſtro conſilio indicem digitum manus ſiniſtrę per ęgrotantis anum imiſit, & ut prędixeramus coccygen malè affectum inueniens in ſuum locum dextera manu reduxit undè paucis diebus ſanatus fuit. Coccygis malè affecti curationem Paulus lib.6.cap.98.tradit.

Corporis monſtruoſa craſsities. Cap. 11.

NOnnullis ita corpus aliquando craſſius redditum ex copia carnis, & pinguedinis mirum in modum obſeruatum eſt, ut illorum actiones manifeſtè lædantur; Qui uerò ſic obæſus craſſuſuè,aut pinguis eſt παχυσωματώτατος appoſitisſimè à Græcis dicitur, ideſt craſsisſimi corporis homo, nonnunquam enim ad tantam homo peruenire magnitudinẽ, atq. obæſitatem ſolet,ut uix moueri quidem, nedum progredi ualeat; Quemadmodum de Nicomacho Smyrnæo Gal. lib. de morb. diff.ca. 9.retulit, quem aiunt aruinæ morbo laborantem ab Aeſculapio ſanatum. Philippus ingraſſia de tum.præter nat.tract.1.cap.1.ita ſcriptum reliquit.Nonnullas mulieres interdum ſic obæſas agnouimus ut digredi, atq. ſine alicuius adminiculo à cubili uel terra ſurgere nequirent. Plurimos quoq. uiros nec ingredi ſine moleſtia, nec ſedem propter uẽtris molem cõtingere,quod Gal. 14.li.met.med.c.15.affirmauit,quinimò nec reſpirare libere,aut cubantes dormire poſſe, aut gradus aſcendere: ueluti,& doctiſſimũ philoſophum, & Theologum magiſtrũ Vitum à Matera demum euaſiſse,omnibuſq.qui Neapoli proximis annis

ſtudue-

ſtuduerunt compertum eſt; plurima ſiquidem ita affectis hominibus incommoda ſubſequi ſolent, vti docet Arabum Princeps 7.fen.4.trac. 4. cap.5. inquit enim, quod pinguedo ſuperflua eſt impediens corpus à motu, & deambulatione, & operatione, coarctans venas, coarctatione conſtringente eas, quare oppillat ſpiritui vias ſuas, quamobrem extinguitur multoties, & ſimiliter nõ peruenit ad cor ſpiraculum aetis, quare corrumpitur propter illud complexio ſpiritus, & ſunt in timore, quod expellatur ſanguis eorum iterum ad locum conſtrictum. Quare fortaſſis findetur vena ſubito ſciſſione perniciosa, & in huiuſmodi quidem diſpoſitione, quæ eſt ante eam accidunt cõſtrictio anhelitus, & pulſus cordis. Et iſti quidem expoſiti ſunt morti repentinæ. Et ad ſummum mors ſuper vltimatos in pinguedine feſtinat, & propriè illos, qui impinguantur in prima ætate, ipſi enim minores habent venas, & conſtrictas, & ſunt expoſiti Apoplexiæ, & Paralyſi & pulſui cordis, & diarrhææ propter humiditatem ipſorum, & malitiæ anhelitus, & ſyncopi, & febribus malis, & nõ tolerant famem neq. ſitim, cauſa conſtrictionis meatuum ſpiritus, & vehementiæ frigoris cõplexionis, & paucitatis ſanguinis, & multitudinis phlegmatis. Et ſimiliter iſti non ſunt generantes, neq. producentes embrionem. Et ſperma ipſorũ eſt paucum, quod ſcilicet concoctũ ſit, ob caloris imbecillitatem, multum vero propter humiditatem eſſe poteſt, aquoſum nihilominus, & ſimiliter, quæ de mulieribus ſunt pingues non concipiunt, & cum concipiunt, & earum appetitus (naturalis videlicet) eſt debilis. Hæc habet de obæſis quidem Princeps, incommoda prępinguium corporum enumerans, ex quibus etiam nonnulla legere eſt.2.aph.com.44.& 2.artis med.tex.55.& 2.de ſympt.4.à Gal.deſcripta & ab Hipp.1.aph.46.& lib.de aere, locis, & aequis à Raſi 14.cont.& ab Ariſt.& Auer.P.de generat.anim.18.nec Ariſt.dictum 8.ſer.6.probl. nobis aduerſatur, quo in loco pinguem habitum robori conuenire ſcriptum reliquit, non enim de habitu præpingui intelligendum eius dictum, ſed de carnoſo, præter quod ibi loquutus eſt non abſolute, ſed comparatiuè Ariſt. videlicet comparando habitum pinguem habitui raro, hunc ſanitati, illum robori conuenire docens. Scribit Gabriel Fallopius lib. de Decoratione c.7. ſe vidiſſe in homine præpingui ita corium incraſſatum, vt ſenſum amiſerit ratione nimiæ impactionis neruorum. Legimus apud Athenæum lib.2. Dipnoſoph: & Aelianum lib.9. Dionyſium Heracleotarum Tyrannum præpinguem, & maximè obæſum, ſopore ita profundo detentũ fuiſſe, vt niſi acubus pungeretur non excitaretur, quas conſilio medicorum pro corporis obæſitate, longitudine diuerſas in hunc vſum ſibi parauerat. Mirandum ſanè, quod Plin.lib.11. nat. hiſt.c.37. tradidit

tradidit vi hunc modum. Pleriſq. animalium eſt pinguedo ſine ſenſu, quam ob cauſam ſues ſpirantes a muribus trandunt arroſas. Quin & L. Apronij Conſularis viri filio detractos adipes, leuatũq. corpus immobili onere, Tutius curatum tradit Ioannes Vaſæus in Chron. Hiſpaniorum Sanctium Hiſpaniæ Regem Ranimiri filium, & Ordonij tertij fratrẽ, qui à mole ſaginę, qua pręgauabatur Craſſus cognominatus eſt, hic tantæ pinguedinis impatiens, cum ad eam leuandam nihil intentatum reliquiſſet; Ex cõſilio Garſiæ Regis Nauarræ ad Abderamenem Miramolinum, & Cordubæ Regem facta cum eo pace profectus, atque honorificè ſuſceptus inter experimenta Medicorum, quorũ erat apud Abderamenem magna turba virtute cuiuſdã herbæ curatus eſt. Vidimus Iuuenem Anglum, qui paſſim per Italiam circumferebatur, nec niſi ſoluta pacta pecunia ſe conſpici patiebatur cuius Iconem ipſius corpus nudum referentem habet Sereniſſimus Mantuæ & Montisferrati Princeps Dominus meus monſtruoſæ profecto craſſitiei, & pinguedinis. Epaminundam legimus corpulentioribus, & adepatis adeo ſe præſtitiſſe infeſtum, vt quendam eiuſmodi ab exercitu ſummouendum cenſuerit, eo quod eius venter vix tribus, aut eo pluribus obtegi ſcutis valeret, adeoque promineret, vt pudenda oculis ſubijcere nequiret.

Mirabiles carneæ excreſcentiæ. *Cap. III.*

MIræ aliquando contingunt in corpore noſtro carnis excreſcentiæ, quarum hiſtorias hic adnotare decens eſt. Memini me vidiſſe curatam mulierem, cui in ſupremo vuluę labro carnea excreſcentia ſuper orta erat, eam, quominus coiret impedientem, hanc Paulus lib. 6. c. 70. Nympham vocat, ſicuti Cercoſim appellat carnis ab vteri ore propaginem, quæ muliebre pudendum replet, & foras caudæ modo procidit. & Hip. columnam dicit lib. de nat. muliebri, inquiens; Si in pudendis graueolentia fuerit & κίων ἐγγένηται .i. columna innaſcatur, & dolor affligat; dolorem quidem ſedabit apij ſemen ieiunè in vino datum, graueolentiã verò aniſum eodem modo datum, columnam verò abſcindere oportet: Scribit Albucaſis lib. 2. cap. 71. quod caro naſcitur in orificio matricis; aliquando donec impleat ipſum, & fortaſſe egreditur ad exteriora ſecundum ſimilitudinem caudæ, & propter illud quidam primi nominant ægritudinem caudatam, & quandoq. magnificatur in quibuſdam mulieribus adeò donec expanditur ſicut in uiris, & peruenit uſq. ad coitũ. Beniuenius lib. de abd. mor. ca. c. 13. ita ſcribit. Mulieri

cui nomẽ Oliua ſtruma coxæ innata multos annos miſerabiliter eam vexauit, ad tantam enim magnitudinem excreuerat, vt occuparet coxam non ſolum ipſam, ſed & crus, ita vt ambulare non poſset, & per quinquennium in lecto iaceret. Illam ego curare aggreſsus ſum, vinculo deligãs eam in parte, qua coxa pendebat, quo loco craſſitudo palmo plenior erat, ſinguliſque diebus vinculum ipſum arctius nectendo mediam partem reſecui, candentique ferro quod ſuperfuerat abſtuli, & idoneis medicamentis procedens ad ſanitatem reduxi; tanta autem fuit præciſæ carnis moles, vt pondus ſexaginta librarum excederet. Langius Epiſtol. 43. ſcribit ſe ſtrumam, haud multò minoris ponderis Ambergæ ſuperioris Palatinatus Metropoli circa genu Michaelis aurifabri concreuiſse obſeruaſse; Ipſum tamen, Beniueniumq. perperam haſce carnes excreſcentias ſtrumas appellare arbitror, cum ſtruma lõgè diuerſum tumoris genus ſit, contentum in proprio folliculo, ſeu membrana, hæ verò carnes nullo inuolucro membranoſo circumueſtiuntur, vt videre eſt ex hiſtoria, quam deſcribit Luſitanus cent. 5. cur. 88. cuiuſdam mulieris, quam vidit in Hoſpitali Piſaurenſi, quæ habebat carnoſam excreſcentiam ab inguinibus naſcentẽ pondere ferè 25. librarum, quæ cum obijſset, & prominentem carnoſitatem illam chirurgi per medium diſsecuiſsent, inuenerunt nihil in ſe continere, ſed totam eſse carneam ſubſtantiam albam, & pituitoſam, vberis carnem præſeferentem, huic autem mulieri hepar, & lien malè affecti erant, vnde pituitoſo nutrimento in corpore redundante vitio membrorum naturalium carneã illam ſubſtantiam creuiſse credendum. Haſce carneas moles, nec minus ad Nattas, ita à Barbaro latinis, ſeu Naptas tumoris genus reducendas eſse crediderim, quamuis Nicolus ſe. 7. trac. 5. ſu. 2. c. 69. Naptam eſse dixerit tumorem carnoſum mollem, & Argelata lib. 2. trac. 15. c. 2. dixit & ipſe eſse apoſtema magnũ carnoſum & molle. Eos Brunus lib. Chirurgiæ magnæ cap. 8. & Theodoricus lib. 3. cap. 31. Guido tract. 2. doct. 4. cap. 4. Bertapalea 1. de apoſt. cap. 2. & Tagaultius lib. 1. cap. 2. & 13. inſecuti ſunt; vocant autem carnem hãc Nattam, eo quod natiuæ carni ſimilis ſit, hũc affectum ſub nomine glãdularum magnarum Raſis. 7. ad Alm. 14. cõplexus eſt, & Haly Abbas. 8. The. c. 11. ad melonis magnitudinem prouenire dixit, Guido vero loco citato cucurbitæ & melonis quantitatem aliquando æquare docuit. Sed cum Nattas proprium folliculum habere experimento cõpertum ſit, in quo variæ materiæ contineri ſolent, vt plurimum autem ſeuo ſimilem materiam habent, alias à carneis ſimplicibus excreſcentijs eſse non eſt ambigendũ. Brunus, & Theodoricus locis citatis tradunt hiſtoriam cuiuſdam, qui habebat Nattam. 7. librarum pondere, qui à

quodam

quodam Chirurgo exquiſite curatus fuit, & Nicolus loco dicto ſe vidiſſe ſcribit famulum quendam prioris ex cuius Napta (ut eius verbo utar) Mag. Iacobus de Pirato extraxit materiam ponderantẽ pluſquam ſex libras. Hæ itaq. natæ reducendæ ſunt ad tumores illos, qui ut Gal. ſcribit lib. de tum. præter nat. cap. 4. inter duas tunicas, uel ſub certis membranis humidam ſubſtantiam liquidam continent lutum, olei amurcam, uini fœcem, urinam, ſtercus, balnei ſorditiem, mellem, pultem, ſeuumve prę ſeferentem, vel ſolida corpora, veluti ungues, pilos, lapides, oſſa, tophaceam ſubſtantiam, arenas, ligna, carbones, teſtas, grumos, & tanquam ſulphuris ramenta, inter quos etiam Brōchocele ideſt pendulus gutturis tumor, vulgo Boccium, ob Boccij vaſis ſimilitudinem dicunt. Carneam excreſcentiam ingentem coxæ alligatã in Monacha Diui Ioannis Mantuæ obſeruauimus. Miræ pariter ſunt carneæ excreſcentiæ in gingiuis aliquando adnotatæ. Pętrus Bayrus in ſua pract. lib. 6. cap. vlt. ita ſcribit. Dum eſſem in Sabaudia cum Illuſtriſſimo Duce Carolo ſecũdo in loco Anneſiaci fui vocatus in domo Pachelti apothecarij qui habebat vxorẽ ſatis antiquã, qui habebat gingiuas inferiores craſſiores digito, excreuerat enim carnoſitas multum deformis, quo autẽ ingenio eã ſanauerit ibidem videre eſt. Huius affectionis Albucaſis meminit lib. 2. c. 28. in hunc modum. Multoties naſcitur ſupra gingiuam caro addita, quam antiqui nominant Abulus, oportet ergo ut ſuſpendas eam cum uncino, aut teneas ipſam cum forcipibus, & incidas ipſam apud radicem ſuam, & dimittas ſaniem currere, aut ſanguinem deinde pone ſuper locum Zegi tritum, aut alios pulueres ſtipticos exſiccatiuos, quod ſi redit illa caro poſt curationem, (nam multoties redit) tùnc incide eam ſecundo, & cauteriza ipſam, namq. non redit poſt cauterium; Ad hæc facere videntur, quæ Hipp. ſcripta reliquit lib. 7. de morb. popul. in Cardia Metrodori filio ex dentium dolore corruptio maxillę, & gingiuarum vehemens carnis excreſcentia. Scripſit quoq. Luſit. cent. 4. cur. 31. ueſicam nigram natam ſupra dentem naſcentem priori, iam antea extirpato quod tanquam rarò contingentem hoc loco adnotare libet. Non ſolum autem huiuſmodi carneæ excreſcentiæ in partibus corporis noſtri externis, verum etiam internis, aliquando gigni poſſe experimento comprobatum eſt, vt enim interim omittamus caruncula in membri naturalis canali exorientes, urinæque fluxum prohibentes, non ne teſtatus eſt Albucaſis lib. 1. tract. 12. cap. 9. quod pariter confirmat Nicolus ſ. 5. c. 2. & art. 3. in meatu ueſicæ fellis oriri carneam excreſcentiam, quæ illam obturãdo inſanabilis Icteritiæ eſt cauſa. Veſalius 1. lib. fab. hum. cap. 5. ſcribit in nobiliſſ. ac doctiſſ. uiri cordis ventriculo ſiniſtro glanduloſæ,

ſed ſubnigricantis carnis libras propemodum duas reperiſſe, corde inſtar uteri, ad eius carnis molem extenſo homine ante mortem habitu vtcumq. melancholico, & admodum uigili, & pulſu prædito miris ſanè modis inæquali, & uario, quiq. arteriæ contractionem manifeſtè oſtendebat, ita enim multis menſibus ante mortem (cum tamen alioquin veluti ſanus ambularet) pulſus, aut arteria potius contrahi uiſa fuit, ut trium, aut quatuor pulſationum ictuumuè interuallo contracta maneret, velutq. ex pulſionem moliretur, imò poſtremis uitæ ſeptimanis, ex nouem ictuum interuallo tres tantum, aut duæ dilatationes arteriæ tactui ſubindè occurrerent. Beniuenius c.35. ſcribit quod mulieri Clara nomine, quæ cordis dolore laborauerat mortuæ corpore inciſo fruſtulum nigrioris carnis in ſiniſtro cordis ventriculo ſupra arteriam, quod meſpili formam haberet adinuentum. Fernelius de partium ſympt. lib.6. cap.1. tradit ſe mulierem vidiſſe grauidam, cui tuberculo duro, eoq. ingenti, ita os ventriculi obturabatur, vt quicquid indebatur, attacto ventriculi ore, mox remearet, atque redderetur: ſic aſtantium omnium iudicio nihil cibi, potuſuè bimeſtri, vel conatu maximo ea vorauit, tãdem morbo, deſipientia, febriq. confecta deceſſit edito partu, quem uitæ ſuperſtitẽ reliquit. In naribus polypos prælongos nos vidimus, & alij adnotarunt ita vt extra nares prominerent aliquando inſigni extuberantia.

Vulnerum mirabiles ſanationes. Cap. IIII.

NObiliſſimas quaſdam corporis noſtri partes eſſe, quæ ſi vulnere vel vlcere, tumoreuè præternaturali afficiantur hominem ad exitium perducant Medicis omnibus receptum eſt. Miræ tamen non deſunt earum ſanationes, vel ſaltem mali diuturniores cum uita tolerantiæ, ſicuti pariter mirari maximè contingit, alios leuiſſimis vulneribus tentatos facile admodum mortem oppetere, quare inſtituto noſtro quampluri mum conſentaneum eſſe cenſemus, vulnera, tumores, vlceraq. admirabilia hoc capite complecti. Hip. ſanè aph. 18.6. lib. docuit, quod ſi veſica præcidatur, aut cerebrum, aut cor, aut præcordia, aut aliquod ex tenuioribus inteſtinis, aut ventriculus, aut Iecur, lætale eſſe. Idemque etiam propemodum lib. 1. de morbis repetit, Nihilominus experientia rerum magiſtra id non ſemper uerum eſſe manifeſtum fecit. Cerebri namq. vulnera cum eiuſdem ſubſtantiæ deperditione, vel ad illius ventriculos penetrantia inſanabilia eſſe dubio procul omnes affirmãt: Gal. tamen in com. præcitati aph. tradit ſe vidiſſe vlnus cerebri effatu

dignum in adoleſcẽtulo quodam Smyrniæ Ioniæ ſub Præceptore Pelope ſanatum, quod pariter 8. de Hippoc. & Plat. placitis recenſet, inquiens eum vulnus recepiſſe in alterum tantum ventriculum cerebri anteriorem, namque ſi vulnus vtriſq. ventriculis illatum fuiſſet, adoleſcens vtique nullo modo euadere potuiſſet. Inter poſteriores Nicolaus Maſſa tomo 2. Epiſt. 11. Epiſt. hæc ſcripta reliquit. Ego teſtor Deum, & quamplurimi homines, qui adhuc viuunt, teſtes ſunt me plurimos vulneratos in capite cum inciſione pãniculorum & inſignis cerebri ſubſtantiæ ſanaſſe arte, & remedijs medicinalibus, & non ſolum vulneratos enſe, ſed fractos tum à rebus frangentibus, tum à caſu ex alto, ita vt non ſolum vulnus fuerit in menyngis, ſed laceratio in ſubſtantia cerebri cum deperditione, & conquaſſatione non modicæ cerebri quantitatis, inter quos viuit adhuc clariſſimus Paulus Raymundus vir nobilis Venetus, qui percuſſus cum enſe in capite in parte poſteriori prope ſuturam Laudæ fuit, cum inciſione oſſis, velaminum, & ſubſtantiæ cerebri, vulnus verò erat duorum digitorum longitudinis profundum, ad trium digitorum craſſitudinem, pars oſſis inciſa ex toto ſeparata erat à reliqua parte cranei, cui ſuperuenerunt accidentia omnia futuram mortem enuntiantia, qui tandem Dei omnipotentis auxilio mentem meam illuminantis, & arte, & remedijs medicinalibus ſanitati reſtitutus fuit, teſtes ſunt in primis non pauci Vrbis huius Medici, ac etiam tota nobilium, ac Ciuium multitudo. Sanitati etiam reſtitutus eſt mea opera magnificus Iuuenis Marcus Goro, qui cum parte acuta cuiuſdam haſtilis ab vna parte præſeferentis ſecurim, & ab alia mucronem, ſeu pugilli acuti formam, quam Alobardam vocant, vulneratus eſt, & facta fuit fractura non ſolum oſſis cranei, ſed pãniculorum, & cerebri ſubſtantiæ, vſque ad os baſilare, quod atteſtabatur radius argenteus in vulnere poſitus, qui deſcendebat vſque ad os baſilare, ita vt ſentiretur percuſſio facta à radio ſuper oſſe baſilare, hic præter cætera alia accidentia per decem, & octo dies mutus fuit, rogatus ergo à quampluribus Senatoribus acceſſi, cumque vidiſſem oſſis fracturam inſignem ſatis ad dimidij digiti auricularis longitudinem, & ad craſſitiem latitudinis eiuſdem, ſciſcitaſſemque à Medicis illis, qui medellam præſtiterant de illa parte oſſis, vbi erat fractura, qui nullum os ab ipſis viſum fuiſse aſseuerarent, cauſam fuiſse amiſsæ vocis cogitaui, partem illam oſſis in cerebro fixam, & accepto inſtrumento Chirurgici cuiuſdam, qui ei in medendo deſeruiebat, os ex vulnere extraxi, & immediate cœpit loqui, & dixit ad Dei laudem ſum ſanus, qui non fuit ſine Medicorum omnium, qui interfuerunt & nobilium Senatorum, atque adſtantium maximo

applauſu,& admiratione;Hic tandẽ ex malo cibi regimine,nã cũ eſſet Iuuenis inſolẽs,& incõtinẽs una die voluit ouatartiticã, quã vulgares Cauiarũ uocãt comedere,incidit in oĩa accidẽtia,quæ futurã, & certã mortẽ ſignificabant,tãdẽ Dei benedicti auxilio,&medica arte & prçſidijs ſanatus,qui uiuit,& nũc. huic Nobili ſuperuenerũt accidẽtia Epileptica ex retẽtione ſaniei ſuper os cranei baſilare, neq. alio ingenio ulcus fiſtulosũ potuit curari, niſi facta argẽtea canula ad vnius digiti lõgitudinẽ,ut ulcus continuè apertũ remaneret, & ſic bis,& ter etiã à ſanie expurgabatur, ſcilicet accepta parte inferiore naſi in manibus, & ſtricta,atq. anhelitu cõtẽto,& aliquo conamine facto ſanies ex ulcere in ſummitate capitis egrediebatˀad quantitatẽ ſæpiſſimè dimidij corticis oui Gallinacei,& plus,qua egreſſa imponi iubebam mel roſaceũ dilutum cum duabus partibus aquæ ardentis ex uino per diſtillationem factæ,quam aquam vitæ uocant, ſuprà quam canulam argenteam ceratum de Betonica apponi iuſſi,quam canulam per annum,& amplius in vulnus detinuit,ſicq. vlcere ſenſim mundificato partes coaluerunt, & facta cicatrice euaſit; Alphonſus quoq. Bononienſis qui percuſſus fuit cum enſe in parte ſiniſtra capitis inter ſuturam ſagittalem,& mendoſam,cum inciſione non ſolum oſſis,& membranarum,ſed etiam in ſignis quantitatis ſubſtantiæ cerebri,etenim vulnus erat ad longitudinem vnius digiti cum dimidio,ita ut manifeſtè ſubſtantia cerebri inciſi conſpiciebatur,& digito tangebatur,cui ſuperuenerunt accidentia omnia mala,mortem,& interitum atteſtantia,ut eſt febris,rigores,paralyſis lateris oppoſiti,alienationes continuę, qui tandem Domino auxiliãte euaſit,noſtra rationali adminiſtratione regiminis, & medicinaliũ medicamẽtorũ. Vir fortis,& ſtrenuus Theodorus Bua equitum ductor,qui prçter quod vulnus,à quo ſiniſtra manus abſciſſa,& ſeparata fuerat,quoniã ſola cutis inferior eã detinuit,ne humi caderet,quę ſuta fuit, & ex applicatis medicamentis coaluerunt partes,& ſanitati reſtituta fuit, motum tamen amiſit, vulneratus etiam fuit in capite cum enſe quatuor magnis vulneribus,cum inciſione oſſis, & ſubſtantiæ cerebri horrenda erant vulnera uiſu,nam cum eſſent quatuor ſecundum diuerſos inceſſus,& ubique ſubſtantia cerebri appareret lacerata, ſine ſpe omnes eramus, & eo magis quoniam ſuperuenerunt à primis illis diebus rigores ingentes,qui non ſemel, ſed pluries vnica die hominẽ inuadebant,febriſq. ardens erat, ariditas linguæ, labiorum vulneris depreſſio,& reſolutio ferè vniuerſalis,& quod à uulnere emanabat,uirulentum, & fœtidum erat per plures menſes laborauit moleſtatus à diuerſis accidentibus, & præſertim epilepſia, & tandem ab omnibus malis euaſit, non ſine maximo ſtupore totius Ciuitatis. Præterea in

Vico

Vico Sanctæ Mariç Formoſç Iuuenis 22.annorum, qui ex maxima cõtuſione cranei uirga auri ponderoſa à uiro forti facta cum ruptura non ſolum cranei, ſed & meningum, & ſubſtantiæ cerebri contuſione ſpatio duorum mẽſium euaſit. Famulus etiam D. Paſqualini Miſsochæ uulneratus in capite in parte anteriori ſub ſutura coronali uerſus frõtem uulnere unius digiti longitudinis, quod vulnus nullis medicinis applicitis potuit ſanari, ſed ſemper ſanies ab eo egrediebatur, præſertim ſi ſtrictis naribus, & anhelitu retento conatum faceret, quæ ſanies per plures menſes permanſit, tandem poſt multos menſes fruſtum oſſis longitudinis dimidij digiti egreſſum eſt, poſt cuius egreſſum uulnus ſanitati reſtitutum eſt. Poſſem quamplurimos alios mirabiles caſus cũ inciſione & laceratione ſubſtantiæ cerebri ſanatos enumerare, ſed hi ſatis ſunt; & ſcias uulneratos cum inciſione profundatione, & deperditione cerebri, ſæpè à me ſanatos fuiſſe. Hactenus Maſſa. Habet hæc Bertapalea de fractura cranei. cap. 5. Et ſemel habui unum ruſticum, cui erat remota pars medullaris cerebri, qui eſt ſanatus. Nicolus ſe.7. tract.4. ſum.2. cap.91. ſcribit hominem uulneratum in capite cũ enſe profundato uulnere uſque ad ſubſtantiam cerebri ſuper uerticem ab anteriore parte frontis, uſq. ad medium capitis, qui ſequenti die poſt uulneratione incurrit paralyſim uniuerſalem, & emittebat ſuperfluitatem primæ, & ſecundæ digeſtionis inſenſibiliter, & ſtetit ſex diebus quod non comedit, bibit tamen aquam frigidam cum ſirupo roſarum, & 6. die petijt cibum, & cibatus fuit, & poſtea regulariter rectus euaſit. Et uidi etiam quendã vulneratum cum enſe pluribus ictibus in capite ſuo omnibus cum fractura cranei uſq. ad pãniculos cum multa emiſſione oſſis, & cum hoc amputata fuit ei manus ſiniſtra cum multa effuſione ſanguinis, & remãſit uelut mortuus pluribus horis capite diſcoperto, & erat ſine ſenſu, & motu, & delatus fuit ad Eccleſiã vt ſepeliretur & cœpit ſentire, & moueri, & curatus poſtea euaſit. Braſauolus in com.aph. ſuperius adducti hæc literarum mandauit monumentis. Nos in cerebro vulnerati mira vidimus; in vno qui magnificis Valengis inſeruiebat tanta cerebri ſubſtantiæ quãtitas exiuit, quãtum eſt paruum Gallinæ ouum, tamen euaſit, & deinceps probè loqui non potuit, & per triennium ineptus, & ferè ſtupidus ſuperuixit. Aliũ vidimus ex Corſica militem, cui ferè dimidium capitis cum ſua cerebri portione ablatum eſt; conualuit, ſed nihil recordabatur, loqui non poterat, & erat adeò inſenſatus, vt nihil, vel intelligeret, vel referre ſciret, illa ſola comedebat, quæ in os ponebantur, totum ſe conſtercorabat, & cõmingebat, à conſocijs in Corſicam ductus eſt, an illo peruęnerit ignoramus. Carpus in ſuo tract. aureo de fractura cranei inquit.

Quod contingat cerebrum lædi & iſanari tenet Conciliator diff. 18 r.
& ſi aliqui tenent contrarium hoc eſt, quia pauca viderunt, & minus
credunt; Credo ego mihi ipſi, & fateor, quod vidi vſque ad hunc
diem, ſex homines, à quibus notabilis quantitas medullæ cerebri
exiuit, & ſanati ſunt, de quibus aliqui eorum maxime duo paſſi ſunt
paralyſim vnius lateris, tamen vixerunt per duos annos, de quibus
tres uidi, & curaui in terra Carpi etiam dum eſsem ſatis iuuenis, &
pro ætate non fui deceptus, & habui fideles, & peritos Phyſicos in
ſocietate, à quibus in prima, vel ſecunda viſitatione ego extraxi à la-
bijs vulnerum magnam cerebri partem, quæ ex ſe exierat craneum. Et
vnum vidi in Ciuitate Piſtorij, quem curabat quidam Angelus he-
bręus ſatis expertus Chirurgicus, & ſanatus eſt. Et duos vidi, quos
ego curaui Bononię, vnus fuit quidam D. Vicentius Ragacia, alter fuit
D. Paulus nepos Cardinalis Hiſtrigonienſis, & ad iſtum habui multos
nobiliſſimos teſtes, & doctos, cui extraxi in prima viſitatione aliquam
portionem cerebri, deinde in 13. die exiuit alia notabilis portio, & tan
dem vſque ad ſexageſimam deuenit diem ſine aliquo malo accidenti,
& tale foramen in cerebro erat valde profundum, quia cauſa fuerat cu
ſpis vnius ronchæ, & remanſit tale fruſtum perpendiculariter in ce-
rebro per diem, & erat longitudinis quatuor digitorum, quod tenacu-
lis magno labore extraxi, quia vix poterat videri, & capi, & in eodem
foramine tenui tentam per quinquaginta dies vel circa, quia ſemper
emanabat humiditas aquoſa, & multa, tamen tùnc ad nihilum dedu-
cta fuit ipſa humiditas, & tunc extraxi tentam, quæ erat canulata, &
tentaui conſolidare vulnus, & ſic circa ſexageſimum diem ob mate-
riam in cerebro contentam ſuperuenit magnus paroxyſmus Epilep-
ſiæ cum maximo omnium membrorum tremore, & rigore. Hoc
ego videns iuſſi ipſum pedibus eleuari, & capite deprimi, & cum ſtylo
paulatim aperui foramen illud prædictum ſub craneo, in quo inueni
magnam quantitatem materiæ aquoſæ colore lacteo coloratæ, qua
euacuata ſtatim ceſſauit Epilepſia, & redijt in bonum intellectum,
hoc videns iterum impoſui canulam, & cum lotionibus ſyringabā ta-
liter, quod exſiccaui totaliter illam humiditatem, & ſanitati reſtitu-
tus eſt. Qui poſtea vixit multo tempore, & aſcendit ad apicem Epi-
ſcopatus. Et Deum teſtor, quod ipſe iurabat, quod ipſe ſemper e-
tiam à principio læſionis habebat coitum, cum quadam ancilla do-
mus, & ſi non ſingulis diebus, alternis tamen, & quod bibebat tres
phialas, aut quatuor maluatici ſingulis diebus à principio læſionis,
ex hoc credo ego iſtum ſanatum fuiſſe nutu Dei. Et etiam iuro quod
vnus illorum prædictorum quos ſanaui in terra Carpi, cuius nomen
erat

erat Rumpha, & erat villicus, comedit tempore quo deterius ſe habebat ſingulis noctibus carnem ſalſam in magna quantitate cum pane, & melle, nam hic tempore noctis clàm ſurgebat, & capiebat carnes ſalſas non lotas, nec à ſale expurgatas, & ſub prunis coquebat eas, & habebat magnam mellis quantitatem, ſub lecto, & ſic nemine ſciente triumphabat, & ſic fuit in veritate. Hæc dixi, vt contradicerem opinioſis, qui non credunt cerebrum poſſe ſanari, quos rogo, vt velint dictis noſtris acquieſcere, quia ego cognoſco, & cerebrum, & ſaniem, & alias medullas. Hactenus Carpus cuius ſententiam Franciſcus Arcęus de curat. vulner. libro primo, capitulo ſexto, pluribus exemplis adductis confirmat, quorum primum tale eſt. Cum in Oppido Llerena Beticæ prouinciæ quadrimus puer nobis curandus fuiſset oblatus, quem lignea porta è feneſtra decidens grauiſſimè percuſſerat, ſecundam eam, quæ coronalis commiſſura dicitur, ex quo ictu vtrumque os, atque etiam membrana rupta eſt atque etiam cerebri pars ter per totum curationis ſpatium emiſſa eſt, ſanatus tamen eſt puer citrà vulneris manifeſtationem, & ſine vlla oſſium iactura, neque vltra vigeſimum diem delata eſt curatio. Apud Vrbem Xeres Pacenſis diœceſeos, familiaris quidam Ioannis Bazzani, qui vulnus gladio in capite acceperat, ex quo vulnere membranis ruptis tantum cerebri deceſſit quantum duo tritici grana ſunt, ſucceſſit citiſſima paralyſis, & alterius corporis partis, & linguæ impedimentum, qua vſque ad quartum menſem laborauit, ex qua tamen affectione poſtquam ex vulnere ſanatus eſt melius etiam in dies habere cœpit. Puer quidam decem annos natus, muli calce percuſſus in fronte, vt ferreæ ſoleæ margine oſſa etiam comprimerentur, huic per continuos ſex dies de cerebro quantum lens eſt ſingulis curationibus deperijt, atque hinc nihil mali præter vulnus eſt conſecutum. Alter ex Oppido Fuentis de Leon appellato erat, qui telo obtuſo ex baliſta iacto petitus, & capillos, & oſſa, & carnem ſuper cerebrum coacta habebat prima autem, ſecunda, atque tertia cura hæc omnia extracta à Nobis ſunt, pulſatione enim ipſa paulatim expellebantur, vna vero, & cerebri pars prodibat commixta, in quo rem nobis non negligendam animaduerti, id autem fuit, quod duodecimo die molle quidam, & candidum excreſcere intus cœpit inſtar adipis, quod ſequenti curatione, ita exuberauerat, vt ſupra carnem omnem emineret, nos autem hermodactylorum puluerem iniecimus, eo modo reductum & concoctum iri arbitrati, cum autem tertia curatione ſupra cutim etiam nimium exceſſiſſe deprehēdiſſemus, ferro rem agere conſiliū fuit, igitur forcipe quatenus craneum æquabat reſecuimus,

id

id autem quod reſectum eſt nucem iuglandem magnitudine ſuperabat; nihil verò neque ſanguinis, neque alterius rei ſecutum: poſtera verò die nihil apparebat, ſed plana omnia, bonoque colore conſtabant, ſanatus igitur hic homo eſt, ſed tamen quoad uixit morbo comitiali laborauit, cuius prima acceſſio fuit die.7. & dum curaretur alteram, & tertiam paſſus eſt acceſſionem, ſuperuixit autem uſque ad quartum & trigeſimum annum. Alterum autem curauimus in oppido Lerena Marchionis de Falcis, qui eam prouinciam adminiſtrabat, famulũ hũc alius ex domeſticis quidam ęreo petierat candelabro in coronali oſſis parte, omnis autem ea oſſis pars, qua vulnus accepit comminuta, atq. ſuper cerebrum fuerat uehementer coacta, opus itaq. fuit 2.3. & 4. cu ratione ea omnia oſſa extrahere, quæ loco mota cerebrũ grauiter premebant, maxime quæ ex inferiori tabula erant, cerebri ſubſtantiam cõ tinentes pelliculas ruperant, ex quibus duo oſſa ita magna erant, ut per vulneris hiatum magna cum difficultate erui potuerint, ab his autẽ pelliculę, & cerebrum ipſum vitiata fuerant, quamobrem ſingulis curationibus à 2. ad quintam uſq. ternæ, quaternęq. ex cerebri ſubſtantia portiones, eæque non exiguæ deceſſerunt. Interfuit autem dũ curaremus Benedictus Arias Montanus Theologus Noſtras, qui apud nos eo tempore chirurgiam artis potius quàm operis cauſa docebatur, quinq. ergo continuis diebus oſſa, & cerebri partes prodierunt, quæ pulſatione ipſa pellebantur, atq. hic Iuuenis grauibus ſymptomatibus affectus eſt, dum curaretur, nam dextro latere conuulſionem, ſiniſtro uero paralyſim, atque regium etiam paſſus eſt morbum, hæc autem omnia 11. die aggreſſa ad vigeſimum vſq. cum ſummo etiam faſtidio durauere, poſt hæc melius habere cœpit, tandem diuina ope incolumis euaſit. Dum Nos Llerenæ quod oppidum inter Bethicam, & Luſitaniam eſt, publico Populi ſtipendio chirurgiam, & ſacrę Inquiſitionis Magiſtratus honeſta mercede exerceremus, admirandum periculum accidit apud oppidum Valuordæ decem milliaribus Llerena diſtans, quod hic referre decreuimus. Quod huius hominis reſtituti hiſtoriam nemo audire poteſt quin Deo authore, atq. unico humanę ſalutis præſidio gratuletur. Ea vero res ſic ſe habet. Dum operarij quidam prægrandes lapides machinis, & arte in turrem, quæ tùnc ædificabatur tollerent (productum autem iam opus erat, & templum cui hærebat altitudine ſuperabat) unus ex lapidibus decidens, quendam eorum, qui machinam voluebat, in capite plenè percuſſit qũa ſagit talis commiſſura eſt, is autem ſubito corruit, ſimulq. cum lapide terram attigit, erat autem lapis cubitali latitudine, & longitudine; duodecim vero digitorum altitudine, & pondere quatuor, & uiginti librarum, iacuit autem homo in eodem

dem loco per horę dimidium nihil omninò ſentiens, indè autem pro mortuo penè, ut intrà horam ſaltem expiraturo domum eſt ſublatus: hic cerebri commotionem paſſus, tres integros dies non ſolum ſermonis, ſed motus etiam expers, mouebatur autem ab aſtantibus, nõ ſecus ac ſi mortuus fuiſſet magna autem oſſium pars depreſſa cerebro incubuerant, ſanguis verò oculis, atque auribus erupérat, caput autem ipſum, & collum tumidum, atq. atro colore conſpiciebatur poſt octauã autem diem ſponte ſua apertũ eſt caput à ſincipite, atq. ab occipite, & ex altero etiã latere maturuerat enim iã apoſtema, nos igitur oſſa in locum ſuum reſtituimus, membranæ autem inflammationem paſſę ſunt 3. die locutus eſt imperfectè tamen, & ut commotæ mentis homines ſolent, apertis oculis, imò & patentibus epilepticorum more erat: ſed nihil omninò uidebat, neq. cernere cępit uſque ad uigeſimum diem, in dieſq. etiam viſu proficiebat, ſecundo vero poſt menſe rectè iã cernere ut ſanus cum eſſet, potuit, cum ulnus iam ſanatum fuiſſet, nã ad vigeſimam quintam plurima oſſa remiſſa ſunt, ſtatim autem e lecto ſurrexit, tametſi rectè tunc ingredi nõ ualebat, atq. ita diuina magis, quam humana ope ſanatus eſt, euaſit autem pætis, & tranſuerſa tuentibus oculis, qui etiam curatione procedẽte quarto mẽſe reſtituti ſunt, rectèq. intuebatur, uiuit hic adhuc, vxoremq. duxit, nam iuuenis tùnc erat, oculos verò alijs auxilijs reſtituimus. Fernelius lib. 5. de partium morbis, & ſympt. cap. 2. ſcribit. quendam vidi, ictu adeò uehementi ac valido concidiſſe, ut ſanguis ex oculis, auribus, & naribus, & ex ore manaret, hic tantus mentis, ſenſuumq. ſtupor inuaſit, ut calua pertuſa, ac deinde obducta fuerit, omneq. remedij genus ſine ſenſu inductũ, ſitq. is tertio menſe reſtitutus, immemor omnium quæ obtigerant. Cornelius Gẽma lib. 1. Coſmocrit. c. 6. habet. Sic in vulneribus cerebri fragmento caluę ad mollem uſque meningem per duram prorſus adacto, nonnulloque ipſius ſubſtantiæ apparente effluuio nuperè populo quidam nobis manus admouentibus eſt reſtitutus. Habemus etiam à Ioanne de Vigo lib. 3. tract. 1. c. 5. huiuſmodi hiſtoriam Tempore noſtro in Vrbe Romana anno. 2. S.D.D.N. Iulij Liguris Papæ. 2. cuiuſdam inclyti Comitis Illuſtriſſimi Ducis Vrbinatis curam aſſumpſimus qui dũ per pontem S. Angeli equitaret ex equo in terram cecidit, ex quo caſu magnam in capite percuſſionem ſuſcepit ſuper lapide marmoreo, & quod peius fuit immediate equus addẽdo afflictionẽ afflicto ſuo capite percuſſionem magnam in Comitis P. capite reiterauit, Ita quod ambabus percuſſionibus homo ille in terram proſtratus remanſit, abſque aliqua motione, ac ſi quaſi mortuus fuiſſet, Apoplecticus ſtatim factus fuit, à naribus quoq. & auribus ſanguinem purgabat, caput inſuper to-

tum tumuit tumefactione magna, oculi deinde palpebræ tumuerũt cũ liuiditate propter ſanguinis effuſionem, quamobrem multi medicorũ Romanorum Curię, Chirurgorumq. ad hanc curationẽ vocati fuerũt, qui omnes cum pulſum patientis tetigiſsent, pronoſtico tantummodo in manibus presbyterorum reliquerũt, ego autem ad curationem uocatus præmiſsa proteſtatione de eius periculo hominẽ curaui. Franciſcus Valeriola lib. 5. ſuarum obſeruationum. 9. obſeruatione deſcribit hiſtoriam Sutoris Auenione agentis in capite graui uulnere percuſſi cum cranei fractura uſque ad duram meningem pertingente, qui reſolutione ſimul, & cõuulſione poſt ſeptimum diem correptus, & ſine uoce mutus dies totos ſeptem permanſit, & tandem magno labore nulla derelicta labe curatus eſt. & lib. 6. obſer. 4. alteram talem tradit, cuius quoq. meminit in com. in lib. de cau. ſympt. cap. 2. Famulus patris mei Antonius nomine Belga ex caſu ab alto, cum ſaturnalibus feſtis uino onuſtus ſe in feneſtras ſublimes domus contuliſset, uino ſoporatus cadit in uiam publicam defracta uniuerſim propè caluaria tota, pro mortuo habitus ſine ſenſu, ſine uoce, ſtertens, & moribundus dies totos ſeptem manet; curatur tamen ingenti ſtudio, & magno labore. Ex adductis exemplis ſatis conſtare exiſtimo magna capitis uulnera nõ ſemper mortẽ adferre, & ſi læthalia ſemper ſint, ideſt quemadmodum Gal. interpretatur lib. 5. aph. com. 2. periculoſa, & crebrò interitum adferre ſolita, quamquàm admiratione minimè careant, ſi quãdoq. ſanãtur, ſicuti & mirari maxime ſubijci, multoties ex leuiſſimis capitis vulneribus ſubſequi mortem, quod tamen non ſine ratione euenire cenſendũ: nam & ſi leuia vulnera in ſoluta parte videantur, nihilominus malum alibi latens neci ægrotantem tradere ſolet, ſi quidem in parte capitis percuſſa nulla oſſis fractura fieri contingit, & nihilominus partem ſibi oppoſitam, quæ ipſi mediantibus ſuturis coniungitur percuſſione communicata maximè oblędi, mẽbranis, & venulis, quę oſſa in ſuturarum loco intermediant contuſis, ita ut ſucceſſu temporis putrefiant, omne enim contuſum putrefieri neceſſe eſt, unde peſſima ne dum praua accidentia ſuperueniant, quinimo & ſæpè ſæpius mors ipſa. Quod ter ſe obſeruaſſe ſcribit Carpus cap. 1. lib. de fract. cranei in actu practico capita incidendo, ad hæc accidit non ſemel capite una in parte percuſſo in altera craneum diſrumpi, quemadmodum teſtatur Celſus lib. 8. cap. 4. & Hipp. lib. de capitis vulneribus ita ſcribens; frangitur caluaria ſub vulnere alia parte, quã ubi plaga eſt, & os nudatum, quod pariter affirmat Soranus, & Nicolus ſer. 7. ſum. 2. tract. 4. cap. 1. exemplo hoc adducto pariter confirmat. Ego vidi in filio Maſi Flunamolli, qui cum percuſſus fuiſſet in dextro tempore, & facta ſectione conue-

nienti

nienti non fuit repertum craneum in aliquo læſum,in uigeſimo autem die ſuperuenit ei rigor,& ſecuta eſt febris,tum pater iuſſit imponi em plaſtrum capitale,& in die. 23. apparuit liuedo in oppoſito tempore, & mortificata eſt ibi caro, & facta amotione illius carnis, repertũ eſt craneum fractum,& tandem mortuus eſt. Gentilis exponens tractatũ Auic.de fractura cranei 5.fen.4.tract.3.ca.1.ſcribit ſe ſimilem caſum habuiſſe,à Chirurgo fide digno, & Ioannes de Vigo ſe idem uidiſſe teſtatum reliquit;Ex poſterioribus Falopius in com. in lib. Hip. de uulnerib. capitis cap. 14. percuſſo capite in una parte in alia ſcindi poſſe affirmat & ſi in opp.id fieri poſſe negat;quod tamen Iacobus Carpenſis,Author Chirurgiæ Veſſalio adſcriptæ li.2.c.1.& Io.Andrea à Cruce chirurgię li.1.c.2.Luſit.cent.6. cur.100.& Franciſcus Valeriola in appẽdice ad loca cõmunia haud inficiatur.In oppoſitũ Paulus Aegineta li.6.c.90. & ex Neotericis Vidus Vidius in com. in li.Hip.de vuln. cap.& Guido à Cauliaco vbi de fracturis cranei pertractat, & Dynus de Garbo in com.in 5.fen.4.li.Auic.diſputãt quorũ rationibus P.recẽtiores pro veritate experimẽto cõfirmata ſtãtes abũdè ſatisfaciũt,quorũ ſententiã etiã cõprobat Gal.6.lib.Meth.med.c.vl.& Auic.fen. 5. 4. trac.3.c.1.Alia quoq. cauſa aſſignatur cur ex leui capitis ictu hominẽ quandoq. perire contingat à Paulo li.6.quẽ omnes ferè recẽtiores inſequuntur,& cõprobatur à Serapione P.Breuiarij c.de Soda à percuſſione;ea quę eſt cum ex ictu venulæ aliquę ex ijs,quę in cerebrum, vel membranas pertingunt diſrumpuntur,à quibus ſanguis effluens corrũpitur & in ſaniem conuerſus cum exitum non habeat rigores,conuulſionẽ,ac alia ſæua ſymptomata excitat, tãdemq. patientem ad interitũ perducit,præterea,& quandoq. neruuli quidã parui, ſeu potius neruorũ propagines quibus medijs mẽbranę externæ,& internę inuicem ferruminantur,cranioq. alligantur expercuſſione diſrumpi contingit,ob idq. peſſima accidentia oriri, quod non ſolum ex ictu,ſed etiam imperitia chirurgorum,immanitateuè contingere ſolet, qui nonnunquã leuiſſima capitis vulnera tractantes quamuis id minime neceſſe ſit eiuſdẽ cutim nõ ſolũ magnis ſectionibus diſterminãt,ſed & pericraneũ lacerant,& diſcindũt vnguibus venulas,ac neruorũ portiones,quę à mẽbranis cerebri internis ad craneũ pertingẽtes per illius foraminula quędã pertrãſeũtes in craneo inſerũtur,& multoties ad pericraneũ perueniũt,quod in mortuorum caluarijs nõ ſemel obſeruauimus,Et Carpus c.de ſignis oſſis pũgẽtis pãniculos,& cerebrũ hæc tradit.Quod craneũ nutriatur à uenis duræ matris, ego vidi experientiam Florentiæ in quodã puero ætatis annorum duodecim,vel circa filio cuiuſdã Tinctoris,qui fuit percuſſus à quodam Mulo cum pede, & craneum erat fra-

ctum

ctum ad quantitatem hoſtiæ magnæ, & ad intrà per groſſitiem unius cultelli compreſſum, & undequaque ſeparatum, & ego cum Magiſtro Alexandro de Ripa phyſico ſimul cum quodam Tafura dicto, qui erat chirurgicus, fui uocatus in cura, & viſo oſſe depreſſo cum inſtrumentis aptis volebamus eleuare totaliter illud, ſed in eleuatione vidimus vnã notabilem venam ruptam, à qua multa ſanguinis quantitas exibat, in qua cognouimus periculum magnum & dimiſimus os, quia retinebat ſanguinem cogitãdo illud deinde ad tempus remouere, & curando uidimus os ſemper eſſe viuidum, nec aderant mala indicia, & ſic proceſſi poſtea ego ſolus in cura, & uidi os à lateribus mediante horosbot cõſolidari, & dimiſi os, & ſic perfectè ſanatus eſt, & alios uidimus prius, & vidi poſterius, quos breuitatis cauſa relinquo narrare. Huiuſmodi uenis quibus nutritur craneum laceratis eas interius retrahi contingit, ab eiſdemq. ſanguinem manare, qui putreſcẽs nulla in oſſe manifeſta labe conſpecta circa initia, tandem ſæuis ſymptomatibus ſuborientibus neci tradatur æger, fieri præterea poteſt, ut quamuis venæ non diſrumpantur ex uehementi tamen ictu & concuſſione plurimus intrà uenas ipſas ſub craneo latitantes euocetur ſanguis, ſanguineque in parte anguſta conculcato, & retento, nec debite expurgato ex mora, & prohibita difflatione calorem extraneum concipiente ſoboriatur inflãmatio, ad quam mortem ſubſequi contingit, quamuis leuiſſimum vulnus conſpicientium oculis ſe ſe offerat: Quod pariter oborta inflãmatione in vulnere in externa parte ſuturæ vicina clam portione ſanioſi humoris per ſuturam intus decidente quandoque euenire teſtatur Valeriola lib. obſer. P. hiſtoriam deſcribens Arduyni Ferrerij adoleſcentis annorum tredecim, qui à fuſte ligneo ex ſalice leui quidẽ illo, ſed ex alto demiſſo, accepto contemptibile quidem (ut uidebatur) vulnere ĩ capite abſq. cranei fractura, ſciſſura uè, oborta ſexto die inflammatione in vulnere ſequenti conuulſione, paralyſiq. in crure dextro, & brachio ſiniſtro cum febre, & delirio undecimo mortuus eſt, & diſſecto craneo è regione partis vulneratæ inter craneum & duram menigem pus inuentum eſt, non copioſum quidem ſed liuidum, & fętens; quod per commiſſuram ſagittalem dictam, cui propè vulnus inflictum fuerat intrò lapſum erat. Accidit præterea nonnunquam ut cute ipſa capitis tantummodo contuſa, vel modice ſoluta os cranei rimulam capillarem contrahat, quæ ſenſum effugiat, vel ſaltem uix conſpici queat, per quam ſanguis ſanieſue ſenſim & ſenſim percoletur, & necem inferat. Qud idem Valeriola in Appẽdice ad loca communia huiuſmodi hiſtoria adducta confirmat. Erat mulier quædam Florenti ætate, forma eleganti, & bono corporis habitu prædita, quæ uiro, cau-

poni

poni nupſerat, eius diuerſorij Auenionenſis, cui Gryphus auis inſigne erat, ad cauponam cum multi inſolentes, impurique; homines accederent, vt ferè fieri ſolet, ubi ſe mero multo impleſſent, unus aſsidẽtium probè potus, & hoſpitæ (quam ut aiunt deperibat) cum propinaſſet, illaque renuiſſet, geſtans manu uitreũ poculum ioco uinum cum in illã proijcere vellet vnà, & poculum vino plenum proiecit, vulneratque exiguo, ac planè contemnendo vulnere mulieris frõtem, accitus Chirurgus ille officio fungens lineamenta admouet, nullus capitis dolor, nulla verenda ſympt. nec 1. nec altero die inſecuta ſunt, 3. dolor grauis, febris, totius faciei tumor ingens, rubori, & inflamationi coniunctus, mox delirium, & conuulſio quaſi quędam, interceptaq. uox, apertum vulnus multi adhibiti Medici, atque Chirurgi magnitudine caſus inopinati acciti, rimula vix cõſpicua apparebat, quinto die mors, diſſecto cadaueris capite, ingens phlegmone intra caluariam inuenta, dura meninx tumens, dura liuore affecta, & ingenti puris copia ſuffuſa reperta eſt, erat autem tanta congeſti puris copia, ut librarum ferè duarum pondus æquaret. Franciſcus Arcæus hiſtoriam & ipſe conſimilem deſcribit lib. 1. cap. 2. per hæc verba. Ex duobus rixantibus hominibus alter ab altero percuſſus eſt ſaxo, is verò qui accepit galea caput armauerat, qui tamen grauiſſimo turbatus ictu protinus in terram corruit, ſtatim autem dum ab accurentibus ſuſtollitur, euomuit; his ego coniecturis, & galeæ aliquantulum compreſſæ contemplatione oſſis rupturam ſubeſſe iudicaui, loco igitur aperto contuſionem ipſam vulnere facto formaui, poſtera verò die craneum eo inſtrumento, quod à Græcis Abaptiſton à nobis trapanum dicitur, terebraui: quamquã uix capillaris, & ſubtiliſſima rimula in oſſe oſtẽderetur, offendi autem ſatis magnam concreti, ac teterrimi cruoris copiam, quę in duram matrem defluxerat, eo igitur modo, atque ordine, quem ſequenti capite ſubiungemus curatus, ſanatus eſt breui, nullo graui ſymptomate inuadente, ſecus quidem accidiſſet ſi caluaria minimè adaperta fuiſſent. Carpenſis. cap. de ſignis materiæ ſuper panniculos ſic ſcribit. Ego vidi Bononiæ in Reuerendo D. Piramo de Pepulis, qui habebat fixuram capillarẽ in craneo, per quam deſcẽderat aliqua materia, & adhibita cura cum inſtrumentis ut uideretur an rimula penetraret interiorem ſuperficiem cranei inuentum eſt, quod ſic cum raſpatorijs, & per fixuram dilatatam exiuit modica, & ferè nulla ſaniei quantitas, & ceſſauit ſtatim febris acutiſſima, inquietudines, & vigiliæ, & omnia mala accidentia, quę aderant, & hoc etiam uidi in quampluribus alijs. Accidit etiam quandoque in vulneribus capitis, quod ſanies non habeat liberum exitum à vulnere, ſicq. per poroſitates oſſis

reſudet

reſudet ad intra craneum, cuius rei teſtis eſt Hipp.lib.de uul.cap. dum ſcribit partem poſteriorem capitis, vulnera occupantia minus læthalia eſſe, eo quod os ob craſſitudinem diuturniori tempore pus contrahat, & ad cerebrum inferius transfundat, quod pus oſſa permeare poſſit, cõfirmant Gal. in com. aph. 55. 7. lib. Ex Hip. ſententia, & Auic. fen. 14. 3. lib. tract. 4. cap. 5. Et Iacobus de Carpo. cap. de ſignis cerebri commoti ſe hoc vidiſſe tradit in actu practico anatomizando capita mortuorũ à ſimili caſu non rupto craneo, nec pãniculo læſo, idq. facilius accidere conſueuiſſe affirmat, cum a vulnerante arma vel à Chirurgo Medicis inſtrumentis ſuperficies oſſis exterior, quæ eſt denſior quam pars media fuerit amota, ſicq. ſanies facilius ad interiora deſcẽdit, ſi enim per rimulam paruam, & vix ſenſibilem, extrahi ſaniem interius contentam quandoq. obſeruatum eſt, quanto magis, & ad interiora ſua grauitate deſcendere dicendum erit? Narrat idem author huiuſmodi hiſtoriam ibidem. Curabam quaſi me nolente Bononiæ quendam Martinum Boletarum nuntium, qui fuerat enſe non multum ſubtiliter incidente vulneratus in capite, in cuius craneo erat fractura ferè capillaris, maior tamen & penetrans intra ſine pãniculi læſiõne circa decimum diem vidi accidentia ſeparationem pãniculi monſtrantia, ſtatim ego uolui os incidere, & figuram ampliare, ſed ille quidem nunquam fuit conſentiens, tamen ego procedebam in cura cum attrahentibus, & ſemper per rimulam illam exibat notabilis ſaniei quantitas, dum ei imperarem, ut impelleret a pectore ad caput aerem, & ita ſufflando notabilis ſaniei quantitas exibat, tamen ſemper habuit febres, & rigores, & inquietudines ferè vſq. ad quinquaginta dies, tandem natura ſeparauit totum os capitis a dura matre vſq. ad ſuperficiem oſſis ad quantitatem hoſtię magnæ. Euenit quoque aliquando, vt cranei oſſe exterius integro exiſtente, tabula poſtrema diſrumpatur, quæ membranas pungens ita officit, vt mortem inferre poſſit, & in hoc affectu ſecunda lamina a prima hiat, & circa medium membranas comprimens nocumenta grauia efficit; dum exteriorem laminam incolumen conſpicati, internam magis integram arbitramur lãguenti paulo poſt dies ſuos claudente; cuius affectionibus Gal. lib. de diff. morb. & lib. 2. de morb. cauſ. in fine, & Paul. lib. 6. ca. 90. meminere. Nec reticendum cenſemus imperitorũ chirurgorum quorũdam commune erratum, qui hiberno tempore vt ambientis frigiditatem vulneribus aduerſantem arceant non ſolum thalamos maxime calefaciunt, ſed multis linteis, faſcijſq. laborantiũ capita obuoluunt, imò vidimus, qui ignitas teſtas capiti ſuperpendẽtes in medicatione adhibeant, vnde ex leuiſſimis vulneribus capitis mortẽ ſubſequi quandoq. uidemus, ſi quidem acies frigidi vicinia euitanda,

ſed

ſed moderatè id faciendum dicente Hip. lib.de officina Medici, quod niſi faſciç,& panni tenues, ac leues inijciantur,calor in parte, & inflãmatio mouebitur,& lib.de fract. cum inflammationem timet, cauet à multitudine faſciarum, & linteorũ; Influxus quoq. quædam loca ita auerſantur,& inimicè ſuperaſpiciunt,vt ex leuiſſimis vulneribus laborantes interire cõtingat,quod ſuperioribus annis in Vrbe noſtra obſeruarunt Medici omnes,in qua,qui vis in capite leuiter percuſſus moriebatur,quamuis ijſdem auxilijs ijdem Medici vterentur, quibus antea, & poſt longè maiora, ne dum conſimilia vulnera curauerant, & nunc ſanant.Quod pariter Aluarus Honnius in ſuis annotationibus in lib.j. Arcei Chirurgiæ Antuerpię accidiſse anno 1574. ſcribit,inquiẽs quãplurimos citra Caluariæ læſionem ex leuiſſimis ictibus perijſſe. Mirãdum ſanè Iuriſtas tranſacto 46. die in capitis vulnere nullum amplius ſubeſse periculum ſtatuiſse, ſicq. poſt dictũ tempus neci tradi contigerit ægrotantem,id nequaꝗ̃ in vulnus rejciendũ eſse decernunt;cum tñ vſq. ad centeſimum periculo non vacare Authores ſint Rogerius, Guido,& Iacobus de Carpo. Quinimò nec poſt centeſimũ periculo vacare obſeruauimus Nos.Iudæus quidã quadragenarius Moſes de Fõtanella appellatus quadrato corpore donatus, dũ æſtiuo tpe poſt cęnam ab inimico inſequẽte fugã arriperet, vulnus ab eo in capite cęſim inflictũ accepit,rotundũ profectò,ac ſi circino quis muſculoſam carnẽ à coronali ſutura in lãbdoidem ablatam demetiretur,pericraneo vndiq. niſi propè ſagittalẽ commiſsuram illæſo manente, quia ibidem tm̃ lupini inſtar cũ quadam primæ laminæ ſuperficietenus abraſione deficiebat; Huic tùnc tpis neq. grauia, neq. mitia ſymptomata acceſsere imò quã proſpere, tũ circa vlcus, tũ circa corpus vniuerſum (erat enim ſemper febris expers)oĩa ex voto proſequebantur,verumtñ hæc dũ ita eſsent, maximã quandã ob animi excandeſcentiam,quarta in eunte die febre inalterato vulnere duodecim horarũ ſpatio cũ triſti cruris oppoſiti ſenſatione correptus fuit,ſed ad vigeſimam ſubſequẽtis diei horã bene ſe habuit,nocte aduentante derepente,eodẽ cruris,& frõtis dolore, oſse florido apparente cum tumore,tum capitis totius ędematoſo,atq. vulneris mala intemperie iam contracta iterũ tot horis, quod elapſa die incaluit,atq. ſedata febre, tumore, & vulneris intẽperie non exceptis cũcta fuerũt penitus remota,ſed ordine prædicto deinceps reuerſa ẽt P.ſympt.acceſsere,& eo deuenit res, quod abſq. oſſis detrimẽto cũ febre,& accidẽtibus intermittẽtibus vulnus 20.die malè oluit, verũ 27. die nondũ expleta vlcus in priſtinũ fuit redactũ, nec non ẽt tumor ille fuit exolutus,atque trigeſima præter inſtitutum,febre aſsueta,& ſymptomatibus ſoboles cutis in qua capilli efflореſcebãt gradatim emer-

ſit vlcuſq. poſt hac in melius ſemper tum cicatrizando, tum monſtruo sè capillizando vſq. ad os ipſum proceſſit, at febris in deterius degenerauit, quam ſæuiora ſymp. comitabantur, nã ex intermittẽte continua facta eſt, cũ bilis vomitu, quo ſedato nũquã nauſeatiua ſatietate nõ deſtituebatur vſq. ad 70. diem, quo tẽpore ſquamam ab aere alteratam os amiſit, & ſemper continua febre, atq. extremarum partium frigiditate aurium, atq. narium liuore, cum pectoris in latere dextro dolore ingẽti, & oculis liquefactum referentibus vitrum, vnà cum ſudore vniuerſali, ſic quod omniũ eiuſdẽ temperaturæ hominũ copiã excederet, fuit excruciatus; ſed poſt huiuſmodi oſſis deſquamationẽ excepta febricula quadam omnino à patiente ſpreta, ac neglecta pectoris tamẽ dolore perſeuerante in nihilum penitus prænarrata accidentia redacta fuere atq. 85. die inſtante caro calloſa, in qua capilli non erant, ſolida tamen, & firma vlcus adimpleuit, cuius occaſione Chirurgis, & Medicis à curatione recedẽtibus, is ferè cachexia affectus ad. 125. diem (quia mercator erat) per totam Vrbem die, ac noctè ambulabat. At 126. die ineunte ardenti febre, articulorum dolore, pectoriſq. neruorum opticorum, oculorum frontis, & ſincipitis, cum narium, & aurium liuiditate, abſq. tamen ſanati vlceris iactura ulla correptus fuit, atque 129. die accedente prædicta omnia fuere remiſſa, qua tamen nocte dum placẽtam à leui cena ex ſaccharo, melonumq. ſeminibus cõfectam cõmãdu caret, copioſiſſima ſanies ichoroſa, liuida, fœtida, & corrupta, qua ambiens valdè inficiebatur à collatorio oſſe Medico intuente, in fauces influente, motu ſtatim, & ſenſu à diaphragmate infrà deſtitutus mente conſtando cum ſemel aſcellaſſet vitam cum morte commutauit; ex quo deprehendi facilè poteſt, naturam aliquando pus, noxiamq. materiam ſub craneo latitantem per vias inopinatas extrudere conſueuiſſe ſymptomaticè nonnunquam, aliquando vero criticè, quod binis exẽplis confirmare libet. Anus quædam ſexagenaria ventricoſa, & ad motum inepta, dum Vergiliarum occaſu altiorem incautè ſcamnum aſcẽderet, prolapſis pedibus marmoreum dolium occipite offendit. Hæc quia vehementi ictu contuſa tantum, & non ſauciata fuit, neq. Medicum accerſire, neque victum à conſueto mutare uoluit, trigintaq. dierum ſpatio nullam temeritatis ſuæ pœnam perpeſſa eſt, quibus elapſis, è ueſtigio ipſi totum intumuit caput; & tactu doluit, & febre concluſa correpta fuit, in grauem ſoporem, & altam caliginem, vertiginemq. cecidit, conuulſa aliquando permanſit, & binos riguit menſes, & amara euomuit, oculuſq. alter modo liuidior, modò prominẽtior effectus eſt, tandem è naribus alba lenis, & æqualis ſanies bis ad unciam effluxit, qua niſi oculorum dictis affectibus leuiter infeſtantibus, & nõ ſem

per,

per, in priſtinum ſanitatis ſtatū reuerſa eſt. Ita & Iacobus hebręus percuſſus vulnere tranſuerſali muſculū tēporalem, incidente ſeptima die ſuperuenientibus rigoribus quotidie vſq. ad 45. diem riguit, & quotidie ferè ſemper ſudauit, alternatim rigoribus ſuccedētibus ſudoribus, qui tamen nonnunquam per duos, vel tres dies inordinate ſupprimebantur, rigoribus tamen, & motibus quibuſdam conuulſiuis perſeuerantibus, ulcere ſicco ac labijs depreſſis ſemper exiſtente, prӕter omniū tamē ſpem rigoribus vnaq. ſudoribus ceſſantibus ſanitati fuit reſtitutus, ſenſim natura materiā à capite ad neruoſas partes, ac muſculoſas decūbentē, ac rigores excitantem per ſudores euacuante. Admirantur quandoq. medicinā facientes, vulnerū capitis quorūdā ſanationē cū oſſis inciſione nimiū in longū protrahi, diutiuſq. ac vulneris qualitati conueniat, curationē retardari, quod ex oſſis portiuncula ad intrà latitante prouenire obſeruatum eſt, quӕ niſi amoueatur nunquā ſanatio ex uoto ſuccedet, quod nos non ſemel obſeruauimus, & Carpenſis per hӕc verba teſtatum reliquit. Et quia oſſa ut plurimū ſunt frangibilia & fixura notabili facta in craneo penetrante ad intrà aliqua fruſtā oſſium cadunt ad profundum ſupra pāniculum, & notabilia ſunt, quia ſunt maiora, ideſt cum maiori fractura in ſecunda tabula ideſt in inferiori, vel vt melius dicam in intrinſeca ſuperficie cranei, quam in ſuperiori, & pūgunt, ſiue grauant pāniculos, & Medicus in ſimilibus debet ſerrare craneū lateraliter, & fixuram ampliare, & os illud extrahere; quia aliter non curatur talis diſpoſitio. Et hūc caſum ego habui notabilem in quodā Philippo Donella de Carpo, qui ſteterat per annum cū magno fruſto oſſis ſub oſſe, & vulnus erat notabiliter longum, & conſolidatū totū, niſi quod ad extrema vulneris nunquam potuit cōſolidari, & perfectè claudi, & ibi erant duo parua orificia à quibus reſudauit ſanies ad minus per ſex menſes, & hic fuit curatus à fratre ſuo qui erat ſatis bonus operator, & à patre meo, ſed ſuperueniens ego aperui totum uulnus ſecundum longum, & dilataui in latum, & ſerra amoui partem lateralem cranei, & inueni fruſtum longum, & groſſum ſupra pāniculum, quod extraxi, deinde mundificaui pāniculum, & breui ſanaui eum, & adhuc uiuit in bono ſtatu. Illud mihi quam maximè ſuſpiciendum uidetur, quod in vulneribus capitis ſubſequi quotidie obſeruatur, vniuerſum nēpe corpus aliquando conuelli, aliquando partē tantum lateris vulnerati nonnumquam totum corpus paralyſi, nonnūquā partē affecti lateris tantum detineri, quin etiam affecti lateris partem paralyſi occupari, oppoſiti vero conuelli, & è contra; pręterea oppoſitam partē altera harum affectione occupari lęſi lateris parte ſine offenſa conſimili, ſed penitus illęſa permanente, quod magis admirādū eſt;

& nihilominus multoties in actu practico adnotatum fuit. Et Cardanus in com. 2. aph. lib. 5. ſic ſcribit. memini me vidiſse virum ſtrenuum qui in Monomachia vulnere penetrãte effuſo oculo ſiniſtro cõuulſus, & reſolutus eſt in parte dextra, & ob uirium robur, & Medicorum diligentiam euaſit. De conuulſione partis oppoſitæ Hip. tum lib. de vuln. cap. tum etiam lib. de coacis Prænotionibus, & 3. de fract. & 5. & 7. Epidē. pluries meminit, & in 5. caſum deſcribit famulæ in Omilo duodecim annos natæ, quæ ex capitis vulnere in media æſtate. 14. die mortua eſt, conuulſio vero manum ſiniſtram inuadebat, & ſi vulnus in dextra habebat; de paralyſi oppoſitæ partis nullibi Hipp. quod meminerim verba fecit. Vtriuſque meminit Auic. 1. fen. 3. lib. tract. 4. cap. 14. & cauſam reddit. 2. fen. 3. ca. 2. Nos ex ijs, quæ ſuperius diximus priorum euentuum cauſam facilè reddere poſſumus. Si quidem læſo cerebro ob capitis vulnus ſaltem per conſenſum debilitari illud contingit, ita ut humorum confluxum facile ſuſcipiat, quodq. pro nutrimẽto ipſi ſubminiſtratur in cruditatem, atque excrementum euadat ob ſui imbecillitatem, quod eidem negocium faciens expultrix facultas expellere ſatagit, vnde cerebrum neruorum originem corrugari accidit, quo corrugato, & nerui per corpus diſseminati unà cõtrahuntur, & conuelluntur, quod ſi excrementitia materia huiuſmodi craſsa fuerit, & a cerebro alio tranſmittatur, & neruorum meatus obſtruxerit, ad quos peruenerit ſequetur partis cui inſeruiũt paralyſis, & totius ſi vniuerſalis fuerit obſtructio, & ſpiritus animalis per neruos diſſeminari ſoliti tranſitus interceptus fuerit, quod ſi excrementum ſubtilius fuerit, & magis neruorum ſubſtantiam, quã meatus occupet, ſequetur conuulſio totius vel partis prout totius, vel partis neruorum occuparit ſubſtantiam, ſuborta quoq. in cerebro inflammatione, & etiam noxa cõmunicata ſpinali medullæ eaſdem affectiones ſubſequi poſse nõ eſt ambigendum; At quod oppoſita pars parti vulneratæ hiſce malis tentari contingat parte vulneri è directo reſpondenti illæſa remanente id longè difficilius eſt explicare. Ex Antiquioribus Græcis Quintus Caſſius in problematibus ſuis aſſerit huius effectus cauſam eſſe, quod nerui omnes decuſſatim in ortum ferrantur, neruos ſcilicet à dextera cerebri, & dorſalis medullæ ſede pronatos in ſiniſtram corporis regionem diſtribui, quam pariter admiſiſſe conſtat Aretæum vt ipſius ſcriptis colligimus lib. 1. cap. 6. vbi hæc habet. Proinde mihi & mẽbra dimidia pati videntur in duas partes à morbo deducta. Hæc res nimirum documento eſt, quo dextræ partis facultas, & natura à ſiniſtræ partis natura, & facultate differat, quippè aſſidens cauſa æqualis eſt, & vtriq. communes morbi occaſiones ſiue frigiditas ſit, ſiue cruditas.

Sed

Sed vtraq. haud æquè pati idonea eſt. Natura verò ęquè valens eſt, vbi ſubiecta ſunt æquè valentia, idem autem inæqualibus ineſſe nullo modo poteſt. Igitur ſi infrà caput aliquod principium affectum ſit, qualis medullæ dorſi membrana eſt, quæ nominis eiuſdem ſunt, & contigua dextra in dextris, & in ſiniſtris lęua reſoluuntur. Verum ſi caput primo in dextra patiatur ſiniſtra, ſi in lęua dextra neruorum initia permutata ſunt. Neq. enim dextri nerui in dextras partes ſecundum rectum, vſq. ad extremum progrediuntur, ſed ab initio enati protinus ad oppoſitos tranſeunt, ſe inuicem in figuram huius literæ. X. quam Græci chiaſmon vocant permutantes. Verum pace horum doctiſſimorũ Medicorum dixerim, hæc ratio nullius eſt formitatis, ſiquidem ſectionis anatomicæ beneficio non ita ſe rẽ habere cõpertum eſt, quinimò à dextra parte dextros neruos, & è contra oriri clariſſime cõſtat. Quare ex poſterioribus varij varia imaginati ſunt, quorũ cõmenta ſigillatim referre longum nimis eſſet. Quamobrem quàm probatiorem cenſemus cauſam in medium dumtaxat afferemus. Arbitramur nos, quod pars oppoſita parti vulneratæ oblædatur aliquãdo hac illæſa remanente id eſſe in cauſa, quod per vulnus natura excrementoſum humorẽ excernere ſoleat tum per fluxũ ſanguinis è vulnere manantis per initia, tum etiam per puris excretionem, addita quoq. localiũ medicamentorum ope, quæ per inſenſibilem tranſpirationem excrementi partem quoq. abſumant, ita vt ab excremẽtoſa materia affecta pars minus male affici poſſit; ſecus autem in oppoſita cerebri parte, quæ cum ita expurgari nequeat læſionem partibus eiuſdẽ lateris ſubiectis impartitur, vel conſortij ratione, vel materia ad eas tranſmiſſa, aut decũbente. De ijs itaq. quæ rarò, & adnotatu digna cõtingunt in capitis vulneribus hæc dicta ſint ſatis. De oculorum vulneribus etiam ſcriptas inuenimus admiratione dignas hiſtorias. Gal. enim lib. de ſymp. ca. c. 2. ita ſcribit. Incredibile quidem nec fieri vulgò ſolitum in puero vidimus, qui ſtylo in pupillæ loco fuerat compunctus. Nam cum ſtatim effluxiſſet aqueus humor, tum pupilla ipſa minor eſt reddita, tum tota cornea apparuit rugoſior, cæterum ſanatus poſtea rectè vidit, collecto ſcilicet paulatim eo, qui effluxerat humore, verum hæc rarò ſunt, cœcitates autem huiuſmodi vulneribus plerunque ſuccedunt. Beniuenius lib. toties citato. cap. 74. ſcribit puellam. 4. annos natam dum nodum in panno ſoluere acuto gladio niteretur reſiliens mucro oculum dextrum percuſſit, quare perforata ipſius oculi tunica plurimus ſtatim inde fluxit humor, quare & ſi prorſus viſum amiſerit, ipſum tamen haud multo poſt ritè curata recepit, ſubditq. tantã vim illæ tenellæ ætati ineſſe, vt hunc ipſum oculi humorem in integrum reficere poſſit, quod ſæpè accide-

re ait. At id quoque in adultis aliquando factum fuiſſe comprobat hiſtoria quam Langius epiſtol.7. hiſce verbis deſcribit. Ciuis erat Ambergæ cui nomen Heudegker, hic debita exacturus in quendam pagum peregrè ibat, & dum cultello oblongo rapum ex ægro proximo euulſum excorticaret, & ob itineris lubricitatem pedibus vacillaret pronus cum oculo in cultellum cadens oculum ab inferiori palpebra ad ſupercilium vſque per medium diſſecuit, Chirurgici verò accerſiti, ne putredo intrà craneum ſerperet oculum excidere ſtatuerant, id ciuis citrà mei abſentis conſilium fieri nolebat, veſperi verò cum domum ab ægro, quem in oppido ſulezpach inuiſeram redijſſem, vidi oculum ad oui gallinei magnitudinem intumuiſſe, quare quam primũ ne oculus ob dolorem, & humoris alluuiem phlegmone corriperetur eum vnguento de Alabaſtro illeui, & albumen oui addito caphuræ momento cum oleo, & aqua roſarum diſſolutum, & othonijs exceptum ſupra oculũ applicui, & tandem oculi recens vulnus citrà phlegmonem, & ſuppurationem conſolidaui; ſtatimque præmemorata Gal. hiſtoria recitata ſuum hunc ægrum quemadmodum & Galen. patientem viſum plenè recuperaſſe tradit. Tumoris oculi mirabilem ſanationem habemus à Victorio Trincauelio de cur. par. cap. 6. in hæc verba. Et equidem ego cognoui nobilem quendam adoleſcentem Patritium Venetum, cui dexter oculus adeò prominebat, vt vniuerſam ferè faciem deturparet, id verò contigerat ex ſcirrhoſo tumore, qui erat interna parte, qua adnata membrana alba quam coniunctiuã diximus oculum oſſibus in quibus locatus eſt annectit, qui tamen, tum ætatis ope, tum Medicis auxilijs tandem longo tempore eſt liberatus. Cordis vulnera non ſolum læthalia, ſed prorſus inſanabilia docent omnes tum Antiqui, tum recentiores ſcriptores, quibus experimentum adſtipulatur, nihilominus cor cum vita ſolutionem cõtinui perpeſſum fuiſſe pluries adnotatum Gal. 1. loc. affec. cap. 5. ſcribit eſſe impoſſibile cor apoſtema, abſceſſum vepati poſſe, & Ariſtot. 3. de par. animal. 4. protulit cor ſolum viſcerum, atque omnium partium corporis nullum vitiũ grauè pati, idq. ea ratione quod principio corrupto, nihil ſit, quod cæteris, quæ inde pendeant præbere auxilium poſſit, inditium vt nullum cor affectum patiatur, quod in nulla hoſtia cor ita affectum viſum adhuc eſt. Auic. verò 11. 3. tract. 1. c. 2. ait cor ipſum non tolerare, vt apoſtemetur, Haly abbas. 9. The. cap. 23. tradit hæc. Non eſt poſſibile vt apoſtemetur cor, vt accidat in eo oppilatio in plures eius ventres ſicut poſſibile ſit illud in cerebro, nam mors antecedit illud. Auicẽ. 3. col. cap. 25. inquit. Cor in ſui ſubſtantia non poteſt apoſtema tolerare, eo quod prius deficit infirmus; quod pariter confirmat in comm. 4.

cap.3.lib.de part.ani. Idem atteſtatur Meſues lib.de appropriatis cap. vlt.inquiens. Quidem ſolutionem continuitatis, aut apoſtemationem fieri in corde virtus non patitur, imò ſunt cauſa diſſolutionis, & mortis. Serapio. 2. Breui.cap.27. & 28. & Abynzoar P. Theyſir tract.12. c.1.idem confirmant.Gal.tamen oppoſitum videtur ſentire.5.de locis aff.cap.1. dum ita ſcribit. Etenim Simia cum emaciari in dies videretur, eam tamen neceſſarijs noſtris negotijs impediti ſecare in tempore non potuimus,poſt mortem vero reliquis corporis partibus omnibus illæſis inuentus eſt in ambienti cor tunica tumor præter naturam humorem in ſe continens,quale puſtulæ (Græci Hydatidas vocant) emittere ſolent: Atque in Gallo quoque vidimus aliquando cordis tunicam huiuſmodi ſcirrhoſo tumore affectã, proinde ac ſi plures craſſæ membranæ inuolutę altera alteri fuiſſent; verum in eo nihil humoris continebatur, vnde veriſimili coniectura elicitur, homines etiam ſimilibus poſſe affectibus moleſtari. Inflammato autem manifeſto corde gladiatores vidimus,haud aliter quam, qui cardiaca ſyncopa perierint obijſſe. Igitur ſi ad ventrem cordis vulnus aliquando penetrauerit protinus magno cum ſanguinis fluore hominem mori neceſſe eſt, idq. præcipuè ſi ſiniſtræ partis venter fuerit vulneratus, ſi vero non ad ventrem vſque pertingat, ſed in cordis ſubſtantia conſiſtat vulnus, ex ijs affectis aliquis non ſolum ea die qua vulnerati fuerunt,ſed ſequenti quoq. nocte viuere potuerunt, qui inflammationis ratione extincti ſunt. Et 1.lib.de Hipp.& Pla.placitis cap.5. & 7. de adminiſtr. Anat.c. 12.& 13.hiſtoriam ſcribit Marylli Mimographi pueri,cui cor denudatum fuit, corrupto cordis inuoluero, & ſphacellato oſſe Thoracis, & tamen ſanitati reſtitutus eſt,quin etiam.2.de Hipp.& Plat. placitis ita ſcripſit. Etenim ſi nudaueris cor, contuderiſq. ipſum, atq. depreſſeris nec voce,nec ſpiratione, vel vlla prorſus voluntaria actione impediri animal cernes; quod ſi minimè perforaueris thoracis cauitatem licebit tibi eam vniuerſam, ac ſimul cor ipſum eximere illæſis voluntarijs actionibus, id quod in nonnullis ſacrificijs contingit, in quibus animantia cernuntur corde in aris impoſito,non reſpirare tantum,aut clamare fortiter, ſed etiam fugere quouſq. profuſione ſanguinis commoriantur. Ex recentioribus Beniuenius cap.81. ſcribit in Ludouici Nicolini cadauere diſsecto in ſiniſtro cordis vẽtriculo obduratum callum inueniſſe,qui nucis magnitudinem æquaret,quem aduerſæ hominis valetudinis cauſam fuiſſe arbitratus eſt, & cap.89. tradit in inciſo Iacobi cuiuſdam furis inſignis cadauere abſceſſum in ſiniſtro cordis ventre pituita redundantem adinueniſſe. Iacobus Hollerius, ſeu Duretus in ſcholio cap.27.tradit Archidiacono cuidam palpitatione cor-

dis interempto corpore diſſecto abſceſſum in cordis ſubſtantia inuentum, & in muliere altera multos abſceſſus cum calculis in corde repertos, quæ quatuor menſium ſpatio vrinæ cruciatibus laborauerat. Thomas à Vega in ſuis com. in 4. lib. loc. aff. ſcribit inuentam fuiſſe ceruam infixam gerentem cordi antiquam ex venatione ſagittam; Cardanus in com. aph. 18. 6. lib. teſtatur ſe uidiſſe in Antonio Oligiate ablatã partem pericardij, qui tamen ſanatus fuit; & ſuſpiria alta ducebat, nec multis annis ſuperuixit. Fernelius. ca. vlt. 5. lib. de par. morb. & ſympt. tradit in quodam qui ſenſim contabeſcens, & liqueſcens de medio ſublatus tandem eſt; tria vlcera in corde reperiſſe non parum caua, & ſordida multo iam antea tempore cõtracta. Nicolaus Maſſa in ſua anatome ſe experimento cognouiſſe atteſtatur cor poſſe pati apoſtema, & vlcus. Realdus Columbus lib. de ijs, quæ raro in anatome contingunt, qui eſt 15. de re anatomica ſcribit ſe vidiſſe in corde vlcera, & tumores duros præter naturam, præſertim in ſiniſtro cordis ventriculo, ſeq. diſcipulũ in Academia Romana mortuũ ſecuiſſe, Alexãdro Traiano Petronio Medico p̃ſente, in quo ĩuenit Pericardiũ deeſse, indeq. dũ viueret in ſyncopim incidebat, ſubindeq. mortuo cõſimilis cõſpiciebatur, quo genere morbi exanimatus eſt. Ad hæc ſubdit. Innotuit mihi ex anatome abſceſsus cor undiq. circumplectens, & cor illius fermè putreſcens, quam rẽ Excellens Medicus Marcus Appoggius ab Oximo magna admiratione intuebatur. In Cardinali Gambara Brixiano tumorẽ prædurum, & ad oui magnitudinẽ in ſiniſtro cordis ventricuculo Romæ vidi, vbi illum in affinium gratiam diſsecarem. Victorius Trincau. de curand. par. aff. li. 6. c. 11. ſcribit. Memini me Venetijs dum cadauer cuiuſdam ſecaretur, quod fuerat hominis, qui ex diuturno morbo tandem in quodam hoſpitali mortuus eſt, inuenimus paruum ſub altera cordis auricula vlcus, quod videbatur antiquum aliquantulum profundum, purulentum, & ſordidum, quodcunq. autem fuerit vlcus illud ſiue ex aliqua vomica fuerit, ſiue ex eroſione, ſiue ex putredine, videtur rationi conſonum, quod ſi hæc pertulerit diù, poſſit etiã ſcirrhũ aliquãdiù ferre. Matthias à Cornace in hiſtoria geſtationis in vtero fętus mortui cor ipſum putredinem, & apoſtemata perferre aliquandiù poſse diſputans hæc tradit. Adducam teſtimonium magni viri, ac Excellentis Anatomici Medici, ac Philoſophi inſignis Doctoris Nicolai Maſsæ Veneti pręceptoris olim mei colendi, qui in anatomia ſua in c. de corde ait ſe ſecaſse mercatorem quendam Venetiis ex vulnere capitis mortuum, in cuius corde cum obiter Thoracis partes perſcrutaretur reperijt præter omniũ opinionem vlcus, ſeu apoſtema in ipſa auricula, & ſubſtãtia cordis, magnitudine medij oui Gallinacei, cuius rei

multos

multos egregios viros teſtes nominatim citat. Addit Matthias ſtatim aliā hiſtoriam hanc. Lucas Alantſea Bibliopola Viennenſis cum ſubito ex ſyncopi anno Domini 1522.13. die Decēbris hora 10. obijſset, ex voluntate & inſtinctu familiæ, & amicorum pie defuncti apertum eſt eius pectus præſentibus doctoribus Ioanne Heunmam, Ioanne Enzianer, Martino Stampriſo, Vvilhelmo Pilinger, Georgio Tāſteter, Simone Lacz, Lheopoldo Iordan, Ioanne Gaſtgeb, Vdalrico Fabri, Ioanne Hain, Chirurgis magiſtro Vvolfango, & magiſtro Georgio in hac ſectione inuēta eſt pluſquam media pars cordis ſanioſa, & putredine abſumpta in hūc modū, quæ certè putrefactio in exiguo tēpore, tā validū membrum conſumere adeò non potuit, ſed neceſſum eſt diuturnā perſtitiſſe, priuſquam tam nobile membrum fortiſſimis, & duriſſimis villis conſtans adeò euinceretur. Hic enim multis ſuis Familiaribus id aſſerētibus eo anno, quo obijt multa, & crebra paſſus eſt animi deliquia. Habet Beniuenius cap. 35. Quod mulier Clara nomine cordis dolore interdum uexabatur, cuius corpore mortuæ diſſecto fruſtulum nigrioris carnis in ſiniſtro cordis ventriculo ſupra arteriam repertum eſt tuberculum quod meſpili formam haberet efficientem, & c. 42. tradit, quod inciſo abſceſſu, qui ſupra ſeptimā vertebram innatum lōgo temporis interuallo ſinum fecerat, intimamq. membranam ſua ſanie prorſus eroſerat, minima ipſius cordis pars oculis cernētium patefacta eſt, verum homine ſumma diligentia curato in priſtinam redactus eſt ſanitatem & c. 65. Cordis ictum memorat quendam cultello ex quo plurimo ſanguine effluente, pallenti facie, ſudore frigido manante toto corpore pulſus defectione mortem in proximo eſse exiſtimabatur, ſanatus tamen fuit, ex quo vulnus, vel cordis tunicam tantū, vel leuem admodum vulnus cordi inflictum cenſendum eſt. Pulmonum, & Iecoris tumores ſtromata appellatos ſe vidiſſe teſtatur Columbus loco ſuperius adducto, & Cornelius Gemma lib. 1. Coſmoc. cap. 6. tradit. Vidi quibus pulmonum fibræ, inteſtinorumque tenuium, & renum & vteri portiones ſatis effatu dignę tum per abſceſsus, tum per vulnera ſunt ablatæ, & tamen viuunt, vnamq. in rebus deſperatiſſimis diuinæ bonitatis, & fortitudinis gloriam profitentur, quamuis ex ſe inſanabilia tamen & ipſa quandoque mirè curantur. Vulnera in ſepti tranſuerſi carnoſa parte penetrantia ſanata aliquando teſtis eſt Gal. 5. lib. Meth. cap. 9. cum tamen diaphragma ita nobiliſſima ſit pars, vt eam antiqui Gręci φρένας, ideſt mentē appellauerint, quia eo inflāmatione affecto mens lædatur teſte Gal. 5. loc. aff. cap. 4. in hoc tamen Fernelius lib. 5. ca. 11. morb. par. tumores deprehendiſse ſcribit illius radici infixos, eoſque duros, qui ſenſim laborantem tabe conſumpſerunt citrà ullam delirij

ſpetiem

ſpetiem. Nicolus ſe.7.ſum.2.tract.4.c.90.ſcribit. Et Ego vidi quendã acuto cultello vulneratũ ex anteriori parte ſtomachi, & fixus eſt cultellus in oſſibus dorſi, quare ſic firmiter eis adhęrebat, quod non ſentiebatur motus eius per cõuenientem quaſſationem cultelli: iudicauerunt Medici ipſum moriturum, ſi uiolenter extraheretur, tandem ab amicis rogati ingeniati ſunt in extractione eius, & eo extracto curauerunt vulnus, & ſanatus eſt æger. Albucaſis ſcribit lib.2.c.96. extraxi ſagittam viro, quæ cecidit in ventre eius, & cogitaui quod moriretur ex ea, poſtquàm autẽ prӕterierunt ei triginta dies, & non mutatum eſt aliquid ex diſpoſitionibus eius, ſecaui ſuper ſagittam, & ingeniaui ſuper eam, & extraxi eam, & non accidit ei accidens malum. Et vidi mulierem cui cecidit ſagitta in ventre ſuo & conſolidatum eſt vulnus ſuper eam, & remanſit ſagitta intrà ipſam, & non mutata eſt in diſpoſitionibus, & non inuenit mulier ex ea nocumentum ex operationibus ſuis naturalibus. Mathias à Cornace loco ſuperius citato ita ſcribit. Ante annos decẽ & octo in Bohemia ruſticus quidam in uenatione ictus eſt venabulo lato in ſtomacho ſub καρδίᾳ, ſeu eius orificio; Vulnus hoc lethale, & amplum nulla arte, vel conſilio ſolidari potuit; paulatim verò labia vulneris tractu temporis occalluere, ita quod vulneratus ſuperuixerit per annos complures. Hic vero tandem ſecundum artem inſtrumentum quoddam vulneri applicauit, interdum drappis & panniculis lineis hiatum vulneris infarſit, & obturauit ita affabrè ut cum vellet ſtomachum per ſuperna elueret, & cibos, potusq. ingurgitatos ex ſtomacho per vulnus emitteret, quando liberet; Huius rei teſtis abundatiſſimus eſſe poteſt vel ſola Cæſarea Maeſtas, quæ vt ex illius ore audiui vulnus hoc inſpexit. Hepatis nõ ſolum profundum vulnus in fibris eius factum, ſed etiam fibram abſciſſam fuiſſe aliquando ſanatum, Galen. teſtatur ex ſententia Auth. libr. inſcripti de vulneribus pernicioſis, ſiue Hippoc. fuerit, ſiue quis alius traditur, quod pariter affirmat Auicenn.4.fen.4.cap.2.item.7.4. tract. cap.59. Et Franciſcus Arcæus libr. citato duos ſe curaſſe gloriatur alterum Iecore, alterum ſplene rupto. Cornelius Gemma loco ſupra citato tradit. Hiſpano Iuueni magna hepatis portiuncula per Ilij dextri vulnus exudans, certum ex dicto Hip. mortis inditium portendebat, prӕter tamen ſpem omnem poſt aliquot menſes decoctis vulnerarijs, ac manuali induſtria ſaluus euaſit. Lienem non modo ſcirrho laborantem ſe uidiſſe teſtatur Columbus loco iam adducto, ſed extra cartilagine obductũ quod ſumma cum voluptate vidit Excellens Stephanus Coraſius. Inteſtinis quoque perforatis ſuperuixiſſe homines non vulgatum eſt. Habet Auicen. fen. 6. tract.1. lib.3.cap.1. & iam dixerunt quidam quod

per

perforata ſunt quædam inteſtina inferiora, deinde perforata ſunt Almirach, & venter propter apoſtema accidens in eis in directo foraminis, & communicans illi putrefactioni, & nocumento, & perforatus eſt etiam illic, & egrediebatur ſtercus ex eo, & vixit homo: Hoc idem affirmat Raſis 13. cont. ex recentioribus Chriſtophorus de Barzizijs. cap. de fluxu inteſtinali ita ſcribit, vidi mulierem quandam nomine Antoniã, quæ fuit venenata in Prato Vallis, & ex veneno aſſumpto perforata illi fuerunt inteſtina, vnde fœces inde exeuntes tandem myrrach corrupto, & aperto exitum ſibi parauerunt, & taliter affecta per plures annos vixit: Ioann. Matthæus de Grado cap. de fluxu uentris idem confirmans inquit. Ego vidi in Papia vnum doctum Medicum magiſtrum Santinum de Filbertis, qui habebat inteſtinum perforatũ & myrach cum emiſſione fœcum per vlcus, tamen vixit viginti annis poſt: Io. Baptiſta Theodoſius in compilatione com. Nicoli in Aphoriſmos in com. aph. citati ſuperius ſic ſcribit. Et Ego habui quõdam Marinum Mirandulanum de anno. 1520. qui ex caſu magno incurrit rupturam ſyphac ſupra inguina, & locus eſt apoſtematus, & cum apoſtema veniſſet ad exituram, quidam Chirugicus, nõ credens ibi adeſſe rupturam myrach ſagitella locum aperuit, & non multo poſt cœpit fœx liquida exire, & curatum eſt apoſtema, & reſtauit vlcus à quo fœx, & ventoſitas exit, in quo candela parua ferè ingreditur tota ſine dolore & ipſe de cætero eſt in bona diſpoſitione, & annus eſt iam tranſactus nec vlcus potuit conſolidari: Valeriola lib. 4. obſer. obſ. 9. ſic ſcriptum reliquit. Iuuenis Taraconenſis quidam dum æneum tormentum manuarium globulo plumbeo farctum, & puluere tormentario plenũ male cautus adornat, clauiculaſq. eiectorias concinnat, imprudenter ad pectus conuerſo telo, diſſultantibus clauiculis ictum excepit mirificũ adacto, atq. igniuomo impetu intruſo globulo in uiſcerã, tribus ſub vẽtriculo digitis paucis poſt diebus emiſſo per anum globulo nulla noxa in inteſtinis relicta, aut vllo viſcere, perfectè agglutinato vulnere ſanatus eſt. Alexander Benedictus lib. 21. mor. cur. c. 36. hæc litteris mandauit. Quibus inteſtina exulceratione perforantur, nunquam ferè cicatricem contrahunt, nam ſtercore naturales vires opprimuntur, exẽplo altero tamen cõſtat, quendam ex ea miſeria diu vixiſſe, acciderat enim ut perforatis inteſtinis circa vmbilicum orto quodam apoſtemate venter foramento quodam patefieret peruijs igitur foraminibus, excrementis ſingulis diebus venter exonerabatur, hæc enim ratò eueniunt mortalibus. Franciſcus Arcæus lib. citato. cap. 4. habet ex ijs quibus craſſiora inteſtina læſa eſſe contigit. 3. curauimus inteſtino coilon dicto, ſauciatos quartum verò longaone inteſtino rupto ex illis vntribus.

tribus in locis Colon ruptum erat omnes tamen diuina ope ante uigeſimum diem ſunt reſtituti. Verum quis dicet craſſorum inteſtinorum vulnera quandoq. ſanari,ſecus autem tenuium,ſed nec horum deſunt exempla.Siquidem Albucaſis c.87.ita ſcriptum reliquit.Ego vidi qui fuit vulneratus in ventre ſuo cum percuſſione lanceæ, & erat vulnus a dextra ſtomachi,& antiquatũ eſt vulnus,& facta eſt fiſtula, & exiuit ex eo egeſtio & ventoſitas,quæ tamen conſolidata eſt,& ſanata.Fernelius lib.6.de partium morbis,& ſympt.cap.14.in hunc modum ſcribit. Neq. præter inſtitutum ſit eum uirum producere, cui ex accepto uentris vulnere præciſum tenuè inteſtinum prodit, a quo alui excrementum nondum ſolidum, aut cohærens continenter emanat iam annos quindecim ea uia intercepta, quæ in anum ducebat. Habet Aretæus lib.1.cap.9.Nempè cuidam ego aliquando abſceſſum laxioris inteſtini dextra in parte propè iecur diſſecui,multumq. inde puris effuſum eſt, multum quoq. per renes,& ueſicam ad plures dies emanauit, vnde & ſanitatem homo adeptus eſt. Eſt Gal.locus animaduerſione dignus ex quo vlcera colon inteſtini vocati ſemper ſanari colligi poſſe videtur. 6.de loc.aff.c.5.vbi habet. Nonnullis Panus in extrema iliũ parte excitatur veluti viris in eadem parte nonnunquàm oriri ſolet, qui vbi ſuppuratus aliquãdo fuerit ſecari debet; Vidimus itaq. ipſum & ĩ hac parte,& in colo inteſtino ſuppuratum,atq. diſſectum interdum ignoranttibus Medicis,inexpertis quod inciderent, interdum verò intelligentibus quoque, atq. ab huiuſmodi tumore ſuppurato in colo nemo non facilè euaſit, vteri verò ſectiones maiori cum difficultate ſanantur.Cenſui ego aliquando in hac Lacunæ verſione,& Copi etiam litera Venetijs impreſſis apud Iuntas anno 1550. vocem gæcam Κῶλον colon inteſtinum interpretatum potius membrum vertendum eſſe,vt legitur in traductione Copi Lugduni impreſſa apud Ioannem Frellunium,cum enim eadem vox in textu Græco numero plurali Καὶ Κῶλα legatur,utiq. colo inteſtino quod unicum eſſe conſtat, & ſingulare in corpore aptari minimè poterit,& ideò rectius vertendum membra, legentes cum Lugdunenſi verſione ita. Nonnullis Panus in extrema Ilium parte excitatur veluti viris quoq. eodem in loco nonnunquam oriri ſolet, qui ubi ſuppuratus aliquando fuerit ſecari debet, atq. hãc partem ſiue membrum ſuppuratũ,diſſectumq. vidimus interdũ ignorantibus Medicis inexpertis quod inciderunt, interdum verò intelligentibus quoque, atq. omnia membra ita ſuppurata facile curantur, vteri verò ſectiones maiori cum difficultate agglutinantur. Hæc certè verſio videtur magis textui græco quadrare, verum ſi ſeriem dictorũ Gal. ſpectemus, in quibus tumoris ſuppurati in Ilijs tum mulieribus, tum

tum viris meminit, ex quo, & ſuppurari colon inteſtinum & vterum contingat, & ſecari, profectò, non membrum ſed colon vertendum eſſe dicemus, & vt abſurditatem à Gal. dictis tollamus ipſum non abſolutè voluiſſe colon inteſtini ſolutam vnitatem ſemper ſanari, ſed conferendo ſolutioni vteri, decreuiſſe faciliorem illius, quam huius ſanationem eſſe. ex dolore inteſtinali prȩſertim Ileo vocato apoſtemari, & corrumpi inteſtina teſtis eſt Aretæus lib. 2. c. 6. inquiens, multi quidem vi torminum repente intereunt, alijs inteſtinum ſuppurat, deinde nigricans tunc, & putrefactum excidit, atque ita deficiunt; ex eiſdem doloribus inteſtina ſcindi bis obſeruatum à Beniuenio legimus ca. 76. ait namq. corpulenta quædam mulier cum modo ſupra modo infrà vmbilicum intolerabili premeretur dolore, nec vllus hinc inde ſpiritus erumperet, adeò agitata eſt, vt ſciſſo tandem inteſtino vitam finierit; quod niſi inciſa mortua pluribus innotuiſſet, neſcio an citra mendacij ſuſpitionem à me ſcribi potuiſſet; ſed & ruſticum nouimus, qui cum poſt longiores tortiones, & ventris diuturnas inflammationes diem obijſſet, & mortui incideretur corpus, longior in inteſtino fixura inuenta eſt, ex qua etiam recentes vuas, quas paulò ante comederat prorupiſſe conſpeximus. Meminit quoque cap. 95. Iuliani cuiuſdam, qui cum dyſenteria laboraſſet per 40. dies, eroſis, & conſumptis villis, quibus vis ipſa retinendi fulcitur, fœces retinere pro libito voluntatis non poterat, ſed vbicunque deijciendi cupiditas hominem vrgeret, ibidem excrementa deponeret, licetque vlcere ſanatus fuerit, nihilominus ab hoc alio malo nunquam curari potuit. & cap. 96. Alterius Aretini verba facit, qui ex dyſentericis torminibus in vlcus inteſtinum incidit & ita per triennium, ſuperuixit male affectus. Aretæus lib. 2. cap. 6. docet colon ſuppuratum ſanari, & huius cauſam aſſignat effectus carnoſam inteſtini craſſitudinem. Veſicæ ſolutam vnitatem lethalem eſſe omnibus receptum eſt nihilominus vulnera, & vlcera illius aliquando ſanata legimus. Namq. teſtatur Cardanus in com. aph. 18. 6. lib. Cæſarem Barbauaram veſicam diù perforatã ex vlcere habuiſſe vitam tamen per aliquot annos duxiſſe. Et Antonius Beniuenius c. 78. hæc ſcribit. Nicolaus ruſticus calculo vexabatur, figura, vt poſtea conſpeximus longiore, hic cũ ab ima parte acutior, & aſperior eſſet veſicam ipſam incidit, tũ & teſticulorũ tunica perfracta poſt multos ac penè intolerabiles dolores tandem in conſpectũ venit, quo haud magna poſtmodum difficultate deducto cum multi hominem moriturum, & quidem rectè iudicarent, neq; enim veſica cùm inciſa fuerit, præſertim inferiori parte cohæret, ille tamẽ præter omnium opinionẽ conualuit, hoc ſolum ex tanto malo homine incõmodo relicto, quod inde ſemper quoad vixit

vrinam

vrinã reddidit. Habemus etiã hiſtoriã talẽ à Valaſco in ſuo Philonio. c. de veſicæ lapide. Ego vidi mulierẽ ferè quinquaginta annorum, quæ vrinã retinere nõ poterat, imò ſicut continuè vrina ad veſicã per poros vritides delegatur, ita etiam per collum eius exterius emittebatur, & hoc accidit quia vnus indoctus chirurgicus abſtraxerat ſibi duo lapides. Ex quo Ariſtotilem vera memoriæ tradidiſſe dicẽdum dum lib. 3. de hiſt. animal. c. 15. hæc ſcribit. Nec veſica coire poteſt præciſa, niſi ad ipſum exordiũ ſuę ceruicis, quamquam non ignoro ita quandoq. contigiſſe, vt vulnerata veſica ſolideſceret. Vteri vulnera & vlcera difficilia eſſe curatu Gal. 6. de loc. aff. c. 5. docuit, quinimò vt plurimũ incurabilia eſſe quotidiana experiẽtia docet, ne dicã cũ Abynzoare lib. 2. tract. 5. c. 3. prorſus eſſe incurabilia; Lethalia itaq. eſſe, ſed non prorſus inſanabilia dicamus Celſi aut. lib. 5. c. 26. Vnde mirandum Paulum lib. 3. ca. 72. & Aetium. 5. 16. c. 76 ſcribentes prolapſum vterum, atq. putredine correptum auferri nullius periculi metu ipſumq. vniuerſim vterum putrefactum, ablatumq. muliere tamen ſuperuiuente aliquando fuiſſe affirmant. Quod etiam teſtatur Abynzoar li. 2. Theyſir trac. 6. cap. 4. per hęc verba, Et recordati ſunt quidã Medici, quod aliquando putrefiunt ligamenta matricis omnia, & exit matrix omnino, & permanet mulier abſq. matrice, & viuit ſine diminutione aliqua ſuarũ operationũ, & dixit mihi quidã amicus meus de quo & de eius veritate multum confido, quòd vidit mulierẽ, cui omnino matrix exierat, & remanſit viua faciendo omnes ſuas operationes naturales integrè, & perfectè, & ſic eſſe debet abſque dubio cum non ſit membrum principale, nec aliquibus membris aliquas præſtet utilitates, nec præſtet aliquod iuuamentum in conſeruando vitam, nec inuentũ fuit ad illud. Inter recentiores Gatinaria in ſua prac. c. de exitu matr. tradit. Et Ego vidi mulierem habentem matricem inter coxas pendentem, & putrefactam, cui abſciſa fuit & adhuc illa per plures annos vixit. Sic Alſaharauius lib. prac. tract. 20. cap. 7. exitus matricis curam tradens inquit. Et curatur cum hoc uſq. ad perfectionem ſanationis, ſi uero hæc non ſufficiũt, oportet auferi cum manuali operatione. Quod etiã Bibikil in ſuo paruo cont. ca. 44. & 49. faciendum docet, inquit enim: Noli timere ſi matrix egreſſa fuerit, incidere ex ea quod putrefactum eſt, quia abſtracta fuit, & abſciſſa tota, pòſtquam corrupta fuerat, & ſuperuixit mulier. Syluius inter poſteriores doctiſſimus in libello de mẽſibus mulierum. cap. de exitu matricis ſcriptum reliquit. Quando uteri corpus putre iudicaris, excidendum eſt audenter cum ſuperuixerit mulier, cui probè totus putris exciſus fuerat; Nicolaus Rocheus in lib. de cur. mul. morbis cap. 7. ſcribit, ſi igitur prolapſa pars diuturnitate

tate temporis propter incuriam putruerit, ob aſſiduæq. vrinæ irrigationem, & ſordem inhærentē exulcerata fuerit, amputādum, aut vrendum, quod inutile fuerit nullius metu periculi erit. Hæc licet tot virorum vnanimi conſenſu prolata ſint, nihilominus nō prorſus tutum cenſuerim vterum ſecare totum putreſcentem, quando aliter curationem perfici poſſe crediderimus; cum membrum nobiliſſimum ſit vterus, neruiſque medijs cum cerebro, arterijs cum corde, venis cum hepate, mirum atq. extimeſcendum habeat cōſortium, quę principes ſunt partes corporis noſtri, & ob id fortè Hippoc. & Gal. aph. 47. 5. par. de vtero ſuppurato & extrà vuluam exeunte locuti, vt ipſe Gal. in com. teſtatur, nulla de ipſius amputatione verbum fecere. Crediderim ego multo minus malè affici mulieres, ex totali vteri ablatione, quam ex particulari vlcere vulnereve notabili, cui putredo ſit annexa, atque in conſenſum prædicta nobiliora membra trahere ob id poſſit. Exemplo id nos dignoſcere poſſumus ſuum, atq. canum, quæ quotidie extracto vtero dum prægnantes ſunt, & etiam abſque eo ꝙ in vtero gerant ab imperitiſſimis fabris ferrarijs caſtrari tuto conſpicimus: Quot & in Camelis fœminis olim fieri conſueuiſſe teſtis eſt Ariſt. 9. de hiſt. animal. cap. 50. Quod antiquitus quoq. in mulieribus factum fuiſſe author eſt Suidas ἐν τὸ μετὰ τὸν. A. per hæc uerba Ξάνθος Κανδαύλȣ λύδος ἐκ σάρδεων ἱςορικὸς γεγονὼς ἐπὶ ἁλώσεως σάρδεων λυδιακὰ βίβλια Δ ἐν δὲ τῷ Β. τȣ́των ἱςορεῖ ὡς πρῶτος Γύγης ὁ λύδων βασιλεὺς γυναῖκας εὐνȣ́χισεν ὅπως αὐταῖς χρῷ ἀεὶ νέαις ȣ̉́σαις. Ex quibus verbis patet apud Lydos authore Gyge eorū Rege morē fuiſſe caſtrandi puellas, vt diutius flos pulchritudinis inculpatus permaneret. At Xanthus 2. rerum Lydarum id nō à Gyge, ſed ab Andramyte Lydorum Rege primum factum, ſcilicet mulieres Eunuchas effeciſſe, ijſque loco virorum eunuchorum vſum fuiſse, quod & teſtatur Athenæus lib. 12. Dipnoſoph. c. 12. Hoc antiquitus factum apud nullum alium ſcriptorem legere vnquam potui, quamuis diligentiſſimè perquiſierim. Non caret admiratione, quod Galen. ſex. lib. aphor. 19. tradit nempe ſe vidiſſe venas in magnis vlceribus regeneratas, quod & 14. meth. confirmat; Hoc enim neminem, alium affirmantem hactenus legere licuit. Nec illud prætermittendum cenſeo, quod aliquando factum certò ſcimus. D. Franciſci Facini famulus intumeſcentibus hæmorrhoidalibus venis maximè dolebat, cum nunquam aliàs tale morbi genus paſſus fuiſſet, Barbitonſoris imperitiſſimi operam implorat, qui inſpecto dolenti loco carneas excreſcentias eſſe intumeſcentes venas ratus, vulgò criſtas vocant, quæ ex præpoſtera venere, aut lue gallica euenire ſolent, eas radicitus amputauit, ac cadenti ferro inuſſit non ſine graui patientis periculo, qui ſanatus nūquam in

poſterum

poſterũ dolorẽ hæmorrhoidalem perſenſit. Aneuriſma tumor dictus, qui fit ex dilatata arteria extrameante ſanguine multiplici de cauſa ſuſpiciendus eſt, primum quia diſſectus ſtatim hominem eo detentum exanimari ex ſpirituoſi ſanguinis fluxu contingit, ſecundo quod mirũ ſit ſanguinem iam extrà arteriam egreſſum non corrumpi; Hinc Fernelius lib. 7. de corp. externis aff. c. 3. hæc ſcribere conatus eſt. Credi uix poteſt quod nonnulli comminiſcuntur in Aneuriſmate ruptam, apertamq. eſſe uenam, aut arteriam, ſi enim ſanguis è uena aut arteria proſiliens non amplius illis contineretur mox corruptus putreſceret, tumorq. fieret generis diuerſi, quod tamẽ ſanguis extrà arteriam in hoc tumore profluat ſenſibus ipſis palam fit, ſi enim comprimatur tumor, quæ intus eſt materia promptè ſubterfugit, & rarò cadit ad intra arteriæ uas, quod uerò non putreſcat ratio eſt, quod ab arteriæ calore foueatur ſanguis ipſe, ſi verò aliquando quod tamen retrò fit huiuſmodi ſanguis in quempiam cuniculum inciderit, remoueaturq. ita ab arteria ut ab illa nequaquam foueatur, ſed deſtituatur in grumos conuerſus, ibiq. conſtrictus, quin etiam aliquando ab imperitioribus Medicis importunè frigefactus gangrenam prius deinceps ſiderationem ſphacellumuè parere conſueuit, ſphacellum mirum adnotauit Cornelius Gemma lib. 1. Coſmocr. cap. 7. in hæc uerba ſphacellum procedere uidimus ſpatio horarum trium ab uno pollice pedis uſq. ad uentrẽ, & præcordia laborantis.

FINIS LIBRI QVINTI.

MARCELLI DONATI COMITIS PONZANI, ET EQVITIS

COMMENDATARII Sancti Stephani.

DE MEDICA HISTORIA MIRABILI.

LIBER QVINTVS.

HYDROPHOBIA MIRA AFFECTIO. Caput Primum.

IN demorſis à Cane rabido, quis non admiretur aquæ pauorem, aliaq. quorum tractationẽ iucundam, atque fructuoſam lectori futuram exiſtimamus? Canes hominibus plurimum ex uſu eſſe Cicero.2.lib. de natura Deorum circa finem per hæc verba teſtatus eſt. Canum tam fidam cuſtodiam, tamque amantem dominorum adulationem, tantumq. odium in externos,& tam incredibilem ad inueſtigandum narium ſagacitatem, tantamq. alacritatem in uenando,nil aliud ſignificat niſi ſe ad hominum commoditates eſſe generatos.Horum autem diligentem cuſtodiam,fidem,& amorem erga dominos inquam pluribus exemplis à ſcriptoribus antiquis,& recentioribus deſcriptis admirari poſſumus.præſertim verò apud Plutarchum in lib.de.animal.induſtria.Aelianum lib.3. &

Plinium lib.8.alijſq. locis natural.hiſ.& inter neotericos apud Ingraſſiam de medic. Veterinaria,& Scaligerum ad Cardanum exerc. 202. num.6. Verum ſicuti multa, eaque non deſpicienda commoda Canes hominibus afferunt;ita & ſi quando rabidi effecti morſu hominem affecerint impartiuntur detrimentum commoda omnia compenſans,cũ rabido veneno infectus homo ut plurimum moriatur,ſæuiſq. ſymptomatibus correptus miſerrimum mortis genus obeat. Ita ut mirari non deſinam Ariſtotelem lib.de hiſt.animal.8.ca.22.ſcripſiſſe;omnia quę Canes rabidi momorderint animãtia rabire excepto homine, rabieq. interire,tum Canes, tum animalia ab ipſis demorſa excepto homine; Quod tamen falſum eſſe experimentum pluries comprobauit, quotidieq. demonſtrat. Quare hanc non eſſe Ariſtotel. ſententiam nonnulli contendunt uerum cum bis eandem eodem capite, eoq. breuiſſimo repetat,mendum potius in textu eſſe crediderim niſi Ariſt.errati incuſare maluerimus: habet autem tex.gręcus vtrobique πλὴν ἀνθρώπου.vertit Theodorus Gaza excepto homine, quem tamen Leonicenus libro de Dypſade leuiter incuſare videtur, dum ait non eſſe legendum πλὴν ſed πρὶν. ideſt prius,quæ tamen lectio difficultatem in dictis Ariſt. nõ tollit.ſiue enim legatur πλὴν, ideſt præter,ſiue πρὶν, ideſt prius,mendũ tamen in litera adeſſe dicendum; ſi Ariſt. à calumnia vendicare voluerimus;Quare crediderim ego potius legendum eſſe πλεὶν,quæ vox Atticè pro πλέον, quod latine plus ſonat, à græcis ſcriptoribus præſertim ab Ariſtophane vſurpatur;ita vt ſenſus ſit,omnia à cane rabido demorſa plus homine rabire,& interire. Quod etiam veritati conſonum eſſe ita demonſtrari poteſt. Canum temperamentum ſiccum eſſe omnibus receptum eſt, ſed an calidum frigidumve ſit non omnibus eadem ſententia.Gal.lib.2.de ſimp. med.fac.c.20.& lib.1.de temp. c.5.calidum eſſe clariſſimè teſtatur. non deſunt tamen, qui hanc Gal. de canis calida temperie ſententiam damnent.Alsharauius namq. lib. prac. ſect.2. cap.30.naturam canis à prædominio frigidam, & ſiccam eſſe ſcripſit, & inter recentiores Iulius Cæſar Scaliger lib. de ſub. ad.Card. exerc. 274.hac ratione idem comprobare cõtendit.ait namq. nullum animal celerius cane frigeſcere,aut tremere, & nullum eodem libentius apricari,atq.vbi ſolis æſtum perferre nequiuerit,& pauliſper captauit vmbram, continuò redire ad ſolis radios, quæ ratio futilis eſſe facile deprehẽditur ex ipſiuſmet Scaligeri dictis, ſcribit namq. exerc.202. nu. 6. hiſtoriam Canis cuiuſdam corſi, qui heri venatoris corpus, quod in ſummo niuoſi montis vertice gelu dirigueràt cuſtodiens, nõ ſolum defuncti amicos, ſed & fratres notos lacerauit, fratrem domum non reuertentem perquirentes, & gelatum inuenientes; ſi itaque canis ille

gelu

gelu perempto hero, ipſe tamen diutius ſuperuixit non ſolum, ſed & ita incolumis, vt homines proſtrare valuerit, non ideò profectò concludendum erit canem frigido eſſe temperamento eo, quod celerrimè frigeſcat, & tremat; quinimo potius calido, quod ex eius motus celeritate coniectari licet, nec non ex eo, quod in iram maxime pronus ſit, & audax. Quod ſi libenter apricatur canis non quod frigido præditus ſit temperamento id fit, cum alioquin æſtiuo tempore caloribus uexetur, ac etiam vmbram captans anhelet, quinimo teſt. Auic. fen. 6. 4. trac. 4. cap. 5. tunc temporis potiſſimum rabie corripitur, quod experimentum quoque comprobatur aeris vehementi calore adurente humores, quod vtiq. non fieret uel ſaltem non ita facilè, ſi frigidam temperiem obtinerent, cum itaq. vt etiam Paulus lib. 5. cap. 3. & Dioſcorides lib. 6. cap. 36. & Gal. 5. loc. aff. ca. 5. tradunt per æſtatem, præcipuèq. vigente caniculæ ſydere inflammentur Canes, & rabie corripiantur, id inflãmationis ſignis atteſtantibus, quemadmodum docet Alex. probl. 76. ſatius erit cum Gal. calidum temperamentum canũ ſtatuere, & ſiccum cõmuni omnium ſententia, quam ſiccitatem vnanimi conſenſu potiſſimum rabiei cauſam cenſendam eſſe non eſt dubitãdum. Quamobrem animalia quæcunq. temperamento ſicciora erunt & calida, ea facilius rabiem incurrunt. Verum cum homo ex Ariſt. 4. probl. part. probl. 6. calidus ſit, & humidior cæteris omnibus animantibus, hinc fit vt ratione ſuæ humiditatis innatæ difficilius rabie corripiatur. Hincque etiam fortaſſe accidit quod homines à cane rabido demorſi vt plurimum nõ niſi per longum tempus poſtea in rabiem aguntur teſt. Gal. in P. Prorhet. com. 2. & Pauli, & Auic. locis citatis, quod ſi aliqui quamprimum demorſi fuerint, nõ multò poſt rabie tentantur, id euenit, quod neruus, arteria, venave, vel aliud ſimile commorſum fuerit, vnde breui partibus nobilioribus, & principibus venenata qualitas communicatur, præſertim ſi rabies mordentis Canis fuerit intenſa, ſubiectumq. paratum maximè ad corripiendam rabiem, ſecus vero ſi caro tantum, præſertim in parte remota a nobilioribus partibus demorſa fuerit, nec venenata qualitas multum ſit intenſa, nec patiens ad eam ſuſcipiendam diſpoſitum, accidere uidemus; Ea propter Baldum peritiſſimum Iuriſconſultum Tridenti à catulo ſuo, quem in delitijs habebat in labio demorſum non niſi poſt. 4. menſem in rabiem actum extinctũ tradũt: ſic venena per os exhibita nonnunquam citius hunc, aliquãdo tardius illum interficiunt, prout in hoc vel illo maiorem minoremuè renitentiam adinuenerint, quod ſi uenenoſæ materiæ in corpore genitæ paulatim tractu temporis principalium partium aliqua conſentiente uniuerſum corpus alterare poſſunt, id quoque rabidi canis venenum effi-

cere poſſe nō eſt dubitādum ſi Gal.credimus.6.loc. aff.ſec. 5. Sic Theophraſtus lib.9.de hiſt.plantarum.cap. 15. teſtatur, uenenatas quaſdam eſſe plantas, quæ non confeſtim eo interimunt tempore quo guſtatæ ſunt, ſed aliquanto poſt, aliaſq. celerius, alias tardius mortem inferre, ita ut quædam nonnullos tabe paulatine poſſint conſumere. Ita Gal.li. de par. artis medicinalis diſpoſitionem quam neutralitatem uocant Medici oſtendere uolens, eam his lætalibus uenenis comparat, quæ poſt tempus interficiunt, quod comprobari etiam poteſt ex hiſtor. Attilij Reguli, cui ut ſcribit Aulus Gellius lib.6, noct. Att.cap.4. Carthaginenſes uenenum non præſentaneum, ſed eiuſmodi quod mortem in diem proferret eo conſilio dederunt, ut uiueret quidem tantiſper quoad fieret permutatio, poſt autem graſſante ſenſim ueneno contabeſceret. Hermolaus lib.4. Corol.in Dioſcoridem. 691. teſtatur, Aconiti radicem ita præparari poſſe ut biennio tollat, anno, menſibus ſex, tribus, duobus, & vno, quod prius Theophraſtus.9.de hiſ.pl.cap. 16. ſcriptū reliquerat. Et tēporibus noſtris à nonnullis perfici teſtatur Amat. Luſit.in com.in Dioſcoridem lib.4.cap.80. inquiens amplius cent.6. cur.88. Turchas, & Indos venena ad determinatum tempus ita concinnare, & tractare noſce, ut raiò eis exhibitis ſuis fruſtentur uotis. Et Philo Iudæus in ſpetialibus legibus, pœnam veneficis aſſignat, qui lætifera venena conficiunt longos morbos, & tabem inferentia, tali veneno peremptum ſanctium primum regem Hiſpaniorum ab habitu corporis Craſſum appellatum, à pinguedine ad ſummam maciem perductum, quod & Bambæ pariter Hiſpanorum Regi contigiſſe ſcribit Riſius Neapolit.lib.2. Regum Hiſpaniæ. Concludamus itaque veriſſimum eſſe demorſos nonnullos à cane rabido non niſi aliquando per menſes, & annos poſtea rabidi veneni ſigna edere. Sic Nicolus filium Tinctoris in Campo.S.Pauli Venetijs a cane rabido demorſum, & curatum a Medicis non edidiſſe rabiei ſigna niſi per octo menſes poſt ſcribit. & Auicē.loco citato per annos etiam, nedum menſes retardari rabiei indicia tradidit. Hieronymus Fracaſtorius lib. ſecundo de morbis contagioſis meminit pueri, qui poſt octo menſes, ex quo demorſus fuerat a cane rabido, contagionem oſtendit, ex qua mox perijt: & Conradus Geſnerus epiſt. medicinalium lib.3. hiſtoriam ſcribit lithotomi cuiuſdam qui ante ſex vel ſeptem ſeptimanas a cane rabido morſus cū interim nihil mali ſenſiſſet ſubito aquæ timoris ſuperuentu intra biduum extinctus eſt. Ita & qualitatem Gallicam ſi non venenatam peſſimam tamen naturæq. adoeiſſimam tempore reuiuiſcere, interdūque obſeruatum recurriſſe poſt annū trigeſimum cum tanto interuallo temporis mali fomes quaſi ſepultus delituiſſet, ſeq. tali morbo prorſus

ſus expertem, & expeditum homo putaſſet: teſtatur Fernelius lib. 2. de abd. rerum cauſ. c. 14. At certè hoc loco miranda, nec ſilentio inuoluē-da Gal. ſententia loco citato, qui reliquorum animalium nullum, vnū dumtaxat rabie corripi canem, tradidit; cui pariter aſſenſus eſt Alexan. in probl. cum nihilominus Porphyrius, Apſyrtus, Hieroldus, & Palladius huiuſmodi morbum in equis, & alijs animalibus obſeruauerint. Quinimo Ariſt. 8. de hiſt. anim. c. 24. aſſeruit Camelum, & Equum rabie aliquando laborare, & Auic. loco dicto nō ſolum Cani, ſed Lupo, Babuino, Vulpi. Muſtellæ, & Mulo rabiem aliquādo accidere aſſeuerauerit. Abynzoarq. lib. 1. pract. tract. 9. c. 16. Leonibus, Equis, Mulis, & Aſinis, nedum canibus rabiem ſuperuenire teſtatus ſit. Sic Matthiolus inter recentiores in comm. in Dioſcoridem tradit ſe vidiſſe rabie correptum Equum, qui vetula dentibus in crinibus deprehenſa per decem paſſuum ſpatium eam à terra ſublatam tranſportauit. Nititur doctiſs. Mercurialis lib. 1. variæ lect. cap. 2. Gal. excuſare, quod veterinariam non exercuerit, nec illi contigerit aliud animal à cane rabidum videre. At nos Gal. magis conſultum exiſtimamus, ſi dixerimus; Nullum animal rabie vera, & propriè dicta affici, vno dempto cane, niſi fortè alicui ex alijs ab ipſomet cane communicata fuerit, quod ſi aliquando animalia quædam à cane minimè demorſa furere videntur, ac dentibus circumſtantes petere, non tamen vera rabie corripi dicendum, ſed potius mania furere, ita tertio de locis affect. ſcribit Gal. per æſtatem ſub caniculæ feruore viperas, & ſerpentes omnes reliquos vehementer æſtuare, & furere vt ne exiguo quidem momento quieſcere poſſint. Ita & Abynzoar loco citato de huiuſmodi animalium affectione pertractans, ſub. cap. de mania eam reponit, & hiſtoriam ſcribit Muli, qui voluit mordere quendam hominem, qui in fugam conuerſus per viam ſtrictam vadens ad locum arctum perueniens mulus furens inibi confixus extinctus eſt. Quod ſi animalia huiuſmodi furore acta rabida vere eſſent, rabiei effectus in ijs, quos demordiſſent obſeruarentur, quod nunquam factum legimus, Qua de re vera erit Gal. ſententia ſolos canes inter bruta rabie vexari; ſed illud occurrit maximè ſuſpiciendum quod Io. Matth. de Grado in cōſ. 82. ſcribit Magnificum, ſcilicet Ioānem Coqueranum infectum fuiſſe rabie poſt multos dies ex ſola impoſitione manus in os canis rabidæ. & ſi eum canis non momorderit. Cardanus teſtatur lib. de venenis Venetum Patritium ab exoſculato catulo rabiente, quem amabat, antequam emitteret occidendum rabidum factum fuiſſe. Sic Matthiolus loco citato binos vidiſſe affirmat, qui ex ſolo ſpumæ contactu rabidi effecti ſunt. Ita & ibidem Dioſcorides Themiſſonem Medicum dum rabie corre-

pro amico medelam præſtaret eodem vitio ex temperamenti ſimilitudine, ac ſympathia quadam infectum fuiſſe ſcribit, quod tamẽ ex ſaliuæ ipſius contactu, vel ſaltem alicuius rei à ſaliua infectæ illi accidiſſe credẽdum. Aui. ſi quidem hoc morbo infectis miniſtrantes admonet caueri à comeſtione rerum ab ipſis in cibo deſumendo relictarum. Et Aurelianus. 3. acut. 9. meminit cuiuſdam ſarctricis, quæ intra triduum rabie correpta fuit, quoniam momordit ſuendam veſtis fimbriam à rabido cane laceratã. Non deſunt qui dicant exẽplo à Gradenſe deſcripto, de quo ſuperius verba fecimus moti, ſolo halitu canes rabidos etiam inficere poſſe. Ita enim aiunt referente Matthiolo in proh. cõmẽt. in 6. lib. Dioſc. quod magis mirandum eſt Venenũ cuiuſdã ſerpẽtis à Villico ferro haſtę infixo, ac ſerpentis corpore indito per ferrum, & haſtam penetraſſe. Et Ælianus de Baſiliſco tradidit illum percuſſum ab aliquo baculo percutientem interimere veneni virulenta qualitate per baculum pertranſeunte. Et Plinius lib. 8. cap. 21. ſcribit de Catoblepa eam ab Equite lancea percuſſam, veneno per lanceam penetrante non ſolum equitem, & ſed equum interficere, ſic & Torpedinem per retem ac funem venenum piſcatoribus impartiri omnibus receptum eſt. & Luſ. cent. 1. cur. 62. meminit uiri cuiuſdam, qui dum vineam potaret ſerpentem offendit immenſæ longitudinis, & craſſitudinis, quem cum lignis, lapidibus, ac gladio munitus interfeciſſet illico de capitis dolore quæri cœpit, & febricitauit, & vndecimo ex venefica vi ſerpentis interijt; à pari itaq. videtur dicẽdum halitu dumtaxat canis rabiem efficare poſſe, quod tamen Fernelius lib. 2. de abd. rerũ ca. c. 11. & recte, iudicio meo, nõ approbat, cum exempla deſint & ſaliuæ rabidi canis contactu id factum potius dicẽdum in hiſtoria à Gradenſi tradita. Verum Gal. locus lib. 3. de temp. c. 3. animaduerſione dignus occurrit, vbi hæc habet. Nihil foris intuſq. parem agendi facultatem habet, neque enim aut viperę venenum, aut rabidi canis ſpuma, aut aſpidi virus (quæ tamen ſi extrinſecus corporis occurrerint offendere creduntur) parem vim habet vel ſoli cuti applicata, vel intrò aſſumpta. Ex quibus Gal. verbis colligunt nonnulli ſpumam canis rabidi deuoratam minimè deleteriam eſſe, quoniã exterius applicata offendat ut diximus, ergo interius ingurgitata nullam vel ſaltem leuem offenſam inferet. quod & de nonnullis alijs venenis accidere legimus. Ariſt. namq. de mirabil. aud. ſcribit Celtas, Gallos habere pharmacum quod ζενικὸν vocant tam præſentis veneni, ſubitoq. putrefacientis, vt quam primum animal puta Ceruus eo læſus conciderit confeſtim accurrant venatores, antequam virus penitus diſpergatur, aut putreſcat animal, carnemq. ſauciatam telo uirulento excidant ad ſpythamĩ

circa

circa vulnus latitudinem, quod pariter Aulus Gellius confirmat lib. 17. noct. att. c. 15. tradens Gallos in venatibus tingere helleboro ſagittas, quod ijs iactæ, & exanimatæ feræ teneriores ad epulas fiant, ſed propter hellebori contagium vulnera ex ſagittis facta circumcidere latius dicuntur, quod etiam Plinius lib. 25. cap. 5. per hæc verba manifeſtat. Galli ſagittas in venatu tingunt helleboro, circumciſo vulnere carnem teneriorem fieri affirmant, & lib. 27. cap. 11. rurſus inquit. Galli habent herbam limeum dictam qua ſagittas in venatione tingũt, quod venenum ceruarium vocant. Hoc veneni genus ſagittis illinitum in venationibus ſicuti exterius in vulnere lethale eſt, ita intus comeſtum nullam noxam affert. quod hodierno experimento ab Hiſpanis omnibus probatum eſt, ſiquidem hodiernis temporibus Hiſpani ex hellebori nigri radicibus venenum parant, hanc autem plantam Podigambram Verdegambram negro, & yſambram præſertim in Regno Nauarriæ, & Portugallię appellant, quo veneno ſagittas obliniũt, ac illis confoſſis ceruis, aliiſque ſylueſtribus animalibus ea innoxiè comedunt, quinimò pharmacum illud, quod ſagittis apponunt comeſtũ minime venenoſum eſſe ab omnibus experimento probatum eſſe ſcribit Matth. in com. in Dioſc. c. de helleboro, & Cornelius Celſus lib. 9. cap. 27. hanc ſententiam confirmat dum inquit. Neq. Herculei ſcientiam Præcipuam habent hi qui Pſelli nominantur, ſed audaci vſu confirmatam. Nam venenum ſerpentis, vt etiam quædam venatoria venena, quibus Galli præcipuè vtuntur non in guſtu, ſed in vulnere tantum nocet, Aegyptijs ideo colubra ipſa tuto eſtur, & ictus eius occidit. Ita & Gal. lib. 3. de alim. facul. cap. 3. viperas alioſque ſerpentes innoxiè veſci docet, & lib. de arte cur. ad Glau. 2. ſic Marſos feris venenatis, & aſpidibus nutriri tradit, & tradit etiam lib. de Theriaca. cap. 10. de Helenio à Græcis, Nico ab Incolis appellato, quo Dacas, & Dalmatas telorum cuſpides confricent, idq. hoc pacto vulneratorum ſanguini congrediens occidere poteſt, & ab eis manducatum innoxium eſſe, nullumq. ex eo cibo nocumentum prouenire, quin & ceruos ab eis ſagittis confoſſos nullam comedentibus læſionem inferre. Ex ijs itaq. concludunt iſti ſpumam canis rabidi ingurgitatam non eſſe venenoſam, licet exterius uenenum corporibus communicare poſſit, quod tamen falſiſſimum eſſe experimẽto demonſtrari poteſt à Fernelij hiſtoria deſumpto, quam lib. de abd. rerum ca. 2. c. 14. in hunc modum deſcribit. Venatores quidam media æſtate in lupum ſæuiorẽ quendam rabidum incidere, eumq. trucidatum in uária obſoniorum genera apparatunt, ac coxerunt, ex quibus edulijs, quicunq. eſitarunt, non multo poſt tempore rabie correpti alij perierunt, alij cum ipſis auxilijs proſpectum

ſuiſſet euaſerunt,tollenda itaq. ex Gal.dictis difficultas dicentes Gal. verborum ſenſum non eſſe quod ſpuma canis rabidi,& venenum viperę,& aſpidi intrà corpus aſſumpta non lædant,ſed quod huiuſmodi venena non parē vim habeāt, vel ſoli cuti applicata cuti inquam ſanę,& integræ vel intrò aſſumpta ideſt intra cutim, ſoluta ſcilicet cutis, vel carnis vnitate.quod ex textus Gręci lectione facile innoteſcere poteſt; habet enim. Καὶ χωρὶς ἕλκυς ἔξωθεν, ideſt ſine vlcere exterius,quæ verba Linacrus in verſione omiſit, quod vero hic ſenſus genuinus ſit indicant verba, quæ ſtatim ſubſequuntur hæc. Sed nec illud mirandum ſi certorum medicamentorum vis ad profundum non peruenit, neque enim neceſſe eſt vt omnia parem habeant vim, quare ſtatuendū ſpumam rabidi Canis,& exterius, & intra corpus deſumptam officere poſſe,ſicuti & aſpidis, & viperæ,venenum,Gal. namq. lib.de ſymp. cau.1.capit.7. ſcribit perijſſe tum eum qui uiperam comederat, tum meſſores, qui uinum in quo talis ſerpens fuerat merſa biberunt. Et Marcus Gatinaria in Prac. ca. de debil. uiſus, tradit, quod Gallo cuidam, qui Papiam acceſſerat, vt curaretur à lepra iuſſit ut comederet carnes viperinas,qui cum optaret curari,accepit de eis in multa quantitate, cum autem ad eum inuiſendum mane acceſiſset, inuenit eum cum ſæuiſſimis accidentibus venenoſis,ita quod timuit ne carnes illæ ipſum occiderent, ſed quia virtus erat fortis expulit per partes cutis, & facti fuerunt per corpus quaſi totum bubones,qui tandem deuenerunt ad ſaniem & curatis illis remanſit liberatus. Ideò iure optimo Galen. viperas in Theriaca imponi iubet, amputatis tamen capitibus, & caudis tamquam magis venenatis partibus, & earundem truncum cadauer elixari ſale,& anetho in elixatione cōmixto,ne quicquam venenoſi in illis derelinquatur.Duo ſuper ſunt ſymp. quæ in ſui trahunt admirationem in ijs, qui à Cane rabido demorſi fuerunt, & quorum cauſa perquirenda eſt,horumq. P.eſt cur aquam expetant,timeant tamen ita vt ea conſpecta clamitent,& aufugiant,auertenteſq. ſe retrorſum in terraq. prouoluant,Alterum vero cur à taliter affectis in urinis corpuſcula quædam innatantia conſpiciantur catulorum figuram præſeferentia.Primum veriſſimum eſſe omnes confirmant, ideoq. affectum hūc Hydrophobiam nominant, & ex hiſtoria ab Aetio & Ruſo,& Poſſidonio tradita lib.6.cap.24.patere poteſt.Scribit nāq. quod Philoſophus quidam à cane rabido demorſus,& generoſo animo affectui reſiſtens,& inſequens ratus canem in balneo apparere (apparebat enim ipſi quemadmodum, & reliquis hoc morbo affectis) ratiocinatus igitur,& ſic ſecū locutus,quid cani,& balneo cōmune eſt? ſuperauit affectionem,& ſanatus eſt ab affectione, cum citrà timorem bibiſſet.

ſet. Huius primi quæſiti rationem quidam aſſignant, cauſam in nimiã ſiccitatem referentes in corpore rabie affecto exiſtentem, ex qua ſitientes fugiunt, tamen naturali quodam inſtinctu, quemadmodum animalia ratione carentia aquam tamquam ſui contrarium, ideoq. & ſi eam deſiderent ad ſitim extinguendam, attamen cum ſint multum exſiccati, timent aquam tamquam ſibi contrariam, & ſimiliter alia humida actu, liquidaque; Hanc ſententiã ſecutum fuiſſe videtur Gal. in lib. de Theriaca ad Piſonẽ, eamq. Raſis 35. cont. de mente Rufi confirmat, vnaq. & Haly Abbas. 8. Theo. c. 20. Nec Paulus eam improbat. Auic. tamen cap. 7. fen. 6. 4. tract. lib. 4. hanc ſententiam rationi diſſonam eſſe ſcripſit, quia cum ſiccitas in rabido ſit qualitas præternaturam, debéret ipſe potius appetere ſuum contrarium, tamquam illud quod póſſet ipſius corpus ad ſtatum naturalem perducere, & ſiccitatem illam prętemnaturalem adimere, Priori itaq. hac opinione derelicta alij id occultę proprietati ueneni adſcribunt, aiuntq. quod ſicuti uidemus qui ab Aranei ſpecie illa, quam Tarantulè dicunt Apuli demorſi fuere, dum ſona muſicalia au diunt melius ſe habere, atque diutius ſaltantes ſudore perfundi ac ſenſim ſanitati reſtitui, hoc enim ueneni illius proprium eſt, à pari quoque ueneni rabidi proprietas eſt ut aquam reformident. At longe probabilior nobis alia uidetur ratio, quæ communiter aſſignatur; quod ſcilicet cum rabidi affecti homines operationes intellectus corruptas habeant, fiat ut ex longa circa Canes cogitatione imprimantur in eorum imaginatione formę, & Idola Canũ, ita ut aſſiduè fermè præ oculis canes habere ſibi uideantur, quinimò & ſe ipſos canes effectos putent, tuncq. potiſſimum cum aquam tamquã ſpeculum ſplendidum imaginem reddens intuentur imaginantur in ea Canes ineſſe. unde eam abhominantes retrò fugiunt rurſus demorſu timentes, uel tamquam ſordidam aquam effectam à cane in eo falſo cõſpecto, unde quamuis ex ſiti aquam exoptent, & appetant nihilominus eam inſpectam auerſantur. Vnde ſcribitur 2. cont. de menti Alm. Nos uidimus quendam in Hoſpitali, quem momorderat canis rabioſus, & uidi quod non terrebatur ex aqua imò eam petebat & ex forte quærebatur ſiti, cum autem aquam daremus ei, ipſam abhominabatur, & dicebat quod ſordes in ea erant, & cum quæreremus ab eo, quę ſordes in ea eſſent, aiebat quod inteſtina Canum in ea erant, & rogabat ut ei aliam aquam afferremus, & cum afferretur, idem dicebat, & nobiſcum litigabat, & iraſcebatur, & rogabat, ut illi aquam mundã, & nitidam daremus. Quod uerò à rabido cane demorſi ſe canes eſſe imaginentur ex eo deprehendi poteſt quod latrẽt ut canes, ac in terra manibus & pedibus gradientes ſe etiam canum more in ea uolutent,

quemad-

quemadmodnm Dioſcorides,& alij ſcribunt,quodq. pariter ex hiſto-ria à Nicolo recitata ſer.4.tract.4.c.15. manifeſtum fit, ait namq. Et ego cognoui quendam, qui morſus fuit à cane rabido, & non curauit inde; & ſine læſione exercendo ſua negocia ſtetit.35.diebus,mane verò diei.36.ſurrexit,& poſuit ſe retrò uxorem ſuam,ſtans in terrã ſicut canis,& cœpit latrare poſt eam, & cum reprehenſus fuiſſet ab ea,ſurrexit de terra ſubridens,& hunc actum pluribus uicibus eodem die fecit; ſero corrupta eſt ratio eius in totum, & mortuus eſt in 40.die à die morſus. Quare ad deprauatam imaginationem primi ſympt. dicti cauſam deducendam eſſe magis rationabile videtur, quam ad alias recurrere,qnemadmodum Sanctus Arduinus lib.7. de uenenis c.2. demonſtrat. Quo uero ad ſecundum ſympt. pertinet,ſi rabie affectos in ſui urina catulorum imagines intueri dixerimus,ex iam dictis cauſam reddere aut difficile erit,at ſi alios in rabidorum urina eadem conſpicari aſtruxerimus id longe difficilius euadet. Id namq. minimè uerũ eſſe ſuſpicamur, cum ex antiquioribus neminem quos hactenus legerim id certo affirmantem obſeruare licuerit. Nec tamen Gal.id reticuiſſet ſi uerum exiſtimaſſet; Nec profecto Aetius qui ſer. 6. cap. 24. rabie affectos ſi oxalydis decoctũ biberint multa, & intẽperata mingere ſcripſit, de vrina catulorũ imaginem cõtinente verba facere præter miſiſſet; Paulus nec ipſe uerbum quidem de re hac protulit; Ex Arabibus quidam & ſi id ſcriptis ſuis indiderint, nemo tamen ipſorum id unquam uidiſſe affirmare auſus eſt. Solus inter recentiores quos adhuc legerim Thomas à Vega in com.ſuis in 6.Gal.lib.de loc.affect.ſec. 5.huius rei teſtes graues eſſe ſcribit,unicum tamen Matthiolum teſtẽ recenſet,quem uidiſse tradit in demorſis à Cane rabido urinam ſimulacra canum, & à Phalange Phalangiorum Idola continentem, quod tamen ex ipſius Matthioli ſcriptis facilè redarguitur, ipſe namque in ſuis com.in 6. Dioſc.lib. c.35.habet ſe id ſolum audiuiſſe a quibuſdã ſui temporis idque rationi, ac naturæ repugnare tradit,tantum abeſt vt id ſe uidiſſe cõfirmet,ita pariter & c.42.eiuſdem libri in eorũ urinis qui à Phalange demorſi fuere,non imagines Phalangiorum conſpici ſcribit, ſed tantum quandam ſubſtantia innatantem Araneorum telis perſimilem,Ex ijs itaque crediderim ipſe potius aſſerendum rabie correptum in ſui ipſius urina canum imaginem conſpicari,quam id cæteris intuentibus eam accidat. Quod etiam colligi poteſt ex Alsharauij dictis qui lib.prac.c.29.30. tract.hæc habet.Sed ego cognoui quendam ſanatum a morſu canis rabioſi,& interrogatus a me quid uidebat, dixit mihi quod videbat in ſua vrina caninos catulos; ita Nicoli dictũ loco citato interpretandum puto,cum ait ſe uidiſſe iuuenem morſum

à cane

à cane rabido, in cuius urina apparuerunt ſimulacra canum, ideſt ęgrotanti ipſo, cum enim in rabie correptis maximus ardor uigeat, hinc fit ut pinguis carnis, membrorum ſubſtantia liqueſcat, ac eliquata per vrinam excernatur, in illaque natans vniatur, fieri quidem poteſt, vt aſpicientes corpuſcula illa videant, at quod canum potius imaginem referant quam aliam formam præſeferant, nulla ſubeſt ratio vnde iure merito Auic. loco allegato ſic ſcripſit. Et quandoque mingit rem in qua apparent res carnoſæ mirabiles quaſi ſint animalia, & quaſi canes parui, ita vt id Auic. non abſolutè, ſed adiecta particula, quaſi protulerit. Vnus Abynzoar loco ſuperius dicto huic noſtræ ſententiæ aduerſari videtur dum ſcribit. Et in hac mania quoddã mirabile reperitur, quoniam ſi collectum fuerit de vrina iſtius in quantitate multa in vrinali vitreo, videbit quod clarificabitur vrina, & ſine dubio videbis formas catulorum natantium, & ſi illam colaueris per pannum ſubtilem nullum veſtigium illorum, ſeu ſignum in petia poteris inuenire, & ſi iterum in vrinale repones, & ibidem aliquantulum permãſerit veraciter iterum videbis eos, vt prius. Poſſemus quidem Abynzoari textum corruptum dicere, cum exemplar meus Venetijs editus à Hieronymo Scoto anno 1549. Calculorum legat, & non Catulorum, verum cum ſubiungat Abynzoar, & ſuper hoc libenter cauſam ponerem, ſi intellectus meus eſſet ſufficiens. Ex quibus, & reliquorum etiam verborum ſerie, potius Catulorum, quam calculorum legendum cenſeo; cuius rei data veritate cum Abynzoar cauſam ſe reddere neſcire cõfeſſus fuerit, nec mihi erubeſcendum eſſet, ſi eandem aſſignare omiſerim, quid tamen ſentiam in re hac afferre in ſtudioſorum gratiam non grauabor; Duo itaq. quod propter fortem, & continuam imaginationem, quã habent demorſi à Cane rabido ad ipſum Canem in ſpiritu animali imaginatricis facultatis inſtrumento imprimitur forma canis, quam & ipſe aliis ſpiritibus quibus in membris miſcetur imprimit, & ſic configurati ſpiritus configurant humiditates corporis quas gubernant, & quibus immiſcentur, quæ configuratæ in vrina exiſtentes quieſcente vrina in multa copia collecta Idola, ſeu ſimulacra canum reprę ſentat. Hæc de hoc quæſito dicta ſint ſatis, plura, qui de hac re expetunt adeant Nicolum, vbi ſupra Gentilem in com. in Auic. textum allatum, & Conciliatorem diff. 179. Illud tamen minimè omittendum ex ijs, qui prudẽti animo, exactoq. ſunt ingenio, ſi cui à cane rabido morderi contingerit, non ita facile quemadmodum ij, qui pauperes ſunt ſpiritu à prænarratis ſympt. detineri, quod ex hiſtoria ſuperius ex Aetio relata patere poteſt. necnon eſt ex alia quam recitat Nicolus loco toties dicto de Iuuene quodam, qui dum rabie detineretur appropinquantes ſibi morde-

mordebat, matri tamen ſuæ dicebat, quod non approximaret ad eum: quia non poterat ſe continere à mordendo eam, quoniam in eo nondum potentiæ intellectiuæ corruptę erant omnino, quod ex valida reſiſtentia potentiæ factum cenſendum, vel ex agentis imbecillitate; Poſtremo loco & illud recenſendum tāquàm ſcitu dignum, quod à Dioſcoride lib. 2. c. 71. traditur, ſanguinem ſcilicet caninum epotum à Cane rabido demorſos ſanare, cuius rei cauſam quærēs Marſilius Ficinus lib. de vita longa cap. 13. hæc habet. Gal. atque Serapio morſum rabidi Canis ſanguinis canini potu curari dicunt, rationem autem illius aſſignare non placuit, Ego igitur biduo eam quæritans opinor denique ſaliuam canis rabidi venenoſam impreſſam hominis pedi lęſo per venas paulatim ad cor aſcendere more veneni, niſi quid interea diſtrahat, ſi igitur interim canis alterius ſanguinē ille biberit, ſanguis ille crudus, ad multas horas natat in ſtomacho, eum denique veluti peregrinū deiecturum per aluum, interea Caninus ſanguis iſte ſaliuam caninam ſuperiora membra prehenſantem priuſquam ad præcordia veniat, deriuat ad ſtomachum, nam & in canino ſanguine virtus eſt ad ſaliuam canis attrahendam, & in ſaliua viciſſim virtus, ad ſimilem ſanguinē proſequendum, venenum igitur à corde ſemotum, ſanguiniq. imbibitum in aluo natanti, vnà cum ſanguine per inferiora deducitur, hominemque, ita reliquit incolumen. In corpore noſtro humores gigni poſſe, qui rabidi canis venenum ęmulenter, quemadmodum & alterius veneni natæ qualitates ſuccos intrò generari abundè docuimus ſuperius li. 4. ca. 3. ex infraſcriptis hiſtorijs quas ab Excell. Phyſico Ioanne Baptiſta Cauallaria obſeruatas accepimus facilè cognoſci poteſt, & ſunt huiuſmodi. In agro Mantuano ad Mincij ripas Menſe Septembris 1573. Gabriel Nouaria viduus, quinquagenarius, Paulæ Moriſcæ œconomus dum prandet, neſcio quid ſibi gulam ſcalpere exiſtimat; pouilum ſumit, vt moleſtiam illam potione abigat; ſed potum, vel ſummo conatu deglutire nequit: ſibi ipſi iratus ad ſitulam aqua plenam accedit vt melius ebibat; ſed vix dum labra admouens retrorſum cadit; mox ſurgit, abit, ea die non cœnat. Poſtridie eadem omnia, tum in prandio, tum in cœna patitur. Tertia die ad me equo vehitur. In via vuas & multas, & facile vorat. Ego, hiſce omnibus ab illo, tum auditis, ſymptoma exploraturus frigidæ poculum illius ori ſemel, iterum, ac tertio per interualla admoueo: amicos ad ſpectaculū aduoco: toties. ille horreſcit, tremit, animo linquitur, & in ſummis faucibus (vt reſipiſcens refert) ſuffocatur. remoto poculo ſtatim ad ſe redit, mente conſtat, validus eſt, non febricitat, nihil prorſus dolet, functiones omnes inculpatæ ſunt, vnà excepta potatione. præſcribo antidota. intra triduum

mors

mors occupat. Quærendo, explorando, ſciſcitādo nulla huius affectionis euidens cauſa comperta eſt. Menſe Maio. 1574. Magdalenæ Blaſij Voltenſis vxor die quadam dolitat, primum collo, cum brachio dextro. Secunda die decumbit, cum brachij dolore, ac tremore. Tertia die ceſſat dolor, tota tamen tremit, nauſeat inaniter, ſudat, & veluti ſuffocatur. Si vinum, aqua, iuſculum propinatur, conuellitur, ac deficit, oua ac panem probè ſumit, valde ſitit, facultates principes, ac ſentiētes belle conſtant. mitis eſt animus; placidus eſt ſermo. Non videtur febricitare. Loci chirurgus diuerſiones adhibet. Quinta die illa effertur. Menſe Februario. 1575. Dominica Pancalda Virgo annorum ſexdecim uiſa quorundam digladiatione terretur: ea nocte febris vehemens; ſtatim in inuaſione puſtulæ circa labia, poſt horas duodenas à prima inuaſione fit attonita, (ut aiunt): poſt alias duodenas febris ſedari ſibi uiſa eſt, ſurgit brachio ſiniſtro paralytico. Si brachium illud dimoueatur, dolor acerrimus latus puellæ transfigit: & (vt ipſa inquit) ad cor vſq. pertingit, ita vt fertur inde deficiat. nihil moliuntur domeſtici. In quarta rigor eam rurſum cubare cogit; dolor augetur; ſuperuenit nauſea; anxitudo, oris ſpuma: lumen intueri nequit; eiulatur; furit; pauet; domeſticos eijcit. Admota potione caput retrahit, horret, deficit; Per interualla recta loquitur: Poſt hæc dentibus ſtridet; linguam ſibi emordet; In principio quintæ emoritur. Menſe Iunio. 1576. Dominicus Berecius agricola, nuptus, validus, annos natus triginta ſeptē per dies octo ignora ſibi de cauſa brachijs dolitat: operatur tamen in agro: nec febrire ſe exiſtimat: nona die in cęna brodium ſorpturus contremiſcit; quare incęnatus decumbit. Ad mediam noctem pauore corripitur; ex illo uix contineri poteſt; ſed timens, ac tremens exclamat; & ab aſtātibus etiā, atq. etiam rogat ſe detineri, eoſq. ipſe uiciſſim arreptos arctiſſimè detinet. Summo mane conſulitur vicinus Medicus, qui Picram imperat, quæ paulo poſt vomitione eijcitur vnà cum cruentis, ut narrant. Ego à prandio accerſitus domeſticos, & Parochum, & cęteros, qui conuenerant, ſeorſum ab ægrotante alloquor, ac inopinata illos conſpecturos prædico nempe virum hunc, vel ſi cogatur, non bibiturum: ac, ſi tētet bibere, animo defecturum, & demum illum citò moriturum. Primam ſententiam allato poculo aſtantium magna cum admiratione comprobo: alteram euentus breui confirmat, ſi quidem poſt horas quatuor extinguitur, præcedentibus fremitu inconſtanti, clamore aſſiduo, inquietudine implacabili, ſudore profuſiſſimo extremorum frigiditate, delirameto maniaco, & Demonū (ut aiebat) ſpectris. Die. 8. Aprilis. 1579. Iacobus Piua Voltenſis agricola, nuptus, iuuenis, ſanus, robuſtus, citra omnem manifeſtam cauſam (vt etiam cœteri, de quibus ſupra) ex agro rediens

rediens ad veſperam ſudare cępit,cum anguſtia , (vt aiebat) cordis,& agonia. Nocte illa per interualla contremiſcebat,exiliebat,vociferabatur,aſſiduè ſudabat. Diluculo à Municipij Chirurgo data eſt Theriaca magna.Ego ad veſperam præpropere acutum morbum,qualis erat, diiudico, & hic rurſum aſtantes in admirationem pertraho , potionis horrorem,& mortis celeritatem conſtanter præ nuncians , & dicta factis mox comprobans : Namq. ægrotanti oblata frigida ipſe repente horreſcit,& linquitur animo,ea,reducta actutum reuiuiſcit. Iſte verò neutriquam ſe tangi patiebatur.: Quin ſi quiſpiam manus propius inferebat,ſtatim exclamabat. Horrebat etiam tantillum , dum faciei ſudor frigidis linteaminibus abſtergebatur.Quam verò in manibus dederant Deiparę Virginis Iconem,intentiſſimus contemplabatur, ac inuocabat.Tum ſi forte fortuna cōcidentia lintea illam,vel modicum, operiebant,mirificè irritabatur,ex excruciabatur. Ad noctem Teſtamentum occępit condere,ſed inualeſcente ſudore,ac conuulſione,prępedita eſt oratio.Poſt paucas horas,mente etiam tum(ut narrant) ſana,deceſſit. Guido Bitur. tradit Appiamet Priſcum furioſos morſibus alternis ſeſe inuicem dilaniaſſe,& mane facto extinctos repertos,quos ego potius rabie correptos dixerim.

Monſtra admiranda. *Cap.* *11.*

MOnſtra quæ vulgo nominantur vt potè quæ vel defectu, vel numero, vel conformatione vitiata quotidie in lucē prodire non ſine admiratione conſpiciuntur, ſi nos hac noſtra tractatione cōprehendere vellemus,res propemodum in infinitū abiret,& nihil,parūve ad rē medicā faceret,cuius iuuādę gratia pręſertim hic labor noſter inſtitutus eſt;eoque magis cū multi alij integra volumina huius materiæ ediderint, quorū lectioni curioſum lectorē remittere lubet adeat namq. is ſcripta Lycoſthenis,Laubani,Fritſchij, Gaſparis Peuceri,Valerij Max.Fulgoſij, Cornelij Gēmę,Iulij Obſequētis,Iacobi Ruef,& deſiderio ſatisfaciet, quicunq. Monſtrorū figuras diuerſas cōſpicere optat. Nos enim hoc capite nonnullas tantū particulares hominū quorundam figuras memorię mandare decreuimus,quæ quoquo pacto medicā facultatē ditare poſſunt;ab eo quod cęteris omnibus mirabilius videtur exorſi. Mulieres nonnullas in viros euaſiſſe non ſolum apud Antiquiores , ſed & neotericos etiam ſcriptores legimus.Plinius namq. lib.7.nat. hiſt.c.4. tradidit hæc.Inuenimus in annalibus Publio licinio Crano,Caio Caſſio Longino Conſulibus puerum factum ex Virgine Caſini ſub paren-

tibus,

tibus,iuſſuq́. Auriſpicum deportatum in Inſulam deſertam. Lucinius Mutianus prodidit viſum à ſe Argis Ariſcontem,cui nomen Areſcuſſæ fuiſſet,nupſiſſe etiam,mox barbam,& virilitatem proueniſſe,vxoremque duxiſſe; eiuſdem ſortis & ſinyrnæ puerum à ſe viſum.Ipſe in Africa vidi mutatum in marem nuptiarum die.L.Coſſicium Ciuem Tiſdrotanum; hæc Plinius.Scribit Pontanus lib.10.de reb.cœleſtibus mulierem Caietanam Piſcatoris uxorem poſt. 14. annum à nuptiarum die, cum pluries cum marito venereos congreſſus habuiſſet in virum euaſiſſe,teſtemque adducit Antonium Panhormitam.Alterius quoque fœminæ meminit Aemilia nomine, quæ Antonio Spentæ Ciui Ebulano matrimonio iuncta poſt duodecimum matrimonij annum maſculinum ſexum induta fuit,ac vxorem duxit,ortaq. cum primo marito lite de reſtituenda dote Maſius Aquoſa iuſſu Regis Ferdinandi reſtitutioni proſpexit ſoluta controuerſia. Idem author teſtatur (quod omnem fidem ſuperat) aliam mulierem cum prius filium peperiſſet uirilem ſexum adeptam fuiſſe,quod etiã teſtimonio Antonij Colotij Vmbri confirmat Fulg.lib.1. c.6.tradit ſub eodem Rege Ferdinando Primo Neapoli Ludouicum Guarnam Salernitanum ciuem quinq. filias ſuſcepiſſe,quarum natu maioribus duabus alteri Franciſcæ Carolæ alteri erat nomen,poſtquã ad quintodecimum annum peruenerunt ambabus genitalia membra in marium morem erupere,mutatoque habitu pro maribus habiti ſunt,Franciſcus,& Carolus nuncupati,& Lucianus ſomnio,ſeu Gallo,& in lib. de ſaltatione, ſcribit Myrrham quandam in Phœnice & muliere factum.Raphael Volaterranus Cardinalis in ſuis commentarijs Vrbanis ſcribit Alexan.Sexti Pontificatus tempore Virginem quandam cum iuueni deſponſata eſſet in veſpere præcedente noctem, qua matrimonium conſumare decreuerat inter cantus, ſonos,ac ſaltationes,choreaſque derepente in virũ verſam. Iulius Alexandrinus lib.22.ſalubrium cap.14.ita ſcribit.Nonnunquam ex fœmina virum factum non ſolum ex authorum fide multis ante ſeculis ſcribentium, ſed etiam hac noſtra tempeſtate auditu certo percepimus in Hiſpaniæ parte quadam id cõtigiſſe certo certius deſueto quidem, ſed non inaudito prorſus exemplo habetur. Amatus Luſ.cent.2.cur.39.ita ſcribit. In Oppido Eſgueica nouem leucis à Coymbrica nobili apud Luſitanos ciuitate puellam extitiſſe nobilem, cui nomen Maria Paccheca erat,quæ cum ad ætatem perueniſſet,in qua mulieres menſtrua primum emittere ſolent,vice menſium,priapum vſq. ad id tempus intus latitantem extramiſiſſe,ſicque ex fœmina maſculum factam,virilique toga indutam, ac ſacra aqua reſperſam Manuel vocatum, qui ad Indos perueniens diues, & clarus factus ad ſuos redijt, & vxorem duxit,

xit, at ſemper imberbis vixit. Anno 1574. dum hæc ſcribimus in Vrbe Spoleti in Vmbria poſitæ vulgo ſpoleto vocant, puella. 18. annorum filia cuiuſdam vocati Totaccia, & ſoror Ioannis Franciſci d'Anguilo de Norcia in virum euaſit, prodeunte membro virili, quemadmodum à pluribus illius loci affirmatũ fuit. Ibidẽ olim id eueniſſe teſtatur Titus Liuius li. 24. hiſt. ab Vrbe condita per hęc uerba ex muliere ſpoleti virũ factũ. Philoſtratus li. 1. de Emped. Argentino verba faciens inquit.

Et puer ipſe fui necnon quandoque puella.

Et Auſonius Gallus in quodam ſuo epigramate ſic ſcribit.

Nec ſatis antiquum quod Campana in Beneuento.
Vnus Ephœborum virgo repente fuit.

At demus hoc poeticè à Poetis dici. Non tamẽ tot ſerijs ſcriptoribus fides eſt abdicanda: Nec dicendũ fœminas prænarratas minime uere in viros degeneraſſe, ſed dumtaxat ſimiles uiris euaſiſſe, quemadmodum Hip. in calce li. 6. Epid. ſcripſit de Phętuſa Pytheæ uxore, quæ in Abderis priori quidem tempore fœcunda erat, cum autem maritus ipſius in exilium obijſſet menſes multò tempore ſuppreſſi ſunt, & corpus uirile factum, & hirſuta penitus euaſit; & barbam produxit, & uox aſpera facta eſt. Qud pariter Namyſię Georgippi vxori eueniſſe teſtatur ibidem. Et Ariſtot. lib. 3. de hiſtor. animal. ob eandem cauſam in terra Caria mulieribus ſacerdotibus pilos in mẽto enaſcere ſcribit, idem quoque affirmarunt Auic. fen. 21. 3. tract. 3. cap. 1. & 25. & Aetius ſec. 6. cap. 51. & Ariſto. de hiſt. animal. 9. tradit quod & ipſe uidi Gallinas, quæ maris animum induiſſent ex parta ſemel de Gallo victoria ſuperuenire coitu mares ſolitas, irrito quidem conatu, criſta, caudaq., & calcarijs Gallorum in morem enatis ſic tradit Liuius lib. 22. Gallinam in marem, & Gallum in fœminam ſe ſe uertiſſe. Alex. Benedictus lib. 27. morb. par. c. 4. der hęc verba idem affirmat, Id exemplum liquido afferre poſſumus cum in Græcis eſſemus viduæ cuidam, quæ prius ſæpè cõceperat ex abſtinentia, purgationibus menſtruis ſublatis barba exorta eſt, ac vox, corporiſq. habitus in uirilẽ mutatus eſt. Nã tradunt ſcriptores ſuperius adducti verè fœminas in viros euaſiſſe, unde nec exiſtimare licet ex Hermaphroditorum genere haſce fuiſſe, nã id expresſiſſent utiq. authores prædicti, ad hæc ſcimus nos quod utraq. hæc natura nõ poteſt reperiri in eodem corpore perfectè, & impoſſibile quidem eſt in uno, & eodem corde copulari formam complexionalem propriam ſexui maſculino, & fœminino, & impoſſibile eſt reperiri in eodem corpore duo excrementa ſimul perfecta ſcilicet ſemen maris, & ſemen fęminę, neq. vtraq. membra propria huic excremento niſi imperfecta in eodem ſubiecto reperiri queunt, vel ſaltem alterum perfectum, & alte

rum

rum imperfectum. Auic. teſt. in com. c. 4. lib. 4. de gen. anim. & in eodē tex. docet idē met Ariſt. vnde Hermaphroditæ omnes teſte Haly carēt menſtruis. Quamuis Auic. fen. 20. 3. tract. 1. c. 43. reperiri poſſe ſcripſerit aliquem, in quo hæc mēbra æqualia, & perfecta ſint, Triplicē Hermaphroditi ſpetiem tradens, in quorū prima non eſt nec membrū viri, neq. mulieris, ideſt ambo ita ſunt imperfecta vt neutro vti queat, in 2. vtrumq. reperitur, ſed vnum eſt occultius, & debilius, aliud è cōtrario, in 3. ambo æqualiter perfecta reperiūtur, & inquit ibidem Auic. quod ad ipſum peruenit vnus ex illis qui agit, & patitur, ſubdit tamen hoc parum verificari; Quare ſtatuamus in eodem membra genitalia vtriuſque ſexus perfecta æquè minimè reperiri poſſe, quāuis enim reperiantur mulieres, quæ agant, & patiantur, id alia de cauſa fit, nec vtrumque perfectè facere poſſunt: Quinimo & mulieres ſimpliciter aliquādo inter ſe ipſas mutuo ſe cōfricantes oblectari, ſemenq. eiaculari teſtis eſt idem Auic. ibidem c. 44. De quibus Martialis lib. 5. Epig. 58. in Baſsā, ita ſcribit. Quod nūquam maribus iunctam te Baſſa videbam, Quodq. tibi mœchum fabula nulla dabat. Omnis & officium circa te ſemper obibat Turba tui ſexus, non adeunte viro, Eſſe videbaris fateor Lucretia nobis, At tu (proh facinus) Baſſa fututor eras. Inter ſe geminos audes committere cunnos, Mentiturq. virum prodigioſa venus. Cōmenta es dignum Thebano ænigmate monſtrum, Hic vbi vir non eſt, vt ſit adulterium. Antonius Gomes in l. Taurinū nu. 34. tradit, adhibitis inſtrumentis, quibus ſe iungant virilem in modum deprehēſas mulieres in hac turpitudine morte mulctandas, ſi autem ſola frictione ſe ineāt, citra mortem puniendas, quem ſequitur Iulius Clarus lib. 5. recepit: Sent. §. fornicatio, nu. 29. Amythone, Teleſippa, Megara, Athys, Cydno ancillæ fuerūt Sapphus Vatis, quibus ipſa ad libidinē vtebatur eas enim ſubagitabat, & mutuò ab eis patiebatur, vnde eius epiſtola ad Phaonem legitur. Vilis Amythone, vilis mihi cādida Cydno, Non oculis grata eſt Atthys, vt ante meis. Tribadas vocari huiuſmodi fœminas cū mulieribus coeuntis colligimus ex Martiali ex titulo ſuperioris epigramatis. Ad Baſſam tribadem, & lib. 7. epig. 66. Prædicat pueros Tribas Philænis. Et tētigine ſęuior mariti. Vndeinas vorat in die Puellas. Et epigram. 69. Ipſarum Tribadum Trabas Philæni Recte quā futuis, vocas amicum. Et de hac quoque Philæni Tribade, & alijs huiuſcemodi fęminis loquitur Lucianus in lib. cui titulus eſt, & in Dialogis meretricijs, Dialogo 5. de Megilla. ἑνώτες, de quibus etiā nonnihil apud Maximum Tyrium Platonicum ſerm. 8. & in has Tribadas inuehitur Iuuenalis ſatyra 6. At cum inciderimus in Hermaphroditorum hiſtoriā operæ pretium ducimus hoc loco adſcribere quæ mirabilia in eorū diſſe-

ctione ſe obſeruaſſe tradit Realdus Colūbus de eis, quæ rarò in anat. contingunt lib. 15. in hunc modum; Inter tot admirabilia, & rara, quæ in humani corporis fabrica diuerſis tēporibus obſeruaui, nihil admirabilius, nihil rarius cenſeo, quā quod de neutra natura inueſtigaui. Propoſito enim mihi Androgyno, ſeu Hermaphrodito, ſubiecto inquā eodem mare, & fœmina, ſuperioribus enim annis mihi videre contigit fœminā, quæ præter vuluam, membro quoq. virili prædita erat, quod tamen non erat admodum craſſum, quamobrem in eius anatome generationis vaſa admodum accuratè peruestigaui, vaſa ſeminaria, teſteſq. conſiderans, nunquid vlla inter hæc communio, & conſenſus adeſſet, tandem hoc comperi, vaſa quidem præparantia ab aliarū fœminarum præparantibus vaſis non differre; ſed deferentia differre, nam bipartita erant, & ex binis quaterna natura generarat, ex quibus duo, quæ ēt maiora erant ad matricis concauum deſtinabantur, reliqua duo ad Penis radicem, qui glandularum paraſtatum expers erat. Hoc tamen admirabile viſu, & ſpeculatu erat, quàm quod maximè, quo pacto naturā prudens, ſagaxq. locum ſatis tutum ſelegerat, per quod vaſa hæc ad penem deferri poſſent, & quemadmodum meatum, qui in ipſo eſt pene perforarat, qui meatus in alijs, tùm ſemini, tùm lotio cōmunis exiſtit, hic verò vrinæ nihil quicquam opis afferebat, nam inſtar aliarum mulierum vrina exibat, vterus autem, nec nō vteri ceruix à cæterarum fœminarum matrice, colloq. nihil diſtabat, ſed in teſtibus diſcrimen erat, nam teſtes in hac craſſiores erant, quā in reliquis mulieribus, ſed quo ad ſitum ipſorum nullum diſcrimen deprehendi, peni ſcrotū contiguum non erat, imò vero ſcroto prorſus carebat, & duobus muſculis præditus erat huius fœminæ penis non quatuor, vt in maribus perfectis, præterea penis huius Hermaphroditi tenui pelle integebatur, nullum aderat præputium, ſed duo ſpongioſa corpora per quæ, duæ arteriæ ferebantur ab illis ortæ, quæ ad veſicam tendebant. Paulo poſt etiam ſubdit idē Realdus fęmina erat Aethyopica mulier earum quas Cingaras vocant Longobardi, hæc nunquam agere, neque pati commodè poterat, namq. vterq. ſexus imperfectus illi contigerat ſuo magno malo, Penis namq. minimi digiti magnitudinem, craſſitiemq. nō excedebat: vuluæ autem foramen adeò anguſtum erat, vt minimi digiti apicem vix intromitteret, optabat miſera vt hunc illi penem ferro euellerē, quippè quem ſibi impedimento eſse diceret, dum cum viro coire exoptabat, optabat etiam vt vuluæ foramen illi amplificarem, vt viro ferendo eſset idonea, Ego verò, qui horum vaſorum diſcrimen intueri ſæpius cupiebam verbis detinui, non enim ſum auſus aggredi illius cupiditati ſatisfacere, quoniam id abſq. vitæ diſcrimine fieri nō

poſse,

poſſe,exiſtimabam.Mirandum illud, adnotationeq. dignum quod in Gallicis annalibus lib. 10.ſcribit Robertus Gaguinus, quod anno ſcilicet ſalutis 1478. regnante Ludouico vndecimo apud Aruernos in Cœnobio Iſſorienti,monachus quidam cum Hermaprodita eſſet,grauidus eſt effectus,aſſeruatuſq. ſumma diligentia donec parturiuit: ſed hæc ſatis de Hermaphroditis, nam ad propoſitum quæſitum reuertentes indagandum eſt quomodo in terminis naturalibus fieri poſſit, ut fęminæ in uiros euadant, quod pluribus exemplis ſupra probauimus, quod cum monſtruoſum ſit,ad monſtrorum cauſas recurrendum erit. Horum cauſam Ariſt.ad materiam refert licet Aui.in com. non ſolum ob Materiæ inobedientiam, ſed & debilitatem agentis prouenire affirmet.Vnde legitur.2.Phy.tex.82.mōſtra accidere ex errore naturæ, & monſtrum oblæſionem quandam naturæ eſſe ex Ariſ.loco citato 4. lib. de gener. animal. habemus. Quod uero monſtruoſum ſit fœminas in viros verti patet ex Ariſt. loco citato vbi legimus monſtruoſum eſſe rem præter naturā, eam ſcilicet naturam, quę ex magna parte ſit,nā præter eam,quæ ſemper,& neceſſario eſt nihil fit,euenit itaq. mōſtruoſum quod præter naturam eſt in ijs rebus,quæ magna ex parte ita fiūt, ſed aliter etiam poſſunt fieri, qua de re cum præter ordinem naturæ humanæ ſit,quod fœmina in marem degeneret, id tamē haud impoſſibile ſit,id monſtruoſum eſse dicimus,eandemq. cauſam quā,& cætera mōſtra ſecundum qualitatē, vel numerum, vel magnitndinem, vel ſitum membrorum habeāt (tot enim Ariſt.ibi monſtrorū ſpeties enumerat) qua de re ob hanc rationem cauſam huius humanæ Metamorphoſis ad uirtutis agentis errorem, ac materiæ ſuperfluentis aptitudinem reducemus: Quod ſi fieret dum adhuc in generatione exiſtit animal,omnis penitus dubitatio tolleretur, at cum id progreſso iam animali fiat, quo pacto id virtus formatrix efficere poſſit non facilè eſt explicare,ſed magnam vtiq. difficultatem parit. Dicamus itaq. membrum virile in huiuſmodi mulieribus à primordio ingenitū fuiſse, materiæque ſuperfluenti ab agente virtute,talem tùnc temporis formam inditam fuiſse, ſed ea naturæ lege, vt niſi determinato tempore extrà prodire poſset, quod impoſſibile nemini videri debet,cum videamus dentes in utero materno in embrione fieri non ſolum,qui primo prodeunt,ſed & ſecundi,qui prioribus cadentibus renaſcuntur, occultari tamen,vſque ad ſtatutum tempus extramiſſionis eorum, quod & ſi contrarietur Gal. opinioni lib.qui inſcribitur non omnes partes naturales dum fętatur ſimul fieri,& Hipp.lib.de carnib.& Ariſtot. lib.2.de gen.animal. c.4. nihilominus veriſſimum eſse & diſsectione abortiuorum fętuum & infantium recenter natorum oculata fide cognoſcitur

vt docet clariſſ. Barth. Euſtachius inter recentiores rei Anatomicæ peritiſſimus in ſuo de dentibus libello cap. 15.& 17. ſicuti itaq. dentes omnes in vtero matris generationis initium ſumunt & occultãtur, tamen nec perfecti prodeunt niſi temporis progreſſu, quod tamen non omnibus idem, & definitus eſt, cum non ſolum in pueritia, & adoleſcẽtia enaſci conſueuerint, ſed & ſeneſcentibus hominibus pluries quoque progrediantur Ariſtot. teſtimonio lib. de gener. animal. 5. cap. vltimo, non ſolum enim viris in ultima ętate, ſed & mulieribus octuageſimo ætatis anno maxillares genuinos aliquando enaſci tradit. Vxori meæ vltimus dexter maxillaris dens anno ætati ſuæ 36. prodijt. quidã vir Doctus tradit ſibi in 40. ætatis ſuę anno dentem maxillarẽ enatũ. Veſſalius lib. 1. hum. fabr. c. 11. ſibi ſuæ ætatis anno 26. molarem dentem erupiſſe tradit. Alex. Bened. in proęmio lib. 7. morb. part. narrat Victoriæ Fabrianenſi cuidam fœminæ octogenariæ dẽtes renatos eſſe, ac à defluuio capillos rurſus ortos eſſet, at lõge medius fide admirabilius quod Valaſcus de Taranta lib. 6. cap. 12. tradidit de religioſa& honeſta moniali prioriſſa, cui cum propter ſenectutem defeciſsent menſes, & tẽpeſtiui veniſſent in vertice cani, & ferè omnes cecidiſsẽt molares vberũ verò nullum vel paruum appareret veſtigiũ & rugæ in facie profundiſſimę, factum eſt vt quicquid de capillis & pilis oriebatur, & creſcebat, totum nigrum pullularet, & exirẽt, dẽtes molares ſicut mos eſt in infantibus fieri oriebantur; menſtrua, ut in iuuenculis abundanter fluebant, mamillæ veluti in virginibus eleuarentur, rugę euaneſcerent & facies pulchra fieret. Non ſolum autem ſerius aliquando dentes nonnulli oriuntur, ſed & aliquando ante conſuetum tempus, ante 7. ſcilicet menſem ſtatutum ortus dentium tempus, ut Paulus lib. 5. cap. 9. & Aetius lib. 4. c. 9. teſtati ſunt & nos anno 1572. in puellula Magiſtri Matthæi ſutoris vidimus imprimis ſui ortus diebus tres dentes manifeſtè emiſſos, quæ non vixit Ita & puellam cum dentibus natam Oximi teſtatum reliquit Titus Liuius lib. 41. hiſt. ab Vrbe condita, ſicuti itaq. virtus formatrix ſiue ſit ſpiritus exiens à ſemine vt Ariſt. 2. de gen. animal. c. 3. & Auic. ibidem, & 7. Metaph. vel quid incognitum vt Gal. in calce lib. de fęt. for. ſeu quid diuinum ab Ideis, & ab anima mundi deriuatum vt Plotinus fidus Platonis interpres lib. 8. 3. Enneadis, ſeu intelligentia quam datricem formarum appellat Auic. 6. de animal & 9. Metaph. 4. ſeu quid vis aliud, dentes in utero matris generat quos tamen non niſi poſtea varijs temporibus extramittit natura quid prohibet quominus & mulieri membrum virile in prima formatione efficiat, quod poſtmodum temporis tractu ſtatuto perfectum prodeat, & palam fiat, præſertim cum Au. in com. 5. 6. & 7. cap. 4. de

gener.

gener. animal. ſcripſerit de mente Ariſt. fœtum in 7. natum imperfe-ctum prodire, perfici tamen foris propter eiuſdem multam caliditatẽ & humiditatem. & ideo multis in 7. natis narium, auriumq. meatibus obturatis, mox exterius aperti ſunt. Addamus & Ariſt. ſenſiſſe. 4 de ge ner. animal. 4. gemina genitalia eiſdem alterum maris, alterum fęminę ineſſe poſſe, quod ex ijs agnatum eſt nutrimentum aſſumere & incre-ſcente quemadmodũ & abſceſſus, qui licet poſt geniti ſunt, & præter naturam ſint, tamen nutrimentum ſuſcipiunt, & incrementum, addamus, & Gal. dictum. lib. 2. de ſem. c. 5. quo loco habet genitalia membra eadem eſſe in maribus, & fœminis, ſitu ſolo differentia quatenus ſcilicet maris extrà, fęminæ intrà abdominis mẽbranã collocatur, qđ fieri cõſueuit ob agẽtis imbecillitatẽ, qui ſemper cũ pfectius generare intendat, aliquando ob ſui imbecillitatem fęminam procreat genitalia extramittere non valens, ſicuti talpis oculos interius exprimi inceptos foris à natura propelli non potuerunt. ita quoque in fęminis quibuſdã membra genitalia intus formata, in exteriorem partẽ nequierũt emer-gere, quod vel ex eo etiã probari poteſt, quod nullus mas infęminã degeneraſſe nullibi cõpertum legimus, nam quæ à Poetis poetice de re hac deſcripta fuere nobis philoſophantibus non probantur. ſcilicet Cęneidem fęminam in Cęneum virum fuiſſe conuerſam, quod ſcribit Ouid. 12. Metamorph. qui & li. 9. eiuſdem operis Iphidis mutationẽ in marem & lib. 3. de Tireſia ex viro factũ fœminam iterum in virum redijſſe, qui & 4. lib. de ſchythone modo viro modo fœmina meminit. Et quod etiã Herodotus in Thalia de hominibus Scythis euiratis, & ad fęmineũ ſtatum cõuerſis tradit, non eſſe intelligendum quod ve rè in fęminã maſculus cõuerſus fuerit, ſed loquitur de genere morbi, de quo alias nos pertractabimus, vel in alium ſexũ conuerſis eo pacto, quo Neronẽ feciſſe narrãt trãsfigurato in naturã muliebrẽ Sporo, ductoq. publicè in vxorem, quemadmodum Doryphoro ipſe antea nup-ſerat, vt monſtra hæc faceret, videreturq. ipſe monſtrum hominis. Cũ itaq. natura ſemper ab imperfectiori ad perfectius progrediatur, & faciat de poſſibilibus ſemper quod melius eſt ex 2. cœli com. 34. & deſideret ſemper quod melius eſt ex 2. de generat. & cor. tex. com. 59. cui mirum ſeu potius impoſſibile videbitur fęminam aliquando in virum degeneraſſe præſertim cum ex Ariſt. lib. 2. de gen. animal. c. 3. fœmina quaſi mas lęſus ſit, & 4. eiuſdem c. 8 1. fęmineus ſexus læſio naturalis quaſi ſit, & detrimentũ, & p. phy. com. 6. fęmina ſit mas occaſionatus. Hęc à nobis excogitata magis probãda videntur, quam ab Aſtrologis adducta, qui huius euentus cauſam in ſydera reijciunt, præſertimq. in Veneris, ac Mercurij coniunctionem, quorum ſententiæ aſſentiri vi-

detur Aegineta lib.6.c.69.ſed iam tempus inſtat vt monſtra alia obſeruata recenſeamus. Dorotheus præſul Antiochenus vir eruditiſſimus Græcè & Hebraice Eunuchus ab ipſa Geneſi fuit teſte Euſebio. Sylla & Cotta cum vnico teſticulo nati cum Aret. Blondo. Mulieribus lac gignendi facultas merito à natura data fuit, vtpotè, quæ fœtui quamprimum in lucem edi contingerit nutrimētum ſubminiſtrare poſſent, viris autem id denegatur. Nonnullos tamen maſculos homines lac aliquando in vberibus habuiſſe memoriæ proditum inuenimus. Lac enim in maſculis fieri poſſe teſtis eſt Ariſt.lib.1.de hiſto.animal.c.12. & 13. eiuſdem lib. cap.20. quidam vir Doctus in com.aph.31.5.lib. ſcribit filium Martini Borghini dum lac ſugeret,lac è mamis ſatis copioſum emiſiſſe. Cornelius Gemma lib. p.Coſmocrit.c.7. ita ſcribit. ſimiliter quonam pacto maribus tantam poſſibile fuerit lactis copiā aceruari,vt (quemadmodum Alex.Buatus refert) viſi ſint qui & infantem admotum vberibus lactare potuerint. Veſſalius lib.5. hum. fabr. cap.18. non ſemel in hominibus maſculis lac copioſum ſe vidiſſe tradit,quod etiam affirmat Nicolus ſe.7.tract.1.ſum.2.c.39. Non ſolum autem maſculis hominibus,ſed & brutis quibuſdam aliquando abundè fluxiſſe non ſemel legimus & p.apud Ariſtot. loco citato,vbi habet hæc verba. Maribus magna ex parte,nec beſtijs,nec hominibus gignitur: nam & in Lerano inſula capro ex mammis,quas geminas iuxta genitale habuit tantum lactis emulgebatur, vt coloſtra inde conficerent, quod idem etiam proli maſculæ capri illius euēniſſe accepimus. Gaſpar Peucerus in ſua quadam epiſtola tradit ſe in Bohemia tres hircos vidiſſe, qui ex vberibus lac copioſum reddebant.Cælius Calcagninus Epiſt.quæſt.lib.1.in epiſt.ad Comitem Thomam Calcag. nepotem teſtatur catulos duo ex genere quos ἰχνεύτας Græci vocant,id eſt indagatores frequenti ſuctu ex grandioris canis papillis lac euocaſſe, ita vt nō ſine magna omniū admiratione matris vice educationis munere perfuncti ſint. Mulieres, quibus menſes defecerunt, & ſi minime prægnantes fuerint,nec pepererint, lac in mammis aliquando habere author eſt Hipp.aph.ſupra citato, idque raro admodum accidere, experimento comprobatum eſt, Ibidem quidam vir Doctus ſe ſemel mulierem talem vidiſſe teſtatur. Realdus Columbus de ijs quæ in anatome raro contingunt lib.15. ſcribit ſe in ſummi Pontificis pęnu vidiſſe gigantis caput in quo maxilla inferior capiti adeò conata, & coniuncta eſt,vt omni motu prorſus careat,atq. in viuente non carere nō potuerit,ſubdit vero. Primam quinetiam vertebram occipitio ita adhęrentem hiſce oculis vidi, vt moueri nullo pacto poſſet; vertebrarum numerus in quibuſdam immutatus cernebatur, nam quod attinet ad

verte-

vertebras colli, hæ in omnibus penè ſeptem ſunt, ego verò nunc ſex, nunc octo ceruicis vertebras comperi, vertebras thoracis tum. 11. tum. 13. vertebras lumborum interdum ſex, interdum quatuor, os ſacrum nonnunquam ex quinque, alias ex ſex oſſibus conſtare vidi, coſtas item vigintiduas, 25. & 26. quandoque duas ex ijs tresve admodum connexas, at in aliis in notatu dignum tumorem excreuiſſe. ſternũ ex duobus oſſibus, & ex tribus, & ex quatuor. Os Ileon vnitum ſacro oſſi deprehendi, in femore proceſſu quoſdam ad palmi longitudinem, acutoſque, itidem in Tibia, ſed non tam proceros, vidi femur cum tibia molaq. vniri, femur, tibiam, in incredibilem tumorem excreuiſſe. Excellens Medicus Ioannes Bertonius ab Auricula mihi amiciſſimus ſceleton mihi dedit, quem ego domi ad ſtudioſorum cõmodum diligenter adſeruo; in quo oſſa omnia, ideſt omnes corporis articuli à capite ad extremos vſque pedis digitos vniti conſpiciuntur. Romæ in Xenodochio Diui Iacobi incurabilium diu vitam traxit, viuẽs autem, quem ſenem vidit, & inuiſit ſæpe Ioannes Auricula nihil aliud mouebat quã oculos, linguam, penem, abdomen, Thoracem, nã cartilagines quidem coſtis articulatæ erant, ſed nondum coaluerant, reliquæ partes corporis omnis motus expertes relinquebantur. Iulius Solinus Polyhiſtoris cap. 3. ita ſcriptum reliquit. Nonnullos accepimus enaſci concretis oſſibus, qualis ſyracuſanus fertur Lygdamus, qui tertia, & triceſima olympiade primus ex olympico certamine Pancratij coronam reportauit, eiuſque oſſa deprehenſa ſunt medullas non habere; paulò ſupra ſcribit idem author. Quidam cum dentibus procreantur, vt Cn. Papyrius Carbo, & M. Curio dentatus ob id cognominatus. Quidam vicedentium continui oſſis armantur ſoliditate, qualẽ filium Bythinorum Rex Pruſſias habuit. Valerius Max. lib. 1. mirab. c. vlt. ſcribit id & patrem habuiſſe per hæc verba, Patri & Filio Pruſſiæ Regibus, quemadmodum commune nomen habuerunt, ita & ambobus dentium ſuperioris maxillæ loco, os continuum nulla in parte diſcriminatum fuiſſe; Dentium autem ordines duplices habuit Dripoſina Mitridatis Regis filia: Drypeſinam vocat Val. Max. lib. 1. c. 8. ex Laodice Regina natam, & Ion Chius memoriæ prodidit referente Cælio Herculem fuiſſe triplici dentiũ ſerie. teſtatur Columbus ibidem ſe vidiſſe dentes in nõnullis maxillis adeo nixos, vt diuelli nullo modo poſſent, niſi maxillæ oſſis fruſtum inſignè vnà abſtraheretur. Comitem Sebaſtianum Franciſci Galliarum Delphini veneficum adeò vinculorũ corporis nexum validũ obtinuiſſe teſtatur Fernelius lib. 1. de par. corp. hum. c. 4. vt Lugduni illum præpotentium quatuor equorum in contrarias partes horã propè diſtrahẽtium niſus diſcerpere, dilacerareq. non potuerit. Iulius

Solinus loco citato ita ſcribit. Varro in relatione prodigioſæ fortitudinis annotauit Tritannum gladiatorem natura Samnitem fuiſſe, qui & rectis, & tranſuerſis neruis nō modo crate corporis, ſed & manibus cancellatis, & brachijs omnes aduerſarios leui tactu, ac penè ſecuris congreſſionibus vicerit, illiuſq. filium militem Cn. Pompei pari modo natum. Fernelius lib. de abd. rerum cau. 2. c. 9. tradit ſe vidiſſe ipſius vicinam puellam articulorum vinculis ita laxis, vt quocunq. vellet aliquis, artus inuerterentur, quod illi ab ortu vitium erat. Et Cornelius Gemma lib. 1. Coſmoc. c. 7. inquit. Scribunt Aethiopiæ partem cuius incolæ naſcuntur toto corpore flexili, vt in omnem poſitionem ſe con torqueant quam facillimè; Realdus Columbus loco præcitato ita ſcribit. In venis autem miram nactus ſum ſæpenumero varietatem in internis inquam & externis, nam in eodem latere emulgentes binas, itē in eodē latere ſeminarias venas, ureteres quatuor, uenas in abdomine, & cruribus varicoſas maximę molis. Beniuenius ca. 89. tradit. Inciſo Iacobi cuiuſdam inſignis furis cadauere bifurcatam uenam, quæ à liene ad ventriculum atram defert bilem adinuenimus. Iacobus Carpus in Iſagogis in Anatomen ſcribit. Ego ipſe etiam uidi anno. 1521. in ſtudio noſtro Bononiēſi in anatomizato publicè arteriam unam ex emulgentibus facere unum porum in parte dextra, extra renem, qui in notabili diſtantia infrà renem ingrediebatur porum uritidem à prædicto rene ortum, & ambo per unum canale tendebant ad ueſicam; hæc tamen etiam arteria emulgens ingrediebatur renem in loco ſolito, & in iſto indiuiduo renes erant cōtinui ac ſi eſsent vnus ren, & habebat duas arterias & duas uenas emulgentes, & duos poros uritides cū uno ſolo panniculo inuoluente, qui occupabat loca ſolita renum, & etiam mediū dorſi, quod eſt in loco inter ſplen, & hepar parum infrà. Scribit Columbus ubi ſupra in quodam obſeruaſſe renem vnum dumtaxat. Et Carolus Stephanus lib. 2. diſſect. par. corp. hum. c. 15. ſic ſcriptum reliquit. Meminimus nos aliquando uidiſſe in quodam cadauere, cui diſſecando Ioannes Vaſſeus eruditiſſimus medicinæ profeſsor apud nos præerat unum tantum renem in medio ſpinæ exactè ſitum, eumq. maximum, vt lienis ferè magnitudinē excederet, & paulo infrà ſubdit, ſed & hoc nobis haud ita pridem maiori admiratione dignum eſt uiſum in alio cadauere ex ijs qui nobis priuatim diſsecandi proponebantur, vtrumq. renem non iam amplius ſeruaſse mandragorę ſeminis figurā, ſed duas habuiſse cauitates, ueluti crenas quaſdam in ſui parte interiore, quę ad cauam eſt uenam, quarum utraq. crena porum vnum vreri cum emitteret, quaſi vero duplicem renē in una, & altera corporis parte iudicare poſſes, ab utroq. enim rene duo admodum conſpicui

vreteres

vreteres prodibant, neque ij quidem minores,aut tenuiores quam qui in alijs corporibus conſpici ſolent,qui tamen circa os pubis antequam veſicam ingrederentur in vnum coire conſpiciebantur, vt mirum naturæ artificium (non enim iam appellari ludum licet) in cuiuſq. corporis conſtitutione facile admirari oporteat.Habemus à Columbo loco toties dicto ſe vidiſſe in nonnullis cordis ſeptum quò illius ventriculi diſtinguuntur Cartilagineum, alios vero, quibus cordis ſiniſter ventriculus deeſſe videbatur,tam exiguæ molis erat. Beniuenius c.83. refert hiſtoriam cuiuſdam latronis, ac hominis nequam ingenio prauo,cui nomen erat Iacobus, qui ſuſpendio pœnas cum luiſſet eius cadauere inuiſo cor eius vndiq. pilis refertum adnotatum fuiſſe. Amat. Luſit.cent.6. cur.65. meminit & ipſe Ferrariæ in quodam ab ipſo diſſecto cor pilis circumſeptum adinuentum fuiſſe. Ariſtomenem Meſſenium cor pilis totum refertum habuiſſe Valerius Maxim. loco dicto ſcriptum reliquit. Hunc Græcum alij ſummæ fortitudinis fuiſſe tradidere,cui Lacedęmonij, trecentum ab eo interfectis diſſecto hirſutum inuenere cor.Quod & de Cleomene Spartanorum Rege Plut.7.Paral. ex Ariſtide Mileſio tradidit.Pilos oblõgos in lingua in quodam adnotaſſe Amat.Luſ.ibidem teſtatur,quos & ſi ipſe euelleret,naſcebantur tamen. Columbus vbi ſupra ſcribit Animaduerti inteſtinorum tenuium mutuum ingreſſum ſpatio ampliore quam ſit digiti longitudo,præſertim in nonnullis quos dolor Iliacus enecauerat. Iecur quandoq. ſe mihi obtulit inſpiciendum peritonæo adnexum,adnexam item vidi peritonæo, lienem, adde lienes adeò grandes,vt viginti librarum pondus vnuſquiſq. ex ijs longè excederet,quos cartilago exterius obuoluebat, quæ res cum ab Antonio Mirandulano, & ab Excell.Iuſtiniano Fineto,& Franciſco Sanſonio diligenter ſpectaretur non poterant ſatis mirari nouitatem tantæ molis primũ, deinde illius partis extrinſecæ.Scimus nos Nobilem mulierem Eliſabetam coniugem Mag.Patricij Mãtuani,noſtriq. amiciſſimi Caroli Luzzariæ lienem adeò ingentem habuiſſe, vt vniuerſum abdominis ſpatium occuparet, quo tamen nõ obſtante plures filios peperit rectè,& exactè admodum formatos nõ ſine omnium ingẽti admiratione,qui adhuc viuunt. Doctiſſimus Veſſalius lib.5. cap.9. hum.fabr. tradit in Bello armati inſignis Iuriſconſulti cadauere adinueniſſe hepar contractiſſimum, & magna ex parte in caua ipſius regione conſumptum, lienem vero magnum mollem ſaniſſimi Iecoris inſtar coloratum,vt non ab re dixerit Gal.in lib.de vſu reſp.lieni ſanguificationis præter hepar quoq. munus attributum fuiſſe à natura,quod Hip.4.de mor.lib. clarius affirmauit inquiens lienem iecori male affecto iecoris vice ſanguinem elaborare poſſe,ob idq. Ariſt. lie-

nem

nem adulterati Iecoris loco recenſet. Fernelius li. 5. de ſymp. & morb. par. ca. 5. In ſene quodam poſt deceſſum diſsectū cyſtim fellis minimè adinuentum, in cuius ſede lapis conſederat, ſic Ariſt. lib. 1. de hiſt. animal. c. 18. ſcribit fellis priuationem vel in victimis quandoq. percipi certum eſt, quippè cum parte quadam agri phacidici Euboiæ fel nullum percori ſit, & homines quoſdam felle carere, eoſq. prę cęteris longæuos eſse teſtatur lib. 4. de par. animal. c. 2. Habemus à Dione Aicęo in uita Auguſti legatos Indos inter cætera munera huic Imperatori obtuliſse adoleſcētulum abſq. humeris genitum, qui pedibus, perinde ac manibus in rebus omnibus utebatur. Et Suetonius Tranquillus li. 2. teſtatur Octauianum Auguſtum publicè ſpectandum propoſuiſse adoleſcentulum Lucium honeſtè natum bipedali minorem, librarum ſeptemdecim, ac vocis immenſę. Adnotauit Columbus quoq. in Cardinali Campeggio inteſtina omnia ad hypochondria redacta, ita ut propria cauitas inferior abdominis inteſtinis deſtituta eſset, & ſpina detecta, cuius rei nouitatem non poterat ſatis admirari Excell. Auguſtinus Picus Lucenſis. Inueniſse quoque tradit partem Thoracis pulmone deſtitui, hoc eſt minimā pulmonis portionem adeſse; quinimo & pulmonem in pluribus pleurę connexum, nunc in altero latere, nunc in utroq. hæc, atq. pulmonum cōnexio in cauſa plerunq. eſt, ut medici decipiantur, penetrantia Thoracis vulnera nequaquam agnoſcentes, quippe qui hoc chirurgorum axioma putent omne Thoracis vulnus penetrans extrà ſpirare, quod tamen in illis qui connexos pleuræ pulmones habent, haud neceſsario accidit. Philippus Ingraſſia in conſilio pro Duce Terrę nouæ huius pulmonis cum pleura connexionis abundè meminit. Subdit mox Columbus cōſpicatus ſum omentū peritonæo, nec non abdominis muſculis adnexum præterea & omenti libram extrà umbilicum, & in ſcroto omenti libram, & amplius. Veſsalius lib. 5. hum. fabr. c. 4. Scribit ſe uidiſse omentum ita præter naturā cum in ſcrotum, ſeu potius exteriorem teſtis, vaſorumq. ſeminalium tunicam deſcendiſset, auctū, vt quatuor, aut quinq. librarum pondus excederet, & uentriculum ex ſua ſede ita deorſum diſtraheret ut uentriculi deficiente munere, uarijſq. oborſis ſingultibus id pondus mortis occaſionem prębuerit, legimus etiam mox citato loco apud Columbum hæc. fęmina erat, cuius vulua ab aliarū fœminarum vuluis nihil peculiare, & diuerſum habebat, & matricis colli portio prominebat, uel matricis collo ſimile, matrix autem nulla erat in abdomine, neque vaſa ſeminaria, neq. teſtes, & quoties cum uiro coibat (coibat autem ſæpè) mirandum in modum conquerebatur. Mulieres aliquando oriri cum vulua clauſa non ſemel obſeruatum fuit Nicolus ſect. 7. tracta. 3.

c.35.ſcribit ſe uidiſse puellam.15.annorum,cuius foramé erat in quãtitate vnius denarij, & S.6.tract.3.ca.25.tradit ſe vidiſse in Itro Comitatus Fundorum mulierem,quæ poſt partum immediate ſic,& taliter conſtricta fuit ab obſtetrice, quod remanſit clauſa, ſic quòd non poterat uir eius uirgam imponere aliquo modo, nec potuit aliqua medicina aperiri,& facta fuit ſterilis. Narrat hæc Beniuenius cap.28.Incidit in manus noſtras puella iam matura uiro, iam plenis nubilis annis,cui naturalia ipſa clauderentur. Quare cum ego huiuſmodi malũ curaturus inſpicio, uideo membranulam quandam, quæ ipſius uuluę ori opponeretur.Quare duabus lineis inter ſe tranſuerſis eam incido, ſtatimq. tanta,ac tã ingenti impetu nigrior materias profluxit ut grãde lumen,quod tùnc Miniſter admouerat extinxerit, menſes enim prę teriti intus tenebatur, qui & dolores etiam ſingulis menſibus excitarent;rectèq. mulieris ſanationem perſecutus puellam ſanam, ac coniugio aptam relinquo. Conſimilem hiſtoriam habemus apud Barzizã. c.de ſterilitate de muliere Taruiſina orta clauſa,& diſſecta,Repetit& Beniuenius in calce.c.35.Clarę cuidam mulieri vuluam à medio infrà verſus imam eius partem iunctis oris obcalluiſse & c.31. tradit.ſe mulierem uidiſse,cui morbus Gallicus totam vuluam exeſerat,& incuria Medici quicquid eroſum fuerat oris inuicem iunctis obcalluit,indeq. ſola urina,& ea ex parno quidem foramine reddebatur.Ex quibus patere exiſtimo hoc uitium nõ ſolũ in primo ortu enaſci,ſed & aliquãdo ex ſupercreſcente carne,uel mẽbrana, vel vlceris cicatrizatione adultioribus quoq. ſuperuenire,quemadmodum teſtati ſunt Ariſt.4.de gener.animal.6.& Paulus lib.3.cap.72.& Auic.fen.21.3.trac.4.c.1. Raſis 22.cont.& Albucaſis lib.2.cap.72.qui & c.79.eundem affectũ eiſdem de cauſis in ano oriri teſtatur, & curam docet. Puellã Piſani hebręi natam ſcimus membrana inteſtinum circa finem obductum habẽtem,ita ut per anum excernere non poſset, ſecta fuit curata, & uixit. Beniuenius cap.30.ait. Vidimus nos duos pueros ab vteros matris natos naturalibus clauſis horum alteri caro quædam ipſius tamen ani ori increuerat,adeò vt inteſtini exitus percipi nullo modo poſſet, quo factũ,ut paucis diebus vitam finierit; Alteri vero membrana quædam ipſius tantum ani ori opponebatur, ſed ea acutiori ſcalpro præciſa ſtatim ſanatus eſt puer, Et c.86.ſubdit puellam quoque vidimus,quæ clauſo ani meatu nata, octauo quoque die recrementa ex naturalibus deijciebat,quę vſq. ad 16.annum vitam duxit,vi tandem morbi στροφὸν Græci vocant,id autem fit cum inteſtina circa vmbilicum torquentur è medio ſublata eſt.Veſſalius teſtis eſt lib.5.hum.fabr.ca.14. ſe vidiſſe Patauij adoleſcentem iuris ſtudioſum è nobili Simionum apud Foro

Iulienſes

Iulienſes familia natum, qui in glandis apice duos obtinuerat meatus vnum ſemini, alterum vrinæ paratum. Amat. Luſ. cent. 1. c. 23. author eſt quod Infans natus annos duos ab ortu ſuo glandem perforatam non habuit, nec veſtigium aliquod in ea ubi foramen eſſe debuerat, apparebat: ad radicem tamen eius propè teſticulos foramen erat per quod lotium non guttatim fluebat, ſed directè emanabat. Habemus à Beniuenio. c. 90. Vidimus puerum, atque puellam nobiles, quorum alteri meatus vrinarius clauſus ita, obſtructuſque erat ut meiere inde nõ poſſet; ex anguſto admodum foramine, quod paulo infra glandem vrina ipſa vi ſua effecerat, emingebat, ſed non abſq. ingenti eiulatu, & genitalis mẽbri tumore. Altera vero ex loco qui eſt infrà pectinẽ paululum ſupra vuluã urinã reddebat, nullis interim apparentibus ſignis, atq. indicijs, unde ipſa naturaliter efferri debuerit. Mirum ſanè, quod tradidit Iulius Solinus c. 4. Polyhiſt. In Lepidis tres interuulſa tamen ſerie & eadem domo obducto membrana oculo ſimiles genitos repertos eſſe. Perhibet Apollonides referente ibidem Solino in Scythia fœmians naſci, quæ Rithiæ vocantur, haſque in oculis pupillas binas habere & capite 32. eiuſdem habet. Maritimos Aethiopas quaternos oculos dicunt habere. Vidimus nos Piſtoris filiolum, qui nigrum oculi ita latum habebat, vt nulla vel ſaltem exigua albi portio ſpectaretur. Auribus clauſis aliquos naſci obſeruatum, cuius affectionis curam pertractat Albucaſis c. 7. lib. 2. Teſtatur Veſalius lib. 2. hum. fabr. cap. 17. quibuſdam hominibus aures moueri; talem ſe uidiſſe Diuus Auguſtinus ſcriptis mandauit lib. 14. de ciuit. Dei. c. 24. Nouimus nos Ioannẽ Fugacinam mercatorem Mantuanum lingua adeò longa, & flexibili donatum, & quoties vellet, vel nullo negotio boum more in nares inderet. Pulſus in arterijs brachij nullus aliquibus percipitur. Scribit Io. Math. de Grado prima parte prac. c. 25. Et ego uidi in quodam Doctore Neapolitano, qui me decepit in præſentando brachio, quoniam in nullo percipiebatur pulſus, Hiſce tangendum, explorandumq. pulſum in arteria Tarſi, tradit Gal. in calce 3. lib. Anat. adminiſt. quod ipſe faciebam, dum medicinæ operam nauarẽ in uetula quadã, in cuius brachio pulſus nullus percipi poterat. Embriones quoſdam ploraſſe in utero ſcribit. Alb. Magnus, & Solinus 3. cap. Polyhiſt. inquit. Itaque vnum nouimus eadem hora riſiſſe, qua erat natus ſcilicet Zoroaſtem, mox optimarum artium peritiſſimum. Titus Liuius hiſt. lib. 21. tradit Romę infantem ingenuum ſemeſtrem in foro Olitorio triumphum clamaſſe, & lib. 24. Infantem in vtero matris in Ma rucinis Io. Triumphale clamaſſe, & lib. 27. Fruſinone natum eſſe infantem quadrimo parẽ, nec magnitudine tam mirandum, quam quod incertum mas ne eſſet,

an fœmina. Refert Nicolus ſe uidiſſe puellam cui primo ſui ortus die variolæ ſuperuenerunt & in utero hoc quoq. laborare morbo author eſt Fernelius li.2. de abd.rerum ca.c.12. rarò contingit ita duo inuicẽ ſimiles eſſe, ut diſtingui inuicem nequeant, de ijs plura exempla apud ſolinum c.4. polyhiſt. legere eſt, nec non apud Plinium lib.7. c.12. Valerium Max.& Petrum Meſſiam in prima parte Siluæ uariæ lect.c.38. & in Catalogis. Et Poeta noſter ſcripſit

Glaucia Laride, Tymberq. ſimillima proles.
Indiſcreta ſuis, gratuſq. parentibus error.

Illud ſanènon prætermittendũ quod narrat Luſit. cẽt.5.c.15.de duobus Monachis ex ordine prædicatorum, diuerſis tñ patria, ac ętate, tẽperatura, & phyſionomia perſimilibus, qui eodem die Pleuritide correpti ſunt, & eodem etiam ſanitati reſtituti. A Plinio enumerantur li. 7. c.2. populorum Monſtroſorum uaria genera, quæ cum ad inſtitutum noſtrum parum, uel nihil faciant eò lectorem relegamus, ut interim omittamus, quæ de Tritonibus, & Nereidis videtur fabulata Antiquitas, vera tamen Alexander, ab Alexandro, Gen: lib.3. cap.8. modernis ex virorum literaturæ non vulgaris fide relatis exemplis conatur oſtẽdere, & Petrus Gregorius Tholoſanus in Syntagmate vniuerſi iuris parte 2.lib.7.cap.3.

Specificæ proprietatis miræ. *Cap. III.*

QVis non admirabitur ſpecificas quaſdam animantium, plãtarumuè, & aliorum mixtorum proprietates, a quibus uariæ enaſcuntur operationes? Agnus mutuo odio proſequitur lupum. Miluus pullum gallinaceum; felis mures. Ideneumon Crocodilum, Vulpes Gallinas, Canis Leporem; Braſſicæ, & Rutæ tantus eſt naturæ diſſenſus, ut iuxta ſeri non patiantur, Colochintis auth. Meſueo, herbas alias omnes ſibi vicinas veneni modo interficit. Magneti Adamas aduerſatur Plinij teſtimonio, eadem tamen ad ſe fermè trahit, Electrum paleas, Vitis vlmo gaudet, aurum humido nullo imbibitur, & argentum uiuum ſtatim, ac raptim quodammodo ebibit, Echeneis paruus piſciculus in mari medio nauim uento actam ſiſtit, Lepus Marinus ſolum pulmones, Cantharides ueſicam, cæteris niſceribus illæſis dumtaxat, exulcerant, Struthiocamelus ferrum concoquit, Rhabarbarum purgat bilem, Agaricus pituitam, Epythimus Atram bilem: Horum omnium cauſę in propatulo cum non ſint, conſueuere ſcriptores occultis cauſis adſcribere, nõ quidem quod re ipſa ſint occultæ, ſed quia à nobis ignorantur, nec earum rationem reddere poſsumus, cur enim homini ueratrum, & cicu-

ta lethales ſint,illo tamen coturnices,hoc ſturni innocuè nutriātur cauſam reddere difficile admodū eſt. Horum enim omnium obſcuræ ſunt cauſæ,& adeò occultę,ut percipi à nemine poſſint,latent enim obſcuritate inuolutæ naturæ,& ideò occultæ rerum proprietatis à nobis dicuntur,à Græcis ἰδιότητες ἄῤῥητοι appellantur. Has Galen. proprietates à tota ſubſtantia uocare conſueuit de quibus aliquando ſe librum conſcriptur ū ſpopondit lib.11. de ſimpl.med. facul. Pelopem reprehendens qui omnium cauſam reddere uolebat. Hinc præclare Theophraſtus lib.7.Metaph.c.5. ſcripſit, Qui de omnibus rationem quæritat, ſimul cum ratione ſcientiam tollere, imò uerius, eſſe dicere eos, rationem & petere eorū,quorum neq. eſt,neq. fuit,multiſq. in hanc rem propoſitis exemplis in natura, & uniuerſi ſubſtantia concludit terminum quendam conſtituendum eſſe eorum, quæ undè, & cuius gratia exiſtunt, ratione cognoſci poſſint. Sic Ariſt.naturalem philoſophiam inſtituens,ſi quando in abſtruſas, atque inextricabiles quęſtiones incidit, omiſſa earum ſolutione, ſupra humanæ mentis captum eſſe, affirmare non erubeſcit. Quamobrem iure merito Alex.Aph.In proœmio probl.ſcripſit. Non ſolum medicæ artis authores rerum ſtatuere proprietates cogi,ſed etiam Philoſophos, & Grammaticos eodem ſępe uenire, tum enim eo uenire neceſſe eſt,quoties affectæ rei cuiuſpiā ratio nequit, uel acutiſſimo hominis ingenio explicari, neq. quoquo modo primorum elementorum naturis attribui. Has occultas cauſas Galen.& ſi dum ne quid ignorare uideatur in prima elementa referrè conetur, aliquando tamen agnoſcere cogitur, eaſq. fateri, quemadmodum ex pluribus ipſius authoritatibus à doctiſſimo Fernelio li.2. de abd.rerum ca.3.adductis colligere poſſumus. In hanc quoq. ſententiam locutus eſt Auic. lib.de medic.cordialibus tract.2.cap.10. per hæc uerba.Ex formis,& uirtutibus eſt aliqua,quæ non exiſtit in diſpoſitione ſimplicium,& non completur quidem præparatio ad eam niſi poſt commixtionem ſimplicium; ſicuti in magnete eſt uirtus attractiua ferri, & non eſt inuenta in vna duarum uirtutum in elementis per ſe, ſed eſt ab extra à manatione diuina procedente in omnibus rebus, & extrahente cunctas virtutes de potentia in actum. Abynzoar lib.1. tract.10.c.4.ſcribens capita leporum maxime conferre tremori membrorum ait,quod iuuamentum hoc faciunt uirtute diuina, quæ uirtus dicitur uirtus occulta, ſeu à tota ſpetie, & quod aliqui ueteres conati ſunt loqui ſuper hac virtute,& ego dico quod impoſſibile eſt ſcire certitudinē ipſius,quoniam intellectui humano à Deo ſublimi,& glorioſo impoſitus eſt terminus, ultrà quem impoſſibile eſt ipſum pertranſire. Auic.& ipſe.coll.c.24. probat impoſſibile eſſe ſcire perfectè natu-

tam quæ operatur proprietates nec à priori, nec à poſteriori, & exemplificat de Struthione, qui aurũ digerit breuiſſimo tempore, & conſumit, quod tamen aurum difficile patitur ab igne, & tamen non poteſt dici calorem Struthiocameli fortiorem eſſe calore ignis, nam hoc uerbum eſſet vanum, ergo hoc prouenire à ſubſtãtia caloris ſtruthionis & non propter fortitudinem caloris dicendum. Scaliger de ſub. aduerſus Card. ſubtiliſſ. ingenij doctiſſimuſq. uir indiuidualium, & ſpetialium proprietatum cauſas ſe ignorare ingenuè fateri non erubuit, ſapientiãque ueram eſſe tradidit nolle nimis ſapere. His ſtantibus non poſſum ſatis non mirari nonnullos recentiores, qui hoc ſalutare occultæ proprietatis aſylum ironicè vocitantes illos irrideant, qui aliquando ad eũ recurrunt. ipſiq. omnia ad qualitates manifeſtas facilè reducere profitentur non ſine inani iactantia. Id quod Alexandrei multi, & fruſtra conati ſunt, & temere inſtituerunt. Ita doctiſſimus Fracaſtorius in ſua de contagio tractatione proprietates haſce incognitas à Medicorum philoſophantium ſchola relegare conatur; dum omnia tamen ad qualitates elementares reducere putat, & profitetur totum negocium ad ſimilitudinem, vel contrarietatem, vel identitatem formarum, vel principij formalis deducit, & adſcribit, nihil aliud interim aſſignans quam occultas proprietates. Nec minus facilè eſt particularium, indiuidualiumue hominum proprietatem à Græcis ἰδιοσυγκρασίαι vocantur, cauſas recenſere, quarum gratia præſentem inſtituimus ſermonem, quaſq. difficile admodum cognitu eſſe non ſolum, ſed & incomprehenſibiles affirmauit Gal. 3. & 7. lib. Meth. Med. Harũ exempla plura deſcribi non inutile futurum cenſemus. Namq. particulares corporum medicandorum naturæ optimè conſiderandæ, ſi quidem ſecundum illarum diuerſitatem diuerſa medicus aliquando licet irrationabilia agere debet, quemadmodum Nicolus ſer. 2. & Philippus Ingraſſia in quęſtione de dieta craſſa, & tenui longa oratione demonſtrarunt. Quod nec etiam ab inſtituto noſtro alienum erit, raræ ſi quidem cum obſeruentur proprietates hæ indiuiduales in ſui quoq. admirationem Medicos trahunt, ex roſarum odore nonnullos in animi deliquium deuenire obſeruatum fuit, quod de Donno Henrico à Cardona Cardinali teſtatur Ingraſſia loco citato. Amat. Luſit. cent. 2. cur. 36. Scribit ſe nouiſſe Monachum ex ordine prædicatorum nobilẽ Venetum ex Barbarigorum familia, qui ex ſolo odoratu, vel aſpectu roſę in animi deliquium concidebat, complures alios nos huiuſcemodi nouimus, qui ſi in agro Peſtano manere cogerentur vltimum diem credo obirẽt, cum etiam noſtris temporibus ibi roſæ flagrantiſſimum ſpirẽt odorem, roſariaq. quotannis bifera ſint, quod Poetæ, & rei ruſticæ ſcri

ptores

ptores olim tradidere, vt teſtatur Hubertus Goletius in hiſtoria magnæ Græciæ, & Italiæ Vrbium Ita ex roſarum odore extinctum Laurẽtium Vuratislauienſem Epiſcopum teſtatur Martinus Cromerius de rebus Polonum lib. 8. Ibidem ſcribit etiam Luſitanus, quod Stephanus Surdaſter Hiſpanus à piſcium eſu maxime abhorrebat, cui ſi piſces alijs cibarijs clanculum cõmixti propinati fuiſſent in animi anguſtias, preſſuras cordis cum vomitu, aluiq. deiectione incidebat. Braſauolus in com. in 2. lib. Hip. de rat. vict. in acut. com. ſec. 44. hæc tradit: Vidimus Illuſtriſſimam Iuliam Tarraconenſem Federici Regis Neapolitani filiam natu minorem, & illi Medicis præſidijs opẽ tulimus, quæ carnes edere non poterat, imò neq. guſtare, nempe ſi bolum in os ponebat in vehementiſſimam incidebat ſyncopem, & uehementi clamore vlulabat, in terramq. decidens volutabatur, idq. ſemi horæ ſpatio cõtingebat, poſtea ad ſe redibat. Conciliator Aponenſis lac ita abhorruit referente Io. Matthæo Gradenſi, ut nec illud comedentes quidem ſine nauſea aſpicere poſſet. Caſeum plures, ita horrent vt deguſtare nullo pacto poſſint. Quod in Acerſecomis binis Sereniſs. Principis Mantuæ heri mei obſeruaui, quorum alter etiam illud ouatarticæ genus ex ſturionis ouis edulium paratum ita abominatur, vt nullo pacto cogi poſſit ut ori indat; vulgo Cauiaro vocant. Sic & de ouatartico alio vulgo Botarga appellato euenire Dominæ Blancæ Iuſtinianæ ſcimus. Ita & mulieri Illuſtri Vrbis noſtræ ex aſſumptione ouorum recentium ſorbilium aluum continuò ſolui, ac ſi medicamentum abſorpſiſſet, nouimus. At mirandum magis Illuſtris Comitis cuiuſdam puerũ cui ſi oua comedenda propinabantur ſtatim ac deglutiſset, labia tumeſcebant, & facies purpureis, nigriſq. maculis conſpergebatur, oſq. ſpuma circundabatur, ac ſi venenum deguſtaſset. Flaminius Cardus etiam Fortunatus appellatus ex ſolo aſpectu piſcium in ſartagine frixorum, caſei & nonnullorum aliorum cibariorum particularium repẽtino ſudore uniuerſali ſed pręcipuè circa caput corripitur, ut nos ſępe ſepius uidimus & experimento probauimus. Iulius Cæſar Scaliger in ſuo de ſubtil. ad. Card. lib. exercit. 274. ſcribit ſe nouiſse quendam cui mala faſtidium afferebãt. Et de ipſo tradit ad ſimplicẽ oleris Creſſoni uocati Siſymbrij aquatici aſpectũ adeò tremere, ut horrore quaſſatus abire cogatur. Strenuum militem agnouimus, qui rutæ herbæ odorem, aſpectumuè nullo pacto ferrè poterat, ſed ſe in pedes dare, ac fugire ea propoſita cogeretur. Hippolitus Lanzonus nobilis Mantuanus Hericei terreſtris animaluſculi aſpectum ita auerſatur, ut niſi fugiat ſyncopi, ſudoribuſq. corripiatur. Aſpectum felis quidam, alter, mures mirum in modum extimeſcebat, ut nos oculata fide probauimus.

mus, quod Ioanni Caracciolo eueniſſe author eſt Pandulphus Colenuteus, in calce libri vltimi ſuæ hiſtoriæ Neapolitanæ, quo loco ſcribit Ioannam Reginam Neapolis, quæ Caracciolum vehementiſſimè amabat, ſuum amorem illi, ita patefeciſse, cum enim mures natura valde metueret, curauit Regina huiuſmodi Animalculum ei ante ſuum conclaue ludenti vnum obijci, atq. ille metu illius fugitans per oſtium conclauis, in quo Regina erat irruens in illam incidit, ſicque ei amorem patefecit ſuum. Pontanus libro de rebus cœl. ſcribit ſuis temporibus fuiſse quendam, qui toto vitæ ſuæ curriculo nunquam vinum, vel aquam potarat, cumque ſemel Imperante Ladislao Neapolitano Rege vinum bibiſset magnum nocumentum illi ſubſequutum, Et de ſe ipſo tradit, quod in nulla ſui corporis parte punctūras perſentiebat. Theophraſtus alterius meminit, qui toto vitæ tractu nihil præter aquam potauit, aut comedit. Peninus illi nomen erat. Iulius Alexandrinus libro ſecundo, ſalu. cap. 13. ſe quendam nouiſſe ſcribit, qui ita allium abhominabatur, vt nunquā illud comederit, rarò autem admodum panem rem tamen naturæ conuenientem & ad aptiſſimè alendum idoneam. Sextus Empyricus libro 1. Pyrrhoron hæc memorat ſunt nonnulli, qui ex Lesbij vini potu cholera ſtatim corripiantur. Quin etiam fuiſſe aiunt anum quandam Atticam, quæ cicutæ triginta holcas ſine damno ſorberet. lyſis autem etiam ſucci pauperis quatuor holcas nulla cum moleſtia hauriebat. Athenagoras Argiuus nullum ex Scorpionum, & areneorum ictu dolorem ſentiebat. Quin etiam ij, qui Pſylli vocantur ne ſi à ſerpentibus quidem, aut etiam aſpidibus mordeantur, læduntur. Sed & Aethyopes illi, qui ex aduerſo Meroes habitant Hydaſpis Fluuij accolæ, Scorpios, & Serpentes, & huiuſgeneris alia citrà periculum comedunt. Fuit & Ruffinus quidam apud Chaleidem, qui bibens Helleborum, neque poſtea vomebat, neque vllo modo purgabatur, ſed vt conſuetum aliquem potum ſumebat, & concoquebat. Et Demophon quidam, qui Alexandro menſæ ſtructor erat, cum ad Solem ſtabat, aut in balneo erat, algebat, in vmbra autem caleſcebat. Chryſermus autem Herophylus ſi quando piper ediſset cardiacus erat etiam periculoſe. Et Soterichus chirurgus quidam ſi quando ſiluri nidorem ſentiebat cholera corripiebatur. Andron Argiuus adeò parum erat ſiticuloſus, vt vel per aridam Lybiam iter faceret potu non indigens. Iulius Solinus cap. 3. Polyhiſt. ita ſcribit Aulus Craſsus auus eius quem rapuerunt bella Parthica quod nunquam riſerit, fertur Agelaſtos cognominatus. Pōponium Poetam conſularem virum, nunquam ructaſſe habetur inter exempla. Antoniam Druſi non ſpuiſse percelebre eſt. Albertus Magnus ſe vidiſse atteſta-

tur puellam Coloniæ Germaniæ, quæ araneis toto vitæ ſuæ tempore vſa eſt innoxiè. Idem Albertus cap.3.de mot.animal. duos in Germania natos pueros refert, quorum uni prætereunti ſecundum latus dextrum paſſim, alteri vero ſecũdum ſiniſtrum clauſæ ianuæ aperirentur. D. Auguſtinus lib.14.de ciuit. Dei cap.24. teſtatum reliquid ſe nouiſſe hominem, qui nullo capitis motu edito, manuq. non admota capillos in faciẽ proijceret moxq. rurſus dorſum verſus, reijceret, & quoſdam etiam, qui aures pro arbitrio mouerent, vel ſingulas, vel ambas ſimul, ſeq. expertum quendam ſolitum ſudare, vbi vellet; Cælius Rhodiginus lib.20.antiquit.c.16. miram hiſtoriam deſcribit per hæc verba. Narratur præterea Presbyteri cuiuſdam Reſtituti nomine ſtupendæ naturæ vis. Is vbi collibuiſset (rogabatur autem frequenter, vt faceret) ſe auferebat à ſenſibus, & iacebat ſimilis mortuo, vt non ſolum vellicantes, atque pungentes minimè ſentiret, ſed etiam ſi igne combureretur admoto, ſine vllo doloris ſenſu, niſi ex vulnere poſtmodum perſeuerante. Non obnitendo autem, ſed non ſentiendo immotum ſeruaſse corpus, eo probabatur argumento, quod veluti in defunčto nullus inueniebatur anhelitus, hominum tantum voces, ſi clarius loquerentur, tanquam ex longinquo ſe poſtea audiſse referebat. Scribit Cornelius Gemma lib.1.Coſmoc.cap.7. ſe quendam vidiſse, qui noctu legeret externo lumine nõ adhibito, & alium, qui ex vtero materno adducta Galea, ſiue membraneo inuolucro ab omni telorum iactu ſecurus, etiam inter denſiſſimos hoſtium cuneos verſabatur. Inuenti ſunt alij, vt ex hiſtoria Apollonij liquet, qui quæ ĩ locis maximè diſſitis euenirent, tanquam oculis obiecta deſcriberent. Suetonius in vita Tiberij Cæſaris author eſt ipſum noctu ſine lumine clare proſpexiſse, quod & Plinius lib.11.cap.37.tradidit. Quintus Curtius, qui de geſtis Alex.Magni hiſtoriam conſcripſit tradit Alex.ipſum Macedonem ſudore odorem ſuauiſſimum, ac redolentem vndique conſperſiſse, illius namq. ſudor optime olebat, Et quendam ſudare ſolitum, vbi vellet. Plutarchus Vitam Pyrrhi Epirotarum Regis deſcribens inquit, dextrum pedem habuiſse cuius tactu ſpleniticos ſanaret, alij & febrem fugaret, dicunt, erat eò in pede pollex diuina illa facultate præpotens, qui pòſt Regis obitum, neque igni abſumptus eſt, neque ætate contabuit. Plinius lib.7.cap.2.tradidit. Haud procul ab Vrbe Roma in Faliſcorum agro familiæ ſunt paucæ, quæ uocantur Hirpiæ, quæ ſacrificio annuo, quod fit ad montem ſoractem Apollini ſuper Ambuſtam ligni ſtruẽ ambulantes non adurantur. Meminit Strabo lib.17. Pſyllos apud Cyrenaicam regionem naturalem quandam uim habere contra ſerpentes, ſicut & Tentyricæ contra crocodilos, ut nihil ab eis patiantur

cum

cum tamen reliqui homines ab illis occidantur. Memoriæ proditum & Veſpaſianum Imperatorem Romanorum cęco homini viſum reſtituiſſe, cum ſaliuam oculorum membranis indidiſſet, quod ut à Victore Principe exoraret per ſomnum Serapis admonuerat. Hoc ſicuti dubium, id ſanè certiſſimum, omnibuſq. vulgatum Galliarum, Angliçque Reges ſola ſaliua digito linito, cruceque ſignatis ſtrumis laborantibus eas ſanare & vt ſcribit Polydorus Vergilius hiſtoriæ Anglicæ li. 8. ſolebat Edoardus Rex Angliæ ſolo tactu miræ ſtrumoſos ſanare. Valerius Maximus lib. 1. ca. vltimo tradit lyncæum oculos tanta videndi acie præditos obtinuiſſe, vt à promontorio Siciliæ Lilibeo, naues e portu Chartaginenſium prodeuntes videret. Solinus loco citato ita ſcribit. Viſu deinde plurimum potuit Strabus nomine quē perſpexiſſe per centum triginta quinque millia paſſuum, Varro ſignificat, ſolitumque à Chartaginem exeuntem claſſem Punicam, numerumque nauium manifeſtiſſimè e Lylibetana ſpecula denotare. In nomine tantum à Valerio Max. varians. Hęc eadem Solinus, & Plinius lib. 7. ca. 21. & Strabo lib. 6. Meminit Hip. lib. 5. morb. popul. affectionis Nicanoris, qui cū ad conuiuium progrederetur timore Tibicinę, cum ſub initium vocis tibiæ, in conuiuio Tibia cani audiuiſſet præ timoribus turbationes vix ſufferri poſſe dixit cum nox eſſet, interdiù verò audiens nihil comouebatur. Iulius Cæſar Scaliger exerc. 344. ad. Card. tradit Reguli Vaſconis iocoſam proprietatem, hic audito phormingis ſono vrinam ilicò facere cogebatur. Habemus à Solino c. 5. Polyh. quod primam palmam velocitatis Ladas quidam adeptus eſt, qui ita ſupra cauum puluerem curſitauit vt arenis pendentibus nulla inditia relinqueret veſtigiorum, Polymneſtor Mileſius puer cum à matre locatus eſſet ad caprarios paſtus ludicro leporem conſecutus eſt, & ob id ſtatim productus à gregis Domino Olympiade ſexta & quadrageſima vt Boetus authorꝫ eſt victor in ſtadio meruit coronam. Philippides biduo mille ducēta quadraginta ſtadia ab Athenis Lacedęmonem decurrit. Aniſtius Lacon, & Philonides Alex. Magni curſores à Sycione Elin vſque mille & ducenta ſtadia una die tranſierunt. Fonteio Vipſanoque conſul. in Italia octo annos puer natus quinque & quadraginta millia paſſuum à meridie tranſiuit ad veſperum. Meminit Alb. Kartzius Noruagiæ lib. 6. Araldi cuiuſdam Hybernici ita monſtruoſæ agilitatis, vt pignore depoſito auderet cum citatiſſimis equis curſu contendere. Hęc eadem, aliaq. etiam velocitatis, & prodigioſæ fortitudinis Plinius lib. 7. natural. hiſt. c. 20. Inter quas Milonis Crotoniatę Diotimi filij exemplum per celebre apud multos hiſtoricos haud reticendum, hic ſex in Olympia palmas ex lucta adeptus eſt, tantumque corporis robore ex-

celluit vt Taurum in humeros ſublatum in Theatrũ intulerit; Tectũ quoque in quo Pythagoras philoſophus forte diſſerebat, ruinam minans ipſe tandiù humeris ſuſtinuit, donec omnibus periculo ereptis ad vltimum ſe ipſum quoque eximeret. Peruncto diſco inſiſtẽtem nemo quantum vis viribus præualens veſtigio mouere poterat; Caput neruo cum cinxiſſet compreſſis labijs, contractoque anhelitu cum ſanguine intumuiſſent arteriæ neruum rumpebat. Hic ad Herculis imitationem claua, & Leonis pelle armatus in pugna Sybaritarũ millia plurima Crotoniatis ſuis fauens compluribus cæſis fugauit, omittimus conſulto de Herculis robore à Poetis multa tradita tamquam fabuloſa, de particulari vero Sanſonis fortitudine in capillitio conſiſtente quoque reticemus, de quo in ſacris litteris Iudicum. 13.14.& 15. cap. & apud Ioſephum de Antiquitatibus Iudaicis lib. 5. cap. 13. hoc enim naturales terminos excedit. Idem Plinius cap. 24. eiuſdem admirandę memoriæ hæc proponit exempla. Cyrus Rex omnibus in exercitu ſuo militibus nomina reddidit. L. Scipio Populo Romano. Cyneas Pyrrhi Regis legatus ſenatui & equeſtri ordini Romæ poſtero die quam aduenerat. Mithridates duarum & viginti gentium Rex, totidem linguis iura dixit, pro concione ſingulas ſine interprete effatus. Charmidas ſeu Carneades quidam in Græcia, quæ quis exegerat volumina in bibliothecis legentis modo repręſentauit. Eadem exempla legi poſſunt apud Solinum. c. 9. qui addit, & alium hunc, Metrodorus philoſophus, qui temporibus Diogenis Cynici fuit, in tantum ſe meditatione aſſidua prouexit, ut à multis ſimul dicta non modo ſenſuum ſed etiã verborum ordinibus detineret. Pontanus lib. de reb. celeſt. & Alex. Alex. Iuriſconſultus lib. dierum Genialium tradunt temporibus ſuis fuiſſe hominem Cataniæ Siciliæ Vrbis, qui piſcis Calanus vulgo vocabatur, qui toto ferè vitæ ſuo curſu in aquis degebat, quiq. magnis etiam maris tempeſtatibus quantumuis agitarentur fluctus nullo periculo tranabat, & ſi fortè per integrum diem extrà aquas traxiſſet, magna Thoracis anxietate corripiebatur ita vt interitum timeret ni ſe aquis demergiſſet. Huius hiſtoriam longiori oratione recẽſet. F. Thomas Fazellus lib. 2. prioris Decadis de rebus Siculis. Petrus Meſſia alterius eiuſdem naturæ meminit primę partis Siluæ variæ lect. ca. 21. quem piſcẽ Nicolam vocatum tradit. Leuinus Lem. de occult. nat. mirac. lib. 2. ca. 6. hæc ſcripta reliquit. Sic enarrantem audiui D. Veſalium excellentis ingenij, ſummæque eruditionis virum Maurum quendam vrinatorem Ferrariam ex triremi adductum, qui vnus longius producebat vocem ac continuò clamore abſque reſpiratione inſiſtebat diutius quam quatuor robuſtiſſimi pugiles. Idem rurſus cohibito ſu-

preſſ

preſſoq. ſpiritu,ac naribus, oreq. occluſo abſq. vlla halitus, animæque reductione cum illis certabat,quo naturę munere hoc erat conſecutus vt ſemel, atque iterum captus, elapſus ſit, mergoq. aui ſimilis,intima maris per ſemihoram penetrans, captiuitatis iugum morte acerbius excuſſit. In medicina quoq. facienda proprietates indiuiduales quorundam obſeruauimus,quas veluti magis ad propoſitum facientes,adducere libet. Mirum quoſdam ſanè,quod nos nō ſemel obſeruauimus ex ſolo medicamenti odoratu magis purgari, quam, qui per os aſſumpſerint,quod præſertim in moniali quadam cęnobij Diui Ioannis adnotatum, quæ quoties purgans medicamentum olfeciſſet,toties per inferna purgabatur. Refert quoq. Bartholomæus Maranta mulierem quandam nobiliſſimam, nec nō eiuſdem nepotem ex Mana aſſumpta, medicamento alioquin mitiſſimo nauſeam, tormina, rugitus, laſſitudines,ſudores,animi deliquia, & alia grauia ſymptomata pati ſemper conſueuiſſe. Scribit Trincauellius lib.2.de curand. part.aff. capit.10. Nos nouimus religioſam, & nobilem mulierē in quodam monaſterio, quæ aſſueuerat ſanguinis miſſioni quotannis in vere,eo quod ea omiſſa infirmaretur,& ita hunc vſum vſque ad octuageſimum annum ſeruauit,& c.11.Noui familiam nobiliſſimam Venetijs, ex qua orſi ægerrimè clyſteres ferre poſſunt,ita vt in ea fuerint, qui accepto clyſtere,in ſede dum deijcerēt per aluum ſuum diem obierint. Diaphęnicon Electuarium purgans integra Vrbis noſtræ familia nobilis minime ferre poteſt, quinimò ſi latenter exigua portio medicamento permiſceatur alicui, ſtatim euomit, quod non ſemel ipſe vidi. Abynzoar de ſe ipſo ſcriptum reliquit ſe ex ſola vulneris inſpectione in animi deliquium ſemper deueniſſe.Quod & alijs quampluribus euenire obſeruauimus. Et hæc de huiuſmodi proprietatibus particularibus dicta ſint ſatis, in quo ſi medicos limites aliquis nos prætergreſſos exiſtimauerit, ſciat nos non ſolum medicis,ſed & aliarum bonarum diſciplinarum ſtudioſis has noſtras elucubrationes conſcripſiſſe.

Morbi noui. *Cap. IIII.*

NOn minus admiratione Nos afficit, quam adnotatione dignum arbitremur temporum mutua viciſſitudine morbos quoſdam in dies,vel nunquā,vel rarò admodum ſaltem viſos, in homines graſſantes, apud varias gentes non ſemel obſeruatos.Plinius lib.25.natural. hiſt.c.3. ſcribit olim ſub Cæſare Germanico trans Rhenum caſtris promotis pullulaſſe morbum nouum ex quo dentes decidebant, compageſq. in genibus

ſoluebantur, ſtomacacen medici vocabãt & ſceletyrbea ea mala,quorum originẽ in fontis aquam epotã referebant. Et Strabo ante in Arabia conſimilẽ morbum ex eſu illius regionis fructuũ exercitum Gallorum infeſtaſse lib. 15. ſuæ Geographiæ, & c. 1. lib. 36. tradit. L. Paulo. Q. Martio Cenſoribus primum in Italiam carbunculum uenisse annalibus conſcriptum eſt, peculiare Narbonenſis Prouinciæ malum, quo duo conſulares obiere condentibus hæc nobis eodem anno, Iulius Rufus, & Q. Lecanius Baſsus ille medicorum inſcitia ſectus, hic vero pollice lęuæ manus euulſo acu à ſemetipſo, tam paruo vulnere, vt vix cerni poſset. Naſcitur in occultiſſimus corporis partibus, & plerumque ſub lingua duricia rubens varicis modo, vel (vt alius textus habet) varijs modis, ſed nigricans capite, aliàs liuida, corpus intendens, atque intumeſcens, ſine dolore, ſine pruritu, ſine alio quam ſomni indicio, quo grauatos in triduo aufert, aliquando & horrorem afferens, circaque puſtulas paruas rarius febrem, ſtomachum, fauceſque cum inuaſerit ocyſſimum exanimans, Ibidem quoque aſserit Elephãtiaſim ante Pompei Magni ætatem non accidiſse in Italiam, & ipſam ſæpius à facie incipientem in nare prima veluti lenticula, mox inualeſcente per totum corpus, maculoſa uarijs coloribus, & inæquali cute, alibi craſsa, alibi tenui, dura, ceu ſcabie aſpera, ad poſtremum verò nigreſcente, & ad oſsa carnes opprimente intumeſcentibus digitis in pedibus, manibuſque Aegypti peculiare hoc malum, & cum in Reges incidiſset populis funebre, quippè in Balneis ſolia temperabantur ſanguine humano ad medecinam eam, & hic quidem morbus celeriter in Italia reſtinctus eſt. Hoc idem affirmarunt Lucretius lib. 6. Iuſtinus lib. penult. Oroſ. lib. 1. & Tacit. lib. 21. Meminit quoque ibidem Plinius noui morbi, qui celeriter extinctus & ipſe eſt, quem Gemurſam appellauere Priſci inter digitos Pedum naſcentem, ſicuti malum Colõ appellatum Tiberij Cæſaris principatu irrepſiſse, cum nullus prior Imperatore ipſo ſenſiſset, & per initia eiuſdem capitis hæc leguntur, ſenſit & facies hominum nouos, omnique æuo priore incognitos non Italiæ modo, verum etiam vniuerſæ probè Europæ morbos; tùnc quoque nec tota Italia nec per Illyricum, Galliasve, aut Hiſpanias magnopere vagatos, aut alibi quam Romæ, circaque, ſine dolore quidem illos, ac ſine pernitie vitæ, ſed tanta fœditate, vt quæcunque mors pręferenda eſset, grauiſſimum ex his Lichenas appellauere, Græco nomine, latine quoniam à mento ferè oriebatur Mentagram, occupãtem in multis totos vtique vultus oculis tantum immunibus, deſcendentem vero & in colla, pectuſque, ac manus fœdo cutis furfure, non fuerat hæc lues apud patres, maioreſque noſtros, & primum Tyberij Claudij

Cæſaris principatu medio irrepſit in Italia quodam Peruſino Equite Romano Quęſtorio ſcriba, cum in Aſia apparuiſset indè contagionem eius importante, nec ſenſere id malum, fęminæ, aut ſeruitia, plebſque humilis, aut media, ſed proceres veloci tranſitu oſculi maxime, fędiore multorum, qui perpeti medicinam tolerauerunt, cicatrice quã morbo, cauſticis namque curabatur, vt vſque in oſsa corpus exuſtum eſset rebellante tædio. Plutarchus, octauo ſympoſiacorum probl. 9. Hydrophobiam & Elephantiaſim morbos fuiſse nouos Aſclepiadis tempore, qui ſub Pompeio Magno Romæ in arte medica claruit ex ſententia Athenodori medici teſtatum fecit, Ibique diſputat ſimiles morbos nouos cauſis diuerſis nouiter oriri poſse. Inuſitatum profecto morbi genus fuit illud, quo Arrium hęreticum occubuiſse teſtatur Adonis Vienenſis in Breuiario Chronicorũ ætate 6. & quidam uir Doctus in ſuæ chronicæ lib. 4. cap. 6. & ante ipſos multi alij hic namque cum ad ſeceſsum acceſſiſset, viſcera moriendo excreuit, quamuis Põponius Lętus in compendio Romanæ hiſtoriæ dolore cęliaco correptum cum ſtercore animam emiſiſse tradiderit. in Auguſto Ioannes Xiphilinus in Dionis Epitome tradit, quod cũ Largus Aegypti præfectus exercitũ in Arabiam fęlicem traduxiſset, magna illius pars interijt, non quidẽ vſitato morborum genere, ſed quodã alio, quod quum caput inuaſiſſet, ipſumq. aridum relinqueret & exſiccatũ ſubito opprimebat ęgrotantes, vel quum peragratus eſſet cæteras partes corporis ſe fundebat in crura, eaque maxime affligebat; cui morbo remediũ non erat præter oleum cum vino cõmixtum, quod vel ægrotus potaret, vel eo vngeretur. Ita patrum noſtrorum temporibus ab Occidui Indijs contagioſam Gallicam Luem, quæ potiſſimum per concubitum affricatur ad nos nouum morbi genus exportatam omnes propemodum Hiſtorici teſtantur. Hinc verò à nobis ad Indos ipſos inſolitum, & nunquam ipſis antea cognitum malum variolarum tranſuectum, quemadmodum Hernãdus de Ouied. in ſua generali Indiarum hiſtoria lib. 17. & Ferdinandus Corteſius in 3. ſua relatione tradidere. Ita apud Anglos pleuritidem morbum nobis frequentiſſimum rarum admodum conſpici, vt nouum propemodum ſit illis malum, tradidit. quidam vir Doctus. lib. 16. hiſtoriæ Anglicæ. Anno 1529. circa æſtatẽ hoſt humidiſſimam cœli conſtitutionem dira mortalium lues orta eſt, cui ſudoris Anglici, ſeu Britãnici à ſymptomatis ſpetie ipſa nomen inditum eſt. Hæc primum ex Britanicis locis terras maritimas Holandiæ, Zelandiæq. peruagata Antuerpiam venit, ac celerrimè in Flandriam, totamque Barbantiam ſparſa, vno die ſudoris infanda eluuie hominum multa millia ſuffocauit ſudorulenta hæc febris. Cuius meminere Cor-

nelius Gemma lib.1.Coſmocritices,cap. 8. Ioannes Langius epiſt.42.
Rhondelitius, Valeriola, & Fernelius, & author additionis in Cronic. Naucleri, nec non & F. Laurentius Surius Carthuſienſis in Commentarijs breuibus rerum in Orbe geſtarum, & Polydorus Virgilius Vrbinas Anglicæ hiſtoriæ lib.26. Et temporibus quoque noſtris morbum expaueſcēdæ turpitudinis in Dania, & Noruegia, ac Lituania, & alijs locis maritimis ex confinio arcturo ſubiectis, quē vulgus Scherbock appellat, graſſari accepimus, cuius peſtifera lue dentes exciderēt gargareon, & fauces virulentis vlceribus tabeſcerent, cum habitu tetro, qui multos contagio ſæpe affecit. deinde verò & in crure maculis paruis, & magnis valde liuētibus veluti in ſugillatis, cum dolore hypochō drij ſpinæ ac ventris totius. Cuius affectus ſcripſere Cornelius Gemma lib.& c.2.Coſmocr. & Langius Epiſt. dicta & Rembertus Dodonæus c.33.obſer.medici. Balduinuſq. Ronſſeus integrum tractatum conſcripſit, & Ioannes Vuierus morbi huius hiſtoriam in Epitomen collegit, Scorbutum hunc ad ſtomacacen Plinij pleriq. reduxerunt, ſicuti & Luem Gallicam ad eiuſdem pudendagram, verum ſi exactè res perpendatur cum illis quidem hoſce ſimilitudinem habere, & in aliquibus etiam diſcrepare liquido innoteſcet, ortum trahit omnium de ipſa ſcribentium teſtimonio affectio hęc ab humore melācholico ſeu potius atra bili, lienis tumore, vel ſaltem obſtructionibus non leuibus aſſociata. Hanc affectionem Olaus Magnus de Gentibus ſeptentriona libus lib.9.cap.38.Scorbuk appellatum inquit, eo quod facies, ſtomachumq. diris cruciatibus, & diuturno dolore tabefaciat. Præteritis annis Catarrhi prodigioſum genus populariter viguit, magna ſerpens contagij vi, neminem ferè præteriēs, aderant maximi capitis dolores, fluxus vehemens, acer, mordax ad oculos, aures, fauces, nares, ſtomachū, pectus, obuias partes excorians, atque erodens extrema appetitus deiectio, febre concomitante, Galli vocauere le Coquiluchi, cuius recēſuit Paradinus graſſationem anno 1515.eiuſdemque etiā verba fecit Cornelius Gemma Coſmoc.lib.2. cap.1. Catarrhi huius populationem in Italia conſimilem, licet non adeo atrocem obſeruauimus annis ſuperioribus modo hanc, modo illam Ciuitatem inuadentem. Peripneumoniæ populariter ſæuientis anno 1557. & iterum anno 1565.meminit Rembertus Dodonęus cap.21.obſer. medicinaliū. Harum nouarum affectionum in populos graſſantium quidam in contagij ſpeciem, alij in corporum cœleſtium motus, alij vero in viuendi luxum, nimiamque licentiam referunt. Ita Hector Boetius Deidonanus in lib.2. Hiſtoriæ Scotorum per hæc verba ſcribit Ignota fuerunt noſtris maioribus tot morborum genera, quot noſtra ętate conſpiciūtur:

tur: vix quiſpiam tum elanguebat niſi aut calculo, aut exundante pituita, ſimilive morbo frigido, aqueovè humanum vincente temperamentum cauſam prębente: probè enim degebant, parſimonia corpora ab aduerſa valetudine tutabantur, vitamq. noſtratibus in longũ æuum pertraxit. At vbi patrio victu poſthabito omnium delitiarum genere defluxere, ſimul cum peregrinis delitijs peregrini & eatenus incogniti erupere morbi. Et lib. 9. hæc ſubdit, ſub idem tempus laborabat magna orbis pars triennium continuum peſtilentia mortalium pluribus ea abſumptis, quam ea euadentibus. Noſtrates non tam id temporis, quã longa exinde ſecula, ſicuti & ab omnium penè febrium acutarum genere liberi, ita nullã huiuſcemodi luem ſunt experti, neq. tam mortiferæ peſtes prius in Scotos deſęuierunt, quam omiſſa veteri, ac ſalutifera patrum parſimonia in omnem ingluuiem dilapſi ſeſe cunctorum morborum iniuriæ obnoxios fecerunt. Ita quoque idem author lib. 3. eiuſdem hiſtoriæ meminit Claudij Cæſaris Veſpaſiani, qui Britonibus ad Romanam fidem deductis Orcades vltimas Oceani Inſulas vincẽdi cupiditate ductus cum exercitu ſtatuit inuiſere, cumque in Pomoniam (hodie Kyrkualiam vocãt) vnam ex ijs Inſulis appuliſſet noxijs animalibus carere reperiſſe, vtilioribus tamen affluentem, Incolas vero in longam abire ſenectam, perpetuaq. bona corporis valetudine degere, & ob id incognitum penè medicorum vſum. Hæc ſubijcere volui, vt quilibet ſcire valeat multum referre ad valetudinem tutandam ſub quo quis cœlo naſcatur, ac ſolo degat. Habemus literis mandatum ab Alberto Krantzio lib. 5. hiſtoriæ Saxoniæ tẽpore, quo bellum ſacrũ à chriſtianis Duce Gotifredo ſuſceptum eſt circa Niuernam mirabile genus morbi innotuiſſe, Tacti namq. homines igni inuiſibili ardebant, qui facile penetrabat præcordia, alij pedes, alij manus, ea occaſione præciderant. Pomponius Lętus in compendio hiſt. Rom. tradit Heraclitum Imperatorem nouo cladis genere peremptum, teſtium nempè folliculo ſurſum verſo, ſimul cum virili membro, & ſemper tento, adeo, vt quoties meieret, niſi tabula vmbilico admota prohibere vultum lotio ſparſiſſet. Hoc tamen morbi genus nos Priapiſmum fuiſſe ſuſpicamur, præſertim cum id illi ob illicitas nuptias accidiſse exiſtimatũ ſit. Platina de Viris Pontificum ſcripſit temporibus Deusdedit primi Põtificis erupiſse ſcabiem quãdam, ita ad Elephantiam tendentem, vt deformitate cognoſci homines non poſsent. Gregorius Turonicus Hiſtoriarum Francorum lib. 5. tradit anno 34. Childeberti Regis Dyſentericum morbum Popularem penè Gallias totas occupaſse, ac deuaſtaſſe, quæ patientibus inerat valida cum vomitu febris, renumq. nimius dolor, caput graue, vel ceruix, ea verò quæ ex ore proijciebantur colore cro-

re cro-

re croceo, aut certè viridia erant miſſis in ſcapulis ſiue cruribus uentoſis, procedentibus, erumpentibuſq. veſicis, decurſa ſanie multi liberabantur. Blondus.lib.7.Decadis 2. meminit anno ſalutis, 1222. Romæ tabem populatam, ita ut multi ex ea obierint, tum nullum ab eadem ægritudine penè intactum fuiſſe. Nec omittendũ morbi genus, ex quo plurima milliaria fame per Aemiliam, Picenũ, Thuſcos grauãte extincta ſunt. Scribente Procopio lib.2.de bello Gothorum in hunc modum. Qua autem morbi ſpetie, & quemadmodũ hi morientur mox explicabo, Cum enim nihil his eſſet quo veſcerentur, extenuàti nimiũ omnes pallenteſque reddebantur, caroq. vt cibo diutius carens in ſe ipſa retracta cohæſerat, fel item cum nimium abundaret, atque adeò corpora ipſa vi ſua oppreſſa cani infeciſſet, haud quaquã ſinebat ſuo è priſtino curſum in his venas diffluere; malo itaque præuincente nil prorſus ſucci corporibus relinquebat, cutis præterea obdurata corio perſimilis erat præsè maximè ferens, quod impacta oſſibus inhæſiſſet, liuore iam in nigredinem cõmutato, vnde & homines exuſtis facibus nihil abſimiles videbantur eorumq. facies ſtupidior erat, toruuſq. ac furentis aſpectus.

Caſu Curati. *Cap. V.*

QVis non admirabitur nonnullos aliquando caſu, & fortuna ſanari, quos diligens medicus quibuſuis rectè adhibitis præſidijs ſanitati reſtituere non valet, quod tamen ſæpè obſeruatum legimus, & hoc loco hiſtorias quaſdam huius generis, vt potè, inſtituto noſtro maximè conueniẽtes deſcribere inſtituimus. Si quod morbi genus eſt curatu difficile, ac rebelle, quartana ea eſt, quę medicos conatus ut plurimum floccifacit, hæc nihilominus perſæpè caſu & fortuito fugatur, ſiquidem cum Galen.11. de vſu par. caſu, & fortuito ea fieri dicimus, quæ contraria ſunt eis, quæ prouidentia, & arte fiunt. Narrat Beniuenius de ab. morbis cau.cap.59. Villicum ſuum annuã patientem quartanam conſilio cuiuſdam Empirici faſelum ex omphacino & alia vſque ad ſatietatem deuoraſſe, ad uigintique inſuper vini meri calices ebibiſſe, quo adeò inflatus eſt, vt è foco propè quẽm cęnauerat amoueri penitus non poſſet, quare ſtrato humi pallio, quo induebatur ibidẽ pernoctauit, matutino autẽ aduentante tempore diffuſus per omnia membra ſudor eſt, quo finito vomitu quicquid comederat reiecit, & cũ eo pituitoſa excrementa quam plurima; quo factum eſt ut quartana quoque extruſa ualetudinem ſit conſecutus. Luſ.cent.2. cur.42. meminit pariter alte-

rius

rius Iuuenis, qui cum ſe ſaturaſſet eſitãdo edulium quamplurimum ex melongenis, & alijs confectum nimio quoq. vino ingurgitato à quartana liberatus eſt. Et Nicolus ſe. 2. trac. 2. ſum. 4. c. 5. Copolapi de Medicis, meminit, qui pariter ex errore à quartana liber euaſit, Ex timore repentino quidam quartana liberati ſunt, quod atteſtatur Raſis 18. cont. Tradit Plinius quod Q. Fabius Maximus Conſul apud Iſaram, flumen prælio commiſſo aduerſus Allobrogum, Aruenorumque gentes ad 6. Idus Auguſtas c. xxx. M. perduellium cæſis febri quartana liberatus eſt in acie. Narrat Franciſcus Val. obſer. lib. 2. obſer. 4. ſe quartana affectum Iacobum Bannum in vehementem iram à ſuis conſultò accenſum curatum extemplò vidiſſe, cum nullis antea medicamentis ceſſiſset morbus. Nec nõ ſingultum grauiſſimum, & contumacem, qui nullis remedijs cedebat terrore ſubitario incuſſo ſe curaſſe in Diui Ioannis Hieroſolomitani milite, qui Diui Vincentij Toparchus erat iureiurando affirmat; Quinimo in Ioannem Sobiratium ipſius conſobrinum, qui Auenione conuulſus plurimos annos conſtiterat, ita vt contractis poplitibus ingredi non valeret, repentina ira, atque vehementi, percitus in famulum, quem plagis cedere nitebatur ita corpus exagitaſſe vt confeſtim diſtentis crurum neruis, poplitibuſque emollitis, & ſine vllo doloris ſenſu incedere & erectus ſtare cum incuruo corpore annos totos plus minus ſex conſtitiſſet liberè poſſet. Sed quod admirabilius videtur ibidem hiſtoriam tradit Ioãnis Berbæ ciuis Arelatenſis reſolutione multis annis laborantis, qui cum diù reſolutus mãſiſſet, incẽdij metu cum ſe a domo ſaltu præcipitem dediſſet; domo & lecto propè incenſis, incolumis, & probè incedẽs derepente factus eſt, ita vt quem operoſa medicorum manus iuuare nequiuerat, caſus miri ſicè liberarit. Recenſet Beniuenius cap. 55. Nicolaum Architectum cũ de eminenti Turri præceps ruiſſet, cum antea altero claudicaret pede, rectè deinceps ambulaſſe, Quin & puerum vidimus, qui peſtilenti morbo correptus, curatuſque, cum prius vtroq. pede claudicaret niſi duobus fulcitus baculis omninò incedere non poſſet, id malum effugerit, vt ſine aliquo adminiculo incederet, & c. 109. affirmat mulierem aqua inter cutem laborantẽ, neſcio quo ſpiritu impulſam de eminenti quodam loco ad terram deuolutam lapide eliſo ventre effuſo humore penitus ſanatam. Io. Langius Epiſt. 12. meminit vxoris barbitonſoris hydrope laborantis, quæ progreſſa ad fontem, in qua cum aquæ ſcaturigine ſimul arena ebulliebat, de qua quantum manu caua apprehendere potuerit ter aut quater deuorauit, domũ reuerſa intra biduum per fluxum ventris plurimum pituitæ excreuit apertis quoque ſua ſponte in ano mariſcis, vnde ab hydrope conualuit. Ptolomęus Phalereus vomica

mica laborans, vulnerato pectore, cum mortem in acie quæreret medicinam inuenit Plinio authore lib. 7. c. 50. Et Iaſon Pheræus clàm gladio percuſſus perforato apoſtemate antea inſanabili ſanitati reſtitutus eſt authore Val. Max. lib. 1. ca. 6. ſcribit Alex. Benedictus de corporum morbis lib. 3. in procemio. Vidimus Hyaderæ ſupra frontem vulneratum cœcitate, & vulnere liberatum ſenem viſu hebetiorem nonagenarium, & rurſus c. 29. Germanus quidam Hyaderæ octogenarius viſu hebetiore equo abactus currente in terram ex improuiſo ferè exanimatus in lapidem capite coniectus eſt, confregit frontem in ea curatione (id enim vidimus) viſum recepit, obſtructis meatibus, per quos effluere ſolitus erat, humor acies infeſtans, atque ita ab imprudenti milite medicinam inuenit. Gordonius meminit melancholici, qui forte fortuna in capite vulneratus reſipuit, & Rhondelitius c. de melancholicis recitat hiſtoriam mulieris melancholicæ, & maniacæ, cui ſuo tempore ob caſum apertum fuit cranium, & ſanata eſt. Superius etiam meminimus nos. c. 4. lib. 11. Epileptici viri, qui vulneratus in capite ſanitati reſtitutus eſt. Plutarchus in percelebri tractatu illo quomodo ex inimicis vtilitas capi poſſit, meminit cuiuſdam, qui inimicum quendã Prometheum appellatũ habebat, qui illi quam maximè inſidiabatur, quamobrem die quodam eum aggreſſus, multa illi vulnera inflixit, & inter cætera gladio diſſecuit tumorem, quo laborabat, nec vnquam curari poterat. Petrus Meſſias parte 3. variæ lect. c. 15. ſe quendam vidiſſe teſtatur, qui cum in femore vulnus ſuſcepiſſet ſanatus claudicabat, at poſtmodum alia in rixa eadem in parte ſauciatus, & ſanatus, rectus in poſterum inceſſit. Squinantico iam ferè ſuffocato vulnus inflictum in gutture ſanitatem dediſſe Albucaſis eſt author, quemadmodum ſuperius teſtati ſumus. ca. 3. lib. 11. Et ſuperius lib. 3. c. 2. ſquinãticorum duorum, quorum vterq. dum ſuffocaretur gladio in gutture percuſſus ſanatus eſt referentibus Albucaſi, & Gloſſatore. Beniuenius, c. 21. hæc habet. Memini Onofrium Thedaldum pro mortuo à Medicis derelictum, lepra ſiquidem hominẽ male habebat, & febricula in ſuper vrgebat, quam quod ſolidas animalis partes occupans quaſi habitum inducat Græci ἑκτικὴν vocant, tantumque inhæſerat ſolidis membris hæc febricula, vt macie, & carne conſumpta nihil niſi pellis & oſſa ſupereſſent, quin & in neruis crurium tanta item contractio facta erat vt calces natibus inhæreſcentes extendi nullo modo poſſent. Aduentante vere cum iam nux plurima tenuiori cortice veſtiretur his veſci cępit; Et cum omne aliud cibi genus faſtidiret, ſupra centum ſingulis diebus comedebat pane, licet modico adiecto, quo factum vt & venter fluere cœperit & ſtomachus nihil continere, ſicque fruſtula integra deijci, vt

conco-

concoctio nulla in eis appareret, hoc itaque incurioſo & licentioſiore victu uſus, ad æſtatem vſque proceſſit; Quo tempore Citrulos, Angurias, peponeſq. comedens, nullum præterea cibi genus deuorabat, ſed & ea cruda, & inconcocta omnia deijciebat, peracta autem iam ferè æſtate refici cœpit, & corpus quoquomodo reſumptum, ad habitũ ſuum reuertitur, quoad ſicco, & calido morbo humidis, & frigidis pręſidijs ſuperato, quem ratio, & diligentia curare non poterat incuria, & temeritas ad priſtinam redegerit ſanitatem. Leproſi huius hiſtorias binas à Gal. deſcriptas per hæc verba lib. 11. de ſimpl. med. fac. in memoriam reuocauit. Homo quidam morbo quem Elephanta cognominant laborans, aliquo vſq. cum ſodalibus conuerſabatur donec ex ipſius conſuetudine, conuerſationeq. quidam noſtrum inficerẽtur morbi cõtagione, & ille iam odoratu grauis, ac fædus redderetur aſpectu; cõſtructo itaq. illi tugurio proxime vicum in iugo collis propter fontem, illi hominẽ collocãt, tantum illi quotidie ciborum ferentes, quod vitæ ſuſtinendæ ſatis foret; Cæterum ad Canis exortum, cum fortè meſſoribus; haud procul inde metentibus vinum eſſet allatum in fictili ſanè quam fragrãs, is quidem qui attulerat depoſito illo propè meſſores abijt, verum vbi eius bibendi aduenilſet tempus, ſublato fictili adoleſcens, & pro more impleto cratere, competenti aqua vinum temperaret in cratera vinum effundit, & una excidit uipera mortua, qua re attoniti meſſores, veriti ne quod ſi ebibiſſent inde ſibi malum eueniret, ſuam quidem ſitim aquæ potione ſedare maluerunt, cæterum cum inde diſcẽderent prę humanitate videlicet & miſericordia homini illi elephanti obnoxio vinum largiuntur, rati expedire illi potius mori, quam viuere in ea miſeria, at ille vbi bibiſſet admirandum in modũ ſanitati reſtitutus eſt. Nam tuberoſum illud omne cutis totius non aliter quam animalium à teſtis mollitie nuncupatorũ malacoſtracũ tegmen decidit, quod autem reliquum erat molle admodum apparuit inſtar cutis cancrorum, & locuſtarum, Carobos (Græci vocant) vbi, extima teſta fuerit detracta. Alterum quoque eius modi non diſſimili caſu in Myſia Aſiæ non procul ab Vrbe noſtra accidit. Vir quidã Elephanto laborans profectus eſt ad aquarum ſponte naſcentium vſum, ſperans inde nonnihil ſe commodi adepturum. Erat illi ſcortum mancipium, iuuencula ſanè formoſa, compluribus amatoribus ambita, illo iſtius fidei tum nonnulla alia ad rem domeſticam ſpectantia; tũ penu ipſum crediderat; profectis igitur illis in ædibus, quibus vicinus erat locus ſqualidus, & viperarum plenus; forte fortuna ex illis vna in urceum vini incidit, negligentius poſitum, extinctaq. eſt. At ſcortum quidem in lucro id reputans, quod ſorte eueniſſet; hero id vini propinat

atque

atq. ille ebibit, cæterum exinde ad eum modum quo ille qui degebat in tugurio perſanatus eſt. Author eſt Alex.Benedictus lib.5.c.6.Mercatorem quędam Cretenſem nobilem ſibi narraſſe,cum in Taurica regione negociaretur,& ſæuiſſima peſtis orta eſſet, aeris vitio quo finis moriendi non erat,in ea ſumma hominum ſtrage à ſe medicum viſum loci eius incolam,nam Sarmatæ ea loca incolunt,qui canes omnes interemptos paſſim per vias, perque vicos omnes abijci iuſſit,qui diſtēſi & putridi tetro odore cœlū impleuerunt, quo remedio ſtatim ciuitas ſanitati reſtituta eſt. Quare quis hoc curationis genus fortuitum potius,& caſuale non dicet,quam rationem perquirat,ego profectò nullam rationem ſubeſſe puto, vel ſaltē occultam ualde & à ratione longinquam.à Calculis caſu ſe curatum ſcriptum reliquit Olaus Magnus lib.13.c.92.inquiens.Clauſus ego in obſidione,regiæ ciuitatis Holmēſis Sueuiæ M. D. XX. bibens horeaceam ceruiſiam antiquiſſimam lapillos ſine læſione aut paſſione ſingulo mane in vrinali expulſos vidi, & inſtar granorum milij, ciceris, & piperis quantitate nucis ſimiles eieci,nunquamque calculi ſpetiem poſtea ſentiens, Ideoque calculum mire leuare cognoui.Profectò caſu quodammodo curatos ex Ethnicis illos dicere poſſumus,qui remedia cum ſomniaſſent,illis vſi ſanitati reſtituti ſunt,quemadmodum Plinius lib.25. cap.2. Matrem per quietē ſomniaſſe vti radicem Cynorhodi ideſt Silueſtris roſæ mittendam filio vt eam biberet, qua aſſumpta à filio in Lacetania militante a canis rabidi morſu ſeruatus eſt ſic Gal.in antiquis hepatis & diaphrag. dolo ribus vt habemus lib. de anat. viuorum per ſomnium ſecta vena inter pollicem,atque indicem manus inſinuata curatio eſt. Oculi pariter inflammati remedium tempeſtiuum ſibi ſe repetiſſe per ſomnium teſtatur Abynzoar,plures hiſtorias eorum,qui per ſomnia ſanitatem recuperarunt deſcribit Fulgoſius lib.1. c.5.& 6. Neque hoc loco retinendum puto,quod Panormita.de rebus geſtis, Alphonſi, & Aeneas Syluius de eius dictis ſcriptis tradidere, nempe Alphonſum Aragonum Regem Capuæ aduerſa valetudine laborantem medicis multa medicamenta adhibentibus, & nihil proficientibus in grauiſſimo morbo, Quinti Curtij hiſtorias de Alexandri Magni rebus geſtis legere cœpiſſe,eiuſque lectione,ita oblectatum,vt morbi improbitatem ſuperauerit,valeantque dixerit Auicenna, Hippocrates, & alij medici, & viuat Curtius reſtitutor ſanitatis meæ.

FINIS.